วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์

Journal of MCU Phetchaburi Review

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - สิงหาคม 2569
Vol.9 No.2 July - August 2026

วารสารวิชาการที่จัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย
และบทความวิชาการ ด้านสังคมศาสตร์
เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย
โดยผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ
ในสาขาที่เกี่ยวข้อง (Peer Review)
เพื่อสนับสนุนองค์ความรู้
และพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

- พระพุทธศาสนา
- ประวัติศาสตร์
- รัฐศาสตร์
- รัฐประศาสนศาสตร์
- เศรษฐศาสตร์
- กฎหมาย
- บริหารธุรกิจ
- การจัดการ
- การศึกษา

“แหล่งองค์ความรู้ด้านสังคมศาสตร์
เพื่อการศึกษา วิเคราะห์ และพัฒนา
อย่างสร้างสรรค์”

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

ISSN : 2773-9295 (Print)
ISSN : 2773-9635 (Online)

วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์
Journal of MCU Phetchaburi Review

ปีที่ 9
ฉบับที่ 2
กรกฎาคม - สิงหาคม 2569

วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์
Journal of MCU Phetchaburi Review

TCI Journal Classification Tier 2
Quality Certified by TCI
January 1, 2025 – December 31, 2029

วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์
Journal of MCU Phetchaburi Review
ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - สิงหาคม 2569
Vol.9 No.2 July - August 2026



มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี
ISSN : 2773-9295 (Print)
ISSN : 2773-9635 (Online)

วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์

JOURNAL OF MCU PHETCHABURI REVIEW

P-ISSN: 2773-9295 ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2569)

E-ISSN: 2773-9635 Vol.9 No.2 (May – August 2026)

๛ วัตถุประสงค์

วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ไทย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ธันวาคม

๛ เจ้าของ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

65/1 หมู่ 6 ตำบลช่องสะแก อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

โทร. 032-400-391 โทรสาร. 032-400-391 E-mail: phetchaburi@mcu.ac.th

ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ., ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระพรหมวัชรธีราจารย์, ศ., ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระวิสุทธิวรกิจ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

บรรณาธิการบริหาร

พระพิพิธพัชโรดม, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระสมุห์อาคม อาคมธีโร, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล สุยะพรหม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร. ภัทรพล ใจเย็น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร. อรรถสุดา เลิศกุลวัฒน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภณัฏฐ์ ทรัพย์นาวิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร. กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รองศาสตราจารย์ ดร. โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รองศาสตราจารย์ ดร. รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร. วาสนา กีรติจำเริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร. มนตรี วิวาห์สุข	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร. วินัย ผลเจริญ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ วนิดา โนรา	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัชลดา สุวรรณนวล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิภวานี เผือกบัวขาว	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนาธิป บุบผามาศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัชชานุช พุ่มทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวิทย์ นพแก้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วสันต์ ปวนปันวงศ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กู้เกียรติ ก้อนแก้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัทธนันท์ ตลาดทรัพย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พีรพล สิมมา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิติกร อ่อนโยน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โกญจนาท เจริญสุข สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนุชา พละกุล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ น.ต. ดร. สงคราม สมณวัฒนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร. ดาวนภา เกตุทอง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร. พรพนา ศรีสถานนท์ สถาบันรัชต์ภาคย์
อาจารย์ ดร. เชาวลิต สมพงษ์เจริญ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
อาจารย์ ดร.วัชระ เย็นเปรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อาจารย์ ดร.พิศาล ปานแก้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อาจารย์ ดร.มัฆวาน นาคจั่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ดร.ณปภัทร พัชรกรโชติ นักวิชาการอิสระ
อาจารย์ ดร.อรปวีณ์ กุลพรเพ็ญ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มารดารัตน์ สุขสง่า มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.อาคม กุญแจนาค มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนุชา พละกุล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร. ดาวนภา เกตุทอง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

นางสาวอมรรัตน์ กอวิจิตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

ฝ่ายกฎหมาย

นายสมโภชน์รัฐ แก้วน่วม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

ออกแบบปก

นางสาวนันทิยา พวงไพโรจน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

จัดรูปเล่ม

นางสาวนันทิยา พวงไพโรจน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

โรงพิมพ์

บริษัท เพชรภูมิการพิมพ์ จำกัด

ถนนเพชรเกษม ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

โทรศัพท์. 032–425-310, Fax : 032-425-310 E-mail: petchpoom2561@gmail.com

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็น**ฉบับที่ 2** ประจำปีพุทธศักราช 2569 เล่มนี้เป็น**ปีที่ 9** ของการปรับปรุงรูปแบบ และประเด็นหลัก เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI รองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index - TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา คณาจารย์ ครูอาจารย์ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการ**วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์** ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์ จักมีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระพิพิธพัชโรดม, ดร.

บรรณาธิการ





สารบัญ

บรรณาธิการ (ก)

บทบรรณาธิการ (จ)

1 **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ในเขตภาคเหนือตอนล่าง** 1

FACTORS AFFECTING THE IMPLEMENTATION SUCCESS PROJECT OF THE SOCIAL STRENGTHENING THROUGH CULTURAL DIMENSIONS OF PROVINCIAL CULTURAL OFFICE IN THE LOWER NORTHERN REGION.

อิทธิพล วงษ์เพ็ชร

2 **การพัฒนาระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี** 17

A DEVELOPMENT OF THE SYSTEM FOR USING AUDIOVISUAL EQUIPMENT IN CLASSROOM VIA ONLINE MULTIMEDIA OF FACULTY OF EDUCATION, PHETCHABURI RAJABHAT UNIVERSITY.

อัศวิน ไชยภูมิสกุล

3 **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี** 30

FACTORS AFFECTING THE EFFICIENCY OF ADMINISTRATION IN DIGITAL ERA OF SECONDARY SCHOOLS IN PHETCHABURI PROVINCE.

ณัฐฐาภรณ์ พวงทอง, อภิชาติ เลนะนันท์

4 **สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม** 46

PROFESSIONAL ADMINISTRATIVE COMPETENCIES AFFECTING EDUCATIONAL MANAGEMENT EFFECTIVENESS IN THE 21ST CENTURY OF SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE IN SAMUT SONGKHRAM PROVINCE.

ศราวุธ อรรถวิวรรธน์

สารบัญ (ต่อ)

5 **การพัฒนาระบบการจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี** 62

DEVELOPMENT OF A MEETING MANAGEMENT SYSTEM FOR THE FACULTY OF EDUCATION, PHETCHABURI RAJABHAT UNIVERSITY.

จุฑารัตน์ ทองพูล

6 **ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี** 73

EFFICARCY WORK PERFORMANCE OF PERSONNEL IN SAM KHOK SUBDISTRICT MUNICIPALITY, SAM KHOK DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE.

สุภาพร ดอกสายหยุด

7 **รูปแบบการนิเทศเชิงระบบบูรณาการหลักพุทธธรรมในการขับเคลื่อน โรงเรียนคุณธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี** 84

SYSTEMATIC SUPERVISION MODEL INTEGRATING BUDDHIST PRINCIPLES FOR DRIVING MORAL SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION (OBEC), THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE PHETCHABURI.

ณัฐฐินันท์ พราหมณ์สังข์

8 **การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน : กรณีศึกษาโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในจังหวัดชลบุรี** 96

A MULTIVARIATE ANALYSIS OF VARIANCE OF PERSONAL FACTORS AFFECTING JOB SATISFACTION AND ORGANIZATIONAL ENGAGEMENT OF EMPLOYEE: A CASE STUDY OF AN AUTOMOTIVE PARTS FACTORY IN CHONBURI.

วรรณภา ลือกิตินันท์



สารบัญ (ต่อ)

9 **กลไกความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนชายฝั่งในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ: กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์** 111

COLLABORATIVE GOVERNANCE BETWEEN THE STATE AND COASTAL COMMUNITIES IN AQUATIC RESOURCE MANAGEMENT: A CASE STUDY OF PHETCHABURI AND PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCES.

กตัญญุตา พะโยม, ณัชชานุช พุ่มทอง, เสาวลักษณ์ วิบูรณ์กาล

10 **แนวทางการจัดการขยะตามแนวคิดการบริหารภาครัฐแนวใหม่ผ่านความร่วมมือภาคีเครือข่าย: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี** 122

STUDENT AFFAIRS MANAGEMENT IN THE DIGITAL AGE OF EDUCATIONAL INSTITUTION GUIDELINES FOR WASTE MANAGEMENT BASED ON NEW PUBLIC MANAGEMENT THROUGH NETWORK PARTNERSHIP COLLABORATION: A CASE STUDY OF PHETCHABURI MUNICIPALITY, PHETCHABURI PROVINCE.

ปัญญาพร สมบูรณ์, ณัชชานุช พุ่มทอง

11 **ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2** 133

FACTORS AFFECTING THE QUALITY OF ENGLISH LANGUAGE TEACHING IN PRIMARY SCHOOLS UNDER PHETCHABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2.

กิติพงศ์ ตาลวันนา, อัญชนา พานิช, อภิชาติ เลนะนันท์

12 **การดำรงอยู่ของผี : ภาพแทนความดี ความจริง ความงาม สัญญะความเชื่อที่ปรากฏในเรือนพื้นถิ่น ปกาเกอะญอและโพล่ง เมืองลี้ จังหวัดลำพูน เพื่อสื่อสารดุลยภาพทางวัฒนธรรม** 151

THE EXISTENCE OF ANIMISM: REPRESENTATIONS OF GOODNESS, TRUTH, AND BEAUTY AS BOUNDARY SIGNS OF BELIEF IN THE VERNACULAR HOUSES OF PAKAGENYOR AND PHLONG IN LI DISTRICT, LAMPHUN PROVINCE TO COMMUNICATE CULTURAL BALANCE

ปัฐมาภรณ์. สว่างวงษ์, ภูวนาท รัตนรังสิกุล



สารบัญ (ต่อ)

13 **ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ฝ่ายป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย** 166

PERFORMANCE EFFICIENCY OF POLICE OFFICERS IN THE CRIME PREVENTION AND SUPPRESSION UNIT AT BANGKOK NOI METROPOLITAN POLICE STATION.

ธนะวุฒิ ภูอ่าง, นัทนิชา โชติพิทยานนท์

14 **การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี** 184

INNOVATION AND TECHNOLOGY ACCEPTANCE AFFECTING JOB PERFORMANCE EFFICIENCY OF PERSONNEL IN SAM KHOK SUBDISTRICT MUNICIPALITY, SAM KHOK DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE.

สุภาพร ดอกสายหยุด

15 **การจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี** 196

NEW PUBLIC MANAGEMENT INFLUENCING THE EFFICIENCY OF PUBLIC SERVICE DELIVERY BY THE NONG CHUMPHON NUEA SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, KHAO YOI DISTRICT, PHETCHABURI PROVINCE.

ณัฐพล คงทวี, ดนุสรณ์ กาญจนวงศ์, ดารัณ พราหมณ์แก้ว

16 **การพัฒนาครูภาษาอังกฤษเพื่อการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนของโรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ** 210

THE DEVELOPMENT OF ENGLISH TEACHERS USING PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITIES TO IMPROVE STUDENTS' ENGLISH-SPEAKING SKILLS AT ANUBAN PRACHUAP KHIRIKHAN SCHOOL.

จิราพร เถาเครือมาส, อภิชาติ เลนะนันท์, อัญชนา พานิช



สารบัญ (ต่อ)

17 **รูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอด ของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี** 221

ADMINISTRATION MODEL FOR THE LOCAL CURRICULUM ON THE PALM COMMUNITY WAY OF LIFE AT BANPONGSALOD SCHOOL IN PHETCHABURI PROVINCE.

ติณศักดิ์ พราหมณ์ฤกษ์, กาญจนา บุญส่ง

18 **พุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์** 235

BUDDHIST METHODS FOR PROMOTING POLITICAL PARTICIPATION OF PEOPLE IN ANG THONG SUBDISTRICT AT THAP SAKAE DISTRICT IN PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE.

ทิพารมย์ พันธ์บัว, อนุชา พละกุล, พระสมุห์อาคม อาคมธีโร

19 **ความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี** 252

POLITICAL POPULARITY TOWARDS EXERCISING THE RIGHT FOR VOTING LOCAL ELECTIONS OF THE PEOPLE IN TAMRU SUBDISTRICT, AT BANLAT DISTRICT, PHETCHABURI PROVINCE.

พรระวี วังเวงจิตต์, ดาวนภา เกตุทอง, พระสมุห์อาคม อาคมธีโร

20 **รูปแบบการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโป่งเกตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2** 267

THE DEVELOPMENT OF A LEARNING COMMUNITY MODEL TO ENHANCE OCCUPATIONAL SKILLS OF LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENT AT BANPONGKET SCHOOL UNDER PHETCHABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2.

ณภัสนันท์ ชูชื่น, อภิชาติ เลนะนันท์, ไพรัช มณีโชติ



สารบัญ (ต่อ)

21 **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี** 281

GUIDELINES FOR DEVELOPING SUSTAINABLE CULTURAL TOURISM UNDER THE CONCEPT OF NETWORKED PUBLIC SECTOR MANAGEMENT IN PHETCHABURI PROVINCE.

รองฤทธิ์ จันทร์เขียว, วลัยพร ชิณศรี

22 **การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์** 297

BUDDHADHAMMA APPLICATION FOR PROMOTING VOTER PARTICIPATION IN RAIMAI SUBDISTRICT AT SAMROIYOT DISTRICT IN PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE.

สาลินี นวลศรีทอง, อนุชา พละกุล, ดาวนภา เกตุทอง

23 **พุทธวิธีส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์** 313

POLITICAL POPULARITY TOWARDS EXERCISING THE RIGHT FOR VOTING LOCAL ELECTIONS OF THE PEOPLE IN TAMRU SUBDISTRICT, AT BANLAT DISTRICT, PHETCHABURI PROVINCE.

จันทิมา ปานเหลือง, อนุชา พละกุล, พระสมุห์อาคม อาคมธีโร

24 **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม** 329

FOACTORS AFFECTING THE VOTING RIGHTS OF PEOPLE IN SILALOI SUBDISTRICT AT SAM ROI YOT DISTRICT IN PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE BY APPLYING BUDDHADHAMMA

วิมล จันทร์เทศ, อนุชา พละกุล, ดาวนภา เกตุทอง

25 **การเมืองในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน** 347

POLITICS IN THE LITERATURE OF KHUN CHANG KHUN PHAEN.

พัฒนพงษ์ ธงหาร, ลักขณา รุ่งโรจน์, จิราณีย์ พันมูล, ออมวจี พิบูลย์, นรพัชร เสาธงทอง



สารบัญ (ต่อ)

26 **ประสิทธิผลและแนวทางการเสริมสร้างการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหิน ไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์** 365

EFFECTIVENESS AND GUIDELINES FOR ENHANCING THE IMPLEMENTATION OF THE HUA HIN BEACH TOURISM DEVELOPMENT POLICY: A STUDY OF HUA HIN CITY MUNICIPALITY, PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE.

ฐานิดา สงสัย, วลัยพร ชิณศรี

27 **สำนักเขาอ้อกับการจัดระเบียบการเมืองในชุมชนภาคใต้** 381

KHAO OR MONASTIC RESIDENCE: POLITICAL ORDERING IN THE THAI SOUTH.

การัณย์ พรหมแก้ว, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า, นรพัชร เสาธงทอง, ออมวจี พิบูลย์, จิราณีย์ พันมูล

28 **ความชอบด้วยกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในการใช้สิทธิป้องกันตนเองด้วยอาวุธนิวเคลียร์: กรณีศึกษาข้อพิพาทระหว่างสหรัฐอเมริกา รัฐอิสราเอล และสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน** 392

THE LEGALITY OF NUCLEAR WEAPONS IN SELF-DEFENSE UNDER INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW: A CASE STUDY OF THE DISPUTE BETWEEN THE UNITED STATES, ISRAEL, AND IRAN

ดลนภา นันทวโรไพร

29 **ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความสุขในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี** 408

THE RELATIONSHIP BETWEEN WORK MOTIVATION AND HAPPINESS AT WORK AMONG EMPLOYEES OF PATHUM THANI MUNICIPALITY.

ธนพงษ์ คอนวิมาน

30 **แนวทางการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ ภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City): กรณีศึกษาเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์** 418

MANAGEMENT APPROACHES FOR ENHANCING PUBLIC SERVICE QUALITY UNDER THE SMART CITY CONCEPT: A CASE STUDY OF HUA HIN CITY MUNICIPALITY, PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE.

ปิ่นปินัทธ์ สีเมฆ, วลัยพร ชิณศรี



สารบัญ (ต่อ)

31 **การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร** 433

INTEGRATING BUDDHIST PRINCIPLES TO PROMOTE DEMOCRATIC CITIZENSHIP AMONG PEOPLE IN THE WAT BUAPHAN COMMUNITY AT THA KHAM SUBDISTRICT AT BANG KHUN THIAN DISTRICT IN BANGKOK.

พระมหาทศพร พรฺหมฺโชโต (สิงห์ฉาดฉาน), พระสมุห์อาคม อาคมธีโร, อนุชา พละกุล

32 **แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์** 448

GUIDELINES FOR IMPROVING THE QUALITY OF DIGITAL SERVICE DELIVERY THROUGH THE SOCIAL SECURITY APPLICATION (SSO PLUS) OF THE SOCIAL SECURITY OFFICE, KUI BURI DISTRICT, PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE

ญาณิศา ตั้งธรรม, วลัยพร ชิณศรี

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์ 467

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่าง*

FACTORS AFFECTING THE IMPLEMENTATION SUCCESS PROJECT OF THE SOCIAL STRENGTHENING THROUGH CULTURAL DIMENSIONS OF PROVINCIAL CULTURAL OFFICE IN THE LOWER NORTHERN REGION.

นราวิชญ์ สุจา
Naravit Sucha
ธนัสถา โรจนตระกูล
Tanastha Rojanatrakul
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย
Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand
E-mail: s.naravit@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม 3) ศึกษาข้อเสนอแนะต่อแนวทางการสนับสนุนการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ บุคลากรของสำนักงานวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 207 คน เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม พบว่า มีตัวแปรทั้งหมด 4 ตัว มีตัวแปร 2 ตัว คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงาน ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 32.4 และ 3) ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการสนับสนุนการดำเนินงานภายใต้

* Received 3 May 2026; Revised 22 May 2026; Accepted 25 May 2026

โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม พบว่า ควรส่งเสริมภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วม การบริหารจัดการ และการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม

คำสำคัญ : ความสำเร็จในการดำเนินงาน, การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคม, มิติทางวัฒนธรรม, ภาคเหนือตอนล่าง

Abstract

This thesis aims to conduct a comparative legal study on the Conscription System in the Royal Thai Armed Forces. The study focuses on ensuring that military personnel allocation is sufficient and effective in accordance with the principles of national security. It examines reserve forces, conscripted personnel from compulsory military service, as well as professional soldiers, all of which affect the national security of Thailand. The study further finds that the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 (2017) addresses matters of state or national security in Chapter V on the Duties of the State, particularly under Section 52. This provision requires the State to protect the Monarchy, independence, sovereignty, territorial integrity, and areas over which Thailand exercises sovereign rights, as well as overall state security. In addition, the Constitution sets out the duties of the Thai people by providing, under Section 50(5), that individuals are required to perform military service as prescribed by law. Together with the Military Service Act B.E. 2497 (1954), which states in Section 7 that all males of Thai nationality are personally required to perform military service, military service is therefore a legal duty of all Thai male nationals. Based on these findings, the study offers recommendations to improve training and refresher programs for reserve forces in order to enhance their effectiveness and readiness. It also suggests the adoption of modern military technologies, along with the promotion of vocational and professional learning for active-duty soldiers. In addition, improving the rights and welfare of active-duty and conscripted personnel would help encourage a sufficient number of individuals to serve voluntarily as active-duty or conscripted soldiers, thereby supporting the national security of Thailand.

Keywords: Reserve Force, Military Conscription, Military Training

บทนำ

กระทรวงวัฒนธรรมมีนโยบายในการดำเนินการสร้างภูมิคุ้มกันของสังคมในมิติวัฒนธรรมทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และเพื่อสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมพื้นถิ่น ด้านศาสนา ศิลปะ ดนตรี การแสดง

และมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย (กรมประชาสัมพันธ์, 2567) โดยเฉพาะการดำเนินงานด้านนโยบายวัฒนธรรมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่องหลังสถานการณ์ COVID-19 โดยเฉพาะในช่วงปี 2566–2568 ซึ่งภาครัฐให้ความสำคัญกับ Soft Power และเศรษฐกิจสร้างสรรค์มากขึ้น ส่งผลให้จำนวนกิจกรรมทางวัฒนธรรม การพัฒนาศูนย์เรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สศช. ติดตามโครงการภายใต้แผนงานสร้างความเข้มแข็งแก่เศรษฐกิจฐานราก เพื่อขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาคสู่การปฏิบัติ, 2565) โดยมีการดำเนินกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งสังคมพหุวัฒนธรรมครอบคลุมหลายจังหวัด ตั้งแต่ปี 2565 มากกว่า 50 มีผู้เข้าร่วมกว่า 100,000 คน (กระทรวงวัฒนธรรม, 2567) ด้วยการส่งเสริมมรดกทางศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง ทั้งยังมีภูมิคุ้มกัน และพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เข้าสู่ยุคดิจิทัล เพื่อก่อให้เกิดความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน และสังคมของประเทศ (กระทรวงวัฒนธรรม, 2568)

ดังนั้นสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรมกำหนดโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์และให้ความรู้กับเด็ก เยาวชน และประชาชนในการรู้เท่าทันสังคมโลกและสามารถเลือกสรรกลั่นกรองนำมาปรับใช้สำหรับการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน เพื่อขยายและพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งสามารถดำเนินงาน ด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเด็ก เยาวชน และประชาชนเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดีในยุคดิจิทัล เพื่อสร้างค่านิยมการทำงานเพื่อสังคมและสาธารณะ (จิตอาสา) เพื่อเป็นการเปิดพื้นที่ให้กับเครือข่ายอาสาสมัครเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน อย่างสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมการสืบสานเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ความเป็นไทยของชุมชน องค์กรและประชาชน และเพื่อสร้างการรับรู้การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้มีคุณธรรมและสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยโครงการดังกล่าวได้กำหนดกิจกรรม 4 กิจกรรมหลัก (กระทรวงวัฒนธรรม, 2568) คือ กิจกรรมที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายอาสาสมัครเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม กิจกรรมที่ 2 การรณรงค์สร้างภูมิคุ้มกันและเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม กิจกรรมที่ 3 การขับเคลื่อนกิจกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์สัญจร และกิจกรรมที่ 4 การคัดเลือกเด็กและเยาวชนสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทย ซึ่งการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนหลายด้านเพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายเกิดประสิทธิภาพและสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะ ภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดทิศทางการบริหาร การสร้างแรงจูงใจ และการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและชุมชนให้เกิดการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมอย่างเป็นรูปธรรม (กระทรวงวัฒนธรรม, 2567) ขณะเดียวกันการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายทางวัฒนธรรม ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้กิจกรรมด้านวัฒนธรรมสามารถสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมของประเทศ (สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม, 2565) ตลอดจนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร

การวางแผน และการติดตามประเมินผล มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการ เนื่องจากการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมจำเป็นต้องบูรณาการทรัพยากรจากหลายภาคส่วน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567) นอกจากนี้การสนับสนุนจากหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรเครือข่ายทางวัฒนธรรมยังเป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มศักยภาพในการดำเนินกิจกรรม การสร้างพื้นที่เรียนรู้ และการต่อยอดทุนวัฒนธรรมสู่การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในบริบทของภาคเหนือตอนล่างที่มีความหลากหลายทั้งนี้มีงานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ฉิรินัง และ เจริญรัมย์, 2566)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่าง เพื่อศึกษาว่าการดำเนินงานโครงการดังกล่าว ประสบความสำเร็จอยู่ในระดับใด มีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้การดำเนินโครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จ และมีข้อเสนอแนะอย่างไรต่อแนวทางการสนับสนุนในการดำเนินโครงการดังกล่าวอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับไปเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง การดำเนินโครงการดังกล่าวในปีงบประมาณต่อไปให้ดียิ่งขึ้นและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่าง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่าง
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อแนวทางการสนับสนุนการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่าง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับตัวชี้วัดต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งในด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความคุ้มค่าของโครงการ ความสำเร็จของโครงการมักเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัยร่วมกัน เช่น การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชน อันนำไปสู่ความสำเร็จและความยั่งยืนของโครงการในระยะยาวโดยอาศัยตัวชี้วัด (Abdurahiman, 2025) ประกอบด้วย

1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ ในการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรมเป็นการวัดผลสำเร็จในรูปแบบของจำนวนหรือปริมาณที่สามารถวัดได้อย่างชัดเจน เช่น จำนวนกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัดขึ้น จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวนเครือข่ายชุมชนที่เกิดขึ้น หรือจำนวนพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนา แนวคิดนี้สอดคล้องกับหลักการบริหารงานตามวัตถุประสงค์ (Management by Objectives: MBO) ที่เน้นการ

กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถตรวจสอบผลสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม ตัวชี้วัดเชิงปริมาณช่วยให้หน่วยงานสามารถติดตามความก้าวหน้า ประเมินประสิทธิภาพ และเปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังช่วยสะท้อนระดับความสำเร็จของโครงการในด้านผลผลิตและการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน

2. ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ ในการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม มุ่งเน้นการประเมินคุณค่าและคุณภาพของผลการดำเนินงาน เช่น ระดับความพึงพอใจของประชาชน ความเหมาะสมของกิจกรรม การมีส่วนร่วมของชุมชน และการอนุรักษ์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในพื้นที่ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management: TQM) ที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพ การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพจึงช่วยสะท้อนถึงประสิทธิผลของโครงการในมิติที่เกี่ยวข้องกับคุณค่า ความเหมาะสม และผลกระทบทางสังคม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและสังคมผ่านมิติทางวัฒนธรรม

3. ตัวชี้วัดเชิงประโยชน์ เป็นการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากโครงการว่าก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมากน้อยเพียงใด เช่น การสร้างความสามัคคีในชุมชน การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การส่งเสริมความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชุมชน และการพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน แนวคิดนี้สอดคล้องกับการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ (Outcome Evaluation) ที่มุ่งเน้นการวัดผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงจากการดำเนินงาน ตัวชี้วัดเชิงประโยชน์ช่วยสะท้อนความคุ้มค่าและคุณค่าของโครงการในระยะยาว ทั้งในด้านการพัฒนาสังคม วัฒนธรรม และคุณภาพชีวิตของประชาชน อันนำไปสู่ความเข้มแข็ง และความยั่งยืนของสังคมในอนาคต

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการ

ความสำเร็จในการดำเนินโครงการเป็นผลลัพธ์ที่สะท้อนถึงความสามารถของหน่วยงานในการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนงานที่กำหนดไว้ โดยความสำเร็จของโครงการไม่ได้พิจารณาเพียงด้านผลผลิตหรือปริมาณงานเท่านั้น แต่ยังรวมถึงคุณภาพของการดำเนินงาน ประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อกลุ่มเป้าหมาย (พัณภัสสา แก้วคำไสย์, 2567) ประกอบด้วย

1. ด้านภาวะผู้นำ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรและโครงการ เนื่องจากผู้นำเป็นผู้กำหนดทิศทาง สร้างแรงจูงใจ และประสานความร่วมมือของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำที่ดีจะช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม การตัดสินใจ และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร นอกจากนี้ ผู้นำยังมีบทบาทสำคัญในการบริหารการเปลี่ยนแปลง การแก้ไขปัญหา และการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง งานวิจัยร่วมสมัยพบว่า ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อประสิทธิผลขององค์กรและความสำเร็จของการดำเนินงาน โดยเฉพาะในหน่วยงานภาครัฐและองค์กรชุมชนที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน

2. ด้านการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการวางแผน ตัดสินใจ ดำเนินงาน และประเมินผลโครงการร่วมกัน ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความรับผิดชอบร่วม และความ

ร่วมมือระหว่างหน่วยงานกับประชาชน ส่งผลให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมยังช่วยลดความขัดแย้ง สร้างความเข้าใจร่วมกัน และเพิ่มประสิทธิผลของการดำเนินงาน งานวิจัยด้านการบริหารสมัยใหม่ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร บุคลากร และภาคีเครือข่าย มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อความสำเร็จของการดำเนินงานและการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน

3. ด้านการบริหารจัดการ เป็นกระบวนการสำคัญในการวางแผน การจัดองค์กร การบริหารทรัพยากร การสั่งการ และการควบคุมการดำเนินงาน เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการที่ดีช่วยให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน และเพิ่มประสิทธิผลของโครงการ นอกจากนี้ การบริหารจัดการยังครอบคลุมถึงการกำหนดนโยบาย การติดตามประเมินผล และการปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารภาครัฐและการจัดการองค์กรพบว่า การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนความสำเร็จของโครงการและการพัฒนาองค์กรในระยะยาว

4. ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงาน เป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินโครงการ ทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี และการสนับสนุนเชิงนโยบาย การได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือองค์กรเครือข่าย จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสนับสนุนจากหน่วยงานยังช่วยสร้างความเชื่อมั่น ความร่วมมือ และความต่อเนื่องของโครงการในระยะยาว โดยเฉพาะโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนและสังคมที่ต้องอาศัยการบูรณาการจากหลายภาคส่วน งานวิจัยร่วมสมัยชี้ว่าการสนับสนุนจากหน่วยงานและเครือข่ายภาคีมีความสัมพันธ์ต่อระดับความสำเร็จและความยั่งยืนของการดำเนินงาน

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นบุคลากรของสำนักงานวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 9 แห่ง ได้แก่ จังหวัดอุตรดิตถ์ พิษณุโลก พิจิตร เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ กำแพงเพชร สุโขทัย ตาก และอุทัยธานี รวม 822 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นเป็นบุคลากรของสำนักงานวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 9 แห่ง ได้แก่ จังหวัดอุตรดิตถ์ พิษณุโลก พิจิตร เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ กำแพงเพชร สุโขทัย ตาก และอุทัยธานี จำนวน 207 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified random sampling) โดยกำหนดขนาดตัวอย่างของบุคลากรที่ปฏิบัติงานภายในสำนักงานวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 9 แห่ง แห่งละ 23 คน จากนั้นใช้การสุ่มแบบอาศัยความสะดวก (Convenience Sampling) โดยสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนบุคลากรในแต่ละสำนักงานที่ได้เลือกไว้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2561)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัย คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ (Check list) 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน 3) ความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยส่วนที่ 2 และ 3 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ 5 อยู่ในระดับมากที่สุด 4 อยู่ในระดับมาก 3 อยู่ในระดับปานกลาง 2 อยู่ในระดับน้อย และ 1 อยู่ในระดับน้อยที่สุด และ 4) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนะแนะต่อแนวทางการสนับสนุนการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended Form)

3. การสร้างเครื่องมือ

ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิด แล้วนำไปสร้างเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และนำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษา หลังจากนั้นนำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขจากการตรวจสอบจากที่ปรึกษาแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ 1.0 ทุกข้อ และนำเครื่องมือที่ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ชุด ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ คือ 0.933 จากนั้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการขอหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับบุคลากรของสำนักงานวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 207 ชุด ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเอง และนำแบบสอบถามมาตรวจสอบ ความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์เพื่อการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) สถิติเชิงพรรณนา คือ การแจงแจกความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) สถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยการคัดเลือกตัวแปรอิสระแบบ Enter Method

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	90	43.48

หญิง	117	56.52
รวม	**207**	**100.00**
2. อายุ		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	32	15.46
31 - 40 ปี	69	33.33
41 - 50 ปี	68	32.85
51 - 60 ปี	38	18.36
รวม	**207**	**100.00**

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบสอบถาม	**จำนวน**	**ร้อยละ**
3. การศึกษา		
ปริญญาตรี	123	59.42
สูงกว่าปริญญาตรี	84	40.58
รวม	**207**	**100.00**
4. รายได้		
15,001 – 25,000 บาท	72	34.78
25,001 – 35,000 บาท	98	47.34
มากกว่า 35,001 บาทขึ้นไป	37	17.88
รวม	**207**	**100.00**
5. ประสบการณ์ปฏิบัติงาน		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี	29	14.01
11 - 20 ปี	59	28.5
21 - 30 ปี	58	27.02
31 ปีขึ้นไป	61	29.47
รวม	**207**	**100.00**

จากตารางที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 207 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 56.52 อยู่ในช่วงอายุ 31–40 ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 59.42 มีรายได้ระหว่าง 25,001–35,000 บาท จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 47.34 และมีประสบการณ์การปฏิบัติงาน 31 ปี ขึ้นไป จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 29.47

2. ความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม โดยภาพรวม

ลำดับ	ความสำเร็จในการดำเนินงาน	ระดับความสำเร็จ		
		μ	σ	แปลผล
1.	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	3.89	0.54	มาก
2.	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	3.98	0.45	มาก
3.	ตัวชี้วัดเชิงประโยชน์	3.87	0.52	มาก
	ภาพรวม	**3.91**	**0.32**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (μ = 3.91) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ (μ = 3.98) รองลงมา คือ ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ (μ = 3.89) และตัวชี้วัดเชิงประโยชน์ (μ = 3.87) ตามลำดับ

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม

3.1 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม โดยภาพรวม

ลำดับ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน	ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ		
		μ	σ	แปลผล
1.	ภาวะผู้นำ	4.06	0.62	มาก
2.	การมีส่วนร่วม	4.03	0.76	มาก
3.	การบริหารจัดการ	4.11	0.62	มาก
4.	การสนับสนุนจากหน่วยงาน	4.22	0.57	มาก
	ภาพรวม	**4.10**	**0.43**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (μ = 4.10) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสนับสนุนจากหน่วยงาน (μ = 4.22) รองลงมา คือ การบริหารจัดการ (μ = 4.11) ภาวะผู้นำ (μ = 4.06) และการมีส่วนร่วม (μ = 4.03)

3.2 การทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม

สมมติฐาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ถดถอยพหุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ตัวพยากรณ์		B	Std.E.	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่		2.893	0.231		12.536	.000
ภาวะผู้นำ	(X_1)	.109	.042	.210	2.601	0.010**
การมีส่วนร่วม	(X_2)	.029	.036	.069	.806	.421
การบริหารจัดการ	(X_3)	.034	.038	.065	.888	.376
การสนับสนุนจากหน่วยงาน	(X_4)	.076	.038	.133	1.989	.048*
ตัวแปรตาม ความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม						
$R = 0.324$ $R^2 = 0.105$ Adjusted $R^2 = 0.087$ SE (est.) = 0.308 F = 5.921 Sig. = 0.000						

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.324 และกำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R^2) มีค่า 0.105 แสดงว่า ตัวแปรทั้งหมด 4 ตัว ร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 32.4 มีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ 0.105 อีกทั้งผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์พหุคูณ (F) มีค่า 5.921 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำ(X_1) การมีส่วนร่วม(X_2) การบริหารจัดการ(X_3) และการสนับสนุนจากหน่วยงาน(X_4) มีความสัมพันธ์กันในเชิงเส้นตรง ซึ่งสามารถนำไปสร้างเป็นสมการต่อไปได้ และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Beta) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (X_1) ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม (Y_1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ ส่วนปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงาน (X_4) ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ไม่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม โดยสร้างเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบ คะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y = 2.893 + 0.109 (X_1) + 0.076 (X_4)$ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z = 0.210 (X_1) + 0.133 (X_4)$

4. ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการสนับสนุนการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม

4.1 ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละชุมชนให้เป็นระบบ เพื่อแลกเปลี่ยนและต่อยอดความรู้ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการลงพื้นที่ในการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์สัญจร

4.2 ควรมีการการพัฒนาเศรษฐกิจวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมให้ทุนวัฒนธรรมกลายเป็นสินค้าและบริการที่มีมูลค่าเพิ่มรายได้ให้ชุมชน

4.3 ควรมีการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะ กระบวนการคิด การวิเคราะห์ ด้านดิจิทัล การตลาด และการบริหารจัดการแก่คนในชุมชนและบุคลากรวัฒนธรรม

4.4 ควรมีการสร้างความเข้มแข็งทางสังคมและอัตลักษณ์เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการดำเนินโครงการและกิจกรรม สร้างความตระหนักและภูมิใจในเอกลักษณ์วัฒนธรรมของตนเองตามแผนปฏิบัติราชการ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าตัวชี้วัดที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้วัดสิ่งที่นับได้หรือสิ่งที่มีลักษณะเชิงกายภาพที่เป็นรูปธรรมและมีความชัดเจน โดยการพิจารณาจากจำนวนผลงานที่ทำได้สำเร็จ เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณงานที่กำหนดหรือปริมาณงานที่ควรทำได้ในเวลาที่ควรจะเป็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกราช จันทร์กลับ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการทุนทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์: กรณีศึกษาสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า 1) จุดแข็ง (Strengths) ได้แก่ ทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความโดดเด่นและหลากหลาย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชมีเครือข่ายในการทำงานจำนวนมาก และผู้บริหารระดับจังหวัดให้ความสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมการนำทุนทางวัฒนธรรมมาพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 2) จุดอ่อน (Weaknesses) ได้แก่ การส่งเสริมตลาด ยังไม่มีให้เห็นเป็นรูปธรรม การประชาสัมพันธ์ยังไม่มีช่องทางที่หลากหลายและไม่ครอบคลุมถึงผู้บริโภคและนักท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกจังหวัด การขาดการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าและบริการ การมีจำนวนนักวิชาการวัฒนธรรม ค่อนข้างน้อยซึ่งไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานรวมถึงนักวิชาการวัฒนธรรมยังไม่ทำงานร่วมกับชุมชน/คนในพื้นที่เท่าที่ควร (เอกราช จันทร์กลับ, 2563) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสิทธิ์ สุภา **(2566)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของบุคลากรสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า ความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จมีความสำคัญเป็นอย่างมากมี ความสัมพันธ์เกื้อหนุนกันและกันระหว่างปัจจัย และอุปสรรคในการจัดการความรู้ของบุคลากรสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่ การจัดเก็บองค์ความรู้ การขาดทักษะการจัดการความรู้ การขาดกระบวนการหรือระบบการจัดการความรู้ การเปลี่ยนแปลงของบุคลากร การปรับเปลี่ยนหน้าที่รับผิดชอบ

การขาดประสบการณ์ทำงานของบุคลากร ภาระหน้าที่ของบุคลากรมีมาก ข้อมูลองค์ความรู้มีมากหลากหลายประเภท (พิสิทธิ์ สุภา, 2566)

2. ปัจจัยที่ส่งผลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีตัวแปรทั้งหมด 4 ตัว มีตัวแปร 2 ตัว คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงาน ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 32.4 แสดงให้เห็นว่า การดำเนินโครงการให้ประสบความสำเร็จนั้นหน่วยงานต้องใช้หลักการบริหารจัดการโครงการสร้าง เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในการดำเนิน ด้วยการบริหารจัดการโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ตามข้อกำหนด ทั้งในด้านขอบเขตงาน เวลา งบประมาณ และคุณภาพ โดยมีการวางแผนงานอย่างชัดเจน ติดตามความคืบหน้า จัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ สื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างสม่ำเสมอ และสามารถส่งมอบผลลัพธ์ที่สร้างประโยชน์ตามที่คาดหวังให้กับองค์กรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอามีน สัสดีวงศ์ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบทด้านปัจจัยด้านผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) บริบทด้านระบบนิเวศในการดำเนินโครงการ (Ecosystem) บริบทด้านปัจจัยด้านตัวโครงการ (Product) บริบทด้านปัจจัยด้านการดำเนินโครงการ (Process) บริบทด้านการพัฒนาผู้ประกอบการ (SMEs Development) และบริบทด้านความต้องการของผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Needs) (อามีน สัสดีวงศ์, 2565) และสอดคล้องกับงานวิจัยของมนธิรา สร้อยศรี (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดทำโครงการตามแผนปฏิบัติราชการ โรงเรียนสาธิตนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดทำโครงการตามแผนปฏิบัติราชการโรงเรียนสาธิตนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเฉพาะปัจจัยรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านองค์กรเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดทำโครงการ อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ ปัจจัยด้านกระบวนการจัดการอยู่ในระดับมากเช่นกัน ปัจจัยด้านกระบวนการ จัดการ และด้านองค์กรสามารถนำมาใช้ในการพยากรณ์ความสำเร็จของการจัดทำโครงการตามแผนปฏิบัติราชการ โรงเรียนสาธิตนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีความแม่นยำในการพยากรณ์ 65.80% และความสำเร็จของการจัดทำโครงการกับปัจจัยด้านกระบวนการ จัดการและด้านองค์กรมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางและมีทิศทางความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน (สร้อยศรี, 2565)

3. ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการสนับสนุนการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า วรให้ความสำคัญกับการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละชุมชนอย่างเป็นระบบ เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ วิถีชีวิต และอัตลักษณ์

ทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่ให้สามารถนำมาแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และต่อยอดได้อย่างต่อเนื่อง อันจะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์สัญจรมีความสอดคล้องกับบริบทของแต่ละชุมชนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาเศรษฐกิจวัฒนธรรมโดยนำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่มในรูปแบบสินค้าและบริการ เพื่อสร้างรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนควบคู่ไปกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสิทธิ์ สุภา (2566)ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของบุคลากรสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการสร้างความสำเร็จในการจัดการความรู้ของบุคลากรสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่ ผู้นำองค์กรให้ ความสำคัญกับการจัดการความรู้ สร้างภาวะผู้นำให้กับผู้นำองค์กรและบุคลากร สร้างวัฒนธรรมองค์กรในการจัดการความรู้ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการจัดการความรู้กำหนดโครงสร้างการจัดการความรู้ปรับเปลี่ยนระบบขององค์กรให้เป็นรูปธรรม และเพิ่มสมรรถนะบุคลากรให้มีทักษะในการจัดการความรู้ (พิสิทธิ์ สุภา, 2566) และสอดคล้องกับงานวิจัยของธนิน ใจวงศ์ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยความสุขในการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิผลขององค์กร กรณีศึกษา : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมความสุขในการทำงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพะเยา พบว่า สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพะเยาควรจัดให้มีกิจกรรมนันทนาการ เพื่อสร้างความสามัคคีในองค์กร ส่งเสริม บุคลากรให้ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ดี และควรมีการร่วมกลุ่มให้ความช่วยเหลือสวัสดิการต่าง ๆ (ธนิน ใจวงศ์, 2565)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรม ไม่ได้ขึ้นอยู่กับทุกปัจจัยในระดับเท่าเทียมกัน แต่มีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรง ได้แก่ ภาวะผู้นำ และการสนับสนุนจากหน่วยงาน ซึ่งสามารถร่วมกันพยากรณ์ความสำเร็จของการดำเนินงานได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อความสำเร็จของโครงการ สะท้อนว่าผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ สามารถสร้างแรงจูงใจ ประสานความร่วมมือ และกำหนดทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน จะช่วยให้โครงการสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ นอกจากนี้การสนับสนุนจากหน่วยงาน ทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร ทรัพยากร และนโยบายยังเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ขณะที่ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมและการบริหารจัดการ แม้จะมีความสำคัญต่อการดำเนินงานโดยทั่วไป แต่ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ายังไม่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของโครงการในเชิงสถิติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การดำเนินโครงการด้านวัฒนธรรมจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้นำและการสนับสนุนเชิงนโยบายควบคู่กัน องค์ความรู้ใหม่นี้จึงสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการวัฒนธรรม โดยเน้นการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำ การสนับสนุนทรัพยากรจากหน่วยงาน และการสร้างกลไกความร่วมมือที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความยั่งยืนของการพัฒนาสังคมผ่านมิติทางวัฒนธรรมต่อไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปการวิจัยได้ทราบถึง 1) การดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมมีความสำเร็จอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านคุณภาพ รองลงมา คือ ด้านปริมาณ และด้านประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ และการสนับสนุนจากหน่วยงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถร่วมกันพยากรณ์ความสำเร็จของการดำเนินงานได้ร้อยละ 32.4 3) ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการสนับสนุนการดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจวัฒนธรรม พัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และสร้างความเข้มแข็งทางสังคมและอัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความยั่งยืนของการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม ข้อเสนอแนะประกอบด้วย 1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่ 1.1) สำนักงานวัฒนธรรมควรส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารและบุคลากรทางวัฒนธรรมให้มีวิสัยทัศน์ ความสามารถในการประสานงาน และการสร้างแรงจูงใจแก่ชุมชน เพื่อขับเคลื่อนโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยมิติทางวัฒนธรรมให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม 1.2) สำนักงานวัฒนธรรมควรเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชน และภาคีเครือข่ายเข้ามามีบทบาทร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม และการติดตามประเมินผลด้านวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความร่วมมือ ความผูกพัน และความตระหนักในการดูแลรักษาทุนทางวัฒนธรรมร่วมกัน อันจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและทำให้การดำเนินโครงการเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น 1.3) สำนักงานวัฒนธรรมควรพัฒนาระบบการบริหารจัดการโครงการให้มีความชัดเจน เป็นระบบ และสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น การวางแผนการดำเนินงาน การติดตามประเมินผล และการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์สัญจร และ1.4) สำนักงานวัฒนธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี และนโยบายอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินโครงการเกิดความต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ และสามารถสร้างประโยชน์แก่ชุมชนได้อย่างยั่งยืน 2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ 2.1) สำนักงานวัฒนธรรมควรส่งเสริมให้ผู้บริหารและผู้นำชุมชนมีบทบาทในการขับเคลื่อนการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดแนวทางการรวบรวม จัดเก็บ และเผยแพร่องค์ความรู้ให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์สัญจรได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ 2.2) สำนักงานวัฒนธรรมควรเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชน และภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจวัฒนธรรม โดยร่วมกันออกแบบกิจกรรม ผลิตภัณฑ์ และบริการทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมให้ทุนทางวัฒนธรรมสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มและรายได้แก่ชุมชน รวมทั้งสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบ

ร่วมกันในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น 2.3) สำนักงานวัฒนธรรมควรมีการวางแผนและพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นระบบ โดยจัดอบรมและพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล การตลาด การบริหารจัดการ และการคิดวิเคราะห์ให้แก่บุคลากรวัฒนธรรมและประชาชนในชุมชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการทุนทางวัฒนธรรมและการดำเนินกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และ2.4) สำนักงานวัฒนธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร สื่อ เทคโนโลยี และเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางสังคมและอัตลักษณ์ของชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อการดำเนินโครงการและกิจกรรมทางวัฒนธรรม รวมทั้งส่งเสริมการสร้างความตระหนักและความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์วัฒนธรรมของตนเองตามแผนปฏิบัติราชการอย่างต่อเนื่อง และ 3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ 3.1) ควรศึกษาแนวทางการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบเพื่อแลกเปลี่ยนและต่อยอดความรู้ในการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์สัญจร 3.2) ควรศึกษากลการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะ กระบวนการคิด การวิเคราะห์ และการบริหารจัดการแก่คนในชุมชนและบุคลากรทางวัฒนธรรม และ3.3) ควรศึกษารูปแบบการสร้างความเข้มแข็งทางสังคม และอัตลักษณ์ ในการดำเนินโครงการและกิจกรรมตระหนักและภูมิใจในเอกลักษณ์วัฒนธรรมของตนเองตามแผนปฏิบัติราชการ

บรรณานุกรม

กรมประชาสัมพันธ์. (2567). *กรมประชาสัมพันธ์*. เข้าถึงได้จาก กรมประชาสัมพันธ์: https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/39/iid/347053

กระทรวงวัฒนธรรม. (2567). *รายงานผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็งและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน.* กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.

กระทรวงวัฒนธรรม. (2568). *แผนปฏิบัติราชการกระทรวงวัฒนธรรมประจำปีงบประมาณ 2568.* กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2561). *สถิติสำหรับงานวิจัย.* กรุงเทพฯ: สามลดา.

ธนิน ใจวงศ์. (2565). ปัจจัยความสุขในการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิผลขององค์กร กรณีศึกษา : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพะเยา. *การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง สาขาวิชานโยบายสาธารณะ*. คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยพะเยา.

พัณภัสสา แก้วคำไสย์. (2567). การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างการบริหารแบบมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *Silpakorn University e-Journal (Social Sciences, Humanities, and Arts), 44(1)*, 101-118.

พิสิทธิ์ สุภา. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของบุคลากรสำนักงาน วัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน. *วิทยานิพนธ์ สาขาบริหารรัฐกิจ*. วิทยาการจัดการ:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เพ็ญศรี ฉิรินัง, และ ธวัชชัย เจริญรัมย์. (2566). เจเนอเรชั่นแซดกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนวัดดวงแข เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 235-247.

มนธิรา สร้อยศรี. (2565). การมีส่วนร่วมในการบริหารแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณของบุคลากรโรงเรียนสาธิตนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. โรงเรียนสาธิตนวัตกรรม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม. (2565). *รายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. เข้าถึงได้จาก สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม: https://admindevelop.m-culture.go.th/web-upload/1017xf171c485a40d16f0d1a139436f23fa89/202305/m_news/3507/24677/file_download/1fab79a5733af6de2d59734ef49edebb.pdf?utm

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *สศช. ติดตามโครงการภายใต้แผนงานสร้างความเข้มแข็งแก่เศรษฐกิจฐานราก เพื่อขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาคสู่การปฏิบัติ*. เข้าถึงได้จาก สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ: https://www.nesdc.go.th/nesdb-monitors-projects-under- the- plan- to- strengthen- the- grassroots- economy- to- drive- the- regional-development-plan-into-practice/

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). *แนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. เข้าถึงได้จาก สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ: https://www.nesdc.go.th/info/fiscal-year-2024/

อามีน สัสดีวงศ์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs). *วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารเทคโนโลยี*. วิทยาลัยนวัตกรรม: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกราช จันทร์กลับ. (2563). แนวทางการบริหารจัดการทุนทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์: กรณีศึกษาสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช. *สารนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Shahim Abdurahiman. (2025). Urban heritage sociocultural impact assessment (UHSCIA): Scale development and psychometric validation. *Built Heritage*, 1-13.

การพัฒนาระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*

A DEVELOPMENT OF THE SYSTEM FOR USING AUDIOVISUAL EQUIPMENT IN CLASSROOM VIA ONLINE MULTIMEDIA OF FACULTY OF EDUCATION, PHETCHABURI RAJABHAT UNIVERSITY.

อัศวิน ไชยภูมิสกุล
Atsawin Chaiyapoomsakul
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย
Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Thailand
E-mail: win.atsawin19@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนานวัตกรรมการใช้โสตทัศนูปกรณ์เป็นแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2) ประเมินความพึงพอใจของอาจารย์และนักศึกษาต่อการพัฒนาระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ และ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นอาจารย์ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 40 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนานวัตกรรมระบบมัลติมีเดียออนไลน์ช่วยเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้งานจากเดิมที่ขาดความรู้และต้องพึ่งพาเจ้าหน้าที่มาเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-learning) และแก้ปัญหาเบื้องต้นได้เอง ส่งผลให้จำนวนครั้งในการขอความช่วยเหลือเพื่อแก้ปัญหาลดลงจาก 28 ครั้ง (ร้อยละ 93.33) เหลือเพียง 15 ครั้ง (ร้อยละ 48.38) และ 2) ความพึงพอใจในภาพรวมอาจารย์มีความพึงพอใจต่อระบบที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมาก (μ = 4.43, σ = 0.69) ซึ่งผู้ใช้มีความพึงพอใจในระดับ มากที่สุด โดยเฉพาะการทราบขั้นตอนการใช้งานโสตทัศนูปกรณ์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การพัฒนา, ระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียน, สื่อมัลติมีเดียออนไลน์

---

* Received 22 September 2025; Revised 12 May 2026; Accepted 23 May 2026

Abstract

This research aims to: 1) develop an innovative approach for the optimal use of audiovisual equipment at the Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, and 2) evaluate the satisfaction of instructors and students toward the development of a classroom audiovisual management system using online multimedia. The research population consisted of instructors from the Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University. A target group of 40 participants was selected using purposive sampling. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.67 to 1.00. Data were analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation.

Research Findings: 1) The development of the online multimedia system successfully transformed user behavior. Users shifted from a lack of knowledge and heavy reliance on technical staff to self-learning and independent troubleshooting. This resulted in a significant reduction in requests for assistance, dropping from 28 instances (93.33%) to only 15 instances (48.38%). And 2) Overall, instructors expressed a high level of satisfaction with the developed system (μ = 4.43, σ = 0.69). Specifically, users reported the highest level of satisfaction regarding the increased clarity of the procedural steps for using audiovisual equipment.

Keywords: Development, Classroom Audiovisual System, Online Multimedia Media

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้รับอิทธิพลอย่างสูงจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) โดยเฉพาะสื่อมัลติมีเดียที่ผสมผสานข้อความ ภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว และวิดีโอเข้าด้วยกันเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ (ณัฐกร สงคราม, 2557) ปัจจุบันมีงานวิจัยจำนวนมากที่ยืนยันถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มขึ้นจากการใช้มัลติมีเดีย เช่น งานวิจัยของ จิราภรณ์ (2564) ที่พัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย พบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และงานวิจัยของวุฒิภัทร และพงศ์ธนัช (2564) ที่พัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) พบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหาดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ พร้อมทั้งมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ในระดับสูง

ในบริบทของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี งานโสตทัศนศึกษามีภารกิจหลักในการสนับสนุนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมวิชาการ อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบอย่างต่อเนื่องคือการที่ผู้ใช้งานยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ โปรเจกเตอร์ และระบบเสียง ทำให้เกิดความเสียหาย ความล่าช้า และความไม่ต่อเนื่องในการจัดการเรียนการสอน ปัญหาลักษณะนี้สอดคล้องกับงานของชัยวัฒน์ เพ็งกรูด (2558) ที่ศึกษาการใช้อุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์และพบว่าผู้ใช้จำนวนมากมีปัญหาในการติดตั้งและ

ใช้งาน ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอนโดยตรง ดังนั้น การพัฒนานวัตกรรมที่ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถเรียนรู้การใช้อุปกรณ์ด้วยตนเอง ถือเป็นแนวทางที่สำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและลดภาระของเจ้าหน้าที่

งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการพัฒนาระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ โดยออกแบบสื่อในรูปแบบวิดีโอ แอนิเมชัน ข้อความ และอินโฟกราฟิก ที่สามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลาผ่านคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน หรือแท็บเล็ต อีกทั้งยังจัดทำคิวอาร์โค้ดเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว งานวิจัยของ พรจณา แก้วนรา (2556) ที่พัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน พบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจเพิ่มขึ้น เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าสื่อมัลติมีเดียสามารถตอบสนองผู้เรียนที่มีความแตกต่างและสร้างโอกาสการเรียนรู้ที่เท่าเทียมได้ ดังนั้น การพัฒนาระบบมัลติมีเดียเพื่อโสตทัศนูปกรณ์ในครั้งนี้ ไม่เพียงช่วยแก้ปัญหาการใช้งานที่ไม่ถูกต้อง แต่ยังช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านซ่อมบำรุง เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กร

จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งาน และสร้างนวัตกรรมการใช้งานโสตทัศนูปกรณ์ที่เป็นแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยในยุคดิจิทัล และสามารถเป็นต้นแบบสำหรับการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนที่สามารถใช้เป็นแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของอาจารย์และนักศึกษาต่อการพัฒนาระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจที่มุ่งประเมินความพึงพอใจต่อระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์และใช้ผลเพื่อนำไปพัฒนานวัตกรรมแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวนทั้งสิ้น 40 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์ตรงในการใช้งานโสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียน การเลือกกลุ่มตัวอย่างในลักษณะดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนความคิดเห็น ความพึงพอใจ และความเหมาะสมของระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์

อย่างแท้จริง ทั้งนี้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าวถือเป็นผู้ที่มีบทบาทโดยตรงต่อการนำระบบไปใช้จริงและสามารถให้ข้อเสนอแนะที่นำไปสู่การพัฒนาระบบอย่างมีประสิทธิภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับการใช้โสตทัศนูปกรณ์ด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ ซึ่งพัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยออกแบบเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) เพื่อประเมินความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อระบบมัลติมีเดียออนไลน์ที่พัฒนาขึ้น แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น สถานภาพและประสบการณ์การใช้งาน (2) รายการคำถามที่วัดระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งานในด้านต่าง ๆ เช่น ความสะดวก ความถูกต้อง ความเข้าใจง่าย และประโยชน์ในการนำไปใช้จริง และ (3) ช่องสำหรับแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยได้รับการตรวจสอบความเหมาะสมและความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน โดยมีค่าความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามและแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ของคณะครุศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 40 คน ผ่าน QR Code โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการตอบแบบสอบถาม และการรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้ตอบ หลังจากการแจกแบบสอบถามและให้เวลาสำหรับการตอบเสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นอกจากนี้ ยังใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายระดับความพึงพอใจในภาพรวมและรายด้าน การตีความผลลัพธ์อาศัยเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ตั้งแต่น้อยที่สุดถึงมากที่สุดโดยพิจารณาตามกรอบแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2560) ซึ่งเป็นแนวทางมาตรฐานในการวิจัยเชิงสำรวจ จากนั้นแปลผลดังนี้

คะแนน 4.51 – 5.00 หมายถึง การพัฒนาระบบการใช้งานฯ อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 3.51 – 4.50 หมายถึง การพัฒนาระบบการใช้งานฯ อยู่ในระดับมาก

คะแนน 2.51 – 3.50 หมายถึง การพัฒนาระบบการใช้งานฯ อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 1.51 – 2.50 หมายถึง การพัฒนาระบบการใช้งานฯ อยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1.00 – 1.50 หมายถึง การพัฒนาระบบการใช้งานฯ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มการตอบสนองของกลุ่มเป้าหมายต่อการพัฒนาระบบมัลติมีเดียออนไลน์ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนานวัตกรรมด้านโสตทัศนูปกรณ์ในอนาคต

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจของอาจารย์ต่อการพัฒนาระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
31-40 ปี	**21**	**52.50**
41-50 ปี	**13**	**32.50**
51-60 ปี	**6**	**15.00**
รวม	**40**	**100.00**

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 31–40 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 52.50 รองลงมาคือช่วงอายุ 41–50 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 และช่วงอายุ 51–60 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 ตามลำดับ ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยทำงานตอนกลาง (31–40 ปี) มากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจของอาจารย์ต่อการพัฒนาระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ ด้านเนื้อหา

ประเด็นความพึงพอใจ	μ	σ	แปลผล
1.1 สื่อมัลติมีเดียมีเนื้อหาตรงตามความต้องการของท่าน	4.35	0.80	มาก
1.2 สื่อมัลติมีเดียมีเนื้อหาชัดเจน เข้าใจง่าย	4.46	0.66	มาก
1.3 สื่อมัลติมีเดียมีเนื้อหาที่น่าสนใจและมีความเหมาะสมกับการใช้งาน	4.51	0.69	มากที่สุด
โดยรวม	**4.44**	**0.72**	**มาก**

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจของอาจารย์ต่อการพัฒนาระบบการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ ด้านเนื้อหา พบว่า โดยรวมอาจารย์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\boldsymbol{\mu}$ = 4.44, $\boldsymbol{\sigma}$ = 0.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ สื่อมัลติมีเดียมีเนื้อหาที่น่าสนใจและมีความเหมาะสมกับการใช้งานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\boldsymbol{\mu}$ = 4.51, $\boldsymbol{\sigma}$ = 0.69) รองลงมา คือ

สื่อมัลติมีเดียมีเนื้อหาชัดเจน เข้าใจง่ายอยู่ในระดับมาก (μ = 4.46, σ = 0.66) และ สื่อมัลติมีเดียมีเนื้อหาตรงตามความต้องการของท่านอยู่ในระดับมาก (μ = 4.35, σ = 0.80) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาของสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ในภาพรวมอยู่ในระดับที่ดีและเหมาะสมต่อการใช้งานในห้องเรียน

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของอาจารย์ต่อการพัฒนาระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ ด้านการออกแบบ

ประเด็นความพึงพอใจ	μ	σ	แปลผล
2.1 รูปแบบ รูปภาพ ตัวอักษร พื้นหลัง มีความชัดเจน	4.48	0.58	มาก
2.2 ภาพเคลื่อนไหวมีความเหมาะสม	4.57	0.54	มากที่สุด
2.3 สื่อมัลติมีเดียมีความสวยงามและจูงใจในการรับชม	4.51	0.66	มากที่สุด
โดยรวม	**4.52**	**0.59**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของอาจารย์ต่อการพัฒนาระบบการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ ด้านการออกแบบ พบว่า โดยรวมอาจารย์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.52, σ = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ภาพเคลื่อนไหวมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.57, σ = 0.54) รองลงมา ได้แก่ สื่อมัลติมีเดียมีความสวยงามและจูงใจในการรับชมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.51, σ = 0.66) และรูปแบบ รูปภาพ ตัวอักษร พื้นหลังมีความชัดเจนอยู่ในระดับมาก (μ = 4.48, σ = 0.58) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มีความพึงพอใจต่อการออกแบบสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ในระดับสูง โดยเฉพาะด้านความเหมาะสมของภาพเคลื่อนไหวและความสวยงามของสื่อ ซึ่งส่งผลต่อการรับชมและการใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของอาจารย์ต่อการพัฒนาระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ ด้านการใช้สื่อมัลติมีเดีย

ประเด็นความพึงพอใจ	μ	σ	แปลผล
3.1 ความสะดวกในการเข้ารับชมสื่อมัลติมีเดีย	4.55	0.58	มากที่สุด
3.2 การจัดรูปแบบสื่อมัลติมีเดียง่ายต่อการอ่านและการใช้งาน	4.51	0.58	มากที่สุด
โดยรวม	**4.53**	**0.58**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของอาจารย์ต่อการพัฒนาระบบการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ ด้านการใช้สื่อมัลติมีเดีย พบว่า โดยรวมอาจารย์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.53, σ = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ความสะดวกในการเข้ารับชมสื่อมัลติมีเดียอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.55, σ = 0.58) รองลงมา คือ การจัดรูปแบบสื่อมัลติมีเดียง่าย

ต่อการอ่านและการใช้งานอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.51, σ = 0.58) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มีความพึงพอใจต่อการใช้สื่อมัลติมีเดียออนไลน์ในระดับสูงมาก โดยเฉพาะด้านความสะดวกในการเข้าถึงสื่อและความเหมาะสมของรูปแบบการนำเสนอที่เอื้อต่อการอ่านและการใช้งาน

ตารางที่ 5 ผลการประเมินความพึงพอใจของอาจารย์ต่อการพัฒนาระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ ด้านการใช้สื่อมัลติมีเดีย

ประเด็นความพึงพอใจ	μ	σ	แปลผล
4.1 ท่านทราบถึงขั้นตอนการใช้งานโสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนมากยิ่งขึ้น	4.75	0.43	มากที่สุด
4.2 ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานโสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนมากยิ่งขึ้น	4.60	0.57	มากที่สุด
4.3 ท่านสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนการใช้งานโสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนได้อย่างถูกต้อง	4.60	0.65	มากที่สุด
4.4 ท่านสามารถแก้ปัญหาการใช้งานโสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนเบื้องต้นได้	4.44	0.62	มาก
4.5 ท่านสามารถลดระยะเวลาเกี่ยวกับการแก้ปัญหา การใช้งานโสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนได้	4.42	0.65	มาก
4.6 ความรู้ที่ได้จากสื่อมัลติมีเดีย มีประโยชน์และสามารถนำไปใช้งานได้จริง	4.53	0.58	มากที่สุด
โดยรวม	**4.56**	**0.58**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของอาจารย์ต่อการพัฒนาระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ ด้านการใช้สื่อมัลติมีเดีย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.56, σ = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าประเด็นที่ผู้ตอบแบบประเมินมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ท่านทราบถึงขั้นตอนการใช้งานโสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนมากยิ่งขึ้น (μ = 4.75, σ = 0.43) รองลงมาคือ ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานโสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนมากยิ่งขึ้น และท่านสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนการใช้งานได้อย่างถูกต้อง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน μ (= 4.60) ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ท่านสามารถลดระยะเวลาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนได้ (μ = 4.42, σ = 0.65) แต่อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก

ตารางที่ 6 ผลการประเมินความพึงพอใจของอาจารย์ต่อการพัฒนาระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ ในภาพรวม

ประเด็นความพึงพอใจ	μ	σ	แปลผล
5.1 โดยภาพรวม ท่านมีความพึงพอใจต่อสื่อมัลติมีเดียอยู่ในระดับใด	4.31	0.73	มาก
5.2 ท่านอยากให้มีการใช้งานสื่อมัลติมีเดียต่อไป อยู่ในระดับใด	4.53	0.58	มากที่สุด
5.3 ท่านอยากให้มีการน าสื่อมัลติมีเดียไปใช้ในงานอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน อยู่ในระดับใด	4.46	0.75	มาก
โดยรวม	**4.43**	**0.69**	**มาก**

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของอาจารย์ที่มีต่อการพัฒนาระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ ในภาพรวม พบว่าผู้ตอบแบบประเมินมีระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในเกณฑ์มาก (μ = 4.43, σ = 0.69) เมื่อพิจารณาผลการประเมินเป็นรายข้อ พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือ ความต้องการให้มีการใช้งานสื่อมัลติมีเดียต่อไป โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 (σ = 0.58) รองลงมาคือ ความต้องการให้นำสื่อมัลติมีเดียไปประยุกต์ใช้ในงานอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน (ข้อ 5.3) มีระดับความพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์มาก (μ = 4.46, σ 0.75) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ความพึงพอใจต่อสื่อมัลติมีเดียในภาพรวม (ข้อ 5.1) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มากเช่นกัน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 (σ = 0.73) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนานวัตกรรมการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนที่สามารถใช้เป็นแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ในการวิเคราะห์ผลลัพธ์การพัฒนาและประสิทธิภาพของนวัตกรรมระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ ผู้จัดทำได้ดำเนินการเปรียบเทียบสภาพการณ์ระหว่างก่อนการใช้นวัตกรรมซึ่งเป็นรูปแบบการดำเนินงานเดิมที่มีข้อจำกัด กับหลังการใช้นวัตกรรม เพื่อชี้ให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ในด้านความรู้ ทักษะการแก้ปัญหา และการบริหารจัดการภาระงานของเจ้าหน้าที่ ดังรายละเอียดที่ปรากฏในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบสภาพการณ์ระหว่างก่อนและหลังการใช้นวัตกรรม

ก่อนการใช้นวัตกรรม	หลังการใช้นวัตกรรม
1. ผู้ใช้งานไม่ทราบถึงขั้นตอนวิธีการใช้งานโสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียน มีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง	1. ผู้ใช้งานทราบถึงขั้นตอนการใช้งาน โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียน ว่าต้องปฏิบัติอย่างไร
2. ผู้ใช้งานขาดความรู้ ความเข้าใจในการใช้งานโสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียน	2. ผู้ใช้งานมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้งานโสตทัศนูปกรณ์ใน ห้องเรียนมากยิ่งขึ้น
3. เจ้าหน้าที่ไปแก้ปัญหาการใช้โสตทัศนูปกรณ์ล่าช้าเนื่องจากมีความต้องการของผู้ใช้งานจำนวนมาก เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติงานหลายที่ภายในเวลาเดียวกัน	3. ผู้ใช้งานสามารถปฏิบัติตามขั้นตอน การใช้งานโสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียน ได้อย่างถูกต้อง
4. ผู้ใช้งานต้องการความรวดเร็วในการใช้โสตทัศนูปกรณ์ ในห้องเรียน เพื่อดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนให้ทันตามเวลาที่กำหนด	4. ผู้ใช้งานสามารถแก้ปัญหาการใช้งาน เบื้องต้นได้
5. ความต้องการของผู้ใช้งาน ในการขอความช่วยเหลือให้ เจ้าหน้าที่ช่วยแก้ปัญหาการใช้โสตทัศนูปกรณ์ที่มีตลอดเวลา ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถปฏิบัติภาระงานอื่นได้ เจ้าหน้าที่ต้องทำงานล่วงเวลาเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ภาระงานอื่นได้ทัน	5. ผู้ใช้งานสามารถลดระยะเวลาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาได้
6. เกิดการปะทะกันระหว่างผู้ใช้งานกับเจ้าหน้าที่ ด้วยความไม่เข้าใจและการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องของผู้ใช้งาน ส่งผลให้เกิดการชำรุดเสียหายของอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ เจ้าหน้าที่ต้องใช้เวลาในการแก้ไขอาจทำให้ผู้ใช้งาน หงุดหงิดอารมณ์เสีย	6. ลดการปะทะในการติดต่อ ประสานงานระหว่างผู้ใช้งานกับ เจ้าหน้าที่

จากการเปรียบเทียบในตารางที่ 7 พบความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างก่อนและหลังการนำนวัตกรรมมาใช้ โดยสรุปได้ว่า การใช้นวัตกรรมสื่อมัลติมีเดียออนไลน์สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้งานและแก้ปัญหาเชิงระบบได้อย่างมีนัยสำคัญ จากเดิมที่ผู้ใช้งานขาดความรู้และต้องพึ่งพาเจ้าหน้าที่จนเกิดความล่าช้าและการปะทะกัน เปลี่ยนเป็นการที่ผู้ใช้งานสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Self-learning) และแก้ไขปัญหาเบื้องต้นได้ทันที ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยลดความเสียหายของอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์เท่านั้น แต่ยังช่วยบริหารจัดการภาระงานของเจ้าหน้าที่ให้มีความคล่องตัวสูงขึ้น และสร้างบรรยากาศที่ดีในการประสานงานภายในองค์กร

ตารางที่ 8 ค่าร้อยละการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของงานก่อนและหลังการพัฒนา

ประสิทธิภาพของงานก่อนการพัฒนา	ร้อยละ	ประสิทธิภาพของงานหลังการพัฒนา	ร้อยละ	การแปลผล
28 ครั้ง	93.33	15 ครั้ง	48.38	ประสิทธิภาพของงานหลักการพัฒนามีจำนวนการแก้ปัญหาการใช้งานโสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียน

จากตารางที่ 8 พบว่า ก่อนการพัฒนาประสิทธิภาพการใช้งานโสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียน มีจำนวนครั้งในการแก้ปัญหาการใช้งานรวมทั้งสิ้น 28 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 93.33 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้ใช้งานยังคงประสบปัญหาในการใช้งานในระดับสูง ขณะที่ภายหลังการพัฒนาประสิทธิภาพการใช้งานด้วยสื่อมัลติมีเดีย จำนวนครั้งในการแก้ปัญหาลดลงเหลือเพียง 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 48.38

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. พัฒนานวัตกรรมการใช้โสตทัศนูปกรณ์เป็นแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับคณะครุศาสตร์ จากการพัฒนานวัตกรรมในรูปแบบสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ พบว่า นวัตกรรมดังกล่าวเป็นแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูง โดยพิจารณาได้จากผลการเปรียบเทียบสภาพการณ์ซึ่งผู้ใช้งานสามารถทราบขั้นตอนและปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง ลดภาระงานของเจ้าหน้าที่ลงอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยวัฒน์ เพ็งกรูด (2558) ที่ระบุว่าการจัดทำคู่มือหรือสื่อแนะนำการใช้งานอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การดำเนินงานภายในองค์กรมีความคล่องตัวและลดปัญหาความเสียหายของอุปกรณ์ได้ นอกจากนี้การที่นวัตกรรมสามารถแก้ไขปัญหาความล่าช้าในการบริการได้นั้น ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย ขันแก้ว (2562) ที่พบว่าการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการโสตทัศนูปกรณ์ ช่วยลดขั้นตอนการประสานงานและเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนได้อย่างชัดเจน

2. ประเมินความพึงพอใจของอาจารย์ต่อการพัฒนาระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์มีความพึงพอใจต่อระบบที่พัฒนาขึ้นในภาพรวมอยู่ในระดับมากและมีระดับความพึงพอใจต่อด้านการใช้สื่อมัลติมีเดียในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะประเด็นการทราบขั้นตอนการใช้งานที่ชัดเจนผลดังกล่าวอภิปรายได้ว่า สื่อมัลติมีเดียออนไลน์ช่วยเปลี่ยนวิธีการนำเสนอข้อมูลจากคู่มือรูปแบบเดิมมาเป็นสื่อที่เห็นภาพลำดับขั้นตอนชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐกร สงคราม (2557) ที่กล่าวว่าสื่อมัลติมีเดียที่ออกแบบมาอย่างดีจะช่วยสร้างความเข้าใจและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และ สอดคล้องกับแนวคิดของ กิดานันท์ มลิทอง (2533) ที่อธิบายว่าสื่อมัลติมีเดียช่วยดึงดูดความสนใจและลดข้อจำกัดในการรับสาร ทำให้ผู้ใช้งานจดจำขั้นตอนการปฏิบัติงานได้ดีกว่าการอ่านเอกสารเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ การที่ผู้ใช้งานมีความต้องการใช้งานสื่อนี้ต่อไปในระดับมากที่สุด ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์

ผันสว่าง และคณะ (2564) ที่ชี้ให้เห็นว่าการใช้สื่อมัลติมีเดียส่งผลเชิงบวกต่อทัศนคติของผู้ใช้ และกระตุ้นให้เกิดความต้องการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้น และยังเป็นไปตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) ที่ระบุว่าความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อความยั่งยืนในการใช้งานนวัตกรรมนั้น ๆ ต่อไปในอนาคต

องค์ความรู้ใหม่

จากการดำเนินโครงการวิจัยในครั้งนี้ นำไปสู่การค้นพบองค์ความรู้เชิงประจักษ์ด้านการบริหารจัดการห้องเรียนอัจฉริยะ ซึ่งสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญได้ 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. รูปแบบการลดช่องว่างในการสื่อสาร ผลการวิจัยระบุว่า นวัตกรรมสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงสื่อการสอนหรือคู่มือการใช้งานเท่านั้น แต่ทำหน้าที่เป็นกลไกกลางในการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผู้ใช้งานและหน่วยงานสนับสนุนฝ่ายเทคนิค การนำเสนอข้อมูลผ่านสื่อภาพและเสียงที่ได้มาตรฐานช่วยลดภาวะเผชิญหน้าที่มีสาเหตุมาจากความคลาดเคลื่อนในการสื่อสารส่งผลให้เกิดบรรยากาศการปฏิบัติงานที่เกื้อกูลและส่งเสริมประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

2. กระบวนการเรียนรู้นวัตกรรมแบบสนับสนุนการพึ่งพาตนเอง การค้นพบแนวปฏิบัติใหม่ที่ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากการสนับสนุนเชิงรับไปสู่การสร้างเสริมทักษะการแก้ปัญหาเบื้องต้นด้วยตนเองโดยอาศัยการเข้าถึงองค์ความรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบทันเวลาพอดี ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคลากรในสถานศึกษาให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

3. การเพิ่มประสิทธิภาพทรัพยากร องค์ความรู้ใหม่ชี้ให้เห็นว่า การบูรณาการนวัตกรรมต้นทุนต่ำ (สื่อมัลติมีเดียออนไลน์) สามารถส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการยืดอายุการใช้งานของครุภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง เช่น ระบบเครื่องเสียงและเครื่องฉายภาพได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยการถ่ายทอดขั้นตอนการปฏิบัติงานและการปิดระบบที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งสามารถลดความเสียหายอันเกิดจากความประมาทหรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ได้มากกว่าร้อยละ 50 เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติก่อนการใช้นวัตกรรม

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียน ด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปและให้ข้อเสนอแนะได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ก่อนและหลังการนำนวัตกรรมมาใช้ โดยสรุปได้ว่า การใช้นวัตกรรมสื่อมัลติมีเดียออนไลน์สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้งานและแก้ปัญหาเชิงระบบได้อย่างมีนัยสำคัญ จากเดิมที่ผู้ใช้งานขาดความรู้และต้องพึ่งพาเจ้าหน้าที่จนเกิดความล่าช้าและการปะทะกัน เปลี่ยนเป็นการที่ผู้ใช้งานสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Self-learning) และแก้ไขปัญหาเบื้องต้นได้ทันที ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยลดความเสียหายของอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์เท่านั้น แต่ยังช่วยบริหารจัดการภาระงานของเจ้าหน้าที่ให้มีความคล่องตัวสูงขึ้น และสร้างบรรยากาศที่ดีในการประสานงานภายในองค์กร ทั้งนี้พบว่า ก่อนการพัฒนาประสิทธิภาพการใช้งานโสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียน

มีจำนวนครั้งในการแก้ปัญหาการใช้งานรวมทั้งสิ้น 28 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 93.33 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้ใช้งานยังคงประสบปัญหาในการใช้งานในระดับสูง ขณะที่ภายหลังการพัฒนาประสิทธิภาพการใช้งานด้วยสื่อมัลติมีเดีย จำนวนครั้งในการแก้ปัญหาลดลงเหลือเพียง 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 48.38

2. ความพึงพอใจของอาจารย์ที่มีต่อการพัฒนาระบบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียออนไลน์ ในภาพรวม พบว่าผู้ตอบแบบประเมินมีระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในเกณฑ์มาก

ข้อเสนอแนะ

1. เพื่อให้การใช้งานโสตทัศนูปกรณ์มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำด้านความพร้อมของห้องเรียน ควรติดตั้งและเชื่อมโยงระบบมัลติมีเดียออนไลน์ให้ครอบคลุมทุกห้องเรียน ไม่เฉพาะห้องเรียนหลักหรือห้องเรียนที่มีอุปกรณ์ครบถ้วน

2. ควรจัดทำคู่มือการใช้งานทั้งในรูปแบบเอกสาร อินโฟกราฟิก และวิดีโอสั้น เพื่อรองรับรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างของผู้ใช้งาน และทำให้การเข้าถึงข้อมูลสะดวกมากขึ้น

3. ควรสร้างกลไกในการเก็บข้อมูลการใช้งาน เช่น แบบสอบถามออนไลน์หลังการใช้งานแต่ละครั้งหรือการเก็บสถิติการเข้าถึงคู่มือดิจิทัล เพื่อนำข้อมูลมาใช้ปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง

4. ควรจัดกิจกรรมอบรมสั้น ๆ หรือเวิร์กช็อปให้แก่อาจารย์และนักศึกษา เพื่อเสริมทักษะและสร้างความมั่นใจในการใช้งานโสตทัศนูปกรณ์ โดยมีระบบมัลติมีเดียออนไลน์เป็นสื่อสนับสนุน

บรรณานุกรม

กิดานันท์ มลิทอง. (2533). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม.* กรุงเทพมหานคร: เอส.พี.แอล. พริ้นติ้ง.

จิราภรณ์ ผันสว่าง และคณะ. (2564). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิพากษ์การศึกษาไทยในสังคมโลกและภูมิภาค ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด [รายงานการวิจัย].* สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ชัยวัฒน์ เพ็งกรูด. (2558). โครงการจัดทำคู่มือการใช้อุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์สำหรับคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. บุรีรัมย์: สำนักงานคณบดี คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ณัฐกร สงคราม. (2557). *การออกแบบและพัฒนามัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 3).* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10).* กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

พรจณา แก้วนรา. (2556). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องการใช้โสตทัศนูปกรณ์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล. *Veridian E-Journal, 6*(1).

วุฒิภัทร วงศ์ประโคน และพงศ์ธนัช แซ่จู. (2564). การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *Journal of Modern Learning Development, 6*(6), 89-103.

สมชาย ขันแก้ว. (2562). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งานโสตทัศนูปกรณ์ภายในสถาบันการศึกษา. *วารสารนวัตกรรมและเทคโนโลยีการสื่อสาร, 5*(2), 112-125.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี*

FACTORS AFFECTING THE EFFICIENCY OF ADMINISTRATION IN DIGITAL ERA OF SECONDARY SCHOOLS IN PHETCHABURI PROVINCE.

ณัฐฐาภรณ์ พวงทอง
Nuttaporn Phuangthong
อภิชาติ เลนะนันท์
Apichat Lenanant
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพรบุรี, ประเทศไทย
Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Thailand
E-mail: nuttaporn.phu@mail.pbru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับของปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 2) ระดับของประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 278 คน ที่มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี จำนวน 22 โรงเรียน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 จากการใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน วิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร และวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ปัจจัยด้านภาวะผู้นำดิจิทัล ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และปัจจัยด้านพฤติกรรมครูมืออาชีพยุคดิจิทัล 2) ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้านการส่งเสริมบุคลากรเพื่อการทำงานอย่างมีคุณภาพ ด้านการจัดระบบการเงินและการจัดสรรทรัพยากร ด้านการบริหารจัดการ และ ด้านการ

* Received 27 April 2026; Revised 28 May 2026; Accepted 1 June 2026

จัดการเชิงคุณภาพด้านวิชาการ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของสถานศึกษา ประกอบไปด้วยตัวแปรทั้งหมด 4 ตัวแปร คือ ด้านภาวะผู้นำดิจิทัล, ด้านวัฒนธรรมองค์กร, ด้านเทคโนโลยี, และด้านพฤติกรรมครู โดยมีประสิทธิภาพในการทำนายร้อยละ 68.00

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา, ยุคดิจิทัล, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

Abstract

This research aims to 1) to examine the levels of factors related to school management efficiency in the digital era; 2) to investigate the level of school management efficiency in the digital era; and 3) to analyze the factors affecting school management efficiency in the digital era schools under the Secondary Educational Service Area Office Phetchaburi. This study employed a quantitative research methodology. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire. The sample comprised 278 secondary school teachers, selected through stratified random sampling and simple random sampling techniques from 22 schools under the Secondary Educational Service Area Office Phetchaburi, with a 0.05 margin of error. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, mean, and standard deviation, as well as Pearson correlation coefficient and Multiple Regression Analysis .The findings revealed that: 1) The overall level of factors affecting school management efficiency in the digital era was at a high level. Ranked from highest to lowest mean scores, the factors were digital organizational culture, digital leadership, information technology, and professional teacher behavior in the digital era. 2) The overall school management efficiency in the digital era was also at a high level. When considering individual dimensions, all aspects were rated at a high level, ranked from highest to lowest as follows: personnel promotion for quality performance, financial systems and resource allocation management, and academic quality management. 3) The factors significantly affecting school management efficiency in the digital era consisted of four predictive variables: digital leadership, organizational culture, technology, and teacher behavior. Together, these variables could predict the efficiency of school management at 68.00%

Keywords: School Administration Efficiency, Digital Era, Secondary Schools In Phetchaburi Province

บทนำ

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่พัฒนาไปอย่างก้าวกระโดด ประกอบกับการเผชิญหน้ากับวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส

โคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ทำหน้าที่เสมือนตัวเร่งครั้งสำคัญ ที่เข้ามาผลักดันให้ระบบการศึกษาทั่วโลกต้องเร่งปรับตัวก้าวเข้าสู่การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล 4.0 อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ประเทศไทยต้องหันมากำหนดยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษาขึ้นมาใหม่ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาค เพื่อให้ประชากรทุกคนสามารถเข้าถึงการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ควบคู่ไปกับการเร่งพัฒนาระบบการบริหารจัดการทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด แนวทางดังกล่าวนี้มีความสอดคล้องเป็นอย่างยิ่งกับแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่มุ่งมั่นจะ “พัฒนาสังคมการศึกษาให้มีคุณภาพ อย่างทั่วถึง เท่าเทียม ยั่งยืน ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัย” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564, หน้า จ)

การบริหารสถานศึกษากลไกที่มีความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา เปรียบเสมือนรากฐานอันมั่นคงในการพัฒนาทักษะและสมรรถนะในทุกมิติของทรัพยากรบุคคลในชาติ ให้สอดคล้องกับทิศทางและนโยบายการขับเคลื่อนประเทศในแต่ละยุคสมัย ปัจจุบันที่ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล ส่งผลให้กระบวนการบริหารสถานศึกษาต้องได้รับการปรับเปลี่ยนผ่านระบบการบริหารที่มีประสิทธิผลและตอบโจทย์บริบททางการศึกษาในปัจจุบัน และสามารถประยุกต์ใช้หลักการบริหารตามแนวคิดใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นความท้าทายอย่างมหาศาลในการปรับกระบวนทัศน์ทางการบริหารให้เท่าทันกระแสความเปลี่ยนแปลง ในการบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคดิจิทัลว่า จะต้องประกอบไปด้วยการสร้างสรรค์วัฒนธรรมของสถานศึกษาที่เอื้ออำนวยและเปิดรับต่อการเปลี่ยนแปลง การจัดระบบการจัดการความรู้ที่เหมาะสมกับยุคดิจิทัล การบูรณาการการทำงานในรูปแบบของเครือข่าย ตลอดจนการบริหารจัดการเทคโนโลยีที่บุคลากรต้องเปิดใจยอมรับนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาใช้งาน อีกทั้ง ผู้บริหารสถานศึกษายังมีบทบาทที่สำคัญในการทำหน้าที่เป็นตัวกลาง เพื่อเชื่อมประสานความคิดและองค์ความรู้ระหว่างผู้เรียนที่เติบโตมาในยุคดิจิทัลกับกลุ่มครูผู้สอนที่ต้องปรับตัวและอพยพเข้ามาสู่โลกดิจิทัล ซึ่งถือเป็นการเชื่อมช่องว่างระหว่างคนต่างเจเนอเรชัน (สงบ อินทรมณี, 2562)

สอดคล้องกับทิศทางนโยบายของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี (2565) ที่ได้ให้ความสำคัญต่อกระบวนทัศน์การบริหารจัดการศึกษายุคใหม่ โดยได้กำหนดพันธกิจหลักในการมุ่งเน้นพัฒนาระบบบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ซึ่งอาศัยการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เข้ามาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและยกระดับองค์กรให้ก้าวหน้า เพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามโมเดล Thailand 4.0 อย่างเป็นรูปธรรม จากบริบทดังกล่าว เห็นได้ว่าการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพท่ามกลางกระแสสังคมยุคดิจิทัลนั้น นับเป็นความท้าทายของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา เนื่องจากพลวัตทางเทคโนโลยีมีการพลิกโฉมและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การจะรับมือกับสถานการณ์นี้ได้ สถานศึกษาต้องเร่งบ่มเพาะและสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น ทั้งในมิติของนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และมิติของนวัตกรรมการบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะเป็นสะพานสำคัญที่นำพาสถานศึกษาก้าวข้ามขีดจำกัด สู่การเป็น "สถานศึกษาแห่งนวัตกรรม" อย่างเต็มภาคภูมิ อันจะเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงในการรังสรรค์ระบบการศึกษาไทยให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดและมีคุณภาพอย่างยั่งยืนต่อไป (สุกัญญา แช่มช้อย, 2562)

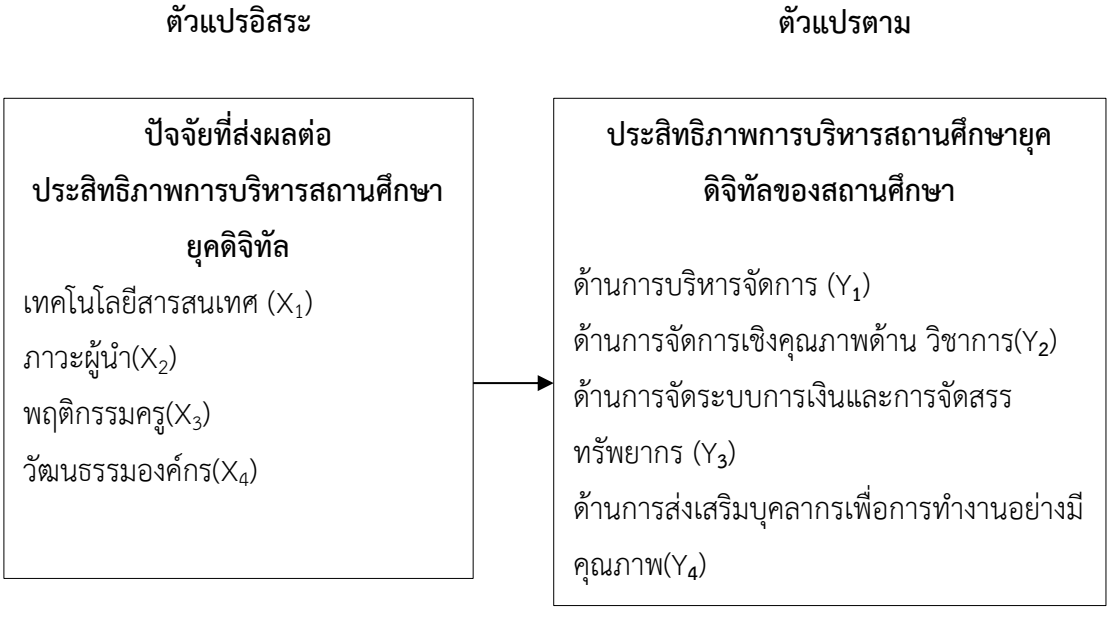
จากวรรณกรรมที่ศึกษาพบว่า ปัจจัยทั้ง 4 ประการ อันได้แก่ เทคโนโลยีดิจิทัล ภาวะผู้นำดิจิทัล พฤติกรรมครูมืออาชีพ และวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ถือเป็นฟันเฟืองสำคัญที่เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบในการขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ โดยมีเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นรากฐานและเครื่องมือสำคัญที่ช่วยบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารมหาศาลให้มีความถูกต้องรวดเร็วและเชื่อมโยงข้อมูลอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ทรัพยากรทางเทคโนโลยีเหล่านี้จะเกิดประโยชน์สูงสุดได้ต้องอาศัย ภาวะผู้นำดิจิทัลในฐานะกลไกขับเคลื่อนหลักเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ วางแผน และตัดสินใจบนฐานข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กนกอร สมปราชญ์, 2562) ในขณะที่ พฤติกรรมครูมืออาชีพ คือตัวแปรสำคัญในระดับปฏิบัติการที่จะแปลงนโยบายและนวัตกรรมไปสู่การจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพในห้องเรียน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อสมรรถนะของผู้เรียน (ธัญชาติ ล้อพงค์พานิชย์, 2565) โดยมีวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ทำหน้าที่เป็นรากฐานทางความคิดที่ช่วยหล่อหลอมค่านิยม การเปิดรับนวัตกรรม และการยอมรับความเปลี่ยนแปลงเพื่อลดแรงต้านในการเปลี่ยนผ่านสู่องค์กรดิจิทัลอย่างยั่งยืน (จันทร์จิรา เหลาราช, 2564)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารในการวางแผนการบริหารงานและพัฒนาบุคลากร ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่การพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับของประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย



ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ในจังหวัดเพชรบุรี ประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น 978 คน จาก 22 โรงเรียน โดยผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการปัดขึ้นจากจำนวนประชากร 978 คน และทำการเทียบขนาดประชากรของครูที่ 1,000 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 278 คน โดยสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี จำนวน 22 โรงเรียน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) (ธนินทร์ ศิลป์จารุ, 2563)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี 4 ด้าน คือ 1) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ด้านภาวะผู้นำ 3) ด้านพฤติกรรมของครู 4) ด้านวัฒนธรรมองค์กร โดยมีการตั้งคำถามเพื่อวัดระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา เป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการจัดการเชิงคุณภาพด้านวิชาการ 3) ด้านการจัดระบบการเงินและการจัดสรรทรัพยากร 4) ด้านการส่งเสริมบุคลากรเพื่อการทำงานอย่างมีคุณภาพ โดยมีการตั้งคำถามเพื่อวัดระดับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา เป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยการแปลความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) โดยใช้เกณฑ์อันตรภาคชั้น (Class Interval) ตามแนวคิดของ Best (1977) เพื่อประเมินคุณภาพของเครื่องมือวิจัยและการปรุบปรุงแบบสอบถามผู้วิจัยได้ดำเนินการเสนอต่อที่ปรึกษาและแก้ไขตามคำแนะนำเพื่อให้มีความถูกต้องและคลอบคลุม ก่อนนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item–Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.67–1.00 และ 3) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item-Total Correlation) โดยเลือกข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.23 ขึ้นไป และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's α – Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.953

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีพร้อมกับเครื่องมือการวิจัยไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้ง 22 โรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับการอธิบายด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา และประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา โดยนำเสนอในรูปแบบของ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อย ละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. ประมวลผลข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำเสนอในรูปแบบของ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อย ละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. ประมวลผลข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1 ตรวจสอบตัวแปรอิสระที่ต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) พิจารณาจากค่า Variance Inflation Factor (VIF) ซึ่งต้องมีค่าไม่เกิน 10 และพิจารณาจากค่า Tolerance ซึ่งต้องมีค่ามากกว่า 0.20 โดยปกติค่า Tolerance จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ซึ่งถ้าหากค่าสถิติอยู่ในระดับตามเกณฑ์นี้ จะแสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันเองจนเกิดปัญหา (Multicollinearity)

2.2 วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

2.3 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression Analysis)

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ผู้วิจัยได้นำเสนอผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็น 3 ตอนดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี จำนวน 4 ตัวแปร อยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ได้แก่ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล (X_4) ($\bar{X}$ = 4.48, SD =

0.38) รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำดิจิทัล (X_2) ($\bar{X}$ = 4.45, SD = 0.39) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X_1) ($\bar{X}$ = 4.45, SD = 0.42) และปัจจัยด้านพฤติกรรมครูมืออาชีพยุคดิจิทัล (X_3) ($\bar{X}$ = 4.44, SD = 0.40) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

ลำดับที่	รายการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
1	ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.45	0.42	มาก	3
2	ปัจจัยด้านภาวะผู้นำดิจิทัล	4.45	0.39	มาก	2
3	ปัจจัยด้านพฤติกรรมครูมืออาชีพยุคดิจิทัล	4.44	0.40	มาก	4
4	ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล	4.48	0.38	มาก	1

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า ระดับของประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.45, SD = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้านการส่งเสริมบุคลากรเพื่อการทำงานอย่างมีคุณภาพ ($\bar{X}$ = 4.48, SD = 0.46) ด้านการจัดระบบการเงินและการจัดสรรทรัพยากร ($\bar{X}$ = 4.46, SD = 0.45) ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X}$ = 4.44, SD = 0.40) และ ด้านการจัดการเชิงคุณภาพด้านวิชาการ ($\bar{X}$ = 4.44, SD = 0.42) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

ข้อที่	ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (Y)	$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
1	ด้านการบริหารจัดการ (Y_1)	4.44	0.40	มาก	3
2	ด้านการจัดการเชิงคุณภาพด้านวิชาการ (Y_2)	4.44	0.42	มาก	4
3	ด้านการจัดระบบการเงินและการจัดสรรทรัพยากร (Y_3)	4.46	0.45	มาก	2
4	ด้านการส่งเสริมบุคลากรเพื่อการทำงานอย่างมีคุณภาพ (Y_4)	4.48	0.46	มาก	1
รวมเฉลี่ย		**4.45**	**0.37**	**มาก**	

วัตถุประสงค์ที่ 3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี มีการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอนคือ 1) การทดสอบค่า Tolerance และค่า VIF ของตัวแปร 2) การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม และ 3) การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ดังนี้

1. การทดสอบค่า Tolerance และค่า VIF ของตัวแปร

การทดสอบค่า Tolerance และค่า VIF ของตัวแปรต้น เพื่อวิเคราะห์ว่า ตัวแปรต้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม อยู่ในเกณฑ์ที่สามารถทำการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณต่อไปได้หรือไม่ ผลการทดสอบค่า Tolerance และค่า VIF พบว่า ค่า Tolerance มีค่า 0.39 - 0.50 มีค่ามากกว่า 0.20 และค่า VIF (Variance inflation factor) มีค่าระหว่าง 1.99 – 2.56 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 10 แสดงว่า ตัวแปรแต่ละตัวแปร เป็นอิสระต่อกัน และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรน้อย อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ไม่เกิดปัญหา multicollinearity จึงสามารถทำการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณต่อไป

ตารางที่ 3 การทดสอบค่า Tolerance และค่า VIF ของตัวแปร

ตัวแปร	Tolerance	VIF
1. ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X_1)	0.42	2.38
2. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำดิจิทัล (X_2)	0.50	1.99
3. ปัจจัยด้านพฤติกรรมครูมืออาชีพยุคดิจิทัล (X_3)	0.50	2.02
4. ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล (X_4)	0.39	2.56

2. การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นคือ 1) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำดิจิทัล 3) ปัจจัยด้านพฤติกรรมครูมืออาชีพยุคดิจิทัล และ 4) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล กับตัวแปรตามคือ ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี วิเคราะห์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson’s product-moment correlation coefficient) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.56 - 0.75 แสดงว่า ตัวแปรต้นทั้ง 4 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันไม่สูงจนเกินไป จึงดำเนินการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนต่อไป

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม

ตัวแปร	Y	X_1	X_2	X_3	X_4
Y	1	0.69**	0.75**	0.62**	0.72**
X_1	0.69**	1	0.66**	0.60**	0.70**
X_2	0.75**	0.66**	1	0.56**	0.63**
X_3	0.62**	0.60**	0.56**	1	0.68**
Y	1	0.69**	0.75**	0.62**	0.72**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี วิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (multiple regression analysis) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ตัวแปรพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ประกอบไปด้วยตัวแปรทั้งหมด 4 ตัวแปร คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำดิจิทัล (X_2) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล (X_4) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X_1) และปัจจัยด้านพฤติกรรมครูมืออาชีพยุคดิจิทัล (X_3)ตามลำดับ โดยมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.83 ประสิทธิภาพในการทำนาย (R2) ร้อยละ 68.00 มีประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (adjusted R Square) ร้อยละ 68.00 และมีความคลาดเคลื่อนในการทำนาย (standard error) ร้อยละ 21.00 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากค่าต่างๆ ในผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถนำไปสร้างสมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการการถดถอยในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 0.44 + 0.39(x_2) + 0.26(x_4) + 0.15(x_1) + 0.10(x_3)$$

สมการการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = 0.40(x_2) + 0.26(x_4) + 0.17(x_1) + 0.11(x_3)$$

สามารถสรุปได้ว่า เมื่อเรียงลำดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี มากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำดิจิทัล (β = 0.40) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล (β = 0.26) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (β = 0.17) และปัจจัยด้านพฤติกรรมครูมืออาชีพยุคดิจิทัล (β = 0.11)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

ANOVA[a]

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	25.66	4	6.41	148.01	0.00
Residual	11.83	273	.04		
Total	37.49	277			

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	B	S.E.	β	t	Sig.
ปัจจัยด้านภาวะผู้นำดิจิทัล (X_2)	0.39	0.05	0.40	8.50	0.00
ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล (X_4)	0.26	0.05	0.26	4.83	0.00
ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X_1)	0.15	0.05	0.17	3.32	0.00
ปัจจัยด้านพฤติกรรมครูมืออาชีพยุคดิจิทัล (X_3)	0.10	0.04	0.11	2.30	0.00
ค่าคงที่	0.44	0.167		2.65	0.01
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R)				0.83	
ประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2)				0.68	
ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square)				0.68	
ความคลาดเคลื่อนในการทำนาย (Standard Error)				0.21	

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุดคือ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล รองลงมาคือ ภาวะผู้นำดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศ และพฤติกรรมครูมืออาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บริบทของการจัดการศึกษาในปัจจุบันที่ผ่านวิกฤตการณ์เปลี่ยนแปลงทางสังคม อย่างรุนแรง ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาต้องปรับตัวขนานใหญ่ การยอมรับและช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการใช้เทคโนโลยีจึงถูกหล่อหลอมจนกลายเป็นวิถีการปฏิบัติร่วมกันขององค์กรเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่าสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี มีนโยบายที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและเปิดกว้างต่อการใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (นิรุต เต้นปักษี และ ดาวรุวรรณ ถวิลการ, 2565) ที่ว่าวัฒนธรรมองค์กรยุคดิจิทัลเกิดจากการที่บุคลากรมีค่านิยมร่วมกัน กล้าเผชิญความท้าทาย และไม่กลัวความล้มเหลวจากการทดลองสิ่งใหม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (อิสยาภรณ์ ทับสกุล และ ทศพล ธีฆะพร, 2565) ที่พบว่าวัฒนธรรม

องค์กรที่ยืดหยุ่นมีผลโดยตรงต่อความพร้อมในการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้แตกต่างจากงานวิจัยในอดีตบางงานที่มักพบว่า ความพร้อมด้านฮาร์ดแวร์หรือเทคโนโลยีสารสนเทศจะเป็นปัจจัยที่มีระดับสูงสุดเสมอ สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบันเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่เข้าถึงได้ง่ายขึ้น ทัศนคติและ "รูปแบบการทำงานแบบดิจิทัล (Digital Mindset)" ของคนในองค์กรเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการประคับประคองให้สถานศึกษาก้าวสู่ความเป็นดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการส่งเสริมบุคลากรเพื่อการทำงานอย่างมีคุณภาพ รองลงมาคือ ด้านการจัดระบบการเงิน ด้านการบริหารจัดการ และด้านวิชาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักดีว่า ท่ามกลางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เครื่องมือที่ทันสมัยที่สุดย่อมไร้ความหมายหากบุคลากรขาดทักษะ (Digital Literacy) ในการใช้งาน การลงทุนพัฒนาคนจึงเป็นหัวใจหลักในการบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับ (สุกัญญา แช่มช้อย, 2562) ที่ระบุว่า การบริหารงานบุคคลและการส่งเสริมศักยภาพครูในยุคดิจิทัลเป็นภารกิจสำคัญที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ลดาวัลย์ เจริญศิริ และเตือนใจ ดลประสิทธิ์, 2565) ซึ่งพบว่ากระบวนการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่องเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้การจัดการระบบการศึกษาเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้ รูปแบบการประเมินวิทยฐานะยุคใหม่ยังบังคับให้ครูต้องพัฒนาทักษะทางดิจิทัล ส่งผลให้สถิติด้านการส่งเสริมบุคลากรอยู่ในระดับสูงตามไปด้วย และสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่และระดับสถานศึกษากำลังเดินมาถูกทาง การให้ความสำคัญกับทุนมนุษย์ จะช่วยลดช่องว่างทางดิจิทัล ในสถานศึกษาและเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในลำดับต่อไป

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณพบว่า ปัจจัยทั้ง 4 ด้านสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำดิจิทัล (Digital Leadership) ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาเป็นอันดับแรก ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลมีอำนาจการพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาสูงที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า โครงสร้างการบริหารระบบราชการของสถานศึกษาในประเทศไทยมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่ผู้อำนวยการโรงเรียน หากผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี กล้าตัดสินใจนำข้อมูลสารสนเทศระดับสูง (Big Data) มาใช้ในการวางแผนจัดสรรงบประมาณ ย่อมส่งผลอย่างชัดเจนในการนำพาความเปลี่ยนแปลงไปสู่ครูและผู้เรียนทั้งระบบได้อย่างรวดเร็ว เพราะภาวะผู้นำเปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Schwarzuller, Brosi, Duman และ Welpe (2018) ที่ศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงดิจิทัลต่อองค์กรและพบว่า ผู้นำในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีสมรรถนะ 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ วิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital Vision) ความคล่องตัวเชิงกลยุทธ์ (Strategic Agility) การรับนำเทคโนโลยีมาใช้ (Technology Adoption) และการพัฒนาบุคลากร (People Development) ผู้นำที่ครบถ้วนทั้ง 4 ด้านนี้จะสามารถสร้างแรงขับเคลื่อนและนำพาการเปลี่ยนแปลงไปยังบุคลากรทั่วทั้งองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะภาวะผู้นำเปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางองค์กร และ

สอดคล้องกับแนวคิดของ (กันตชาติ กุดนอก, 2565) ที่อธิบายว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลคือการที่ผู้บริหารแสดงวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีและสามารถนำพาองค์กรข้ามผ่านความตื่นตระหนกจากการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยีได้

3.2 ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล (Digital Organizational Culture) ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารองค์กรในอันดับรองลงมา สะท้อนให้เห็นว่า การนำเทคโนโลยีและระบบดิจิทัลเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานมักหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะเกิดความต้านทาน จากบุคลากรบางส่วนที่ตีกรอบการทำงานแบบเดิม ดังนั้น หากสถานศึกษามีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น เน้นการทำงานร่วมกันเป็นทีม และส่งเสริมค่านิยมที่กล้าคิดกล้าทำ รวมถึงการมองความผิดพลาดจากการใช้เทคโนโลยีเป็นกระบวนการเรียนรู้ จะเป็นส่วนสำคัญในการหล่อหลอมพฤติกรรมของบุคลากรให้ดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ (นิรุต เต้นปักษี และ ดาวรุวรรณ ถวิลการ, 2565) ที่กล่าวว่า ค่านิยมร่วมแบบดิจิทัลจะช่วยลดแรงเสียดทานและเสริมสร้างความผูกพันในองค์กร ทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (อิสยาภรณ์ ทับสกุล และ ทศพล ธีฆะพร, 2565) ซึ่งพบว่าวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนนวัตกรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกและส่งเสริมกระบวนการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

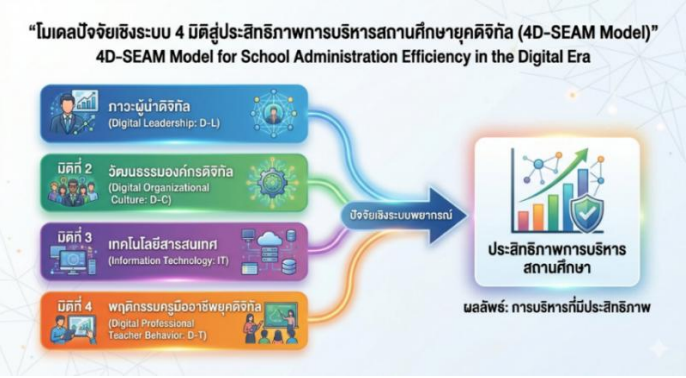
3.3 ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา ซึ่งอธิบายได้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศเปรียบเสมือนโครงสร้างพื้นฐาน และเครื่องมือ ในการบริหารจัดการยุคใหม่ ไม่ว่าจะเป็นระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง อุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ หรือแพลตฟอร์มซอฟต์แวร์สนับสนุนการประเมินผลและการบริหารงานบุคคล หากสถานศึกษามีความพร้อมด้านระบบสารสนเทศที่ดี ย่อมส่งผลให้การบริหารจัดการข้อมูลมีความถูกต้อง รวดเร็ว ตรวจสอบได้ และลดภาระงานซ้ำซ้อน สอดคล้องกับ (สุรัตน์วดี ปานโพธิ์ทอง สุวิทย์ ภาณุจารี และวีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย, 2565) ที่ยืนยันว่าการบริหารงานวิชาการในยุคศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือหลัก เพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงสุด และสอดคล้องกับ (A'mar, F., & Eleyan, D, 2022) ที่ยืนยันว่าการขาดแคลนทรัพยากร ICT และการฝึกอบรมเทคโนโลยีเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การบูรณาการเทคโนโลยีในสถานศึกษาไม่บรรลุผล สะท้อนว่าความพร้อมด้านระบบสารสนเทศเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ขาดไม่ได้สำหรับการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล

3.4 ปัจจัยด้านพฤติกรรมครูมืออาชีพยุคดิจิทัล (Digital Teacher Behavior) ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมของครูส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา แม้จะมีค่าอำนาจการพยากรณ์ในลำดับสุดท้าย ชี้ให้เห็นว่า แม้ครูจะมีความตื่นตัวและมีทักษะดีเพียงใด แต่หากโครงสร้างด้านระบบเทคโนโลยี วัฒนธรรมองค์กร และวิสัยทัศน์ของผู้บริหารระดับสูงไม่เอื้ออำนวย ประสิทธิภาพขององค์กรในภาพรวมก็ไม่อาจขับเคลื่อนได้อย่างเต็มขีดความสามารถ อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัย พฤติกรรมของครูส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนให้เห็นว่าข้าราชการครูคือกลไกและฟันเฟืองที่ทำหน้าที่แปลงนโยบายลงสู่การปฏิบัติจริงในห้องเรียน หากครูมีความตื่นตัวในการพัฒนาตนเอง มีความรอบรู้ด้านดิจิทัล (Digital Literacy) สามารถบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการจัดการเรียนการสอน และปฏิบัติตนตามหลักจรรยาบรรณพลเมืองดิจิทัล จะส่งผลสะท้อนกลับมายังคุณภาพวิชาการและภาพลักษณ์ของสถานศึกษา

โดยรวม ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ด้วยกรอบสมรรถนะดิจิทัลของครู (Digital Competence of Educators: DigCompEdu) ที่ (Redecker, 2017) พัฒนาขึ้นสำหรับคณะกรรมาธิการยุโรป ซึ่งระบุว่า ครูที่มีสมรรถนะสูงต้องมีความสามารถ 6 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางวิชาชีพ การใช้ทรัพยากรดิจิทัล การสอนและการเรียนรู้ การประเมินผล การส่งเสริมผู้เรียน และการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลผู้เรียน และสอดคล้องแนวคิดของ (ลดาวัลย์ เจริญศิริ และ เตือนใจ ดลประสิทธิ์, 2565) ที่ว่าครูในยุคดิจิทัลต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ด้านการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี และมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ คือ “ปัจจัยเชิงระบบ 4 มิติสู่ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (4D-SEAM Model)” ซึ่งประกอบด้วย มิติที่ 1 ภาวะผู้นำดิจิทัล (Digital Leadership: D-L) มิติที่ 2 วัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล (Digital Organizational Culture: D-C) มิติที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology: IT) และมิติที่ 4 พฤติกรรมครูมืออาชีพยุคดิจิทัล (Digital Professional Teacher Behavior: D-T) โดยปัจจัยทั้ง 4 มิตินี้สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาได้ถึงร้อยละ 68.00



แผนภาพ ปัจจัยเชิงระบบ 4 มิติสู่ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (4D-SEAM Model)

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุประดับของปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.48) รองลงมาคือปัจจัยด้านภาวะผู้นำดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.45) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X}$ = 4.45) และปัจจัยด้านพฤติกรรมครูมืออาชีพยุคดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.44) ตามลำดับ ระดับของประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.45) โดยด้านการส่งเสริมบุคลากรเพื่อการทำงานอย่างมีคุณภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.48) รองลงมาคือด้านการจัดระบบการเงินและการจัดสรรทรัพยากร ($\bar{X}$ = 4.46) ด้านการ

บริหารจัดการ ($\bar{X}$ = 4.44) และด้านการจัดการเชิงคุณภาพด้านวิชาการ ($\bar{X}$ = 4.44) ตามลำดับ และปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล พบว่า ปัจจัยทั้ง 4 ด้านสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาได้ร้อยละ 68.00

ข้อเสนอแนะได้แก่

1.ภาวะผู้นำดิจิทัลมีอำนาจการพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาสูงที่สุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี และหน่วยงานต้นสังกัด ควรกำหนดนโยบายในการจัดอบรมและประเมินผลผู้บริหารสถานศึกษาในด้านทักษะทางดิจิทัล จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเชิงลึกให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อมุ่งเน้นการสร้างวิสัยทัศน์และการตัดสินใจบนฐานข้อมูล รวมถึงทักษะการประยุกต์ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในการประเมินผลและติดตามงานอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้ผู้บริหารมีทักษะในการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจผู้บริหารและการนำข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) มาใช้ในการวางแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา

2. จากผลการวิจัย พบว่า วัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารองค์กรในอันดับรองลงมา ดังนั้น ในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลที่ยืดหยุ่น สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมเพื่อละลายพฤติกรรมและสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ด้านเทคโนโลยีให้แก่บุคลากร ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้นวัตกรรม ภายในโรงเรียน โดยส่งเสริมค่านิยม "กล้าคิด กล้าทำ ขจัดความกลัวต่อความล้มเหลวจากการใช้เทคโนโลยี" เติมเต็มแรงจูงใจด้วยการชื่นชม ยกย่อง สู่การทำงานเป็นทีม เพื่อให้ครูกล้าที่จะทดลองใช้แพลตฟอร์มหรือนวัตกรรมการสอนใหม่ ๆ ตลอดจนเสริมสร้างระบบนิเทศแบบกัลยาณมิตรผ่านช่องทางดิจิทัล

3. ควรมีการนำองค์ความรู้ใหม่เรื่อง “4D-SEAM Model” ไปทดลองใช้ในสถานศึกษาจริงผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างคู่มือหรือรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาให้เป็นรูปธรรม และวัดผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับคุณภาพผู้เรียนโดยตรง

บรรณานุกรม

สุรัตน์วดี ปานโพธิ์ทอง สุวิทย์ ภาณุจารี และวีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย. (2565). เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานสถานศึกษาที่มีความสำคัญต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนในยุคศตวรรษที่ 21. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 6*(2), 595–607.

กนกอร สมปราชญ์. (2562). *ภาวะผู้นำกับคุณภาพ.* ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *แผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563 - 2565.* กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กันตชาติ กุดนอก. (2565). *ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2.* สกลนคร: (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

จันทร์จิรา เหลาราช. (2564). การปรับเปลี่ยนสู่ดิจิทัลและผลกระทบต่อองค์กร. *มนุษยศาสตร์สาร, 22*(1), 227-240.

ธนินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย **SPSS** และ **AMOS** (พิมพ์ครั้งที่ 18).* บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.

ธัญชาติ ล้อพงค์พานิชย์. (2565). ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21 ของครูในโรงเรียนเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7*(2), 579–590.

นิรุต เต้นปักษี และ ดาวรุวรรณ ถวิลการ. (2565). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีผลต่อการบริหารงานสำนักงานรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ เขตพื้นที่ 13. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์. 50(3)*, 1-14.

ลดาวัลย์ เจริญศิริ และ เตือนใจ ดลประสิทธิ์. (2565). บทบาทครูในยุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรม การส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. *วารสาร การวิจัยการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 12(1)*, 199-207.

ศักดิ์นิรันดร์ วงษ์ศรีแก้ว และคณะ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดยโสธร. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 11*(1), 79-88.

สงบ อินทรมณี. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 62-71.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี. (2565). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาและนโยบายการขับเคลื่อนองค์กร.* สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562.* กระทรวงศึกษาธิการ.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2562). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อิสยาภรณ์ ทับสกุล และ ทศพล ธีฆะพร. (2565). วัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย. 13(2)*, 69-83.

A'mar, F., & Eleyan, D. (2022). Effect of principal's technology leadership on teacher's technology integration. *International Journal of Instruction, 15*(1), 781–798.

Best, J. W. (1977). *Research in education (3rd ed.).* Prentice-Hall.

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing (5th ed.).* Harper & Row.

Redecker. (2017). *European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu.* Publications Office of the European Union.

Schwarzmuller, T., Brosi, P., Duman, D., & Welpe, I. M. (2018). How does the digital transformation affect organizations? Key themes of change in work design and leadership. *Management Revu, 29*(2), 114–138.

สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม*

PROFESSIONAL ADMINISTRATIVE COMPETENCIES AFFECTING EDUCATIONAL MANAGEMENT EFFECTIVENESS IN THE 21ST CENTURY OF SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE IN SAMUT SONGKHRAM PROVINCE.

ศราวุธ อรรถวิวรรธน์
Sarawut Atthawiwat
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย
Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Thailand
E-mail: indy.m8015@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม 2) ศึกษาประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม และ 3) ศึกษาสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 201 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2) ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความสามารถในการปรับเปลี่ยน และพัฒนาโรงเรียนให้ทันต่อสภาพ

* Received 10 May 2026; Revised 21 May 2026; Accepted 25 May 2026

ปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุดคือความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ผลการวิเคราะห์สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้านการสื่อสารและการจูงใจ และด้านการมีวิสัยทัศน์ มีประสิทธิผลการทำนายร้อยละ 92.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพ, ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา, ศตวรรษที่ 21

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the professional administrative competencies of schools under the Secondary Educational Service Area Office in Samut Songkhram Province 2) examine the 21st century educational management effectiveness of these schools and 3) investigate the professional administrative competencies affecting the 21st-century educational management effectiveness of schools under the Secondary Educational Service Area Office in Samut Songkhram Province. The sample consisted of 201 school administrators and teachers under the Secondary Educational Service Area Office in Samut Songkhram Province, selected through simple random sampling. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.86. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis the research findings revealed that 1) the overall professional administrative competencies of schools under the Secondary Educational Service Area Office in Samut Songkhram Province were at a high level. When considering each aspect, self-development had the highest mean, while vision had the lowest mean 2) the overall 21st century educational management effectiveness of the schools was at a high level. In terms of specific aspects, the ability to adapt and develop schools to keep pace with current situations had the highest mean, whereas the ability to develop students to have a positive attitude had the lowest mean 3) the professional administrative competencies in achievement orientation, self-development, personnel potential development, teamwork, analysis and synthesis, communication and motivation, and vision together predicted the 21st century educational management effectiveness by 92.80% with statistical significance at the 0.05 level.

Keywords: Professional Administrative Competencies, Educational Management Effectiveness ,21st Century

บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็วภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับสภาพการณ์ ทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาของพลเมืองโลกรวมถึงพลเมืองในประเทศไทย ที่เกิดการพัฒนา อย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือที่เรียกว่า “การปฏิวัติดิจิทัล” (Digital revolution) และ อินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of things-ioT) การพัฒนาหุ่นยนต์ ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) จะเข้ามามีบทบาทในการทำงานแทนมนุษย์ หรือเรียกได้ว่า โลกกำลังเข้าสู่ยุค Industry 4.0 อย่างสมบูรณ์แบบภายในปี พ.ศ. 2568 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)ทั้งนี้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของ (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579) ที่ว่า คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ด้วยภาวะการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยเป็นอีกหนึ่งประเทศที่ได้รับแรงกดดันจากสภาวะการเปลี่ยนแปลงหลายด้านภายในประเทศ ความต้องการ กำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ส่งผลให้ประเทศเข้าสู่ สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคต การติดกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย การสร้างคุณภาพในการจัดการศึกษาในทุกระดับ การพัฒนาบุคลากร รวมถึงเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ การบริหารจัดการศึกษาที่ความเหมาะสม ขาดความคล่องตัวและเป็นเอกภาพ ความเหลื่อมล้ำ ความเสมอภาค และโอกาสทางการศึกษา ปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ขาดความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทย ทั้งหมดนี้คือผลกระทบที่เกิดขึ้นกับระบบการศึกษาไทย การปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อยกระดับกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ โดยยึดตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) เพื่อนำพาประเทศไทยก้าวไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอีก 20 ปีข้างหน้า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้เกิดประสิทธิผลที่ดีได้นั้น องค์ประกอบหลักในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพคือผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีคุณลักษณะหลายประการ การเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความคิดสร้างสรรค์ประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการทำงาน ปรับตัวและมีความยืดหยุ่น มีภาวะผู้นำ มีคุณธรรมจริยธรรม มีใจใฝ่บริการ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559) การพัฒนาผู้บริหารให้มี ความพร้อมทั้งในด้านความรู้ ทักษะ ทัศนคติ ประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการที่จะรับผิดชอบทำงานใน หน้าที่ต่าง ๆ และเพื่อป้องกันความล้าสมัยทางการบริหารอันเนื่องมาจากการความเปลี่ยนแปลงทั้ง ทางด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว จึงเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง (ประสิทธิ์ เขียวศรี, 2560) สอดคล้องกับ (จรุณี เก้าเอี้ยน, 2557) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารจึงเป็นส่วนสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จและประสิทธิผลของสถานศึกษา ผู้บริหารที่ดี ต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสม มีพฤติกรรมในการเป็นผู้นำที่ถูกต้อง เหมาะสม เพราะความสำเร็จของงานทุกด้านขององค์กรขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ดังนั้น ผู้บริหารคือผู้ที่มีศิลปะในการบริหารคน บริหารงาน ให้ประสบความสำเร็จ บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับ (ธวัชชัย แสนดวง,

2565) ที่กล่าวว่า ผู้นำในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความสามารถนำพาองค์กรของตนให้อยู่ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะมองเห็นการเปลี่ยนแปลงว่าเป็นโอกาส การทราบวิธีการค้นหาการเปลี่ยนแปลงที่ถูกต้องและทราบวิธีที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิผลทั้งจากภายนอกและภายในองค์กร ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความรู้ความสามารถ มีทักษะ ทัศนคติ ที่จะปรับใช้กระบวนทัศน์ เพื่อการปฏิบัติงานให้เกิดคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการปฏิบัติหน้าที่และนำพาองค์การสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

จากภาวะปัญหาดังกล่าวสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงมีความจำเป็นในการบริหารงานสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ในสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน แม้ว่าจะมีงานวิจัยจำนวนมากศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหาร แต่ด้วยงานวิจัยที่ผ่านมามักเป็นการศึกษาภาพรวมในระดับประเทศ ระดับภาค หรือในเขตพื้นที่การศึกษาขนาดใหญ่ ซึ่งโรงเรียนมักมีความพร้อมสูงและมีจำนวนมาก ผลการวิจัยเหล่านั้นจึงไม่สามารถนำมาเป็นแนวทางกับจังหวัดสมุทรสงครามได้ เนื่องจากจังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ขนาดเล็กที่สุดในประเทศไทย มีจำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดที่น้อย วัฒนธรรมองค์กรและปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และชุมชน มีลักษณะเฉพาะตัวสูงมาก อีกทั้งยังไม่มีการศึกษาใดที่ชี้ให้เห็นว่า ในจังหวัดขนาดเล็กที่มีทรัพยากรจำกัด แต่ระบบเครือข่ายครูและผู้บริหารมีความใกล้ชิดกันสูงนั้น การศึกษาเรื่องสมรรถนะผู้บริหารจะสามารถส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างไร งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว โดยการพิสูจน์พลังในการทำนายของสมรรถนะผู้บริหาร เพื่อให้ได้องค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์และบริบทที่แท้จริงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงครามในการก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม

2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม

3. เพื่อศึกษาสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัย เรื่องสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงครามจำนวน 9 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 407 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่

ใช้ในการศึกษา โดยใช้ตารางตารางสำเร็จรูปเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V., & Morgan, D. W., 1970) ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 201 คน โดยมีวิธีการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นที่ 1 คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเทียบบัญญัติไตรยางค์ตามอัตราส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 407 : 201

ขั้นที่ 2 สุ่มกลุ่มตัวอย่างแต่ละสถานศึกษาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำแนกตามโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงครามจนได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนทั้งหมด 201 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) 2) แบบสอบความความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหาร ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) 3) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยกำหนดไว้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง น้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาความตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยวิธีหาดัชนีความสอนคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยาม คำศัพท์เฉพาะ (Index of item objective congruence) แล้วเลือกคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00 และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มาใช้เป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม

นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 64 ข้อคำถาม ไปทดลองใช้ (Tryout) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ และนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาค (α coefficient) ได้ค่า

ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ นำไปรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เสนอต่อผู้บริหารโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ผู้วิจัยชี้แจงการกรอกแบบสอบถามและแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยส่งและรับคืนด้วยตนเองจากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนนำมาประมวลผล 3) ประมวลผลจากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อคำถาม 4) สรุปและอภิปรายผลการศึกษา โดยนำเสนอในรูปแบบตารางบรรยายประกอบ

การวิเคราะห์ของข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลระดับสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหาร และประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

3. วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามโดยประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยเสนอข้อมูลได้ ดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (percentage) โดยวิเคราะห์ข้อมูลและอธิบายลักษณะทั่วไปของประชากรที่ศึกษา ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation หรือ S.D.) ใช้เพื่อแสดงการกระจายของข้อมูล 2) สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ หาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (face validity) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (α -coefficient) ของครอนบาค (cronbach) การวิเคราะห์สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพ ทุกตัวแปรย่อยไม่มีปัญหาความสัมพันธ์กันเองในระดับวิกฤต เพื่อป้องกันปัญหาความสัมพันธ์ภายในของตัวแปรพยากรณ์ (Multicollinearity) โดยพิจารณาจากค่าความคงทนของการยอมรับ (Tolerance) จะต้องมีค่ามากกว่า 0.10 และค่า ปัจจัยการขยายตัวความแปรปรวน (VIF) มีค่าที่น้อยกว่า 10 การวิเคราะห์สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การ ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	44	21.89
หญิง	157	78.11
รวม	**201**	**100.00**
2. อายุ		
น้อยกว่า 30 ปี	78	38.50
30 - 39 ปี	75	35.60
40 - 49 ปี	31	17.10
50 ปี ขึ้นไป	17	8.80
รวม	**201**	**100.00**
3. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	109	54.23
ปริญญาโท	89	44.28
ปริญญาเอก	3	1.49
รวม	**201**	**100.00**
4. ระยะเวลาการปฏิบัติงาน		
ไม่ถึง 1 ปี	16	7.96
1 ปี – 5 ปี	68	33.83
5 ปี – 10 ปี	89	44.28
10 ปี – 20 ปี	18	8.95
20 ปีขึ้นไป	10	4.98
รวม	**201**	**100.00**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริหารและครูของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงครามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีลักษณะ ดังนี้

เพศ โดยส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 78.11 เป็นเพศชาย จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 21.89

อายุ โดยมากที่สุดจะมีอายุ น้อยกว่า 30 ปี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50 รองลงมาจะมีอายุ 30 - 39 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 35.60 อายุ 40 - 49 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 17.10 และอันดับสุดท้ายอายุ 50 ปี ขึ้นไป 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.80

ระดับการศึกษา โดยส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 54.23 รองลงมาจบการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 44.28 และจบการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.49

และระยะเวลาการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่จะปฏิบัติงาน5 ปี – 10 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 44.28 รองลงมาปฏิบัติงาน 1 ปี – 5 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 33.83 ปฏิบัติงาน 10 ปี – 20 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 8.95 ปฏิบัติงานไม่ถึง 1 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 7.96 และอันดับสุดท้ายปฏิบัติงาน 20 ปี ขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 4.98

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลความหมายข้อมูลและลำดับที่ของสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม

สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับที่
1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (x_1)	4.02	0.40	มาก	2
2. การพัฒนาตนเอง (x_2)	4.05	0.39	มาก	1
3. การทำงานเป็นทีม (x_3)	4.00	0.46	มาก	6
4. การบริการที่ดี (x_4)	4.01	0.41	มาก	4
5. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ (x_5)	3.97	0.47	มาก	7
6. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร (x_6)	4.01	0.47	มาก	5
7. การสื่อสารและการจูงใจ (x_7)	4.02	0.51	มาก	3
8. การมีวิสัยทัศน์ (x_8)	3.93	0.52	มาก	8
เฉลี่ยรวม	**4.00**	**0.33**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 พบว่า สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาตนเอง ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = 0.39) รองลงมาคือด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\bar{X}$ = 4.02, S.D. = 0.40) ด้านการสื่อสารและการจูงใจ ($\bar{X}$ = 4.02, S.D. = 0.51) ด้านการบริการที่ดี ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = 0.41) ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = 0.47) ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.46) ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ($\bar{X}$ = 3.97, S.D. = 0.47) และค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$ = 3.93, S.D. = 0.52) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลความหมายข้อมูลและลำดับที่ของประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม

ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับที่
1. ความสามารถในการปรับเปลี่ยน และพัฒนาโรงเรียนให้ทันต่อสภาพปัจจุบัน (Y_1)	4.07	0.54	มาก	1
2. การพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงขึ้น (Y_2)	4.04	0.44	มาก	2
3. ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก (Y_3)	3.93	0.49	มาก	4
4. ความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน (Y_4)	3.95	0.50	มาก	3
เฉลี่ยรวม	4.00	0.35	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ($\bar{X}$) ดังนี้ ความสามารถในการปรับเปลี่ยน และพัฒนาโรงเรียนให้ทันต่อสภาพปัจจุบัน ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = 0.54) รองลงมาคือ การพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ($\bar{X}$ = 4.04, S.D. = 0.44) ความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = 0.50) และลำดับสุดท้ายคือ ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ($\bar{X}$ = 3.93, S.D. = 0.49) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่า Tolerance และค่า VIF ของการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม

ตัวแปร	Tolerance	VIF
1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (x_1)	**0.303**	**3.297**
2. การพัฒนาตนเอง (x_2)	**0.299**	**3.345**
3. การทำงานเป็นทีม (x_3)	**0.437**	**2.287**
4. การบริการที่ดี (x_4)	**0.516**	**1.939**
5. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ (x_5)	**0.431**	**2.318**

ตัวแปร	Tolerance	VIF
6. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร (x_6)	**0.473**	**2.116**
7. การสื่อสารและการจูงใจ (x_7)	**0.489**	**2.045**
8. การมีวิสัยทัศน์ (x_8)	**0.371**	**2.692**

จากตาราง 4 พบว่าค่า Tolerance ค่า Tolerance มีค่า 0.299-0.516 แสดงว่า ตัวแปรปัจจัยมีความสัมพันธ์กันน้อย และเมื่อพิจารณาค่า (VIF) มีค่า 1.939 – 3.345 น้อยกว่า 10 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรปัจจัยมีความสัมพันธ์กันน้อย แสดงว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์กันเองในระดับวิกฤต จึงสามารถทำการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณต่อไป

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพ

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7	X_8
X_1	1.00							
X_2	0.646***	1.00						
X_3	**0.601****	**0.663****	1.00					
X_4	**0.421****	**0.547****	**0.492****	1.00				
X_5	**0.665****	**0.491****	**0.344****	**0.381****	1.00			
X_6	**0.400****	**0.429****	**0.279****	**0.586****	**0.517****	1.00		
X_7	**0.505****	**0.580****	**0.302****	**0.426****	**0.482****	**0.574****	1.00	
X_8	**0.713****	**0.641****	**0.421****	**0.314****	**0.616****	**0.281****	**0.379****	**1.00****

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 5 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรทั้ง 8 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณอยู่ที่ 0.279 - 0.713 ซึ่งมีค่าความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันน้อยกว่า 0.80 แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 8 ตัว มีความสัมพันธ์กันไม่สูงจนเกินไป จึงสามารถทำการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณขั้นตอนต่อไปได้

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของสมรรถะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า สมรรถะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (X_1) การพัฒนาตนเอง (X_2) การทำงานเป็นทีม (X_3) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ (X_5) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร (X_6) การสื่อสารและการจูงใจ (X_7) การมีวิสัยทัศน์ (X_8)

โดยด้านที่ดีที่สุดที่ถูกคัดเลือกเข้าสมการเป็นด้านแรก คือ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (X_1) การพัฒนาตนเอง (X_2) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร (X_6) การทำงานเป็นทีม (X_3) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ (X_5) การสื่อสารและการจูงใจ (X_7) การมีวิสัยทัศน์ (X_8) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ผลการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหาร สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการตามลำดับความสำคัญ	B	S.E.	β	t	Sig
การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (x_1)	0.241	0.030	0.275	7.974	**0.000**
การพัฒนาตนเอง (x_2)	0.103	0.030	0.116	3.413	**0.001**
การพัฒนาศักยภาพบุคลากร (x_6)	0.162	0.019	0.217	8.671	**0.000**
การทำงานเป็นทีม (x_3)	0.266	0.021	0.351	12.495	**0.000**
การวิเคราะห์และสังเคราะห์ (x_5)	0.096	0.022	0.129	4.456	**0.000**
การสื่อสารและการจูงใจ (x_7)	0.060	0.019	0.087	3.193	**0.002**
การมีวิสัยทัศน์ (x_8)	0.060	0.021	0.091	0.922	**0.004**
ค่าคงที่ (Constant)	0.037	0.080		0.459	**0.647**
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R)				0.965	
ประสิทธิภาพการทำนาย (R^2)				0.930	
ประสิทธิภาพการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted Square)				0.928	
ความคลาดเคลื่อนในการทำนาย (Standard Error)				0.09438	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 6 พบว่า ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า มีตัวแปรสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพที่ทำนายประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (X_1) ด้านการพัฒนาตนเอง (X_2) ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร (X_6) ด้านการทำงานเป็นทีม (X_3) ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ (X_5) ด้านการสื่อสารและการจูงใจ (X_7) และด้านการมีวิสัยทัศน์ (X_8) สามารถพยากรณ์ได้ดีตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันทำนายรวมกันได้ร้อยละ 92.80 4. จากผลการวิจัยการร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้สูงถึงร้อยละ 92.80 (R2 = 0.928) ของ สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพทั้ง 7 ด้าน สะท้อนให้เห็นว่ากรอบสมรรถนะทั้ง 7 ด้าน เป็นตัวแปรที่มีความครอบคลุมและทรงประสิทธิภาพในการกำหนดทิศทางความสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม เนื่องจากเป็นกรอบตัวแปรองค์รวมที่มีความครอบคลุมและสอดประสานกันดั่งระบบฟันเฟืองในการนำพาองค์กรยุคศตวรรษที่ 21 แม้ค่าสถิติจะบ่งชี้ถึงภาวะ Multicollinearity แฝง แต่สามารถอภิปรายได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ซ้อนทับเชิงพฤติกรรมศาสตร์ที่มีความ

เชื่อมโยงในเนื้อหาเชิงทฤษฎี (Theoretical Overlap) ผนวกกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดสมุทรสงครามที่มีขนาดเล็กและมีวัฒนธรรมองค์กรใกล้ชิด ส่งผลให้ปฏิสัมพันธ์และพฤติกรรมการบริหารทุกมิติต้องถักทอหนุนเสริมซึ่งกันและกันอย่างเด่นชัดเพื่อขับเคลื่อนผลลัพธ์ พัฒนาทุนมนุษย์ และยกระดับคุณภาพสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีนัยสำคัญ

จากค่าต่างๆ สามารถนำไปสร้างสมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการการถดถอยในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y}_{tot} = 0.037 + 0.241\ (X_1) + 0.103\ (X_2) + 0.162\ (X_6) + 0.266\ (X_3) + 0.096\ (X_5) + 0.060\ (X_7) + 0.060\ (X_8)$$

สมการการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_{tot} = 0.275\ (Z_1) + 0.116\ (Z_2) + 0.217\ (Z_6) + 0.351\ (Z_3) + 0.129\ (Z_5) + 0.087\ (Z_7) + 0.091\ (Z_8)$$

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง สมรรถะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสมรรถะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม จากการวิจัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการสื่อสารและการจูงใจ ด้านการบริการที่ดี ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ และ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะ สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพพิจารณาได้จากพฤติกรรมที่เป็นรูปธรรมจากการบูรณาการความรู้และทักษะเชิงลึก โดยใช้ศาสตร์และศิลป์บริหารจัดการภาระงานเต็มศักยภาพ เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ดำเนินงานได้อย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายตลอดจนวิสัยทัศน์องค์กรที่กำหนดไว้ได้อย่างสมบูรณ์และยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธวัชชัย แสนดวง, 2565) ที่ศึกษาเรื่อง สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการบริการที่ดี ด้านการสื่อสารและจูงใจ ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร และด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับ มาก และขวัญชนก แซ่โค้ว (2565) ได้ศึกษาเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการบริการที่ดี และด้านการสื่อสารและการจูงใจ อยู่ในระดับ มาก

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม จากการวิจัย พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยน และพัฒนาโรงเรียนให้ทันต่อสภาพปัจจุบัน รองลงมาคือ ด้านการพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน และลำดับสุดท้ายคือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะ ศักยภาพผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษายุคใหม่สะท้อนผ่านภาวะผู้นำที่คล่องตัวและการบริหารการเปลี่ยนแปลงโดยใช้การคิดเชิงระบบและวิสัยทัศน์ที่ยืดหยุ่นขับเคลื่อนโรงเรียนท่ามกลางความผันผวนอย่างมั่นคงมุ่งยกระดับผลสัมฤทธิ์ควบคู่การจัดการศึกษาแบบองค์รวมที่เน้นการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตและทักษะทางอารมณ์สังคม เพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีภูมิคุ้มกันและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน และพร้อมสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับ (ราม เรือนทองดี, 2564) ที่ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้ทันต่อสภาพปัจจุบัน ด้านการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ด้านการแก้ปัญหาการดำเนินงานในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

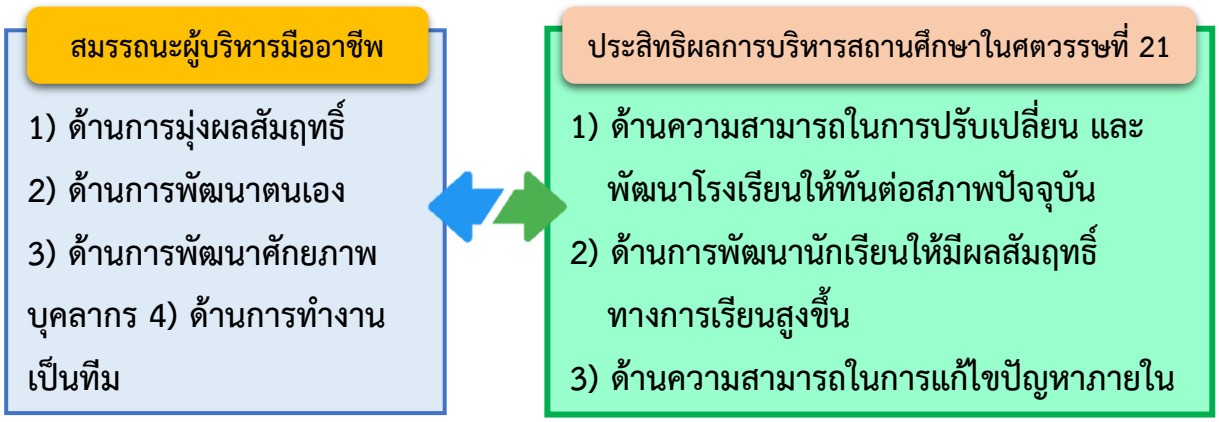
3. ผลการวิเคราะห์สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม จากการหาค่าพบว่า ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้านการสื่อสารและการจูงใจ และด้านการมีวิสัยทัศน์ ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม สามารถร่วมกันพยากรณ์ ได้ร้อยยละ 92.80 (R^2 = 0.928) ที่เป็นเช่นนี้นั้นอาจเนื่องมาจากการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลในบริบทจังหวัดสมุทรสงครามเน้นผู้นำที่เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีระบบ PA เป็นกลไกขับเคลื่อนการยกระดับคุณภาพผ่านเทคนิคการบริหารสมัยใหม่ที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับครูเป็นฟันเฟืองหลักผ่านกระบวนการ PLC และการกระจายอำนาจเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ควบคู่กับการใช้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และสารสนเทศในการสร้างนวัตกรรมจัดการความเสี่ยง พร้อมสื่อสารวิสัยทัศน์สองทางเพื่อสร้างพลังใจและหลอมรวมบุคลากรให้มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน อันนำไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืนในการพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมตอบโจทย์โลกแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ (สุกัญญา รัตนพล และคณะ, 2566) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีสมรรถนะทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการบริการที่ดี ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้านการสื่อสารและการจูงใจ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร และ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยน และพัฒนา

สถานศึกษา และด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายใน โดยเป็นความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง (r_{xy} = 0.761) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากงานวิจัยที่กล่าวมาแล้ว แสดงให้เห็นว่าผลการวิจัยที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่ยืนยันถึงความสำคัญของสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งต่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม แต่ยังสอดคล้องกับงานวิจัยอื่นๆ ในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย ซึ่งช่วยเพิ่มน้ำหนักทางวิชาการให้กับข้อค้นพบ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและประเมินสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่

วิจัยเรื่องสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ ดังนี้ สามารถสรุปได้ดังนี้

เรื่องสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ทั้งสองส่วนมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอย่างชัดเจน กล่าวคือ หากผู้บริหารมีสมรรถนะสูง ประสิทธิผลของสถานศึกษาก็จะสูงตามไปด้วย ในทางกลับกัน หากผู้บริหารมีสมรรถนะต่ำ ประสิทธิผลขององค์กรก็จะลดลงตามไปด้วยเช่นกัน ดังนั้น ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษาจึงขึ้นอยู่กับสมรรถนะหลักของผู้บริหารทั้ง 7 ด้าน เป็นสำคัญ อันประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตนเอง การพัฒนาศักยภาพบุคลากร การทำงานเป็นทีม การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและการจูงใจ และการมีวิสัยทัศน์ ด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรมมากกว่าการบริการเชิงธุรการแบบดั้งเดิม ทำให้ด้านการบริการที่ดี ไม่มีผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในสมุทรสงครามอย่างมีนัยสำคัญในปัจจุบัน ข้อค้นพบนี้จึงเน้นย้ำความจำเป็นเร่งด่วนที่ผู้บริหารต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้อำนวยการงานประจำไปสู่การเป็นผู้นำทางวิชาการและผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างเต็มตัว เพื่อขับเคลื่อนนโยบายเชิงรุกและบริหารจัดการที่ทันสมัย ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลที่มุ่งเน้นคุณภาพเชิงประจักษ์อย่างยั่งยืน ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม

สรุปและข้อเสนอแนะ

1) สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และจากผลการวิจัยพบว่า มีจำนวน 2 ด้าน ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม คือ ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ และด้านการมีวิสัยทัศน์ ซึ่งประเด็นดังกล่าวถือเป็นจุดที่ต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากสมรรถนะทั้งสองด้านจัดเป็นทักษะเชิงกลยุทธ์ขั้นสูง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนองค์กรในระยะยาว ทั้งนี้ สาเหตุหลักที่อาจทำให้ด้านการมีวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย อาจสืบเนื่องจากข้อจำกัดด้านบริบทการทำงานจริง ที่ส่งผลให้ผู้บริหารต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและการบริหารจัดการงานประจำ จนกระทบต่อเวลาและโอกาสในการคิดวิเคราะห์เชิงระบบและการมองการณ์ไกลลดน้อยลง รวมถึงการคาดการณ์อนาคตของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการดำเนินการแก้ปัญหาสมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 2 ด้าน ดังกล่าว

2) ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และจากผลการวิจัยพบว่า มีจำนวน 2 ด้าน ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม คือ แม้การพัฒนานักเรียนจะอยู่ในระดับสูง แต่ภาระงานเอกสารและงบประมาณที่จำกัดกลับเป็นอุปสรรคต่อการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา ขณะที่การสร้างทัศนคติเชิงบวกทำได้ยากเพราะต้องเร่งรัดการสอนตามตัวชี้วัดทางวิชาการและการประเมินผลเป็นหลัก สถานศึกษาจึงต้องทบทวนการจัดสรรเวลาเพื่อสร้างสมดุลระหว่าง "ความเก่ง" และ "ความสุข" ของผู้เรียนให้เกิดขึ้นจริง ท่ามกลางข้อจำกัดในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีความซับซ้อนในปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการดำเนินการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 2 ด้าน ดังกล่าว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลาย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานภายในสถานศึกษาต่อไป

2) ควรศึกษารูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบที่เป็นรูปธรรมและตอบสนองต่อบริบทของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม

ขวัญชนก แซ่โค้ว. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.

จรุณี เก้าเอี้ยน. (2557). *เทคนิคการบริหารสถานศึกษามืออาชีพ.* ปัญญาฟิก้า.

ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). *ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในศตวรรษที่ 21.* คลินิกการพิมพ์.

ธวัชชัย แสนดวง. (2565). มรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ประสิทธิ์ เขียวศรี. (2560). *แนวทางการบริหารการฝึกอบรมหลักสูตรพัฒนานักบริหารระดับสูงกระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) ที่มีประสิทธิผล.* สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

ราม เรือนทองดี. (2564). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา]. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579.* พริกหวานกราฟฟิก.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *สภาวการณ์การศึกษาไทย พ.ศ. 2560/2561.* พริกหวานกราฟฟิก.

สุกัญญา รัตนพล และคณะ. (2566). วามสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607–610. doi:https://doi.org/10.1177/001316447003000308

การพัฒนาระบบการจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*

DEVELOPMENT OF A MEETING MANAGEMENT SYSTEM FOR THE FACULTY OF EDUCATION, PHETCHABURI RAJABHAT UNIVERSITY.

จุฑารัตน์ ทองพูล
Jutarat thongpul
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพรบุรี, ประเทศไทย
Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Thailand
E-mail: jutarant9195@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาระบบการประชุมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และ 2) ศึกษาผลการใช้ระบบการจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ในด้านความพึงพอใจของบุคลากร เป็นงานวิจัยในรูปแบบเชิงพัฒนา มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามความพึงพอใจโดยใช้ประชากร ได้แก่ บุคลากรสายวิชาการ บุคลากรสายสนับสนุนวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิของคณะครุศาสตร์ จำนวน 48 คน และระบบการจัดการประชุมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถช่วยลดระยะเวลาในการเตรียมการประชุม การนัดหมายและการติดตามมติที่ประชุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรสามารถเข้าถึงเอกสารการประชุมได้สะดวก มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและสามารถค้นหารายงานการประชุมย้อนหลังได้ง่ายขึ้น และ 2) ผลการประเมินการใช้ระบบการจัดการประชุมของบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.25, σ=0.73) แสดงให้เห็นว่าระบบสามารถสนับสนุนการบริหารจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การพัฒนา, ระบบการจัดการประชุม, คณะครุศาสตร์

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop a meeting management system for the Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, and 2) to investigate the results of using the meeting management system.This study employed a developmental research approach. The research

* Received 12 May 2026; Revised 26 May 2026; Accepted 29 May 2026

instruments consisted of an interview form and a satisfaction questionnaire. The population included 48 academic staff, supporting staff, and experts of the Faculty of Education. Data were analyzed using mean and standard deviation.

The findings revealed that the developed system effectively reduced the time required for meeting preparation, scheduling, and follow-up of meeting resolutions. Users could conveniently access meeting documents, while data were systematically stored and previous meeting reports could be easily retrieved. The overall user satisfaction was at the highest level (μ = 4.25, σ = 0.73), indicating that the system effectively enhanced meeting management efficienc.

Keywords: development, meeting management system, Faculty of Education

บทนำ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการบริหารจัดการองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะในด้านการบริหารงานประชุม ซึ่งถือเป็นกระบวนการสำคัญในการวางแผน ติดตามผล และตัดสินใจร่วมกันของบุคลากรภายในองค์กร การจัดประชุมที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การดำเนินงานของหน่วยงานเป็นไปตามเป้าหมาย ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการข้อมูลและการสื่อสารภายในองค์กร (Robbins, S. P., & Coulter, M, 2022) ทั้งนี้ การพัฒนาระบบดิจิทัลเพื่อทดแทนเอกสารกระดาษ ลดขั้นตอนการทำงาน และเพิ่มประสิทธิภาพการสืบค้นข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับระบบจัดเก็บเอกสารประชุม การติดตามมติ และการค้นหารายงานย้อนหลังของงานวิจัยนี้โดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Kayanja, Kyambade & Kiggundu (2025) ที่กล่าวว่าการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยระบบข้อมูลที่ถูกต้อง รวดเร็ว และสามารถตรวจสอบได้ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารอย่างมีประสิทธิผล

คณะครุศาสตร์ เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักด้านการผลิตและพัฒนาครู การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการประชุมในการกำหนดนโยบาย วางแผน ติดตามผล และขับเคลื่อนพันธกิจของหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง โดยการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าการบริหารจัดการประชุมยังคงใช้รูปแบบเอกสารและการดำเนินงานแบบแยกส่วน ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการจัดเตรียมเอกสาร การนัดหมาย การติดตามมติที่ประชุม และการสืบค้นรายงานย้อนหลัง ซึ่งใช้เวลาค่อนข้างมากและก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรสายวิชาการ บุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิของคณะครุศาสตร์ จำนวน 48 คน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการประชุม ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานการประชุมของคณะครุศาสตร์ มีประสบการณ์และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประชุมของหน่วยงานมาอย่างต่อเนื่อง จึงสามารถสะท้อนปัญหา ความต้องการ และข้อจำกัดเชิงปฏิบัติของพื้นที่ได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์หรือระบบติดตามมติประชุมเฉพาะด้าน แต่ยังขาดการพัฒนาระบบแบบบูรณาการที่

เชื่อมโยงกระบวนการตั้งแต่การวางแผน การจัดประชุม และการรายงานผลในบริบทของสถาบันอุดมศึกษา รวมถึงการติดตามผลการดำเนินงานตามมติที่ประชุมที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงานและกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์ (พภัสสรณ์ วรภัทร์ถิระกุล, 2562) จึงเป็นที่มาของการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการจัดการประชุมที่ตอบสนองต่อบริบทและความต้องการของคณะครุศาสตร์อย่างเป็นรูปธรรม

จากปัญหาการบริหารจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์ ซึ่งก่อให้เกิดความล่าช้า ความซ้ำซ้อนของขั้นตอนการปฏิบัติงาน และเพิ่มภาระด้านการบริหารจัดการข้อมูล สอดคล้องกับแนวคิดการเปลี่ยนผ่านดิจิทัลที่ชี้ให้เห็นว่าการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสามารถช่วยยกระดับประสิทธิภาพการบริหารงานและลดขั้นตอนการดำเนินงานขององค์กร (Silva, A., et al, 2025) ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานการประชุมของคณะครุศาสตร์ จึงเห็นความสำคัญในการวิจัยการพัฒนาระบบการจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาระบบการจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์ และ 2) ศึกษาผลการใช้ระบบการจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ในด้าน ความพึงพอใจของบุคลากร การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในพื้นที่คณะครุศาสตร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2568–2569 โดยใช้การวิจัยเชิงพัฒนาร่วมกับการเก็บข้อมูลจากบุคลากรสายวิชาการ บุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ เพื่อใช้ในการออกแบบ พัฒนาและประเมินระบบที่ประกอบด้วยการวางแผนการประชุม การเตรียมการประชุม การดำเนินการประชุม การบันทึกการประชุม ทั้งนี้หากการวิจัยประสบผลสำเร็จ จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ในการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการประชุม ลดการใช้เอกสาร และเพิ่มความถูกต้องในการจัดเก็บข้อมูล รวมทั้งสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบบริหารจัดการประชุมสำหรับหน่วยงานการศึกษาและองค์กรภาครัฐอื่นๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้ (สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน, 2563)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาระบบการจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการประชุม ลดปัญหาความล่าช้าในการดำเนินงาน และเพิ่มความสะดวกในการสืบค้นข้อมูลและติดตามมติที่ประชุม ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการของหน่วยงานการศึกษา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานอื่นได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบการประชุมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาผลการใช้ระบบการจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ในด้านความพึงพอใจของบุคลากร

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ ภายใต้กรอบการวิจัยเชิงพัฒนา เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบการจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ด้านความพึงพอใจของบุคลากร ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรสายวิชาการและบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 48 คน ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการประชุมและการใช้งานระบบการจัดการประชุมโดยตรงผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสะท้อนสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของบุคลากร

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มประชากรทั้งหมดของงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยบุคลากรสายวิชาการและบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 48 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและสะท้อนสภาพปัญหาและความต้องการของบุคลากรจริง

1.3 กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากรสายวิชาการ บุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการประชุมและเป็นบุคลากรระบบโดยตรง เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบ และในการตอบแบบสอบถามเป็นประชากรบุคลากรสายวิชาการ บุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ ของคณะครุศาสตร์เพื่อศึกษาผลความพึงพอใจของบุคลากร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของบุคลากร 2) ระบบการจัดการประชุมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น 3) แบบประเมินคุณภาพระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของบุคลากร ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับและตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจจากกลุ่มประชากรบุคลากรระบบ และ

ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการศึกษาหนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ บทความวิจัย งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนั้นสัมภาษณ์บุคลากรของคณะครุศาสตร์เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการจัดการประชุมต่อมาผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบและพัฒนาระบบการจัดการประชุมและนำระบบไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้ใช้ งานจริงหลังจากการทดลองใช้งานผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลความพึงพอใจของบุคลากร ผ่านแบบสอบถามรวมทั้งรวบรวมข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการศึกษาเอกสารมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปประเด็นด้านปัญหาความต้องการ และข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าทางสถิติ ดังนี้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากนั้นนำผลการวิเคราะห์มาสรุปและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการพัฒนาระบบการจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

จากตารางที่ 1 เปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาระบบการจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี พบว่า ระบบเดิมก่อนการปัญหาด้านการประสานงาน การจัดส่งเอกสารที่ล่าช้าการควบคุมเวลาและ ระเบียบวาระการประชุม ตลอดจนการติดตามมติการประชุม เมื่อมีการพัฒนาระบบการจัดการประชุมและนำระบบมาใช้ในการจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์ พบมีวัตถุประสงค์ของการประชุมชัดเจนขึ้น การควบคุมเวลาและระเบียบวาระการประชุมได้อย่างมีประสิทธิภาพการติดตามที่เป็นรูปธรรมโดยการเปลี่ยนผ่านสู่การนำระบบเข้ามาช่วยส่งผลให้บุคลากรมีความพึงพอใจต่อระบบที่พัฒนาขึ้นในทุมิติ ผู้วิจัยจึงพัฒนาระบบการจัดการประชุมเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการประชุม ด้านการเตรียมการประชุม ด้านการดำเนินการประชุม ด้านการบันทึกการประชุม

ด้าน	สภาพก่อนพัฒนา	สภาพหลังพัฒนา	ประเด็นการพัฒนา
ด้านการวางแผนการประชุม	1. พบปัญหาการ ประสานงาน การส่งเอกสารล่าช้า และการจัดเก็บข้อมูลที่กระจัดกระจาย	1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประชุมได้อย่างชัดเจนก่อนวันประชุม	**ความรวดเร็วและเป็นระบบ** : ข้อมูลถูกรวมศูนย์ทำให้ผู้เข้าร่วมเข้าถึงเอกสารได้สะดวกและ

ด้าน	สภาพก่อนพัฒนา	สภาพหลังพัฒนา	ประเด็นการพัฒนา
	2.ต้องการระบบที่เป็นศูนย์รวมและเข้าถึงข้อมูลได้รวดเร็ว	2.การวางแผนการประชุมมีความสอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของคณะในระดับมากที่สุด	รวดเร็วขึ้น ลดความล่าช้าในการส่งเอกสาร และเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ด้านการเตรียมการประชุม	1. ในการเตรียมการประชุมพบปัญหาด้านการประสานงานและการส่งเอกสารที่ล่าช้า 2. การจัดเตรียมเอกสารและระเบียบวาระการประชุมยังพบปัญหาในการดำเนินการ	1. บุคลากรพึงพอใจด้านการเตรียมการและการวางแผนในระดับมากที่สุด 2. มีการใช้เทคโนโลยีการจัดการเอกสารและระบบประชุมออนไลน์เข้ามาช่วยในระดับมากที่สุด	**ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน** : การเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ด้านการดำเนินการประชุม	1. ผู้เข้าประชุมไม่ครบและไม่ตรงเวลา 2.ใช้เวลาประชุมยืดเยื้อและมีการพูดคุยนอกเหนือจากระเบียบวาระที่กำหนด	1. บุคลากรพึงพอใจด้านการดำเนินการประชุมในระดับมาก 2. ผู้นำการประชุมสามารถบริหารเวลาได้อย่างเหมาะสม 3.ใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการประชุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ	**การควบคุมเวลาและวาระ** : ปัญหาการประชุมยืดเยื้อลดลงอย่างชัดเจน ผู้นำประชุมสามารถควบคุมให้การหารืออยู่ในกรอบของระเบียบวาระและบริหารเวลาได้ดีขึ้น
4.ด้านการบันทึกการประชุม	1. การติดตามมติที่ประชุมยังไม่มีระบบที่ชัดเจน 2. มีปัญหาในการนำเสนอรายงานและสรุปการประชุมหลังจบการประชุม	1. บุคลากรพึงพอใจด้านการบันทึกและสรุปผลในระดับมาก 2. รายงานสรุปถูกจัดส่งให้ผู้เกี่ยวข้องได้ตามเวลาที่กำหนด 3. ข้อเสนอแนะหรือมติถูกนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม	**การติดตามผลที่เป็นรูปธรรม :** สามารถจัดทำและส่งรายงานการประชุมได้ทันเวลาทำให้การติดตามมติมีความเป็นระบบ ตรวจสอบได้ง่าย และนำผลสรุปไปปฏิบัติงานต่อได้จริง

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาระบบการจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ตอนที่ 2 ผลการประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจการพัฒนาระบบการจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อระบบการจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี พบว่า โดยภาพรวมบุคลากรมีความคิดเห็นต่อระบบ

อยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.25, σ = 0.73) สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการเตรียมการประชุม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.44, σ =0.74) รองลงมาคือ ด้านการวางแผนการประชุม อยู่ในระดับมากที่สุด (μ= 4.36 σ=0.67) รองลงมาคือ ด้านการดำเนินการประชุมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.14, σ = 0.82) และด้านการบันทึกและสรุปการประชุม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.06, σ = 0.72)

การพัฒนาระบบการจัดการประชุม	μ	σ	แปลผล
1. ด้านการวางแผนการประชุม	4.36	0.67	มากที่สุด
2. ด้านการเตรียมการประชุม	4.44	0.74	มากที่สุด
3. ด้านการดำเนินการประชุม	4.14	0.82	มากที่สุด
4. ด้านการบันทึกและสรุปการประชุม	4.06	0.72	มาก
รวม	**4.25**	**0.73**	**มากที่สุด**

ตารางที่ 2 ผลวิเคราะห์ความพึงพอใจเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อพัฒนาระบบการประชุมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี พบว่า ระบบการจัดการประชุมที่พัฒนาขึ้นสามารถสนับสนุนการบริหารจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยครอบคลุมกระบวนการสำคัญของการประชุม ได้แก่ ด้านการวางแผน การประชุม ด้านการเตรียมการประชุม ด้านการดำเนินการประชุม ด้านการบันทึกและสรุปการประชุม ทั้งนี้ ระบบได้รับการออกแบบให้เชื่อมโยงข้อมูลในทุกขั้นตอนของกระบวนการประชุมเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ทำให้บุคลากรสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก รวดเร็ว และลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน รวมทั้งช่วยลดปัญหาการสูญหายของเอกสารและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บข้อมูล อาจเป็นเพราะระบบได้รับการพัฒนาจากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของบุคลากรจริงภายในคณะครุศาสตร์ ทำให้ระบบสามารถตอบสนองต่อบริบทการใช้งานได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ยังช่วยให้กระบวนการจัดการประชุมมีความคล่องตัว ลดขั้นตอนการดำเนินงาน และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการข้อมูลภายในองค์กร ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Stephen Robbins และ Mary Coulter ที่อธิบายว่าการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารองค์กรช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานและสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหาร (Robbins, S. P., & Coulter, M, 2022) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ William DeLone และ Ephraim McLean ที่เสนอว่า คุณภาพระบบและคุณภาพสารสนเทศมีผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานและผลลัพธ์ขององค์กร (DeLone, W. H., & McLean, E. R, 2003)

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาผลการใช้ระบบการจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีในด้านความพึงพอใจของบุคลากร พบว่า บุคลากรมีความพึงพอใจต่อระบบการจัดการประชุมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.25, σ = 0.73) โดยด้านการเตรียมการประชุมบุคลากรมีความพึงพอใจเป็นอันดับแรกอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.44, σ = 0.74) รองลงมาด้าน การวางแผนการประชุมบุคลากรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.36, σ = 0.67) และด้านการดำเนินการประชุมบุคลากรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.14, σ = 0.82) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองความต้องการของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านความสะดวกในการเข้าถึงเอกสาร การสืบค้นข้อมูลย้อนหลัง และการติดตามผลการดำเนินงานตามมติที่ประชุม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระบบได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับลักษณะการใช้งานจริงของบุคลากรภายในคณะครุศาสตร์ ทำให้บุคลากรสามารถใช้งานระบบได้ง่าย สะดวก และลดภาระงานด้านเอกสาร ส่งผลให้เกิดการยอมรับและมีความพึงพอใจต่อระบบในระดับสูง ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Fred Davis ที่เสนอทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ซึ่งอธิบายว่าการรับรู้ประโยชน์และความง่ายในการใช้งานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี (Davis, F. D, 1989) และสอดคล้องกับแบบจำลองความสำเร็จของระบบสารสนเทศของ DeLone และ McLean (2003) ที่ระบุว่าความพึงพอใจของบุคลากรเป็นตัวชี้วัดสำคัญของความสำเร็จของระบบสารสนเทศ

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบการจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี” สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยได้ดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย การพัฒนาระบบการจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

จากภาพที่ 1 พบว่า การนำระบบการจัดการประชุมมาใช้สามารถยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการประชุมได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านการวางแผน การเตรียมการ การดำเนินการประชุม ตลอดจนการบันทึกและสรุปผลการประชุม ส่งผลให้กระบวนการประชุมมีความเป็นระบบ สะดวก รวดเร็ว และสอดคล้องกับการบริหารงานในยุคดิจิทัลมากยิ่งขึ้น ซึ่งได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร (MIS) ร่วมกับระบบประชุมอิเล็กทรอนิกส์ (e-Meeting) และเทคโนโลยีดิจิทัลแบบไร้กระดาษ (Paperless Digital System) สอดคล้องกับแนวคิด Digital Transformation for Educational Management ของ Silva, A., et al. (2025) เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี สามารถแยกรายด้านได้ดังนี้

1. ด้านการวางแผนการประชุม องค์ความรู้ที่ได้รับ คือ การใช้ระบบการจัดการประชุมช่วยพัฒนากระบวนการวางแผนให้มีความชัดเจนและเป็นระบบมากขึ้น โดยสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ แผนงาน และระเบียบวาระการประชุมได้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายขององค์กร อีกทั้งการจัดเก็บข้อมูลแบบรวมศูนย์ช่วยลดปัญหาการประสานงาน การส่งเอกสารล่าช้า และการเข้าถึงข้อมูลที่กระจัดกระจาย ส่งผลให้บุคลากรสามารถเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการเตรียมการประชุม องค์ความรู้ที่ได้รับ คือ ระบบการจัดการประชุมสามารถสนับสนุนการเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านการจัดการเอกสาร การกำหนดระเบียบวาระ และการสนับสนุนการประชุมออนไลน์ ช่วยลดขั้นตอนการดำเนินงาน ลดความผิดพลาดจากการประสานงาน และเพิ่มความรวดเร็วในการจัดเตรียมข้อมูล ส่งผลให้บุคลากรมีความพึงพอใจต่อกระบวนการเตรียมการประชุมในระดับมากที่สุด

3. ด้านการดำเนินการประชุม องค์ความรู้ที่ได้รับ คือ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการบริหารการประชุมช่วยให้การดำเนินการประชุมมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้นำการประชุมสามารถบริหารเวลาและควบคุมการประชุมให้เป็นไปตามระเบียบวาระได้อย่างเหมาะสม ลดปัญหาการประชุมยืดเยื้อ การพูดนอกประเด็น และการเข้าร่วมประชุมที่ไม่ตรงเวลา ส่งผลให้การประชุมมีความคล่องตัว กระชับ และเกิดประสิทธิผลในการตัดสินใจร่วมกันมากยิ่งขึ้น

4. ด้านการบันทึกและสรุปการประชุม องค์ความรู้ที่ได้รับ คือ ระบบการจัดการประชุมช่วยให้การจัดทำรายงาน การสรุปผล และการติดตามมติที่ประชุมมีความเป็นระบบและตรวจสอบได้มากขึ้น สามารถจัดส่งรายงานได้รวดเร็ว ตรงตามเวลาที่กำหนด และติดตามผลการดำเนินงานตามมติที่ประชุมได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังช่วยให้การจัดเก็บข้อมูลเป็นระบบ สามารถสืบค้นย้อนหลังได้ง่าย และนำข้อมูลไปใช้ประกอบการบริหารงานและการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาระบบการจัดการประชุมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการจัดการประชุมให้มีประสิทธิภาพ และศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรต่อระบบที่พัฒนาขึ้น โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาปัญหาและความต้องการของบุคลากร ออกแบบและพัฒนาระบบ รวมทั้งประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจของบุคลากรต่อระบบการจัดการประชุม

1.ผลการวิจัยพบว่า ระบบการจัดการประชุมที่พัฒนาขึ้นสามารถรองรับกระบวนการดำเนินงานประชุมได้อย่างครบถ้วน ตั้งแต่การวางแผนการประชุม การจัดส่งเอกสาร การบันทึกมติที่ประชุม การติดตามผลการดำเนินงาน และการสรุปรายงานผลการประชุม โดยระบบช่วยลดระยะเวลาในการดำเนินงาน ลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน และช่วยเพิ่มความสะดวกในการสืบค้นข้อมูล นอกจากนี้ ระบบยังสามารถช่วยลดการใช้เอกสารกระดาษ และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการข้อมูลภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิผล

2.ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบพบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อระบบอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านความสะดวกในการใช้งาน ความรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูล และความสามารถในการติดตามผลการดำเนินงานตามมติที่ประชุม ขณะเดียวกัน ผลการศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรพบว่า บุคลากรมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากระบบสามารถตอบสนองต่อความต้องการในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม และช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการประชุมขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำระบบการจัดการประชุมไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานอื่นภายในมหาวิทยาลัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการข้อมูลและลดขั้นตอนการดำเนินงานด้านเอกสาร

2. ควรมีการพัฒนาระบบให้สามารถรองรับการใช้งานผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ (Mobile Application) เพื่อเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของบุคลากร

3. ควรมีการจัดอบรมและให้ความรู้แก่บุคลากรเกี่ยวกับการใช้งานระบบ เพื่อให้สามารถใช้งานระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและพัฒนาระบบการประชุมโดยการใช้ระบบ AI จัดการประชุมอัจฉริยะที่บูรณาการเทคโนโลยี AI การทำงานในรูปแบบดิจิทัลมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้งานระบบสารสนเทศของบุคลากร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบให้ตอบสนองต่อความต้องการของบุคลากรได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

พภัสสรณ์ วรภัทร์ถิระกุล. (2562). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีต่อการบริหารสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สาขาเขตพื้นที่ 13 (กรุงเทพมหานคร). *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6*(1), 486–498.

สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน. (2563). *แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการภาครัฐ.* กรุงเทพมหานคร: กระทรวงพลังงาน.

Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly, 13*(3), 319-340.

DeLone, W. H., & McLean, E. R. (2003). The DeLone and McLean model of information systems success: A ten-year update. *Journal of Management Information Systems, 19*(4), 9–30.

Kayanja, W., Kyambade, M., & Kiggundu, T. (2025). Exploring digital transformation in higher education setting: The shift to fully automated and paperless systems. *Cogent Education, 12*(1). doi:https://doi.org/10.1080/2331186X.2025.2489800

Robbins, S. P., & Coulter, M. (2022). *Management (15th ed.).* Pearson Education.

Silva, A., et al. (2025). Digital transformation in the management of higher education institutions. *Sustainable Futures, 9*. doi:10.1016/100692

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี*

EFFICARCY WORK PERFORMANCE OF PERSONNEL IN SAM KHOK SUBDISTRICT MUNICIPALITY, SAM KHOK DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE.

สุภาพร ดอกสายหยุด
Supaporn Doksaiyud
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ประเทศไทย
Faculty of Graduate Studies, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand
E-mail: supapornd94@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก และเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคกจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก จำนวน 126 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และเชิงอนุมาน ได้แก่ Independent Samples t-test และ One-way ANOVA ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 25 - 34 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่ 10,001 – 20,000 บาท และมีประเภทตำแหน่งเป็นพนักงานเทศบาล/ลูกจ้างประจำ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.47,S.D.=0.60) เมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคกที่มีอายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประเภทตำแหน่งแตกต่างกันมีระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน, บุคลากรเทศบาล, เทศบาลตำบลสามโคก

* Received 19 April 2026; Revised 5 August 2026; Accepted 11 August 2026

Abstract

The objectives of this research were to examine the level of job performance efficiency of personnel in Sam Khok Subdistrict Municipality and to compare their job performance efficiency based on personal factors. This study employed a quantitative research approach. The sample consisted of 126 personnel working in Sam Khok Subdistrict Municipality. A questionnaire was used as the instrument for data collection. Data were analyzed using both descriptive and inferential statistics, including the Independent Samples t-test and One-way ANOVA. The results revealed that the majority of personnel in Sam Khok Subdistrict Municipality, Sam Khok District, Pathum Thani Province were female, aged between 25–34 years, held a bachelor's degree, had an average monthly income of 10,001–20,000 baht, and were municipal employees or permanent staff. Overall, their job performance efficiency was at the highest level, with a mean score of 4.47. When comparing across personal factors, it was found that personnel with different ages, educational levels, average monthly incomes, and job positions exhibited significantly different levels of job performance efficiency at the .05 level of statistical significance.

Keywords: Work Performance Efficiency, Municipal Personnel, Sam Khok Subdistrict Municipality

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการให้บริการสาธารณะและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะเทศบาลตำบลซึ่งมีภารกิจครอบคลุมทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน การสาธารณสุข การศึกษา และการบริการสาธารณะอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานขององค์กรดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นสำคัญ จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ เช่น คุณภาพของงาน ปริมาณงาน เวลาในการปฏิบัติงาน กระบวนการทำงาน และค่าใช้จ่าย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและบรรลุเป้าหมายขององค์กร (ชัยวุฒิ เทโพธิ์, 2563) นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของบุคลากร การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และการใช้เทคโนโลยี ล้วนมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (วีณา ขำคง และวิชชุกร นาคธน, 2565) ในทางปฏิบัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งยังคงประสบปัญหา เช่น การทำงานซ้ำซ้อน การขาดการวางแผนที่เป็นระบบ การใช้ทรัพยากรไม่เต็มประสิทธิภาพ และความแตกต่างด้านศักยภาพของบุคลากร ซึ่งส่งผลให้การให้บริการประชาชนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังมีข้อจำกัดด้านนโยบายและการบริหารจัดการที่อาจส่งผลต่อประสิทธิภาพโดยรวมขององค์กร (รุ่งทิวา แจ่มสว่าง, ณัฐดนัย แก้วโพนงาม และธรรมรัตน์ โรมแพน, 2568) เทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพื้นที่และให้บริการประชาชนในเขตชุมชนที่มีการขยายตัวอย่าง

ต่อเนื่อง ทำให้ภารกิจและความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ดังนั้น หากบุคลากรขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการให้บริการ ความพึงพอใจของประชาชน และภาพลักษณ์ขององค์กร ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนเชิงนโยบาย การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการปรับปรุงระบบการทำงานให้สอดคล้องกับหลักการบริหารภาครัฐแนวใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการให้บริการสาธารณะ รวมทั้งตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม และสามารถนำไปเป็นแนวทางหรือกรอบอ้างอิงสำหรับการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาระบบราชการส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคกจำแนกตามปัจจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ จากการแจกแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 183 คน และคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรสำเร็จของ “Taro Yamane” ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และที่ระดับความคลาดเคลื่อน ± 5% จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 126 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (nonprobability sampling) ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) จากบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก จังหวัดปทุมธานี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check list) ส่วนที่ 2 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือใน 2 ด้าน ได้แก่ (1) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยพบว่าข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปทุกข้อ แบบสอบถามได้รับการทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด และคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าทั้งฉบับเท่ากับ 0.868

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามให้กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยจะพิจารณาตามความสะดวกของประชากรตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบสอบถามและรอเก็บแบบสอบถามทันที จำนวน 126 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ สถิติ Independent samples T - test และ One way ANOVA

ผลการวิจัย

1. ลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 69.8 มีอายุระหว่าง 25 - 34 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.0 มีการศึกษาส่วนใหญ่ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 56.9 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่ 10,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 57.1 มีประเภทตำแหน่งส่วนใหญ่ เป็นพนักงานเทศบาล/ลูกจ้างประจำ คิดเป็นร้อยละ 36.4

2. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.47,S.D.=0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ลำดับแรก คือ ด้านคุณภาพงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.49,S.D.=058) รองลงมา ได้แก่ ด้านเวลาในการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.48,S.D.=0.66) ด้านค่าใช้จ่าย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.48,S.D.=0.65) และด้านปริมาณงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.45,S.D.=0.61) ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคกที่มีอายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประเภทตำแหน่งแตกต่างกันมีระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศที่ต่างกันมีระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเทศบาลตำบลสามโคกมีระบบการบริหารงานที่ชัดเจน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ทำให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีคุณภาพ ตลอดจนสามารถใช้ทรัพยากร เวลา และงบประมาณได้อย่างคุ้มค่า ส่งผลให้การ

ดำเนินงานขององค์กรบรรลุเป้าหมายและสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของนฤมล ไทรตระกูล (2564) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพในการทำงาน จำแนกออกได้เป็น 2 ระดับ คือ 1) ประสิทธิภาพส่วนบุคคล บุคคลที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน คือ บุคคลที่ตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถ ใช้กลวิธีหรือเทคนิคในการสร้างผลงานได้มากเป็นผลงานที่มีคุณภาพ เป็นที่พึงพอใจในการทำงาน เป็นบุคคลที่จะเพิ่มพูนคุณภาพและปริมาณของผลงาน คิดค้นดัดแปลงวิธีการทำงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ 2) ประสิทธิภาพขององค์กร หมายถึง การที่องค์กรสามารถดำเนินการต่าง ๆ ตามภารกิจหน้าที่ขององค์กรโดยใช้ทรัพยากรปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งกำลังคนอย่างคุ้มค่าที่สุด มีการสูญเสียน้อยที่สุด มีลักษณะของการดำเนินงานไปสู่วัตถุประสงค์ได้ด้วยดีโดยประหยัดทั้งเวลา ทรัพยากรและบุคคลองค์กรระบบการบริหารจัดการที่เอื้อต่อผลผลิตและการบริการได้ตามเป้าหมายองค์กรมีความสามารถใช้ยุทธศาสตร์กลยุทธ์วิธีการเทคนิคและเทคโนโลยีอย่างฉลาด ทำให้เกิดวิธีการทำงานอย่างเหมาะสม มีความราบรื่นในการดำเนินงาน มีอุปสรรคและความขัดแย้งน้อยที่สุด บุคลากรมีขวัญ และกำลังใจที่ดีมีความสุขความพอใจในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของกันตภัส อุดหนุน และสุมาลี รามนัฏ (2566) ทำการศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีและนวัตกรรมในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรทางการบัญชีภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม มีระดับประสิทธิภาพการทำงานมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.1 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคกที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านคุณภาพงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานให้มีความถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นไปตามระเบียบ หลักเกณฑ์ และมาตรฐานที่หน่วยงานกำหนด รวมทั้งมีความรับผิดชอบ เอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่และมุ่งพัฒนาคุณภาพของผลงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้งานที่ดำเนินการมีความถูกต้อง แม่นยำ มีความรวดเร็ว สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรมีความมุ่งมั่นในการรักษามาตรฐานการปฏิบัติงานและการให้บริการสาธารณะให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและประชาชน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Peterson and Plowman (1989) ได้กำหนดแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไว้ว่า ด้านคุณภาพของงาน (Quality) หมายถึง คุณภาพของผลงานจะต้องได้มาตรฐานตามต้องการ มีความรวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ มีคุณภาพสูง และเป็นไปตามความคาดหวังขององค์การ ซึ่งก่อให้เกิดความพึงพอใจ และเป็น ประโยชน์สูงสุดแก่องค์การ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่องค์การกำหนด และสอดคล้องกับแนวคิดของ Harrington Emerson (1931) กล่าวว่า คุณภาพของงาน (Quality) จะต้องได้มาตรฐานตามต้องการ มีความรวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ มีคุณภาพสูง และเป็นไปตามความคาดหวังขององค์การ ซึ่งก่อให้เกิดความพึงพอใจ และเป็นประโยชน์สูงสุดแก่องค์การ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่องค์การกำหนด เช่นเดียวกับ Woodruff (1990) ได้ศึกษาถึงหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์กรภาครัฐที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานและผลการปฏิบัติงานตาม

คุณลักษณะ พบว่า คุณภาพของงาน (Quality of Work) คือ คุณลักษณะของผลผลิตที่มีความครบถ้วน ถูกต้อง เรียบร้อยตรงตามมาตรฐาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยวุฒิ เทโพธิ์ **(2563)** ทำการศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่ามีองค์ประกอบของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ คุณภาพของงานอยู่ในระดับมาก

1.2 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคกที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านปริมาณงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเทศบาลตำบลสามโคกมีภารกิจที่หลากหลายและมีความรับผิดชอบในการให้บริการประชาชนหลายด้าน ส่งผลให้บุคลากรต้องรับผิดชอบงานหลายประเภทพร้อมกัน รวมทั้งต้องดำเนินงานตามนโยบายและภารกิจเร่งด่วนที่ได้รับมอบหมาย ทำให้ปริมาณงานในบางช่วงเวลาไม่สอดคล้องกับจำนวนบุคลากรที่มีอยู่ แม้ว่าบุคลากรจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพและบรรลุเป้าหมายขององค์กร แต่ปริมาณงานที่สามารถดำเนินการได้อาจได้รับผลกระทบจากข้อจำกัดด้านเวลา ทรัพยากร และกำลังคน จึงทำให้ด้านปริมาณงานมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น แม้ว่าจะยังคงอยู่ในระดับมากที่สุดก็ตาม ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Woodruff **(**1990**)** ได้ศึกษาถึงหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์กรภาครัฐที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานและผลการปฏิบัติงาน พบว่า ปริมาณของงาน (Quantity of Work) หมายถึง ปริมาณผลผลิตของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งเป็นผลผลิตที่มีปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการ โดยมีผู้ปฏิบัติมีงานควบคุมโดยตรง และสอดคล้องกับแนวคิดของ Harrington Emerson (1931) ได้กำหนดแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไว้ว่า ปริมาณงาน (Quantity) คือ ผลงานที่เกิดขึ้นจะต้องได้ปริมาณตามที่องค์การคาดหวังไว้ ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการ และความพึงพอใจ ดังนั้น การที่องค์การจะได้ผลการปฏิบัติงานที่มีปริมาณงานอย่างเหมาะสม และเป็นไปตามเป้าหมายหรือแผนงานที่กำหนดไว้ องค์การจำเป็นต้องมีการวางแผน บริหารจัดการเวลาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ปริมาณงานตรงตามจุดมุ่งหมายที่คาดไว้ อย่างรวดเร็วและทันเวลา เช่นเดียวกับ Peterson and Plowman (1989) ที่ได้กำหนดแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไว้ว่า ปริมาณงาน (Quantity) คือ ผลงานที่เกิดขึ้นจะต้องได้ปริมาณตามที่องค์การคาดหวังไว้ ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการ และความพึงพอใจ ดังนั้น การที่องค์การจะได้ผลการปฏิบัติงานที่มีปริมาณงานที่เหมาะสม และเป็นไปตามเป้าหมายหรือแผนงานที่กำหนดไว้ องค์การจำเป็นต้องมีการวางแผนบริหารจัดการเวลาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ปริมาณงานตรงตามจุดมุ่งหมายที่คาดไว้ อย่างรวดเร็วและทันเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล ไทรตระกูล (2564) ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับประสิทธิภาพสูงเมื่อจัดลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยพบว่าลำดับสุดท้ายคือ ด้านปริมาณงาน

2. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและประเภทตำแหน่งต่างกันมีระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคกด้านเพศที่แตกต่างกัน มีระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงขออภิปรายผลการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 อายุของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคกต่างกันมีระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน โดยพบว่า บุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคกที่มีอายุต่างกันมีระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกันในภาพรวมและรายด้านเวลาในการทำงาน และด้านค่าใช้จ่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สะท้อนให้เห็นว่าอายุของบุคลากรมีผลต่อระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน กล่าวคือ กลุ่มอายุต่าง ๆ อาจมีรูปแบบการจัดการเวลาและการควบคุมค่าใช้จ่ายในการทำงานที่แตกต่างกัน เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก จำแนกตามอายุ พบว่า บุคลากรที่มีอายุมากกว่า 45 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มอายุต่ำกว่า 34 ปี และช่วงอายุ 35–44 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มอายุมากกว่า 45 ปีมีการประเมินประสิทธิภาพโดยรวมต่ำกว่า ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรแต่ละช่วงวัยมีประสบการณ์ในการทำงาน ระดับความรับผิดชอบ และบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดมุมมองต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไม่เหมือนกัน โดยบุคลากรที่มีอายุมากมักได้รับมอบหมายงานที่มีความซับซ้อนและมีความรับผิดชอบสูงกว่า รวมทั้งมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเป็นเวลานาน จึงตระหนักถึงข้อจำกัดและอุปสรรคในการดำเนินงานมากกว่ากลุ่มอายุน้อย ทำให้มีการประเมินประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างรอบคอบและเข้มงวดกว่า ขณะที่บุคลากรอายุน้อยมีความพร้อมในการเรียนรู้ การปรับตัวต่อเทคโนโลยี และมีความยืดหยุ่นในการทำงาน จึงอาจส่งผลให้มีมุมมองเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยกร สิทธิวงษ์ (2566) ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร :กรณีศึกษาศาลแขวงนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า อายุที่ต่างกันมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

2.2 ระดับการศึกษาของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก ต่างกันมีระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน โดยพบว่าบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคกที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกันในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านปริมาณงาน ด้านคุณภาพงาน ด้านเวลาในการทำงานและด้านด้านค่าใช้จ่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก จำแนกตามระดับการศึกษาโดยภาพรวม พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นแตกต่างจากบุคลากรที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีการประเมินประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานต่ำกว่า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรที่มีการศึกษาสูงกว่ามีความรู้

ทักษะ และความเข้าใจในระบบงานหรือกระบวนการทำงานมากกว่า จึงสามารถรับรู้และประเมินประสิทธิภาพได้ในเชิงบวก ขณะที่บุคลากรที่มีการศึกษาต่ำกว่าอาจเผชิญข้อจำกัดด้านทักษะหรือโอกาสในการพัฒนา ส่งผลให้มีมุมมองต่อประสิทธิภาพการทำงานในระดับที่ต่ำกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของอทิติ เพ่งพิโรจ (2564) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล จังหวัดนราธิวาส ทำการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พนักงานส่วนตำบลที่มีระดับการศึกษา แตกต่างกันมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

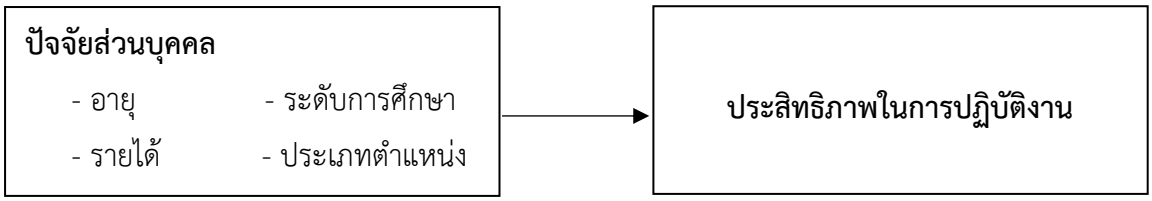
2.3 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก ต่างกันมีระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน โดยพบว่า บุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคกที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกันในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านปริมาณงาน ด้านคุณภาพงาน ด้านเวลาในการทำงานและด้านด้านค่าใช้จ่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยภาพรวม พบว่า บุคลากรที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท มีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มที่มีรายได้ 10,001–20,000 บาท และ 20,001 บาทขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มรายได้ต่ำมีการประเมินประสิทธิภาพต่ำที่สุด รองลงมาคือกลุ่มรายได้ 10,001–20,000 บาท ซึ่งมีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มรายได้ 20,001 บาทขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีการประเมินต่ำกว่าเช่นกัน สะท้อนให้เห็นว่าระดับรายได้มีความสัมพันธ์กับมุมมองต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยบุคลากรที่มีรายได้สูงกว่ามักมีความพึงพอใจในงาน แรงจูงใจ และการรับรู้ถึงความคุ้มค่าในการทำงานมากกว่า จึงส่งผลให้ประเมินประสิทธิภาพในระดับที่สูงกว่า ขณะที่บุคลากรที่มีรายได้ต่ำอาจรู้สึกถึงความไม่เพียงพอของผลตอบแทนหรือข้อจำกัดในการทำงาน ส่งผลให้มีมุมมองต่อประสิทธิภาพในระดับที่ต่ำกว่า ทั้งนี้เนื่องจากรายได้เป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงผลตอบแทนจากการปฏิบัติงานและมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจ ความพึงพอใจในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กร บุคลากรที่ได้รับค่าตอบแทนเหมาะสมกับภาระงานและความรับผิดชอบมักมีขวัญกำลังใจในการทำงาน มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองและปฏิบัติงานให้มีคุณภาพ สามารถบริหารเวลาและทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้รับรู้ว่าตนเองมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในระดับสูง ขณะที่บุคลากรที่มีรายได้ต่ำอาจเผชิญข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ ความกังวลเกี่ยวกับค่าครองชีพ หรือรู้สึกว่าผลตอบแทนไม่สอดคล้องกับภาระงาน จึงส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานและการรับรู้ต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาพรวมและรายด้านให้อยู่ในระดับต่ำกว่ากลุ่มที่มีรายได้สูง ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของของอทิติ เพ่งพิโรจ (2564) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล จังหวัดนราธิวาส ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พนักงานส่วนตำบลที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยกร สิทธิวงษ์ (2566) ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร :กรณีศึกษาศาลแขวง

นครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกันมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

2.4 ประเภทตำแหน่งของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคกต่างกันมีระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน โดยพบว่า บุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคกที่มีประเภทตำแหน่งต่างกันมีระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกันในภาพรวมและด้านคุณภาพงานและด้านเวลาในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก จำแนกตามประเภทตำแหน่งโดยภาพรวม พบว่า บุคลากรที่เป็นพนักงานเทศบาล/ลูกจ้างประจำมีความคิดเห็นแตกต่างจากพนักงานจ้างทั่วไปและพนักงานจ้างเหมาบริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มพนักงานเทศบาล/ลูกจ้างประจำมีการประเมินประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงกว่า สะท้อนให้เห็นว่าประเภทตำแหน่งมีอิทธิพลต่อมุมมองต่อประสิทธิภาพการทำงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรที่ดำรงตำแหน่งพนักงานเทศบาลและลูกจ้างประจำมีความมั่นคงในการทำงาน ได้รับสิทธิประโยชน์ สวัสดิการ และโอกาสในการพัฒนาความรู้ความสามารถ รวมทั้งมีเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพที่ชัดเจน จึงเกิดแรงจูงใจ ความผูกพันต่อองค์กร และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในระดับสูง ส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ บริหารเวลาได้อย่างเหมาะสม และประเมินประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในระดับสูงกว่า ในขณะที่พนักงานจ้างทั่วไปและพนักงานจ้างเหมาบริการอาจมีข้อจำกัดด้านความมั่นคงของการจ้างงาน ระยะเวลาของสัญญา สิทธิประโยชน์ และโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพ ส่งผลให้แรงจูงใจ ความผูกพันต่อองค์กร และความมั่นใจในการปฏิบัติงานแตกต่างจากบุคลากรประจำ จึงสะท้อนออกมาเป็นการประเมินประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ต่ำกว่า ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภเชษฐ์ สิทธิสุนทรวงศ์ (2565) ทำการศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานตรวจสอบภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า ปัจจัยด้านลักษะส่วนบุคคลของบุคลากรสำนักงานตรวจสอบภายใน สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีเพียงด้านแผนกงานที่สังกัดที่แตกต่างกันสามารถปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้เกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยืนยันว่าบุคลากรในเทศบาลตำบลมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน ซึ่งแสดงถึงศักยภาพของหน่วยงานท้องถิ่นในการบริหารจัดการงานได้อย่างมีประสิทธิผล อีกทั้งยังพบว่าด้านคุณภาพงานเป็นมิติที่มีความโดดเด่นและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงว่า คุณภาพ เป็นหัวใจสำคัญของประสิทธิภาพในการทำงานมากกว่าปริมาณงานหรือทรัพยากรที่ใช้ รวมถึงยังพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และประเภทตำแหน่ง มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น



สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านคุณภาพงาน การบริหารเวลา การควบคุมค่าใช้จ่าย และปริมาณงาน ข้อเสนอแนะได้แก่

1. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคกน้อยที่สุด คือ ด้านปริมาณงาน จากผลการวิจัยเทศบาลควรนำระบบดิจิทัล เช่น ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) ระบบติดตามงาน และระบบให้บริการประชาชนออนไลน์ (e-Service) มาใช้เพื่อลดขั้นตอนการทำงาน ลดความซ้ำซ้อน และเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของบุคลากรและจัดสรรอัตรากำลังให้เหมาะสมกับภาระงาน

2. จากผลการวิจัย พบว่า บุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคกที่มีอายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประเภทตำแหน่งงานต่างกันมีระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อการรับรู้และผลลัพธ์ในการทำงาน ดังนั้น องค์กรควรวางแผนพัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมกับช่วงวัย ระดับการศึกษา รายได้ และประเภทตำแหน่ง โดยส่งเสริมการอบรม พัฒนาสมรรถนะ จัดระบบแรงจูงใจและความก้าวหน้าในสายอาชีพ รวมทั้งสนับสนุนพนักงานทุกประเภทให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาอย่างเท่าเทียม เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขององค์กร

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยอื่นที่อาจส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เช่น ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร ความผูกพันต่อองค์กร และสมรรถนะดิจิทัล

2. ควรใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

3. ควรขยายพื้นที่ศึกษาไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยและเพิ่มความสามารถในการอ้างอิงผลการศึกษา

บรรณานุกรม

กันตภัส อุดหนุน และสุมาลี รามนัฏ. (2566). การยอมรับเทคโนโลยีและนวัตกรรมในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน, 5*(2), 60–77.

กัลยกร สิทธิวงษ์. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร: กรณีศึกษาศาลแขวงนครสวรรค์. *รายงานทางวิชาการ การฝึกอบรมหลักสูตรผู้อำนวยการระดับต้น รุ่นที่ 10.* กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.

ชัยวุฒิ เทโพธิ์. (2563). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 14*(1), 251–265.

นฤมล ไทรตระกูล. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอพัฒนา จังหวัดระยอง (งานนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.

รุ่งทิวา แจ่มสว่าง, ณัฐดนัย แก้วโพนงาม และธรรมรัตน์ โรมแพน. (2568). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านแก้ง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 8*(1), 154–174.

วีณา ขำคง และวิชชุกร นาคธน. (2565). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารวิชาการและนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์, 4*(1), 97–107.

ศุภเชษฐ์ สิทธิสุนทรวงศ์. (2565). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานตรวจสอบภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อทิติ เพ่งพิโรจ และปรารถนา หลีกภัย. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล จังหวัดนราธิวาส. *วารสารมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 6*(3), 1–13.

Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly, 13*(3), 319-340.

DeLone, W. H., & McLean, E. R. (2003). The DeLone and McLean model of information systems success: A ten-year update. *Journal of Management Information Systems, 19*(4), 9–30.

Kayanja, W., Kyambade, M., & Kiggundu, T. (2025). Exploring digital transformation in higher education setting: The shift to fully automated and paperless systems. *Cogent Education, 12*(1). doi:https://doi.org/10.1080/2331186X.2025.2489800

Robbins, S. P., & Coulter, M. (2022). *Management (15th ed.).* Pearson Education.

Silva, A., et al. (2025). Digital transformation in the management of higher education institutions. *Sustainable Futures, 9*. doi:10.1016/100692

Harrington Emerson. (1931). *Organizational Behavior Singapore: McGraw-Hill Book Co- Singapore.*

Peterson, E., & Plowman, E. G. (1989). *Business organization and management.* llinois: Richard D. Irwin.

Woodruff, C. K. (1990). *Managing for results: An examination of professional.* Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

รูปแบบการนิเทศเชิงระบบบูรณาการหลักพุทธธรรมในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี*

SYSTEMATIC SUPERVISION MODEL INTEGRATING BUDDHIST PRINCIPLES FOR DRIVING MORAL SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION (OBEC), THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE PHETCHABURI.

ณัฐฐินันท์ พราหมณ์สังข์
Nuttinun Pramsung
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี, ประเทศไทย
The Secondary Educational Service Area Office Phetchaburi, Thailand
E-mail: nattiwan.yyn@esdc.go.th

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ครั้งนี้ มุ่งพัฒนารูปแบบการนิเทศเชิงระบบ (PBR–Moral Supervision Model) บูรณาการหลักพุทธธรรมในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการนิเทศเชิงระบบ (PBR–Moral Supervision Model) บูรณาการหลักพุทธธรรมในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศเชิงระบบ และ 3) ขยายผลและประเมินความยั่งยืนของเครือข่าย การวิจัยดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วยการศึกษาและพัฒนารูปแบบ การทดลองใช้รูปแบบ และการขยายผลเพื่อประเมินความยั่งยืนของเครือข่าย ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาผลการใช้รูปแบบ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 132 คน จาก 22 โรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ แบบประเมินคุณภาพโรงเรียนคุณธรรม แบบนิเทศติดตาม และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Samples t-test) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศ

* Received 7 May 2026; Revised 2 June 2026; Accepted 6 June 2026

เชิงระบบ PBR–Moral Supervision Model ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การเชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 (2) การนิเทศบนฐานคุณธรรม โดยประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 และ (3) การสะท้อนผลและการเสริมแรงเชิงบวก โดยประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.68, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.41) ผลการใช้รูปแบบการนิเทศเชิงระบบ พบว่า สถานศึกษาสามารถยกระดับคุณภาพโรงเรียนคุณธรรมระดับ 3–4 ดาว ได้ร้อยละ 55 และคะแนนการประเมินคุณภาพโรงเรียนคุณธรรมหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 15.42$, $p < .01$) ขณะที่ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องต่อการใช้รูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.75, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.38) ผลการขยายผลและประเมินความยั่งยืนของเครือข่าย พบว่า เกิดภาคีเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านคุณธรรมที่เข้มแข็ง ส่งผลให้การพัฒนาคุณธรรมของสถานศึกษาเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนผ่านกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ

คำสำคัญ: รูปแบบการนิเทศเชิงระบบ, รูปแบบการนิเทศ PBR–Moral Supervision Model, โรงเรียนคุณธรรม, หลักพุทธธรรม, การพัฒนาเครือข่ายอย่างยั่งยืน

Abstract

This research and development (R&D) study aimed to (1) develop a systemic supervision model, namely the PBR–Moral Supervision Model, integrating Buddhist principles for driving Moral Schools under the Office of the Basic Education Commission; (2) examine the effectiveness of the developed model; and (3) expand the implementation and evaluate the sustainability of the network. The research was conducted through three phases: model development, model implementation, and network expansion for sustainability evaluation. The population consisted of school administrators and teachers under the Secondary Educational Service Area Office Phetchaburi. The sample included 132 administrators and teachers from 22 schools, selected through purposive sampling. Research instruments comprised a model appropriateness evaluation form, a Moral School quality assessment form, a supervision monitoring form, and a satisfaction questionnaire. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, dependent samples t-test, and content analysis.The findings revealed that the PBR–Moral Supervision Model consisted of three components: (1) policy-to-practice linkage based on the Four Bases of Success (Iddhipada IV); (2) morality-based supervision applying the Four Sublime States of Mind (Brahmavihara IV); and (3) reflection and positive reinforcement based on the Seven Principles of Kalyanamitta Dhamma. The model was evaluated by experts as having the highest level of appropriateness ($\overline{x}$ = 4.68, SD = 0.41). The implementation results showed that 55 percent of participating schools were able to improve their Moral School quality standards to

Levels 3–4 Stars. Moreover, the post-implementation quality assessment scores were significantly higher than the pre-implementation scores at the .01 level (t = 15.42, p < .01), while stakeholders' satisfaction with the model was at the highest level ($\overline{X}$ = 4.75, SD = 0.38). Furthermore, the expansion phase resulted in a strong professional learning community network for moral development, contributing to sustainable whole-school moral enhancement through the Kalyanamitta supervision process.

Keywords: Systemic Supervision Model, PBR–Moral Supervision Model, Moral School, Buddhist Principles, Sustainable Network Development

บทนำ

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และคุณธรรมจริยธรรม อันเป็นรากฐานสำคัญของการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตลอดจนยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้ดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

อย่างไรก็ตาม จากการติดตามผลการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมในหลายพื้นที่ พบว่าการขับเคลื่อนกิจกรรมด้านคุณธรรมส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในรูปแบบของการจัดโครงการหรือกิจกรรมเฉพาะครั้ง ขาดการบูรณาการเข้าสู่ระบบการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงคุณธรรมของผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกิดขึ้นในระดับจำกัด อีกทั้งยังขาดกลไกการติดตาม ประเมินผล และการสะท้อนผลการดำเนินงานที่ชัดเจน ส่งผลให้การพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษาหลายแห่งไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ในบริบทดังกล่าว ศึกษานิเทศก์ในฐานะผู้นำทางวิชาการและผู้ขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของโครงการโรงเรียนคุณธรรม อย่างไรก็ตาม รูปแบบการนิเทศที่ใช้ในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นการติดตามผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดหรือรายงานผลกิจกรรมเป็นสำคัญ ทำให้ขาดกระบวนการสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการพัฒนาคุณธรรมจากภายในของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนารูปแบบการนิเทศที่เชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ มีเครื่องมือประเมินที่มีคุณภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาคุณธรรมของสถานศึกษา

นอกจากนี้ การพัฒนาคุณธรรมให้เกิดความยั่งยืนมิได้อาศัยเพียงการกำกับติดตามจากภายนอกเท่านั้น แต่ต้องอาศัยการพัฒนาจิตสำนึกภายในของบุคคลควบคู่กันไป หลักพุทธธรรมจึงเป็นฐานคิดสำคัญที่สามารถนำมา

ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการศึกษาได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากเป็นหลักการที่มุ่งพัฒนาความคิด จิตใจ และพฤติกรรมของบุคคลอย่างเป็นองค์รวม โดยเฉพาะหลักอิทธิบาท 4 หลักพรหมวิหาร 4 และหลักกัลยาณมิตรธรรม ซึ่งล้วนเป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การสร้างแรงจูงใจ การให้คำปรึกษา และการพัฒนาความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างบุคคล อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการนิเทศทางการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรีตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนากลไกการนิเทศที่สามารถขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงมีแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการนิเทศเชิงระบบบูรณาการหลักพุทธธรรม หรือ PBR–Moral Supervision Model โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการนิเทศเชิงระบบร่วมกับหลักพุทธธรรม เพื่อสร้างกระบวนการนิเทศที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ร่วมกัน และการพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียนอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สามารถสะท้อนผลการดำเนินงานเชิงประจักษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างและศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศเชิงระบบบูรณาการหลักพุทธธรรมในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ซึ่งคาดว่าจะเป็นนวัตกรรมทางการนิเทศที่ช่วยยกระดับคุณภาพโรงเรียนคุณธรรม ส่งเสริมการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ ตลอดจนก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาคุณธรรมของสถานศึกษาและเครือข่ายทางการศึกษาในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศเชิงระบบบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศเชิงระบบบฯ โดยเปรียบเทียบคุณภาพของสถานศึกษาก่อนและหลังการใช้รูปแบบ และประเมินความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อขยายผลการใช้รูปแบบการนิเทศและประเมินการสร้างเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศเชิงระบบบูรณาการหลักพุทธธรรมในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาครั้งนี้ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูแกนนำโรงเรียนคุณธรรม จำนวนรวมทั้งสิ้น 132 คน จาก 22 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยผู้วิจัยได้กำหนดสัดส่วนจำนวนผู้ให้ข้อมูลและเกณฑ์การคัดเลือกเข้า (Inclusion Criteria) ดังนี้

1. เกณฑ์การคัดเลือกระดับสถานศึกษา

กำหนดเกณฑ์คือ ต้องเป็นสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการยกระดับโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และผ่านการประเมินระดับ 3-4 ดาว ในปีงบประมาณที่ทำการศึกษา จำนวน 22 โรงเรียน

2. เกณฑ์การคัดเลือกระดับบุคคล (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ)

ผู้วิจัยกำหนดหลักการได้มาซึ่งจำนวนผู้ให้ข้อมูลโดยอิงตามบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการโดยตรง (Role-based Selection) กำหนดสัดส่วนโรงเรียนละ 6 คน รวมทั้งสิ้น 132 คน โดยมีคุณสมบัติเฉพาะ ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษา (จำนวน 1 คน ต่อโรงเรียน รวม 22 คน)

คุณสมบัติ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ/กิจการนักเรียน ที่ดำรงตำแหน่งในสถานศึกษานั้น และเป็นผู้มีบทบาทหลักในการกำหนดนโยบายการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรร

ครูแกนนำโรงเรียนคุณธรรม (จำนวน 5 คน ต่อโรงเรียน รวม 110 คน)

คุณสมบัติ เป็นครูผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมของสถานศึกษา และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์หรือมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรม/นวัตกรรมส่งเสริมคุณธรรมของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

2. แบบประเมินคุณภาพโรงเรียนคุณธรรม พัฒนาในรูปแบบเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ (Analytic Rubric) มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ระหว่าง 0.45 - 0.72 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (alpha) เท่ากับ 0.92

3. แบบนิเทศเชิงระบบ (PBR Form) และแบบบันทึกการสะท้อนผล (Reflection Form) ใช้สำหรับการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment)

4. แบบสอบถามความพึงพอใจ ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น (alpha) เท่ากับ 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การสร้างและพัฒนารูปแบบ (R&D Phase 1) ศึกษาบริบท วิเคราะห์เอกสาร สังเคราะห์รูปแบบและตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่า $\overline{x}$ และ S.D. ดำเนินการระหว่างเดือนพฤษภาคม–กรกฎาคม พ.ศ. 2568 ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี และสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย โดยศึกษาบริบท วิเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ และตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ระยะที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบ (R&D Phase 2) นำรูปแบบไปใช้ใน 22 สถานศึกษา ประเมินคุณภาพก่อนและหลังการนิเทศ เปรียบเทียบคะแนนด้วยสถิติ Dependent Samples t-test และประเมินความพึงพอใจ ดำเนินการระหว่างเดือน สิงหาคม–ธันวาคม พ.ศ. 2568 ณ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี จำนวน 22 แห่ง โดยนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ประเมินคุณภาพก่อนและหลังการนิเทศ เปรียบเทียบผลด้วยสถิติ Dependent Samples t-test และประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

ระยะที่ 3 การขยายผลและประเมินความยั่งยืน (R&D Phase 3) จัดเวที Moral Awards & Learning Fair วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสะท้อนผล (Reflection) ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ดำเนินการระหว่างเดือน มกราคม–มีนาคม พ.ศ. 2569 ณ สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการและเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับเขตพื้นที่การศึกษา โดยจัดกิจกรรม Moral Awards & Learning Fair เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถอดบทเรียน และประเมินความยั่งยืนของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสะท้อนผล (Reflection) ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบประเมินและแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบนิเทศและ Reflection ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่ประเด็นตามกรอบ PBR Model และหลักพุทธธรรม ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบนิเทศและ Reflection แปลผลโดยการจัดกลุ่มประเด็น (Thematic Analysis) เชื่อมโยงกับองค์ประกอบ PBR Model และหลักพุทธธรรม เพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมและกระบวนทัศน์อย่างเป็นระบบ ส่วนการแปลผลข้อมูลจากแบบประเมินคุณภาพโรงเรียนคุณธรรม ใช้เกณฑ์ผ่านระดับ 3–4 ดาว ตามคู่มือ สพฐ. (2560) (2567) และอธิบายผลเชิงพรรณนาประกอบข้อมูลเชิงปริมาณ

3) ใช้วิธี Triangulation เปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่ง (แบบประเมิน, การนิเทศ, Reflection, ความพึงพอใจ) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามความพึงพอใจ ใช้เกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน สำหรับการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับการนิเทศจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี จำนวน 22 แห่ง รวมทั้งศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีประสบการณ์ด้านการบริหารหรือการจัดการเรียนรู้มากกว่า 10 ปี และมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ PBR–Moral Supervision Model ดำเนินการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษา การบริหารการศึกษา และการส่งเสริมคุณธรรมในสถานศึกษา โดยพิจารณาความเหมาะสมด้านองค์ประกอบ กระบวนการดำเนินงาน ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

1. ระดับคุณภาพความเหมาะสมของรูปแบบรูปแบบ PBR–Moral Supervision Model โดยรวม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ PBR–Moral Supervision Model โดยรวม

รายการประเมิน	$\overline{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
ความเหมาะสมของ PBR–Moral Supervision Model โดยรวม	4.68	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าความเหมาะสมของรูปแบบ PBR–Moral Supervision Model โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน พบว่า ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 ซึ่งอยู่ในระดับ มากที่สุด ตามเกณฑ์การแปลผล แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบของรูปแบบมีความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง มีความชัดเจนในเชิงแนวคิด ทฤษฎี และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทสถานศึกษาได้จริง สะท้อนถึงความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

2. การเปรียบเทียบผลการประเมินคุณภาพโรงเรียนคุณธรรมก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศเชิงระบบบูรณาการหลักพุทธธรรม

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลการประเมินคุณภาพโรงเรียนคุณธรรมก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศเชิงระบบบูรณาการหลักพุทธธรรม

ตัวแปรที่ศึกษา	n	ก่อนใช้รูปแบบ	หลังใช้รูปแบบ	t	Sig.	ระดับผล
คะแนนการประเมินคุณภาพโรงเรียนคุณธรรม	22	65.32 (5.25)	88.54 (4.12)	15.42**	.00	สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
ความพึงพอใจต่อรูปแบบ	132	-	4.75 (0.38)	-	-	มากที่สุด

การนิเทศโดยรวม						
จำนวนสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ระดับ 3–4 ดาว	22	-	12 โรงเรียน (55%)	-	-	ผ่านเกณฑ์มากกว่ากึ่งหนึ่ง

หมายเหตุ ค่าในวงเล็บคือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ ** $p < .01$

จากตารางที่ 2 พบว่า หลังการใช้รูปแบบการนิเทศเชิงระบบบูรณาการหลักพุทธธรรม คะแนนการประเมินคุณภาพโรงเรียนคุณธรรมของสถานศึกษาสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 15.42$, $p < .01$) โดยมีค่าเฉลี่ยหลังการใช้รูปแบบเท่ากับ 88.54 (S.D. = 4.12) สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 65.32 (S.D. = 5.25) นอกจากนี้ ผู้บริหารและครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{x}$ = 4.75, S.D. = 0.38) และมีสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การประเมินโรงเรียนคุณธรรมระดับ 3–4 ดาว จำนวน 12 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 55 ของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด

3. การขยายผลการใช้รูปแบบการนิเทศเชิงระบบบูรณาการหลักพุทธธรรม

ในการดำเนินงานระยะที่ 3 ได้จัดเวที Moral Awards & Learning Fair เพื่อเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ โดยมีกิจกรรมสำคัญ ได้แก่

- การนำเสนอผลการดำเนินงานของสถานศึกษา (Best Practice)
- การจัดนิทรรศการแสดงนวัตกรรมและผลงานด้านคุณธรรม
- การเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหาร ครู และศึกษานิเทศก์
- การสะท้อนผลการดำเนินงาน (Reflection)
- การมอบรางวัลเชิดชูเกียรติแก่สถานศึกษาและบุคลากรต้นแบบด้านคุณธรรม

ผลจากการจัดเวทีดังกล่าวทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การขยายผลนวัตกรรม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงธีมจากแบบบันทึก Reflection ภายหลังการใช้รูปแบบ PBR–Moral Supervision Model

ประเด็นวิเคราะห์ (Theme)	หลักฐานจาก Reflection	การเปลี่ยนแปลงที่พบ (เชิงพฤติกรรม)	การเชื่อมโยงกับองค์ประกอบ PBR	ผลต่อความยั่งยืน
การเปลี่ยนกระบวนทัศน์การรับการนิเทศ	ครูสะท้อนว่า “ไม่รู้สึกถูกประเมิน แต่รู้สึกได้รับการพัฒนา”	จากผู้รับการนิเทศแบบตั้งรับ ⟶ ผู้มีส่วนร่วมเชิงรุก	R – Reflection & Recognition (กัลยาณมิตรธรรม 7)	ลดแรงต้าน เกิดการยอมรับระบบนิเทศ

บทบาทครูในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent)	ครูเริ่มนำแนวทางไปขยายผลในโรงเรียน	จากผู้ปฏิบัติตาม ⟶ ผู้นำการพัฒนา	B – Based Supervision (พรหมวิหาร 4)	เกิดการขยายผลภายในสถานศึกษา
การเกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ Best Practice ระหว่างโรงเรียน	จากทำงานลำพัง ⟶ ทำงานแบบเครือข่าย	P – Policy Linking + R	เกิดเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ
การยอมรับรูปแบบในระดับเขตพื้นที่	โรงเรียนสมัครใจเข้าร่วมเครือข่าย	จากโครงการ ⟶ ระบบงานประจำ	ครบทั้ง PBR	ระบบนิเทศขับเคลื่อนสู่ความยั่งยืน

จากตารางที่ 3 พบว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบบันทึก Reflection ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงธีม (Thematic Analysis) พบประเด็นสำคัญ 4 ประการ ได้แก่

(1) การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของครูจากผู้รับการนิเทศแบบตั้งรับสู่การมีส่วนร่วมเชิงรุก

(2) การพัฒนาบทบาทครูสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent)

(3) การเกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ระหว่างโรงเรียน

(4) การยอมรับรูปแบบการนิเทศในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

ประเด็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงผลลัพธ์เชิงพฤติกรรมและเชิงระบบที่เกิดขึ้นจากกระบวนการReflection & Recognition ตามองค์ประกอบของ PBR Model โดยเฉพาะการบูรณาการหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ที่ช่วยปรับกระบวนทัศน์ของผู้รับการนิเทศ ส่งผลให้ระบบการนิเทศเกิดการยอมรับ ขยายผล และพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนในระดับเครือข่ายสถานศึกษา ผลการวิเคราะห์นี้จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนว่า รูปแบบการนิเทศไม่ได้ก่อให้เกิดเพียงผลลัพธ์เชิงคะแนนประเมินเท่านั้น แต่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงวัฒนธรรมการทำงาน (Cultural Change) ในระบบการนิเทศอย่างเป็นรูปธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความสำเร็จของรูปแบบ PBR–Moral Supervision Model เกิดจากการบูรณาการศาสตร์การนิเทศการศึกษาเข้ากับหลักพุทธธรรมอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการนำหลักอิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 และสัปปุริสธรรม 7 มาใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้บริหาร ครู และศึกษานิเทศก์มีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน นอกจากนี้ กระบวนการนิเทศที่เน้นการมีส่วนร่วม การสะท้อนผล และการยกย่องเชิดชูเกียรติ ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างแรงจูงใจและความต่อเนื่องในการพัฒนางานของสถานศึกษา

รูปแบบ PBR Model ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงจนทำให้คะแนนการประเมินหลังการนิเทศสูงกว่าก่อนการนิเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องมาจากกระบวนการพัฒนาเครื่องมือที่รัดกุมตามหลักการวัดผล

การศึกษา การใช้ Scoring Rubric ที่ชัดเจนในขั้นตอน Based Supervision ทำให้ผู้รับการนิเทศทราบเป้าหมายและเกณฑ์ความสำเร็จเชิงประจักษ์ สอดคล้องกับ Glickman et al. (2014) ที่ระบุว่าการประเมินและการให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นปรนัย (Objective Feedback) เป็นหัวใจสำคัญของการนิเทศ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมาน อัศวภูมิ (2560) ที่พบว่าการนิเทศแบบมีส่วนร่วมสามารถพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) ที่รายงานว่ากระบวนการนิเทศเชิงกัลยาณมิตรช่วยให้ครูเกิดการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในทางบวก

2. การบูรณาการหลักพุทธธรรม โดยเฉพาะกัลยาณมิตรธรรม 7 ในขั้นตอน Reflection ช่วยลดความตึงเครียดและอคติในการประเมิน (Evaluation Bias) เปลี่ยนกระบวนทัศน์จากการจับผิด เป็นการจับถูกและเสริมพลัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิรา ครีบัว และคณะ (2563) ที่พบว่ารูปแบบการนิเทศแนวพุทธส่งผลให้ครูมีความตระหนักรู้และเกิดแรงจูงใจภายใน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมบัติ ธนปญฺโญ (2562) ซึ่งศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการบริหารสถานศึกษา พบว่าการนำหลักอิทธิบาท 4 และพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการบริหารและพัฒนาบุคลากร สามารถส่งเสริมความร่วมมือ ความรับผิดชอบ และการทำงานอย่างมีคุณธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม

3. การออกแบบการวิจัยแบบขยายผลและการจัดเวที Learning Fair กระตุ้นให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดความยั่งยืน สอดคล้องกับ Sharma (2024) ที่มองว่าระบบการศึกษาเชิงพุทธต้องอาศัยเครือข่ายทางสังคม (Sangha/Community) ในการหล่อหลอมคุณธรรมอย่างเป็นระบบ

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้มีความแตกต่างจากงานวิจัยที่ผ่านมาในประเด็นที่ได้นำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับกระบวนการนิเทศเชิงระบบอย่างครบวงจร ผ่านองค์ประกอบ P (Policy Linking) B (Based Supervision) และ R (Reflection & Recognition) ซึ่งเป็นการพัฒนารูปแบบเฉพาะที่มุ่งสร้างคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนควบคู่กับการพัฒนาวิชาชีพครูและระบบการนิเทศในสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับบุคคล ระดับสถานศึกษา และระดับเครือข่ายทางการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ ไม่เพียงแต่บรรลุเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพสถานศึกษา แต่ยังก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นนวัตกรรมการบริหารและการนิเทศการศึกษาในระดับมหาภาค ซึ่งสามารถสรุปเป็นหลักการสำคัญได้ 3 ประการ ดังนี้

1. นวัตกรรม “ระบบกัลยาณมิตรนิเทศอิงข้อมูลเชิงประจักษ์” (Evidence-Based Kalyanamitra Supervision System)

องค์ความรู้ใหม่ที่ผสาน “ศาสตร์” ด้านการบริหารและประเมินผลทางการศึกษา (Hard Skills) ได้แก่ การใช้เกณฑ์ประเมินแบบแยกองค์ประกอบ (Analytic Rubric) และการขับเคลื่อนด้วยข้อมูล (Data-driven) เข้ากับ

“ศิลป์” แห่งการครองใจคนตามหลักพุทธธรรม (Soft Power) โดยเฉพาะหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 กลไกนี้ช่วยทะลวงข้อจำกัดของการนิเทศแบบดั้งเดิมที่มักติดกรอบการใช้อำนาจตามสายบังคับบัญชา (Top-down Command) เปลี่ยนมาเป็นการสร้างความตระหนักรู้จากภายใน (Inner Awakening) ทำให้การประเมินคุณภาพโรงเรียนคุณธรรมไม่ใช่กระบวนการเพื่อมุ่งตัดสินได้-ตก (Judgmental Evaluation) แต่เป็นกระบวนการประเมินเพื่อการพัฒนา (Developmental Evaluation) ที่เกื้อกูลและสร้างสรรค์

2. การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การบริหารเชิงพื้นที่ (Area-Based Paradigm Shift)

รูปแบบ PBR–Moral Supervision Model ได้สร้างองค์ความรู้ในการเชื่อมโยงนโยบายระดับชาติ (OBEC Policy) ลงสู่การปฏิบัติจริงในระดับสถานศึกษา ผ่านโครงสร้าง 3 มิติ ได้แก่ มิติเชิงนโยบาย (Policy Linking ด้วยอิทธิบาท 4) มิติเชิงปฏิบัติการ (Based Supervision ด้วยพรหมวิหาร 4) และมิติเชิงสะท้อนคิด (Reflection & Recognition ด้วยกัลยาณมิตรธรรม 7) การบูรณาการหลักธรรมเฉพาะด้านเข้ากับแต่ละขั้นตอนของระบบนิเทศก่อให้เกิด “ทฤษฎีการจัดการความเปลี่ยนแปลงเชิงคุณธรรม” (Moral Change Management Theory) ที่พิสูจน์แล้วว่าสามารถลดแรงต้านของผู้รับการนิเทศ และเปลี่ยนบทบาทของครูจากผู้ตั้งรับนโยบายให้กลายเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ได้อย่างเป็นรูปธรรม

3. การสร้างนิเวศการเรียนรู้ทางวิชาชีพเชิงศีลธรรมที่ยั่งยืน (Sustainable Moral Professional Learning Ecology)

ผลจากการขับเคลื่อนรูปแบบอย่างเป็นระบบ ได้ค้นพบองค์ความรู้สำคัญว่า ความยั่งยืนของโรงเรียนคุณธรรมไม่อาจเกิดขึ้นได้จากการทำงานอย่างโดดเดี่ยว แต่ต้องอาศัยกลไกการสร้างเครือข่ายภาคี (Partnership Networking) โดยรูปแบบ PBR Model ทำหน้าที่เป็นตัวเร่งปฏิกิริยา (Catalyst) ให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ข้ามสถานศึกษา เกิดการแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) กลายเป็นนิเวศการเรียนรู้ระดับจังหวัดที่สถานศึกษาต้นแบบสามารถเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) ให้กับสถานศึกษาอื่น ซึ่งเป็นฐานรากสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาระดับเขตพื้นที่อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพสูงสุด

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่า รูปแบบการนิเทศเชิงระบบ PBR Model สามารถส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานทางการศึกษาสามารถนำองค์ประกอบและกระบวนการของรูปแบบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและติดตามการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมในบริบทที่ใกล้เคียงกันได้

นอกจากนี้ เครื่องมือประเมินแบบรูบริก (Rubric) ที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม เพื่อให้การประเมินมีความชัดเจนและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการนำรูปแบบการนิเทศเชิงระบบ PBR Model ไปใช้ในบริบทของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกัน ทั้งด้านขนาดโรงเรียน สังกัด และพื้นที่ เพื่อศึกษาความเหมาะสมและประสิทธิผลของรูปแบบในบริบทที่หลากหลาย

นอกจากนี้ ควรศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในระยะยาวภายหลังการนำรูปแบบไปใช้ เพื่อให้เห็นความต่อเนื่องและความยั่งยืนของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10).* กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

พระมหาสมบัติ ธนปญฺโญ. (2562). การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการบริหารสถานศึกษา. *วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 6*(2), 45–58.

วิมลรัตน์ ครีบัว, พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ แข็งขัน. (2563). รูปแบบการนิเทศแบบกัลยาณมิตรเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ, 21*(1), 112–126.

สมาน อัศวภูมิ. (2560). *การบริหารและการนิเทศการศึกษา.* อุบลกิจออฟเซท.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *คู่มือการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.* โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *นวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา.* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *รายงานผลการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.* เข้าถึงได้จาก https://fth1.com/uppic/11101799/ita/ita_11101799_1_20250707-161905.pdf

Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. (2014). *SuperVision and instructional leadership: A developmental approach (9th ed.).* Pearson.

Sharma, S. (2024). The Buddhist education system for moral and spiritual development: A systematic review. *Journal of Buddhist Philosophy and Applied Buddhism, 5*(2), 45–58.

การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน : กรณีศึกษาโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในจังหวัดชลบุรี*

A MULTIVARIATE ANALYSIS OF VARIANCE OF PERSONAL FACTORS AFFECTING JOB SATISFACTION AND ORGANIZATIONAL ENGAGEMENT OF EMPLOYEE: A CASE STUDY OF AN AUTOMOTIVE PARTS FACTORY IN CHONBURI.

วรรณภา ลือกิตินันท์
Wannapa Luekitinan
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ประเทศไทย
Faculty of Business Administration, Burapha University, Thailand
E-mail: wannapa.w236@gmail.com
โทรศัพท์ 083-1124070

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ การศึกษา และประสบการณ์การทำงานที่มีต่อความพึงพอใจของพนักงานและความผูกพันของพนักงานของพนักงาน กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานในโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ จำนวน 325 คน ใช้การเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์และนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีจำนวน 305 คน คิดเป็นอัตราการตอบกลับ ร้อยละ 93.84 สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนเชิงพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่าพนักงานส่วนใหญ่เป็นพนักงานเพศชาย มีอายุ 41 ปีขึ้นไป จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี และมีอายุงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ทั้งนี้พบว่าอายุมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของพนักงานและความผูกพันของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีขนาดอิทธิพลปานกลาง ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.06 ส่วนการศึกษาและประสบการณ์การทำงานมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของพนักงานเพียงอย่างเดียว ซึ่งมีขนาดอิทธิพลน้อย โดยมีค่าเท่ากับ 0.04

คำสำคัญ: ความพึงพอใจของพนักงาน ความผูกพันของพนักงาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ

* Received 14 May 2026; Revised 21 May 2026; Accepted 25 May 2026

Abstract

This research aimed to 1) study the influence of age on employees' job satisfaction and organizational commitment, 2) study the influence of education on employees' job satisfaction and organizational commitment, and 3) study the influence of work experience on employees' job satisfaction and organizational commitment. This study was quantitative research. The research instrument was a questionnaire. The sample group consisted of 325 employees in an automotive parts manufacturing factory, determined by using Taro Yamane's formula at an error level of 0.05 and selected through stratified sampling. The completed questionnaires from 305 respondents were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and Multivariate Analysis of Variance (MANOVA). The research findings revealed that: 1) age significantly influenced employees' job satisfaction and organizational commitment, with a medium effect size of 0.06; 2) education influenced only employees' job satisfaction, with a small effect size of 0.04; and 3) work experience influenced only employees' job satisfaction, with a small effect size of 0.04.

Keywords: Job Satisfaction, Organizational Engagement, MANOVA

บทนำ

การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการในการบริหารจัดการพนักงานภายในองค์กร โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนอัตรากำลังคน การสรรหาว่าจ้าง การพัฒนาพนักงาน การบริหารผลการปฏิบัติงาน และการจ่ายค่าจ้างเงินเดือน รวมไปถึงการดูแลทุกข์สุขและคุณภาพชีวิตของพนักงานในการทำงานให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ (ภิราช รัตนันต์, 2560) รวมถึงพนักงานที่มีความสุขในการทำงาน มีสมรรถนะในการทำงานที่สูง ย่อมส่งเสริมการยกระดับการทำงานขององค์กรให้สูงขึ้น และได้เปรียบเทียบทางการแข่งขันเหนือคู่แข่ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดีย่อมส่งผลต่อผลการดำเนินงานและผลประกอบการขององค์กร (ชุติมา แหวนนาค และ ชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา, 2564) รวมถึงการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดียังส่งผลให้พนักงานมีความพึงพอใจในงาน (ธัญพิมล วสยางกูร และจารุวรรณ พลอยดวงรัตน์, 2565) โดยแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg ซึ่งอธิบายว่าความพึงพอใจในการทำงานเกิดจากปัจจัยจูงใจ (Motivators) เช่น ความสำเร็จในงาน การได้รับการยอมรับ และโอกาสในการเติบโต ขณะที่ความไม่พึงพอใจเกิดจากปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) เช่น ค่าตอบแทน ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (Herzberg, Mausner, & Snyderman, The motivation to work , 1959) ดังนั้น หากองค์กรสามารถบริหารจัดการปัจจัยทั้งสองด้านได้อย่างเหมาะสม ย่อมส่งผลต่อความพึงพอใจและความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow ที่อธิบายว่ามนุษย์มีความต้องการหลายระดับ ตั้งแต่ความต้องการพื้นฐานด้านร่างกาย ความมั่นคง ความสัมพันธ์ทางสังคม การได้รับการยอมรับ

จนถึงการเติมเต็มศักยภาพของตนเอง (Maslow, 1943) ซึ่งองค์กรที่สามารถตอบสนองความต้องการของพนักงานในแต่ละระดับได้อย่างเหมาะสม จะช่วยส่งเสริมแรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานมากยิ่งขึ้น

ความพึงพอใจของพนักงานเป็นความรู้สึกของพนักงานที่มีต่อสภาพแวดล้อมในการทำงานรอบตัว โดยผู้ที่มีความพึงพอใจในการทำงานสูง มีแนวโน้มที่จะทุ่มเทความพยายามในการทำงานให้แก่องค์การมากและจะส่งผลให้องค์การได้มีผลงานที่ดีตามไปด้วย ขณะที่ผู้ที่มีความพึงพอใจในการทำงานต่ำ จะทุ่มเทต่อการทำงานน้อยกว่า ผลงานก็ด้อยกว่า รวมถึงผู้ที่มีความพึงพอใจในงานจะเป็นผู้ที่มีทัศนคติทางบวกกับการทำงาน และส่งผลต่อความผูกพันของพนักงาน ซึ่งพนักงานจะมีความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ รวมถึงทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มกำลังเพื่อประโยชน์ขององค์การ และต้องการที่จะเป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป (พรรัตน์ แสดงหาญ, 2560) แนวคิดดังกล่าวสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ด้วยทฤษฎี Social Exchange Theory ซึ่งเสนอว่าความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและพนักงานเป็นความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน เมื่อพนักงานรับรู้ว่าองค์กรให้การสนับสนุน ดูแล และปฏิบัติต่อพนักงานอย่างเป็นธรรม พนักงานจะตอบแทนองค์กรด้วยพฤติกรรมเชิงบวก เช่น ความทุ่มเทในการทำงาน ความไว้วางใจ และความผูกพันต่อองค์กร (Blau, 1964) นอกจากนี้ แนวคิดเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรยังสอดคล้องกับทฤษฎี Organizational Commitment Theory ของ Meyer and Allen (1991) ซึ่งอธิบายว่าความผูกพันต่อองค์กรประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ความผูกพันด้านอารมณ์ (Affective Commitment) ความผูกพันด้านการคงอยู่ (Continuance Commitment) และความผูกพันด้านบรรทัดฐาน (Normative Commitment) โดยพนักงานที่มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับสูงจะมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ มีความจงรักภักดีต่อองค์กร และมีอัตราการลาออกต่ำกว่าพนักงานที่มีความผูกพันต่ำ

ทั้งนี้ทัศนคติในการทำงานของพนักงานนี้จะมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล เนื่องจากสิ่งเร้าต่างๆ เช่น การอบรมเลี้ยงดู การเรียนรู้ ประสบการณ์ โดยทัศนคตินั้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ง่าย (นิติพล ภูตะโชติ, 2559) แม้ว่างานวิจัยที่ผ่านมาได้ศึกษาผลของปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ที่มีต่อความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กร แต่ผลการวิจัยยังคงมีความไม่สอดคล้องกัน โดยบางการศึกษาพบความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่บางการศึกษากลับพบความสัมพันธ์ในระดับต่ำ เป็นเชิงลบหรือไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (Ng & Feldman, 2015) และงานวิจัยที่ผ่านมาใช้การวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) แยกตัวแปรทีละตัว ทำให้ไม่สามารถอธิบายผลร่วมของตัวแปรตามหลายตัวได้

โรงงานผลิตชิ้นส่วนรถยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรีประสบกับปัญหาด้านการดำเนินงานด้านบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของพนักงาน แม้ว่าสถิติการร้องเรียนด้วยลายลักษณ์อักษรจะไม่มากนัก แต่ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานและสัมพันธภาพในการทำงานของพนักงานภายองค์กรย่อมส่งผลต่อทัศนคติในการทำงาน ความพึงพอใจ ความไม่พึงพอใจ และอัตราการคงอยู่ของพนักงานภายในองค์กร ทั้งนี้ในองค์กรยังมีการกำหนดนโยบายการลดอัตราการลาออกของพนักงานกลุ่มมีทักษะฝีมือ อันเนื่องจากการแข่งขันการแย่งตัวผู้สมัครงานในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม (บริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง, 2566)

สำหรับการศึกษานี้เป็นการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในวางแผนพัฒนาองค์กร และการกำหนดนโยบาย

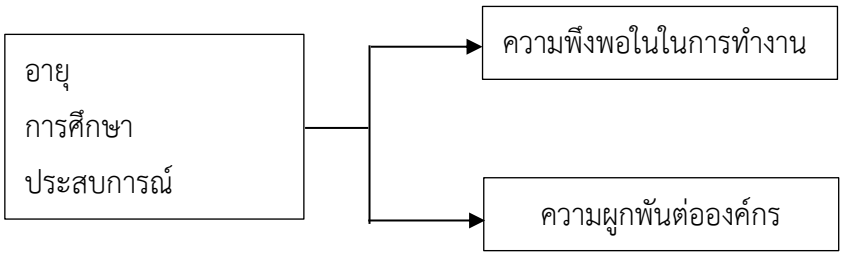
การดูแลพนักงานเพื่อเพิ่มอัตราการคงอยู่ ลดอัตราการลาออก และสร้างความสุขในการทำงานให้กับพนักงาน และเป็นการต่อยอดองค์ความรู้เชิงวิชาการเกี่ยวกับตัวแปรที่มีอิทธิพลร่วมต่อความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของอายุที่มีต่อความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี

3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของประสบการณ์ที่มีต่อความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีพื้นที่วิจัย คือ โรงงานผลิตชิ้นส่วนแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานประจำในโรงงานผลิตชิ้นส่วนแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี จำนวนทั้งสิ้น 667 คน และใช้วิธีการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรทาโร่ ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยยังเก็บแบบสอบถามเพิ่มเติมอีกร้อยละ 30 เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและลดค่าความคลาดเคลื่อนในการเก็บข้อมูล รวมเก็บแบบสอบถามทั้งสิ้น 325 ชุด จากนั้นจึงใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 เดือน ตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 2567 – 31 ธันวาคม 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นจากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดคำนิยามศัพท์แล้วนำมากำหนดข้อคำถามในแบบสอบถาม โดยข้อคำถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ตอนที่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะคำถามเป็นแบบรายการ (Check Lists) จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อายุงาน

ตอนที่ 2) ความพึงพอใจของพนักงาน จำนวน 40 ข้อ พัฒนาทฤษฎีสองปัจจัยของ (Two Factors Theory) ของ Herzberg (1964)

ตอนที่ 3) ความผูกพันของพนักงาน จำนวน 10 ข้อ พัฒนาตามแนวคิด Aon Hewitt **(**2015**)**ใน 3 ประเด็น คือ การพูดถึง (Say) การคงอยู่ (Stay) ความทุ่มเทต่อองค์กร (Strive**)**

โดยข้อคำถามของส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ให้ค่าคะแนน 1-5 โดย 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด และ 5 หมายถึงระดับมากที่สุด และกำหนดเกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ยโดยกำหนดช่วงคะแนนที่คำนวณช่วงคะแนนโดยใช้ค่าพิสัย ดังนี้

1.00 - 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

1.81 - 2.60 หมายถึง น้อย

2.61 - 3.40 หมายถึง ปานกลาง

3.41 - 4.20 หมายถึง มาก

4.21 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด

3. การพัฒนาแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นไปหาค่าความเที่ยงตรงและค่าความเชื่อมั่นโดยดำเนินการ ดังนี้

3.1 ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ จากนั้นจึงหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) ซึ่งพบว่ามีค่าระหว่าง 0.66-1.00 ถือว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ข้อคำถามในแบบสอบถามสามารถนำไปใช้ได้

3.2 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับพนักงานที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จึงนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha) ซึ่งแบบสอบถามด้านความพึงพอใจในการทำงานมีค่าเท่ากับ 0.95 และแบบสอบถามด้านความผูกพันของพนักงานมีค่าเท่ากับ 0.86 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์

4. การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยประสานงานไปยังฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเพื่อขออนุญาตเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล โดยช่วงเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นช่วงพักของพนักงาน และการตอบคำถามเป็นไปตามความสมัครใจของพนักงาน ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลคำนึงถึงผลกระทบในการดำเนินชีวิตส่วนตัวและผลกระทบในการทำงานของพนักงานเป็นสำคัญ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม พบว่าแบบสอบถามที่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้มีจำนวน 305 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.84 ของแบบสอบถามทั้งหมด สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนเชิงพหุคูณ (The Multivariate Analysis of Variance: MANOVA) ซึ่งมีความเหมาะสมในกรณีที่วิเคราะห์ความสัมพันธ์

ของตัวแปรต้นที่เป็นตัวแปรเชิงกลุ่ม กับตัวแปรตามที่เป็นตัวแปรต่อเนื่องตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป และตัวแปรตามนั้นมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง โดยการวิเคราะห์ข้อมูลนี้จะช่วยลดความแปรปรวนที่จะเกิดขึ้น เมื่อเทียบกับการวิเคราะห์ข้อมูลทีละตัวแปร สำหรับการแปลค่าอิทธิพลนั้นใช้เกณฑ์การแปลขนาดอิทธิพลของ (Cohen, 1988) โดยกำหนดให้ค่า Partial Eta Squared ที่ 0.01-0.05= มีขนาดอิทธิพลน้อย 0.06-0.13 = มีขนาดอิทธิพลปานกลาง และ 0.14 ขึ้นไป = มีขนาดอิทธิพลมาก

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม พนักงานที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 196 คน (ร้อยละ 64.26) มีอายุ 41 ปี ขึ้นไป (ร้อยละ 26.56) จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 132 คน (ร้อยละ 43.28) และมีอายุงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 139 คน (ร้อยละ 45.57)

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม		ความถี่	ร้อยละ
เพศ	ชาย	196	64.26
	หญิง	109	35.74
อายุ	ต่ำกว่า 30 ปี	66	21.64
	31-35 ปี	78	25.57
	36-40 ปี	80	26.23
	41 ขึ้นไป	81	26.56
การศึกษา	จบ ม.6/ปวช.	126	41.31
	จบ ปวส.	47	15.41
	ป.ตรีและสูงกว่า ป.ตรี	132	43.28
ประสบการณ์การทำงาน	0-2 ปี	46	15.08
	3-5 ปี	45	14.75
	6-9 ปี	75	24.59
	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	139	45.57
	รวม	**305**	**100.00**

ทั้งนี้ก่อนการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (MANOVA) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ ในส่วนของการแจกแจงแบบปกติหนึ่งตัวแปร (Multivariate Normality Distribution) โดยพิจารณาจากค่าความเบ้ (Skewness) และความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปร ซึ่งตัวแปรความพึงพอใจของพนักงานมีค่าความเบ้เท่ากับ 0.268 ค่าความโด่งเท่ากับ 0.153 ส่วนตัวแปรความผูกพันต่อองค์กรมีค่า

ความเบ้เท่ากับ 0.251 ค่าความโด่งเท่ากับ 0.034 ซึ่งน้อยกว่า 3 เป็นไปตามเกณฑ์ที่สามารถยอมรับได้ โดยค่าความสัมบูรณ์ของความเบ้ควรมีค่าไม่เกิน 3.00 (Kline, 2005) และค่าสัมบูรณ์ของความโด่งควรมีค่าไม่เกิน 3.00 (Westfall & Henning, 2013) รวมถึงผลการตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติพหุคูณของตัวแปรความพึงพอใจและความผูกพันด้วย Mardia's coefficient พบว่า ค่า Multivariate Kurtosis เท่ากับ 10.02 และค่า Critical Ratio เท่ากับ 4.41 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 5 แสดงว่าข้อมูลมีการแจกแจงใกล้เคียงแบบปกติพหุคูณ ข้อมูลสามารถนำไปวิเคราะห์ต่อด้วยสถิติพหุคูณได้

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 อิทธิพลของอายุที่มีต่อความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร จำแนกตามกลุ่มอายุ

ตัวแปร	อายุ	Mean	Std. Deviation
ความพึงพอใจในการทำงาน	ต่ำกว่า 30 ปี	3.15	0.62
	31-35 ปี	2.91	0.67
	36-40 ปี	2.78	0.74
	41 ปีขึ้นไป	3.08	0.65
	รวม	2.97	0.68
ความผูกพันต่อองค์กร	ต่ำกว่า 30 ปี	3.10	0.75
	31-35 ปี	3.28	0.72
	36-40 ปี	3.16	0.84
	41 ปีขึ้นไป	3.61	0.77
	รวม	**3.30**	**0.79**

จากตารางพบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการทำงานในกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอายุอื่น ในขณะที่ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในกลุ่มอายุ 41 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอายุอื่น

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณของตัวแปรความพึงพอใจในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน จำแนกตามอายุ

ตัวแปร	Levene's test of Equality of Variance		Univariate test	
	F	Sig.	F	Sig
ความพึงพอใจในการทำงาน	1.161	0.325	4.667	0.003
ความผูกพันต่อองค์กร	0.344	0.793	6.749	0.000

Multivariate test: Wilks' Lambda = 0.87, Sig. = 0.00
Bartlett's Test of Sphericity = 137.409, Sig. = 0.00
Box's M Test = 17.044, Sig.= 0.06, Partial Eta Square = 0.06

ผู้วิจัยยังตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นเมทริกซ์ความแปรปรวนและค่าความแปรปรวนร่วมของตัวแปรตาม (Variance – Covariance Matrix) โดยใช้สถิติทดสอบ Box's M ซึ่งพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า เมทริกซ์ความแปรปรวนและค่าความแปรปรวนร่วมของตัวแปรตามไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อข้อตกลงเป็นไปตามเงื่อนไขจึงทดสอบด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคุณ ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์สถิติ Wilks' Lambda ปรากฏว่า ต้องมีตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัวแปรตามที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และเมื่อพิจารณาสถิติ Univariate test ผลปรากฏว่า อายุมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Partial Eta Square มีค่าเท่ากับ 0.06 ซึ่งแสดงว่ามีขนาดอิทธิพลปานกลาง

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 อิทธิพลของการศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร จำแนกตามระดับการศึกษา

ตัวแปร	ระดับการศึกษา	Mean	Std. Deviation
ความพึงพอใจในการทำงาน	จบ ม.6/ปวช.	2.79	0.73
	จบ ปวส.	2.98	0.67
	ป.ตรีและสูงกว่า ป.ตรี	3.14	0.60
	รวม	2.97	0.68
ความผูกพัน	จบ ม.6/ปวช.	3.26	0.85
	จบ ปวส.	3.44	0.78
	ป.ตรีและสูงกว่า ป.ตรี	3.28	0.74
	รวม	3.30	0.79

จากตารางพบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการทำงานในกลุ่มป.ตรีและสูงกว่า ป.ตรี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอื่น ในขณะที่ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในกลุ่มจบ ปวส. มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอื่น

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณของตัวแปรความพึงพอใจในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน จำแนกตามระดับการศึกษา

ตัวแปร	Levene's test of Equality of Variance		Univariate test	
	F	Sig.	F	Sig
ความพึงพอใจในการทำงาน	2.367	0.095	8.606	0.000
ความผูกพันต่อองค์กร	0.992	0.372	0.971	0.380
Multivariate test: Wilks' Lambda = 0.91, Sig. = 0.00 Bartlett's Test of Sphericity = 140.776, Sig. = 0.00 Box's M Test =10.106, Sig.= 0.125**,** Partial Eta Square = 0.04				

ผู้วิจัยยังตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นเมทริกซ์ความแปรปรวนและค่าความแปรปรวนร่วมของตัวแปรตาม (Variance – Covariance Matrix) โดยใช้สถิติทดสอบ Box's M ซึ่งพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า เมทริกซ์ความแปรปรวนและค่าความแปรปรวนร่วมของตัวแปรตามไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อข้อตกลงเป็นไปตามเงื่อนไขจึงทดสอบด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคุณ ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์สถิติ Wilks' Lambda ปรากกฏว่า ต้องมีตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัวแปรตามที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และเมื่อพิจารณาสถิติ Univariate test ผลปรากฏว่า ระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน และค่า Partial Eta Square มีค่าเท่ากับ 0.04 ซึ่งแสดงว่ามีขนาดอิทธิพลน้อย

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 อิทธิพลของประสบการณ์ที่มีต่อความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร จำแนกตามประสบการณ์

ตัวแปร	ประสบการณ์	Mean	Std. Deviation
ความพึงพอใจในการทำงาน	0-2 ปี	3.27	0.58
	3-5 ปี	2.83	0.73
	6-9 ปี	2.83	0.75
	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	3.00	0.63
	รวม	2.97	0.68
ความผูกพันต่อองค์กร	0-2 ปี	3.20	0.77
	3-5 ปี	3.23	0.80
	6-9 ปี	3.25	0.71

	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	3.38	0.84
	รวม	3.30	0.79

จากตารางพบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการทำงานในกลุ่มประสบการณ์ 0-2 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอื่น ในขณะที่ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในกลุ่มประสบการณ์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอื่น

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณของตัวแปรความพึงพอใจในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ตัวแปร	Levene's test of Equality of Variance		Univariate test	
	F	Sig.	F	Sig
ความพึงพอใจในการทำงาน	2.112	0.099	4.944	0.002
ความผูกพันต่อองค์กร	1.020	0.384	0.922	0.431
Multivariate test: Wilks' Lambda = 0.95, Sig. = 0.00 Bartlett's Test of Sphericity = 141.257, Sig. = 0.00 Box's M Test =29.124, Sig.= 0.125, Partial Eta Square = 0.04				

ผู้วิจัยยังตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นเมทริกซ์ความแปรปรวนและค่าความแปรปรวนร่วมของตัวแปรตาม (Variance – Covariance Matrix) โดยใช้สถิติทดสอบ Box's M ซึ่งพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า เมทริกซ์ความแปรปรวนและค่าความแปรปรวนร่วมของตัวแปรตามไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อข้อตกลงเป็นไปตามเงื่อนไขจึงทดสอบด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคุณ ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์สถิติ Wilks' Lambda ปรากฏว่า ต้องมีตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัวแปรตามที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และเมื่อพิจารณาสถิติ Univariate test ผลปรากฏว่า ประสบการณ์การทำงานมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน และค่า Partial Eta Square มีค่าเท่ากับ 0.04 ซึ่งแสดงว่ามีขนาดอิทธิพลน้อย

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า อายุที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของพนักงานและความผูกพันของพนักงานที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพนักงานแต่ละช่วงอายุมีความต้องการ ความคาดหวัง และมุมมองต่อการทำงานที่แตกต่างกัน แรงงานอายุน้อยอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการทำงาน จึงยังอยู่ระหว่างการค้นหาเป้าหมายชีวิตและเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน มักให้ความสำคัญกับการได้รับการยอมรับในความสามารถ การมีสัมพันธภาพที่ดีในการทำงาน และการสร้างสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวกับการทำงาน ส่งผลให้ระดับความพึงพอใจในงานแตกต่างจากพนักงานในช่วงวัยอื่น สอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ

Maslow (1943) ที่อธิบายว่ามนุษย์ในแต่ละช่วงวัยจะมีระดับความต้องการที่แตกต่างกัน รวมถึงสอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg (1964) ที่ระบุว่าปัจจัยด้านความสำเร็จ การได้รับการยอมรับ และลักษณะงานที่ท้าทาย เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน โดยเฉพาะในกลุ่มพนักงานรุ่นใหม่ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิด Organizational Commitment Theory ของ Meyer and Allen (1991)ที่อธิบายว่าพนักงานแต่ละช่วงวัยจะมีระดับความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกันตามประสบการณ์และความรู้สึกผูกพันทางอารมณ์ที่มีต่อองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ng & Feldman (2015) ที่พบว่า พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของพนักงานและความผูกพันของพนักงาน โดยเฉพาะพนักงานในกลุ่มที่มีอายุมากจะมีความความผูกพันสูงกว่า เช่นเดียวกับ พิชญาภา ใจดี (2563). พบว่าพนักงานแต่ละช่วงวัยมีระดับความพึงพอใจและความผูกพันแตกต่างกัน ทั้งนี้ Kooij et al. (2017) ยังอธิบายว่าแรงจูงใจและทัศนคติในการทำงานจะเปลี่ยนไปตามช่วงอายุ

2. ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของพนักงานที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับลักษณะงาน ตำแหน่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ รายได้ และโอกาสก้าวหน้าในสายอาชีพ โดยพนักงานที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า มักปฏิบัติงานในตำแหน่งที่มีอำนาจในการตัดสินใจ มีความเป็นอิสระในการทำงาน และบางครั้งมีบทบาทในการกำกับดูแลพนักงานระดับอื่น ส่งผลให้เกิดความรู้สึกมีคุณค่าและความภาคภูมิใจในงานมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Herzberg (1964)ที่ระบุว่าความรับผิดชอบ ความสำเร็จในงาน และโอกาสก้าวหน้า เป็นปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงาน นอกจากนี้ยังสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎี Social Exchange Theory ของ Blau (1964) ที่เสนอว่า เมื่อพนักงานรับรู้ว่าองค์กรให้ผลตอบแทนหรือโอกาสที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และระดับการศึกษาของตน พนักงานจะตอบแทนองค์กรด้วยทัศนคติและพฤติกรรมเชิงบวกต่อการทำงาน ซึ่งในงานของ Sypniewska (2020) ระบุว่าระดับการศึกษามีผลต่อความพึงพอใจของพนักงาน โดยพนักงานที่มีการศึกษาสูง มักมีความคาดหวังกับองค์กรสูง ในขณะที่งานของพิชญาภา ใจดี (2563) พบว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกันทำให้ระดับความพึงพอใจของพนักงานแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานของธนพร แก้วคำ (2564) พบว่าระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อทัศนคติและความพึงพอใจของพนักงาน

3. ประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของพนักงานที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพนักงานที่มีประสบการณ์หรืออายุงานมากจะมีความเข้าใจต่อบริบทและวัฒนธรรมองค์กร รวมถึงรับรู้ถึงพัฒนาการด้านการบริหารจัดการขององค์กรในแต่ละช่วงเวลา โดยเฉพาะในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายจากผู้บริหารหรือสำนักงานใหญ่จากต่างประเทศ ซึ่งส่งผลต่อสวัสดิการและแนวทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร พนักงานที่มีประสบการณ์มากจึงสามารถปรับตัวและประเมินความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมในการทำงานได้แตกต่างจากพนักงานที่มีประสบการณ์น้อย สอดคล้องกับทฤษฎี Social Exchange Theory ของ Blau (1964) ที่อธิบายว่าเมื่อพนักงานปฏิบัติงานกับองค์กรเป็นระยะเวลานาน จะเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนทางสังคมระหว่างพนักงานกับองค์กร ซึ่งส่งผลต่อระดับความไว้วางใจ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง และความพึงพอใจในการ

ทำงาน สอดคล้องกับ Lu et al. (2019) พบว่า ประสบการณ์มีผลต่อความพึงพอใจ เช่นเดียวสุภาวดี ศรีสมบูรณ์ (2562) ที่พบว่าอายุงาน/ประสบการณ์เป็นปัจจัยที่ทำให้ความพึงพอใจแตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีบทบาทต่อทัศนคติในการทำงานของพนักงานในอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในลักษณะที่แตกต่างกัน โดยอายุมีอิทธิพลต่อทั้งความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนให้เห็นว่าอายุเป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถอธิบายความแตกต่างของทัศนคติของพนักงานได้อย่างชัดเจน ทั้งในมิติของความรู้สึกต่อการทำงานและความสัมพันธ์กับองค์กร ขณะที่ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน พบว่ามีอิทธิพลเฉพาะต่อความพึงพอใจในการทำงานเท่านั้น แต่ไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า แม้ปัจจัยทั้งสองจะมีบทบาทต่อการรับรู้และความรู้สึกต่องาน แต่ยังไม่เพียงพอที่จะส่งผลต่อความสัมพันธ์เชิงลึกกับองค์กร ทั้งนี้งานวิจัยนี้เป็นหลักฐานยืนยันว่า อายุเป็นตัวแปรประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อทั้งความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรในบริบทอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมการผลิต ควรคำนึงถึงการบริหารตามช่วงอายุ นอกจากนี้การใช้การวิเคราะห์พหุความแปรปรวน (MANOVA) ทำให้สามารถอธิบายอิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคลต่อชุดตัวแปรตามหลายตัวพร้อมกัน ซึ่งช่วยลดข้อจำกัดของการวิเคราะห์แบบตัวแปรเดียว

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบว่า อายุเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อทั้งความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าพนักงานที่มีอายุแตกต่างกันอาจมีความต้องการ ความคาดหวัง และมุมมองต่อการทำงานที่แตกต่างกัน องค์กรจึงควรให้ความสำคัญกับการออกแบบแนวทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่สอดคล้องกับลักษณะของพนักงาน นอกจากนี้ผลการศึกษาระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงาน แม้จะมีขนาดอิทธิพลในระดับน้อย แต่ก็แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างด้านพื้นฐานของบุคคล อาจส่งผลต่อการรับรู้และการประเมินประสบการณ์ในการทำงานของพนักงาน โดยมีผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากผลการศึกษาที่พบว่าอายุแตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อความผูกพันของพนักงานที่แตกต่างกัน องค์กรต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยที่จะกระตุ้นความผูกพันของพนักงานในกลุ่มอายุที่ต่างกัน นโยบายการบริหารแบบเดิมที่มองว่านโยบายเดียวใช้กับทุกคน (One Size Fit All) นั้น อาจไม่สามารถใช้ได้ ดังนั้นนโยบายการบริหารควรเน้นการบริหารตามช่วงวัย ทั้งนี้ในพนักงานกลุ่มที่มีอายุมากมักให้ความสำคัญกับความมั่นคงและการยอมรับในประสบการณ์ อาจเน้นไปที่การตระหนึกถึงคุณค่าพนักงาน เช่น การยกย่องเป็นพนักงานชำนาญงาน (Master) และให้สอนงานรุ่นน้อง ในขณะที่พนักงานรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับความก้าวหน้า เทคโนโลยี และความสมดุลชีวิต

กับการทำงาน องค์กรเน้นเรื่องการกำหนดเส้นทางสายอาชีพในการทำงานให้ชัดเจน ส่วนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างช่วงวัยของพนักงาน อาจใช้รูปแบบการให้คำปรึกษาแบบย้อนกลับทางด้านเทคโนโลยี (Reverse Mentoring) โดยให้พนักงานรุ่นใหม่เป็นพนักงานที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีให้กับพนักงานกลุ่มอายุมาก

2) จากผลการศึกษาที่พบว่าอายุ การศึกษา ประสบการณ์การทำงานมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของพนักงานที่แตกต่างกัน ทั้งนี้องค์กรอาจจะต้องพิจารณาความต้องการตามโครงสร้างประชากรศาสตร์ขององค์กรโดยละเอียดให้ใช้การบริหารงานทรัพยากรมนุษย์แบบเน้นคนเป็นศูนย์กลาง (Human Centric) เพื่อสร้างความพึงพอใจของพนักงาน อาทิ ด้านอายุ คนต่างวัยมีความต้องการพื้นฐานในงานไม่เหมือนกัน เช่นในเรื่องสวัสดิการอาจใช้นโยบายสวัสดิการแบบยืดหยุ่น ที่ให้พนักงานเลือกสวัสดิการได้ เนื่องจากพนักงานอายุน้อยอาจต้องการเงินสนับสนุนค่าเดินทางหรือคอร์สเรียนออนไลน์ ส่วนพนักงานอายุมากอาจต้องการประกันสุขภาพกลุ่มที่ครอบคลุมถึงโรคร้ายแรงหรือคู่สมรส หรือมีการปรับสภาพแวดล้อมตามสรีระ (Ergonomics) เพราะพนักงานสูงอายุมักมีปัญหาเรื่องความเหนื่อยล้า สำหรับด้านระดับการศึกษา ซึ่งจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่ระบุว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกัน ส่งผลต่อความคาดหวังต่อองค์กรต่างกัน ดังนั้นในประเด็นความก้าวหน้าและการใช้ทักษะองค์กรต้องมีเส้นทางเติบโตที่ชัดเจนสำหรับทั้งสายวิชาชีพ (Specialist) และสายบริหาร (Managerial) และจัดวางคนให้ตรงกับงาน (Job-Person Fit) ส่วนด้านประสบการณ์การทำงาน องค์กรอาจจัดระบบพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาพนักงานใหม่ในองค์กร (Mentoring) เพื่อสร้างการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรโดยเร็ว ส่วนพนักงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานเน้นการให้อำนาจในการตัดสินใจในงาน (Empowerment) และการยอมรับในฐานะผู้เชี่ยวชาญ เช่น การแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าโครงการหรือวิทยากรภายในโรงงาน ซึ่งเป็นการเพิ่มการมีส่วนร่วมกับองค์กรและตระหนักถึงความสำคัญของพนักงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มช่วงวัย เช่น Baby Boomers, Generation X, Generation Y และ Generation Z เพื่อทำความเข้าใจความแตกต่างด้านความคาดหวัง แรงจูงใจ และรูปแบบความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต

2. ควรมีการศึกษาวิจัยในลักษณะติดตามผล (**Longitudinal Study)** เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในระยะยาว ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจพัฒนาการและปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของพนักงานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ชุติมา แหวนนาค และ ชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา. (2564). ความสุขในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน 1(2),. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2*(1), 1–14.

ธนพร แก้วคำ. (2564). อิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงาน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2*(14), 77–90.

ธัญพิมล วสยางกูร และจารุวรรณ พลอยดวงรัตน์. (2565). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคการเปลี่ยนแปลงพลิกผันด้วยการสร้างองค์กรแห่งความคล่องตัว. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 4*(4), 15-27.

นิติพล ภูตะโชติ. (2559). *พฤติกรรมองค์การ.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนตร์แห่งหนึ่ง. (2566). *รายงานประจำปีบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนตร์แห่งหนึ่ง ปี 2565.* ชลบุรี.

พรรัตน์ แสดงหาญ. (2560). *พฤติกรรมองค์การ.* ชลบุรี: บริษัท เก็ทกู๊ดครีเอชั่น จำกัด.

พิชญาภา ใจดี. (2563). ความแตกต่างระหว่างช่วงวัยกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน. *วารสารการบริหารองค์กร, 2*(12), 45–60.

ภิราช รัตนันต์. (2560). การจัดการทรัพยากรมนุษย์ร่วมสมัยในองค์การ. *วารสารบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 1*(1), 21-38.

สุภาวดี ศรีสมบูรณ์. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานบริษัทเอกชน. *วารสารบริหารธุรกิจ, 1*(10), 33–48.

Aon Hewitt. (2015). 2015 Trends in global employee engagement. *Aon Hewitt Corp, 1*, 9-12.

Blau, P. M. (1964). *Exchange and power in social life.* . USA: Wiley.

Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences.* New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Herzberg, F. (1964). The Motivation-Hygiene Concept and Problems of Manpower. *Personnel Administration,, 27*(1), 3-7.

Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. B. (1959). *The motivation to work* . USA: John Wiley & Sons.

Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling.* New York: Guilford Press.

Kooij, D. T., Jansen, P. G., Dikkers, J. S., & De Lange, A. H. (2017). Managing aging workers: A mixed-method review. *Journal of Organizational Behavior, 4*(38), 509–529.

Lu, H., Zhao, Y., & While, A. (2019). Job satisfaction among hospital nurses: A literature review. *International Journal of Nursing Studies, 4*(9), 21–31.

Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review, 50*(4), 370–396.

Meyer, J. P., & Allen, N. J. (1991). A three-component conceptualization of organizational commitment. *Human Resource Management Review, 1*(1), 61–89.

Ng, T. W., & Feldman, D. C. (2015). The relationships of age with job attitudes: A meta-analysis. Personnel Psychology. *68*(4), 677–718.

Sypniewska, B. A. (2020). Determinants of job satisfaction: A review of literature. *International Journal of Contemporary Management, 2*(19), 7–26.

Westfall, P., & Henning, K. (2013). *Understanding Advanced Statistical Methods.* London: CRC Press.

กลไกความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนชายฝั่งในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ : กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

COLLABORATIVE GOVERNANCE BETWEEN THE STATE AND COASTAL COMMUNITIES IN AQUATIC RESOURCE MANAGEMENT: A CASE STUDY OF PHETCHABURI AND PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCES.

กตัญญุตา พะโยม
Katanyuta Payom
ณัชชานุช พุ่มทอง
Natchanuch Poomtong
เสาวลักษณ์ วิบูรณ์กาล
Saowalak Wiboonkan
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี, ประเทศไทย
Public Administration, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi
E-mail: katanyuta24072536@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากลไกความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนชายฝั่งในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ 2)เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลไกความร่วมมือกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ และ 3) เพื่อเสนอแนวทางพัฒนากลไกความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในชุมชนชายฝั่งจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 400 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอน สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลไกความร่วมมือโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านโครงสร้างและบทบาทความร่วมมือ รองลงมาคือ ด้านกระบวนการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูล และด้านการตัดสินใจร่วมและการมีส่วนร่วม ขณะที่การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่งโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2) ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนพบว่า ปัจจัยด้านความไว้วางใจระหว่างชุมชนกับภาครัฐ ด้านโครงสร้างและบทบาทความร่วมมือ ด้านกระบวนการ

สื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูล ด้านบทบาทของภาคีที่เกี่ยวข้อง ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ และด้านการตัดสินใจร่วมและการมีส่วนร่วม สามารถร่วมกันพยากรณ์การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่งได้ร้อยละ 57.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพสะท้อนว่า 3) การพัฒนากลไกความร่วมมือ ควรมุ่งเน้นการสื่อสารสองทาง การสนับสนุนงบประมาณ องค์ความรู้ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ตลอดจนการสร้างความโปร่งใสและความไว้วางใจระหว่างภาครัฐกับชุมชน เพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่งร่วมกัน

คำสำคัญ : ความร่วมมือ, ภาครัฐ, ชุมชนชายฝั่ง, การจัดการสัตว์น้ำ

Abstract

This research aimed to: (1) examine the collaborative governance mechanisms between government agencies and coastal communities in fisheries resource management; (2) investigate the relationship between collaborative mechanisms and fisheries resource management; and (3) propose guidelines for improving collaborative mechanisms in fisheries resource management. A mixed-methods research design was employed. The quantitative phase collected data from 400 residents living in coastal communities in Phetchaburi and Prachuap Khiri Khan Provinces using stratified sampling. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire with a reliability coefficient of 0.97. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis. The qualitative phase involved in-depth interviews with nine key informants, and the data were analyzed using content analysis.

The findings revealed that: (1) the overall level of collaborative mechanisms was high. The highest mean score was found in the dimension of collaborative structure and roles, followed by communication and information exchange processes, and joint decision-making and participation. Similarly, the overall level of coastal fisheries resource management was high, with conservation and resource restoration receiving the highest mean score. (2) The results of stepwise multiple regression analysis indicated that trust between communities and government agencies, collaborative structure and roles, communication and information exchange processes, the roles of relevant stakeholders, government support, and joint decision-making and participation collectively predicted coastal fisheries resource management at 57.60 percent, with statistical significance at the 0.05 level. (3) Qualitative findings suggested that the development of collaborative mechanisms should emphasize two-way communication, financial support, knowledge and technology appropriate to local contexts, as well as transparency and trust-

building between government agencies and coastal communities in order to strengthen the sustainability of collaborative coastal fisheries resource management.

Keywords: Collaboration, Government Sector, Coastal Communities, Fisheries Resource Management

บทนำ

ประเทศไทยมีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 3,151 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยและทะเลอันดามันรวม 23 จังหวัด ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ เนื่องจากเป็นแหล่งประมง แหล่งท่องเที่ยว และแหล่งสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนชายฝั่งจำนวนมาก (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2566) อย่างไรก็ตาม ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาความเสื่อมโทรมจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรเกินศักยภาพ การทำประมงเกินขนาด การบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลน มลภาวะทางทะเล และการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งที่ขาดความสมดุล ส่งผลกระทบต่อความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำและความมั่นคงในการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชายฝั่ง (นรากร นันทไตรภพ, 2563)

การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่งให้เกิดความยั่งยืนจึงไม่สามารถอาศัยการดำเนินงานของภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว แต่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ชุมชนชายฝั่ง และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยแนวคิดการจัดการร่วม (Co-management) และการบริหารจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วม (Participatory Resource Management) ได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรธรรมชาติผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม การตัดสินใจร่วม และความรับผิดชอบร่วมของทุกภาคส่วน ((Berkes, F, 1991); (Pinkerton, E, 1989)) ทั้งนี้ แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Governance)ยังชี้ให้เห็นว่าความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาสาธารณะที่มีความซับซ้อน โดยอาศัยการสร้างความไว้วางใจ การสื่อสาร และการตัดสินใจร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Ansell, C., & Gash, A, 2007)

แม้ว่าจะมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างต่อเนื่อง แต่การดำเนินงานในหลายพื้นที่ยังประสบปัญหาด้านการประสานความร่วมมือ การสร้างความไว้วางใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งผลให้ประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรยังไม่บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) นอกจากนี้ ยังขาดองค์ความรู้เชิงประจักษ์ที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยของกลไกความร่วมมือกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่ง รวมถึงแนวทางการพัฒนากลไกความร่วมมือที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ชายฝั่งในจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษากลไกความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนชายฝั่งในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลไกความร่วมมือกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่ง ตลอดจนเสนอแนวทางการพัฒนากลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนชายฝั่ง เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

ทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่ง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และสนับสนุนการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน อันจะนำไปสู่การสร้างความมั่นคงทางทรัพยากรและคุณภาพชีวิตของชุมชนชายฝั่งในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลไกความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนชายฝั่งในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลไกความร่วมมือกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ
3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนากลไกความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดังนี้

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลพื้นที่ชุมชนชายฝั่ง จำนวน 400 คน โดยใช้การคำนวณของตัวอยางจากสูตรของทาโร ยามาเน (Yamane, T, 1973) และผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอน สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน ผู้นำชุมชนชายฝั่ง จำนวน 4 คน และผู้กลุ่มผู้ใช้ทรัพยากรชายฝั่ง จำนวน 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น จำนวน 9 คนที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักคือแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) กลไกความร่วมมือระหว่างชุมชนชายฝั่งกับสำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 3 เพชรบุรีในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่ง 3) ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกความร่วมมือกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่ง และ 4) ข้อเสนอแนะอื่นๆ โดยส่วนที่2 และ ส่วนที่ 3 ใช้ มาตรประมาณค่า 5 ระดับ(Likert Scale) นอกจากยังใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) สำหรับวิจัยเชิงคุณภาพ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เครื่องมือผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าระหว่าง 0.67 – 1.00 ทุกข้อคำถามซึ่งดัชนีมีความสอดคล้องที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป มาใช้เป็นข้อคำถามในแบบสอบถามที่ยอมรับได้ ความเชื่อมั่น (Reliability) ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลพื้นที่ชุมชนชายฝั่ง จำนวน 30 ชุด และคำนวณค่าการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟ่า (α-Coefficient) ของครอนบาร์ค (Cronbach’s Alpha Coefficient) ได้ค่ารวมทั้งฉบับเท่ากับ .971 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับสูง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Linear Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์อำนาจการพยากรณ์ของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ย

การแปลความค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์ของ (Mean) ของคะแนนตัวชี้วัดกำหนดเกณฑ์ดังนี้ (จิณณาวัฒน์ มูลนาม, 2566) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 = มากที่สุด, 3.51 – 4.50 = มาก , 2.51 – 3.50 = ปานกลาง, 1.51 – 2.50 = น้อย ,1.00 – 1.50 = น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยกลไกความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนชายฝั่งในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ: กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์นำเสนอตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. กลไกความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนชายฝั่งในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ

กลไกความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนชายฝั่งในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ: กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปรากฏตามรางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กลไกความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนชายฝั่งในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ: กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมรายด้าน

กลไกความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนชายฝั่งในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. โครงสร้างและบทบาทความร่วมมือ	4.33	0.50	**มาก**
2. กระบวนการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูล	4.27	0.50	**มาก**
3. บทบาทของภาคีที่เกี่ยวข้อง	4.22	0.50	**มาก**
4. การตัดสินใจร่วมและการมีส่วนร่วม	4.27	0.44	**มาก**
5. การสนับสนุนจากภาครัฐ	4.20	0.49	**มาก**
6. ความไว้วางใจระหว่างชุมชนกับรัฐ	4.17	0.47	**มาก**
รวม	**4.24**	**0.38**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า กลไกความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนชายฝั่งในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ: กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.24, **S.D.**= 0.38) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านโครงสร้างและบทบาทความร่วมมือ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.33, **S.D.**= 0.50) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27, **S.D.**= 0.50) ด้านการตัดสินใจร่วมและการมีส่วนร่วม

มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27, **S.D.**= 0.44) และส่วนความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านความไว้วางใจระหว่างชุมชนกับรัฐ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.17, **S.D.**= 0.47) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกความร่วมมือกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ

ความสัมพันธ์ของกลไกความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนชายฝั่งในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ: กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทดสอบโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Linear Regression Analysis) นำเสนอผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Linear Regression Analysis)

Model		B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่(Constant)		**.788**	**.153**		**5.142**	**.000**
โครงสร้างและบทบาทความร่วมมือ	X1	**.172**	**.041**	**.206**	**4.195**	**.000**
กระบวนการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูล	X2	**.125**	**.037**	**.150**	**3.344**	**.001**
บทบาทของภาคีที่เกี่ยวข้อง	X3	**.108**	**.037**	**.130**	**2.951**	**.003**
การตัดสินใจร่วมและการมีส่วนร่วม	X4	**.093**	**.045**	**.099**	**2.077**	**.038**
การสนับสนุนจากภาครัฐ	X5	**.097**	**.037**	**.115**	**2.591**	**.010**
ความไว้วางใจระหว่างชุมชนกับรัฐ	X6	**.222**	**.040**	**.251**	**5.482**	**.000**
R = **.759**	R^2= **.576**	F = 89.139*				
SE_{est} = .273	R^2_{adj} = .570	a = .788				

ตารางที่ 2 ในการสร้างสมการพยากรณ์ ผู้วิจัยเลือกโมเดล 6 มาใช้ในการค้นหาองค์ประกอบกลไกความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนชายฝั่งในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ: กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัว ได้แก่ ด้านความไว้วางใจระหว่างชุมชนกับรัฐ, ด้านโครงสร้างและบทบาทความร่วมมือ, ด้านกระบวนการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูล, ด้านบทบาทของภาคีที่เกี่ยวข้อง, ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ และด้านการตัดสินใจร่วมและการมีส่วนร่วม สามารถร่วมกันพยากรณ์ในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่ง ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (**R**) เท่ากับ 0.759 และมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.576 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัว สามารถอธิบายความแปรปรวนของการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่ง ได้ร้อยละ 57.60 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 42.40 เป็นผลมาจากตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำมาศึกษาในครั้งนี้ โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (SE_{est}) เท่ากับ 0.273

3. แนวทางพัฒนากลไกความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ

แนวทางการพัฒนาผ่านการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ได้ดังนี้

1. ด้านความไว้วางใจระหว่างชุมชนกับรัฐ พบว่า ความไว้วางใจระหว่างชุมชนชายฝั่งกับรัฐ มิได้เกิดขึ้นจากข้อตกลงในเชิงเอกสารเพียงประการเดียว หากแต่เกิดจากการสั่งสมความสัมพันธ์เชิงบวกผ่านกระบวนการสื่อสารที่เปิดกว้าง โปร่งใส และการดำเนินงานร่วมกันที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรมทั้งนี้ ความไว้วางใจดังกล่าว

นับเป็นกลไกสำคัญในการลดทอนความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับชุมชน และเอื้อให้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานจากการมุ่งเน้นการบังคับใช้กฎหมาย ไปสู่การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดูแล อนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืนร่วมกัน

2. ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ พบว่า การสนับสนุนดังกล่าวนับเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมของชุมชนให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และเสริมสร้างความมั่นคงด้านฐานทรัพยากรในพื้นที่ โดยภาครัฐได้ปรับบทบาทจากการเป็นผู้สั่งการ มาเป็นผู้สนับสนุนทั้งด้านงบประมาณและองค์ความรู้ทางวิชาการมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของการสนับสนุนดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการทำงานเชิงบูรณาการที่ใกล้ชิดและมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐกับชุมชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณและการจัดหาวัสดุอุปกรณ์มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ และบริบทการใช้งานจริงของชาวประมงพื้นบ้าน อันจะนำไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในการดำเนินงานในระยะยาว 3. ด้านบทบาทของภาคีที่เกี่ยวข้อง พบว่า บทบาทของภาคีที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มิได้มีลักษณะเป็นเพียงการสนับสนุนจากภายนอกเท่านั้น หากแต่เป็นการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับกลุ่มเครือข่ายชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยมีกลไกการจดแจ้งจัดตั้งกลุ่มองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถเข้าถึงการสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณและองค์ความรู้จากภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมในพื้นที่มีความสอดคล้องกับบริบท ปัญหา และความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง อันนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือ และการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่ง

4. ด้านกระบวนการสื่อสารและการแลกเปลี่ยน พบว่า ข้อมูลมิได้มีบทบาทเพียงในฐานะการส่งผ่านข่าวสารระหว่างหน่วยงานเท่านั้น หากแต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างภาครัฐและชุมชน ตลอดจนเป็นกลไกในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการจากการดำเนินงานในลักษณะการสั่งการตามกฎระเบียบจากบนลงล่าง (Top-down Approach) ไปสู่การนำข้อมูล ข้อเท็จจริง และข้อเสนอแนะจากพื้นที่มาประกอบการพิจารณาปรับปรุงการดำเนินงานในระดับนโยบาย ทั้งนี้ เพื่อให้การสนับสนุนของภาครัฐมีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบท ปัญหา และความต้องการของชุมชนในพื้นที่อย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่การยกระดับประสิทธิภาพของการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้เกิดความยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องกลไกความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนชายฝั่งในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ: กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. กลไกความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนชายฝั่งในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านโครงสร้างและบทบาทความร่วมมือ ด้านกระบวนการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูล ด้านการตัดสินใจร่วมและ

การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ และด้านความไว้วางใจระหว่างชุมชนกับรัฐ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อังคณา นุผาเลา, 2565) ที่ศึกษาเรื่องเครือข่ายความร่วมมือการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของศูนย์บริหารจัดการน้ำจังหวัดลำพูน โดยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความร่วมมือประสบความสำเร็จ ได้แก่ การมีโครงสร้างความร่วมมือที่ชัดเจน การสื่อสารอย่างต่อเนื่อง การตัดสินใจร่วมกัน และการส่งเสริมบทบาทของภาคีเครือข่าย ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาครั้งนี้ที่พบว่า ด้านโครงสร้างและบทบาทความร่วมมือ รวมถึงด้านกระบวนการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูล มีระดับความคิดเห็นสูง และเป็นองค์ประกอบสำคัญของกลไกความร่วมมือระหว่างชุมชนชายฝั่งกับภาครัฐ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกความร่วมมือกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่ง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่ง ด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรสัตว์น้ำอย่างยั่งยืน ด้านการควบคุม กำกับ และเฝ้าระวังทรัพยากร และด้านผลลัพธ์ด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนชายฝั่ง ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของจารุภา พรหมมงคล (2565) ที่ศึกษาการสร้างความร่วมมือในการจัดการปัญหาขยะทะเลบริเวณชายหาดบางแสน จังหวัดชลบุรี ซึ่งพบว่า การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชน และเครือข่ายชุมชน โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับชุมชน การทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง การมีผู้นำที่เข้มแข็ง และการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาครั้งนี้ที่ พบว่าการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่งจะเกิดประสิทธิผลได้เมื่อชุมชนและหน่วยงานภาครัฐมีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ภีมญ์นภัสร์ ชลายนนาวิน และ อัจฉรา ชลายนนาวิน (2564) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนชายฝั่งต่อการจัดการขยะทะเลอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการและการรับผลประโยชน์ สะท้อนให้เห็นว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จะช่วยเสริมสร้างความตระหนัก ความรับผิดชอบร่วม และนำไปสู่การจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาครั้งนี้ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของกลไกความร่วมมือในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่งอย่างเหมาะสม

3. แนวทางพัฒนากลไกความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ ประกอบด้วย 1) ด้านกระบวนการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูล ควรพัฒนาระบบการสื่อสารสองทางที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ลดความซับซ้อนของภาษาราชการ และส่งเสริมการใช้เครือข่ายดิจิทัลเพื่อเพิ่มความรวดเร็วในการสื่อสาร รวมทั้งให้หน่วยงานรัฐลงพื้นที่รับฟังปัญหาและข้อเท็จจริงจากชุมชนก่อนกำหนดนโยบาย เพื่อให้การบริหารจัดการสอดคล้องกับบริบทพื้นที่จริง 2) ด้านบทบาทของภาคีที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้กลุ่มประมงพื้นบ้านและอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลมีบทบาทจาก “ผู้ช่วยภาครัฐ” ไปสู่ “ผู้ร่วมจัดการทรัพยากร” โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผนจนถึงการประเมินผล พร้อมทั้งสนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนชายฝั่งหลายพื้นที่ เพื่อเสริมความเข้มแข็งในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่ง 3)ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ควรปรับรูปแบบการสนับสนุนให้

สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในลักษณะ Bottom-up โดยจัดสรรงบประมาณ อุปกรณ์ และทรัพยากรที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในพื้นที่ รวมทั้งส่งเสริมบทบาทของสำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 3 เพชรบุรี ในฐานะพี่เลี้ยงทางวิชาการ เพื่อสนับสนุนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) ด้านความไว้วางใจระหว่างชุมชนกับรัฐ ควรสร้างความโปร่งใสและความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมระหว่างประมงพื้นบ้านและประมงพาณิชย์ พร้อมทั้งพัฒนากระบวนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่เน้นความเสมอภาค การเปิดเผยข้อมูล และการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นและลดความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรีวัชระ กันบุรมย์ (2564) ศึกษาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า ความสำเร็จของความร่วมมือเกิดจากการสร้างความไว้วางใจระหว่างภาคส่วน การสร้างความเข้าใจและเป้าหมายร่วมกัน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การกำหนดนโยบายและโครงการร่วมกัน รวมถึงการสนับสนุนทรัพยากรจากภาครัฐ โดยภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายและประสานความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วน อันนำไปสู่การพัฒนาและการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ตลอดจนการกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชนอย่างเป็นธรรม

องค์ความรู้ใหม่

1.งานวิจัยได้พัฒนา “โมเดลความร่วมมือเพชรบุรีเพื่อการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืน”ภายใต้แนวคิดการจัดการร่วม (Co-management) เพื่ออธิบายกลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับชุมชนชายฝั่งในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่งอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

2. ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความร่วมมือ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความไว้วางใจระหว่างชุมชนกับภาครัฐ ด้านโครงสร้างและบทบาทความร่วมมือ ด้านกระบวนการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูล ด้านบทบาทของภาคีที่เกี่ยวข้อง ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ และด้านการตัดสินใจร่วมและการมีส่วนร่วม สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่งได้ร้อยละ 57.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้าน “ความไว้วางใจระหว่างชุมชนกับภาครัฐ” เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุด

3.งานวิจัยเสนอการยกระดับบทบาทของชุมชนชายฝั่งจาก “ผู้ช่วยภาครัฐ” ไปสู่ “ผู้ร่วมจัดการทรัพยากร” (Co-management Partner) โดยเน้นการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผลร่วมกับภาครัฐ ซึ่งสามารถใช้เป็นต้นแบบเชิงนโยบายในการพัฒนากลไกความร่วมมือด้านการจัดการทรัพยากรชายฝั่งในพื้นที่อื่นของประเทศไทยได้อย่างยั่งยืน

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่า กลไกความร่วมมือระหว่างชุมชนชายฝั่งกับภาครัฐควรมุ่งเน้นการสร้างความไว้วางใจผ่านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการสนับสนุนด้านงบประมาณ องค์ความรู้ และเทคโนโลยีจากภาครัฐอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการบรูณาการร่วมของทุกภาคส่วนในการเข้ามามีส่วน

ร่วมในการจัดการทรัพยากรร่วมกันอย่างเหมาะสม และยังรวมถึงการกำหนดโครงสร้างและบทบาทของความร่วมมือให้ชัดเจน เพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานแบบบูรณาการ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังพื้นที่ชายฝั่งจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบบริบทและรูปแบบกลไกความร่วมมือที่แตกต่างกัน รวมทั้งศึกษาพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จและพื้นที่ที่ยังเผชิญปัญหา เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติที่เหมาะสม (Best Practice) ในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่ง นอกจากนี้ ควรมุ่งเน้นการวิจัยเชิงนโยบายเพื่อวิเคราะห์ผลของนโยบายภาครัฐต่อกลไกความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับพื้นที่ ทั้งนี้ แม้แนวคิดการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมจะได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง แต่ในทางปฏิบัติยังคงเผชิญข้อจำกัดจากโครงสร้างการบริหารราชการแบบรวมศูนย์ ซึ่งส่งผลให้ชุมชนมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการจัดการทรัพยากรอย่างจำกัด การมีส่วนร่วมในหลายกรณียังคงอยู่ในลักษณะของการรับฟังความคิดเห็นมากกว่าการมีอำนาจร่วมในการตัดสินใจอย่างแท้จริง ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไปควรให้ความสำคัญกับมิติด้านอำนาจ ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วม และศักยภาพของชุมชน เพื่อสนับสนุนการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง

บรรณานุกรม

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2566). *รายงานสถานการณ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของประเทศไทย ปี 2566.* กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

จักรีวัชระ กันบุรมย์. (2564). ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: ศึกษากรณีกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรังสิต.

จารุภา พรหมมงคล. (2565). การสร้างความร่วมมือในการจัดการปัญหาขยะทะเล กรณีศึกษาชายหาดบางแสน เทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จิณณาวัฒน์ มูลนาม. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

นรากร นันทไตรภพ. (2563). *ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, ร้อยเรื่องเมืองไทย.* สำนักวิชาการ สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา.

ภีมญ์นภัสร์ ชลายนนาวิน และอัจฉรา ชลายนนาวิน. (2564). การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการขยะทะเล: กรณีศึกษาชุมชนชายฝั่ง จังหวัดชลบุรี. *วารสารศิลปศาสตร์ (วังนางเลิ้ง), 11*(2), 1–15.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566–2570.* สำนักนายกรัฐมนตรี.

อังคณา นุผาเลา. (2565). เครือข่ายความร่วมมือการบริหารทรัพยากรน้ำของศูนย์บริหารจัดการน้ำจังหวัดลำพูน (การค้นคว้าแบบอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Ansell, C., & Gash, A. (2007). Collaborative governance in theory and practice. *Journal of Public Administration Research and Theory, 18*(4), 543–571.

Berkes, F. (1991). Co-management and the James Bay Agreement. In J. T. Inglis (Ed.), Traditional ecological knowledge: Concepts and cases (pp. 189–208). International Program on Traditional Ecological Knowledge & International Development Research Centre.

Pinkerton, E. (1989). Co-operative management of local fisheries: New directions for improved management and community development. *University of British Columbia Press*.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis (3rd ed.).* New York: Harper & Row.

แนวทางการจัดการขยะตามแนวคิดการบริหารภาครัฐแนวใหม่ผ่านความร่วมมือภาคีเครือข่าย: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี*

GUIDELINES FOR WASTE MANAGEMENT BASED ON NEW PUBLIC MANAGEMENT THROUGH NETWORK PARTNERSHIP COLLABORATION: A CASE STUDY OF PHETCHABURI MUNICIPALITY, PHETCHABURI PROVINCE.

ปัญญาพร สมบูรณ์
Punyaporn Somboon
ณัชชานุช พุ่มทอง
Natchanuch Poomtong
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย
Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University, Thailand
Email: Punyaporn.somb@gmail.com and n_pichitthanarat@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการขยะโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 2) วิเคราะห์ปัจจัยด้านการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการจัดการขยะ 3) เสนอแนวทางการบริหารจัดการขยะตามแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ โดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี เก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากประชาชนโดยใช้การคัดเลือกวิธีการสุ่มแบบหลาย จำนวน 400 คน และข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ การถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีการรับรู้ต่อองค์ประกอบของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะโดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านการรับรู้ต่อองค์ประกอบของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่และผลกระทบของแนวคิดดังกล่าวสามารถร่วมกันอธิบายการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายได้ร้อยละ 67.1 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า เทศบาลมีการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ การติดตามประเมินผล และการเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้น แนวทางที่เหมาะสมควรมุ่งเน้นความชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ การใช้ข้อมูลเป็นฐาน และการสร้างแรงจูงใจให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

* Received 17 May 2026; Revised 29 May 2026; Accepted 3 June 2026

คำสำคัญ: การจัดการขยะ, การจัดการภาครัฐแนวใหม่, ความร่วมมือ, เทศบาลเมืองเพชรบุรี

Abstract

This research aimed to: 1) study waste management through the collaboration of network partners in Phetchaburi Municipality, Phetchaburi Province; 2) analyze the factors of New Public Management (NPM) affecting the collaboration of network partners in waste management; and 3) propose guidelines for waste management based on the concept of New Public Management through the collaboration of network partners in Phetchaburi Municipality, Phetchaburi Province. A mixed-methods research design was employed. Quantitative data were collected from 400 residents using multistage random sampling, while qualitative data were obtained from 9 key informants through purposive sampling. The research instruments consisted of questionnaires and interview forms. Data were analyzed using descriptive statistics, correlation analysis, multiple regression analysis, and content analysis. The findings revealed that the public's perception of the components of New Public Management was overall at a high level, and their participation in waste management was also overall at a high level. Factors relating to perceptions of New Public Management components and the impacts of such concepts were able to jointly explain 67.1 percent of the participation among network partners. The qualitative findings indicated that the municipality had implemented a systematic waste management process, including clear role allocation, monitoring and evaluation mechanisms, and opportunities for network partners to participate. Therefore, appropriate guidelines should emphasize clarity, transparency, accountability, data-driven management, and the creation of incentives to encourage the continuous participation of network partners.

Keywords: Waste Management, New Public Management, Collaboration, Phetchaburi

บทนำ

สถานการณ์ขยะโลกจากข้อมูลธนาคารโลกพบว่า ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ผลิตขยะมูลฝอยชุมชนมากที่สุดในโลก ด้วยปริมาณมหาศาลถึง 395 ล้านตันต่อปี รองลงมาคือ ประเทศสหรัฐอเมริกา 265 ล้านตันต่อปี อย่างไรก็ตามสหรัฐอเมริกาอยู่ในอันดับที่สูงขึ้นกว่าเดิม หากวัดกันที่การผลิตขยะมูลฝอยชุมชนต่อหัว โดยผู้พำนักในสหรัฐอเมริกาทุกคน ผลิตขยะอยู่ที่ประมาณ 812 กิโลกรัม รองจากโมนาโก มอลโดวา มองโกเลีย ลิกเตนสไตน์ และเดนมาร์ก โดยในระหว่างปี 2016-2050 คาดว่าขยะจะเพิ่มขึ้นมากถึง 70% ตามข้อมูลของธนาคารโลก (Salika, 2565)

ประเทศไทยมีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 26.95 ล้านตัน หรือประมาณ 73,840 ตัน/วันกระจายตัวตามภูมิภาคต่างๆ มีอัตราการเกิดขยะมูลฝอยเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร์ ปี พ.ศ. 2566 ของกรมการปกครอง เฉลี่ยเท่ากับ 1.12 กิโลกรัม/ต่อ/วัน และเนื่องจากปี พ.ศ. 2566 ประเทศไทยได้กลับเข้าสู่ภาวะปกติ จากหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และได้เปิดประเทศเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว แรงงาน และการลงทุน เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจที่ตกต่ำที่ผ่านมาแล้ว และหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการผลิตและบริโภคไปอย่างมาก โดยการสั่งสินค้าและอาหารออนไลน์ ล้วนเป็นปัจจัยขับเคลื่อนในการส่งผลให้มีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนและขยะพลาสติกเพิ่มมากขึ้น (นพรัตน์ ชูโสด, 2567)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 การพัฒนาประเทศในมิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและรูปแบบ การใช้ชีวิตของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ปริมาณขยะในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สาเหตุของขยะตกค้างมาจากศักยภาพของระบบการจัดการขยะที่ไม่เพียงพอ จึงไม่สามารถรองรับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นตามอัตราการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ประกอบกับการขาดการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง จึงทำให้ไม่สามารถนำขยะไปใช้ประโยชน์ซ้ำได้อย่างเต็มรูปแบบ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในแผนขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน พ.ศ. 2560 – 2580 (ฉบับปรับปรุง) เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน กำหนดให้มีแผนขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนของประเทศ การจัดการของเสียและสารเคมีอย่างถูกวิธี การลดของเสียโดยสนับสนุนหลักปฏิบัติในการลดการใช้ การใช้ซ้ำและการนำกลับมาใช้ใหม่ (Reduce, Reuse, Recycle: 3Rs) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

สถานการณ์ขยะในจังหวัดเพชรบุรี ได้มีการกำหนดแผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2566 - 2570 เรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน การมุ่งลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ต่อปี โดยจังหวัดเพชรบุรีจัดทำข้อเสนอการบริหารจัดการขยะเพื่อชาวเพชรบุรีภายใต้โครงการ G^3 PETCH: Green Good Great เพื่อส่งเสริมและลดการเกิดขยะ โดยการลดการใช้ ส่งเสริมการใช้ซ้ำ การปลูกจิตสำนึกอย่างต่อเนื่องยั่งยืน รวมไปถึงการบริหารจัดการขยะให้เกิดมูลค่าเพิ่ม จะมุ่งสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน (รายงานข้อเสนอการบริหารจัดการขยะเพื่อชาวเพชรบุรี G3 PETCH: Green Good Great, 2566)

สำหรับในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี ได้ดำเนินการจัดให้มีการประกวดการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน "จังหวัดเพชรบุรีสะอาด" จัดทำแผนงานการกำจัดขยะให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างการรับรู้ให้ประชาชนสร้างความตระหนักของชุมชน ช่วยกันรณรงค์วิธีกำจัดขยะ ทำลายอย่างถูกสุขลักษณะ การแยกขยะแต่ละประเภทให้ถูกวิธี หรือการนำกลับมาใช้ใหม่ในแต่ละหมู่บ้าน และไม่สร้างปริมาณขยะเพิ่มในแต่ละวัน ซึ่งจะช่วยลดอัตราปัญหาขยะของชุมชน (จามรี อนุรัตน์, 2565) อย่างไรก็ตามแม้ประเทศไทยและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีนโยบายและแผนการจัดการขยะที่ชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติยังพบข้อจำกัดสำคัญ โดยเฉพาะการขาดกลไกการ

บริหารจัดการที่สามารถบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การจัดการขยะยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน และปัญหาสำคัญของการจัดการขยะในปัจจุบันมิได้อยู่เพียงปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น แต่รวมถึงข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการขาดกลไกการบริหารแบบบูรณาการ การประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วน และระบบการจัดการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม จากความสำคัญดังกล่าวการศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์บทบาทของแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ในการส่งเสริมความร่วมมือของภาคีเครือข่าย เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการขยะโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการจัดการขยะ
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการขยะตามแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ โดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการขยะตามแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่โดยความร่วมมือภาคีเครือข่าย ในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้ดังนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี จาก 2 ตำบล ประกอบด้วย 1) ตำบลท่าราบ จำนวน 10,963 คน 2) ตำบลคลองกระแชง จำนวน 8,545 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 19,508 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 400 คน โดยใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ 3 คน ภาคเอกชน 3 คน และผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 คน โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.แบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามแนวทางการบริหารจัดการขยะตามแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่โดยความร่วมมือภาคีเครือข่าย ในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย (1) เพศ (2) อายุ (3) ระดับการศึกษา และ (4) อาชีพ จำนวน 4 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ 7 ด้าน ได้แก่ (1) การจัดการแบบมืออาชีพ (2) การมีมาตรฐานและระบบการวัดผลงานที่ชัดเจน (3) การมุ่งเน้นที่การควบคุม

ผลผลิต (4) การปรับเปลี่ยนหน่วยงานให้แยกเป็นหน่วย (5) การเพิ่มการแข่งขันในภาครัฐ (6) การหันมาใช้วิธีการปฏิบัติงานแบบเอกชน (7) การสร้างความมีวินัยและความประหยัดการใช้ทรัพยากร มีจำนวน 14 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความร่วมมือของภาคีเครือข่าย 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการตัดสินใจ (2) ด้านการดำเนินงาน (3) ด้านการรับผลประโยชน์ (4) ด้านการประเมินผล มีจำนวน 8 ข้อ ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยทำการทดสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) ผู้วิจัยนำเสนอแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67–1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และวิเคราะห์ความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าเท่ากับ 0.912

2. แบบสัมภาษณ์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือวิจัย โดยตั้งประเด็นคำถามที่สำคัญและมีส่วนเกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อนำไปใช้รวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์ โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย (1) ชื่อ-สกุล (2) ตำแหน่ง (3) หน่วยงาน จำนวน 3 ข้อ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ 7 ด้าน ได้แก่ (1) การจัดการแบบมืออาชีพ (2) การมีมาตรฐานและระบบการวัดผลงานที่ชัดเจน (3) การมุ่งเน้นที่การควบคุมผลผลิต (4) การปรับเปลี่ยนหน่วยงานให้แยกเป็นหน่วย (5) การเพิ่มการแข่งขันในภาครัฐ (6) การหันมาใช้วิธีการปฏิบัติงานแบบเอกชน (7) การสร้างความมีวินัยและความประหยัดการใช้ทรัพยากร ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความร่วมมือของภาคีเครือข่าย 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการตัดสินใจ (2) ด้านการดำเนินงาน (3) ด้านการรับผลประโยชน((4) ด้านการประเมินผล และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด ซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี จาก 2 ตำบล สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล สำคัญจำนวน 9 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและสามารถตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้

2. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน สมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ และวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป สำหรับแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาถอดคำสัมภาษณ์ เรียบเรียง และจัดกระทำข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ พร้อมลงรหัสและประมวลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ทดสอบสมมติฐานการบริหารจัดการขยะความร่วมมือภาคีเครือข่าย ในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้สถิติ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multi Linear Regression Analysis)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นแนวความคิด ความเชื่อและทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยได้เตรียมคำถามแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยสร้างคำถามให้สอดคล้องและครอบคลุมกับเรื่องที่วิจัย ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะแจ้งวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ และได้ขออนุญาตทำการจดบันทึกในรูปแบบของภาพและรูปแบบเสียงในช่วงที่มีการสัมภาษณ์ รวมถึงผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แบบต่อหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อให้แสดงความคิดเห็นหรือมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันอย่างอิสระ

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ระดับการรับรู้ต่อองค์ประกอบของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM)

การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM)	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1. ด้านการจัดการแบบมืออาชีพ	3.81	0.75	มาก	1
2. ด้านการเพิ่มการแข่งขันในภาครัฐ	3.77	0.78	มาก	2
3. ด้านการนำวิธีการบริหารแบบภาคเอกชนมาใช้	3.76	0.76	มาก	3
4. ด้านการปรับเปลี่ยนหน่วยงานให้แยกเป็นหน่วยงานย่อย	3.76	0.76	มาก	3
5. ด้านการมุ่งเน้นที่การควบคุมผลผลิต	3.72	0.73	มาก	4
6. ด้านการมีมาตรฐานและระบบการวัดผลงานที่ชัดเจน	3.74	0.76	มาก	5
7. ด้านการสร้างวินัยและความประหยัดในการใช้ทรัพยากร	3.73	0.76	มาก	6
รวมเฉลี่ย	**3.76**	**0.76**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 ระดับการรับรู้ต่อองค์ประกอบของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{X}$ = 3.76, S.D. = 0.76) เมื่อเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการจัดการแบบมืออาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.81, S.D. = 0.75) ด้านการเพิ่มการแข่งขันในภาครัฐ ($\bar{X}$ = 3.77, S.D. = 0.78) ด้านการปรับเปลี่ยนหน่วยงานให้แยกเป็นหน่วยงานย่อย ด้านการนำวิธีการบริหารแบบภาคเอกชนมาใช้ ($\bar{X}$ = 3.76, S.D. = 0.76) ด้านการมุ่งเน้นที่การควบคุมผลผลิต ($\bar{X}$ = 3.72, S.D. = 0.73) ด้านการมีมาตรฐานและระบบการวัดผลงานที่ชัดเจน ($\bar{X}$ = 3.74, S.D. = 0.76) และด้านการสร้างวินัยและความประหยัดในการใช้ทรัพยากร ($\bar{X}$ = 3.73, S.D.

= 0.76) สะท้อนว่าประชาชนในพื้นที่มิได้ปฏิเสธแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ หากแต่มีทัศนคติเชิงบวกต่อหลักการด้านประสิทธิภาพ ความชัดเจนของภารกิจ การมีมาตรฐานในการดำเนินงาน ความโปร่งใส และการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารจัดการขยะ

การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารจัดการขยะ	**($\bar{X}$)**	**(S.D.)**	**ระดับความคิดเห็น**	**อันดับ**
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.85	0.71	มาก	1
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.84	0.71	มาก	2
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.85	0.69	มาก	3
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	3.83	0.71	มาก	3
รวมเฉลี่ย	**3.84**	**0.71**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารจัดการขยะโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{X}$ = 3.84, S.D. = 0.71) เมื่อเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X}$ = 3.85, S.D. = 0.71) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 3.84, S.D. = 0.71) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X}$ = 3.85, S.D. = 0.69) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = 0.71) สะท้อนว่าประชาชนและภาคีเครือข่ายมีทัศนคติเชิงบวกและมีความพร้อมต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะในหลายมิติ ไม่ได้จำกัดเฉพาะการร่วมกิจกรรมเท่านั้น แต่ครอบคลุมทั้งการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล สะท้อนว่าประชาชนยังเห็นประโยชน์ของการแข่งขันหรือการเปรียบเทียบผลงาน เพียงแต่อาจมิใช่ปัจจัยหลักเท่ากับความโปร่งใส การมีระบบประเมินผล และการเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะ

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารจัดการขยะ

ตัวแปรอิสระ	**B**	**β**	**t**	**Sig.**	**Tolerance**	**VIF**
ระดับการรับรู้ต่อองค์ประกอบของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่	0.340	0.357	7.648	< .001	0.382	2.619
ผลกระทบของแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่	0.501	0.508	10.904	< .001	0.382	2.619

$R = 0.819$, $R^2 = 0.671$, Adjusted $R^2 = 0.669$, $F = 404.000$, Sig. < .001

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า ระดับการรับรู้ต่อองค์ประกอบของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (B = 0.340, β = 0.357, t = 7.648, Sig. < .001) และผลกระทบของแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (B = 0.501, β = 0.508, t = 10.904, Sig. < .001) มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารจัดการขยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรทั้งสองสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมได้ร้อยละ 67.1 (R^2 = 0.671) และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (β) พบว่า ผลกระทบของแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือระดับการรับรู้ต่อองค์ประกอบของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

อภิปรายผลการวิจัย

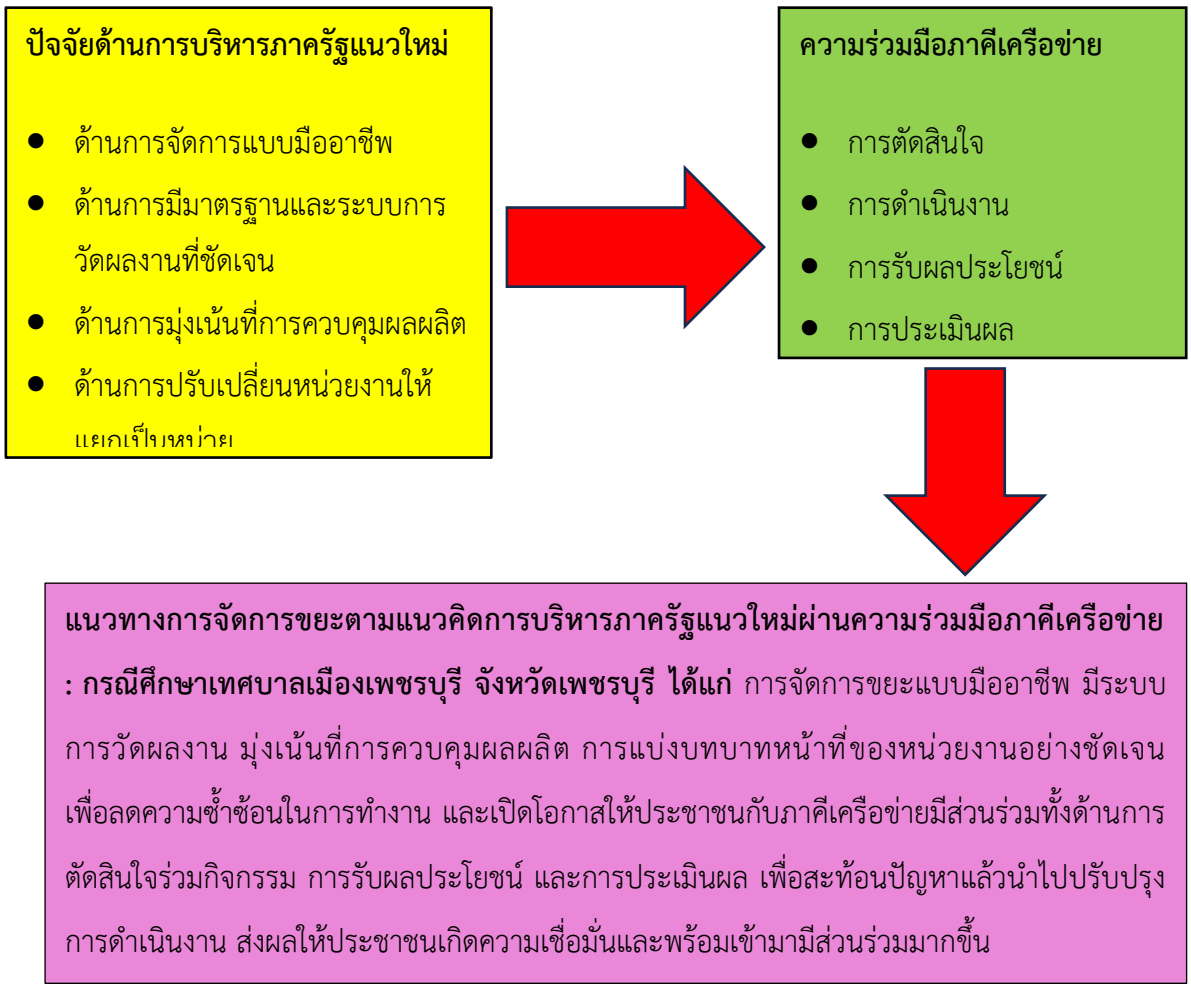
1. การบริหารจัดการขยะของเทศบาลเมืองเพชรบุรีมีลักษณะเป็นระบบ มีความต่อเนื่อง และมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน โดยเทศบาลดำเนินงานครอบคลุมตั้งแต่การจัดเก็บ การขนส่ง การกำจัดขยะ การดูแลความสะอาดของพื้นที่ ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการขยะในพื้นที่ไม่ได้เป็นเพียงงานบริการพื้นฐานของเทศบาลเท่านั้น แต่เป็นภารกิจสาธารณะที่ต้องอาศัยการบริหารจัดการเชิงระบบและการประสานความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน สถานศึกษา และประชาชนในพื้นที่ ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ของ Hood (1991) ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการแบบมืออาชีพ การกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน การมุ่งเน้นผลผลิต และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Osborne และ Gaebler (1992) ที่เสนอว่าภาครัฐควรปรับบทบาทจากการเป็นผู้ดำเนินการทุกอย่างด้วยตนเอง ไปสู่การเป็นผู้กำกับทิศทาง สนับสนุน และเปิดโอกาสให้ชุมชนกับภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทร่วมในการจัดบริการสาธารณะ

2. การวิจัย พบว่าเทศบาลมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในหลายมิติ แต่การมีส่วนร่วมที่ปรากฏเด่นชัดยังคงอยู่ในระดับการดำเนินงานและการรับผลประโยชน์เป็นหลัก เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมคัดแยกขยะ การร่วมโครงการรีไซเคิล การนำขยะไปสร้างรายได้ หรือการรับประโยชน์จากชุมชนที่สะอาดขึ้น ส่วนการมีส่วนร่วมในระดับการตัดสินใจและการติดตามประเมินผลยังควรได้รับการพัฒนาให้ชัดเจนมากขึ้น ประเด็นนี้สามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Cohen และ Uphoff (1980) ที่แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล หากการมีส่วนร่วมกระจุกตัวเฉพาะขั้นปฏิบัติ ย่อมทำให้ประชาชนยังไม่ได้เข้ามาเป็นเจ้าของกระบวนการจัดการขยะอย่างสมบูรณ์ ผลการวิจัยนี้จึงสะท้อนว่าเทศบาลควรยกระดับการมีส่วนร่วมจากการเข้าร่วมกิจกรรม ไปสู่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมติดตามผลมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยปวีณา ปาทาน (2564) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมักปรากฏชัดในระดับการปฏิบัติ มากกว่าระดับการวางแผนและการประเมินผล รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยชัยณรงค์ ทองชาติ (2565) ที่เสนอว่าการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพควรครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน ไปจนถึงการติดตามประเมินผล

3. การวิจัย พบว่าแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารจัดการขยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านความชัดเจนของภารกิจ การมีระบบติดตามและประเมินผลที่โปร่งใส การเปิดเผยข้อมูล การเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาท และการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การบริหารภาครัฐในยุคใหม่มิได้เน้นเพียงประสิทธิภาพภายในองค์กรเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการสร้างความไว้วางใจ การเปิดพื้นที่ให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีบทบาท และการทำให้ประชาชนรับรู้ได้ว่าการบริหารงานของรัฐมีเป้าหมายที่ชัดเจน โปร่งใส และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hood (1991) ที่มองว่าภาครัฐควรบริหารโดยเน้นผลสัมฤทธิ์ มีมาตรฐานการวัดผลงานที่ชัดเจน มีความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ และใช้ทรัพยากรอย่างมีวินัยและประหยัด

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการขยะตามแนวคิดการบริหารภาครัฐแนวใหม่ผ่านความร่วมมือภาคีเครือข่าย: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ได้องค์ความรู้ใหม่ เป็นแนวทางการจัดการขยะโดยบูรณาการดังแผนภูมิที่ 1



สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่า กลไกความร่วมมือระหว่างชุมชนชายฝั่งกับภาครัฐควรมุ่งเน้นการสร้างความไว้วางใจผ่านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการสนับสนุนด้านงบประมาณ องค์ความรู้ และเทคโนโลยีจากภาครัฐอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการบรูณาการร่วมของทุกภาคส่วนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรร่วมกันอย่างเหมาะสม และยังรวมถึงการกำหนดโครงสร้างและบทบาทของความร่วมมือให้ชัดเจน เพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานแบบบูรณาการ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังพื้นที่ชายฝั่งจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบบริบทและรูปแบบกลไกความร่วมมือที่แตกต่างกัน รวมทั้งศึกษาพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จและพื้นที่ที่ยังเผชิญปัญหา เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติที่เหมาะสม (Best Practice) ในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่ง นอกจากนี้ ควรมุ่งเน้นการวิจัยเชิงนโยบายเพื่อวิเคราะห์ผลของนโยบายภาครัฐต่อกลไกความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับพื้นที่ ทั้งนี้ แม้แนวคิดการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมจะได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง แต่ในทางปฏิบัติยังคงเผชิญข้อจำกัดจากโครงสร้างการบริหารราชการแบบรวมศูนย์ ซึ่งส่งผลให้ชุมชนมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการจัดการทรัพยากรอย่างจำกัด การมีส่วนร่วมในหลายกรณียังคงอยู่ในลักษณะของการรับฟังความคิดเห็นมากกว่าการมีอำนาจร่วมในการตัดสินใจอย่างแท้จริง ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไปควรให้ความสำคัญกับมิติด้านอำนาจ ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วม และศักยภาพของชุมชน เพื่อสนับสนุนการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง

บรรณานุกรม

จามรี อนุรัตน์. (2565). *ข่าวสารประชาสัมพันธ์ทั่วไป*. เรียกใช้เมื่อ 3 ธันวาคม 2567 จาก https://phetchaburi.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/iid/81823

ชัยณรงค์ ทองชาติ. (2565). รูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลนางพญา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ (วิทยานิพนธ์หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

นพรัตน์ ชูโสด. (2567). *“ขยะล้นเมือง” คนไทยสร้างขยะเฉลี่ย 7.3 หมื่นตัน/วัน. Thai PBS*. เรียกใช้เมื่อ 2567 ตุลาคม 24 จาก https://www.thaipbs.or.th/news/content/340722

ปวีณา ปาทาน. (2564). รูปแบบการจัดการมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนหนองม่วง เทศบาลเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ (วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สถานการณ์ขยะในจังหวัดเพชรบุรี. (2566). รายงานข้อเสนอการบริหารจัดการขยะเพื่อชาวเพชรบุรี G3 PETCH: Green Good Great. เรียกใช้เมื่อ 21 พฤศจิกายน 2567 จาก https://www.phetchaburi.go.th/newpb24/files/com_ita68/2025-02_25494432406a7b4.pdf

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566–2570.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). *Concept and measures for project design implementation and evaluation.* Rural Development Committee, Center for International Studies, Cornell University.

Hood, C. (1991). A Public Management for all seasons? *Public Administration, 69*(1), 3-19.

Osborne, D., & Gaebler, T. (1992). *Reinventing government: How the entrepreneurial spirit is transforming the public sector.* New York: Addison-Wesley Publishing Company.

Salika. (2565). *โลกที่ถูกถาโถมด้วย "ขยะ" ปัญหาใหญ่และหมักหมมจนยากจะเยียวยา?* เรียกใช้เมื่อ 24 ตุลาคม 2566 จาก https://www.salika.co/2022/03/28/world-of-waste-bigproblem/

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis (3rd ed.).* New York: Harper & Row.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2*

FACTORS AFFECTING THE QUALITY OF ENGLISH LANGUAGE TEACHING IN PRIMARY SCHOOLS UNDER PHETCHABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2.

กิติพงศ์ ตาลวันนา
Gitipong Tanwanna
อัญชนา พานิช
Anchana Panich
อภิชาติ เลนะนันท์
Apichat Lenanant
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย
Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Thailand
E-mail: gitipong.tan@mail.pbru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ 2) ศึกษาระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ และ 3) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 278 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ (Google Forms) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านครู ด้านนักเรียน และด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก 2) ระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียน

* Received 26 May 2026; Revised 17 June 2026; Accepted 21 June 2026

ประถมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ปัจจัยด้านนักเรียนและด้านการบริหารจัดการสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพการสอนภาษาอังกฤษได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 83.00 (R^2 = .83) และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ 0.25 ทั้งนี้ ปัจจัยด้านนักเรียนมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษสูงที่สุด รองลงมาคือปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการยกระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนควบคู่กับการบริหารจัดการของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของประเทศและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: ปัจจัย**,** การสอนภาษาอังกฤษ**,** โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to: (1) examine the level of factors affecting the quality of English language teaching, (2) investigate the level of English language teaching quality, and (3) analyze the factors affecting the quality of English language teaching in primary schools under the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2. The sample consisted of 278 teachers in the 2024 academic year, selected through Simple Random Sampling. The research instrument was a questionnaire on factors affecting the quality of English language teaching. The questionnaire demonstrated a reliability coefficient of 0.98. Data were collected through an online questionnaire (Google Forms) and analyzed using descriptive statistics, including mean and standard deviation, together with multiple linear regression analysis.

The findings revealed that the overall levels of factors affecting English language teaching quality, including teacher factors, student factors, and school management factors, were at a high level. Likewise, the overall quality of English language teaching was also at a high level. The multiple regression analysis indicated that student factors and school management factors jointly predicted the quality of English language teaching at the .01 level of statistical significance. These two factors positively influenced English language teaching quality and together explained 83% of its variance (R^2 = .83), with a standard error of estimate of .25. The results suggest that improving English language teaching quality requires systematic development of learners' motivation, learning behaviors, and active participation, together with effective school management, including academic planning, instructional supervision, teacher professional development, and adequate learning support. Strengthening these factors can enhance students' English communication

competence, academic achievement, and positive attitudes toward English learning, ultimately contributing to sustainable improvements in English language teaching quality in primary schools.
Keywords: Factors, English Teaching, Primary Schools

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่มีบทบาทสำคัญต่อการสื่อสาร การศึกษา และการทำงานในระดับนานาชาติ โดยผู้ที่มีทักษะภาษาอังกฤษย่อมมีความได้เปรียบทั้งด้านการเรียนรู้ การประกอบอาชีพ และความก้าวหน้าทางวิชาชีพ (Crystal, (2003); Altbach, (2013)) การศึกษาไทยจึงจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะด้านภาษาอังกฤษ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาทุนมนุษย์ (คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561)

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันมุ่งเน้นการสื่อสาร (Communicative Language Teaching: CLT) และการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาในชีวิตจริงมากกว่าการท่องจำไวยากรณ์ โดยครูผู้สอน ผู้เรียน และการบริหารจัดการของสถานศึกษา ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ (Darling-Hammond et al., (2021); จิรดา เอื้อศิริวัฒนะชัย, (2563)) อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ายังคงมีปัญหาหลายด้าน ทั้งด้านแรงจูงใจและทักษะของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่ยังไม่ตอบสนองต่อบริบทผู้เรียน ตลอดจนข้อจำกัดด้านงบประมาณและการบริหารจัดการของสถานศึกษา (วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง และคณะ, (2566); เกษศิรินทร์ โสมคง และคณะ, (2563))

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดนโยบายยกระดับคุณภาพภาษาอังกฤษ โดยใช้กรอบมาตรฐาน CEFR เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล ควบคู่กับการพัฒนาครูและการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557)

คุณภาพการสอนภาษาอังกฤษมิได้ขึ้นอยู่กับความสามารถของครูเพียงด้านเดียว หากเกิดจากการบูรณาการของหลายปัจจัยที่สัมพันธ์กัน ทั้งปัจจัยด้านครูผู้สอน ผู้เรียน และการบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยแนวคิดของ Bronfenbrenner (1979) อธิบายว่า การพัฒนาผู้เรียนได้รับอิทธิพลจากปัจจัยแวดล้อมหลายระดับที่เชื่อมโยงกัน ขณะที่ทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ของ Bertalanffy (1968) มองว่าสถานศึกษาเป็นระบบที่องค์ประกอบทุกส่วนต้องทำงานสอดประสานกันจึงจะเกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรดา เอื้อศิริวัฒนะชัย (2563) ที่พบว่าคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษได้รับอิทธิพลจากครู ผู้เรียน และระบบบริหารจัดการ รวมทั้ง ธนพล พรมโอก (2566) ที่ระบุว่าปัจจัยด้านครู ด้านนักเรียน และด้านโรงเรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในสถานศึกษา นอกจากนี้ เพ็ญพิสุทธิ์ ศิริ และจิรดา เอื้อศิริวัฒนชัย (2563) ยังเสนอว่าบทบาทของผู้สอน ทัศนคติของผู้เรียน และการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีและหลักสูตร ล้วนมีส่วนสำคัญต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

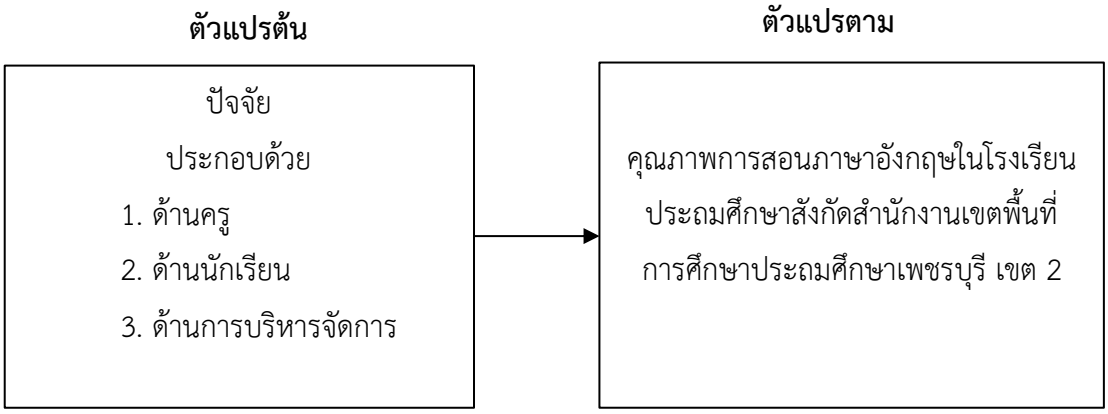
แม้ว่าจะมีงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในหลายบริบท แต่ยังไม่พบการศึกษาที่วิเคราะห์ปัจจัยด้านครู ผู้เรียน และการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ซึ่งมีบริบทด้านทรัพยากรบุคลากร และการบริหารจัดการที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยดังกล่าว เพื่อนำผลไปใช้ในการกำหนดแนวทางพัฒนาคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เพื่อใช้เป็นสารสนเทศในการพัฒนาแนวทางยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานสากลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

กรอบแนวคิดการวิจัย



ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้ ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จากประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวนทั้งสิ้น 1,040 คน ปีการศึกษา 2567 จาก 122 โรงเรียน

โดยผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน เทียบขนาดประชากรของครูที่ 1,000 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 278 คน หลังจากนั้นคัดเลือกครูผู้สอนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งเป็นวิธีการสุ่มตัวอย่างที่ประชากรทุกหน่วยมีโอกาสได้รับการคัดเลือกเท่าเทียมกัน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) จากโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 122 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามปลายปิดและแบบเลือกตอบ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านครู จำนวน 11 ข้อ 2) ด้านนักเรียน จำนวน 9 ข้อ 3) ด้านการบริหารจัดการ จำนวน 10 ข้อ โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มีลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of Item–Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.67–1.00 และ 3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 45 ชุด กับครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต 1 จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านท่าแร้ง จำนวน 15 คน โรงเรียนบ้านบ่อโพง จำนวน 10 คน โรงเรียนวัดนาพรม 12 คน และโรงเรียนวัดหนองหว้า จำนวน 8 คน ซึ่งผลการประเมินมีอำนาจจำแนกระหว่าง 0.67-1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของ Cronbach (Cronbach, L. J., 1990) ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าความเชื่อมั่น 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีพร้อมกับเครื่องมือการวิจัยไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้ง 122 โรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

2) วิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 2 ระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3) วิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 3 คุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4) วิเคราะห์ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (The Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

4.2 วิเคราะห์ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณโดยวิธี นำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Multiple Linear Regression Analysis; Enter Regression)

4.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาและนำไปวิเคราะห์ตามขั้นตอนทางสถิติต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผู้วิจัยได้จัดแบ่งการนำเสนอผลการศึกษา เป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้ ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยวิธีหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยายดังตาราง

ตารางผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน) (n=278)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	80	28.78
หญิง	198	71.22
รวม	278	100.00

อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	80	28.78
ตั้งแต่ 25-30 ปี	98	35.25
ตั้งแต่ 35 -40 ปี	83	29.85
41 ปีขึ้นไป	17	6.12
รวม	278	100.00

ตารางผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน) (n=278)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	189	67.99
ปริญญาโท	89	32.01
ปริญญาเอก	0	0.00
รวม	278	100.00
ประสบการณ์ในการทำงาน		
ต่ำกว่า 3 ปี	101	36.33
ตั้งแต่ 3 – 5 ปี	51	18.35
ตั้งแต่ 5- 10 ปี	104	37.41
11 ปี ขึ้นไป	22	7.91
รวม	278	100.00

จากตารางพบว่า จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูผู้สอนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 278 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 71.22 รองลงมา คือ เพศชาย จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 28.78ข้อมูลด้านอายุ ส่วนใหญ่ครูอายุตั้งแต่ 25-30 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 35.25 รองลงมา อายุตั้งแต่ 35 -40 ปี จำนวน 83 คน
คิดเป็นร้อยละ 29.85 และอายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 80 คน คิดเป็น ร้อยละ 28.78 ตามลำดับ ข้อมูลด้านระดับการศึกษาส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 67.99 รองลงมา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 32.01 และข้อมูลด้านประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 5- 10 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 37.41 รองลงมา คือ มีประสบการณ์ต่ำกว่า 3 ปี จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 36.33 และมีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 3 – 5 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 18.35 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

3.1 ผลการศึกษาศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

ตารางผลการศึกษาระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวม

คุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2	ระดับการมีส่วนร่วม			
	M	SD	ระดับ	อันดับ
1. ด้านครู	3.88	0.65	มาก	2
2. ด้านนักเรียน	3.83	0.61	มาก	3
3. ด้านการบริหารจัดการ	3.90	0.62	มาก	1

จากตาราง ระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ (M= 3.90, SD = 0.62) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านนักเรียน (M= 3.83, SD = 0.61)

ตารางผลการศึกษาระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ด้านครู

ข้อ	ด้านครู	ระดับการมีส่วนร่วม			
		M	SD	ระดับ	อันดับ
1	ครูมีวุฒิการศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษหรือได้รับวุฒิบัตรรับรองการสอนภาษาอังกฤษโดยตรง	3.76	0.80	มาก	9
2	ครูมีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน ในระดับที่ดี	3.84	0.72	มาก	8
3	ครูมีความสุขกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา	3.88	0.73	มาก	5
4	ครูมีการพัฒนาความรู้ด้านภาษาอังกฤษอยู่เสมอ	3.86	0.73	มาก	7
5	ครูมีความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	3.87	0.72	มาก	6
6	ครูวิเคราะห์ความแตกต่างรายบุคคลเพื่อทำความเข้าใจความต้องการและพื้นฐานที่แตกต่างกันของนักเรียน	3.90	0.71	มาก	4

ข้อ	ด้านครู	ระดับการมีส่วนร่วม			
		M	SD	ระดับ	อันดับ
7	ครูเลือกใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนที่มีระดับความสามารถต่างกันเรียนรู้อย่างทั่วถึง	3.90	0.68	มาก	4
8	ครูสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และลดความประหม่าในการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียน	3.93	0.70	มาก	2
9	ครูมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแอปพลิเคชันต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการสอนภาษาอังกฤษ	3.94	0.69	มาก	1
10	ครูผลิตและใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาที่ยากได้ง่ายขึ้น	3.93	0.70	มาก	2
11	ครูประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย	3.92	0.68	มาก	3
	รวม	3.88	0.65	มาก	

จากตารางพบว่า ระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ด้านครู อยู่ในระดับมาก (M= 3.88, SD = 0.65) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 9 ครูมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแอปพลิเคชันต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการสอนภาษาอังกฤษ (M= 3.94, SD = 0.69) รองลงมา คือ ข้อ 8 ครูสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และลดความประหม่าในการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนและข้อ 10 ครูผลิตและใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาที่ยากได้ง่ายขึ้น (M= 3.93, SD = 0.70) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 1 ครูมีวุฒิการศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษหรือได้รับวุฒิบัตรรับรองการสอนภาษาอังกฤษโดยตรง (M= 3.76, SD = 0.80)

ตารางผลการศึกษาระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ด้านนักเรียน

ข้อ	ด้านนักเรียน	ระดับการมีส่วนร่วม			
		M	SD	ระดับ	อันดับ
1	นักเรียนมีความสนใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ	3.79	0.63	มาก	8
2	นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ	3.81	0.65	มาก	6
3	นักเรียนมองว่าวิชาภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่ออนาคตของตนเอง	3.83	0.66	มาก	4
4	นักเรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ	3.84	0.64	มาก	3

5	นักเรียนมีวินัยในตนเอง โดยการปฏิบัติตามกฎกติกาการเรียน	3.86	0.65	มาก	2
6	นักเรียนกล้าแสดงออกในการสื่อสารภาษาอังกฤษ	3.80	0.66	มาก	7
7	นักเรียนมีส่วนร่วมในการตอบคำถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูและเพื่อนในห้องเรียน	3.82	0.65	มาก	5
8	นักเรียนพยายามฝึกฝนและทบทวนบทเรียนด้วยตนเองเมื่อไม่เข้าใจเนื้อหา	3.84	0.66	มาก	3
9	นักเรียนยอมรับฟังคำแนะนำจากครูเพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนของตนเอง	3.87	0.64	มาก	1
	รวม	3.83	0.61	มาก	

จากตารางพบว่า ระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ด้านนักเรียน อยู่ในระดับมาก (M= 3.83, SD = 0.61) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 9 นักเรียนยอมรับฟังคำแนะนำจากครูเพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนของตนเอง (M= 3.87, SD = 0.64) รองลงมา คือ ข้อ 5 นักเรียนมีวินัยในตนเอง โดยการปฏิบัติตามกฎกติกาการเรียน (M= 3.86, SD = 0.65) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 1 นักเรียนมีความสนใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ (M= 3.79, SD = 0.63)

ตารางผลการศึกษาระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ด้านการบริหารจัดการ

ข้อ	ด้านการบริหารจัดการ	ระดับการมีส่วนร่วม			
		M	SD	ระดับ	อันดับ
1	ผู้บริหารกำหนดนโยบายการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษไว้อย่างชัดเจนในแผนปฏิบัติการประจำปี	3.91	0.67	มาก	3
2	โรงเรียนมีการวางแผนงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษ	3.92	0.66	มาก	2
3	ผู้บริหารกำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	3.94	0.70	มาก	1
4	โรงเรียนจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอสำหรับการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ	3.84	0.67	มาก	6
5	โรงเรียนจัดให้มีห้องปฏิบัติการทางภาษาหรือมุมเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เอื้อต่อการฝึกฝน	3.84	0.67	มาก	6
6	ผู้บริหารอำนวยความสะดวกใน การจัดหาแหล่งส่งเสริมการเรียนรู้	3.88	0.67	มาก	5

7	ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูภาษาอังกฤษเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา	3.92	0.68	มาก	2
8	ผู้บริหารยกย่องชมเชยหรือมอบรางวัลแก่ครูที่มีผลงานการสอนดีเด่น	3.92	0.66	มาก	2
9	โรงเรียนจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)	3.90	0.68	มาก	4
10	โรงเรียนสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน	3.92	0.66	มาก	2
	รวม	3.90	0.62	มาก	

จากตาราง พบว่า ระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก (M= 3.90, SD = 0.62) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 3 ผู้บริหารกำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (M= 3.94, SD = 0.70) รองลงมา คือข้อ 2 โรงเรียนมีการวางแผนงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษ, ข้อ 7 ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูภาษาอังกฤษเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา, ข้อ 8 ผู้บริหารยกย่องชมเชยหรือมอบรางวัลแก่ครูที่มีผลงานการสอนดีเด่น และข้อ 10 โรงเรียนสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน (M= 3.92, SD = 0.66,0.68) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 4 โรงเรียนจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอสำหรับการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และข้อ 5 โรงเรียนจัดให้มีห้องปฏิบัติการทางภาษาหรือมุมเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เอื้อต่อการฝึกฝน (M= 3.84, SD = 0.67)

3.2 ผลการศึกษาระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

ตารางคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ด้านคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ

ข้อ	ด้านคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ	ระดับการมีส่วนร่วม			
		M	SD	ระดับ	อันดับ
1	นักเรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการทักทายและแนะนำตนเองได้อย่างถูกต้อง	3.80	0.67	มาก	1
2	นักเรียนสามารถโต้ตอบบทสนทนาง่าย ๆ ในชั้นเรียนเป็นภาษาอังกฤษได้	3.78	0.66	มาก	3
3	นักเรียนสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อขอความช่วยเหลือหรือสอบถามข้อมูลเบื้องต้นได้	3.73	0.67	มาก	7
4	นักเรียนมีระดับเกรดเฉลี่ยสะสมในวิชาภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น	3.76	0.66	มาก	5

ข้อ	ด้านคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ	ระดับการมีส่วนร่วม			
		M	SD	ระดับ	อันดับ
5	นักเรียนสามารถทำคะแนนสอบมาตรฐาน เช่น NT หรือ O-NET ในได้ตามเป้าหมาย	3.68	0.66	มาก	8
6	นักเรียนผ่านการประเมินทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ตามมาตรฐานตัวชี้วัดของหลักสูตร	3.77	0.64	มาก	4
7	นักเรียนมีผลงานที่มีคุณภาพและผ่านเกณฑ์การประเมินของครู	3.76	0.63	มาก	5
8	นักเรียนมีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ	3.75	0.68	มาก	6
9	นักเรียนมีความสุขต่อการร่วมกิจกรรมภาษาอังกฤษของโรงเรียน	3.79	0.65	มาก	2
10	นักเรียนเห็นคุณค่าของการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกฝนด้วยตนเอง	3.79	0.67	มาก	2
	รวม	3.76	0.60	มาก	

จากตารางพบว่า ระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ด้านคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับมาก (M= 3.76, SD = 0.60) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 1 นักเรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการทักทายและแนะนำตนเองได้อย่างถูกต้อง (M= 3.80, SD = 0.67) รองลงมา คือ ข้อ 9 นักเรียนมีความสุขต่อการร่วมกิจกรรมภาษาอังกฤษของโรงเรียน และข้อ 10 นักเรียนเห็นคุณค่าของการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกฝนด้วยตนเอง (M= 3.79, SD = 0.65, 0.67) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 5 นักเรียนสามารถทำคะแนนสอบมาตรฐาน เช่น NT หรือ O-NET ในได้ตามเป้าหมาย (M= 3.68, SD = 0.66)

3.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

ตารางผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

ปัจจัย	ด้านครู (X_1)	ด้านนักเรียน (X_2)	ด้านการบริหารจัดการ (X_3)	ด้านคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ (Y)
ด้านครู (X_1)	1.00			
ด้านนักเรียน (X_2)	.85**	1.00		
ด้านการบริหารจัดการ (X_3)	.82**	.90**	1.00	

ด้านคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ (Y)	.80**	.91**	.85**	1.00

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของ Pearson Correlation พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ .80 ถึง .91 โดยปัจจัยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เกินเกณฑ์ .80 ส่งผลให้เกิดปัญหา multicollinearity (เกณฑ์ของ Stevens (1996) ค่า r ไม่เกิน .80)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) โดยพิจารณาค่า VIF (Variance Inflation Factor) และค่า Tolerance Multicollinearity ผลปรากฏว่าค่า VIF ของตัวแปรอิสระ มีค่าตั้งแต่ 3.85 – 6.64 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 ถือว่าตัวแปรอิสระไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (ประยูรศรี บุตรแสนคม, 2555) ส่วนค่า Tolerance ของตัวแปรอิสระ มีค่าตั้งแต่ 0.15 – 0.26 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.10 แสดงว่าตัวแปรอิสระต่าง ๆ ไม่ก่อให้เกิดภาวะ Multicollinearity (Midi et al., 2010) ดังแสดงในตารางที่ 4.8 จึงทำการศึกษาในขั้นตอนต่อไปได้

ตารางค่า VIF (Variance Inflation Factor) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

ตัวแปร	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
ด้านครู (X_1)	0.26	3.85
ด้านนักเรียน (X_2)	0.15	6.64
ด้านการบริหารจัดการ (X_3)	0.18	5.43

ตารางปัจจัยของที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณโดยวิธีนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Multiple Linear Regression Analysis; Enter Regression)

ปัจจัย	b	S.E.	β	t	*p*
ค่าคงที่ (Constant)	0.23	0.10		2.31	.02
ด้านครู (X_1)	0.07	0.05	0.07	1.42	.16
ด้านนักเรียน (X_2)	0.69	0.06	0.69	10.69	.00**
ด้านการบริหารจัดการ (X_3)	0.16	0.06	0.17	2.89	.00**
R= .91, R^2 = .83, S.E.= 0.25 F= 435.53, *p* =.00					

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยของที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า มีปัจจัยด้านนักเรียนและด้านการบริหารจัดการร่วมกันทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งตัวแปรทั้งสองมีอิทธิพลทางบวกและสามารถอธิบายการผันแปรของคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ได้ร้อยละ 83 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ 0.25 ซึ่งสามารถเขียนรูปแบบของสมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.23 + 0.69 (X_2) + 0.16 (X_3)$$

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\hat{Z} = 0.69 (X_2) + 0.17 (X_3)$$

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านครู ด้านนักเรียน และด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมการพัฒนาครู การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และการบริหารจัดการตามกรอบมาตรฐาน CEFR ส่งผลให้โรงเรียนมีการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ จิรดา เอื้อศิริวัฒนะชัย (2563) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพต้องอาศัยความร่วมมือของครู ผู้เรียน และการบริหารจัดการของสถานศึกษา รวมทั้งสอดคล้องกับ ธิษณา ศรัทธารัตน์ธนา (2564) ที่ระบุว่าคุณภาพการศึกษาขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการ บุคลากร และทรัพยากรที่สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน

เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านครูอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าครูมีความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสื่อสารภาษาอังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Darling-Hammond et al. (2021) ที่เห็นว่าคุณภาพของครูเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

ด้านนักเรียนอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากนักเรียนมีวินัยในการเรียน มีความพร้อมในการเรียนรู้ และยอมรับคำแนะนำของครู ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะทางภาษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง และคณะ (2566) ที่ระบุว่าแรงจูงใจและเจตคติของผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ

ด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทในการกำกับ ติดตาม สนับสนุนการพัฒนาครู และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ นูซูลฮานานี ดาแม และคณะ (2568) ที่ระบุว่าการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนได้อย่างชัดเจน

2. ระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ

ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นผลมาจากการดำเนินนโยบายด้านการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของสถานศึกษา ทั้งการพัฒนาครู การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี และการจัดกิจกรรมที่เน้นการสื่อสาร ทำให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์พื้นฐาน มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับที่น่าพอใจ สอดคล้องกับแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching: CLT) ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้จริงในชีวิตประจำวัน และสอดคล้องกับ ธนพล พรมโอก (2566) ที่ระบุว่าคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษสะท้อนจากความสามารถในการสื่อสาร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติของผู้เรียน

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านนักเรียนและด้านการบริหารจัดการสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพการสอนภาษาอังกฤษได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษได้ร้อยละ 83 แสดงให้เห็นว่าคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษไม่ได้ขึ้นอยู่กับครูเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากความพร้อมของผู้เรียนร่วมกับการสนับสนุนของสถานศึกษา

ทั้งนี้ ปัจจัยด้านนักเรียนมีอิทธิพลสูงที่สุด อาจเป็นเพราะผู้เรียนเป็นผู้รับผลโดยตรงจากกระบวนการเรียนรู้ หากผู้เรียนมีแรงจูงใจ ความพร้อม ความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในการเรียน ย่อมส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับ ธิษณา ศรัทธารัตน์ธนา (2564) และ ธนพล พรมโอก (2566) ที่ระบุว่าคุณลักษณะของผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

ส่วนปัจจัยด้านการบริหารจัดการมีอิทธิพลเชิงบวกเช่นกัน เนื่องจากผู้บริหารมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย สนับสนุนงบประมาณ ส่งเสริมการพัฒนาครู นิเทศติดตาม และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งผลให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ นูซูลฮานานี ดาแม และคณะ (2568) ที่กล่าวว่าการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา

สำหรับปัจจัยด้านครู แม้ว่าจะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ แต่ไม่สามารถร่วมพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญเมื่อวิเคราะห์ร่วมกับตัวแปรอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูในกลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสูงและมีลักษณะใกล้เคียงกัน ทำให้ความแปรปรวนของข้อมูลไม่มาก จึงไม่ปรากฏอิทธิพลในการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ อย่างไรก็ตาม ครูยังคงเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดความรู้และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งต้องอาศัยการสนับสนุนจากผู้เรียนและการบริหารจัดการของสถานศึกษาควบคู่กัน จึงจะนำไปสู่คุณภาพการสอนภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ คือ “โมเดลปัจจัยร่วมสู่คุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษา (Student–Management Model for English Teaching Quality: SM-ETQ Model)” ซึ่งอธิบายว่า คุณภาพการสอนภาษาอังกฤษเกิดจากการบูรณาการระหว่างปัจจัยด้านผู้เรียนและปัจจัยด้านการบริหารจัดการของสถานศึกษา



ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านผู้เรียนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงที่สุด (β = 0.69) สะท้อนว่าแรงจูงใจ ความพร้อม วินัย และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ขณะที่ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ (β = 0.17) ทำหน้าที่สนับสนุนผ่านการกำกับติดตาม การพัฒนาครู การจัดสรรทรัพยากร และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งสองปัจจัยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษได้ร้อยละ 83

องค์ความรู้ใหม่นี้ชี้ให้เห็นว่า การยกระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนควบคู่กับการบริหารจัดการของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เนื่องจากเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ ขณะที่ปัจจัยด้านครู แม้จะมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน แต่ไม่สามารถร่วมพยากรณ์คุณภาพการสอนภาษาอังกฤษได้อย่างมีนัยสำคัญเมื่อวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยด้านผู้เรียนและด้านการบริหารจัดการ

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ
2. ผลการศึกษาระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ และเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ
3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า ปัจจัยด้านนักเรียนและปัจจัยด้านการบริหารจัดการสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพการสอนภาษาอังกฤษได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีอิทธิพลเชิงบวก และสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษได้ร้อยละ 83 (R^2 = .83) มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ .25 ขณะที่ปัจจัยด้านครูไม่สามารถร่วมพยากรณ์คุณภาพการสอนภาษาอังกฤษได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อวิเคราะห์ร่วมกับตัวแปรอื่น

บรรณานุกรม

เกษศิรินทร์ โสมคง, มะลิวัลย์ โยธารักษ์, และวันฉัตร ทิพย์มาศ. (2563). กลยุทธ์การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ภาษาอังกฤษของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาขนอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 5*(1), 320–332.

คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561–2580*. เข้าถึงได้จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF

จิรดา เอื้อศิริวัฒนะชัย. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการสอนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารในประเทศไทย. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 3*(1), 79–91.

ธนพล พรมโอก, และศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2566). ธนพล พรมโอก, และศักดิ์ชัย นิรัญทวี. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 12*(2), 259-271.

ธิษณา ศรัทธารัตน์ธนา. (2564). การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในวิถีชีวิตใหม่ในบริบทการศึกษาของประเทศไทย. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 20*(3), C1–C15.

นูซูลฮานานี ดาแม่, อารีผีน เทพลักษณ์, อิสะมะแอ มะเระ, และจร ประสงค์สุข. (2568). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1. *วารสารรัชต์ภาคย์, 19*(63), 388–405.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10).* กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง, อมลวรรณ วีระธรรมโม, และมนตรี แย้มกสิกร. (2566). การวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษา. *วารสารวิจัย มข. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับบัณฑิตศึกษา), 11*(3), 13–26.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *แนวปฏิบัติตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ.* เข้าถึงได้จาก https://academic.obec.go.th/download/ obec_book_teacher/ basic_education_core_curriculum/ 0 5 1 - 0 2 4 % 2 0 _ Nayobai%20Kan%20Patirup %20Kan%20Rian%20Kan%20Son%2 0Phasa%20Angkrit.pdf

Altbach, P. G. (2013). The internationalization of higher education: Motivations and realities. *Journal of Studies in International Education, 17*(1), 5–9.

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing (5th ed.).* Harper & Row.

Crystal, D. (2003). *English as a global language (2nd ed.).* Cambridge University Press.

Darling-Hammond, L., Flook, L., Cook-Harvey, C., Barron, B., & Osher, D. (2021). Implications for educational practice of the science of learning and development. *Applied Developmental Science, 25*(2), 97–140.

การดำรงอยู่ของผี : ภาพแทนความดี ความจริง ความงาม สัญญะความเชื่อที่ปรากฏในเรือนพื้นถิ่น ปกาเกอะญอและโพล่ง เมืองลี้ จังหวัดลำพูน เพื่อสื่อสารดุลยภาพทางวัฒนธรรม*

THE EXISTENCE OF ANIMISM: REPRESENTATIONS OF GOODNESS, TRUTH, AND BEAUTY AS BOUNDARY SIGNS OF BELIEF IN THE VERNACULAR HOUSES OF PAKAGENYOR AND PHLONG IN LI DISTRICT, LAMPHUN PROVINCE TO COMMUNICATE CULTURAL BALANCE.

ปัฐมาภรณ์. สว่างวงษ์
Patamaporn Sawangwong
ภูวนาท รัตนรังสิกุล
Asst.Prof. Phuvanart Rattanarungsikul
คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ประเทศไทย
Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University, Thailand
Corresponding author's email: patamaporn_sa@rmutto.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาการดำรงอยู่ของผีในเรือนพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอและโพล่งในอำเภอลี้ จังหวัดลำพูน โดยวิเคราะห์ผีในฐานะสัญญะแห่งความเชื่อที่ปรากฏผ่านพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่ทางวัฒนธรรมของเรือนพื้นถิ่น อันสะท้อนคุณค่าความดี ความจริง และความงาม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของโลกทัศน์และวิถีชีวิตของชุมชน ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบสำคัญของเรือน เช่น เสาเอก เตาไฟ บันได ตาเหลว และพื้นที่ประกอบพิธีกรรม ล้วนมีนัยเชิงสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ บรรพบุรุษ และสิ่งเหนือธรรมชาติ สัญญะเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นเครื่องกำกับพฤติกรรมทางสังคม ถ่ายทอดองค์ความรู้และค่านิยมจากรุ่นสู่รุ่น ตลอดจนสร้างขอบเขตทางวัฒนธรรมที่ช่วยธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมร่วมสมัย นอกจากนี้ การดำรงอยู่ของผีมิได้เป็นเพียงความเชื่อเชิงจิตวิญญาณ หากยังเป็นกลไกทางวัฒนธรรมที่ช่วยสร้างดุลยภาพระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ระหว่างอดีตกับปัจจุบัน และระหว่างความเป็นท้องถิ่นกับกระแสโลกาภิวัตน์ อันนำไปสู่การสื่อสารและสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การดำรงอยู่ของผี, เรือนพื้นถิ่น, ปกาเกอะญอและโพล่ง, สัญญะความเชื่อ, ดุลยภาพทางวัฒนธรรม

---

* Received 22 May 2026; Revised 12 June 2026; Accepted 15 June 2026

Abstract

This article examines the existence of animism in the vernacular houses of the Pakagenyor and Phlong ethnic groups in Li District, Lamphun Province, Thailand. It explores animism as a symbolic system of belief manifested through both the physical and cultural spaces of vernacular architecture, reflecting the values of goodness, truth, and beauty that underpin the community's worldview and way of life. The findings reveal that significant architectural elements, including the principal pillar, hearth, staircase, ta leaw (protective symbolic structure), and ritual spaces, possess profound symbolic meanings that connect humans with nature, ancestors, and supernatural forces. These symbolic representations function as cultural boundary markers that regulate social behavior, transmit local knowledge and values across generations, and reinforce ethnic identity amid contemporary social transformation. Furthermore, the existence of animism extends beyond a spiritual belief system to serve as a cultural mechanism for maintaining balance between humans and the environment, between the past and the present, and between local traditions and globalization. The study highlights the role of vernacular houses as spaces for cultural communication through which belief systems, cultural memory, and community values are preserved and continually reproduced, contributing to the sustainable transmission of cultural heritage and cultural equilibrium.

Keywords: Animism, Vernacular Houses, Pakagenyor and Phlong, Belief Symbols, Cultural Balance

บทนำ

กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในประเทศไทยมีสองกลุ่มใหญ่ ได้แก่ ปกาเกอะญอ (สะกอ) และโพล่ง (โปว์) ทั้งสองกลุ่มต่างมีปรัชญาความเชื่อที่เกี่ยวพันกับธรรมชาติ โดยเฉพาะ “ผี” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งเหนือธรรมชาติที่กำกับวิถีชีวิตในครัวเรือนและชุมชน (อัครพงศ์ อนุพันธุ์พงศ์, 2550) คำว่า “ที-ก่อ” ที่ปกาเกอะญอใช้เรียกตนเอง มีความหมายว่า “คนแห่งป่า” สะท้อนการดำรงอยู่ที่ไม่แยกขาดจากดิน น้ำ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ส่วนโพล่ง แม้ไม่ได้ใช้คำว่า “ที-ก่อ” แต่ยังคงรักษาความเชื่อเรื่องผีและพิธีกรรมที่ผูกพันกับธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอและโพล่ง ซึ่งยังคงรักษาขนบธรรมเนียมและความเชื่อดั้งเดิมไว้อย่างเหนียวแน่น ความเชื่อเรื่อง “ผี” (Animism) (กิติกุล ศิริมูลเมือง, 2559) เป็นหัวใจสำคัญของวิถีชีวิตและปรากฏชัดในรูปแบบเรือนพื้นถิ่น ความเชื่อนี้มิได้เป็นเพียงมิติทางศาสนาหรือพิธีกรรมเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็น สัญญะทางวัฒนธรรม (Cultural Semiotics) ที่เชื่อมโยงมนุษย์ ธรรมชาติ และสิ่งเหนือธรรมชาติให้ดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล อย่างไรก็ดี งานศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผี มักมุ่งเน้นในเชิงคติชนวิทยา ประวัติศาสตร์ หรือพิธีกรรมเฉพาะส่วน (ชญานิน บุญส่งศักดิ์ และคณะ, 2565) ขาดการวิเคราะห์ในเชิง สัญญะศาสตร์ (Semiotics) และ ปรัชญาสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic Philosophy) ที่มองความ

เชื่อเรื่องผีเป็น “ภาพแทน” (Representation) ของคุณค่าพื้นฐานทางวัฒนธรรม ได้แก่ ความดี (Goodness), ความจริง (Truth), และความงาม (Beauty) ซึ่งเป็นมิติที่สามารถอธิบายได้ว่าผีมิใช่เพียงสิ่งเหนือธรรมชาติ แต่ยังเป็น กลไกสัญญะ ที่สื่อสารคุณค่าและสร้างดุลยภาพทางวัฒนธรรมให้กับชุมชน ในบริบทของเรือนพื้นถิ่นปกาเกอะญอและโพล่ง ความเชื่อเรื่องผีปรากฏในรูปแบบของ พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ (Sacred Space) เช่น เสาเอก บันได แม่เตาไฟ ตลอดจนพิธีกรรมที่เกี่ยวข้อง สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงมีความหมายตรงตัว (Denotation) แต่ยังสื่อสารความหมายเชิงลึก (Connotation) ที่สะท้อนความสัมพันธ์ของชุมชนกับบรรพบุรุษ ธรรมชาติ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การศึกษาผีในฐานะ “สัญญะความเชื่อ” จึงเป็นการเปิดมิติใหม่ของการทำความเข้าใจบทบาทของความเชื่อในฐานะ ระบบสัญญะที่รักษาดุลยภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Equilibrium) (สุจริตลักษณ์ ดีผดุง, 2538)

ดังนั้น บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ นำเสนอ“การดำรงอยู่ของผี : ภาพแทนความดี ความจริง ความงาม สัญญะความเชื่อที่ปรากฏในเรือนพื้นถิ่น ปกาเกอะญอและโพล่ง เมืองลี้ จังหวัดลำพูน เพื่อสื่อสารดุลยภาพทางวัฒนธรรม”กรณีศึกษาหมู่ บ้านห้วยต้ม และหมู่บ้านน้ำดิบชมภู อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน โดยอาศัยกรอบแนวคิดเชิงสัญญะศาสตร์ (Semiotics) และปรัชญาสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic Philosophy) เพื่อวิเคราะห์การดำรงอยู่ของผีในเรือนพื้นถิ่นปกาเกอะญอและโพล่ง โดยมุ่งศึกษาผีในฐานะ ภาพแทนความดี ความจริง และความงาม ซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์และดุลยภาพทางวัฒนธรรมของชุมชนและใช้กรอบแนวคิดเชิง สัญญะศาสตร์ (Semiotics) และ ปรัชญาสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) โดยมุ่งวิเคราะห์ ผีในเรือนพื้นถิ่น ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอและโพล่งในฐานะ **สัญญะความเชื่อ** ที่สื่อสารคุณค่าเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ ความดี ความจริง และความงาม ซึ่งทำหน้าที่รักษาดุลยภาพทางวัฒนธรรม

กรอบแนวคิดภาพรวม

[ผีในเรือนพื้นถิ่น]

↓

[สัญญะความเชื่อ] ⟶ สื่อความหมาย

↓

[ความดี] [ความจริง] [ความงาม] ⟶ภาพแทน

↓

[การสื่อสารดุลยภาพทางวัฒนธรรม]

↓

[คงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และความสมดุลในชุมชน]

- **ผีในเรือนพื้นถิ่น** ทำหน้าที่เป็น **สัญญะความเชื่อ**
- ผ่านการตีความ **คุณค่าเชิงสุนทรียศาสตร์**
- สื่อสาร **ดุลยภาพทางวัฒนธรรม** ให้ชุมชนรักษาอัตลักษณ์และความสัมพันธ์เชิงสังคม

ผี:ความเชื่อแห่งชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ปกาเกอะญอและโพล่ง เมืองลี้ จังหวัดลำพูน

ผีเป็นความเชื่อสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นคติความเชื่อ ที่มาจาก ศาสนาผี หรือ วิญญาณนิยม หรือ คติการนับถือผี (animism) คือ ความเชื่อทางศาสนาที่ว่า วัตถุสิ่งของ สถานที่ หรือสัตว์ทั้งหลาย ต่างมีสารัตถะทางจิตวิญญาณ (spiritual essence) ที่ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ซึ่งเป็นศาสนา ที่เชื่อเรื่องขวัญ และขวัญเป็นความ เชื่อในศาสนาผีของคนอุษาคเนย์ ทุกชาติพันธุ์หลายพัน ปีมาแล้ว (ก่อนรู้จักศาสนาพุทธและ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูจากอินเดีย)และเป็น ศาสนาที่นับถือมาก ในรัฐกะเหรี่ยง ทำให้ชาวปกาเกอะญอ ที่อพยพย้ายถิ่นฐานมา ตั้งรกราก ในถิ่นใหม่ในประเทศไทยและ ตั้งถิ่นฐานในบริบท สภาพแวดล้อม อยู่กับธรรมชาติ ตามป่า ตามเขาและพื้นที่สูง และนับถือศาสนาตาม ถิ่นอาศัยนั้น ส่วนมากจึงนับถือ ศาสนาพุทธ คริสต์ ทำให้การ นับถือศาสนาผีจึงหมดไป (ระวิวรรณ โอฬารรัตน์มณี, 2555) (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2562)

กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงเป็นชนเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิม (Indigenous Peoples) ที่มีการตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ในบริเวณพื้นที่ภูเขาและป่าไม้ของประเทศเมียนมาและประเทศไทยมาเป็นเวลายาวนาน ในประเทศไทย กะเหรี่ยงถือเป็นหนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประชากรมากที่สุดและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างเด่นชัด โดยสามารถจำแนกออกเป็นหลายกลุ่มย่อย ได้แก่ กะเหรี่ยงสะกอ (ปกาเกอะญอ) ซึ่งพบมากในจังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก และลำพูน กะเหรี่ยงโปว์ (โพล่ง) ที่ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และบางพื้นที่ทางภาคเหนือ กะเหรี่ยงปะโอ ซึ่งมีถิ่นกำเนิดในรัฐฉานของเมียนมาและพบในบางพื้นที่ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน และกะเหรี่ยงคะยา หรือกะเหรี่ยงกะยัน ซึ่งมีถิ่นฐานหลักอยู่ในรัฐคะยาของเมียนมาและอพยพเข้ามาอาศัยในพื้นที่ชายแดนไทยบางส่วน (ขวัญชีวัน บัวแดง, 2551) แม้ว่ากะเหรี่ยงแต่ละกลุ่มจะมีภาษา การแต่งกาย ความเชื่อทางศาสนา และรูปแบบการดำรงชีวิตที่แตกต่างกัน แต่ทุกกลุ่มล้วนมีรากฐานทางวัฒนธรรมร่วมกัน คือการให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ การเคารพบรรพบุรุษ และความเชื่อเกี่ยวกับผีหรือสิ่งเหนือธรรมชาติที่ทำหน้าที่เป็นกลไกกำกับความสัมพันธ์ระหว่างคน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม ความเชื่อดังกล่าวสะท้อนผ่านพิธีกรรม วิถีการใช้พื้นที่ การสร้างบ้านเรือน และกฎเกณฑ์ทางสังคมที่สืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น

ในบริบทของกลุ่มปกาเกอะญอและโพล่ง ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษาในพื้นที่อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ความเชื่อเรื่องผียังคงปรากฏอยู่ในวิถีชีวิตประจำวันและสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับเรือนพื้นถิ่น โดยองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมและพื้นที่ภายในเรือนมิได้ทำหน้าที่เพียงตอบสนองการอยู่อาศัยเท่านั้น หากยังเป็นพื้นที่แห่งความหมายทางวัฒนธรรมที่สะท้อนโลกทัศน์ อัตลักษณ์ และดุลยภาพระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และสิ่งเหนือธรรมชาติอีกด้วยกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงประเทศไทย ปัจจุบันมีอยู่เพียงสองกลุ่มใหญ่ คือ กะเหรี่ยงสะกอ ซึ่งเรียกตัวเองว่า “ปกา-เกอะญอ”และกะเหรี่ยงโปว์ หรือ“ โพล่ง”ทั้ง ปกาเกอะญอและโพล่ง ล้วนมี ความหมายว่าคนหรือฉันคือคน เป็นกลุ่มคนซึ่งรักสงบ และใช้ชีวิตเรียบง่าย ท่ามกลางธรรมชาติอันบริบูรณ์ ปกาเกอญอ คือ ความเรียบง่าย ชีวิตและจิตวิญญาณที่ผู้ไว้กับ “น้ำ และ ดิน” ชัดเจนอยู่ใน วิถีและ ความเชื่อ“ที คือ น้ำ สิ่งที่ทำให้แผ่นดินชุ่มชื่น ชีวิตเติบโต ก่อ คือ (ผืน) ดิน หล่อเลี้ยงลมหายใจ และจิตวิญญาณ บรรพบุรุษ หยิบสิ่งนี้เป็นภาษิตสอนลูกหลานให้สำนึกในคุณค่าและความหมายของน้ำและดินที่หล่อเลี้ยงชีวิตและ

จิตวิญญาณเผ่าพันธุ์ว่า “เราดื่มน้ำ ต้องรักษาน้ำ เรากินจากก่อ(ดิน) ก็ต้อง รักษาก่อรักษาจนสมดุลมั่นคง แผ่นดินจะร่มเย็นเป็นสุข” และเชื่อว่า ทุกชีวิตมี “ขวัญ” เป็นส่วนประกอบ สำคัญทางจิตวิญญาณ (ชญานิน บุญส่งศักดิ์ และคณะ, 2565)



ภาพที่ 1 กะเหรี่ยงในประเทศไทย 4 กลุ่มใหญ่ (ปัฐมาภรณ์ สว่างวงษ์, 2567)

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบ กะเหรี่ยงในประเทศไทย 4 กลุ่มใหญ่

ประเด็น	ปกาเกอะญอ (สะกอ)	โพล่ง (โปว์)	ปะโอ (Pa-O)	คะยา (Kayah)
ชื่อเรียกตนเอง	ปกาเกอะญอ (Pgaz K’Nyau)	โพล่ง / ปะโอ (Pwo)	ปะโอ (Pa-O / Taungthu)	คะยาห์ (Kayah / Karenni)
ภาษา	ภาษา “สะกอ” (Sgaw Karen)	ภาษา “โปว์” (Pwo Karen)	ภาษาปะโอ (Pa-O)	ภาษาคะยา (Kayah)
ถิ่นฐานหลัก	เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก ลำพูน	กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ลำพูน ภาคเหนือบางส่วน	รัฐฉาน พม่า และบางส่วนใน แม่ฮ่องสอน	รัฐคะยา พม่า, อพยพมาไทย (แม่ฮ่องสอน)
วิถีชีวิต	ทำไร่หมุนเวียน พึ่งพาป่า	ทำไร่และตั้งถิ่นฐาน ถาวรมากกว่า	ทำเกษตร ปลูกชา ยาสูบ พืชไร่	เกษตรและเลี้ยงสัตว์
ความเชื่อ	ผีบ้าน ผีป่า ผสม พุทธ–คริสต์	พุทธศาสนา + ผีบ้าน	พุทธศาสนา เข้มแข็ง ผสมผี ท้องถิ่น	ผีบรรพบุรุษ + พุทธ + คริสต์
การแต่งกาย	หญิงสาว: ชุดยาวสีขาวหญิงแต่งงาน	หญิง: โสร่งลายขวาง เสื้อเข้ม (ดำ/น้ำเงิน) ชาย: เสื้อเรียบง่าย	เด่นด้วยผ้าโพกหัว สีส้ม/แดง เสื้อผ้าสีดำ	หญิงบางกลุ่มใส่ห่วงทองเหลืองที่คอ

	แล้ว: ผ้าทอสีสด ชาย: เสื้อแดง/ขาว			(คอยาว)เสื้อผ้าสีสด ขลิบลาย
วัฒนธรรมเด่น	เพลงพื้นบ้าน เครื่องดนตรี พิธีเกี่ยวกับข้าว	งานบุญวัด ทอผ้าโสร่ง เพลงพื้นบ้าน	การทอผ้าโพกหัว งานบุญพุทธ	ฟ้อนรำ พิธีเกี่ยวกับข้าว หญิงคอยาว

ที-ก่อและสิ่งเหนือธรรมชาติ จึงเป็นเป็นรากเหง้าแห่งตัวตนและอัตลักษณ์ของปกาเกอะญอและโพล่งที่สะท้อนถึงปรัชญาความเชื่อและวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ การดำรงอยู่ของที-ก่อและสิ่งเหนือธรรมชาติเกิดจากการรับรู้ว่ามนุษย์มิได้แยกขาดออกจากป่า ภูเขา และสรรพสิ่งรอบตัว หากแต่เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศและจักรวาล การดำรงอยู่จึงต้องเคารพกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติที่สืบทอดจากบรรพบุรุษวิถีคิดนี้ปรากฏออกมาในรูปแบบของการดำเนินชีวิต เช่น การเกษตรกรรม พิธีกรรมทางจิตวิญญาณ และการรักษาสมดุลระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ปกาเกอะญอจึงมองโลกผ่านแนวคิดแห่ง “สมดุล” ระหว่าง น้ำ ดิน และผี ซึ่งหมายถึงพลังแห่งชีวิต ความมั่นคง และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่โอบล้อมผู้คนให้ดำรงอยู่ได้อย่างกลมกลืน ดังนั้น แนวคิดที-ก่อจึงไม่เพียงแต่เป็นรากฐานทางจิตวิญญาณของปกาเกอะญอ แต่ยังเป็นระบบความรู้ที่สะท้อนความสัมพันธ์อันลึกซึ้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เป็นองค์ความรู้ที่ชี้ให้เห็นว่าชีวิตไม่สามารถดำรงอยู่ได้โดยแยกออกจากผืนป่าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปกปักรักษา (ปัฐมาภรณ์ สว่างวงษ์, ภูวนาท รัตนรังสิกุล, 2567)

ชีวิตที่ผูกพันธรรมชาติความเชื่อความศรัทธากลุ่มชาติพันธ์กะเหรี่ยงต่างมีความเชื่อการนับถือธรรมชาติ ที-ก่อรากเหง้าและตัวตนปกาเกอะญอเกิดจากจารีตประเพณีเดิมของปกาเกอะญอและโพล่ง มีโครงสร้างการใช้และจัดการเป็นระบบสมดุลระหว่างคนกับทรัพยากรธรรมชาติและคำว่า “ ทีก่อ” สัมผัสได้ถึงความร่มเย็น ความสงบและความเกื้อกูลให้ความรู้สึกอบอุ่นเหมือนคำว่า “บ้าน”โลกของ ครอบครัว สอดคล้องกับ ต้นข้าว ปาณินท์ (2548) ว่า การดำรงชีวิตของ มนุษย์ ที่มีเรื่องราว ของความเชื่อเข้ามาเกี่ยวข้องนั้นเป็นสิ่งสะท้อนออกมา ในพฤติกรรมที่มีความเกี่ยวข้อง กับการดำรง ชีวิตแต่ละวันเป็นลำดับขั้นทำให้ความเชื่อปรากฏเป็นรูปธรรมในลักษณะของ กฎระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ จนกลายเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ที่สะท้อนให้เห็นในการปลูกเรือน การจัดวางพื้นที่ใช้สอยภาย ในตัวเรือนและวัสดุในการปลูกเรือน เป็นต้น พิธีกรรมในการดำรงชีวิตมี ความแตกต่าง จากพิธีกรรม ทางศาสนาเกี่ยวกับที่มาและต้นกำเนิด พิธีกรรมและความเชื่อเหล่านี้ ถูกปลูกฝัง และหลอมรวมกับวิถีชีวิตเป็นอันหนึ่งอันเดียว กันจนยาก ที่จะ แยกออกจากันได้ (กิติกุล ศิริมูลเมือง, 2559) การดำรงอยู่ของผี (Animism) ในฐานะ “สัญญะความเชื่อ”ที่ปรากฏในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ กรณีศึกษาเรือนพื้นถิ่นของกะเหรี่ยง ปกาเกอะญอและโพล่ง

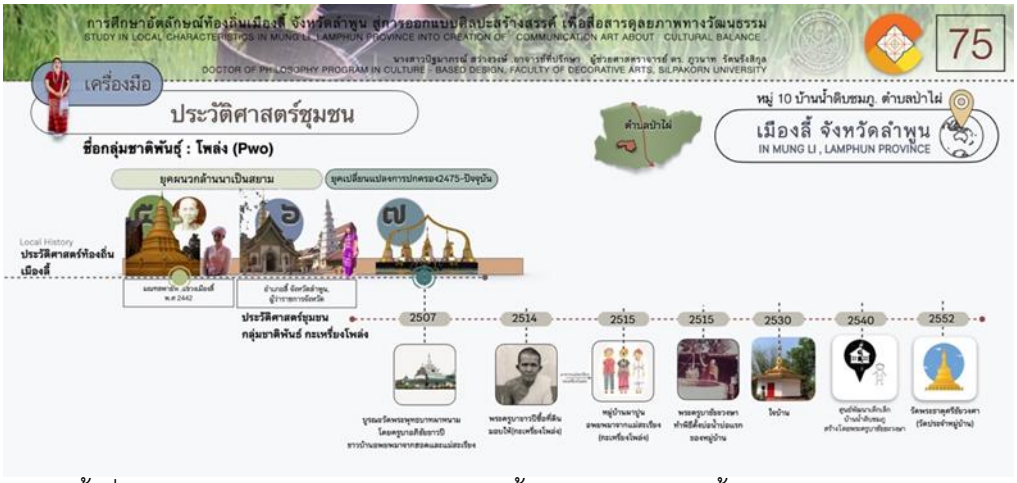
ผี(Animism) นั้นเป็นความเชื่อสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นคติความเชื่อ ที่มาจาก ศาสนาผีหรือวิญญาณนิยม หรือ คติการนับถือผี (animism) คือ ความเชื่อทางศาสนาที่ว่า วัตถุสิ่งของ สถานที่ หรือสัตว์ทั้งหลายต่างมีสารัตถะทางจิตวิญญาณ (spiritual essence) ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ซึ่งเป็น ศาสนาที่เชื่อเรื่องขวัญ และขวัญเป็นความ เชื่อในศาสนาผีของ คนอุษาคเนย์ทุกชาติพันธุ์ หลายพันปี มาแล้ว (สุจิตต์ วงษ์

เทศ, 2562) (กิติกุล ศิริมูลเมือง, 2559) แต่ คำว่า “ผี”มิได้หมาย ถึงวิญญาณของ ผู้ล่วงลับ ไปแล้วเท่านั้น บรรพบุรุษจึงถือเป็นได้ว่าเป็นศาสนา รูปแบบหนึ่ง เพราะการบูชาบรรพบุรุษ เป็นการบูชาผี หรือ วิญญาณของผู้ล่วงลับไป พฤติกรรมความเชื่อของมนุษย์ ต่างมีอิทธิพล และมีความผูกพัน กับเหตุการณ์ต่างๆ และเป็นตัว กำหนดความเป็นไป ภายในโลกแห่ง วัตถุด้วย เพื่อให้ เกิดผลดี และมี ความสุขสงบ ในชีวิต จึงนำไป สู่การประกอบพิธีกรรม รูปแบบ ต่างๆรวมถึงความ เชื่อ เป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาวะจิต พิธีกรรม จึงเป็นสิ่งตอบสนอง สภาวะจิตด้วย การกระทำที่ เป็นรูปธรรมและ ปรากฏให้เห็นเป็นแบบแผน กระทำสืบกันมามี ความสัมพันธ์กับ การดำรงชีวิต และการอยู่อาศัย สอดคล้องกับ ต้นข้าว ปาณินท์ ว่า เมื่อมนุษย์ มีการอพยพย้าน ถิ่นฐาน ไปตั้งรกรากพื้นที่ใหม่อันเนื่องจากความจำเป็น มนุษย์เหล่านี้ จะนำความเชื่อและ ขนบประเพณี ต่างๆไปยังพื้นที่ อยู่ใหม่ด้วย สิ่งสำคัญที่สุดของความเชื่อ คติสัญลักษณ์ของบ้านเรือน จำนำรูปแบบ สถาปัตยกรรม ของถิ่นที่ อยู่เดิมติดตัวไปด้วยเสมอ เป็นตัวแทน ของบ้านเกิดที่ สร้างความ เชื่อมั่นและ รวม สังคมให้เป็นปึกแผ่น บนพื้น ที่ที่มีระบบสังคม วัฒนธรรม แตกต่างกันในดินแดนใหม่ (ต้นข้าว ปาณินท์, 2548)

จากกรณีศึกษากะเหรี่ยงปกาเกอะญอ หมู่บ้านห้วยต้มมีชาวปกาเกอะญอ อาศัยอยู่ค่อนข้าง หนาแน่น ส่วนใหญ่อพยพ มาจาก อ.แม่ระมาด อ.ท่าสองยาง จังหวัดตาก อ.แม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นหมู่บ้าน ที่ยังคง รูปแบบสถาปัตยกรรม พื้นถิ่นแบบ ดั้งเดิมให้ได้ เป็นตัวอย่างในการศึกษา เป็นพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์ ทางด้าน ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อ สิ่งเหนือธรรมชาติ มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต สังคม สภาพแวดล้อม สะท้อนในการเลือกที่ตั้งและถิ่น อาศัยใกล้ ธรรมชาติ และ ต้นน้ำ เริ่มตั้งเป็น หมู่บ้านในปี 2514 นับถือศาสนาพุทธ ด้วยความเลื่อมใสศรัทธาใน พระครูบาชัยยะวงศาพัฒนา จึงได้ อพยพเข้ามา ตั้งถิ่นฐาน เป็นชุมชนใหญ่ เพื่อที่จะได้มีโอกาส ทำบุญและปฏิบัติตน เป็นพุทธ มามกะที่ดี ทำให้การ นับถือศาสนาผี จึงหมดไป (ระวิวรรณ โอฬารรัตน์มณี, 2555) (สุจริตลักษณ์ ดีผดุง, 2538) (อุฬาร ปัญจะเรือง, ระวิวรรณ โอฬารรัตน์มณี, 2558)



ภาพที่ 2 ความเชื่อในการดำรงอยู่ของสิ่งลี้ลับสะท้อนอยู่ในสัญญะความเชื่อ (ปัฐมาภรณ์:2568)



ภาพที่ 3 การตั้งถิ่นฐาน :กลุ่มชาติพันธุ์โพล่ง หมู่บ้านน้ำดิบชมภู อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน (ปัฐมาภรณ์:2568)

ด้วยชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติความเชื่อ ปกาเกอะญอ และโพล่งเป็นกลุ่มคนที่รักสงบและ ใช้ชีวิตเรียบง่าย ดัง ดำสอนของบรรพบุรุษให้สำนึกในคุณค่า และความหมาย และเชื่อว่า ทุกชีวิต มีขวัญ ทุกสิ่งเชื่อมโยง กันทำให้ความเชื่อสิ่งเหนือธรรมชาติ(ผี)ยังคงดำรงอยู่ แม้บริบท สภาพแวดล้อม ถิ่นอาศัย ศาสนา เปลี่ยน แปลงไปตามปัจจัย ทั้งภายในและภายนอกสังคม แต่ปกาเกอะญอและโพล่ง ก็ยังพยายาม รักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธ์เอาไว้และเป็นสิ่งเดียว ที่จะเชื่อมรอยผัสสะ ของโลกปัจจุบัน เข้ากับ จิตวิญญาณของบรรพบุรุษ และเพื่อรักษาดุลยภาพระหว่างคน กับ ธรรมชาติและความเชื่อ ความเชื่อ สิ่งเหนือธรรมชาติ(Supernatural beliefs)ในการ ดำรงอยู่ของสิ่งลี้ลับหรือ ผี(Animism) สะท้อน อยู่ในสัญญะความเชื่อที่แสดงเป็น หลักฐาน (The boundary of signs)ที่ปรากฏอยู่ใน วิถีการดำเนินชีวิต และ สอดแทรกอยู่ในถิ่นที่อยู่ รวมถึงเรือน พื้นถิ่นผ่านสัญญะ ความเชื่อ ในเรือน กรณีศึกษาเรือนพื้นถิ่นของกะเหรี่ยง ปกาเกอะญอและโพล่ง

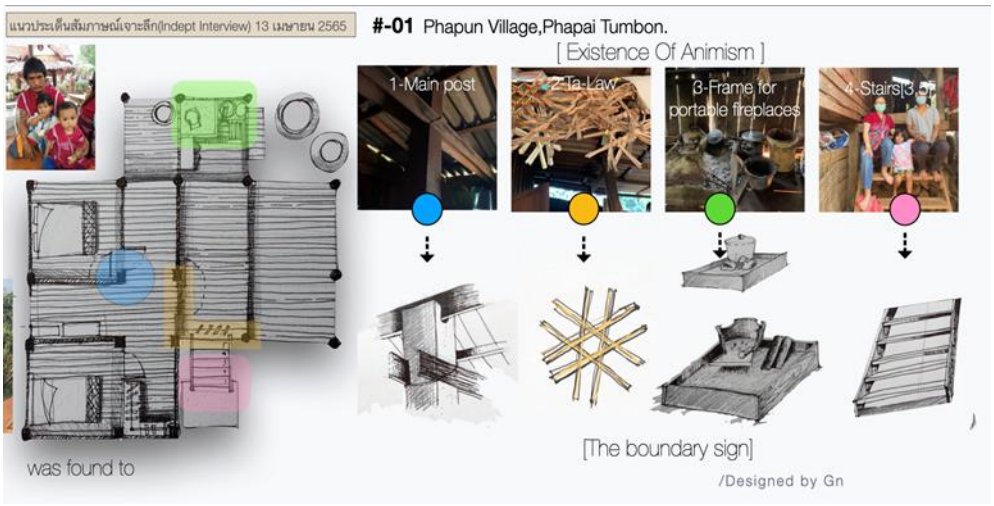
“เรือนพื้นถิ่น”(Vernecular House) เปรียบเสมือนโลกของครอบครัว (กิติกุล ศิริมูลเมือง, 2559)และความมีตัวตน เรายังพบการปรากฏของ ความเชื่อ สิ่งเหนือธรรมชาติ(ผี) ผ่านสัญญะความเชื่อในเรือนพื้นถิ่น(vernacular) ที่สอดแทรกอยู่ในวิถีตั้งแต่เกิด แต่งงาน และ ตาย เช่นการแต่งงาน การปลูกเรือน แม่บันได แม่เตาไฟ การขออนุญาตผีเรือน เพื่อให้ สามีเข้ามาอยู่ใน เรือน,การบูชาแม่ เตาไฟ ,ความเชื่อเรื่องขวัญ ซึ่งจะเห็นตำแหน่งการ ติดตาแหลวเหนือ ทางเข้าบ้าน และประตูทางเข้าบ้านเพื่อกันขวัญหายและป้องกันสิ่งอัปมงคล,กระด้ง ในพิธี กรรมการเกิด เป็นต้น (สุจริตลักษณ์ ดีผดุง, 2538) (อัครพงศ์ อนุพันธุ์พงศ์, 2550)

ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนเป็นสิ่งสะท้อนความเป็นตัวตนให้เห็นความเชื่อระบบสังคมที่แตกต่างกันออกไป ภายในเรือนแต่ละหลังประกอบ ด้วยพื้นที่ที่มีความสำคัญไม่เหมือนกันตามแต่ระบบสังคมและความเชื่อ เช่น บางพื้นที่บริเวณเตาไฟถือได้ว่าเป็นพื้นที่สูงส่ง เป็นพื้นที่ศูนย์กลาง เพราะเป็นบ่อเกิดของชีวิตและการอยู่รอด (ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์ และ คณะ, 2559) พื้นที่ที่มีความหมายในรูปแบบสัญลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไปแต่ละถิ่นที่ เช่น เสาหลักเรือน ห้องผีหรือผนังทางเดิน ด้าน ทิศตะวันออกหิ้งพระ พื้นที่เหล่านี้ทำหน้าที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ลดทอนความหวาดกลัวและ เป็นสิ่ง ที่ช่วยเสริมสร้าง

ความมั่นใจว่าเมื่อเราประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามกฎระเบียบ แบบแผน ขนบประเพณี ต่อพื้นที่หรือวัตถุสูงส่งชีวิตของเราก็จะดำเนินไปอย่างเป็นสุข



ภาพที่ 4 เรือนพื้นถิ่นกะเหรี่ยงโพล่ง หมู่บ้านผาปูน อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน
(ปัฐมาภรณ์ สว่างวงษ์, ภูวนาท รัตนรังสิกุล, 2567)



ภาพที่ 5 สัญญะความเชื่อที่แสดงเป็นหลักฐาน (The boundary of signs) ปรากฏอยู่ในเรือนพื้นถิ่น

เรือนพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ปกาเกอะญอ และโพล่ง มิได้เป็นเพียงพื้นที่อยู่อาศัยทางกายภาพ หากแต่เป็นพื้นที่ที่อัดแน่นไปด้วยความหมายเชิงสัญญะและความเชื่อ โดยเฉพาะความเชื่อเรื่อง “ผี” ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ บรรพชน ธรรมชาติ และสิ่งเหนือธรรมชาติ การดำรงอยู่ของผีในเรือนพื้นถิ่นจึงไม่อาจอธิบายได้ในฐานะความเชื่องมงาย หากแต่ควรถูกทำความเข้าใจในฐานะ “สัญญะความเชื่อ” ที่มีบทบาททางสังคมและวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง ในบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าว ผีไม่ได้ถูกมองว่าเป็นสิ่งน่ากลัวหรือสิ่งแปลกแยกจากชีวิตประจำวัน หากแต่เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างชีวิตและโครงสร้างความคิดของชุมชน ผีบรรพชน ผีเรือน และผีที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ ล้วนมีสถานะเป็นผู้ร่วมอยู่อาศัยในเรือน การยอมรับการดำรงอยู่ของผีสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อในความต่อเนื่องของชีวิตระหว่างผู้ล่วงลับและผู้มีชีวิต ซึ่งทำให้เรือนไม่ได้เป็นเพียงที่พักอาศัยของคนรุ่นปัจจุบัน แต่เป็นพื้นที่ร่วมของหลายช่วงเวลาและหลายภาวะการดำรงอยู่

องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของเรือนพื้นถิ่น เช่น บันได แม่เตาไฟ เสาเอก และตาเหลว ทำหน้าที่เป็นสัญญะเชิงพื้นที่ที่สื่อสารความเชื่อดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม บันไดเรือนทำหน้าที่เป็นเส้นแบ่งเชิงสัญญะระหว่างโลกภายนอกกับพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ภายในเรือน การก้าวขึ้นเรือนจึงมิใช่เพียงการเคลื่อนย้ายทางกายภาพ แต่เป็นการเปลี่ยนสถานะจากพื้นที่สามัญสู่พื้นที่ที่มีผีและบรรพชนร่วมดำรงอยู่ แม่เตาไฟซึ่งตั้งอยู่ในตำแหน่งสำคัญของเรือน ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของชีวิตและพิธีกรรม เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อมโยงครอบครัวเข้ากับผีเรือนและผีบรรพชน. เสาเอกของเรือนมีความหมายในฐานะแกนกลางเชิงจักรวาลวิทยา เป็นจุดเชื่อมระหว่างพื้นดิน ตัวเรือน และโลกเหนือธรรมชาติ การประกอบพิธียกเสาเอกจึงสะท้อนการยอมรับอำนาจของผีคุ้มครองเรือน และการขออนุญาตต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในการตั้งถิ่นฐาน ส่วนตาเหลวหรือช่องเปิดของเรือน มิได้ทำหน้าที่เพียงด้านการระบายอากาศหรือแสงสว่าง หากแต่เป็นสัญญะของการเฝ้ามองและการปกป้องเรือนจากสิ่งที่ไม่เหมาะสม แสดงให้เห็นการรับรู้ว่าเรือนเป็นสิ่งที่มีชีวิตและมีการรับรู้เชิงสัญลักษณ์

เมื่อพิจารณาในเชิงคุณค่า ความเชื่อเรื่องผีในเรือนพื้นถิ่นทำหน้าที่ถ่ายทอดความดี ความจริง และความงามในแบบของวัฒนธรรมพื้นถิ่น ความดีปรากฏผ่านระเบียบการใช้พื้นที่ ข้อห้าม และการปฏิบัติต่อผีเรือนและบรรพชน ซึ่งช่วยควบคุมพฤติกรรมและสร้างศีลธรรมร่วมกันโดยไม่ต้องพึ่งพากฎหมายหรืออำนาจภายนอก ความจริงในบริบทนี้มิใช่ความจริงเชิงวิทยาศาสตร์ หากแต่เป็นความจริงเชิงวัฒนธรรมที่ถูกยอมรับร่วมกันผ่านพิธีกรรมและการปฏิบัติซ้ำ ส่วนความงามปรากฏในรูปของความเรียบง่าย ความกลมกลืนกับธรรมชาติ และร่องรอยการใช้งานของเรือน ซึ่งสะท้อนความงามเชิงความหมายมากกว่าความงามทางรูปทรงดังนั้น การดำรงอยู่ของผีในเรือนพื้นถิ่นของกะเหรี่ยง ปกาเกอะญอ และโพล่ง จึงสามารถทำความเข้าใจได้ว่าเป็นการดำรงอยู่ของ “สำนึกร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์” ที่ถูกถ่ายทอดและคงอยู่ผ่านพื้นที่ สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตประจำวัน เรือนในฐานะพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์จึงทำหน้าที่เป็นสื่อกลางทางวัฒนธรรมที่หล่อหลอมอัตลักษณ์และรักษาดุลยภาพระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และสิ่งเหนือธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง

ภาพแทนความดี ความจริง ความงาม แก่นสาระสำคัญ (Theme matric)

งานศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผี มักมุ่งเน้นในเชิงคติชนวิทยา ประวัติศาสตร์ หรือพิธีกรรมเฉพาะส่วน ขาดการวิเคราะห์ในเชิง สัญญะศาสตร์ (Semiotics) และ ปรัชญาสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic Philosophy) ที่มองความเชื่อเรื่องผีเป็น “ภาพแทน” (Representation) ของคุณค่าพื้นฐานทางวัฒนธรรม ได้แก่ ความดี (Goodness), ความจริง (Truth), และความงาม (Beauty) ซึ่งเป็นมิติที่สามารถอธิบายได้ว่าผีมิใช่เพียงสิ่งเหนือธรรมชาติ แต่ยังเป็น กลไกสัญญะ ที่สื่อสารคุณค่าและสร้างดุลยภาพทางวัฒนธรรมให้กับชุมชน ในบริบทของเรือนพื้นถิ่นปกาเกอะญอและโพล่ง ความเชื่อเรื่องผีปรากฏในรูปแบบของ พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ (Sacred Space) เช่น เสาเอก มุมบูชา หรือเตาไฟ ตลอดจนพิธีกรรมที่เกี่ยวข้อง สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงมีความหมายตรงตัว (Denotation) แต่ยังสื่อสารความหมายเชิงลึก (Connotation) ที่สะท้อนความสัมพันธ์ของชุมชนกับบรรพบุรุษ ธรรมชาติ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การศึกษาผีในฐานะ “สัญญะความเชื่อ” จึงเป็นการเปิดมิติใหม่ของการทำความเข้าใจบทบาทของความเชื่อในฐานะ ระบบสัญญะที่รักษาดุลยภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Equilibrium) ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษา

การดำรงอยู่ของผีในเรือนพื้นถิ่นปกาเกอะญอและโพล่ง อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน โดยเน้นการวิเคราะห์ผีในฐานะภาพแทนของ ความดี ความจริง และความงาม รวมถึงบทบาทของผีในฐานะสัญญะที่สื่อสารดุลยภาพทางวัฒนธรรม อันจะช่วยให้เข้าใจความหมายเชิงลึกของเรือนพื้นถิ่นชาติพันธุ์และคุณค่าที่ถ่ายทอดต่อชุมชนร่วมสมัย

ตาราง 3 ตารางแสดงการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ประเด็น	Saussure	Peirce	Barthes	Plato
แนวคิดหลัก	สัญญะ = ความสัมพันธ์ระหว่าง Signifier (รูปสัญญะ) และ Signified (ความหมาย)	สัญญะ = Representamen + Object + Interpretant	สัญญะมี สองระดับ: Denotation (ความหมายตรงตัว) และ Connotation / Myth (ความหมายเชิงวัฒนธรรม)	ความงามเป็น สิ่งแท้ (Ideal Beauty) สะท้อนความดีและความจริง
องค์ประกอบ	2 ส่วน: Signifier + Signified	3 ส่วน: Representamen + Object + Interpretant	2 ระดับ: Denotation + Connotation	เน้น ความงามแท้ในจิตใจและวัตถุ
จุดเน้น	โครงสร้างภาษาและวัฒนธรรม	กระบวนการตีความต่อเนื่อง	การสร้าง myth และความหมายเชิงวัฒนธรรม	ความงามสัมพันธ์กับ ความดีและความจริง
ประเภทสัญญะ/ความงาม	ไม่จำแนกประเภท	Icon, Index, Symbol	Denotation / Connotation (Myth)	ความงามเชิงอุดมคติ (Ideal Beauty)
ตัวอย่างการประยุกต์	การตีความคำพูดหรือสัญลักษณ์ในพิธีกรรม	การตีความสิ่งของเครื่องบูชา หรือพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในเรือน	การวิเคราะห์เครื่องหมายและพิธีกรรมเพื่อเข้าใจ myth หรือความเชื่อ	การจัดวางเรือนและพิธีกรรมสะท้อน ความดี ความจริง และความงาม ของชุมชน

ผลการศึกษาสรุปคุณค่าทางสังคมและสุนทรียภาพ :บทบาทของผีในเรือนพื้นถิ่นยังสะท้อนคุณค่า 3 มิติ ได้แก่:

1. **Goodness (ความดี)** – ปรากฏผ่านพิธีกรรมที่เน้นความกตัญญู การเคารพบรรพบุรุษ และการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ

2. **Truth (ความจริง)** – ปรากฏในความเชื่อร่วมของชุมชนที่ยอมรับกฎเกณฑ์ทางวัฒนธรรม โดยมีผีเป็นกลไกควบคุม

3. **Beauty (ความงาม)** – สะท้อนผ่านสุนทรียภาพของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ เครื่องบูชา และพิธีกรรมที่จัดขึ้นอย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ

ตาราง 4 การวิเคราะห์ “ภาพแทน” ความดี ความจริง ความงาม ในกรอบสัญญะศาสตร์และความเชื่อพื้นถิ่น

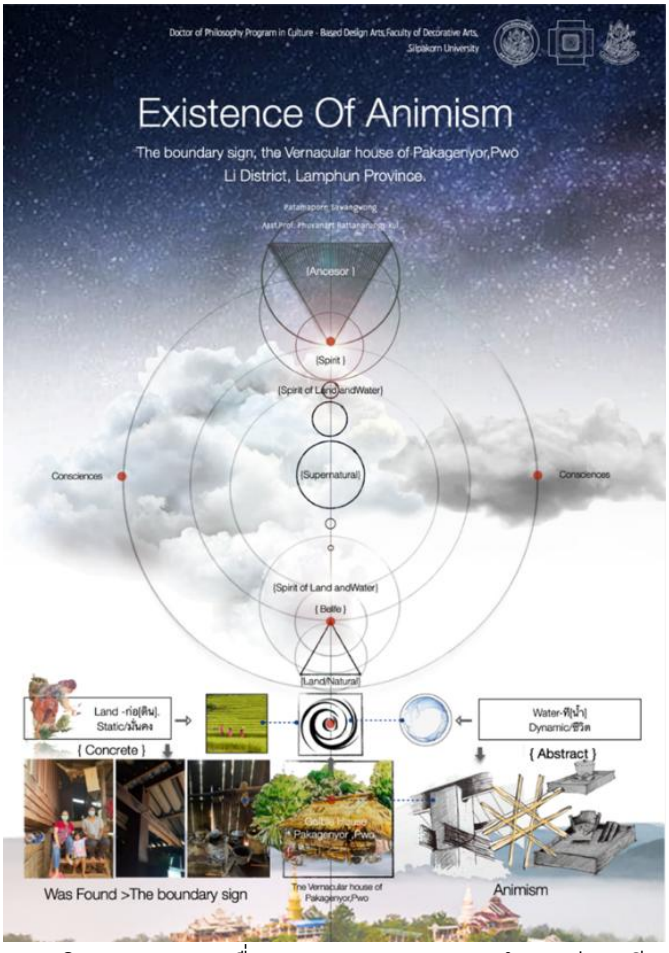
คุณค่า	ภาพแทน (Representation)	รูปสัญญะ (Signifier)	ความหมาย (Signified)	บทบาทเชิงความเชื่อ / วัฒนธรรม
ความดี	การเคารพผีเรือนบรรพชน	พิธีกรรม การไหว้ การห้ามลบหลู่	ความกตัญญู ความเคารพ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม	สร้างศีลธรรมโดยไม่ต้องใช้กฎหมาย
ความดี	ระเบียบเรือนที่ชัดเจน	การแบ่งพื้นที่ห้ามล่วงล้ำ	การรู้หน้าที่ รู้ที่ของตน	ควบคุมพฤติกรรมในครอบครัว
ความจริง	การดำรงอยู่ของผี	เรื่องเล่า ความเชื่อ พิธี	ความจริงเชิงจิตวิญญาณ	ความจริงที่ไม่ต้องพิสูจน์เชิงวิทยาศาสตร์
ความจริง	เรือนในฐานะจักรวาล	เสาเอก เตาไฟ บันได	โครงสร้างโลกตามความเชื่อ	ทำให้โลก “เข้าใจได้” สำหรับมนุษย์
ความงาม	ความเรียบง่ายของเรือน	วัสดุธรรมชาติ รูปทรงพื้นถิ่น	ความกลมกลืนกับธรรมชาติ	ความงามที่ไม่เน้นการอวด
ความงาม	พิธีกรรมในเรือน	การเคลื่อนไหว จังหวะ ภาษา	ความงามเชิงความหมาย	ความงามที่มองไม่เห็นด้วยตา
ความงาม	รอยเวลาในเรือน	คราบไฟ รอยไม้	ความงามของชีวิตที่ผ่านการใช้งาน	Beauty of Use ไม่ใช่ Beauty of Form

โดยรวม ผีในเรือนพื้นถิ่นไม่ได้ทำหน้าที่เพียงในฐานะความเชื่อ แต่เป็นระบบ “สัญญะความเชื่อ” ที่ทำหน้าที่สื่อสารดุลยภาพทางวัฒนธรรม และรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผีในเรือนพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงปกาเกอะญอและโพล่ง โดยชี้ให้เห็นว่า “ผี” มิได้เป็นเพียงความเชื่อเชิงจารีตหรือสิ่งเหนือธรรมชาติที่แยกขาดจากชีวิตประจำวัน หากแต่เป็นระบบสัญญะทางวัฒนธรรมที่ฝังตัวอยู่ในโครงสร้างสถาปัตยกรรม การจัดพื้นที่ และวิถีชีวิตของชุมชนอย่างแนบแน่น องค์ประกอบสำคัญของเรือนพื้นถิ่น เช่น บันได แม่เตาไฟ เสาเอก และตาเหลว ทำหน้าที่เป็นสัญญะเชิงพื้นที่ที่สื่อสารขอบเขต ความสัมพันธ์ และลำดับชั้นทางคุณค่าระหว่างมนุษย์ บรรพชน

ธรรมชาติ และสิ่งเหนือธรรมชาติ นอกจากนี้ งานวิจัยยังสร้างองค์ความรู้เชิงบูรณาการที่อธิบายว่าเรือนพื้นถิ่นมิได้เป็นเพียงพื้นที่อยู่อาศัย แต่เป็นสื่อกลางทางวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดคุณค่าของ “ความดี ความจริง และความงาม” ผ่านพิธีกรรม ข้อห้าม และการปฏิบัติซ้ำในชีวิตประจำวัน โดยความดีถูกสะท้อนผ่านระเบียบการใช้พื้นที่และการเคารพผีเรือน ซึ่งช่วยกำกับพฤติกรรมและสร้างความรับผิดชอบต่อครอบครัวและชุมชน ขณะที่ความจริงปรากฏในฐานะ “ความจริงเชิงวัฒนธรรม” ที่เกิดจากการยอมรับร่วมกันผ่านประสบการณ์ ความเชื่อ และวิถีปฏิบัติของผู้คน ส่วนความงามถูกทำความเข้าใจในฐานะความงามเชิงความหมาย ที่เกิดจากความเรียบง่าย ความกลมกลืนกับธรรมชาติ และร่องรอยแห่งกาลเวลา องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปต่อยอดสู่การออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัย การจัดการพื้นที่ทางวัฒนธรรม และการพัฒนาชุมชนที่เคารพรากฐานทางความเชื่อและบริบทท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การสร้างดุลยภาพระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน



ภาพที่ 6 โปสเตอร์ผลงานศิลปะแสดงการสื่อสารความหมาย“การดำรงอยู่ของผี : (ปัฐมาภรณ์ :2569)

สรุป

การศึกษาการดำรงอยู่ของผีในเรือนพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงปกาเกอะญอและโพล่งในอำเภอลี้ จังหวัดลำพูน พบว่า “ผี” มิได้ดำรงอยู่เพียงในฐานะสิ่งเหนือธรรมชาติหรือความเชื่อดั้งเดิมเท่านั้น หากแต่เป็นสัญญะทางวัฒนธรรมที่ฝังตัวอยู่ในพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่ทางสังคมของเรือนพื้นถิ่น ผ่านองค์ประกอบ

สำคัญ ได้แก่ เสาเอก บันได แม่เตาไฟ ตาเหลว และพื้นที่ประกอบพิธีกรรม ซึ่งทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ บรรพชน ธรรมชาติ และสิ่งเหนือธรรมชาติ อันสะท้อนโลกทัศน์และระบบคุณค่าของชุมชนที่สืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ความเชื่อเรื่องผีสามารถอธิบายผ่านกรอบแนวคิดความดี ความจริง และความงามได้อย่างชัดเจน โดย “ความดี” ปรากฏผ่านจารีต ข้อห้าม และแนวปฏิบัติที่ส่งเสริมความเคารพ ความกตัญญู และความรับผิดชอบต่อครอบครัวและชุมชน “ความจริง” ปรากฏในฐานะความจริงเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับและสืบทอดผ่านพิธีกรรม ความทรงจำร่วม และการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ขณะที่ “ความงาม” สะท้อนผ่านความเรียบง่าย ความกลมกลืนกับธรรมชาติ และความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่แฝงอยู่ในรูปแบบสถาปัตยกรรมและการใช้พื้นที่ของเรือนพื้นถิ่น

ดังนั้น เรือนพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงปกาเกอะญอและโพล่งจึงมิใช่เพียงที่อยู่อาศัย หากเป็นระบบสื่อสารทางวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดสัญญะความเชื่อ อัตลักษณ์ และภูมิปัญญาของชุมชนผ่านพื้นที่และสถาปัตยกรรม ความเชื่อเรื่องผีจึงทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการสร้างและรักษาดุลยภาพระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และสิ่งเหนือธรรมชาติ ตลอดจนเป็นรากฐานในการธำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมสู่คนรุ่นต่อไปอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

กิติกุล ศิริมูลเมือง. (2559). *ความเชื่อกับการจัดระเบียบที่ว่างของเรือนกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงห้วยต้ม.* เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์ และ คณะ. (2559). บทบาทพื้นที่ทางศาสนาในสังคมพหุวัฒนธรรม ใน การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม. *สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล.*, 33-45.

ขวัญชีวัน บัวแดง. (2551). *พื้นที่พรมแดนแม่น้ำเมยกับความสัมพันธ์ชาติพันธุ์กะเหรี่ยง-คนเมือง.* เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชญานิน บุญส่งศักดิ์ และคณะ. (2565). ความเชื่อที่ปรากฏในพิธีกรรมเลี้ยงผีของชาวกะเหรี่ยงบ้านปูเต้อ ตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. *วารสารมังรายสาร, 10*(2), 57-67.

ต้นข้าว ปาณินท์. (2548). ที่ว่างที่ไม่ว่าง: ความหมายของ space. *อาษา, 8–9*, 16-35.

ปัฐมาภรณ์ สว่างวงษ์, ภูวนาท รัตนรังสิกุล. (2567). ความเชื่อสิ่งเหนือธรรมชาติ: อัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองลี้ จังหวัดลำพูน สู่งานศิลปะสร้างสรรค์ “ดุลยภาพในความลี้ลับ: คน พึ่ง ความเชื่อเหนือธรรมชาติ. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 9*(2), 73-89. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/273981.

ระวิวรรณ โอฬารรัตน์มณี. (2555). ความเชื่อเรื่องผีกับการก่อรูปของเรือนพื้นถิ่นอุษาคเนย์. *วารสารหน้าจั่วว่าด้วยประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมไทย, (9)*, 69-80.

สุจริตลักษณ์ ดีผดุง. (2538). *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์: ม้ง.* นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2562). *ขวัญเอ๋ย ขวัญมาจากไหน?* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นาตาแฮก.

อัครพงศ์ อนุพันธุ์พงศ์. (2550). *บ้านเรือนชาวเขากะเหรี่ยงปกาเกอะญอ: ความยั่งยืนและการปรับตัวภายใต้นิเวศวัฒนธรรมไร่หมุนเวียน.* นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อุฬาร ปัญจะเรือง, ระวิวรรณ โอฬารรัตน์มณี. (2558). รูปแบบและการก่อรูปของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นกะเหรี่ยงปกาเกอะญอในพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก. *วารสารวิชาการออกแบบสภาพแวดล้อม, 2*(1), 54-65.

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ฝ่ายป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย*

PERFORMANCE EFFICIENCY OF POLICE OFFICERS IN THE CRIME PREVENTION AND SUPPRESSION UNIT AT BANGKOK NOI METROPOLITAN POLICE STATION.

ธนะวุฒิ ภูอ่าง
Tanawut Pooang
นัทนิชา โชติพิทยานนท์
Natnicha Chotpittayanon
วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
College of Politics and Governance, Suan Sunandha Rajabhat University
Corresponding author's e-mail: S67563833029@ssru.ac.th[1*], natnicha.ch@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านองค์กร ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่รับผิดชอบและระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย 2) เปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เสนอแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยศึกษาจากประชากรทั้งหมด (Census) ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย จำนวน 100 นาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .978 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยประชากร (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร (σ) t-test และ One-Way ANOVA ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (μ= 4.13) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่รับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (μ= 4.22) และระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่โดยรวมอยู่ในระดับมาก (μ= 4.19) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (μ= 4.21) 2) ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นยศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) แนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ควรมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง การ

* Received 28 May 2026; Revised 18 June 2026; Accepted 21 June 2026

สนับสนุนเทคโนโลยีและทรัพยากรที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ตลอดจนการจัดสรรกำลังพลให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่รับผิดชอบและความหนาแน่นของประชากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
คำสำคัญ : ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่, ปัจจัยด้านบุคลากร, ปัจจัยด้านองค์กร, ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ , เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายป้องกันปราบปรามอาชญากรรม

Abstract

The objectives of this research were: 1) Study the factors affecting job performance, including personnel factors, organizational factors, management factors, and area responsibility factors, as well as the level of job performance among crime prevention and suppression officers at Bangkok Noi Metropolitan Police Station; 2) compare job performance classified by personal factors; and 3) propose guidelines for improving job performance. This study employed a quantitative research approach and collected data from the entire population (census), consisting of 100 crime prevention and suppression officers at Bangkok Noi Metropolitan Police Station. The research instrument was a questionnaire with an overall reliability coefficient of .978. Data were analyzed using population mean, population standard deviation (σ), independent samples t-test, and one-way ANOVA. The findings revealed that 1) the overall level of factors affecting job performance was high (μ = 4.13). When considering each aspect, area responsibility factors had the highest mean score (μ = 4.22). The overall level of job performance was also high (μ = 4.19), with transparency showing the highest mean score (μ = 4.21) 2) job performance classified by personal factors, including gender, age, rank, educational level, and work experience, showed no statistically significant differences at the 0.05 level; and 3) guidelines for improving job performance should emphasize continuous personnel development, the provision of appropriate technology and operational resources, and the allocation of personnel in accordance with the characteristics of the responsible area and population density to enhance the effectiveness of police operations.

Keywords: Performance Efficiency, Personnel Factors, Organizational Factors, Management Factors, Crime Prevention and Suppression Police Officers

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในหลายมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของประชาชน รวมถึงก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์และอาชญากรรมทางเทคโนโลยีหรืออาชญากรรมไซเบอร์ (Cybercrime) ซึ่งสร้างความสูญเสียเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจและส่งผลกระทบโดยตรงต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม สถิติจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติระบุว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2567 ถึงปัจจุบัน ปริมาณคดีอาชญากรรมออนไลน์และการแจ้งความผ่านระบบบริหารการรับแจ้งความออนไลน์มีสถิติตัวเลขที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายครั้งสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายและการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมในยุคดิจิทัล (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2567)

การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมจึงเป็นภารกิจเร่งด่วนที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเป็นกลไกหลักขั้นต้น (First Responder) ในการเข้าระงับเหตุและดูแลความปลอดภัยของประชาชน อย่างไรก็ดี ด้วยลักษณะของอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้การปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยสนับสนุนรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านศักยภาพของบุคลากร โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ตลอดจนระบบและกระบวนการบริหารจัดการที่มีความยืดหยุ่น หน่วยงานตำรวจจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์ความรู้และการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ให้สอดรับกับบริบททางสังคมและสถานการณ์อาชญากรรมที่ทวีความรุนแรงขึ้น (รัฐสภา, 2567)

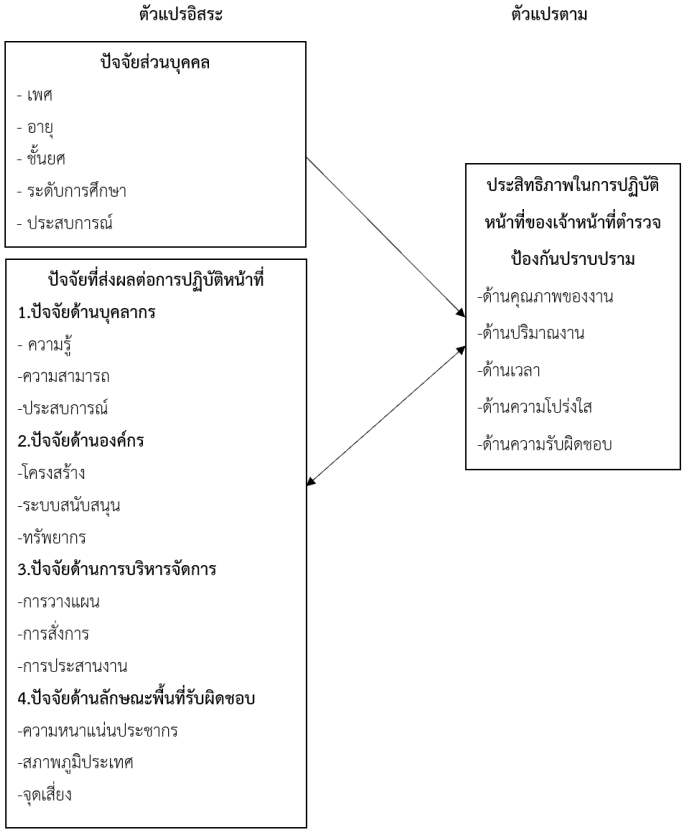
สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในเขตกรุงเทพมหานครที่มีภารกิจหลักครอบคลุมด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การสืบสวนสอบสวน และการจัดการจราจร โดยมีลักษณะพื้นที่รับผิดชอบเป็นเขตเมืองชั้นในที่มีความหนาแน่นของประชากรสูง อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะพหุสังคม ประกอบด้วยชุมชนดั้งเดิมควบคู่กับพื้นที่เชิงพาณิชย์ สถานศึกษา สถานพยาบาลขนาดใหญ่ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่งผลให้รูปแบบอาชญากรรมในพื้นที่มีความหลากหลายและเกิดเหตุการณ์ที่ต้องอาศัยการตอบสนองอย่างรวดเร็ว (Fast Response) จากเจ้าหน้าที่ตำรวจ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติพบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย ยังคงต้องปฏิบัติงานภายใต้ข้อจำกัดด้านกำลังพลเมื่อเทียบกับสัดส่วนประชากร ภาระงานที่เพิ่มขึ้น และความซับซ้อนของพื้นที่ ซึ่งหากปัจจัยด้านบุคลากร ด้านองค์กร ด้านการบริหารจัดการ หรือด้านลักษณะพื้นที่รับผิดชอบ ขาดความพร้อมหรือไม่สอดคล้องกัน ย่อมส่งผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ และอาจลดทอนความสามารถในการควบคุมอาชญากรรมในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิผล (สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย, 2568)

ผู้วิจัยจึงเลือกสถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อยเป็นพื้นที่ศึกษา เนื่องจากสภาพพื้นที่สามารถสะท้อนภาพตัวแทน (Representative) ของสถานีตำรวจในบริบทเขตเมืองชั้นในที่มีความซับซ้อนสูงได้อย่างชัดเจน การศึกษา

ถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่นี้ จึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อหาแนวทางพัฒนาการปฏิบัติงาน จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในภาพรวม หรือศึกษาปัจจัยเชิงเดี่ยว เช่น ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ หรือด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นรายด้าน ทว่ายังปรากฏงานวิจัยที่มุ่งศึกษาแบบบูรณาการร่วมกันระหว่าง ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านองค์กร ด้านการบริหารจัดการ และด้านลักษณะพื้นที่รับผิดชอบ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในบริบทของสถานีตำรวจนครบาลค่อนข้างจำกัด โดยเฉพาะในพื้นที่เขตเมืองชั้นในที่มีความจำเพาะเจาะจงสูง การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการ (Research Gap) ดังกล่าว เพื่อสร้างองค์ความรู้เชิงประจักษ์ และนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ 4 ด้าน กับตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ 5 ด้าน ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านองค์กร ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่รับผิดชอบและระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย

2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพการทำงาน (Work Performance Efficiency) ได้รับการอธิบายโดยว่า ประสิทธิภาพคือการทำงานที่ไม่เพียงแต่ “ได้ผล” (Effectiveness) เท่านั้น แต่ยังต้อง “ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า” (Efficiency) อีกด้วย กล่าวคือ การปฏิบัติงานต้องนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ตรงตามเป้าหมาย ขณะเดียวกันก็ต้องไม่สิ้นเปลืองกำลังคน เวลา และงบประมาณเกินความจำเป็น หากนำมาประยุกต์ใช้กับบริบทของตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม แนวคิดนี้หมายถึงการปฏิบัติหน้าที่ที่สามารถป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิผล พร้อมกับการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ Campbell (1990) ได้เสนอแนวคิดการวัดผลการปฏิบัติงาน (Performance Measurement Theory) ว่า การประเมินผลการทำงานไม่ควรพิจารณาเพียงตัวเลขเชิงปริมาณ เช่น จำนวนคดีหรือจำนวนการจับกุมเท่านั้น แต่ควรประเมินผ่านกรอบการวัดผลที่หลากหลาย เพื่อสะท้อนทั้งผลงานและพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร โดยควรพิจารณาความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม ระดับวินัย ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ตลอดจนความพึงพอใจของผู้รับบริการ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวช่วยให้การประเมินผลมีความครอบคลุม เที่ยงตรง และสะท้อนทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

Pollitt and Bouckaert (2004) อธิบายว่า ประสิทธิภาพในการทำงานของภาครัฐไม่ควรวัดจากผลลัพธ์เชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว แต่ควรพิจารณาความคุ้มค่าและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อประชาชนและสังคมร่วมด้วย โดยสามารถประเมินได้จากการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด การดำเนินงานที่เสร็จตรงตามเวลาและเป้าหมาย รวมถึงผลกระทบเชิงบวกที่เกิดขึ้นต่อสังคม หากนำมาประยุกต์ใช้กับงานตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม จะสามารถวัดประสิทธิภาพได้จากความรวดเร็วในการตอบสนองต่อเหตุฉุกเฉิน ความถูกต้องและคุณภาพของการปฏิบัติงาน รวมทั้งความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามมาตรฐานราชการและกฎหมาย อีกทั้ง ทฤษฎีการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ของ Taylor (1911) ยังอธิบายว่า การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพควรอาศัยการวิเคราะห์งานอย่างเป็นระบบ การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน และการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน โดยเฉพาะแรงจูงใจทางวัตถุ เช่น ค่าตอบแทน โบนัส หรือโอกาสเลื่อนตำแหน่ง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็ม

ศักยภาพ สำหรับงานตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม การจัดให้มีระบบแรงจูงใจที่สอดคล้องกับผลงาน เช่น รางวัลสำหรับหน่วยที่ลดอัตราอาชญากรรมได้ หรือการเลื่อนตำแหน่งตามผลงานที่ชัดเจน จะช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจและความทุ่มเทในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ แนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ที่มองว่า องค์กรตำรวจเป็นระบบที่องค์ประกอบต่าง ๆ ต้องทำงานเชื่อมโยงกัน หากมีการสนับสนุนทรัพยากร ระบบสื่อสาร และการบริหารจัดการที่เหมาะสม ย่อมส่งผลให้ผลผลิตขององค์กรมีคุณภาพสูงขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าการจัดโครงสร้างองค์กรและการสนับสนุนทรัพยากรที่เหมาะสม เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาบูรณาการร่วมกับหลักเกณฑ์และแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และบริบทเฉพาะของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยสรุปและกำหนดองค์ประกอบของประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ไว้ทั้งหมด 5 ด้านหลัก เพื่อใช้เป็นกรอบเกณฑ์ประเมินที่สะท้อนทั้งมิติผลสัมฤทธิ์ของงานและพฤติกรรมการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. ด้านคุณภาพของงาน พิจารณาจากความถูกต้อง แม่นยำ ความปลอดภัยในการระงับเหตุตามหลักยุทธวิธีตำรวจ และการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน

2. ด้านปริมาณงาน พิจารณาจากความครบถ้วนและปริมาณผลงานที่สามารถดำเนินการได้ตามวงรอบภารกิจที่ได้รับมอบหมายภายใต้ข้อจำกัดด้านกำลังพล

3. ด้านเวลา พิจารณาจากความรวดเร็วในการเดินทางถึงที่เกิดเหตุหลังได้รับแจ้งเหตุ และการปฏิบัติงานเสร็จสิ้นตามกรอบเวลาที่กำหนด

4. ด้านความโปร่งใส พิจารณาจากความซื่อสัตย์สุจริต การปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากอคติหรือการเลือกปฏิบัติ และสามารถตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาล

5. ด้านความรับผิดชอบ:พิจารณาจากความเอาใจใส่ทุ่มเทต่อหน้าที่ ความพร้อมในการให้บริการ และการตระหนักถึงผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพและความปลอดภัยของประชาชน

แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านบุคลากรเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยอาศัยความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่จำเพาะเจาะจง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human Capital Theory) ของ Gary S. Becker (1964) ที่อธิบายว่า การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรผ่านระบบการศึกษาและการฝึกอบรมทางยุทธวิธีอย่างต่อเนื่องจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการทำงาน ลดความผิดพลาด และก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

ปัจจัยด้านองค์การ ปัจจัยด้านองค์การเกี่ยวข้องกับโครงสร้างองค์กร ระบบการบังคับบัญชา และระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดโครงสร้างระบบราชการ (Bureaucracy Theory) ของ Max Weber (1947) ที่อธิบายว่า องค์กรที่มีโครงสร้างชัดเจน มีการแบ่งงานกันทำตามความเชี่ยวชาญ มีการกำหนด

หน้าที่ความรับผิดชอบ และสายการบังคับบัญชาที่เป็นระบบจากบนลงล่าง จะช่วยให้การปฏิบัติงานป้องกันปราบปรามเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความโปร่งใส และสามารถควบคุมการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่งสอดรับกับหลักการบริหารจัดการ (Administrative Management) ของ Henri Fayol (1949) ที่อธิบายว่า การบริหารจัดการที่เป็นระบบและมีทิศทางที่ชัดเจน จะช่วยให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนทรัพยากรได้อย่างเต็มศักยภาพ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้องตามหลักยุทธวิธี และเหมาะสมกับสถานการณ์วิกฤต

ปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่รับผิดชอบ ลักษณะพื้นที่รับผิดชอบเป็นปัจจัยเชิงกายภาพที่ส่งผลต่อโอกาสและความเสี่ยงในการเกิดอาชญากรรมในเขตเมือง โดย Paul Brantingham และ Patricia Brantingham (1981) ได้อธิบายไว้ในทฤษฎีอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม (Environmental Criminology) ว่า พื้นที่ที่มีความแออัด เป็นจุดอับสายตา หรือขาดการบริหารจัดการทางกายภาพที่ดี จะเป็นตัวเพิ่มโอกาสในการก่อเหตุอาชญากรรม ในทางตรงกันข้าม การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น การดูแลพื้นที่สาธารณะ การปรับปรุงภูมิทัศน์ และการติดตั้งระบบแสงสว่างหรือกล้องวงจรปิด จะช่วยลดโอกาสการกระทำผิดและเพิ่มความปลอดภัยให้แก่เจ้าหน้าที่ขณะปฏิบัติหน้าที่

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ด้านบุคลากร ด้านองค์การ ด้านการบริหารจัดการ และด้านลักษณะพื้นที่รับผิดชอบ ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงและส่งอิทธิพลร่วมกันต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ตลอดจนการรักษาความสงบเรียบร้อยและการให้บริการประชาชนในระดับสถานีตำรวจ

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากร

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนที่ปฏิบัติหน้าที่ป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สังกัดสถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย จำนวนทั้งหมด 100 นาย (ข้อมูล ณ ปี พ.ศ. 2568) โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมด (Census) เนื่องจากจำนวนประชากรมีขนาดจำกัดและผู้วิจัยสามารถเข้าถึงหน่วยข้อมูลได้ครบทุกหน่วย การวิจัยครั้งนี้จึงไม่มีการสุ่มตัวอย่างและไม่มีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างใด ๆ ทั้งนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมดจะช่วยขจัดความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Error) ได้โดยสิ้นเชิง ทำให้ข้อมูลที่ได้รับมีความครอบคลุม แม่นยำ และสะท้อนภาพข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ของการปฏิบัติงานในพื้นที่ศึกษาได้อย่างแท้จริง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ยศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะเป็นแบบ

ตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Rating Scale) จำนวน 26 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านองค์กร ด้านการบริหารจัดการ และด้านลักษณะพื้นที่รับผิดชอบ ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Rating Scale) จำนวน 15 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา ด้านความโปร่งใส และด้านความรับผิดชอบ ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) จำนวน 5 ข้อ เครื่องมือวิจัยดังกล่าวผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และเมื่อนำไปทดลองใช้ (Try-out) ได้นำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า ตอนที่ 2 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .967 ตอนที่ 3 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .955 และมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ 41 ข้อ เท่ากับ .978 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ยอมรับได้ทางวิชาการคือ 0.800 (Cronbach, L. J., 1990) แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นสูงและสามารถนำไปจัดเก็บข้อมูลจริงได้

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลอย่างเป็นทางการจากผู้บังคับบัญชาของสถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย เพื่อขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งเป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษา โดยยืนยันว่าจะรักษาความลับของข้อมูลและนำข้อมูลไปใช้เพื่อประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น

3.2 เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย จำนวน 100 นาย ซึ่งเป็นประชากรทั้งหมดที่ปฏิบัติหน้าที่ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา โดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-administered Questionnaire)

3.3 อธิบายวัตถุประสงค์และวิธีการตอบแบบสอบถามก่อนที่ประชากรจะตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ความสำคัญของงานวิจัย ตลอดจนวิธีการตอบแบบสอบถามในแต่ละตอน เพื่อให้ประชากรเข้าใจตรงกันและสามารถให้ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และตรงตามความเป็นจริง รวมถึงเน้นย้ำว่าไม่มีผลกระทบต่อหน้าที่ราชการ และข้อมูลจะถูกเก็บเป็นความลับอย่างเคร่งครัด

3.4 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้เวลาในการแจกและรวบรวมแบบสอบถามทั้งสิ้น 2 สัปดาห์ โดยมีการติดตามความคืบหน้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับคืนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด และได้รับกลับคืนมาทั้งหมด 100 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100% ของประชากรที่ศึกษา

3.5 การตรวจสอบและบันทึกข้อมูล หลังจากได้รับแบบสอบถามคืนแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ทั้งในด้านการตอบคำถามครบถ้วน ความชัดเจนของคำตอบ และความสอดคล้องของข้อมูล หากพบแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์หรือไม่สามารถวิเคราะห์ได้ จะตัดออกจากการวิเคราะห์ข้อมูล

จากนั้นนำข้อมูลที่สมบูรณ์มาบันทึกลงในโปรแกรม SPSS for Windows เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้ในการแจกแจงข้อมูลลักษณะประชากร เช่น เพศ อายุ ยศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน สำหรับการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าเฉลี่ยประชากร (Population Mean: μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (Population Standard Deviation: σ) เพื่ออธิบายแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางและการกระจายตัวของข้อมูล เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ในการทดสอบสมมุติฐานของการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์หรือความแตกต่างของตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (t-test for Independent Samples) ใช้เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มีความเป็นอิสระจากกัน เช่น เพศ นอกจากนี้ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ใช้เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 3 กลุ่มขึ้นไป เช่น อายุ ชั้นยศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และหากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะดำเนินการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffé's Method) เพื่อระบุคู่ที่มีความแตกต่างต่อไป

ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านองค์กร ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่รับผิดชอบ ทั้งโดยรวม และรายด้านโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งโดยรวมและรายด้าน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	ระดับ	อันดับ
1. ปัจจัยด้านบุคลากร	4.22	0.53	มากที่สุด	2
2. ปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่รับผิดชอบ	4.22	0.47	มากที่สุด	1
3. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ	4.11	0.59	มาก	3
4. ปัจจัยด้านองค์กร	3.97	0.78	มาก	4
รวม	**4.13**	**0.47**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (μ = 4.13, σ= 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่รับผิดชอบ (μ= 4.22, σ = 0.47) และปัจจัยด้านบุคลากร (μ= 4.22, σ= 0.53) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ (μ= 4.11, σ= 0.59) ส่วนปัจจัยด้านองค์กร (μ= 3.97, σ= 0.78) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่รับผิดชอบและปัจจัยด้านบุคลากรเป็นปัจจัยหลักที่กำหนดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย ได้แก่ ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา ด้านความโปร่งใส และด้านความรับผิดชอบทั้งโดยรวม และรายด้านโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (μ) ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทั้งโดยรวมและรายด้าน

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	ระดับ	อันดับ
1. ด้านความโปร่งใส	4.21	0.58	มากที่สุด	1
2. ด้านความรับผิดชอบ	4.19	0.55	มาก	2
3. ด้านคุณภาพของงาน	4.18	0.55	มาก	3
4. ด้านเวลา	4.18	0.56	มาก	4
5. ด้านปริมาณงาน	4.17	0.61	มาก	5
รวม	**4.19**	**0.59**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (μ=4.19, σ = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้พบว่า ด้านความโปร่งใส (μ=4.21, σ = 0.58) รองลงมาคือ ด้านความรับผิดชอบ (μ=4.19, σ = 0.55) ส่วนด้านปริมาณงาน (μ=4.17, σ = 0.61) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ในระดับที่น่าพึงพอใจ โดยเฉพาะด้านความโปร่งใสและความรับผิดชอบ

4.3 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย จำแนกปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล และประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย แตกต่างกัน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 5 สมมติฐานย่อย รายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ 1.1 เพศของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย จำแนกตามเพศ

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่		ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	t-test	df	Sig.
เพศ	**ชาย**	4.18	0.45	0.40	98	0.69
	หญิง	4.29	0.62			

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย จำแนกตามเพศ พบค่า ภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 1.2 อายุของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย จำแนกตามอายุ

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F-test	Sig.
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	0.19	**3**	0.06	0.30	0.83
	ภายในกลุ่ม	20.08	96	0.21		
	รวม	**20.27**	**99**			

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย จำแนกตามอายุ พบค่า ภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 1.3 ระดับยศของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย จำแนกตามระดับยศ

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F-test	Sig.
ระดับยศ	**ระหว่างกลุ่ม**	**0.90**	**4**	**0.22**	**0.10**	**0.36**
	ภายในกลุ่ม	**19.37**	**95**	**0.20**		
	รวม	**20.27**	**99**			

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย จำแนกตามระดับยศ พบค่า ภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 1.4 ระดับการศึกษาของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจ นครบาลบางกอกน้อย แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย จำแนกตามระดับการศึกษา

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F-test	Sig.
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.04	2	0.01	0.03	0.97
	ภายในกลุ่ม	23.23	97	0.21		
	รวม	**20.27**	**99**			

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย จำแนกตามระดับการศึกษา พบค่า ภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 1.5 ประสบการณ์ทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย แตกต่างกัน

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F-test	Sig.
ประสบการณ์ทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	0.72	4	0.18	0.87	0.48
	ภายในกลุ่ม	19.55	95	0.21		
	รวม	**20.27**	**99**			

จากตารางที่ 7 พบว่า ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย จำแนกตามประสบการณ์ทำงานพบค่า ภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

1. เจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อยที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่รับผิดชอบ และปัจจัยด้านบุคลากร รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และปัจจัยด้านองค์กร ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ลักษณะพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อยมีบริบทเป็นเขตเมืองชั้นในที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงและมีความซับซ้อนเชิงกายภาพ ตลอดจนเป็นพหุสังคมที่มีทั้งชุมชนดั้งเดิม พื้นที่เชิงพาณิชย์ และสถานพยาบาลขนาดใหญ่ สภาพแวดล้อมเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดรูปแบบโอกาสและข้อจำกัดในการก่ออาชญากรรม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม (Environmental Criminology) ของ Paul Brantingham และ Patricia Brantingham (1981) ที่ระบุว่าการจัดสภาพแวดล้อมเชิงกายภาพ และการบริหารพื้นที่เสี่ยงมีอิทธิพลโดยตรงต่อการควบคุมและป้องกันเหตุ ด้วยเหตุนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานจึงให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านพื้นที่สูงสุด ควบคู่ไปกับปัจจัยด้านบุคลากรซึ่งเปรียบเสมือนเครื่องมือในการขับเคลื่อนยุทธวิธี โดยสอดรับกับทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human Capital Theory) ของ Gary S. Becker (1964) ที่ชี้ว่าระดับความรู้ ทักษะความชำนาญ และประสบการณ์ที่ได้รับการฝึกอบรมมาเป็นระบบ จะช่วยเพิ่มศักยภาพและลดความผิดพลาดในการเผชิญเหตุวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชศาล พันธุ์วัฒนา (2567) ที่ศึกษาบุพปัจจัยที่ส่งผลต่อการป้องกันอาชญากรรมของตำรวจภูธรเมืองจังหวัดสุรินทร์ ที่พบว่ามาตรการเชิงพื้นที่และการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยหลักในการควบคุมอาชญากรรม ทว่ามีความแตกต่างจากงานวิจัยของ นพดล อินทรกำแหง

(2562) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 1 ซึ่งพบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนและการทำงานเชิงรุกเป็นปัจจัยสำคัญต่อการป้องกันอาชญากรรม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความแตกต่างของบริบทพื้นที่ศึกษา โดยสถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อยเป็นพื้นที่เขตเมืองที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงและมีความซับซ้อนของปัญหาอาชญากรรมมากกว่าพื้นที่ศึกษาในงานวิจัยดังกล่าว ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่รับผิดชอบและศักยภาพของบุคลากรในระดับสูง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์อาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความโปร่งใส รองลงมาคือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านคุณภาพของงาน ด้านเวลา และด้านปริมาณงาน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในบริบทการทำงานปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายป้องกันปราบปรามต้องปฏิบัติหน้าที่ท่ามกลางสายตาและการตรวจสอบอย่างใกล้ชิดจากภาคประชาชนและการนำเสนอของสื่อสังคมออนไลน์ ยิ่งในเขตเมืองชั้นในที่มีการตื่นตัวทางสังคมสูง เจ้าหน้าที่จึงต้องยึดหลักเกณฑ์ความโปร่งใสและความรับผิดชอบตามแนวทางธรรมาภิบาลเพื่อลดข้อร้องเรียนและสร้างความไว้วางใจ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ของ Pollitt และ Bouckaert (2004) ที่มุ่งเน้นการวัดประสิทธิภาพจากมิติความโปร่งใส ความคุ้มค่า และการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน มากกว่าการมุ่งเน้นตัวเลขปริมาณคดีเพียงอย่างเดียว ในขณะที่มิติด้านปริมาณงานและด้านเวลาแม้จะอยู่ในระดับมาก แต่กลับได้รับการประเมินต่ำที่สุดในบรรดา 5 ด้าน สะท้อนให้เห็นข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและระบบสนับสนุนขององค์กรที่เจ้าหน้าที่ต้องแบกรับภาระงานที่ทวีความรุนแรงขึ้นภายใต้ภาวะขาดแคลนกำลังพลและงบประมาณ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลลิตา ปาละกูล และ อรนันท์ กลันทปุระ (2565) ที่พบว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของตำรวจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทว่ามีความแตกต่างกันในแง่ของลำดับมิติประสิทธิภาพ โดยด้านคุณภาพของงานและด้านระยะเวลาการทำงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากเป็นการศึกษาในระดับสำนักงานยุทธศาสตร์ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับนโยบาย ต่างจากงานวิจัยครั้งนี้ที่เป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการในพื้นที่จริงที่ต้องเผชิญแรงกดดันจากการตรวจสอบและมีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนโดยตรง ด้านความโปร่งใสและความรับผิดชอบจึงเด่นชัดขึ้นมาเป็นอันดับแรก และยังสอดคล้องเชิงระบบกับงานวิจัยของ มีนาวรรณ นิ่มแย้ม และ ภิรดา ชัยรัตน์ (2567) ซึ่งศึกษาบุคลากรภาครัฐและพบว่ามิติด้านปริมาณงานเป็นด้านที่ได้รับการประเมินต่ำที่สุดเช่นกัน สะท้อนว่าภายใต้บริบทองค์กรราชการไทยปัจจุบัน ภาระงานที่ล้นมือ (Workload) เป็นอุปสรรคสำคัญร่วมกันที่ลดทอนประสิทธิภาพด้านปริมาณงานลง

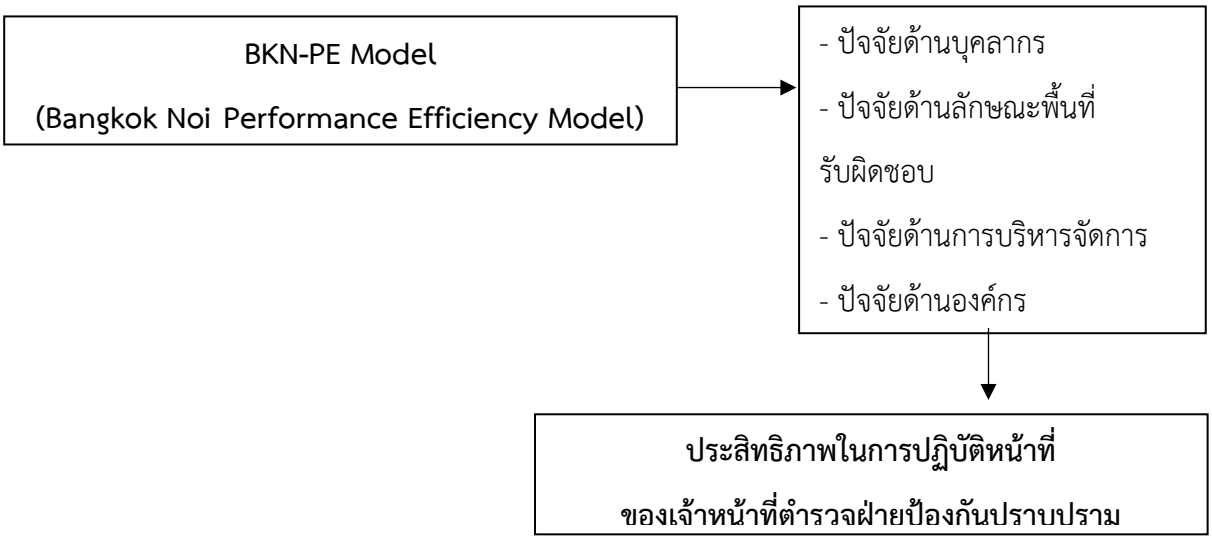
2. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่จำแนกตามเพศ อายุ ยศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน พบว่า การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่จำแนกตามเพศ อายุ ยศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์เชิงเหตุผลสนับสนุนข้อนี้ผ่านแนวคิดโครงสร้างระบบราชการ (Bureaucracy Theory) ของ Max Weber (1947) และหลักการบริหารจัดการ (Administrative Management) ของ Henri Fayol (1949) ว่า เนื่องจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีลักษณะโครงสร้างองค์กรที่รวมศูนย์อำนาจและ

การบังคับบัญชาที่เข้มงวดจากบนลงล่าง การปฏิบัติหน้าที่ในสายงานป้องกันปราบปรามจึงถูกควบคุมด้วยกฎระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งทางราชการ และมีคู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงานมาตรฐาน (Standard Operating Procedures: SOPs) ในการเข้าเผชิญเหตุและระงับเหตุฉุกเฉินที่ชัดเจนและเป็นรูปแบบเดียวกันทุกนาย ประกอบกับเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจทุกนาย ไม่ว่าจะมีความแตกต่างกันในแง่ของเพศ อายุ หรือชั้นยศ ต่างต้องผ่านการฝึกอบรมร่วมกันในหลักสูตรยุทธวิธีตำรวจ การใช้อาวุธ และการระงับเหตุผ่านมาตรฐานเดียวกันจากโรงเรียนตำรวจ ยิ่งไปกว่านั้น ระบบสนับสนุนทางเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน เช่น ระบบวิทยุสื่อสาร ศูนย์สั่งการ และเครือข่ายกล้องวงจรปิด ทำให้การตัดสินใจแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าถูกกำกับและควบคุมโดยผู้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา ส่งผลให้ข้อจำกัดหรือคุณลักษณะส่วนบุคคลเฉพาะตัวไม่มีอิทธิพลเหนือมาตรฐานการทำงานในพื้นที่ศึกษา เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกนายจึงสามารถปฏิบัติหน้าที่และรับรู้ถึงประสิทธิภาพในเกณฑ์ที่เท่าเทียมกัน ผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ DeHart-Davis และ Pandey (2005) เกี่ยวกับเพศและการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อผลการปฏิบัติงาน ซึ่งระบุว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ว่าเพศใดต่างรับรู้ว่าตนเองมีคุณสมบัติและความสามารถเท่าเทียมกันในการปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมายและการปฏิบัติตามมาตรฐานงานราชการ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของก้องปิติ อ่อนมาก (2563) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า เปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ระยะเวลาการปฏิบัติงานส่งผลต่อปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการป้องกัน อาชญากรรมของข้าราชการตำรวจแตกต่างกัน ส่วนในด้านอายุ ระดับการศึกษา ชั้นยศ ตำแหน่ง เงินเดือนและเงินเพิ่มพิเศษไม่แตกต่างกัน ทว่ามีความแตกต่างจากงานวิจัยของของ สุทธิพงษ์ สิงห์ค้อ (2559) ในมิติด้านอายุและระดับการศึกษา เนื่องจากบริบทพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบทที่มีความห่างไกล ซึ่งปัจจัยด้านประสบการณ์ส่วนบุคคลและอายุจะมีผลต่อการตัดสินใจแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้ามากกว่าพื้นที่ สถานีตำรวจนครบาล ที่มีระบบวิทยุสื่อสาร ศูนย์สั่งการ และเทคโนโลยีกล้องวงจรปิดสนับสนุนการสั่งการของผู้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา

3. แนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันปราบปรามอาชญากรรมสถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย จากการสังเคราะห์ผลการวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับข้อเสนอแนะจากคำถามปลายเปิดในแบบสอบถาม ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมควรมุ่งเน้นใน 3 มิติสำคัญ ได้แก่ 1) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่องผ่านการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับสถานการณ์อาชญากรรมในปัจจุบัน 2) การจัดสรรกำลังพลและทรัพยากรให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่รับผิดชอบและภารกิจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และ 3) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการสื่อสารภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเอื้อต่อการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่ผู้วิจัยสังเคราะห์จากผลการวิจัย โดยพิจารณาจากปัจจัยด้านบุคลากร ด้านองค์กร ด้านการบริหารจัดการ และด้านลักษณะพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตลอดจนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ตอบแบบสอบถามที่สะท้อนความต้องการในการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน การสนับสนุนทรัพยากรที่

เพียงพอ และการปรับปรุงระบบบริหารจัดการภายในหน่วยงานให้มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ที่มองว่าองค์กรเป็นระบบเปิด ซึ่งประสิทธิภาพของผลลัพธ์ขึ้นอยู่กับความพร้อมของปัจจัยนำเข้า กระบวนการบริหารจัดการ และสภาพแวดล้อมขององค์กร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระพัทธ์ บุรี และปัณณธร หอมบุญมา (2568) ที่พบว่าการสนับสนุนด้านบุคลากรและทรัพยากรเป็นองค์ประกอบสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของพชร ทองสาริเจริญ และนฤมล อนุสนธิ์พัฒน์ (2568) ที่ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาศักยภาพบุคลากรควบคู่กับการสนับสนุนทรัพยากรและระบบบริหารจัดการที่เหมาะสม เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจได้อย่างมีประสิทธิผล

องค์ความรู้ใหม่



จากการสังเคราะห์ผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถพัฒนาองค์ความรู้ในรูปแบบ BKN-PE Model (Bangkok Noi Performance Efficiency Model) ซึ่งอธิบายว่าประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเกิดจากการบูรณาการของ 4 ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านองค์กร ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่รับผิดชอบ โดยปัจจัยด้านบุคลากรช่วยเสริมสร้างความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านองค์กรสนับสนุนทรัพยากรและสภาพแวดล้อมการทำงาน ปัจจัยด้านการบริหารจัดการส่งเสริมการวางแผนและการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ส่วนปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่รับผิดชอบสะท้อนบริบทของพื้นที่และความเสี่ยงด้านอาชญากรรมที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่โดยตรง ดังนั้น การพัฒนาทั้ง 4 ปัจจัยอย่างสมดุลจะนำไปสู่การยกระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจได้อย่างมีประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ปัจจัยด้านบุคลากร ควรส่งเสริมการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในรูปแบบใหม่ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการปฏิบัติงาน

1.2 ปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่รับผิดชอบ ควรนำข้อมูลจุดเสี่ยงอาชญากรรม ลักษณะทางกายภาพ และความหนาแน่นของประชากรมาใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงาน การจัดสายตรวจ และการจัดสรรกำลังพลให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่รับผิดชอบ

1.3 ปัจจัยด้านองค์กร หน่วยงานควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างองค์กรและระบบสนับสนุนการปฏิบัติงาน โดยจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี และทรัพยากรที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ให้เพียงพอและเหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

1.4 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารควรพัฒนาระบบการวางแผน การมอบหมายงาน การติดตามประเมินผล และการสื่อสารภายในองค์กรให้มีความชัดเจน โปร่งใส และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยเพิ่มเติมที่อาจมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล นโยบายด้านความมั่นคง ภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชา หรือบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เพื่อให้สามารถอธิบายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังสถานีตำรวจนครบาลในพื้นที่อื่น เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยและสะท้อนภาพรวมของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับที่กว้างขึ้น

2.3 ควรนำระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม มาใช้ควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ก้องปิติ อ่อนมาก. (2563). การปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐม. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5*(3), 419–430.

ธีระพัทธ์ บุรี, และปัณณธร หอมบุญมา. (2568). แนวทางการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ: กรณีศึกษาสถานีตำรวจภูธรป่าโมก จังหวัดอ่างทอง. *วารสารธรรมเพื่อชีวิต, 31*(3), 558–570.

นพดล อินทรกำแหง. (2562). การปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมของตำรวจภูธรภาค 1 (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกริก.

พชร ทองสาริเจริญ และนฤมล อนุสนธิ์พัฒน์. (2568). แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจฝ่ายอำนวยการ 4 ในกองบังคับการอำนวยการตำรวจภูธรภาค 1. *วารสารธรรมเพื่อชีวิต, 31*(3), 253 - 268.

พิชศาล พันธุ์วัฒนา. (2567). บุพปัจจัยที่ส่งผลต่อการป้องกันอาชญากรรมของตำรวจภูธรเมืองจังหวัดสุรินทร์. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ, 2*(5), 54 – 72.

มีนาวรรณ นิ่มแย้ม, ภิรดา ชัยรัตน์. (2567). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 6*(3), 74 – 89.

รัฐสภา. (2567). *รายงานผลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมประจำปี 2567*. Retrieved from https://gcc.go.th/2025/01/13.com

ลลิตา ปาละกูล, และอรนันท์ กลันทปุระ. (2565). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจสำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 8*(3), 162–175.

สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย. (2568). *ประวัติความเป็นมา*. Retrieved from https://bangkoknoi.metro.police.go.th/

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2567). *ข้อมูลและรายงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม.* Retrieved from https://www.thaigov.go.th/th/home

สุทธิพงษ์ สิงห์ค้อ. (2559). [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

Becker, G. S. (1964). *Human capital: A theoretical and empirical analysis, with special reference to education.* University of Chicago Press.

Brantingham, P. J., & Brantingham, P. L. (1981). *Environmental criminology.* Sage Publications.

Campbell, J.P., McHenry, J.J. and Wise, L.L. (1990). Modeling job performance in a population of jobs. *Personnel Psychology, 43*(2), 313–575.

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing (5th ed.).* HarperCollins.

DeHart-Davis, L., & Pandey, S. K. (2005). Gender and police officers' perceptions of their job performance: An analysis of the relationship between gender and perceptions of job performance. *Police Quarterly, 8*(2), 188–205. doi:10.1177/1098611104271650

Fayol, H. (1949). *General and industrial management (C. Storrs, Trans.).* Pitman.

Pollitt, C., & Bouckaert, G. (2004). *Public management reform: A comparative analysis (2nd ed.).* Oxford University Press.

Taylor, F. W. (1911). *The principles of scientific management.* Harper & Brothers.

Weber, M. (1947). *The theory of social and economic organization (T. Parsons, Trans.).* Free Press.

การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี*

INNOVATION AND TECHNOLOGY ACCEPTANCE AFFECTING JOB PERFORMANCE EFFICIENCY OF PERSONNEL IN SAM KHOK SUBDISTRICT MUNICIPALITY, SAM KHOK DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE.

สุภาพร ดอกสายหยุด
Supaporn Doksaiyud
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ประเทศไทย
Faculty of Graduate Studies, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand
E-mail: supapornd94@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก และเพื่อศึกษาการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก จำนวน 126 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคกมีการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.50,S.D.=60) มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.47,S.D.=0.60) เมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี พบว่า การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานในระดับภาพรวมมีความสัมพันธ์ในระดับสูงมากกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก (r=0.913, Sig.=0.000) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานทุกด้าน ได้แก่ ด้านการรับรู้ถึง

* Received 19 April 2026; Revised 5 August 2026; Accepted 11 August 2026

ประโยชน์ที่ได้รับ ด้านการรับรู้ว่าใช้งานง่าย และด้านความตั้งใจที่จะใช้เทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

คำสำคัญ: การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยี, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, บุคลากรเทศบาล, เทศบาลตำบลสามโคก

Abstract

This study aimed to examine the level of innovation and technology acceptance and the job performance efficiency of personnel in Sam Khok Subdistrict Municipality. It also sought to investigate the influence of innovation and technology acceptance in work practices on the job performance efficiency of municipal personnel. A quantitative research approach was employed. The sample consisted of 126 personnel from Sam Khok Subdistrict Municipality. Data were collected using a structured questionnaire and analyzed using both descriptive and inferential statistics, including correlation coefficient analysis. The findings revealed that the overall level of innovation and technology acceptance among personnel was at the highest level, with a mean score of 4.50. Similarly, the overall job performance efficiency was also at the highest level, with a mean score of 4.47. The hypothesis testing indicated that innovation and technology acceptance was highly correlated with job performance efficiency among personnel in Sam Khok Subdistrict Municipality, Sam Khok District, Pathum Thani Province (r = 0.913, Sig. = 0.000). when considering each dimension, it was found that all aspects of innovation and technology acceptance—namely perceived usefulness, perceived ease of use, and behavioral intention to use—were significantly correlated with job performance efficiency at the .01 level of significance.

Keywords: innovation and technology acceptance, job performance, municipal personnel, sam khok subdistrict municipality

บทนำ

ในปัจจุบันโลกกำลังก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การให้บริการสาธารณะ และการพัฒนาศักยภาพบุคลากร การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้จึงกลายเป็นกลไกสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็วและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (อรพินทร์ พญาพิทักษ์สกุล, 2568) โดยการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงเผชิญข้อจำกัดหลายประการ เช่น ความพร้อมด้านบุคลากร ทรัพยากร เทคโนโลยี และความเข้าใจในการใช้งาน ซึ่งส่งผลให้การนำเทคโนโลยีมาใช้ไม่เกิดประสิทธิผลอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ การศึกษาพบว่า

ความสำเร็จของการพัฒนานวัตกรรมในองค์กรท้องถิ่นขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ ได้แก่ การสนับสนุนจากผู้บริหาร ความเหมาะสมของเทคโนโลยีกับบริบทองค์กร และที่สำคัญคือ “การยอมรับเทคโนโลยีของบุคลากร” ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการนำไปใช้จริงในการปฏิบัติงาน (อนุรัตน์ อนันทนาธร, 2566) ซึ่งในมิติของการยอมรับเทคโนโลยีงานวิจัยในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ ความง่ายในการใช้งาน และทัศนคติของผู้ใช้งานมีความสัมพันธ์กับการนำเทคโนโลยีไปใช้ และส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร (นิรันดร์ บุญกลิ่น, และฉัตรชัย เหล่าเขตการณ์, 2567) อีกทั้งการยอมรับเทคโนโลยียังเป็นตัวกำหนดระดับการมีส่วนร่วมและการใช้ระบบดิจิทัลในองค์กร หากบุคลากรไม่ยอมรับหรือขาดความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยี จะส่งผลให้การดำเนินงานขาดความต่อเนื่องและไม่สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กาญจนา เผือกคง, อนัคฆ์ ใจสมุทร, และไชยวัฒน์ เผือกคง, 2569)

เทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการให้บริการสาธารณะและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนโยบายรัฐบาลดิจิทัล การพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้สามารถยอมรับและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็น อย่างไรก็ตาม ยังขาดการศึกษาที่ชัดเจนเกี่ยวกับระดับการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีของบุคลากรในพื้นที่ดังกล่าว และผลกระทบที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ดังนั้น การศึกษาการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากจะช่วยให้ทราบถึงปัจจัยที่เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนานโยบาย การบริหารทรัพยากรบุคคล และการวางแผนพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งสนับสนุนการขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่การเป็นองค์กรดิจิทัลอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก

2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก 3. เพื่อศึกษาการยอมรับนวัตกรรมของนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ จากการแจกแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 183 คน และคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรสำเร็จของ “Taro Yamane” ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และที่ระดับความคลาดเคลื่อน ± 5% จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 126 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check list) ส่วนที่ 2 การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ส่วนที่ 3 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือใน 2 ด้าน ได้แก่ (1) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยพบว่าข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปทุกข้อ แบบสอบถามได้รับการทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด และคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าทั้งฉบับเท่ากับ 0.939

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามให้กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยจะพิจารณาตามความสะดวกของประชากรตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบสอบถามและรอเก็บแบบสอบถามทันที จำนวน 126 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson’s Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

1. ลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 69.8 มีอายุระหว่าง 25 - 34 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.0 มีการศึกษาส่วนใหญ่ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 56.9 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่ 10,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 57.1 มีประเภทตำแหน่งส่วนใหญ่ เป็นพนักงานเทศบาล/ลูกจ้างประจำ คิดเป็นร้อยละ 36.4

2. การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก พบว่า บุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคกมีการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ลำดับแรก คือ ด้านความตั้งใจที่จะใช้เทคโนโลยี มีอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.51) รองลงมา คือ ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ มีอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.50) และด้านการรับรู้ว่าใช้งานง่าย มีอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.48) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก โดยรวมและรายด้าน

การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	SD	ระดับการยอมรับ
1. ด้านความตั้งใจที่จะใช้เทคโนโลยี	4.51	0.58	มากที่สุด
2. ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ	4.50	0.68	มากที่สุด
3. ด้านการรับรู้ว่าใช้งานง่าย	4.48	0.65	มากที่สุด
รวม	**4.50**	**0.60**	**มากที่สุด**

3. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ลำดับแรก คือ ด้านคุณภาพงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.49) รองลงมา ได้แก่ ด้านเวลาในการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.48) ด้านด้านค่าใช้จ่าย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.48) และด้านปริมาณงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.45) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคกโดยรวมและรายด้าน

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	SD	ระดับประสิทธิภาพ
1. ด้านคุณภาพงาน	4.49	0.58	มากที่สุด
2. ด้านเวลาในการทำงาน	4.48	0.66	มากที่สุด
3. ด้านด้านค่าใช้จ่าย	4.48	0.65	มากที่สุด
4. ด้านปริมาณงาน	4.45	0.61	มากที่สุด
รวม	**4.50**	**0.60**	**มากที่สุด**

4. ผลการความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี พบว่า การยอมรับ

นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ ด้านการรับรู้ว่าใช้งานง่าย และด้านความตั้งใจที่จะใช้เทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน	**ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน**			
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	**Sig.**	**ระดับความสัมพันธ์**	**ทิศทางความสัมพันธ์**
ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ	0.87**	0.000	สูง	บวก
ด้านการรับรู้ว่าใช้งานง่าย	0.85**	0.000	สูง	บวก
ด้านความตั้งใจที่จะใช้เทคโนโลยี	0.86**	0.000	สูง	บวก
รวม	**0.91****	**0.000**	**สูงมาก**	**บวก**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก พบว่า การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของภานุพงศ์ เสกทวีลาภ (2567)ได้กล่าวถึง การยอมรับเทคโนโลยีเป็นกระบวนการทางจิตใจของบุคคล ตั้งแต่การรับรู้ไปจนถึงการนำไปใช้จริงซึ่งมีลักษณะคล้ายกระบวนการเรียนรู้และการตัดสินใจ โดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นรับรู้ เป็นการเริ่มต้นที่บุคคลรับทราบสิ่งใหม่แบบไม่ครบถ้วนและมักเกิดความสนใจโดยบังเอิญ ขั้นสนใจเป็นช่วงที่บุคคลตั้งใจแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมและได้รับอิทธิพลจากค่านิยมและบุคลิกภาพ ขั้นประเมินค่าเป็นการพิจารณาเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียและตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอน ขั้นทดลองเป็นการนำวิธีการใหม่ไปทดลองใช้ในวงจำกัดเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และขั้นยอมรับ เป็นการนำไปใช้จริงเมื่อเห็นว่าเกิดประโยชน์ต่อตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ที่ได้รับการอธิบายและยืนยันอย่างต่อเนื่องในงานวิจัยร่วมสมัย โดย Dwivedi et al. (2021) อธิบายว่าการยอมรับการใช้เทคโนโลยีของผู้ใช้งานขึ้นอยู่กับการรับรู้และทัศนคติที่มีต่อเทคโนโลยีนั้น เมื่อผู้ใช้งานได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้ ได้แก่ การรับรู้ถึงประโยชน์ (Perceived Usefulness) ซึ่งหมายถึงความเชื่อว่าเทคโนโลยีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) ซึ่งหมายถึงความเชื่อว่าการใช้งานไม่ซับซ้อน

และไม่ต้องใช้ความพยายามมาก นอกจากนี้ Venkatesh et al. (2012) ยังชี้ให้เห็นว่าปัจจัยทั้งสองยังคงเป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการใช้เทคโนโลยีและการใช้งานจริงในองค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของทรงพจน์ พูลสิน (2563) ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการยอมรับเทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชลบุรีโดยรวมมีความคิดเห็นต่อการยอมรับเทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของกันตภัส อุดหนุน และสุมาลี รามนัฏ (2566) ทำการศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีและนวัตกรรมในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรทางการบัญชีภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม มีระดับการยอมรับเทคโนโลยี การยอมรับนวัตกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. การศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านนั้น สอดคลอ้งกบัแนวคิดของนฤมล ไทรตระกูล (2564) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพในการทำงาน จำแนกออกได้เป็น 2 ระดับ คือ 1) ประสิทธิภาพส่วนบุคคล บุคคลที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน คือ บุคคลที่ตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถใช้กลวิธีหรือเทคนิคในการสร้างผลงานได้มากเป็นผลงานที่มีคุณภาพ เป็นที่พึงพอใจในการทำงาน เป็นบุคคลที่จะเพิ่มพูนคุณภาพและปริมาณของผลงาน คิดค้นดัดแปลงวิธีการทำงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ 2) ประสิทธิภาพขององค์กร หมายถึง การที่องค์กรสามารถดำเนินการต่าง ๆ ตามภารกิจหน้าที่ขององค์กรโดยใช้ทรัพยากรปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งกำลังคนอย่างคุ้มค่าที่สุด มีการสูญเสียน้อยที่สุด มีลักษณะของการดำเนินงานไปสู่วัตถุประสงค์ได้ด้วยดีโดยประหยัดทั้งเวลา ทรัพยากรและบุคคลองค์กรระบบการบริหารจัดการที่เอื้อต่อผลผลิตและการบริการได้ตามเป้าหมายองค์กรมีความสามารถใช้ยุทธศาสตร์กลยุทธ์วิธีการเทคนิคและเทคโนโลยีอย่างฉลาด ทำให้เกิดวิธีการทำงานอย่างเหมาะสม มีความราบรื่นในการดำเนินงาน มีอุปสรรคและความขัดแย้งน้อยที่สุด บุคลากรมีขวัญ และกำลังใจที่ดีมีความสุขความพอใจในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของกันตภัส อุดหนุน และสุมาลี รามนัฏ (2566) ทำการศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีและนวัตกรรมในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรทางการบัญชีภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดนครปฐม มีระดับประสิทธิภาพการทำงานมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. การศึกษาความสัมพันธ์ของการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี พบว่า การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก โดยเป็นความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก หมายความว่า ยิ่งมีการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานดีขึ้นมากเท่าใด ยิ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรมากขึ้นตามไปด้วย โดยการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากที่สุด คือ ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง (r = .87) นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Sig = .00) รองลงมา คือ ด้านความตั้งใจที่จะใช้เทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง (r = .86) นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Sig = .00 และด้านการรับรู้ว่าใช้งานง่าย มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง (r = .85) นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Sig = .00) ตามลำดับ สอดคล้องกับแนวคิดของ Koopmans et al. (2011) ได้เสนอว่า การปฏิบัติงานของแต่ละคนจะถูกกำหนดโดยระดับความพยายามในการทำงาน (Work effort) จะเกิดขึ้นจากการมีแรงจูงใจในการทำงาน ได้แก่ ความต้องการ แรงผลักดันอารมณ์ ความรู้สึกความสนใจ ความตั้งใจเพราะว่า คนที่มีแรงจูงใจในการทำงานสูงจะมีความพยายามที่จะอุทิศกำลังกายและกำลังใจให้แก่การทำงานมากกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจในการทำงานต่ำและแนวคิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ Aguinis (2023) ซึ่งได้กำหนดแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไว้ 4 ประการ ได้แก่ 1) คุณภาพของงาน (Quality) โดยคุณภาพของผลงานจะต้องได้มาตรฐานตามต้องการ มีความรวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ มีคุณภาพสูง และเป็นไปตามความคาดหวังขององค์การ ซึ่งก่อให้เกิดความพึงพอใจและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่องค์การ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่องค์การกำหนด 2) ปริมาณงาน (Quantity) คือ ผลงานที่เกิดขึ้นจะต้องได้ปริมาณตามที่องค์การคาดหวังไว้ ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการ และความพึงพอใจ ดังนั้น การที่องค์การจะได้ผลการปฏิบัติงานที่มีปริมาณงานที่เหมาะสม และเป็นไปตามเป้าหมายหรือแผนงานที่กำหนดไว้ องค์การจำเป็นต้องมีการวางแผนบริหารจัดการเวลาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ปริมาณงานตรงตามจุดมุ่งหมายที่คาดไว้ อย่างรวดเร็วและทันเวลา 3) เวลา (Time) คือระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานจะต้องอยู่ในขอบเขต หรือหลักการที่เหมาะสมกับงาน และมีความทันสมัย โดยองค์การจำเป็นต้องมีการพัฒนาเทคนิคในกระบวนการทำงานด้านต่างๆ อาจเป็นการนำวิทยาการ หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ มาช่วยในการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพมีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น เพื่อลดความผิดพลาดของงาน และเพื่อให้ได้ผลงานทันต่อเวลาที่กำหนด และ 4) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Costs) หมายถึง การดำเนินงานขององค์การจะต้องมีการใช้จ่ายที่เหมาะสม และสอดคล้องกับผลประโยชน์ที่จะได้รับ โดยให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าที่สุด เพื่อช่วยลดต้นทุนหรือตัดทอนรายจ่ายที่ไม่จำเป็น รวมทั้งช่วยเพิ่มรายได้ และกำไรอย่างสูงสุดให้กับองค์การ ซึ่งประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินงาน หรือต้นทุนการผลิต ได้แก่ การใช้ทรัพยากรด้านการเงิน คน วัสดุ เทคโนโลยี ที่มีอยู่ให้เกิดความคุ้มค่า มีประสิทธิภาพสูงสุด และเกิดการสูญเสียให้น้อยที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ Armstrong and Taylor (2023) อธิบายไว้ว่า ปัจจัยที่สำคัญของการปฏิบัติงานที่ดีของแต่ละบุคคลในองค์กรจะต้องประกอบไปด้วยความสามารถ ลักษณะเฉพาะตัว (Trait) และความสนใจของบุคคล ทั้ง 3 ปัจจัยนี้รวมกันเป็นเครื่องกำหนด

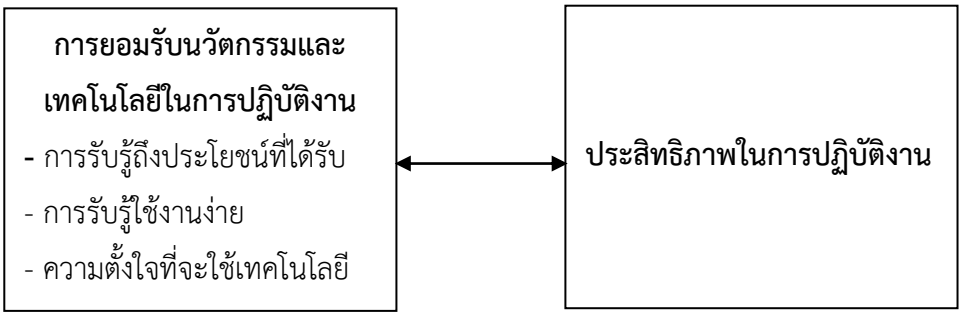
สมรรถนะ (Capacity) ของบุคคลในการทำงานเพื่อองค์กร ดังนั้น ถ้าขาดปัจจัยตัวใดตัวหนึ่งไปก็ยากที่จะคาดหวังได้ว่าผลปฏิบัติงานของบุคคลจะอยู่ในระดับสูงไปได้

จากผลการวิจัยพบว่า การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในระดับสูง จะเห็นได้ว่าเมื่อบุคลากรเห็นตรงกันว่าเทคโนโลยีช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน การใช้นวัตกรรมทำให้การทำงานได้รวดเร็วขึ้น สามารถช่วยลดความผิดพลาดในการทำงาน นวัตกรรมช่วยสนับสนุนการตัดสินใจในการทำงาน สามารถเรียนรู้การใช้นวัตกรรมใหม่ๆได้อย่างรวดเร็ว โดยขั้นตอนการใช้นวัตกรรมมีความชัดเจนและไม่ซับซ้อนจึงทำให้ตั้งใจจะใช้เทคโนโลยีในการทำงานอย่างต่อเนื่อง พร้อมมีความพร้อมที่จะปรับตัวกับเทคโนโลยีใหม่ในอนาคตและพยายามหาวิธีใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งผลทำให้ผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เช่น เทคโนโลยีช่วยให้งานดำเนินไปอย่างรวดเร็วและมีความคล่องตัวมากขึ้น ลดระยะเวลาในกระบวนการทำงานเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้วิธีการแบบดั้งเดิม อีกทั้งยังสามารถลดความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานด้วยบุคคลเพียงอย่างเดียว ทำให้ผลลัพธ์ของงานมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของภัคกมล ใจมา (2563) ทำการศึกษาการยอมรับและการใช้เทคโนโลยีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการและพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการยอมรับและการใช้เทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่มีทั้งหมด 3 ปัจจัย คือ ด้านความคาดหวังในประสิทธิภาพ (Performance Expectancy) ด้านความคาดหวังในความพยายา (Effort Expectancy) ด้านสภาพสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้งาน (Facilitating Conditions) และสอดคล้องกับงานวิจัยของปภัสรา ภัระมรทัต (2568) ทำการศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ผลการวิจัยพบว่า การยอมรับเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ได้ค่าประสิทธิภาพของการทำนาย R^2 = 0.776 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่ ทัศนคติ ต่อเทคโนโลยีมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมา คือ การรับรู้ประโยชน์และความพร้อมทางทรัพยากรมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาการยอมรับนวัตกรรมของนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก พบว่าองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ครั้งนี้สามารถสังเคราะห์เป็นแบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับนวัตกรรมของนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก โดยพบว่าการยอมรับนวัตกรรมทำหน้าที่เป็นตัวแปรสำคัญที่เสริมศักยภาพในการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น กล่าวคือ เมื่อบุคลากรมีระดับการยอมรับนวัตกรรมสูงจะส่งผลให้สามารถปรับตัว เรียนรู้ และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ระดับประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับสูงตามไปด้วย ซึ่งสามารถต่อยอดไปสู่

แนวคิด “นวัตกรรมเชิงสมรรถนะ” ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดใหม่ที่ช่วยยกระดับคุณภาพการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิผลและยั่งยืน



ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคกอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการมีทักษะดิจิทัลอยู่ในระดับสูงแล้ว ดังนั้น องค์กรจึงควรมุ่งเน้น การอบรมทักษะดิจิทัลและนวัตกรรม AI ในระดับขั้นสูง มากกว่าการอบรมพื้นฐาน โดยควรเน้นการประยุกต์ใช้จริงในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การใช้ AI เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพงานเอกสารและงานบริการประชาชน การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ การพัฒนาระบบบริการดิจิทัล และการสร้างนวัตกรรมในงานภาครัฐ ทั้งนี้ควรออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับลักษณะงานของแต่ละตำแหน่ง เพื่อยกระดับผลการปฏิบัติงานขององค์กรให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

2. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคกน้อยที่สุด คือ ด้านปริมาณงาน จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า แม้ว่าการใช้เทคโนโลยีจะช่วยลดภาระงานซ้ำซ้อน เพิ่มผลผลิต และทำให้สามารถดำเนินงานหลายงานได้พร้อมกัน รวมถึงรองรับภาระงานที่เพิ่มขึ้นและทำงานได้เสร็จมากขึ้นก็ตาม แต่ยังควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม โดยองค์กรควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้ครอบคลุมทุกกระบวนงาน ปรับปรุงระบบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และจัดสรรทรัพยากรหรือกำลังคนให้เหมาะสมกับปริมาณงาน พร้อมทั้งพัฒนาทักษะบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการงานและยกระดับปริมาณผลงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. จากผลการวิจัย พบว่า การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคกในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าการเปิดรับและนำเทคโนโลยีมาใช้มีส่วนสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ดังนั้น องค์กรควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี

อย่างต่อเนื่อง พัฒนาทักษะของบุคลากรให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อสนับสนุนให้เกิดการทำงานที่รวดเร็ว ถูกต้อง และมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลสามโคก เช่น ด้านแรงจูงใจในการทำงาน ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร สภาพแวดล้อมในการทำงาน และความพึงพอใจในงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาและยกระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

2. ควรดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและหลากหลายซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพจะทำให้เข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

กันตภัส อุดหนุน, และสุมาลี รามนัฏ. (2566). การยอมรับเทคโนโลยีและนวัตกรรมในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน, 5*(2), 60–77.

กาญจนา เผือกคง, อนัคฆ์ ใจสมุทร, และไชยวัฒน์ เผือกคง. (2569). การมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์และการยอมรับเทคโนโลยีของประชาชนต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์, 9*(1), 135–153.

ทรงพจน์ พูลสิน. (2563). ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการยอมรับเทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชลบุรี [สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

นฤมล ไทรตระกูล. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

นิรันดร์ บุญกลิ่น, และฉัตรชัย เหล่าเขตการณ์. (2567). การยอมรับเทคโนโลยีและสมรรถนะหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 18*(3), 82–97.

ปภัสรา ภัระมรทัต. (2568). การยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. *วารสารสุทธิปริทัศน์, 39*(2), 169–183.

ภัคกมล ใจมา. (2563). การยอมรับและการใช้เทคโนโลยีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการและพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภานุพงศ์ เสกทวีลาภ. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจด้านพฤติกรรมการใช้ Cloud Storage ในระดับ Software-as-a-Service (SaaS) ของพนักงานองค์กรเอกชนในเขตพื้นที่เศรษฐกิจของกรุงเทพมหานคร [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

อนุรัตน์ อนันทนาธร. (2566). การพัฒนานวัตกรรมท้องถิ่นดิจิทัลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์, 3*(1), 61–73.

อรพินทร์ พญาพิทักษ์สกุล. (2568). นวัตกรรมการบริการสาธารณะในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 8*(4), 255–266.

Aguinis, H. (2023). *Performance management (5th ed.).* Chicago Business Press.

Armstrong, M., & Taylor, S. (2023). *Armstrong's handbook of human resource management practice (16th ed.).* Kogan Page.

Dwivedi, Y. K., Hughes, L., Ismagilova, E., Aarts, G., Coombs, C., Crick, T., & Williams, M. D. (2021). Artificial intelligence (AI) : Multidisciplinary perspectives on emerging challengesopportunities, and agenda for research, practice and policy. *International Journal of Information Management, 57*.

Koopmans, L., Bernaards, C. M., Hildebrandt, V. H., Schaufeli, W. B., de Vet, H. C. W., & van der Beek, A. J. (2011). Conceptual frameworks of individual work performance: A systematic review. *Journal of Environmental Medicine, 53*(8), 586–866.

Venkatesh, V., Thong, J. Y. L., & Xu, X. (2012). Consumer acceptance and use of information technology: Extending the unified theory of acceptance and use of technology. *MIS Quarterly, 36*(1), 157–178

การจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี*

NEW PUBLIC MANAGEMENT INFLUENCING THE EFFICIENCY OF PUBLIC SERVICE DELIVERY BY THE NONG CHUMPHON NUEA SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, KHAO YOI DISTRICT, PHETCHABURI PROVINCE

.

ณัฐพล คงทวี
Natthapon Kongthawee
ดนุสรณ์ กาญจนวงศ์
Danusorn Kanchanawong
ดารัณ พราหมณ์แก้ว
Daran Promkaew
สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย
Public Administration Phetchaburi Rajabhat University, Thailand
E-mail: arm14873@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่นำมาใช้ในการจัดบริการสาธารณะและประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี 2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี และ3. เพื่อเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 400 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจงจากผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่นำมาใช้ในการจัดบริการสาธารณะขององค์การ

* Received 7 June 2026; Revised 2 July 2026; Accepted 6 July 2026

บริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านการถือลูกค้าหรือประชาชนเป็นศูนย์กลางมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนประสิทธิภาพในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านความโปร่งใสและความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2. การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี พบว่า มี 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการจัดการบุคลากรที่มีความยืดหยุ่น ($\mathbf{X_6}$) 2) ด้านการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้มีขนาดเล็กลง ($\mathbf{X_5}$) 3) ด้านการใช้รูปแบบการจัดการจากภาคเอกชน ($\mathbf{X_3}$) 4) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\mathbf{X_4}$) และ 5) ด้านการถือลูกค้าหรือประชาชนเป็นศูนย์กลาง ($\mathbf{X_1}$) โดยมีประสิทธิภาพในการทำนายร้อยละ 74.50 เขียนเป็นสมการการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ คือ $\hat{Y} = 0.478 + 0.283(X_6) + 0.193(X_5) + 0.180(X_3) + 0.132(X_4) + 0.091(X_1)$ 3. ข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ควรมุ่งเน้นการให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริการและรับฟังความคิดเห็น การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ที่เชื่อมโยงสู่การปฏิบัติ การประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการจากภาคเอกชน การบริหารงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ การปรับโครงสร้างองค์กรให้มีความคล่องตัว และการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างยืดหยุ่น เพื่อยกระดับประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และคุณภาพการให้บริการสาธารณะที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว

คำสำคัญ: การจัดการภาครัฐแนวใหม่, ประสิทธิภาพ, บริการสาธารณะ, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

This research aimed to: 1. examine the level of New Public Management (NPM) implementation in public service delivery and the efficiency of public service delivery of Nong Chumphon Nuea Subdistrict Administrative Organization, Khao Yoi District, Phetchaburi Province; 2. investigate the influence of New Public Management on the efficiency of public service delivery of Nong Chumphon Nuea Subdistrict Administrative Organization, Khao Yoi District, Phetchaburi Province; and 3. propose policy recommendations for effective public service delivery under the principles of New Public Management. This study employed a mixed-methods research design. The quantitative sample consisted of 400 residents living within the jurisdiction of Nong Chumphon Nuea Subdistrict Administrative Organization, Khao Yoi District, Phetchaburi Province. The qualitative data were collected from 9 key informants selected through purposive sampling from the executives of the Subdistrict Administrative Organization. The research instruments included a questionnaire with a reliability coefficient of 0.98 and an in-depth interview form. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, stepwise multiple regression analysis, and content analysis.

The research findings revealed that: 1. the implementation of New Public Management (NPM) in public service delivery by Nong Chumphon Nuea Subdistrict Administrative Organization, Khao Yoi District, Phetchaburi Province, was at a high level overall, with citizen-centered governance receiving the highest mean score. Likewise, the overall efficiency of public service delivery was also at a high level, with transparency and accountability obtaining the highest mean score. 2. New Public Management significantly influenced the efficiency of public service delivery. Five dimensions were identified as significant predictors: (1) flexible personnel management (X6), (2) organizational downsizing and restructuring (X5), (3) the application of private-sector management practices (X3), (4) results-oriented management (X4), and (5) citizen-centered governance (X1). These factors jointly explained 74.50 percent of the variance in public service efficiency. The predictive equation in unstandardized form was: $\hat{Y} = 0.478 + 0.283(X_6) + 0.193(X_5) + 0.180(X_3) + 0.132(X_4) + 0.091(X_1)$ 3. Policy recommendations for enhancing the efficiency of public service delivery under the principles of New Public Management include prioritizing citizen-centered services, adopting digital technologies for service provision and public participation, implementing strategic management linked to operational practices, applying private-sector management concepts, emphasizing results-oriented administration, restructuring organizations to increase flexibility, and promoting flexible human resource management. These measures are expected to improve efficiency, transparency, and the quality of public services, while ensuring that services effectively and promptly respond to the needs of citizens.

Keywords: New Public Management, Efficiency, Public Service Delivery, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

การบริหารงานภาครัฐของไทยได้มีการปรับตัวและปฏิรูประบบราชการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 ซึ่งสะท้อนให้เห็นข้อจำกัดของระบบราชการแบบเดิมที่ขาดความคล่องตัวและไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ภาครัฐนำแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) มาประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า และผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน โดยมุ่งเน้นการบริหารแบบยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง การกำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน การลดขั้นตอนการดำเนินงาน การกระจายอำนาจ และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการให้บริการสาธารณะ (บุษรา ไกรทองสุข, 2566)

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ถือเป็นหน่วยงานสำคัญในการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม อบต. หลายแห่งยังประสบปัญหาในการบริหารงาน เช่น การบริหารงบประมาณที่ไม่มีประสิทธิภาพ การ

ให้บริการที่ล่าช้า ข้อจำกัดด้านบุคลากร และปัญหาความโปร่งใส ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดบริการสาธารณะ (เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, 2545) ดังนั้น การนำแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มาประยุกต์ใช้จึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

จังหวัดเพชรบุรีเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และการพัฒนาท้องถิ่น ทำให้ความต้องการด้านบริการสาธารณะเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่อำเภอเขาย้อยเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะกึ่งเมืองกึ่งชนบท ซึ่งมีทั้งชุมชนเกษตรกรรม พื้นที่อุตสาหกรรม และสถานประกอบการภาคเอกชน ส่งผลให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานและประชากรเข้ามาประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่อง สำนักงานจัดหางานจังหวัดเพชรบุรีได้ลงพื้นที่ตรวจสอบสถานประกอบการในตำบลหนองชุมพลเหนือ พบว่ามีการจ้างแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติในพื้นที่ สะท้อนให้เห็นถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการใช้แรงงานที่หลากหลาย ซึ่งก่อให้เกิดความต้องการบริการสาธารณะทั้งด้านสาธารณูปโภค การจัดการสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และบริการด้านสังคมเพิ่มมากขึ้นมีความหลากหลายทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบลต้องเผชิญกับความท้าทายในการบริหารจัดการและการให้บริการสาธารณะภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากร (สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, 2567) นอกจากนี้ แม้ว่าจะมีงานวิจัยที่ศึกษาการประยุกต์ใช้แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งระดับองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลในหลายพื้นที่ของประเทศไทยแล้ว แต่ผลการศึกษาที่ผ่านมาได้สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละพื้นที่ ทั้งในด้านโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม ลักษณะประชากร ทรัพยากรขององค์กร ตลอดจนความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ส่งผลให้ผลการวิจัยจากพื้นที่หนึ่งไม่สามารถนำมาอธิบายหรือสรุปอ้างอิงกับอีกพื้นที่หนึ่งได้โดยตรง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ในระดับท้องถิ่น และนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานและยกระดับประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่นำมาใช้ในการจัดบริการสาธารณะ และประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methodology Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 4,823 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5% จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 369.36 คน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 คน เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูลและเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportionate Stratified Random Sampling) ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ จำนวน 9 คน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักคือแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล 2) การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่นำมาใช้ในการจัดบริการสาธารณะ แบบสอบถามจำนวน 24 ข้อ 3) ประสิทธิภาพในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ แบบสอบถามจำนวน 24 ข้อ และ 4) ข้อเสนอแนะปลายเปิด โดยส่วนที่ 2 และ 3 ใช้มาตรวัดแบบ Rating Scale 5 ระดับ นอกจากนี้ยังใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi - structuredInterview) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เครื่องมือผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน โดยหาค่า ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 ทุกข้อคำถาม ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (≥ 0.50) ความเชื่อมั่น (Reliability) ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 30 ชุด และคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่ารวมทั้งฉบับเท่ากับ .986 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับสูง

เกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ย

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์ของเบส (Best, 1981: 184) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 = มากที่สุด 3.41 - 4.20 = มาก, 2.61 - 3.40 = ปานกลาง, 1.81 - 2.60 = น้อย และ 1.00 - 1.80 = น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ

ขั้นตอน (Stepwise Multiple Linear Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์อำนาจการพยากรณ์ของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัย

ผลการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี นำเสนอตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.ระดับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่นำมาใช้ในการจัดบริการสาธารณะและประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

1.1 ระดับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่นำมาใช้ในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี นำเสนอผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่นำมาใช้ในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ภาพรวมและรายด้าน

การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการถือลูกค้าหรือประชาชนเป็นศูนย์กลาง	3.74	0.51	มาก
2. ด้านการใช้วิธีการเชิงกลยุทธ์	3.67	0.52	มาก
3. ด้านการใช้รูปแบบการจัดการจากภาคเอกชน	3.71	0.52	มาก
4. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์	3.66	0.57	มาก
5. ด้านปรับปรุงโครงสร้างให้มีขนาดเล็กลง	3.69	0.56	มาก
6. ด้านการจัดการบุคลากรที่มีความยืดหยุ่น	3.68	0.57	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.69**	**0.46**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่นำมาใช้ในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.69, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการถือลูกค้าหรือประชาชนเป็นศูนย์กลาง ($\overline{X}$ = 3.74, S.D. = 0.51) ด้านการใช้รูปแบบการจัดการจากภาคเอกชน ($\overline{X}$ = 3.71, S.D. = 0.52) ด้านปรับปรุงโครงสร้างให้มีขนาดเล็กลง ($\overline{X}$ = 3.69, S.D. = 0.56) ด้านการจัดการบุคลากรที่มีความยืดหยุ่น ($\overline{X}$ = 3.68, S.D. = 0.57) ด้านการใช้วิธีการเชิงกลยุทธ์ ($\overline{X}$ = 3.67, S.D. = 0.52) และด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\overline{X}$ = 3.66, S.D. = 0.57) ตามลำดับ

1.2 ระดับประสิทธิภาพในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี นำเสนอผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิภาพในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ภาพรวมและรายด้าน

ประสิทธิภาพของการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1. การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและประหยัด	3.71	0.52	มาก
2. คุณภาพของผลลัพธ์และบริการ	3.74	0.57	มาก
3. ความรวดเร็วและตรงเวลาในการ	3.71	0.56	มาก
4. ความโปร่งใสและความรับผิดชอบ	3.74	0.56	มาก
5. ความมีส่วนร่วมของประชาชน	3.72	0.56	มาก
6. การพัฒนาและนวัตกรรมองค์กร	3.71	0.55	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.72**	**0.47**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.72, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านความโปร่งใสและความรับผิดชอบ ($\overline{X}$ = 3.74, S.D. = 0.56) ด้านคุณภาพของผลลัพธ์และบริการ ($\overline{X}$ = 3.74, S.D. = 0.57) ด้านความมีส่วนร่วมของประชาชน ($\overline{X}$ = 3.72, S.D. = 0.56) ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและประหยัด ($\overline{X}$ = 3.71, S.D. = 0.52) ด้านการพัฒนาและนวัตกรรมองค์กร ($\overline{X}$ = 3.71, S.D. = 0.55) และด้านความรวดเร็วและตรงเวลาในการ ($\overline{X}$ = 3.71, S.D. = 0.56) ตามลำดับ

2. การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทดสอบโดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Linear Regression Analysis) นำเสนอผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 วิเคราะห์การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ

ตัวแปรพยากรณ์	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	Sig.
	B	S.E.	β		
ค่าคงที่ (Constant)	0.478	0.100	-	4.780	0.000
X_6 การจัดการบุคลากรที่มีความยืดหยุ่น	0.283	0.030	0.338	9.420	0.000
X_5 การปรับปรุงโครงสร้างให้มีขนาดเล็กลง	0.193	0.034	0.227	5.645	0.000
X_3การใช้รูปแบบการจัดการจากภาคเอกชน	0.180	0.037	0.197	4.886	0.000
X_4 การมุ่งผลสัมฤทธิ์	0.132	0.036	0.159	3.718	0.000
X_1 การถือลูกค้าหรือประชาชนเป็นศูนย์กลาง	0.091	0.034	0.097	2.648	0.008
$R = 0.863$, $R^2 = 0.745$, Adjusted $R^2 = 0.742$, $SE_E = 0.242$, $F = 230.713$					

จากตารางที่ 3 การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี มีด้านที่ถูกคัดเลือกเข้าสมการ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการบุคลากรที่มีความยืดหยุ่น ($\mathbf{X_6}$) 2) ด้านการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้มีขนาดเล็กลง ($\mathbf{X_5}$) 3) ด้านการใช้รูปแบบการจัดการจากภาคเอกชน ($\mathbf{X_3}$) 4) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\mathbf{X_4}$) และ 5) ด้านการถือลูกค้าหรือประชาชนเป็นศูนย์กลาง ($\mathbf{X_1}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีประสิทธิภาพในการทำนายร้อยละ 74.50 ซึ่งสามารถสร้างสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 0.478 + 0.283(X_6) + 0.193(X_5) + 0.180(X_3) + 0.132(X_4) + 0.091(X_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z_y = 0.338(Z_{X6}) + 0.227(Z_{X5}) + 0.197(Z_{X3}) + 0.159(Z_{X4}) + 0.097(Z_{X1})$$

3. ข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ มีรายละเอียดดังนี้

ด้านการถือลูกค้าหรือประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-Centric Governance) ควรกำหนดนโยบายให้การจัดบริการสาธารณะยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางอย่างเป็นรูปธรรม โดยส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการให้บริการ เช่น ระบบบริการออนไลน์และช่องทางรับฟังความคิดเห็น ควบคู่กับการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านเวทีประชาคมและการลงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถเข้าถึงความต้องการที่แท้จริงและตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว ตรงจุด และทั่วถึง

ด้านการใช้วิธีการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) ควรกำหนดนโยบายให้มีการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ที่เชื่อมโยงตั้งแต่ระดับนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยบูรณาการด้านโครงสร้าง กระบวนการ และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ พร้อมทั้งนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผน การสื่อสาร และการบริหารจัดการข้อร้องเรียนรวมถึงการกำหนดเป้าหมายผ่านแผนพัฒนาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของพื้นที่

ด้านการประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการจากภาคเอกชน (Private Sector Management Adoption)ควรส่งเสริมนโยบายการนำแนวคิดและเครื่องมือจากภาคเอกชนมาประยุกต์ใช้ เช่น การใช้ระบบบริการดิจิทัล (e-service) และระบบร้องเรียนออนไลน์ เพื่อเพิ่มความรวดเร็วและประสิทธิภาพในการให้บริการ รวมถึงการปรับโครงสร้างองค์กรและกระบวนการทำงานให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัว โดยเน้นการกระจายอำนาจและการพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้สอดรับกับการเปลี่ยนแปลง

ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results-Based Management) ควรกำหนดนโยบายการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ โดยจัดให้มีระบบกำหนดตัวชี้วัด (KPIs) ที่ชัดเจน ครอบคลุม และสามารถวัดผลได้จริง พร้อมทั้งถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

ด้านการปรับโครงสร้างองค์กรให้มีขนาดเหมาะสม (Lean Organization) ควรกำหนดนโยบายการปรับโครงสร้างองค์กรให้มีความกระชับ โดยลดลำดับชั้นการบังคับบัญชาและความซ้ำซ้อนของภารกิจ พร้อมทั้งกระจายอำนาจสู่ระดับปฏิบัติการมากขึ้น รวมถึงการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีความคล่องตัว ยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็ว

ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างยืดหยุ่น (Flexible Human Resource Management) ควรส่งเสริมนโยบายการบริหารบุคลากรที่เน้นความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพ โดยการปรับโครงสร้างอัตรากำลังให้เหมาะสม ลดขั้นตอนการบังคับบัญชา และสนับสนุนการทำงานแบบบูรณาการ (cross-functional teamwork) ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่นำมาใช้ในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการถือลูกค้าหรือประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการใช้รูปแบบการจัดการจากภาคเอกชน ด้านปรับปรุงโครงสร้างให้มีขนาดเล็กลง ด้านการจัดการบุคลากรที่มีความยืดหยุ่น ด้านการใช้วิธีการเชิงกลยุทธ์ และด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้ความสำคัญกับการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน การอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงบริการ การรับฟังความคิดเห็น และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการให้บริการ ซึ่งเป็นสาระสำคัญของแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) ที่มุ่งปรับบทบาทภาครัฐจากการเป็นผู้ควบคุม (Controller) ไปสู่การเป็นผู้ให้บริการ (Service Provider) ที่ให้ความสำคัญกับความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นสำคัญ จากการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของบุษรา ไกรทองสุข (2566) ได้ศึกษาตัวแบบทางการตลาดภาครัฐกับการพัฒนาการจัดการบริการสาธารณะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยแนวคิดทางการตลาดภาครัฐในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรกจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการลดการบริหารแบบผูกขาดเป็นการแข่งขันในระบบตลาด และด้านการใช้วิธีการเชิงกลยุทธ์ จากการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติพร ฉิมย้อย (2564) ได้ศึกษาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหัวนา อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับของปัจจัยด้านการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวนา อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรีโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง 3 ด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการให้บริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน และด้านการวัดและประเมินผล ในส่วนของประสิทธิภาพในการจัดบริการ

สาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านความโปร่งใสและความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านคุณภาพของผลลัพธ์และบริการ ด้านความมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและประหยัด และด้านการพัฒนาและนวัตกรรมองค์กร และด้านความรวดเร็วและตรงเวลาในการดำเนินงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ องค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน การใช้งบประมาณ และการจัดบริการสาธารณะ รวมทั้งมีระบบการตรวจสอบและรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงาน ซึ่งช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่งผลให้การจัดบริการสาธารณะได้รับการยอมรับและเกิดความไว้วางใจจากประชาชนมากขึ้น จากการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระบุญเพ็ง จนฺทโชโต (2566) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการบริการสาธารณะตามหลักอิทธิบาท 4 ของเทศบาล ตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริการสาธารณะตามหลักอิทธิบาท 4 ของเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น โดยรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก จากการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรชัย นาถ้ำพลอย (2566) ได้ศึกษาการพัฒนาการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการประหยัดต้นทุนควบคุมค่าใช้จ่ายองค์กร 2) ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า 3) ด้านการลดระยะเวลาการทำงาน 4) ด้านการทำงานเร่งด่วนเสร็จตามกำหนด 5) ด้านผลงานที่ได้มีคุณภาพ โดยมีการใช้จ่ายงบประมาณตรงกับ ปัญหาและความต้องการของผู้มาขอรับบริการ เกิดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิด ประโยชน์สูงสุด มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยมาใช้ในการให้บริการสาธารณะที่สะดวกและรวดเร็ว และมีการปรับเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขที่เกิดขึ้นใหม่เพื่อให้การทำงานทุกอย่างนั้นสำเร็จและมีประสิทธิภาพ

2. การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี พบว่า มี 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการจัดการบุคลากรที่มีความยืดหยุ่น ($\mathbf{X_6}$) 2) ด้านการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้มีขนาดเล็กลง ($\mathbf{X_5}$) 3) ด้านการใช้รูปแบบการจัดการจากภาคเอกชน ($\mathbf{X_3}$) 4) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\mathbf{X_4}$) และ 5) ด้านการถือลูกค้าหรือประชาชนเป็นศูนย์กลาง ($\mathbf{X_1}$)โดยมีประสิทธิภาพในการทำนายร้อยละ 74.50 เขียนเป็นสมการการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ คือ $\hat{\mathbf{Y}}$ = 0.478 + 0.283(X_6) + 0.193(X_5) + 0.180(X_3) + 0.132(X_4) + 0.091(X_1) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบล ประสิทธิภาพของการจัดบริการสาธารณะไม่ได้ขึ้นอยู่กับการมุ่งเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับความสามารถขององค์กรในการบริหารทรัพยากรภายใน โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพบุคลากร การมอบอำนาจในการตัดสินใจ และการปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นกลไกพื้นฐานที่ทำให้การให้บริการสามารถดำเนินไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ จากการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนารี สุกิจปาณีนิจ (2562) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อการจัดบริการสาธารณะเชิงผลสัมฤทธิ์ของ

เทศบาล อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดบริการสาธารณะเชิงผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ การกระจายอำนาจและทำงานเป็นทีม ($\boldsymbol{x_9}$) การใช้ระบบกลไกด้านการตลาด ($\boldsymbol{x_{10}}$) การป้องกันมากกว่าแก้ปัญหา ($\boldsymbol{x_8}$) และการเน้นผลงานมากกว่าทรัพยากรที่ใช้ ($\boldsymbol{x_5}$) มีประสิทธิภาพในการทำนายร้อยละ 61.30 ดังสมการ $\hat{Y}$=0.227($\boldsymbol{x_9}$)+0.199($\boldsymbol{x_{10}}$)+0.188($\boldsymbol{x_8}$)+0.157($\boldsymbol{x_5}$) จากการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตรา จันทร์หอม (2567) ได้ศึกษาการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดในเขตภาคกลางตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีประสิทธิภาพในการทำนายได้ร้อยละ 83.20 ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการด้านมุ่งเน้นกลไกทางตลาด ($\boldsymbol{x_{10}}$) ด้านการบริหารจัดการด้านกระจายอำนาจ ($\boldsymbol{x_9}$) และด้านการบริหารจัดการด้านมองอนาคตไว้ล่วงหน้า ($\boldsymbol{x_8}$) อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังสมการพยากรณ์ = -0.05 + 0.28 ($\boldsymbol{x_{10}}$) + 0.27 ($\boldsymbol{x_9}$) + 0.19 ($\boldsymbol{x_8}$)

3. ข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ประกอบด้วย 1. ด้านการถือลูกค้าหรือประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-Centric Governance) ควรกำหนดนโยบายให้การจัดบริการสาธารณะยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางอย่างเป็นรูปธรรม โดยส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการให้บริการ เช่น ระบบบริการออนไลน์และช่องทางรับฟังความคิดเห็น เพื่อให้สามารถเข้าถึงความต้องการที่แท้จริงและตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว ตรงจุด และทั่วถึง 2. ด้านการใช้วิธีการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) ควรกำหนดนโยบายให้มีการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ที่เชื่อมโยงตั้งแต่ระดับนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยบูรณาการด้านโครงสร้าง กระบวนการ และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ พร้อมทั้งนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผน การสื่อสาร และการบริหารจัดการข้อร้องเรียนรวมถึงการกำหนดเป้าหมายผ่านแผนพัฒนาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของพื้นที่ 3) ด้านการประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการจากภาคเอกชน (Private Sector Management Adoption) ควรส่งเสริมนโยบายการนำแนวคิดและเครื่องมือจากภาคเอกชนมาประยุกต์ใช้ เช่น การใช้ระบบบริการดิจิทัล (e-service) และระบบร้องเรียนออนไลน์เพื่อเพิ่มความรวดเร็วและประสิทธิภาพในการให้บริการ 4) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results-Based Management) ควรกำหนดนโยบายการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ โดยจัดให้มีระบบกำหนดตัวชี้วัด (KPIs) ที่ชัดเจน ครอบคลุม และสามารถวัดผลได้จริง พร้อมทั้งถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง 5) ด้านการปรับโครงสร้างองค์กรให้มีขนาดเหมาะสม (Lean Organization) ควรกำหนดนโยบายการปรับโครงสร้างองค์กรให้มีความกระชับ โดยลดลำดับชั้นการบังคับบัญชาและความซ้ำซ้อนของภารกิจ พร้อมทั้งกระจายอำนาจสู่ระดับปฏิบัติการมากขึ้น รวมถึงการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีความคล่องตัว ยืดหยุ่น และสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็ว 6) ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างยืดหยุ่น (Flexible Human Resource Management) ควรส่งเสริมนโยบายการบริหารบุคลากรที่เน้นความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพ โดยการปรับโครงสร้างอัตรากำลังให้เหมาะสม ลดขั้นตอนการบังคับบัญชา และสนับสนุนการทำงานแบบบูรณาการ (cross-functional teamwork) ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านทักษะดิจิทัลและสมรรถนะเชิง

บริหาร เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและยกระดับคุณภาพการให้บริการ แสดงให้เห็นว่า การจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มีประสิทธิภาพภายใต้หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารงานที่มุ่งเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การประยุกต์ใช้แนวคิดการบริหารจากภาคเอกชน การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน การปรับโครงสร้างองค์กรให้มีความคล่องตัว และการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างยืดหยุ่น เพื่อให้การดำเนินงานสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคดิจิทัล รวมทั้งยังช่วยยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดความคุ้มค่า รวดเร็ว และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในพื้นที่ จากการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพีรพงษ์ แสงแก้ว (2565) ได้ศึกษาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะและแนวทางพัฒนาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า ต้องกำหนดมาตรฐานและมาตรวัดผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน โดยเน้นการปรับโครงสร้างให้เล็กลง โดยมีขนาดให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน โดยการประยุกต์ใช้รูปแบบการบริหารงานแบบภาคเอกชน โดยเน้นการวางแผน การจ่ายค่าตอบแทนผลงาน การจัดจ้างบุคคลภายนอกให้เข้ามาปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราว การพัฒนาระบบสารสนเทศ การมุ่งหวังผลสัมฤทธิ์ของงาน อีกทั้งต้องเสริมสร้างวินัยอย่างเข้มงวดในการใช้ทรัพยากรมุ่งเน้นการเสริมสร้างวินัยในการใช้จ่ายงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดโดยเน้นความประหยัดและความคุ่มค่าของการใช้ทรัพยากร

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับ ดังนี้

1. “การบริหารทรัพยากรมนุษย์แบบยืดหยุ่น” คือปัจจัยขับเคลื่อนหลักของประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิจัยค้นพบว่า ความยืดหยุ่นของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่พบในการศึกษาครั้งนี้มีลักษณะเฉพาะขององค์การบริหารส่วนตำบลในบริบทกึ่งเมืองกึ่งชนบท ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ทั่วไป โดยมิได้หมายถึงความยืดหยุ่นด้านการจ้างงานหรือค่าตอบแทน แต่หมายถึง ความสามารถในการใช้บุคลากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผ่านการมอบหมายงานหลายบทบาท การทำงานข้ามสายงาน และการปรับกำลังคนให้สอดคล้องกับภารกิจและปัญหาของพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว ภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณและอัตรากำลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงสะท้อนว่า "ความยืดหยุ่น" ในบริบทของ อบต. เป็นความยืดหยุ่นในการบริหารทรัพยากรบุคคลตามบริบทของพื้นที่ มากกว่าความยืดหยุ่นเชิงโครงสร้างตามแนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในภาคเอกชน

2. “องค์กรขนาดกะทัดรัดและคล่องตัว” เป็นรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบริบทกึ่งเมืองกึ่งชนบท

งานวิจัยค้นพบว่า การปรับโครงสร้างองค์กรให้มีความกระชับ ลดขั้นตอนการทำงาน และกระจายอำนาจสู่ระดับปฏิบัติการ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากร การบริหารองค์กรแบบ Lean Organization จะช่วยเพิ่มความรวดเร็วในการตัดสินใจ ลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน และทำให้องค์กรสามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสมกับบริบทพื้นที่

สรุปและข้อเสนอแนะ

การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญกับการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม และนำแนวคิดการบริหารสมัยใหม่มาพัฒนาการดำเนินงาน ส่งผลให้การจัดบริการสาธารณะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น ควรพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน บุคลากร และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพการบริการให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนืออย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะด้านการจัดการบุคลากรที่มีความยืดหยุ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด รองลงมาคือการปรับโครงสร้างองค์กร การนำแนวทางภาคเอกชนมาใช้ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้น ควรพัฒนาระบบบริหารบุคลากร โครงสร้างองค์กร และการบริการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะให้ดียิ่งขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลควรพัฒนาการจัดบริการสาธารณะภายใต้หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการให้บริการและรับฟังความคิดเห็น ส่งเสริมการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่เชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติ รวมทั้งนำแนวคิดการบริหารงานจะเอกชนมาปรับใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ควบคู่กับการมุ่งผลสัมฤทธิ์ การกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน การปรับโครงสร้างองค์กรให้กระชับ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยืดหยุ่น เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดบริการสาธารณะให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพในประเด็นเฉพาะด้าน โดยเฉพาะการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา พัฒนา และประเมินนวัตกรรมการจัดบริการสาธารณะ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จและอุปสรรคในการดำเนินงาน อันเป็นการเติมเต็มข้อจำกัดของการวิจัยครั้งนี้ที่มุ่งเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นหลัก

2. ควรศึกษาปัจจัยเพิ่มเติมที่สะท้อนบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ความพร้อมด้านทักษะดิจิทัลของประชาชนระดับฐานราก และความคุ้มค่าเชิงต้นทุนในการจัดบริการสาธารณะภายใต้พระราชบัญญัติรายได้ท้องถิ่น เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ครอบคลุมและสามารถนำไปใช้กำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ฉัตรชัย นาถ้ำพลอย. (2566). *การพัฒนาการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี [ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์].* บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ฐิติพร ฉิมย้อย. (2564). *การจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหัวนา อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี [การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต].* บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

บุษรา ไกรทองสุข. (2566). *ตัวแบบทางการตลาดภาครัฐกับการพัฒนาการจัดการบริการสาธารณะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์].* บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

พระบุญเพ็ง จนฺทโชโต (ผิวผ่อง). (2566). *ประสิทธิภาพการบริการสาธารณะตามหลักอิทธิบาท 4 ของเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น [สารนิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต].* บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พีรพงษ์ แสงแก้ว, และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2565). การจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร. *วารสารการพัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่ (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 7*(5), 180–192.

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2545). *การปฏิรูประบบราชการภายใต้กระแสการจัดการภาครัฐใหม่และข้อวิพากษา.* กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. (2567). *แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2566–2570 (ฉบับทบทวน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567).* สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี.

สุนารี สุกิจปาณีนิจ. (2562). *รูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อการจัดบริการสาธารณะเชิงผลสัมฤทธิ์ของเทศบาล อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์].* บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis (3rd ed.).* New York: Harper & Row.

การพัฒนาครูภาษาอังกฤษเพื่อการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนของโรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ*

THE DEVELOPMENT OF ENGLISH TEACHERS USING PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITIES TO IMPROVE STUDENTS' ENGLISH-SPEAKING SKILLS AT ANUBAN PRACHUAP KHIRIKHAN SCHOOL.

จิราพร เถาเครือมาส
Jirapon Thaokruemat
อภิชาติ เลนะนันท์
Apichat Lenanan
อัญชนา พานิช
Anchana Panit
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย
Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Thailand
E-mail: jameszare10@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างคู่มือการพัฒนาครูภาษาอังกฤษ พัฒนาครูภาษาอังกฤษ โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1, 5/3 และ 5/5 โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 106 คน และครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ คู่มือการพัฒนาครูภาษาอังกฤษโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนของโรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ และแบบประเมินทักษะทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาครูภาษาอังกฤษ โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพทำให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนมีทักษะการพูดภาษาอังกฤษดีขึ้น นอกจากนั้นแล้วยังได้จัดทำคู่มือการพัฒนาครูภาษาอังกฤษเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการสอนภาษาอังกฤษต่อไป และจากผลพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียน พบว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 3.67 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.46 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก

* Received 6 June 2026; Revised 25 June 2026; Accepted 30 June 2026

ข้อค้นพบจากการวิจัยพบว่า การพัฒนาครูภาษาอังกฤษเพื่อการพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทำให้ครูสามารถสอนนักเรียนให้ใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ทักษะการพูด ครูภาษาอังกฤษ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Abstract

The objectives of this research were: 1) to construct a development manual for English teachers, 2) to develop English teachers at Anuban Prachuap Khiri Khan School using a Professional Learning Community (PLC), and 3) to enhance the English-speaking skills of Grade 5 students at Anuban Prachuap Khiri Khan School. The research sample consisted of 106 Grade 5 students from classrooms 5/1, 5/3, and 5/5, as well as 6 English teachers at Anuban Prachuap Khiri Khan School. The research instruments included a professional learning community-based manual for English teacher development aimed at enhancing students' English-speaking skills, and an English-speaking skill assessment form. Data were analyzed using percentage, mean ($\bar{X}$), and standard deviation (S.D.).

The research findings revealed that: The development of English teachers through the Professional Learning Community (PLC) enabled teachers to improve their instructional approaches, which subsequently enhanced students' English-speaking skills. A development manual for English teachers was successfully constructed for future instructional benefits. Regarding the development of students' English-speaking skills, the students achieved an average score of 3.67 ($\bar{X}$ = 3.67$) with a standard deviation of 0.46 (S.D. = 0.46), which was at a very good level.

Furthermore, the research insights indicated that developing English teachers through a Professional Learning Community (PLC) effectively empowered teachers to enable their students to use English efficiently.

Keywords: Teacher Development, Professional Learning Community (PLC), English Speaking Skills

บทนำ

ในยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดนและกระแสโลกาภิวัตน์ ภาษานับเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร อารมณ์ความรู้สึก และแนวคิดระหว่างมนุษย์ ซึ่งโดยธรรมชาติแล้ว มนุษย์พัฒนาทักษะภาษาพูดผ่านกระบวนการฟังและการเลียนแบบบุคคลรอบข้างอย่างเป็นระบบ (ดียู ศรีนราวัฒน์ และคณะ, 2558) ในสังคม

ปัจจุบันความสามารถในการสื่อสารเพียงภาษาเดียวอาจไม่เพียงพอ มนุษย์จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในภาษาที่สอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "ภาษาอังกฤษ" ซึ่งจัดเป็นสื่อกลางสากลในการติดต่อสื่อสาร การสร้างความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม การเข้าถึงองค์ความรู้ระดับนานาชาติ ตลอดจนเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้และความก้าวหน้าทางวิชาชีพในอนาคต (นันทวัน หมุดปิน, (2557); แสงระวี ดอนบัวแก้ว, (2558)) การพัฒนาประชากรให้มีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นภารกิจสำคัญของกระบวนการจัดการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สถานศึกษาเป็นสถานที่ฝึกฝน อบรม และให้ความรู้ต่างๆแก่นักเรียน รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ มีทักษะทางการสื่อสาร สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ การฝึกฝนเรียนรู้ภาษาอังกฤษนั้นจะต้องศึกษาให้ครอบคลุมในทุกๆด้าน ทั้งด้านการฟัง ด้านการพูด ด้านการอ่าน และด้านการเขียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ (สุภาพร สมจิตต, 2566) ในปัจจุบันภาษาอังกฤษคือภาษาสากลที่ใช้ติดต่อสื่อสารถึงกันทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกวิทยาการและสังคมแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทำให้ข้อมูลข่าวสารเผยแพร่อย่างรวดเร็วและสามารถเข้าถึงได้ง่าย การยกระดับความสามารถด้านภาษา (Language Proficiency) และการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้เทียบเท่าระดับนานาชาติเป็นพันธกิจที่สำคัญของการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพทั้งด้านทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะที่สำคัญต่อการเป็นประชากรโลกในศตวรรษที่ 21 (ปุณยวัจน์ วรรณคาม, 2565)

ทักษะการพูดเป็นทักษะการสื่อสารที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการพูดนั้น ผู้สอนต้องไม่มุ่งเน้นเพียงแค่ความถูกต้องของการออกเสียง คำศัพท์หรือโครงสร้างทางไวยากรณ์เท่านั้น แต่ต้องฝึกฝนให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้จริง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการพูดสื่อสารอย่างเป็นอิสระและสามารถสร้างประโยคได้ด้วยตนเองตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร (Hedge, อ้างถึงใน นันทวัน หมุดปิน, (2557)) ในประเทศที่ประกอบด้วยพลเมืองที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นประเทศที่ได้เปรียบในการพัฒนาหลาย ๆ ด้าน เช่น เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และการศึกษา แต่สำหรับบริบทการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของประเทศไทยนั้นเป็นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ เนื่องจากไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาในการใช้ทักษะการฟังและการพูดในสถานการณ์จริงสำหรับนักเรียนไทยส่วนใหญ่ใหญ่จึงมีน้อยกว่าทักษะการอ่านและการเขียน (พรยมล ฉิมพาณิชย์, 2566) แม้ว่าทักษะการพูดภาษาอังกฤษจะมีความสำคัญเพียงใด แต่จากการศึกษาสภาพการณ์ในปัจจุบันกลับพบว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษาประจักษ์ถึงปัญหาค่อนข้างมาก สะท้อนได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ ในปีการศึกษา 2564 ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเพียงร้อยละ 57.64 ซึ่งยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดไว้คือร้อยละ 65 นอกจากนี้ ผลการประเมินทักษะการพูดของนักเรียนจำนวน 250 คน พบว่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนทดสอบทักษะการพูดคิดเป็นร้อยละ 62.88 เท่านั้น ปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับข้อค้นพบว่า ผู้เรียนชาวไทยมีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษในระดับน้อย ขาดความมั่นใจ ไม่กล้าแสดงออก

และขาดโอกาสในการใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริง เนื่องจากผู้สอนยังคงใช้วิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบเดิมที่ยึดติดกับตำราเรียน ขาดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ ส่งผลให้ผู้เรียนมีปัญหาทั้งด้านการฟังที่ไม่สามารถจับใจความสำคัญได้ และด้านการพูดที่ไม่สามารถสื่อสารเพื่อตอบโต้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน จะพบว่า ทักษะการพูดเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็น เพราะทักษะการพูดสื่อสารใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นกระบวนการสำคัญที่ใช้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ รวมถึงความรู้สึกให้ผู้ฟังได้รับรู้และเข้าใจวัตถุประสงค์ของผู้พูด (พิทยรัศมิ์ แย้มประยูร, 2565) การพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารจึงถือเป็นทักษะที่สำคัญยิ่ง เพราะใช้เป็นส่วนหนึ่งในการวัดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (พัชรี โกเฮี้ยน, 2566)

การพัฒนาครูจึงถือเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สิ่งที่เป็นตัวช่วยของครูในการจัดการเรียนรู้คือชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ (Professional Learning Communities : PLC) ซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของครูเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำหน้าที่ของครูแต่ละคนนั่นเอง ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) คือกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการปฏิบัติงานของกลุ่มบุคคลที่มารวมตัวกันเพื่อทำงานร่วมกัน และสนับสนุนกันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกัน วางเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกัน ตรวจสอบ และสะท้อนผลการปฏิบัติงานรายบุคคล และสะท้อนผลการปฏิบัติงานโดยรวม ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิพากษ์วิจารณ์ การร่วมมือร่วมพลัง การทำงานร่วมกัน (นัทท์ฐาอร สมเดช, 2565)ในหลายประเทศที่เป็นผู้นำทางด้านการศึกษามีการตื่นตัวเพื่อเปลี่ยนผ่านการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 โดยนำแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพครู อาทิ ประเทศญี่ปุ่นที่เน้นความสำคัญของการพัฒนาครูโดยให้ครูร่วมร่วมกันศึกษาชั้นเรียนเป็นกลุ่ม (lesson study) ประเทศฟินแลนด์เน้นการพัฒนาวิชาชีพครูแบบความร่วมมือแก้ปัญหาเป็นกลุ่ม (Problem-Solving Groups) ซึ่งประเทศดังกล่าวล้วนมุ่งเน้นการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ผ่านแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือ PLC เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันอย่างแท้จริงบนฐานของการปฏิบัติงานจริง (จิราพร จำปาเทศ, 2565) การขับเคลื่อน PLC ในสถานศึกษาจะช่วยปรับเปลี่ยนบทบาทของครูจาก "ผู้สอน" ไปสู่การเป็น "โค้ช" หรือผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันของครูจะช่วยยกระดับสมรรถนะวิชาชีพสู่การเป็นชุมชนครูมืออาชีพที่ร่วมกันระดมความคิดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาครูภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียน ตลอดจนศึกษาระดับทักษะการสื่อสารและแสวงหาแนวทางการพัฒนาที่มีประสิทธิผลสูงสุด เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถนำองค์ความรู้และเครื่องมือที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ยกระดับทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างคู่มือการพัฒนาครูภาษาอังกฤษเพื่อการพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. พัฒนาครูภาษาอังกฤษเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

3. เพื่อพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาครูภาษาอังกฤษเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งได้ดำเนินตามระเบียบวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 250 คน และครูโรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 96 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1, 5/3 และ5/5 โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 106 คน และครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ 1) คู่มือการพัฒนาครูเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ ในคู่มือประกอบด้วยหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด กลุ่มเป้าหมาย แผนการจัดการเรียนรู้ และ 2)แบบประเมินทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้แบ่งการประเมินทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเป็น 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) การออกเสียง 2) คำศัพท์ สำนวนและโครงสร้างภาษา 3) เนื้อหา 4) ความคล่องแคล่ว และ 5) การแสดงท่าทางและน้ำเสียงประกอบการพูด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการวิจัยจากคณะครุศาสตรไปที่โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมผลการพัฒนาครูจากการพัฒนาครูโรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. เก็บรวบรวมผลการพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากได้รับแบบสอบถามกลับคืน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามแล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละตอนโดยใช้สถิติพื้นฐานคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างคู่มือการพัฒนาครูภาษาอังกฤษเพื่อการพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีการดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาตำรา เอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูและแบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์

2) กำหนดกรอบแนวคิดและเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างคู่มือการพัฒนาครู และแบบประเมินทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์

3) นำคู่มือการพัฒนาครูโรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และแก้ไข

4) นำคู่มือการพัฒนาครูที่แก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเรียบร้อยแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

1) ผศ.ดร.อัญชนา พานิช อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

2) อ.ดร.นวรัตน์ ประทุมตา อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

3) นายบุญมา พ่วงสำราญ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์

4) นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์หาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยใช้สูตรดังต่อไปนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิเคราะห์พบว่า คู่มือการพัฒนาครู และแบบประเมินทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ มีค่า IOC ระหว่าง 0.80 - 1.00

5) นำคู่มือการพัฒนาครู และแบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วใช้

2. ผลการพัฒนาครูภาษาอังกฤษเพื่อการพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แสดงในตาราง 4.1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินการปฏิบัติตามคู่มือพัฒนาครูภาษาอังกฤษเพื่อการพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

องค์ประกอบ	รายการประเมิน	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับ
1	การวางแผน	4.33	0.69	มาก
2	การดำเนินการ	4.29	0.62	มาก
3	การประสานเสริมพลัง	4.30	0.65	มาก
4	การนิเทศติดตาม	4.24	0.62	มาก
5	การสะท้อนผล	4.38	0.59	มาก
	รวมเฉลี่ย	**4.31**	**0.63**	**มาก**

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผลการประเมินการปฏิบัติตามคู่มือพัฒนาครูภาษาอังกฤษเพื่อการพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.31, S.D. = 0.63) โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การสะท้อนผล ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.59) รองลงมาคือการวางแผน ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.69) ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่นๆ คือ การนิเทศติดตาม ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = 0.62)

2. ผลการศึกษาทักษะการพูดของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 ห้อง รวมทั้งสิ้น 106 คน

ตารางที่ 2 แสดงผลระดับคะแนนทักษะการพูดของนักเรียน

ห้อง	จำนวนนักเรียน	ระดับคะแนน				$\bar{X}$	S.D.
		4	3	2	1		
ป.5/1	37	24	13	-	-	3.65	0.49
ป.5/3	34	24	10	-	-	3.80	0.51
ป.5/5	35	20	15	-	-	3.57	0.38
	106	68	38	-	-	3.67	0.46

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาทักษะการพูดของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.67, S.D. = 0.46) โดยห้องที่มีระดับคะแนนทักษะการสื่อสารค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/3 ($\bar{X}$

= 3.80, S.D. = 0.51) รองลงมาคือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 ($\bar{X}$ = 3.65, S.D. = 0.49) ระดับชั้นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าระดับชั้นอื่น ๆ คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/5 ($\bar{X}$ = 3.57, S.D. = 0.38)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสร้างคู่มือการพัฒนาครูภาษาอังกฤษเพื่อการพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า หลังจากที่ได้ดำเนินการสร้างคู่มือตามขั้นตอนเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้คู่มือการพัฒนาครูภาษาอังกฤษเพื่อการพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพไว้ใช้เพื่อพัฒนาครูและพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนไว้ใช้ประโยชน์ต่อไป

2. การพัฒนาครูภาษาอังกฤษเพื่อการพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า ครูภาษาอังกฤษได้พัฒนาทักษะการพูดของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และมีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การวางแผน การดำเนินการ การประสานเสริมพลัง การนิเทศติดตาม และการสะท้อนผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการกำหนดรูปแบบการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสอบถามจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานและมีประสบการณ์พบกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติงาน ปรึกษาคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อนำมาร่างคู่มือที่มีกระบวนการที่สามารถช่วยให้เกิดการพัฒนาครูภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า ครูภาษาอังกฤษพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญชัย ตั้งอุทัยสุข (2561, หน้า 34) ที่พบว่า รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้มี 5 ขั้นตอนดังนี้ การวางแผน การดำเนินการ การประสานเสริมพลัง การนิเทศติดตาม และการสะท้อนผล สอดคล้องกับงานวิจัยของบังอร เสรีรัตน์ (2560, หน้า 116) กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการปฏิบัติงานร่วมกันและสนับสนุนกันของกลุ่มบุคคลมีวัตถุประสงค์สำคัญในการพัฒนาผู้เรียน พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยทุกคนมีส่วนร่วมในการวางเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการตรวจสอบ สะท้อนกระบวนการและผลการปฏิบัติผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์วิจารณ์ การทำงานร่วมกัน และการร่วมมือร่วมพลัง

3. ผลการศึกษาการพัฒนาครูภาษาอังกฤษเพื่อการพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 ห้อง รวมทั้งสิ้น 106 คน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 3 ห้องมีผลการประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์ที่ดี เนื่องจาก การใช้คู่มือการพัฒนาครูภาษาอังกฤษเพื่อการพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียน ร่วมกับการ PLC ของคณะครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ ที่ได้ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เกิดขึ้น และระดมสมองหาวิธีที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้เลือกมา มีผลการประเมินทักษะการพูดที่อยู่ในเกณฑ์ดี

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาในเรื่องชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการทำวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ใหม่ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1

องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ



สรุปได้ว่า ขั้นตอนของกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบทในสถานศึกษาประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) การวางแผน หมายถึง การประชุมวางแผนในการกำหนดค่านิยม พันธกิจ และวิสัยทัศน์ เป้าหมาย มีข้อตกลงร่วมกัน มีคู่มือ แผนงาน โครงการ กระบวนการร่วมมือในการกำหนดนโยบายเชื่อมโยงการขับเคลื่อนสถานศึกษามีการเผยแพร่ เปิดโอกาสให้หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน และปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแล้วนำสู่การปฏิบัติ

2) การดำเนินการ หมายถึง การดำเนินการกำหนดแผนงาน ปฏิทินการทำงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบการดำเนินการกำหนดแผนงาน ปฏิทินการทำงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบปฏิบัติการสอน ร่วมกันสะท้อนผลการปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ จัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีความถูกต้องชัดเจนตรงตามความต้องการในการใช้งานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนทางวิชาชีพ

3) การประสานเสริมพลัง หมายถึง การส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรในโรงเรียนร่วมกันวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนและร่วมกันแก้ไขปัญหา ร่วมกันประเมินผลการปฏิบัติงานสร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้สู่สังคม ชุมชน มีบรรยากาศความเป็นกัลยาณมิตร มีการเสริมสร้างพลังเชิงบวกซึ่งกันและกัน

4) การนิเทศติดตาม หมายถึง การจัดระบบการนิเทศภายใน ให้คำแนะนำ ดูแลช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน โดยยึดหลักการทำงานร่วมกัน มีภาวการณ์เป็นผู้นำร่วมกัน เป็นทั้งผู้นำและผู้ตามในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เคารพซึ่งกันและกัน

5) การสะท้อนผล หมายถึง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ทางวิชาชีพเป็นประจำและต่อเนื่อง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย นำผลการปฏิบัติงานไปปรับปรุงและพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการพัฒนาครูภาษาอังกฤษเพื่อการพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ การนำคู่มือการพัฒนาครูภาษาอังกฤษเพื่อการพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครูควรศึกษาคู่มือให้เข้าใจอย่างละเอียดก่อนนำไปใช้จริง นอกจากนั้นควรขยายเครือข่ายความร่วมมือการใช้คู่มือการพัฒนาครูภาษาอังกฤษเพื่อการพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปสู่ระดับกลุ่มโรงเรียนหรือระดับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อให้เห็นผลการพัฒนาที่กว้างมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาครูเพื่อการพัฒนาทักษะในรายวิชาต่าง ๆ ของนักเรียน โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในกลุ่มสาระอื่น ๆ

บรรณานุกรม

จิราพร จำปาเทศ. (2565). *การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต].* บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ดียู ศรีนราวัฒน์ และคณะ. (2558). *ภาษาและภาษาศาสตร์.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นัทท์ฐาอร สมเดช. (2565). *การวิเคราะห์องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต].* คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นันทวัน หมุดปิน. (2557). *ผลของบีสลิมโมเดลเสริมด้วยกิจกรรมบทบาทสมมติต่อความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต].* คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

บังอร เสรีรัตน์. (2560). รูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเพื่อส่งเสริมชุดความคิดเกี่ยวกับการสอนของครูประถมศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 17*(1), 115–122.

บุญชัย ตั้งอุทัยสุข. (2561). *การพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ.* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ปุณยวัจน์ วรรณคาม. (2565). *ผลของการใช้วิธีสอนโฟนิกส์ในการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 [การค้นคว้าอิสระ].* หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พรยมล ฉิมพาณิชย์. (2566). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชั่นเพื่อส่งเสริมทักษะกรพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 [การค้นคว้าอิสระ].* หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พัชรี โกเฮี้ยน. (2566). *การเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกมทางภาษา กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต].* คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

พิทยรัศมิ์ แย้มประยูร. (2565). *การจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ผสมผสานเทคนิคการแบ่งกลุ่ม เพื่อพัฒนาทักษะการพูดสื่อสารภาษาจีนในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต].* คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สุภาพร สมจิตต. (2566). *การใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาทักษะการพูดและแรงจูงใจในการเรียน วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 [การค้นคว้าอิสระ].* หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

แสงระวี ดอนบัวแก้ว. (2558). *ภาษาศาสตร์สำหรับครูสอนภาษาอังกฤษ.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอด ของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี*

ADMINISTRATION MODEL FOR THE LOCAL CURRICULUM ON THE PALM COMMUNITY WAY OF LIFE AT BANPONGSALOD SCHOOL IN PHETCHABURI PROVINCE.

ติณศักดิ์ พราหมณ์ฤกษ์
Tinnasak Pramrerg
กาญจนา บุญส่ง
Kanchana Boonsong
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพรบุรี, ประเทศไทย
Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Thailand
E-mail: 679191021@mail.pbru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครู จำนวน 3 คน ปราชญ์ท้องถิ่น จำนวน 1 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 24 คน รวมทั้งสิ้น 33 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ประเภท คือ 1) เครื่องมือประเภทนวัตกรรม ประกอบด้วย (1) รูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอด และ (2) หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอด ซึ่งทั้ง 2 ฉบับมีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และ 2) เครื่องมือประเภทรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย (1) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (2) แบบประเมินผลทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน และ (3) แบบประเมินเจตคติของนักเรียน ซึ่งทั้ง 3 ฉบับ มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละความก้าวหน้า

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า เป็นรูปแบบชื่อว่า PLAMS Model ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ (1) Planning (P) วางแผนหลักสูตร (2) Arranging (A) จัดทำหลักสูตร (3) Launching (L) ดำเนินการใช้หลักสูตร (4) Monitoring (M) นิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร และ

* Received 6 June 2026; Revised 25 June 2026; Accepted 30 June 2026

(5) Success Evaluation (S) ประเมินหลักสูตร และ 2) การศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น หลังดำเนินการใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น โดยภาพรวมมีคะแนนร้อยละความก้าวหน้าเพิ่มขึ้น 23.54 นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับดี (μ = 3.34, σ= 0.51) และนักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (μ = 4.00, σ = 0.64)

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ รูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น วิถีชุมชนตาลโตนด

Abstract

The purposes of this research were: (1) to develop a local curriculum administration model entitled The Community Way of Life of Palmyra Palm in Ban Pong Salod School; and (2) to investigate the outcomes of implementing the developed local curriculum administration model at Banpongsalod School in Phetchaburi Province. This study employed an action research methodology. The target group consisted of 30 participants, including one school administrator, three teachers, one local wisdom expert, one community leader, and 24 students from Grades 4–6. The research instruments were divided into two categories. The first category comprised innovation instruments: (1) the local curriculum administration model entitled The Community Way of Life of Palmyra Palm in Banpongsalod School and (2) the local curriculum on the same topic. Both instruments demonstrated content validity with Item-Objective Congruence (IOC) values ranging from 0.67 to 1.00. The second category consisted of data collection instruments: (1) a learning achievement test, (2) a student practical skills assessment form, and (3) a student attitude assessment questionnaire. The IOC values of these instruments ranged from 0.67 to 1.00. Data were analyzed using mean, standard deviation, and percentage of progress.

The research findings revealed that: 1) The developed local curriculum administration model, consisted of five stages: (1) Planning (P) – curriculum planning; (2) Arranging (A) – curriculum development and organization; (3) Launching (L) – curriculum implementation; (4) Monitoring (M) – supervision, monitoring, and follow-up of curriculum implementation; and (5) Success Evaluation (S) – curriculum evaluation. 2) Students' learning achievement after the implementation was higher than before implementation, with an overall progress percentage increase of 23.54. Students' practical skills were rated at a good level overall (μ = 3.34, σ = 0.51). In addition, students' attitudes toward learning through the local curriculum on the community way of life of Palmyra Palm were rated at a high level overall (μ = 4.00, σ = 0.64).

Keywords: Model Development, Local Curriculum Administration Model, Palmyra Palm Community Way of Life

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลส่งผลต่อเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาอย่างรวดเร็ว ทำให้ประเทศต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการปรับตัว อย่างไรก็ตาม ระบบการศึกษาของไทยยังคงเผชิญปัญหาด้านคุณภาพผู้เรียน ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน จึงจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกและความต้องการของสังคม (จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์, 2561)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้สถานศึกษาและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พร้อมส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้การเรียนรู้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2541) หลักสูตรท้องถิ่นจึงเป็นกลไกสำคัญของการกระจายอำนาจทางการศึกษา เปิดโอกาสให้สถานศึกษาออกแบบและบริหารจัดการหลักสูตรตามสภาพ ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะชีวิต ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน., 2562)

จังหวัดเพชรบุรี โดยเฉพาะอำเภอบ้านลาด เป็นพื้นที่ที่มีตาลโตนดจำนวนมากและมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนมาอย่างยาวนาน ตาลโตนดไม่เพียงเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัด แต่ยังสะท้อนภูมิปัญญา วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ชุมชนบ้านโป่งสลอดเป็นพื้นที่ที่ยังคงสืบทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับตาลโตนดอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านอาชีพ อาหาร และผลิตภัณฑ์ชุมชน อย่างไรก็ตาม แม้ชุมชนจะมีทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่เข้มแข็ง แต่ยังไม่ปรากฏการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชุมชนตาลโตนดอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา จึงควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอด” เพื่อบูรณาการองค์ความรู้ท้องถิ่นเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความตระหนัก เห็นคุณค่า และสามารถสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2, 2567)

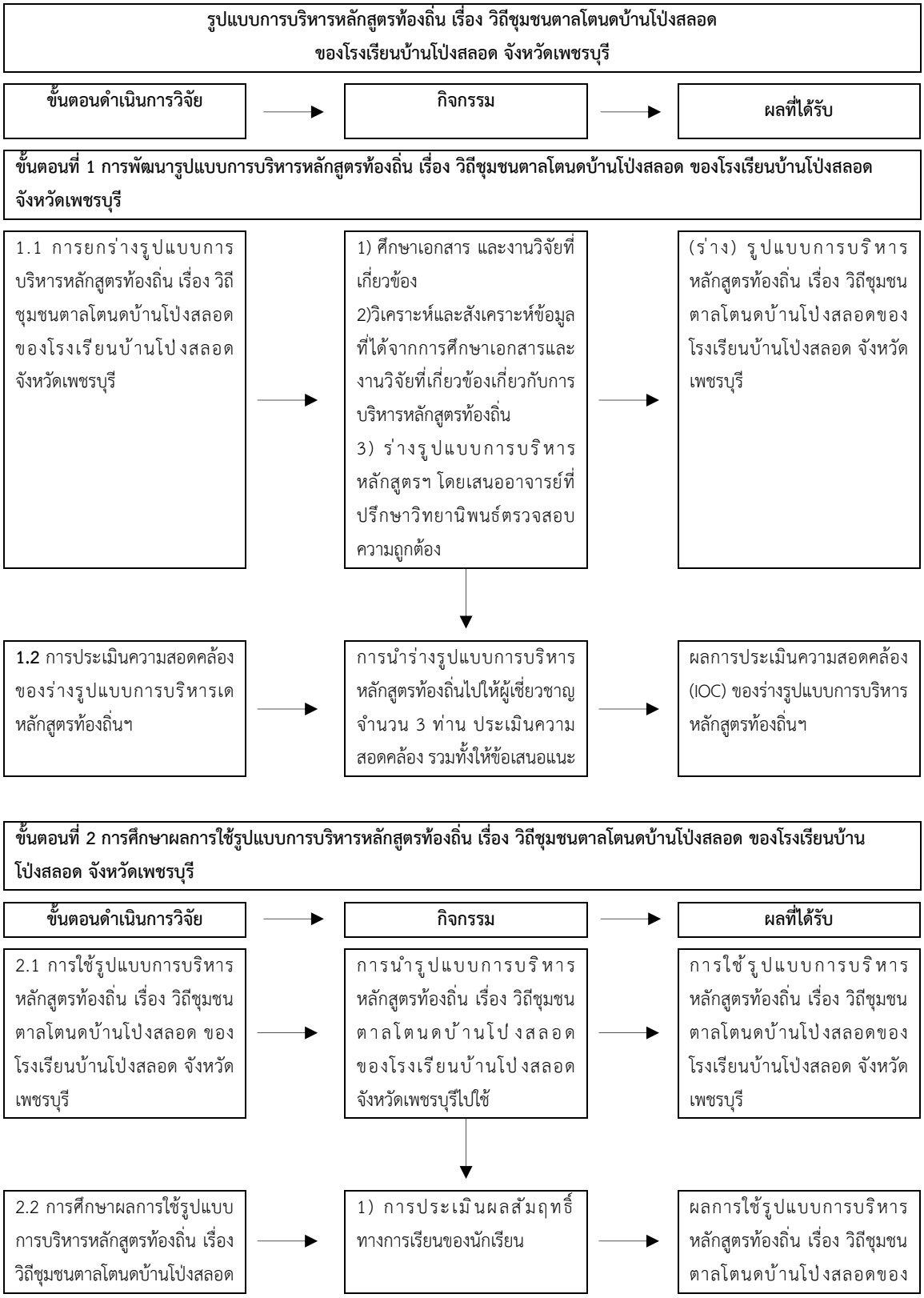
ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการสร้างรูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอด ของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน สามารถนำไปใช้ได้จริง และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความผูกพัน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาวิถีชุมชนตาลโตนดของท้องถิ่นต่อไปอย่างยั่งยืน

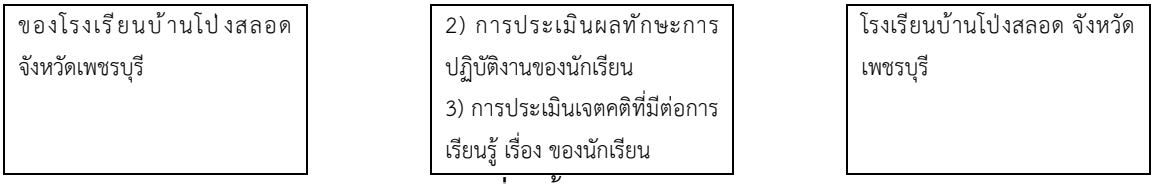
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้





ภาพที่ 1 ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี

ขั้นตอนที่ 1.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นเอกสารร่างรูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี การเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้ 1) วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ร่างรูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี 3) นำร่างรูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม และความสอดคล้องของร่างรูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ก่อนนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเป็นไปได้

ขั้นตอนที่ 1.2 การประเมินประเมินความสอดคล้องของร่างรูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน การบริหารการศึกษา และการวิจัยทางการศึกษา ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) (Creswell, J. W., & Creswell, J. D., 2018) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินความสอดคล้องของร่างรูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น การเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอเชิญเป็นผู้ประเมินความเหมาะสม 2) ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของรูปแบบ และ 3) นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงรูปแบบให้มีความตรงเชิงเนื้อหาและพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC คัดเลือกคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป แล้วนำรูปแบบที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี

ขั้นตอนที่ 2.1 การใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มเป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครู จำนวน 3 คน นักเรียน 24 คน ผู้ปกครองนักเรียน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน ผู้นำชุมชน 1 คน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบล 1 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 1 คน จำนวน 33 คน จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) (Creswell & Creswell, 2018) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นรูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรีที่ผู้วิจัยพัฒนา

ขึ้น ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในแต่ละขั้นตอนตามรูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนที่ได้ระบุไว้

ขั้นตอนที่ 2.2 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มผู้ให้ข้อมูล นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) แบบประเมินผลทักษะการปฏิบัติงาน และ 3) แบบประเมินเจตคติ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในแต่ละขั้นตอนตามรูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนที่ได้ระบุไว้และแปลผลตามเกณฑ์ของเบสท์ (1981) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50–5.00 ระดับการแปลผล มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50–4.49 ระดับการแปลผล มาก
ค่าเฉลี่ย 2.50–3.49 ระดับการแปลผล ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50–2.49 ระดับการแปลผล น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00–1.49 ระดับการแปลผล น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาและการนำรูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี ไปใช้

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นข้อมูลในการยกร่างรูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี ได้ร่างรูปแบบที่ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ที่เรียกว่า “PALMS MODEL” ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนหลักสูตร (Planning : P) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2568 โดยเริ่มจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับบริบททางการศึกษา สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี ตลอดจนศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและผู้เรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่น จากนั้น ผู้วิจัยได้จัดประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตร และพิจารณาองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ โดยที่ประชุมได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย แนวคิด และทิศทางการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนและความต้องการของชุมชน อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำหลักสูตร (Arranging : A) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2568 โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์บริบท สภาพปัญหา และความต้องการของชุมชนและผู้เรียนในขั้นตอนการ

วางแผนหลักสูตรมาพัฒนาร่างหลักสูตร ประกอบด้วย การกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โครงสร้างหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของท้องถิ่น ในการดำเนินการดังกล่าว ผู้วิจัยได้จัดประชุมร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อร่วมกันพิจารณาร่างหลักสูตร ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร โดยเฉพาะการบูรณาการองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เชื่อมโยงกับการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ ได้มีการปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดของหลักสูตรตามข้อเสนอแนะของผู้ร่วมประชุม เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์และพร้อมสำหรับนำไปสู่กระบวนการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการใช้หลักสูตร (Launching : L) ผู้วิจัยได้ดำเนินการใช้หลักสูตร เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2568 โดยจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาครูผู้สอนและเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร จากนั้นจึงดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตร พร้อมทั้งดำเนินการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด ผลการดำเนินการพบว่า สถานศึกษามีแนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างชัดเจน ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรมากยิ่งขึ้น ครูมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น และผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ส่งผลให้การนำหลักสูตรไปใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 การนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตร (Monitoring : M) ผู้วิจัยได้ดำเนินการนิเทศกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร เมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2569 โดยดำเนินการสังเกตการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน พร้อมทั้งให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ได้ตรวจสอบการดำเนินงานตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้เป็นไปตามแนวทางและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งให้คำปรึกษาแก่ครูผู้สอน และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการระหว่างผู้เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ตลอดจนวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการนิเทศ เพื่อนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง การดำเนินงานในขั้นตอนนี้มีผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครู เข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศกำกับ และติดตามการใช้หลักสูตร ผลการดำเนินงานพบว่า ครูได้รับคำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การใช้หลักสูตรเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ ครูมีการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการสอนได้อย่างเหมาะสม

ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิผล

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินหลักสูตร (Success Evaluating) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2569 โดยดำเนินการการประเมินหลักสูตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนขององค์ประกอบของหลักสูตร วิเคราะห์ความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร ตลอดจนวิเคราะห์หลักการเรียนรู้ของผู้เรียนและแนวทางการใช้หลักสูตร เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้ ได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การประเมินดังกล่าวยังทำให้ได้รับทราบถึงความสมบูรณ์ของหลักสูตร จุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนา รวมทั้งทราบถึงองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีผู้มีส่วนร่วมในการประเมิน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เชี่ยวชาญ และคณะกรรมการ ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวจัดขึ้น ณ สถานศึกษา



ภาพที่ 2 รูปแบบการบริหารหลักสูตร “PALMS MODEL”

2. การศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอด ของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี

ภายหลังการนำรูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ ผู้วิจัยได้ศึกษาผลการใช้รูปแบบแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

2.1 การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย ก่อนและหลังการนำหลักสูตรไปใช้ สามารถแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงร้อยละความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอด (คะแนนเต็ม 20 คะแนน)

N = 24	ก่อนเรียน		หลังเรียน		ร้อยละความก้าวหน้า
	คะแนนดิบ	ร้อยละ	คะแนนดิบ	ร้อยละ	
เฉลี่ย	**9.17**	**45.83**	**13.88**	**69.38**	**+23.54**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอด พบว่า นักเรียนจำนวน 24 คน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 9.17 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 45.83 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 13.88 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 69.38 เมื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียน พบว่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 4.71 คะแนน หรือมีความก้าวหน้าเฉลี่ยร้อยละ 23.54

2.2 การประเมินผลทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินผลทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย สามารถแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอด

ทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน	μ	σ	การแปลผล
ด้านทักษะกระบวนการทำงาน	3.32	0.50	ดี
ด้านทักษะการทำงานร่วมกัน	3.43	0.50	ดี
ด้านทักษะการปฏิบัติงาน	3.27	0.53	ดี
โดยรวม	**3.34**	**0.51**	**ดี**

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอด พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับดี (μ = 3.34, σ = 0.51) สามารถเรียงลำดับเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านทักษะการทำงานร่วมกันอยู่ในระดับดี (μ = 3.43, σ = 0.50) รองลงมา ด้านทักษะกระบวนการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับดี (μ = 3.32, σ = 0.50) และด้านทักษะการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับดี (μ = 3.27, σ = 0.53)

2.3 การประเมินเจตคติที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของนักเรียน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินเจตคติที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย สามารถแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินเจตคติที่มีต่อการเรียนรู้หลังการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอด

เจตคติที่มีต่อการเรียนรู้หลังการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น	μ	σ	การแปลผล
ด้านความสนใจและความรู้สึกต่อการเรียนรู้วิถีชุมชนตาลโตนด	4.03	0.67	มาก
ด้านคุณค่าและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น	3.95	0.68	มาก
ด้านการนำความรู้ไปใช้และการมีส่วนร่วมกับชุมชน	4.03	0.58	มาก
โดยรวม	**4.00**	**0.64**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินเจตคติที่มีต่อการเรียนรู้หลังการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\boldsymbol{\mu}$ **=** 4.00**,** $\boldsymbol{\sigma}$ **=** 0.64) สามารถเรียงลำดับเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการนำความรู้ไปใช้และการมีส่วนร่วมกับชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\boldsymbol{\mu}$ **=** 4.03**,** $\boldsymbol{\sigma}$ **=** 0.58) รองลงมา ด้านความสนใจและความรู้สึกต่อการเรียนรู้วิถีชุมชนตาลโตนดอยู่ในระดับมาก ($\boldsymbol{\mu}$ **=** 4.03**,** $\boldsymbol{\sigma}$ **=** 0.67) และ ด้านคุณค่าและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\boldsymbol{\mu}$ **=** 3.95**,** $\boldsymbol{\sigma}$ **=** 0.67)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการนำรูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องวิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี ไปใช้ พบว่า กระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอน คือ การวางแผนหลักสูตร การจัดทำหลักสูตร การดำเนินการใช้หลักสูตร การนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตร และการประเมินหลักสูตร สามารถดำเนินการได้จริงอย่างเป็นระบบ มีการเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะการนำบริบทของชุมชนตาลโตนดมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ทำให้หลักสูตรมีความหมายต่อผู้เรียนมากยิ่งขึ้น เป็นไปตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงบูรณาการและการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง สอดคล้องกับ วิลาสินี กนกไกรทรัพย์ (2558, หน้า 69) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า มีการปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตร การดำเนินการบริหารหลักสูตร และการนิเทศกำกับติดตาม และประเมินผล ซึ่งการบริหารหลักสูตร ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร แนวทางการพัฒนาคือ ควรมีการเรียนการสอนโดยจัดให้ครูสอนตรงตามวิชาเอก จะทำให้เกิดประสิทธิผลดีและช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ดีขึ้น 2) ด้านการนิเทศควรมีแนวทางการจัดให้มีการนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 3) ด้านการสรุปและดำเนินงาน ควรให้มีการสรุปผลที่สามารถนำไปปรับปรุงพัฒนาได้จริง 4) ด้านการปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตร ควรจัดให้มีรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นเอกสารเพื่อแจ้งให้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนาแต่ละครั้ง

2. ผลการใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี พบว่า 1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอด ที่พัฒนาขึ้นสามารถยกระดับผลการเรียนรู้ได้จริง 2) ด้านทักษะการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับ

ดี และนักเรียนมีทักษะอยู่ในระดับดีทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการเคารพภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนว่าหลักสูตรสามารถปลูกฝังคุณค่าทางวัฒนธรรมควบคู่กับทักษะการทำงาน 3) ด้านเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอด พบว่า โดยรวมนักเรียนมีเจตคติอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านความสนใจและการมีส่วนร่วม แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและชุมชนช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้ดี สอดคล้องกับ ปรเมศร์ แก้วดุก และกาญจนา บุญส่ง (2565, หน้า บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ของโรงเรียนยางชุมวิทยาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดีต่อชุมชน สอดคล้องกับ เยาวลักษณ์ เกษรเกศรา (2562, หน้า บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน โรงเรียนวัดเมืองสาตร จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า หลังการใช้รูปแบบมีผลประเมินในระดับดีขึ้นและสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบ สอดคล้องกับ นันทนา จันดาหาญ (2566, หน้า บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นสมรรถนะผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบที่ออกแบบสร้างขึ้นหลังการใช้สูงกว่าก่อนการใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการใช้รูปแบบในด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และด้านคุณค่าอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ ชิติพัทธ์ สุขเกษมศิลป์ (2561, หน้า บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง คชศึกษา ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีผลการวัดภาคปฏิบัติในระดับดีมาก และนักเรียนพึงพอใจต่อการจัด การเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

ผลการร่างรูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การวางแผนหลักสูตร การจัดทำหลักสูตร การดำเนินการใช้หลักสูตร การนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตร และการประเมินหลักสูตร ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการบริหารหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นระบบและครบวงจร ตั้งแต่การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจนถึงการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลเชิงประจักษ์จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ จึงทำให้รูปแบบมีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชนและสามารถนำไปใช้ได้จริง

ผลการวิจัยในองค์ประกอบด้านการวางแผนหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านปรัชญาการศึกษา สังคม วัฒนธรรม จิตวิทยา และบริบทชุมชน สะท้อนแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรเชิงบริบท (Context-Based Curriculum) ที่มุ่งให้การพัฒนาหลักสูตรตั้งอยู่บนพื้นฐานของความต้องการและสภาพแวดล้อมที่แท้จริงของผู้เรียนและชุมชน การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการวางแผนยังช่วยให้เกิดความเข้าใจร่วมและสร้างความเป็นเจ้าของหลักสูตร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารหลักสูตรในระยะยาว

ด้านการจัดทำหลักสูตร พบว่ามีการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรอย่างครบถ้วน ทั้งวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผล พร้อมทั้งผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญและคณะกรรมการสถานศึกษา แสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานตามหลักการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งช่วยให้หลักสูตรมีความถูกต้อง เหมาะสม และสอดคล้องกับมาตรฐานทางการศึกษา

สำหรับการดำเนินการใช้หลักสูตร พบว่ามีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านบุคลากร เอกสาร คู่มือ และการประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ รวมถึงมีการนิเทศและประเมินผลระหว่างดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง สะท้อนการบริหารงานตามแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและสามารถปรับปรุงพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้านตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ด้านการนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตร พบว่า เน้นการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพครูมากกว่าการตรวจสอบควบคุม สอดคล้องกับแนวคิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตรที่มุ่งพัฒนาวิชาชีพครูผ่านความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งผลให้ครูสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ด้านการประเมินหลักสูตร พบว่ามีการประเมินทั้งระหว่างและหลังการใช้หลักสูตร ทำให้สามารถตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรได้อย่างรอบด้าน ทั้งด้านองค์ประกอบ กระบวนการ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน อีกทั้งการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรยังสะท้อนถึงการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการบริหารหลักสูตรสมัยใหม่

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี พบว่า เป็นรูปแบบชื่อว่า “PLAMS Model” ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) Planning (P) วางแผนหลักสูตร 2) Arranging (A) จัดทำหลักสูตร 3) Launching (L) ดำเนินการใช้หลักสูตา 4) Monitoring (M) นิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร และ 5) Success Evaluating (S) ประเมินหลักสูตร

2. การศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดของโรงเรียนบ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี หลังดำเนินการใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น โดยภาพรวมมีคะแนนร้อยละความก้าวหน้าเพิ่มขึ้น 23.54 นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับดี (μ = 3.34, σ= 0.51) และนักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชุมชนตาลโตนดบ้านโป่งสลอดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (μ = 4.00, σ = 0.64)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรนำรูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น 5 ขั้นตอน ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตน โดยเฉพาะการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน เพื่อให้หลักสูตรมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตจริงของผู้เรียน

2. ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ได้แก่ ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนในทุกขั้นตอนของการบริหารหลักสูตร เพื่อให้เกิดความร่วมมือและความยั่งยืนในการพัฒนาหลักสูตร

3. สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการและการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการนำหลักสูตรไปใช้

4. ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของผู้เรียนมากขึ้น เช่น การเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน หรือการสร้างผลงานที่สะท้อนอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษา เรื่อง การพัฒนาอัตลักษณ์ท้องถิ่นและความผูกพันต่อชุมชนของผู้เรียนผ่านการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเปรียบเทียบและขยายองค์ความรู้ให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษา เรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้บนฐานชุมชนที่มีต่อทักษะชีวิต อัตลักษณ์ท้องถิ่น และจิตสำนึกรักบ้านเกิดของนักเรียน

3. ควรศึกษา เรื่อง รูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). *คู่มือการเรียนการสอนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา.* โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์. (2561). *การศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชิติพัทธ์ สุขเกษมศิลป์. (2561). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง คชศึกษา.* มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

นันทนา จันดาหาญ. (2566). *การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นสมรรถนะผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย.* มหาวิทยาลัยคริสเตียน.

ปรเมศร์ แก้วดุก, และกาญจนา บุญส่ง. (2565). *การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนยางชุมวิทยา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.* มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

เยาวลักษณ์ เกสรเกศรา. (2562). *การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน โรงเรียนวัดเมืองสาตร จังหวัดเชียงใหม่.* เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ.

วิลาสินี กนกไกรทรัพย์. (2558). *การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา].* บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2. (2567). *กรอบทิศทางหลักสูตรแกนกลางและท้องถิ่น. สพป.ชุมพร เขต 2.* สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *รายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน.* กระทรวงศึกษาธิการ.

Best, J. W. (1981). *Research in education (4th ed.).* New Jersey: Prentice-Hall.

Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (5th ed.).* SAGE Publications.

พุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*

BUDDHIST METHODS FOR PROMOTING POLITICAL PARTICIPATION OF PEOPLE IN ANG THONG SUBDISTRICT AT THAP SAKAE DISTRICT IN PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE.

ทิพารมย์ พันธ์บัว
Tiparom Panbua
อนุชา พละกุล
Anucha Bhalakula
พระสมุห์อาคม อาคมธีโร
Phra Samu Akhom Akhomtiro
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
E-mail: tiparom1994@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ (3) เพื่อนำเสนอพุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป กลุ่มตัวอย่าง 328 คน ด้วยแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.937 วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน และด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คือ หลักสาราณียธรรม 6 ได้แก่ ด้านเมตตาวจีกรรมสื่อสารเข้าใจกัน ด้านเมตตามโนกรรม เคารพในความคิดผู้อื่น ด้านเมตตา

* Received 19 June 2026; Revised 5 July 2026; Accepted 9 July 2026

กายกรรมปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ด้านสีลสามัญญตารู้บทบาทหน้าที่ ด้านทิฏฐิสามัญญตาเชื่อมั่นในหลักการร่วมกัน ด้านสาธารณโภคีเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (3) พุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนควรยึดหลักสาราณียธรรม 6 เป็นแกนสำคัญ เพื่อสร้างความสามัคคี ลดความขัดแย้ง เสริมสร้างความโปร่งใส เคารพกติกาสังคม และปรับทัศนคติร่วมกัน อันจะนำไปสู่การเมืองท้องถิ่นที่ร่วมมืออย่างสร้างสรรค์และสงบสุข

คำสำคัญ: พุทธวิธี, การมีส่วนร่วม, การเมือง

Abstract

This research article aims to (1) study the level of political participation of people in Ang Thong Subdistrict, Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province, (2) study the factors affecting the political participation of people in Ang Thong Subdistrict, Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province, and (3) present Buddhist methods to promote political participation of people in Ang Thong Subdistrict, Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province. The research uses a mixed-methods approach. Quantitative research collected data from 328 people aged 18 years and above using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.937. The data was analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and inferential statistics using multiple regression analysis. Qualitative research used in-depth interviews with 9 key informants and structured in-depth interviews. The data was analyzed using descriptive statistics. The research results found that (1) the level of political participation of people in Ang Thong Subdistrict, Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province Overall, it is at a high level (2) Factors that affect the political participation of people in Ang Thong Subdistrict, Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province are the 6 principles of Saraniya Dhamma, namely: Metta Vajikamma (communication and understanding), Metta Manokamma (respecting the thoughts of others), Metta Kayakamma (doing what is right), Silasamanyata (knowing one's role and responsibilities), Ditthi Samanyata (believing in common principles), and Sathanabhoki (seeing the common good), which are statistically significant at the 0.01 level. (3) Buddhist methods to promote sustainable participation should be based on the 6 principles of Saraniya Dhamma as the main core, in order to create unity, reduce conflict, enhance transparency, respect social rules, and adjust attitudes together, which will lead to local politics that are cooperative, constructive and peaceful.

Keywords: Buddhist Methodology, Participation, Politics

บทนำ

ประเทศไทยได้เกิดปรากฏการณ์การเรียกร้องความต้องการของประชาชนคนไทย หลาย ๆ ฝ่ายอย่างต่อเนื่องในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประเทศเป็นจำนวนมากเพื่อต้องการเข้าร่วมตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางตรงหรือทางอ้อมจะเป็นวิธีการที่ถูกต้องหรือไม่จะได้รับการยอมรับตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม การกระทำนั้นมุ่งประสงค์ต่อนโยบายสาธารณะและการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 250 ระบุว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแล และจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชน ในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดการปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใดให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคสี่และกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อย ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายหน้าที่และอำนาจ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าวของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย (สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561)

นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังพบปัญหาที่ไม่แตกต่างกันมากนักในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ อย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ 1. ปัญหาความตื่นตัวทางการเมืองเพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะต้องเป็นการมีส่วนร่วมแบบสมัครใจไม่ใช่เป็นแบบปลุกระดมสำหรับการมีส่วนร่วมแบบเสรีหรือแบบสมัครใจนี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อประชาชนมีความสำนึกทางการเมืองหรือความตื่นตัวทางการเมืองเสียก่อนคนไทยยังมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ 2. ปัญหาวัฒนธรรมทางการเมืองและการศึกษา มีงานวิจัยหลายเรื่องสรุปและแสดงถึงว่าวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยนั้นไม่สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองเพราะประชาชนโดยทั่วไปเชื่อว่าการเมืองหรือการบริหารประเทศเป็นเรื่องของคนกลุ่มน้อยบางกลุ่มเท่านั้นและยังเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์อย่างชัดแจ้งจนเกินไปการเมืองเป็นเรื่องของความ “สกปรก” ความรู้สึกเช่นนี้ทำให้ประชาชนขาดความศรัทธาหรือความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง 3. ปัญหาจากบทบาทของพรรคการเมือง เพราะการขาดองค์กรหรือสถาบันทางการเมืองที่คอยกระตุ้นให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นทางการเมืองอยู่เสมอและเป็นกลุ่มเป็นก้อนสถาบันทางการเมืองที่สำคัญคือ “ระบบพรรคการเมือง” (Political Party) ในปัจจุบันพรรคการเมืองยังเป็นองค์กรที่อ่อนแอและขาดความเป็นสถาบันที่ต่อเนื่องดีพอปัญหาที่สำคัญที่สุดของพรรคการเมืองไทย คือ การขาดองค์กรที่ซับซ้อนพอที่จะเผชิญกับความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วพรรคการเมืองไทยตั้งขึ้นจากการรวมตัวของบรรดาสมาชิกเพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมืองคนใดคนหนึ่งเท่านั้นพรรคการเมืองทุกพรรคไม่ว่าพรรคเล็กหรือพรรคใหญ่มีสาขาพรรคน้อยมากสาขาบางแห่งมีแต่รูปแบบที่เป็นทางการเท่านั้นไม่มีบทบาทอะไร

ตำบลอ่างทอง ตั้งอยู่ในพื้นอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ห่างจากตัวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไปทางทิศใต้ประมาณ 52 กิโลเมตร และอยู่ห่างตัวอำเภอทับสะแกไปทางทิศใต้ประมาณ 11 กิโลเมตร โดยมีการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลอ่างทองที่มีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด ทำให้สามารถประสานความร่วมมือ การบูรณาการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ที่มีความรับผิดชอบร่วมกัน อีกทั้งลดความซ้ำซ้อนการดำเนินโครงการพัฒนาของหน่วยงานต่างๆ ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลอ่างทอง แต่ละยุทธศาสตร์ต่างตอบสนองต่อวิสัยทัศน์เชื่อมโยงพันธกิจ เป้าประสงค์ และแนวทางการพัฒนาอย่างสอดคล้อง ก่อให้เกิดผลผลิตและโครงการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่นและต่อภาพรวมของ อปท. ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมถึงมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง (องค์การบริหารส่วนตำบลอ่างทอง, 2566) จากยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเห็นได้ว่า ตำบลอ่างทอง ได้มีการการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นรูปแบบหนึ่ง ตามหลักปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ซึ่งเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน โดยรัฐมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในสังคมไทยเข้ามามีบทบาทในการ ร่วมคิด ร่วมสร้างและร่วมตัดสินใจ ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 หมวด 16 ว่าด้วยเรื่องการปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 (1) ได้บัญญัติเรื่องการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองโดยให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกัน และให้ประชาชนมีสิทธิ์เลือกตั้งและออกเสียงประชามติโดยอิสระ ปราศจากการครอบงำ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562) ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจต่อการเมืองการปกครองของประเทศ และที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและควบคุมการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติฝ่ายบริหาร และเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นทั้งเป้าหมายและกระบวนการทางการเมือง กล่าวคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย (สำนักงานประชาสัมพันธ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนรับรู้

ถึงอุปสรรค ปัญหา และช่วยกันแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตน การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองการบริหารของประเทศในอนาคต การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง ใช่ว่าจะมีเพียงการเลือกตั้งเท่านั้นที่ประชาชนได้มีโอกาสในสิทธิหน้าที่ของพลเมืองที่ดี แต่ยังมีองค์ความรู้มากมายตามแนวคิดที่มีการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยที่บางครั้งประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง รวมทั้งสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคในกระบวนการทางการปกครองต่าง ๆ ที่ฝ่ายการเมืองจะต้องส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะร่วมกันคิด ร่วมกันติดสินใจ ร่วมกันสร้างประโยชน์ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นรวมทั้ง ร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายที่พรรคการเมืองกำหนดขึ้น และการมีส่วนร่วมในด้านอื่น ๆ (ณปภัช พัชรกรโชต, 2564)

ดังนั้น หากต้องใช้แนวทางพุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้ประสบผลสำเร็จ ผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์หลักสาราณียธรรม 6 ประกอบด้วย 1. เมตตามโนกรรม 2. เมตตาวจีกรรม 3. เมตตากายกรรม 4. สาธารณโภคี 5. สีลสามัญญตา 6. ทิฏฐิสามัญญตา โดยนัยแห่งสาราณียธรรม 6 ประการข้างต้น จะเห็นได้ว่า พระพุทธเจ้าทรงเน้นให้ผู้ที่อยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ หรือทำงานร่วมกัน จะต้องมีเมตตา คือ ความหวังดีต่อกัน ไม่ริษยากัน ไม่ชิงดี ชิงเด่นต่อกันและกัน ไม่ว่าจะด้วยการกระทำหรือจะด้วยการพูดหรือแม้กระทั่งการคิดใน 3 ประการแรก ส่วน 3 ประการหลัง เป็นการวางเงื่อนไขหรือกติกาในการอยู่ร่วมกัน โดยกำหนดให้ผู้ที่อยู่ร่วมกันต้องรู้จักการแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และจะต้องมีความประพฤติอันดีงามเสมอภาคกัน และที่สำคัญที่สุดคือ จะต้องมีความคิดเห็นถูกต้อง และเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับผู้อื่น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นส่วนสำคัญยิ่งในการผลักดันให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยในประเทศอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อนำเสนอพุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับพุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรได้แก่ ประชาชนในเขตตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 1,822 คน กลุ่มตัวอย่าง คำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) จำนวน 328 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เกี่ยวกับพุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 9 รูปหรือคน โดยแบ่งเป็นกลุ่ม จำนวน 4 กลุ่มดังนี้ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน กลุ่มที่ 2 นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 คน และกลุ่มที่ 4 ผู้ปกครองท้องที่ จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของ “พุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสาราณียธรรม 6 ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างด้วยวิธีการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ 3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้เริ่มต้นจากการจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปยังหน่วยงานในพื้นที่ตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับประชาชนจำนวน 328 ชุดตามขนาดกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้ว จึงนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ก่อนนำข้อมูลไปวิเคราะห์และประมวลผลด้วยโปรแกรมทางสถิติ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้อ้างอิงเชิงวิชาการได้อย่างเป็นระบบ

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้เริ่มต้นจากการจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตเพชรบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปยังผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการประสานงานเพื่อนัดหมายวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลตามความเหมาะสม เมื่อถึงกำหนดจึงดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วน โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก บันทึกเสียง และถ่ายภาพประกอบเพื่อความถูกต้องของข้อมูล ภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดิบทั้งหมดมาจัดระเบียบ ตรวจสอบความครบถ้วน และวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพที่เหมาะสม ก่อนสังเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบที่เป็นระบบ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่มีความน่าเชื่อถือและสามารถใช้เป็นฐานในการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้ไปประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลและระดับตัวแปรที่ศึกษา นอกจากนี้ ยังใช้สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) เพื่อทดสอบอิทธิพลของหลักสาราณียธรรม 6 ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และประเมินความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อันนำไปสู่ข้อสรุปที่มีความแม่นยำและสามารถอ้างอิงเชิงวิชาการได้อย่างเป็นระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา โดยเริ่มจากการวางเค้าโครงข้อมูลด้วยการกำหนดรายการคำหรือข้อความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษา แล้วจัดจำแนกออกเป็นหมวดหมู่ (Categories) อย่างเป็นระบบ เพื่อให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอและสามารถคัดเลือกสาระสำคัญจากข้อมูลได้อย่างเหมาะสม จากนั้นผู้วิจัยได้พิจารณาบริบทแวดล้อมของข้อมูลควบคู่กัน โดยเชื่อมโยงเนื้อหาที่ได้กับกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อขยายความหมายและเพิ่มมิติในการตีความ อันนำไปสู่การ สังเคราะห์ข้อค้นพบที่มีความครอบคลุม ลุ่มลึก และสามารถอ้างอิงหรือประยุกต์ใช้กับบริบทอื่นทางสังคมศาสตร์ได้อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีรายได้ระหว่าง 10,0001-20,000 บาท

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม และรายด้าน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	ระดับการปฏิบัติ		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. การมีส่วนร่วมโดยตรง	4.10	0.45	มาก
2. การมีส่วนร่วมแบบตัวแทน	4.14	0.42	มาก
3. การมีส่วนร่วมแบบมีส่วนร่วม	4.04	0.45	มาก
4. การมีส่วนร่วมแบบถกแถลง	4.13	0.49	มาก
รวม	**4.10**	**0.36**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.10, S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมแบบตัวแทน ($\overline{X}$ = 4.14, S.D. = 0.42) ด้านการมีส่วนร่วมแบบถกแถลง ($\overline{X}$ = 4.13, S.D. = 0.49) ด้านการมีส่วนร่วมโดยตรง ($\overline{X}$ = 4.10, S.D. = 0.45) และด้านการมีส่วนร่วมแบบมีส่วนร่วม ($\overline{X}$ = 4.04, S.D. = 0.45) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุของหลักสาราณียธรรม 6 ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หลักสาราณียธรรม 6	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน				
	B	S.E.	สปส. Beta	t	Sig
(Constant)	0.925	0.103	-	8.960	0.000**
1. เมตตากายกรรม ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง	0.176	0.030	0.175	5.877	0.000**
2. เมตตาวจีกรรม สื่อสารเข้าใจกัน	0.338	0.016	0.590	20.569	0.000**
3. เมตตามโนกรรม เคารพในความคิดผู้อื่น	0.241	0.023	0.294	10.530	0.000**
4. สาธารณโภคี เห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วม	0.034	0.015	0.052	2.276	0.023**
5. สีลสามัญญตา รู้บทบาทหน้าที่	0.057	0.014	0.100	4.213	0.000**
6. ทิฏฐิสามัญญตา เชื่อมั่นในหลักการร่วมกัน	0.062	0.015	0.095	4.068	0.000**
R = 0.926, R^2 = 0.857, R^2ปรับ = 0.854, F = 319.935 ระดับนัยสำคัญ = 0.000					

หมายเหตุ **ระดับนัยสำคัญ 0.01

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า หลักสาราณียธรรม 6 ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

(F = 319.935, Sig = 0.000) โดยมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม (R) อยู่ในระดับสูง 0.926 และพิจารณาจากการปรับมาตรฐานของตัวแปร (Standardized Variables) ร้อยละ 85.40-85.70 ในการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ และค่า สปส. Beta เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านเมตตาวจีกรรม สื่อสารเข้าใจกัน (βวจีกรรม = 0.590, Sig. = 0.000) ด้านเมตตามโนกรรม เคารพในความคิดผู้อื่น (βมโนกรรม = 0.294, Sig. = 0.000) ด้านเมตตากายกรรมปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง (βกายกรรม = 0.175, Sig. = 0.000) ด้านสีลสามัญญตารู้บทบาทหน้าที่ (βสีลสามัญญตา = 0.100, Sig. = 0.000) ด้านทิฏฐิสามัญญตา เชื่อมั่นในหลักการร่วมกัน (βทิฏฐิสามัญญตา = 0.095, Sig. = 0.000) และด้านสาธารณโภคี เห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วม (βสาธารณโภคี = 0.052, Sig. = 0.023) โดยมีตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ ด้านเมตตาวจีกรรม สื่อสารเข้าใจกัน ด้านเมตตามโนกรรม เคารพในความคิดผู้อื่น ด้านเมตตากายกรรม ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ด้านสีลสามัญญตา รู้บทบาทหน้าที่ ด้านทิฏฐิสามัญญตา เชื่อมั่นในหลักการร่วมกัน ด้านสาธารณโภคี เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านเมตตาวจีกรรม สื่อสารเข้าใจกัน ด้านเมตตามโนกรรม เคารพในความคิดผู้อื่น ด้านเมตตากายกรรม ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ด้านสีลสามัญญตา รู้บทบาทหน้าที่ ด้านทิฏฐิสามัญญตา เชื่อมั่นในหลักการร่วมกัน ด้านสาธารณโภคี เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม จากตาราง 4.14 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$\hat{Y}$ = b0 + b1x1 + b2x2 + b3x3 + b4x4+ b5x5 + b6x6

$\hat{Y}$ = 0.925 + 0.176 (เมตตากายกรรม ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง) + 0.338 (เมตตาวจีกรรม สื่อสารเข้าใจกัน) + 0.241 (เมตตามโนกรรม เคารพในความคิดผู้อื่น) + 0.034 (สาธารณโภคี เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม) + 0.057 (สีลสามัญญตา รู้บทบาทหน้าที่) + 0.062 (ทิฏฐิสามัญญตา เชื่อมั่นในหลักการร่วมกัน)

3. พุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการประยุกต์หลักสาราณียธรรม 6

พุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน หากนำ หลักสาราณียธรรม 6 มาเป็นกรอบบูรณาการร่วมกับรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 4 ด้าน โดยในแต่ละด้านสามารถอธิบายแนวทางการปฏิบัติได้ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมโดยตรง กล่าวคือ การที่ประชาชนใช้อำนาจพลเมืองด้วยตนเอง โดยต้องอาศัยหลักสาราณียธรรมเป็นเครื่องกำกับพฤติกรรมเริ่มต้นจาก เมตตากายกรรม ที่ประชาชนร่วมประชุมประชาคมและไปใช้สิทธิเลือกตั้งด้วยความหวังดีต่อชุมชน สื่อสารข้อมูลข่าวสารด้วย เมตตาวจีกรรม ที่สุจริตไม่บิดเบือน และใช้เมตตามโนกรรม ในการตัดสินใจทางการเมืองด้วยจิตที่ปราศจากอคติ มุ่งเป้าหมายไปที่ สาธารณโภคี คือการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม ควบคู่ไปกับ สีลสามัญญตา ที่เคารพในกฎหมายและกติกาการเลือกตั้งอย่างเคร่งครัด และมีทิฏฐิสามัญญตา ในการยึดมั่นอุดมการณ์ประชาธิปไตยร่วมกัน เพื่อให้การตรวจสอบความโปร่งใสเป็นไปอย่างสงบตามหลักอหิงสาธรรม 2) ด้านการมีส่วนร่วมแบบตัวแทน กล่าวคือ

สาราณียธรรมทำหน้าที่สร้างมาตรฐานจริยธรรมให้แก่ผู้บริหารและประชาชน โดยผู้นำต้องแสดงออกด้วยเมตตากายกรรม คือเป็นแบบอย่างความโปร่งใสและสุภาพ ใช้เมตตาวจีกรรม ในการรายงานผลงานและชี้แจงนโยบายด้วยความจริงใจ ในขณะที่ประชาชนใช้เมตตามโนกรรม เปิดใจรับฟังและคัดเลือกผู้แทนที่มีศีลธรรมตามหลักสัปปุริสธรรม 7 มุ่งเน้นหลักสาธารณโภคี โดยตัวแทนต้องบริหารงบประมาณโดยไม่เอื้อประโยชน์แก่พวกพ้อง ยึดถือสีลสามัญญตา คือมีมาตรฐานความสุจริตในบทบาทหน้าที่ และสร้างทิฏฐิสามัญญตา ด้วยการทำให้ตัวแทนและประชาชนมีความเชื่อมั่นในเป้าหมายการพัฒนาตำบลที่สอดคล้องกัน 3) ด้านการมีส่วนร่วมแบบมีส่วนร่วม กล่าวคือ การมีส่วนร่วมแบบมีส่วนร่วมเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน ซึ่งต้องขับเคลื่อนด้วยเมตตากายกรรม ผ่านกิจกรรมจิตอาสาและงานสาธารณประโยชน์ที่ทำร่วมกัน สื่อสารอภิปรายด้วยเมตตาวจีกรรม เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันในขั้นตอนการวางแผนใช้ เมตตามโนกรรม มุ่งหวังดีต่อความสำเร็จของโครงการพัฒนาเป็นที่ตั้ง ปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณโภคี ให้ประชาชนรักและหวงแหนทรัพยากรท้องถิ่นร่วมกัน โดยทุกคนต้องเคารพกติกาการทำงานตามหลักสีลสามัญญตา และร่วมกันปรับจูนทัศนคติผ่านทิฏฐิสามัญญตา เพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือที่มีเอกภาพและตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง 4) ด้านการมีส่วนร่วมแบบถกแถลง กล่าวคือ การถกแถลงคือการใช้พื้นที่ทางปัญญาที่ต้องใช้สาราณียธรรมเป็นฐานในการแลกเปลี่ยน โดยใช้เมตตากายกรรม ในการเข้าร่วมเวทีด้วยท่าทีที่สงบและให้เกียรติ ใช้เมตตาวจีกรรม ในการอภิปรายด้วยเหตุผลที่สุภาพและสร้างสรรค์ ฝึกฝนเมตตามโนกรรม ในการฟังด้วยความเมตตาเพื่อลดอคติส่วนตัว ยึดถือสาธารณโภคีเป็นเกณฑ์ในการหาข้อสรุปร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทุกฝ่าย ปฏิบัติตามกฎกติกาการประชุมอย่างเสมอกันด้วยหลักสีลสามัญญตา และใช้ทิฏฐิสามัญญตา เป็นเครื่องมือในการประสานความเห็นที่แตกต่างให้กลายเป็นมติที่ตกผลึก นำไปสู่แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนบนพื้นฐานของความสมานฉันท์

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมแบบตัวแทน ด้านการมีส่วนร่วมแบบถกแถลง ด้านการมีส่วนร่วมโดยตรง และด้านการมีส่วนร่วมแบบมีส่วนร่วม ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในตำบลอ่างทองมีความตื่นตัวและให้ความสำคัญกับการใช้สิทธิเลือกตั้งและการสื่อสารผ่านตัวแทนทางการเมืองเป็นรากฐานสำคัญ ขณะเดียวกันก็สะท้อนถึงพัฒนาการทางการเมืองที่เข้มแข็งผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการถกเถียงเชิงนโยบายในระดับท้องถิ่น แม้ว่าการร่วมวางแผนหรือตรวจสอบโดยตรงจะมีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย แต่ก็ยังอยู่ในระดับมาก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประชาชนมีความพร้อมและมีศักยภาพที่จะยกระดับจากการเป็นเพียงผู้ลงคะแนนเสียงไปสู่การเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาชุมชนอย่างเต็มรูปแบบหากได้รับการส่งเสริมกลไกการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมจากภาครัฐ สอดคล้องกับผลการวิจัยของกิติพงศ์ พงศ์สุรเวท (2565) ได้ศึกษาเรื่อง “รูปแบบและมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนา

ท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เขตนครชัยบุรินทร์” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมโดยอ้อม รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมโดยตรง ด้านการมีส่วนร่วมแบบมีส่วนร่วม และด้านการมีส่วนร่วมแบบถกแถลง ตามลำดับ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระอธิการปณัฐสิชฐ์ ปภากโร (ศรีทิพย์) (2567) ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หลักสาราณียธรรม 6 ได้แก่ ด้านเมตตาวจีกรรม สื่อสารเข้าใจกัน ด้านเมตตามโนกรรมเคารพในความคิดผู้อื่น ด้านเมตตากายกรรม ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ด้านสีลสามัญญตา รู้บทบาทหน้าที่ ด้านทิฏฐิสามัญญตา เชื่อมั่นในหลักการร่วมกัน ด้านสาธารณโภคี เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นปัจจัยเชิงบวกที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีทัศนคติที่ดี (เมตตามโนกรรม) การสื่อสารด้วยไมตรีจิต (เมตตาวจีกรรม) และการยึดถือระเบียบวินัย (สีลสามัญญตา) เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้ประชาชนกล้าเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมสาธารณะอย่างมีคุณภาพ ขณะที่ด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ (สาธารณโภคี) แม้จะมีนัยสำคัญรองลงมาแต่ยังคงมีส่วนช่วยกระตุ้นความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน สรุปได้ว่าเมื่อประชาชนได้รับการส่งเสริมคุณธรรมเชิงสังคมผ่านหลักสาราณียธรรม จะนำไปสู่การพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมที่เข้มแข็งและลดความขัดแย้งในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญช่วย กิตติวิชญกุล (2568) ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยด้านเมตตาวจีกรรม ปัจจัยด้านสาธารณโภคี ปัจจัยด้านทิฏฐิสามัญญตา และปัจจัยด้านสีลสามัญญตา ตามลำดับ และปัจจัยการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ปัจจัยด้านเมตตากายกรรม และปัจจัยด้านเมตตามโนกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของอนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ และคณะ (2567) ได้ศึกษาเรื่อง “การบูรณาการตามแนวพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า หลักสาราณียธรรม 6 ที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนจังหวัดนครสวรรค์ 4 ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้ คือ เมตตาวจีกรรมทิฏฐิสามัญญตา สีลสามัญญตา เมตตากายกรรม แสดงว่า หลักสาราณียธรรม 6 สามารถร่วมกันทำนายการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนจังหวัดนครสวรรค์ ได้ร้อยละ 65.20 รวมทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธิติวุฒิ หมั่นมี (2567) ได้ศึกษาเรื่อง “การประยุกต์หลักการสื่อสารและหลัก

พุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยหลักสาราณียธรรมได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ 5 ด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าปัจจัยหลักสาราณียธรรมสามารถร่วมกันทำนายการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนนทบุรีได้ร้อยละ 46.60

3. พุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

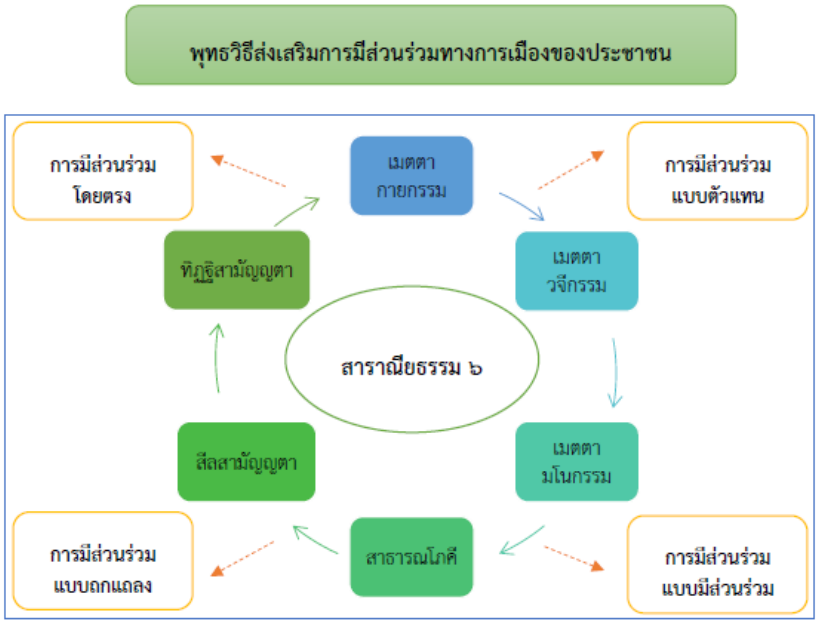
พุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน หากนำหลักสาราณียธรรม 6 มาเป็นกรอบบูรณาการร่วมกับรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 4 ด้าน โดยในแต่ละด้านสามารถอธิบายแนวทางการปฏิบัติได้ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมโดยตรง กล่าวคือ การที่ประชาชนใช้อำนาจพลเมืองด้วยตนเอง โดยต้องอาศัยหลักสาราณียธรรมเป็นเครื่องกำกับพฤติกรรมเริ่มต้นจากเมตตากายกรรม ที่ประชาชนร่วมประชุมประชาคมและไปใช้สิทธิเลือกตั้งด้วยความหวังดีต่อชุมชน สื่อสารข้อมูลข่าวสารด้วยเมตตาวจีกรรม ที่สุจริตไม่บิดเบือน และใช้เมตตามโนกรรม ในการตัดสินใจทางการเมืองด้วยจิตที่ปราศจากอคติ มุ่งเป้าหมายไปที่สาธารณโภคี คือการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม ควบคู่ไปกับสีลสามัญญตา ที่เคารพในกฎหมายและกติกาการเลือกตั้งอย่างเคร่งครัด และมีทิฏฐิสามัญญตา ในการยึดมั่นอุดมการณ์ประชาธิปไตยร่วมกัน เพื่อให้การตรวจสอบความโปร่งใสเป็นไปอย่างสงบตามหลักอหิงสาธรรม 2) ด้านการมีส่วนร่วมแบบตัวแทน กล่าวคือ สาราณียธรรมทำหน้าที่สร้างมาตรฐานจริยธรรมให้แก่ผู้บริหารและประชาชน โดยผู้นำต้องแสดงออกด้วย เมตตากายกรรม คือเป็นแบบอย่างความโปร่งใสและสุภาพ ใช้เมตตาวจีกรรม ในการรายงานผลงานและชี้แจงนโยบายด้วยความจริงใจ ในขณะที่ประชาชนใช้เมตตามโนกรรม เปิดใจรับฟังและคัดเลือกผู้แทนที่มีศีลธรรมตามหลักสัปปุริสธรรม 7 มุ่งเน้นหลักสาธารณโภคี โดยตัวแทนต้องบริหารงบประมาณโดยไม่เอื้อประโยชน์แก่พวกพ้อง ยึดถือสีลสามัญญตา คือมีมาตรฐานความสุจริตในบทบาทหน้าที่ และสร้างทิฏฐิสามัญญตา ด้วยการทำให้ตัวแทนและประชาชนมีความเชื่อมั่นในเป้าหมายการพัฒนาตำบลที่สอดคล้องกัน 3) ด้านการมีส่วนร่วมแบบมีส่วนร่วม กล่าวคือ การมีส่วนร่วมแบบมีส่วนร่วมเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน ซึ่งต้องขับเคลื่อนด้วยเมตตากายกรรม ผ่านกิจกรรมจิตอาสาและงานสาธารณประโยชน์ที่ทำร่วมกัน สื่อสารอภิปรายด้วยเมตตาวจีกรรม เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันในขั้นตอนการวางแผนใช้เมตตามโนกรรม มุ่งหวังดีต่อความสำเร็จของโครงการพัฒนาเป็นที่ตั้ง ปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณโภคี ให้ประชาชนรักและหวงแหนทรัพยากรท้องถิ่นร่วมกัน โดยทุกคนต้องเคารพกติกาการทำงานตามหลักสีลสามัญญตา และร่วมกันปรับจูนทัศนคติผ่านทิฏฐิสามัญญตา เพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือที่มีเอกภาพและตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง 4) ด้านการมีส่วนร่วมแบบถกแถลง กล่าวคือ การถกแถลงคือการใช้พื้นที่ทางปัญญาที่ต้องใช้สาราณียธรรมเป็นฐานในการแลกเปลี่ยน โดยใช้เมตตากายกรรม ในการเข้าร่วมเวทีด้วยท่าทีที่สงบและให้เกียรติ ใช้เมตตาวจีกรรม ในการอภิปรายด้วยเหตุผลที่สุภาพและสร้างสรรค์ ฝึกฝน เมตตามโนกรรม ในการฟังด้วยความเมตตาเพื่อลดอคติส่วนตัว ยึดถือสาธารณโภคีเป็นเกณฑ์ในการหาข้อสรุปร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทุกฝ่าย ปฏิบัติตามกฎกติกาการประชุมอย่างเสมอกันด้วยหลักสีลสามัญญตา และใช้ทิฏฐิสามัญญตา เป็นเครื่องมือในการประสานความเห็นที่แตกต่างให้กลายเป็น

มติที่ตกผลึก นำไปสู่แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนบนพื้นฐานของความสมานฉันท์ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวินัยธรอธิษฐ์ สุวฑฺโฒ (สุขพานิช) (2565) ได้ศึกษาเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ตามหลักสาราณียธรรม 6 มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองด้านอุดมการณ์ ทัศนคติทางการเมืองที่ต้องยึดมั่นตามหลักระบอบ ประชาธิปไตย รวมทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมุห์อมร อมโร (สีดำ) และคณะ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมในการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านช่อง ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมในการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านช่องนั้นเริ่มมาจากสถาบันทางสังคม คือ ครอบครัวที่ช่วยอบรมให้เรียนรู้ระเบียบของสังคม รวมทั้งถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่สมาชิกใหม่ที่ถือกำเนิดขึ้นมา เช่น การพูด การแต่งกาย การดำรงชีวิต การรู้จักพิจารณาว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด ตลอดจนการเรียนรู้แบบแผนและวิธีปฏิบัติตนตามระเบียบของสังคม สถาบันศาสนาทำหน้าที่ช่วยสนองความต้องการด้านจิตใจ เสริมสร้างกำลังใจให้สมาชิกในสังคมศาสนาเป็นสิ่งยึดถือและใช้เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตโดยเฉพาะผู้นำทางศาสนา เป็นตัวเชื่อมหลักระหว่างผู้คนในชุมชนและศาสนา ผู้นำของสงฆ์เป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต่อสมาชิกในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมกับวัดหรือองค์กรต่าง ๆ ผ่านวิธีการเผยแผ่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวินัย ภูมิสุข และสุขเนตร ธนศิลปะพิชิต (2568) ได้ศึกษาเรื่อง “หลักสาราณียธรรมกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า เมื่อกล่าวถึงการพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชนนั้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นประการแรก ๆ นั่นก็คือ ความเป็นอยู่ของคนในชุมชนนั้นมีลักษณะเป็นอย่างไรบ้าง ทั้งทางด้านภูมิศาสตร์ ทางด้านกายภาพบริบทโดยรวมของพื้นที่ รวมทั้งขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น ซึ่งการที่จะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชนให้มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละด้านให้ดีขึ้นนั้น ย่อมจะต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจกันของคนในชุมชนเป็นสำคัญ อันเนื่องมาจากการประกอบกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือการดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่จะนำชุมชนไปสู่การพัฒนานั้นย่อมต้องเกิดจากความรู้ ความเข้าใจ ในบริบทพื้นฐานของชุมชน รู้ถึงศักยภาพของชุมชนในการที่จะพัฒนาท้องถิ่นอย่างไรให้สามารถค้นหา ศักยภาพชุมชนนั้นได้ รวมถึงปัญหาและความต้องการของชุมชน ซึ่งคนในชุมชนเองจึงจะสามารถรับรู้ ปัญหาและเข้าใจปัญหาในท้องถิ่นของตน เพื่อเสนอความต้องการในการที่จะพัฒนาท้องถิ่นในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม การเมือง วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงเป็นหัวใจหลักสำคัญในการที่จะนำไปสู่กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความยั่งยืน การส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้ถึงความเป็นเจ้าของชุมชน หากว่ามีการดำเนินกิจกรรมใดก็จะมีการร่วมมือร่วมใจกัน เป็นพลังชุมชนที่เข้มแข็งและเกิดการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม การที่จะส่งเสริมให้คนในชุมชนตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตน มีปัจจัยหรือองค์ประกอบอยู่หลายอย่าง ซึ่งในครั้งนี้ ผู้เขียนได้นำหลักธรรมมาเป็นส่วนประกอบ ในการที่จะยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนให้มีแนวทางในการอยู่ร่วมกันในชุมชนนั้นด้วยความรัก ความสมัครสมานสามัคคี มีความ

เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันในชุมชน โดยผู้เขียนเห็นว่าหลักธรรม สำหรับการอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความสามัคคีนั้น โดยการนำหลักสาราณียธรรม 6 อัน ประกอบด้วย (1) เมตตากายกรรม คือ ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมหมู่คณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยา อาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง (2) เมตตาวจีกรรม คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนกันด้วยความ หวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง (3) เมตตามโนกรรม คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน (4) สาธารณโภคี ได้ของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน (5) สีลสามัญญตา คือ มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็น ที่น่ารังเกียจของหมู่คณะ และ (6) ทิฏฐิสามัญญตา คือ มีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญอันจะนำไปสู่ความหลุดพ้น สิ้นทุกข์หรือขจัดปัญหา นอกจากนั้น การนำหลักสาราณียธรรม เพื่อการอยู่ร่วมกันในการพัฒนาท้องถิ่นที่ผู้เขียนนำมา กล่าวถึงในครั้งนี้ เป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะช่วยให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน และร่วมกันกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ดังนั้น การส่งเสริมให้ชุมชนอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคีกันภายในชุมชน โดยนำหลักสาราณียธรรมเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวและเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีน้ำใจต่อกัน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความร่วมมือร่วมใจกันจะทำการใดหรือกิจกรรมใดย่อมเกิดความสำเร็จ และจะส่งผลให้ท้องถิ่นหรือชุมชนเกิดการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้



แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย สังเคราะห์โดย : ทิพารมย์ พันธ์บัว

จากแผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จาการสังเคราะห์งานวิจัย ในการวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ความที่รู้ได้ ดังนี้

พุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน หากนำหลักสาราณียธรรม 6 มาเป็นกรอบบูรณาการร่วมกับรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 4 ด้าน โดยในแต่ละด้านสามารถอธิบายแนวทางการปฏิบัติได้ดังนี้

1) ด้านการมีส่วนร่วมโดยตรง กล่าวคือ การที่ประชาชนใช้อำนาจพลเมืองด้วยตนเอง โดยต้องอาศัยหลักสาราณียธรรมเป็นเครื่องกำกับพฤติกรรม เริ่มต้นจากเมตตากายกรรม ที่ประชาชนร่วมประชุมประชาคมและไปใช้สิทธิเลือกตั้งด้วยความหวังดีต่อชุมชน สื่อสารข้อมูลข่าวสารด้วยเมตตาวจีกรรม ที่สุจริตไม่บิดเบือน และใช้ เมตตามโนกรรม ในการตัดสินใจทางการเมืองด้วยจิตที่ปราศจากอคติ มุ่งเป้าหมายไปที่สาธารณโภคี คือการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม ควบคู่ไปกับสีลสามัญญตา ที่เคารพในกฎหมายและกติกาการเลือกตั้งอย่างเคร่งครัด และมีทิฏฐิสามัญญตา ในการยึดมั่นอุดมการณ์ประชาธิปไตยร่วมกัน เพื่อให้การตรวจสอบความโปร่งใสเป็นไปอย่างสงบตามหลักอหิงสาธรรม

2) ด้านการมีส่วนร่วมแบบตัวแทน กล่าวคือ สาราณียธรรมทำหน้าที่สร้างมาตรฐานจริยธรรมให้แก่ผู้บริหารและประชาชน โดยผู้นำต้องแสดงออกด้วยเมตตากายกรรม คือเป็นแบบอย่างความโปร่งใสและสุภาพ ใช้เมตตาวจีกรรม ในการรายงานผลงานและชี้แจงนโยบายด้วยความจริงใจ ในขณะที่ประชาชนใช้ เมตตามโนกรรม เปิดใจรับฟังและคัดเลือกผู้แทนที่มีศีลธรรมตามหลักสัปปุริสธรรม 7 มุ่งเน้นหลักสาธารณโภคี โดยตัวแทนต้องบริหารงบประมาณโดยไม่เอื้อประโยชน์แก่พวกพ้อง ยึดถือ สีลสามัญญตา คือมีมาตรฐานความสุจริตในบทบาทหน้าที่ และสร้างทิฏฐิสามัญญตา ด้วยการทำให้ตัวแทนและประชาชนมีความเชื่อมั่นในเป้าหมายการพัฒนาตำบลที่สอดคล้องกัน

3) ด้านการมีส่วนร่วมแบบมีส่วนร่วม กล่าวคือ การมีส่วนร่วมแบบมีส่วนร่วมเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน ซึ่งต้องขับเคลื่อนด้วยเมตตากายกรรม ผ่านกิจกรรมจิตอาสาและงานสาธารณประโยชน์ที่ทำร่วมกัน สื่อสารอภิปรายด้วยเมตตาวจีกรรม เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันในขั้นตอนการวางแผน ใช้เมตตามโนกรรม มุ่งหวังดีต่อความสำเร็จของโครงการพัฒนาเป็นที่ตั้ง ปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณโภคี ให้ประชาชนรักและหวงแหนทรัพยากรท้องถิ่นร่วมกัน โดยทุกคนต้องเคารพกติกาการทำงานตามหลักสีลสามัญญตา และร่วมกันปรับจูนทัศนคติผ่านทิฏฐิสามัญญตา เพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือที่มีเอกภาพและตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

4) ด้านการมีส่วนร่วมแบบถกแถลง กล่าวคือ การถกแถลงคือการใช้พื้นที่ทางปัญญาที่ต้องใช้สาราณียธรรมเป็นฐานในการแลกเปลี่ยน โดยใช้เมตตากายกรรม ในการเข้าร่วมเวทีด้วยท่าทีที่สงบและให้เกียรติ ใช้เมตตาวจีกรรม ในการอภิปรายด้วยเหตุผลที่สุภาพและสร้างสรรค์ ฝึกฝนเมตตามโนกรรม ในการฟังด้วยความเมตตาเพื่อลดอคติส่วนตัว ยึดถือสาธารณโภคี เป็นเกณฑ์ในการหาข้อสรุปร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทุกฝ่าย ปฏิบัติ

ตามกฎกติกาการประชุมอย่างเสมอกันด้วยหลักสีลสามัญญตา และใช้ทิฏฐิสามัญญตาเป็นเครื่องมือในการประสานความเห็นที่แตกต่างให้กลายเป็นมติที่ตกผลึก นำไปสู่แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนบนพื้นฐานของความสมานฉันท์

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าประชาชนในตำบลอ่างทองมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมผ่านตัวแทนและการถกแถลง ซึ่งสะท้อนถึงความตื่นตัวทางการเมืองและการสื่อสารเชิงนโยบายที่เข้มแข็ง ขณะเดียวกัน หลักสาราณียธรรม 6 เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะด้านทัศนคติ การสื่อสาร และความมีวินัย ส่งผลให้ประชาชนมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์และลดความขัดแย้งในชุมชน ดังนั้น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมควรบูรณาการหลักธรรมกับกลไกทางการเมืองอย่างเป็นรูปธรรม โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดเวทีประชาคมเชิงปฏิบัติ กิจกรรมเปิดเผยข้อมูลผู้บริหาร พื้นที่สื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ และเวทีถกแถลงเชิงเหตุผล เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองที่มีคุณภาพ โปร่งใส และยั่งยืนในระยะยาว

บรรณานุกรม

ณปภัช พัชรกรโชต. (2564). *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 7 "วิถีพุทธ วิถีชุมชน รากฐานชีวทัศน์เชิงสังคมล้านนาในสังคมวิถีใหม่".* ลำพูน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กิติพงศ์ พงศ์สุรเวท. (2565). รูปแบบและมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เขตนครชัยบุรินทร์. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 9*(8), 360–375.

ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2567). *การประยุกต์หลักการสื่อสารและหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี [ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต].* บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บุญช่วย กิตติวิชญกุล. (2568). การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิจัยสังคมศึกษาปริทรรศน์, 2*(1), 138–149.

พระครูวินัยธรอธิษฐ์ สุวฑฺโฒ (สุขพานิช). (2565). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตรของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 7*(1), 46–63.

พระสมุห์อมร อมโร (สีดำ), และพระครูโฆสิตวัฒนานุกูล. (2562). แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมในการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านช่อง ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6*(4), 1726-1742.

พระอธิการปณัฐสิชฐ์ ปภากโร (ศรีทิพย์), พระนรินทร์ เอมพันธ์, และสุเนตร ธนศิลปพิชิต. (2567). การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารชัยภูมิปริทรรศน์, 7*(2), 140-151.

วินัย ภูมิสุข, และสุขเนตร ธนศิลปะพิชิต. (2568, มีนาคม 27). *หลักสาราณียธรรมกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น*. Retrieved from http://acd.mcu.ac.th

สำนักงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

องค์การบริหารส่วนตำบลอ่างทอง. (2566). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570).* ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานปลัด อบต.

อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์, วัชรินทร์ ชาญศิลป์, และสุมาลี บุญเรือง. (2567). การบูรณาการตามแนวพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 6*(3), 130–144.

Taro Yamane. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. 3 rd,. *(New York: Harper and Row Publications)*, 727-728.

ความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี*

POLITICAL POPULARITY TOWARDS EXERCISING THE RIGHT FOR VOTING LOCAL ELECTIONS OF THE PEOPLE IN TAMRU SUBDISTRICT, AT BANLAT DISTRICT, PHETCHABURI PROVINCE.

พรระวี วังเวงจิตต์
Pornrawee Wangwengjit
ดาวนภา เกตุทอง
Dawnapa Kettong
พระสมุห์อาคม อาคมธีโร
Phra Samu Akhom Akhomtiro
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
E-mail: P.wangwengjit09@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาดังนี้ (1) ระดับความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี และ (3) นำเสนอความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 311 คน ด้วยแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.986 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการถดถอยพหุคูณ และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการตลาดแบบผลักดันมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการหยั่งเสียง ด้านการตลาดแบบดึงดูด และด้านผลิตภัณฑ์ตามลำดับ 2) สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยม พบว่ายอมรับสมมติฐานรองที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยปัจจัยด้านมุทิตาตามหลักพรหมวิหาร 4 ส่งผลมากที่สุด 3) ในส่วนข้อเสนอเชิงประยุกต์ พบว่า การพัฒนาความนิยมควร

* Received 22 June 2026; Revised 8 July 2026; Accepted 12 July 2026

มุ่งสร้างนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง มีความโปร่งใส เป็นธรรม และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยใช้แนวทางเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาในทุกมิติ ได้แก่ การกำหนดนโยบาย การลงพื้นที่สื่อสาร การสร้างแรงจูงใจ และการรับฟังความคิดเห็นอย่างทั่วถึงและเป็นกลาง อันจะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและตัดสินใจออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างสมัครใจ

คำสำคัญ: ความนิยมทางการเมือง, การเลือกตั้งท้องถิ่น, ประชาชน, ตำบลตำหรุ, จังหวัดเพชรบุรี

Abstract

This research article aims to study (1) the level of political popularity towards voting in local elections of people in Tamru Subdistrict, Ban Lat District, Phetchaburi Province; (2) the factors affecting political popularity towards voting in local elections of people in Tamru Subdistrict, Ban Lat District, Phetchaburi Province; and (3) present the political popularity towards voting in local elections of people in Tamru Subdistrict, Ban Lat District, Phetchaburi Province. The research used a mixed-methods approach. Quantitative research collected data from a sample of 311 people using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.986. Data was analyzed using descriptive statistics and stepwise multiple regression. Qualitative research used in-depth interviews with 10 key informants. Data was analyzed using descriptive content analysis.

The research results showed that the overall level of political popularity towards voting was high, with push marketing having the highest mean, followed by polling, attraction marketing, and product-related factors, respectively. As for the factors affecting popularity, the secondary hypothesis was accepted at a significance level of 0.05, with the factor of compassion according to the Four Sublime States having the greatest impact. In terms of applied recommendations, it was found that developing public support should focus on creating policies that truly meet the needs of the people, are transparent, fair, and provide opportunities for public participation. This should be achieved by applying the principles of compassion, kindness, empathy, and equanimity in all aspects, including policy formulation, field communication, incentive creation, and thorough and impartial listening to opinions. This will help build public trust and encourage people to voluntarily exercise their right to vote.

Keywords: Political Popularity, Local Elections, People, Tamur District, Petchaburi Province

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีการบริหารราชการแผ่นดินโดยใช้หลักการรวมอำนาจ แบ่งอำนาจ และกระจายอำนาจ โดยหลักการกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่น ถือเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบอบ

ประชาธิปไตย โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางและมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลางให้เหลือภารกิจหลักเท่าที่จำเป็น นอกจากนี้ ประชาชนยังได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนมากขึ้นอีกด้วย (สุเมธ แสงนิ่มนวล, 2556) การบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติบริหารราชแผ่นดิน แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ระเบียบบริหารราชการส่วนกลางระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคและระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะพิเศษกรุงเทพมหานครและพัทยา ลักษณะทั่วไป คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจของรัฐให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์ของการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อแบ่งเบาภาระของราชการส่วนกลาง หลักการแบ่งงานกันทำ ประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้การปกครองตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้ของประชาชนในท้องถิ่น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางปฏิบัติ โดยรัฐให้ความเป็นอิสระ ในการบริหารงบประมาณ การบริหารบุคลากร และพื้นที่ โดยรัฐเพียงแต่ทำหน้าที่กำกับดูแลได้เท่าที่ไม่ขัดต่อหลักการปกครองตนเอง และเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นทั้งนี้เพราะว่าท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชนสามารถรับทราบและรู้ถึงปัญหาความต้องการและแก้ไขปัญหาได้รวดเร็วทันต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ (สมาน รังสิโยกฤษฎ์, 2540)

กระบวนการเลือกตั้งของคนในท้องถิ่น เป็นฐานเสริมการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นช่องทางสำคัญของประชาชนในท้องถิ่นการแสดงออกถึงความคิดเห็น การเรียกร้อง เสนอความต้องการของตนต่อตัวแทนในองค์กรปกครอง อาทิ หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน เป็นต้น และเป็นช่องทางให้ประชาชนได้จัดการตนเองที่มีโอกาสเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝน ให้ประชาชนใช้ดุลพินิจเลือกผู้แทนที่เหมาะสม สำหรับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการของท้องถิ่นจะได้ใช้ความรู้ความสามารถบริหารงานท้องถิ่น เกิดความคุ้นเคยมีความชำนิชำนาญในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง (ลิขิต ธีรเวคิน, 2535) การเลือกตั้งท้องถิ่น (Local Elections) เป็นอีกรูปแบบกระบวนการปกครองตามหลักประชาธิปไตย (Democracy) กล่าวคือการสร้างและเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชนภายใต้การยอมรับของสังคมทั่วไป เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบการปกครองที่ตั้งอยู่บนหลักการที่ว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน” ถูกใช้โดยตัวแทนของประชาชน ซึ่งตัวแทนของประชาชนนั่นเป็นผู้ที่ได้รับการมอบหมายให้ทำหน้าที่ภายใต้ความรับผิดชอบ (Accountability) ต่อผลประโยชน์ของประชาชน ซึ่งประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงในการใช้อำนาจอธิปไตย ในขณะเดียวกันอำนาจอธิปไตยถูกใช้โดยตัวแทน ได้แก่ สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เข้าไปการออกแบบนโยบายซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนผ่านกระบวนการเลือกตั้ง เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงในการใช้อำนาจอธิปไตย ในขณะเดียวกันอำนาจอธิปไตยถูกใช้โดยตัวแทน ได้แก่ สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เข้าไปการออกแบบนโยบายซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนผ่านกระบวนการเลือกตั้ง (สุนทรชัย ชอบยศ และรจนา คำดีเกิด, 2556) และบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐบาลท้องถิ่น (Local Government) เป็นไปตามลักษณะประชาธิปไตยแบบตัวแทน

(Representative Democracy) โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นประชาชน ที่อาศัยในเขตการปกครองท้องถิ่น แตกต่างกันไปตามเขตการปกครอง อาทิ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)และเทศบาล เป็นต้น การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นช่องทางหนึ่งของความนิยมทางการเมืองของประชาชนระดับท้องถิ่น โดยการเลือกตัวแทนเข้าไปใช้อำนาจตัดสินใจทางการเมืองอย่างไรก็ตามผู้ปกครองจะต้องกอปรไปด้วยธรรมสำหรับการประพฤติปฏิบัติของผู้ใหญ่หรือผู้ปกครองได้แก่ พรหมวิหาร 4 คือ ธรรมประจำใจของ ผู้ประเสริฐหรือผู้มี จิตยิ่งใหญ่กว้างขวางดุจพรหม ได้แก่ 1) เมตตา (ความรัก) คือ ความปรารถนาดี มีไมตรี ต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข 2) กรุณา (ความสงสาร) คือ อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ในใจที่จะปลดเปลื้องบำบัดความทุกยาก เดือดร้อนของคน และสัตว์ทั้งปวง 3) มุทิตา (ความเบิกบานพลอยยินดี) คือ เมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีความสุข ก็มีใจแช่มชื่น เบิกบาน เมื่อเห็นเขาประสบความสำเร็จงอกงามยิ่งขึ้นไป ก็พลอยยินดีบันเทิงใจด้วย 4) อุเบกขา (ความมีใจเป็นกลาง) คือ มองตามความเป็นจริง โดยวางจิตเรียบสม่ำเสมอมั่นคงเที่ยงตรงดุจตราชั่งมองเห็นการที่บุคคลจะได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุที่ตนประกอบ พร้อมที่จะวินิจฉัย วางตน และปฏิบัติไปตามความเที่ยงธรรม

การพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบุรี สนใจมิติสถาบันการปกครองท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบุรีมีอิสระในการปกครองตนเอง เปิดกว้างให้ประชาชนได้มีส่วนรวมในการบริหารท้องถิ่น โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และมีความรับผิดชอบ ต่อประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย มิติกระบวนการมีส่วนร่วม ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยทางตรงและทางอ้อม ประชาชนมีส่วนรวมในการบริหารท้องถิ่น ผ่านการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น และสามารถตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารท้องถิ่นได้ผ่านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน มิติวิถีชีวิตของคนในชุมชน ท้องถิ่นมีความศรัทธาและความเชื่อมั่นในพลังของประชาชน เนื่องจากประชาชนถือเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ผู้บริหารท้องถิ่นให้ความสำคัญต่อการรับใช้ประชาชน (พระสมุห์อาคม อาคมธีโร และคณะ, 2565)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์ความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาระดับความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี และเพื่อศึกษาความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยประยุกต์ตามหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อพัฒนาการออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

3. เพื่อนำเสนอความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยการประยุกต์ตามหลัก พรหมวิหาร 4

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรได้แก่ ประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี อายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป จำนวน 1,386 คน กลุ่มตัวอย่าง คำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) จำนวน 311 คน การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เกี่ยวกับความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชน ในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 10 รูปหรือคน โดยแบ่งเป็นกลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูปหรือคน กลุ่มที่ 2 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ จำนวน 3 คน และกลุ่มที่ 4 ประชาชน จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของ “ความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี” แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักพรหมวิหาร 4 ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างด้วยวิธีการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ 3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้เริ่มต้นจากการจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปยังหน่วยงานในพื้นที่ตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับประชาชนจำนวน 311 ชุดตามขนาดกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้ว จึงนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ก่อนนำข้อมูลไปวิเคราะห์และประมวลผลด้วยโปรแกรมทางสถิติ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้อ้างอิงเชิงวิชาการได้อย่างเป็นระบบ

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้เริ่มต้นจากการจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตเพชรบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปยังผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการประสานงานเพื่อนัดหมายวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลตามความเหมาะสม เมื่อถึงกำหนดจึงดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วน โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก บันทึกเสียง และถ่ายภาพประกอบเพื่อความถูกต้องของข้อมูล ภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดิบทั้งหมดมาจัดระเบียบ ตรวจสอบความครบถ้วน และวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพที่เหมาะสม ก่อนสังเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบที่เป็นระบบ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่มีความน่าเชื่อถือและสามารถใช้เป็นฐานในการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้ไปประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลและระดับตัวแปรที่ศึกษา นอกจากนี้ ยังใช้สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) เพื่อทดสอบอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม และประเมินความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อันนำไปสู่ข้อสรุปที่มีความแม่นยำและสามารถอ้างอิงเชิงวิชาการได้อย่างเป็นระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา โดยเริ่มจากการวางเค้าโครงข้อมูลด้วยการกำหนดรายการคำหรือข้อความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษา แล้วจัดจำแนกออกเป็นหมวดหมู่ (Categories) อย่างเป็นระบบ เพื่อให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอและสามารถคัดเลือกสาระสำคัญจากข้อมูลได้อย่างเหมาะสม จากนั้นผู้วิจัยได้พิจารณาบริบทแวดล้อมของข้อมูลควบคู่กัน โดยเชื่อมโยงเนื้อหาที่ได้กับกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อขยายความหมายและเพิ่มมิติในการตีความ อันนำไปสู่การ สังเคราะห์ข้อค้นพบที่มีความครอบคลุม ลุ่มลึก และสามารถอ้างอิงหรือประยุกต์ใช้กับบริบทอื่นทางสังคมศาสตร์ได้อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ผลการศึกษาระดับความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ทั้ง 4 ด้าน โดยการประยุกต์ตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า ในด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ผู้สมัครที่สามารถถ่ายทอดความปรารถนาดีผ่านนโยบายที่เป็นรูปธรรม มีเป้าหมายแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างชัดเจน พร้อมทั้งสนับสนุนความสำเร็จของคนในชุมชน และยึดมั่นในความโปร่งใสและความยุติธรรม จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความนิยมทางการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญ

ด้านการตลาดแบบผลักดัน (Push Marketing) พบว่า การสื่อสารเชิงรุก การลงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และการผลักดันนโยบายที่ตอบสนองต่อปัญหาเร่งด่วนของประชาชน สามารถสร้างการรับรู้และตอกย้ำภาพลักษณ์ของผู้สมัครในฐานะผู้ที่มีความห่วงใยและพร้อมช่วยเหลือประชาชน ขณะเดียวกัน การเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใสและการยึดหลักความเป็นธรรม จะช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจในระยะยาว

ด้านการตลาดแบบดึงดูด (Pull Marketing) การสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ ผ่านการสื่อสารที่จริงใจ การเปิดพื้นที่รับฟังความคิดเห็น และการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม จะช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกและความผูกพันระหว่างผู้สมัครกับประชาชน รวมทั้งการเน้นความโปร่งใสที่สามารถตรวจสอบได้ จะช่วยดึงดูดความเชื่อมั่นจากประชาชน

ด้านการหยั่งเสียง (Polling) การใช้เครื่องมือสำรวจความคิดเห็นอย่างครอบคลุมและเป็นระบบ ช่วยให้ผู้สมัครเข้าใจความต้องการ ปัญหา และทัศนคติของประชาชนได้อย่างแท้จริง ทั้งในด้านความคาดหวังต่อการแก้ปัญหา ความรู้สึกต่อความสำเร็จของชุมชน และความเชื่อมั่นในความโปร่งใสของผู้สมัคร ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงนโยบายและกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน อันจะส่งผลต่อการเพิ่มระดับความนิยมและการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ตารางที่ 2 ตัวแปรหลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการ

หลักพรหมวิหาร 4	ความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง				
	B	S.E.	Beta	t	Sig
(Constant)	0.008	0.168		0.048	0.962
1. เมตตา	0.347	0.071	0.343	4.890	0.000*
2. กรุณา	0.063	0.075	0.061	0.833	0.405
3. มุทิตา	0.475	0.068	0.416	6.943	0.000*
4. อุเบกขา	0.047	0.049	0.050	0.957	0.339
Multiple R = .802 R Square = .643 Adjusted R Square = .638 Std Error = .44969					

หมายเหตุ **ระดับนัยสำคัญ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ตัวแปรหลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ มุทิตา (X3) และ เมตตา (X1) โดยมีค่า t เท่ากับ 6.943 และ 4.890 ตามลำดับ ขณะที่ตัวแปร กรุณา (X2) และ อุเบกขา (X4) ไม่พบความมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณในการทำนาย (Multiple R) เท่ากับ .802 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ .643 แสดงว่าตัวแปรอิสระสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้ร้อยละ 64.30 และมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .638 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (Std. Error) เท่ากับ .44969 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรจากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta) พบว่า มุทิตา (β = 0.416) มีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือ เมตตา (β = 0.343) ตามลำดับ

จากผลการวิเคราะห์สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

Y = .008 + .475(X3) + .347(X1)

และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

Zy = .416Z(X3) + .343Z(X1)

ดังนั้น สรุปได้ว่า หลักพรหมวิหาร 4 มีเพียงบางด้านที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ มุทิตา และ เมตตา ดังนั้น สมมติฐานได้รับการยอมรับบางส่วน

3. ความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยการประยุกต์ตามหลัก พรหมวิหาร 4

ความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี หลักพรหมวิหาร 4 โดยในแต่ละด้านสามารถอธิบายแนวทางการปฏิบัติได้ดังนี้ 1) เมตตา ความปรารถนาดีต่อประชาชน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองและการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งระดับท้องถิ่น เนื่องจากเมื่อผู้สมัครแสดงออกถึงความห่วงใย รับฟังความคิดเห็น และมุ่งแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างจริงใจ จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความรู้สึกเชิงบวกแก่ประชาชน ทำให้ประชาชนมองเห็นถึงความเสียสละและความตั้งใจพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง อันเป็นแรงจูงใจให้ตัดสินใจสนับสนุนผ่านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 2) กรุณา ความมุ่งช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อน มีอิทธิพลต่อความนิยมทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยเฉพาะเมื่อผู้สมัครแสดงบทบาทเชิงรุกในการแก้ไขปัญหา เช่น การช่วยเหลือในภาวะวิกฤต หรือการแก้ไขปัญหาปากท้องอย่างเป็นรูปธรรม การกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดความไว้วางใจและความประทับใจในระยะยาว ส่งผลให้ประชาชนเห็นคุณค่าและพร้อมออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อสนับสนุนผู้ที่มีเจตนาดี 3) มุทิตา การแสดงความยินดีต่อความสำเร็จของประชาชนและชุมชน ช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกให้แก่ผู้สมัคร เนื่องจากสะท้อนถึงทัศนคติที่ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าและความร่วมมือในสังคม การสนับสนุนและชื่นชมความสำเร็จของประชาชน เช่น การส่งเสริมกิจกรรมหรือวิสาหกิจชุมชน จะทำให้ประชาชนรู้สึกมีคุณค่าและเกิดความผูกพัน ซึ่ง

เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการสนับสนุนผ่านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และ 4) อุเบกขา การวางตนอย่างเป็นกลาง ยุติธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ เป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจในตัวผู้สมัครและกระบวนการเลือกตั้ง หากผู้สมัครยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ไม่เอื้อประโยชน์เฉพาะกลุ่ม จะส่งผลเชิงบวกต่อความนิยมทางการเมือง และทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม หากอุเบกขาถูกตีความว่าเป็นการเพิกเฉยต่อปัญหาของประชาชน อาจส่งผลในทางลบต่อความนิยมและการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยการประยุกต์ตามหลัก พรหมวิหาร 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการตลาดแบบผลักดัน (Push Marketing) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านการหยั่งเสียง (Polling) อยู่ในระดับมาก และระดับต่ำสุด ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงายวิจัยของพระศกลวัธน์ จิตฺตปญฺโญ (วงวิวงษ์) (2563) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนาด อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนาด อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหา คือ ในพื้นที่บางส่วนยังไม่มีการซ่อมแซมถนนและไม่สะดวกในการเดินทางช่วงฤดูฝน แนวทางแก้ไข คือ ควรที่จัดให้มีโครงการปรับปรุงซ่อมแซมถนนอย่างเร่งด่วน ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย แนวทางแก้ไขปัญหา คือ ควรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและโทษจากยาเสพติดให้แก่เด็กและเยาวชนภายในชุมชนทุก ๆ เดือนอย่างสม่ำเสมอ โดยสอดคล้องกับงายวิจัยของจิดาภา ยศวิลัย (2566) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2562 ของประชาชนเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนควรแสดงออกและรักษาสิทธิ ซื่อสัตย์ต่อกฎ ระเบียบ ในการออกไปใช้สิทธิ์ การเลือกตั้งจะบริสุทธิ์ยุติธรรมอยู่ที่การประทำของทุกคนการรักษากฎหมายการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพัททดล เสวตวรรณ (2565) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาทางการเมืองที่มีผลต่อการบริหารงานขององค์กรส่วนปกครองท้องถิ่นในจังหวัดอุทัยธานี” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางครั้งมีการแทรกแซงจากการเมืองท้องถิ่นในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารบุคลากร งบประมาณ หรือนโยบายที่ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มการเมืองท้องถิ่น แม้ประชาชนจะมีส่วนร่วมในบางกิจกรรม แต่การมีส่วนร่วมที่ยังไม่เพียงพออาจเกิดจากความไม่เข้าใจในบทบาทของตนเองหรือขาดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานท้องถิ่น การพัฒนาทางการเมืองที่มีความชัดเจนและเสถียรภาพเป็นสิ่งสำคัญต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากจะช่วยให้การดำเนินงานมีความโปร่งใสและประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ การสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือระหว่างผู้บริหารและประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนา

ชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี บุญเรืองและคณะ (2566) ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรค พบว่า ประชาชนมีความนิยมเลือกนักการเมืองกลุ่มดั้งเดิม ผู้นำเดิมเป็นคนในพื้นที่มายาวนาน จึงเกิดความเชื่อถือและไว้ใจในการตัดสินใจเลือกนักการเมืองกลุ่มเดิม หาเสียงกับประชาชนแล้วไม่สามารถทำตามสัญญาได้ อุปสรรคการสร้างรายได้ให้กับประชาชนยังไม่ทั่วถึงความเจริญกระจุกตัวอยู่ในตัวจังหวัดและสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภมา จิตต์เที่ยง (2566) ได้วิจัยเรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางเมืองของประชาชนที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของพรรคการเมือง ในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วย ด้านการให้การศึกษาแก่ประชาชน, ด้านการเสนอประเด็นทางด้านนโยบาย และด้านสนับสนุนความคิดเห็นทางการเมือง ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของพรรคการเมืองในกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้ร้อยละ 64.30 และมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .638 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (Std. Error) เท่ากับ .44969 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรจากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta) พบว่า มุทิตา (β = 0.416) มีอิทธิพลต่อความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นมากที่สุด รองลงมาคือ เมตตา (β = 0.343) ตามลำดับ จึงสรุปได้ว่า หลักพรหมวิหาร 4 มีบางด้านที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ มุทิตา ความยินดีต่อประชาชนที่ประสบความสำเร็จ และ เมตตา ความปรารถนาดีต่อประชาชน ดังนั้น สมมติฐานที่ 1 ได้รับการยอมรับบางส่วน สอดคล้องกับงายวิจัยของพระมหาพิสุทธิ์ สิทฺธิเมธี (ภารัง) (2568) ได้วิจัยเรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ส่งผล 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับตามสมการ แสดงว่าได้ร้อยละ 51.5 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านองค์กรทางการเมือง ได้ร้อยละ 50.0 ด้านสถาบันการศึกษา ได้ร้อยละ 39.6 และด้านกลุ่มเพื่อน ได้ร้อยละ 20.0 ตามลำดับ และหลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และ 0.01 แสดงว่าได้ร้อยละ 72.0 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น ได้ร้อยละ 65.7 และด้านวิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น ได้ร้อยละ 27.3 ตามลำดับ บทบาท

ของสถาบันที่มีอิทธิพลต่อการกล่อมเกลาทางการเมือง 1) สถาบันครอบครัว ปลูกฝังประชาธิปไตยและทักษะการคิดวิเคราะห์ 2) สถาบันการศึกษา สร้างพื้นที่เรียนรู้และยอมรับความเห็นต่าง 3) องค์กรศาสนา หล่อหลอมคุณธรรมและจิตสำนึกประชาธิปไตย 3) กลุ่มเพื่อน เปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและกิจกรรมสังคม และ4) สถาบันทางการเมือง ให้ความรู้เรื่องประชาธิปไตยและสร้างโอกาสมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี (โยธาจันทร์) (2568) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย คือ ปัจจัยการกล่อมเกลาทางเมืองและการประยุกต์หลักพุทธธรรมมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยตัวแปรปัจจัยการกล่อมเกลาทางเมืองสามารถร่วมกันทำนายความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ 23.20 ส่วนตัวแปรปัจจัยการประยุกต์หลักพุทธธรรม สามารถร่วมกันทำนายความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ 27.10 ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของปาริชาติ ชุมพงศ์ **(2568)** ได้วิจัยเรื่อง "การสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีผลต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช" ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของนักการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ช่องทางการสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่น มี 4 ด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านสื่อโทรทัศน์ ด้านสื่อออนไลน์ ด้านสื่อบุคคล และด้านสื่อวิทยุ แสดงว่าช่องทางการสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่นสามารถร่วมกันทำนายการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของนักการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ร้อยละ 40.10

3. ความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยการประยุกต์ตามหลัก พรหมวิหาร 4

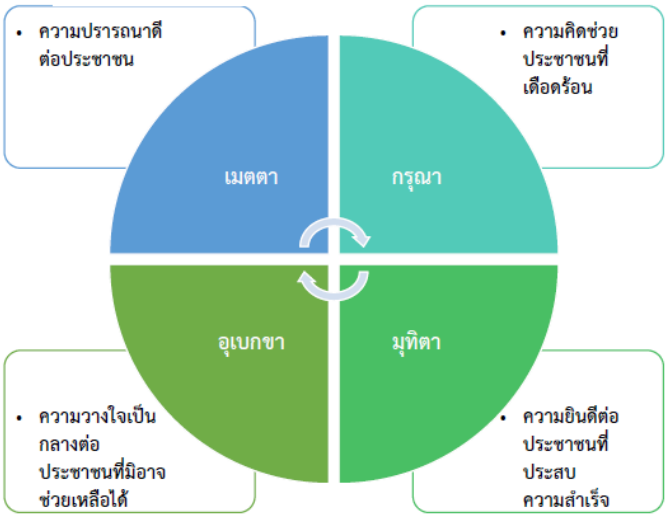
ความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยการประยุกต์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย 1) เมตตา ความปรารถนาดีต่อประชาชน มีผลต่อความนิยมทางการเมืองและส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นได้ เพราะเมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแสดงให้เห็นถึงความห่วงใยและจริงใจในการแก้ปัญหาของชุมชน เช่น การช่วยเหลือผู้ยากไร้ การพัฒนาสาธารณูปโภค หรือการรับฟังความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ พฤติกรรมเหล่านี้จะสร้างความเชื่อมั่น และ ความรู้สึกเชิงบวก ให้กับประชาชน ทำให้พวกเขามองเห็นว่าผู้สมัครเป็นคนที่มีความเสียสละและมุ่งมั่นที่จะพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจใจใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อสนับสนุนบุคคลนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระนัฐทร จนฺทปญฺโญ (พาลี) และคณะ (2567) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของผู้สูงอายุตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเขตเทศบาลเมืองศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของผู้สูงอายุตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเขตเทศบาลเมืองศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2) กรุณา ความคิดช่วยประชาชนที่เดือดร้อน มีผลอย่างมากต่อความนิยมทางการเมืองและเป็นปัจจัย

สำคัญที่กระตุ้นให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น เพราะเมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแสดงให้เห็นถึงการกระทำที่เป็นรูปธรรม เช่น การจัดหาความช่วยเหลือในยามวิกฤตหรือการแก้ปัญหาปากท้องให้แก่คนในชุมชนพฤติกรรมเหล่านี้จะสร้างความไว้วางใจและความประทับใจเชิงบวกอย่างลึกซึ้ง ซึ่งทำให้ประชาชนรู้สึกว่าผู้สมัครเป็นที่พึ่งและมีความจริงใจ ทำให้พวกเขามีแรงใจที่จะไปลงคะแนนเสียงเพื่อสนับสนุนคนที่มีเจตนาดีเช่นนี้ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของลิชสา ชุมภูแสง และคณะ (2561) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรได้เสนอแนะแนวทางในการการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ลำดับตามความถี่สูงไปหาต่ำสามอันดับแรก คือ ผู้บริหารควรประเมินความดีความชอบอย่างเปิดเผยและมีหลักฐาน ผู้บริหารควรประกาศชื่นชมผู้ที่ได้รับรางวัลทุกระดับในการปฏิบัติงาน และผู้บริหารควรแสดงออกถึงให้ความปรารถนาดีกับบุคลากรมากกว่าปัจจุบัน 3) มุทิตา ความยินดีต่อประชาชนที่ประสบความสำเร็จ มีผลต่อความนิยมทางการเมืองและส่งผลต่อการตัดสินใจไปเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นได้ เพราะเมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแสดงความยินดีและให้การสนับสนุนเมื่อประชาชนหรือชุมชนประสบความสำเร็จ เช่น การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เติบโตได้ดีพฤติกรรมนี้จะสะท้อนให้เห็นว่าผู้สมัครเป็นคนที่มีความคิดเชิงบวกและพร้อมที่จะส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและกระตุ้นให้ประชาชนอยากสนับสนุนคนที่มีทัศนคติเช่นนี้ในการเลือกตั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุทัศน์ ยโสธโร และคณะ (2560) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพุทธศาสนาของประชาชนตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่าประชาชนส่วนมากมีความรู้เรื่องหลักพรหมวิหารธรรม คือ หลักเมตตา หลักกรุณา หลักมุทิตา และหลักอุเบกขาอยู่ในระดับสูง การทดสอบสมมติฐาน พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน คือ การนำไปปฏิบัติให้มากขึ้น และ 4) อุเบกขา ความวางใจเป็นกลางต่อประชาชนที่มิอาจช่วยเหลือได้ ผู้สมัครที่สามารถวางตนอย่างยุติธรรมไม่ลำเอียงไม่เลือกปฏิบัติและไม่เอื้อประโยชน์ให้เฉพาะกลุ่มจะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้สมัครยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวหรือความสัมพันธ์หรือผลประโยชน์เฉพาะหน้าซึ่งจะส่งผลให้ในทางบวกต่อความนิยมทางการเมืองช่วยประชาชนในตำบลเห็นว่าการเมืองมีความหมายทางเลือกตั้งมีความหมายในการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งหากประชาชนมองว่าอุเบกขาเป็นการเพิกเฉยไม่สนใจความทุกข์ร้อนของผู้ต้องการความช่วยเหลือ จะส่งผลลบต่อความนิยมเพราะดูเหมือนไม่พร้อมแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒนพงษ์ หนองน้ำ และคณะ (2567) ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมือง ให้ทราบสิทธิและหน้าที่ของตน โดยให้ประชาชนได้ประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชิเนนนท์ พวงพันธ์ และคณะ (2566) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักพรหมวิหาร 4 ของประชาชนกลุ่มเพศสภาพในเขตอำเภอบ้านแพ้วจังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้านความเมตตาปรารถนาดีต่อตนเองและส่วนรวม ด้านความกรุณา การเกื้อกูลช่วยเหลือปรารถนาให้พ้นทุกข์ เอ็นดูสงสารผู้อื่น

ด้านความมุทิตา เกิดจากความเต็มใจ สนับสนุนข้อมูลที่สำคัญ และแสดงความดีใจกับคนที่ได้ดี ด้านอุเบกขา การวางใจเป็นกลางแบบรู้เท่าทัน ไม่เฉยเมยต่อสภาพปัญหา 3) แนวทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักพรหมวิหาร 4 ควรให้ความสำคัญกับการตื่นตัวต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตเมื่อระบบการเมืองมีพัฒนาการดีขึ้น ประชาชนให้ความสำคัญและตื่นตัว ระบบทางการเมืองก็จะพัฒนาดีขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “ความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี” สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้



แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

สังเคราะห์โดย : พรระวี วังเวงจิตต์

จากแผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ในการวิจัยเรื่อง “ความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี” ซึ่งได้ทำการศึกษาจากเอกสาร ตำรา ผลงานทางวิชาการต่าง ๆ และลงพื้นที่ทำการวิจัย ผู้วิจัยสรุปความที่รู้ได้ ดังนี้

1) เมตตา ความปรารถนาดีต่อประชาชน อธิบายได้ว่า ความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยการประยุกต์ตามหลักพรหมวิหาร 4 เมตตาและความปรารถนาดีต่อประชาชน มีผลต่อความนิยมทางการเมืองและส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นได้ เพราะเมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแสดงให้เห็นถึงความห่วงใยและจริงใจในการแก้ปัญหาของชุมชน เช่น การช่วยเหลือผู้ยากไร้ การพัฒนาสาธารณูปโภค หรือการรับฟังความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ พฤติกรรมเหล่านี้จะสร้างความเชื่อมั่น และ ความรู้สึกเชิงบวก ให้กับประชาชน ทำให้พวกเขามองเห็นว่าผู้สมัครเป็นคนที่มีความเสียสละ และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจใจใจใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อสนับสนุนบุคคลนั้น

2) กรุณา ความคิดช่วยประชาชนที่เดือดร้อน อธิบายได้ว่า ความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยการประยุกต์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ความกรุณา และความมุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อน มีผลอย่างมากต่อความนิยมทางการเมืองและเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น เพราะเมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแสดงให้เห็นถึงการกระทำที่เป็นรูปธรรม เช่น การจัดหาความช่วยเหลือในยามวิกฤตหรือการแก้ปัญหาปากท้องให้แก่คนในชุมชนพฤติกรรมเหล่านี้จะสร้างความไว้วางใจและความประทับใจเชิงบวกอย่างลึกซึ้ง ซึ่งทำให้ประชาชนรู้สึกว่าผู้สมัครเป็นที่พึ่งและมีความจริงใจ ทำให้พวกเขามีแรงใจที่จะไปลงคะแนนเสียงเพื่อสนับสนุนคนที่มีเจตนาดีเช่นนี้

3) มุทิตา ความยินดีต่อประชาชนที่ประสบความสำเร็จ อธิบายได้ว่า ความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยการประยุกต์ตามหลักพรหมวิหาร 4 มุทิตา หรือการแสดงความยินดีต่อความสำเร็จของประชาชน มีผลต่อความนิยมทางการเมืองและส่งผลต่อการตัดสินใจไปเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นได้ เพราะเมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแสดงความยินดีและให้การสนับสนุนเมื่อประชาชนหรือชุมชนประสบความสำเร็จ เช่น การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เติบโตได้ดี พฤติกรรมนี้จะสะท้อนให้เห็นว่าผู้สมัครเป็นคนที่มีความคิดเชิงบวกและพร้อมที่จะส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและกระตุ้นให้ประชาชนอยากสนับสนุนคนที่มีทัศนคติเช่นนี้ในการเลือกตั้ง

4) อุเบกขา ความวางใจเป็นกลางต่อประชาชนที่มิอาจช่วยเหลือได้ อธิบายได้ว่า ความนิยมทางการเมืองต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยการประยุกต์ตามหลักพรหมวิหาร 4 อุเบกขาผู้สมัครที่สามารถวางตนอย่างยุติธรรมไม่ลำยังไม่เลือกปฏิบัติและไม่เอื้อประโยชน์ให้เฉพาะกลุ่มจะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้สมัครยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวหรือความสัมพันธ์หรือผลประโยชน์เฉพาะหน้าซึ่งจะส่งผลให้ในทางบวกต่อความนิยมทางการเมืองช่วยประชาชนในตำบลเห็นว่าการเมืองมีความหมายทางเลือกตั้งมีความหมายในการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งหากประชาชนมองว่าอุเบกขาเป็นการเพิกเฉยไม่สนใจความทุกข์ร้อนของผู้ต้องการความช่วยเหลือ จะส่งผลลบต่อความนิยมเพราะดูเหมือนไม่พร้อมแก้ปัญหา

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ความนิยมทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนในตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี มีความเชื่อมโยงกับองค์ประกอบสำคัญ **4** ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ทางการเมือง ด้านการตลาดแบบผลักดัน ด้านการตลาดแบบดึงดูด และด้านการหยั่งเสียง โดยสามารถอธิบายผ่านการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 อันประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและความศรัทธาจากประชาชน กล่าวโดยสรุป นักการเมืองที่ได้รับความนิยมควรมีการกำหนดนโยบายที่สะท้อนถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่ มีความจริงใจ

ในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งสนับสนุนความสำเร็จของคนในชุมชน และยึดมั่นในความเป็นธรรม โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ การสื่อสารทางการเมืองจำเป็นต้องดำเนินควบคู่กันทั้งในลักษณะเชิงรุกเพื่อสร้างการรับรู้ และเชิงดึงดูดเพื่อสร้างความผูกพันระยะยาว รวมถึงการนำข้อมูลจากการหยั่งเสียงมาใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ ในเชิงปฏิบัติ นักการเมืองควรกำหนดนโยบายโดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์จากพื้นที่จริง และดำเนินการตามนโยบายที่ได้ให้ไว้กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง ควรมีประสบการณ์และความเข้าใจบริบทของชุมชน รวมถึงมีสถานะทางสังคมที่เอื้อต่อการได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ตลอดจนสามารถบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารผ่านสื่อหลากหลายช่องทาง ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ และสื่อดิจิทัล เพื่อสร้างการรับรู้และเข้าถึงประชาชนอย่างทั่วถึง ควบคู่กับการประเมินฐานเสียงและวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ยิ่งไปกว่านั้น นักการเมืองควรสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวกับประชาชน ไม่จำกัดเพียงช่วงการเลือกตั้ง เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตรวจสอบการดำเนินงาน ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารและความโปร่งใส รวมถึงพัฒนาทีมงานให้มีความรู้ความสามารถและยึดมั่นในจริยธรรม ลดการพึ่งพาระบบอุปถัมภ์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกระบวนการทางการเมือง ทั้งนี้ เพื่อยกระดับคุณภาพของการเมืองท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างยั่งยืนและตอบสนองต่อประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

จิดาภา ยศวิลัย. (2566). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2562 ของประชาชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์].* มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ชิเนนนท์ พวงพันธ์ และคณะ. (2566). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักพรหมวิหาร 4 ของประชาชนกลุ่มเพศสภาพ ในเขต อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร [สารนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์].* มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ปาริชาติ ชุมพงศ์. (2568). *การสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีผลต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช [ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์].* มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระนัฐทร จนฺทปญฺโญ (พาลี) และคณะ. (2567). การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของผู้สูงอายุตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเขตเทศบาลเมืองศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน, 5*(1), 1–11.

พระมหาธนวัฒน์ ปริยตฺติเมธี (โยธาจันทร์). (2568). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย [ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์].* มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาพิสุทธิ์ สิทฺธิเมธี (ภารัง). (2568). *พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ [ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์].* มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระศกลวัธน์ จิตฺตปญฺโญ (วงวิวงษ์). (2563). *บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนาด อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม [วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์].* มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสมุห์อาคม อาคมธีโร และคณะ. (2565). พุทธบูรณาการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตยของจังหวัดเพชรบุรี. *วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์, 5*(2), 1-15.

พระสุทัศน์ ยโสธโร และวันชัย ยอยรู้รอบ. (2560). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพุทธศาสนาของประชาชนตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี.* มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พัฒนพงษ์ หนองน้ำ และคณะ. (2567). การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น, 11*(4), 331–344.

พัททดล เสวตวรรณ. (2565). *การพัฒนาทางการเมืองที่มีผลต่อการบริหารงานขององค์กรส่วนปกครองท้องถิ่นในจังหวัดอุทัยธานี [ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์].* มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ลิขิต ธีรเวคิน. (2535). *การปกครองท้องถิ่น.* กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลิชสา ชุมภูแสง และคณะ. (2561). *การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด [สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์].* มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ศุภมา จิตต์เที่ยง. (2566). *กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางเมืองของประชาชนที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของพรรคการเมืองในกรุงเทพมหานคร [ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์].* มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมาน รังสิโยกฤษฎ์. (2540). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ ๑๘,.* กรุงเทพมหานคร: นำกังการพิมพ์.

สุนทรชัย ชอบยศ และรจนา คำดีเกิด. (2556). การเมืองภาคพลเมือง : การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทย. *รัฐสภาสาร, 61*(5), 9-43.

สุมาลี บุญเรือง และคณะ. (2566). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ, 6*(3), 99–112.

สุเมธ แสงนิ่มนวล. (2556). ต้นแบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 11*(2), 63-80.

Taro Yamane. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. 3 rd,. *(New York: Harper and Row Publications)*, 727-728.

รูปแบบการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโป่งเกตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2*

THE DEVELOPMENT OF A LEARNING COMMUNITY MODEL TO ENHANCE OCCUPATIONAL SKILLS OF LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENT AT BANPONGKET SCHOOL UNDER PHETCHABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2.

ณภัสนันท์ ชูชื่น
Napatsanan Choochuen
อภิชาติ เลนะนันท์
Apichat Lenanan
ไพรัช มณีโชติ
Pirath Maneechot
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย
Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Thailand
E-mail: napatsanun.aommiz13@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ และ 2) ศึกษาผลทดลองการใช้พัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน โรงเรียนบ้านโป่งเกตุ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครู 6 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 2 คน ผู้นำชุมชน 2 คน ผู้ปกครอง 2 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 60 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 73 คน โดยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบกึ่งโครงสร้าง 2) แบบประเมินคุณภาพของรูปแบบ และ 3) ประเด็นการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยมีระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ปีการศึกษา 2566 ผลการวิจัยพบว่า

* Received 16 June 2026; Revised 28 June 2026; Accepted 1 July 2026

1.การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนบ้านโป่งเกตุ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.78, S.D. = 0.32) ประกอบด้วย ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายร่วมกัน ด้านการระบุปัญหา ด้านการวางแผนออกแบบกิจกรรม ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และด้านการสะท้อนผล แสดงความเห็น ติดตามผลและประเมินการดำเนินงาน

2.ผลการทดลองการใช้พัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนบ้านโป่งเกตุ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.85, S.D. = 0.28) ประกอบด้วย ด้านคุณภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะอาชีพร่วมกัน ด้านครูและผู้เกี่ยวข้องสามารถจัดการเรียนการสอนได้ครบทุกกระบวนการ บรรลุวัตถุประสงค์และ ด้านนักเรียนมีคะแนนทดสอบเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้นมีทักษะอาชีพอยู่

3.เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่า โดยภาพรวม นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.82, S.D. = 0.29) ประกอบด้วย ด้านการได้รับความรู้และทักษะอาชีพจากการลงมือปฏิบัติจริง ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้านการรำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการสร้างรายได้และ ด้านบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทักษะอาชีพ

Abstract

The purposes of this research were to: 1) develop a Professional Learning Community (PLC) model for enhancing students' career skills; 2) investigate the results of implementing the Professional Learning Community model for enhancing students' career skills at Banpongket School under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2; and 3) examine the satisfaction of students, teachers, and stakeholders toward the implementation of the Professional Learning Community model for enhancing the Occupational Skills of lower secondary school students. This study employed an action research approach. The target group consisted of 73 participants, including one school administrator, six teachers, two local scholars, two community leaders, two parents, and 60 lower secondary school students. The participants were selected through purposive sampling. The research instruments included: 1) a semi-structured interview form, 2) a model quality assessment form, and 3) focus group discussion issues. Data

were analyzed using mean, standard deviation, and content analysis. The study was carried out during the of the 2023 academic year.The research findings revealed that:

1.The development of the Professional Learning Community (PLC) model for enhancing students' Occupational Skills at Banpongket School under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2 was rated at the highest level overall ($\bar{X}$= 4.78, S.D. = 0.32). The developed model consisted of five components: (1) establishing a shared vision, mission, and goals; (2) problem identification; (3) activity planning and design; (4) knowledge sharing and collaborative learning; and (5) reflection, feedback, monitoring, and evaluation of the implementation process.

2.The implementation of the Professional Learning Community (PLC) model for enhancing students' Occupational skills at Banpongket School under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2 was rated at the highest level overall ($\bar{X}$ = 4.85, S.D. = 0.28) The results comprised three aspects: (1) the quality of collaboratively organized Occupational Skills learning activities; (2) teachers and relevant stakeholders were able to implement the instructional process comprehensively and achieve the intended objectives; and (3) students demonstrated higher post-test mean scores than pre-test scores and showed improvement in their career skills.

3.The findings regarding the satisfaction of students, teachers, and stakeholders toward the implementation of the Professional Learning Community (PLC) model for enhancing the Occupational Skills of lower secondary school students revealed that, overall, the students' satisfaction was at the highest level ($\bar{X}$= 4.82, S.D. = 0.29). The satisfaction comprised four aspects: (1) acquiring knowledge and Occupational Skills through hands-on practice; (2) participation in learning activities and collaboration with others; (3) the application of acquired knowledge and skills to daily life and income generation; and (4) a learning environment that promoted learning and self-development.

Keywords: Model Development, Professional Learning Community (PLC), Occupational Skills

บทนำ

การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เป็นกระบวนการที่มุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงผ่านการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติงานจริงของบุคคลที่รวมกลุ่มเพื่อทำงานอย่างมีส่วนร่วมและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยมีเป้าหมายสำคัญในการยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน สมาชิกในชุมชนร่วมกันกำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน ติดตาม ตรวจสอบ และสะท้อนผลการดำเนินงานทั้งในระดับบุคคลและระดับภาพรวม ผ่านกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์สะท้อนผล การทำงานแบบร่วมมือร่วมใจ และการสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม การดำเนินงานของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญอย่างน้อย 5 ประการ ได้แก่ 1) การมีเป้าหมายร่วมกันในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ 2) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และองค์ความรู้จากการปฏิบัติงานจริงหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน 3) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการเรียนรู้ ร่วมแรงร่วมใจและสนับสนุนการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ 4) การวิพากษ์และสะท้อนผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และ 5) การสร้าง HOPE ให้เกิดขึ้นภายในทีมงาน ซึ่งประกอบด้วย (1) Honesty & Humanity การยึดถือข้อมูลข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นควบคู่กับการให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกันอย่างจริงใจ (2) Option & Openness การคัดเลือกแนวทางที่ดีที่สุดสำหรับผู้เรียน พร้อมเปิดใจรับฟังและเรียนรู้จากผู้อื่น (3) Patience & Persistence การเสริมสร้างความอดทน ความพากเพียร และความมุ่งมั่นในการดำเนินงานจนเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม และ (4) Efficacy & Enthusiasm การสร้างความเชื่อมั่นต่อประสิทธิผลของแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน รวมทั้งส่งเสริมความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ (เรวณี ชัยเชาวรัตน์, 2558)

การพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยสำคัญหลายประการ โดยหนึ่งในปัจจัยที่มีบทบาทอย่างยิ่ง คือ การสร้าง “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” (Professional Learning Community: PLC) ให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา เพื่อเป็นพื้นที่สำหรับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานร่วมกันในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ดูแลผู้เรียน และร่วมกันพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตลอดจนยกระดับคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา เนื่องจากครูจำนวนมากมักเผชิญกับสภาพการทำงานที่ค่อนข้างแยกตัวและขาดโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมวิชาชีพ การส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ความรู้ ความสามารถ คุณธรรม และความเป็นมืออาชีพ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน แนวคิดที่ได้รับความสนใจอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน คือ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (Professional Learning Community: PLC) อันเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ช่วยให้ครูสามารถพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่ ภายใต้แนวคิดดังกล่าว บทบาทของครูจะเปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอดความรู้ (Teacher) ไปสู่การเป็นผู้ชี้แนะหรือโค้ช (Coach) และผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Learning Facilitator) ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสพบปะ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และร่วมกันกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (Panich, V., 2013) การดำเนินงานในรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพยังช่วยให้ครูสามารถบริหารเวลาในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีโอกาสใช้เวลาในการพัฒนาวิชาชีพผ่านกิจกรรม ต่าง ๆ เช่น การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมงาน การให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล การออกแบบและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ การสังเกตการสอนในชั้นเรียนของครูคนอื่น ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิผล จำเป็นต้องสร้างความตระหนักรู้ให้แก่สังคมและวงการวิชาชีพครูเกี่ยวกับความสำคัญของการพัฒนาครูสู่ความเป็นมืออาชีพ รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู และสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษา เช่น ผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การสร้างชุมชนแห่งวิชาชีพภายในสถานศึกษาจำเป็นต้องควบคู่ไปกับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กรให้เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน โดยกิจกรรมสำคัญของชุมชนแห่งวิชาชีพควรประกอบด้วย 1) การเปิดโอกาสให้เกิดการเสวนาและการสะท้อนคิดร่วมกัน (Reflective Dialogue) 2) การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูเพื่อช่วยลดความรู้สึกโดดเดี่ยวในการปฏิบัติงาน (Detribalization) 3) การรวมพลังกันเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา และ 5) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นบนพื้นฐานของค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน (Shared Values and Norms) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของโรงเรียนบ้านโป่งเกตุโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนยังขาดรูปแบบการดำเนินงานที่ชัดเจนและเป็นระบบ การบูรณาการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนยังดำเนินการได้ไม่เต็มศักยภาพ ส่งผลให้นักเรียนยังมีโอกาสในการพัฒนาทักษะอาชีพจากสถานการณ์จริงค่อนข้างจำกัด เนื่องจากนักเรียนบางส่วนอาจไม่ได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะอาชีพจึงเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในอนาคต ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) มิได้มุ่งเน้นเพียงการพัฒนาครูเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ออกแบบการจัดการเรียนรู้ และติดตามผลการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การนำแนวคิด PLC มาใช้ในการพัฒนาทักษะอาชีพจึงเป็นการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ในโรงเรียนกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและประสบการณ์จริงจากชุมชน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและสามารถพัฒนาทักษะอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนบ้านโป่งเกตุ

2. ศึกษาผลการทดลองโดยใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนบ้านโป่งเกตุ

3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนบ้านโป่งเกตุ

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโป่งเกตุ ซึ่งได้ดำเนินตามระเบียบวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน เป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานด้านการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนในสถานศึกษา ครูผู้สอน จำนวน 6 คน เป็นครูผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน และมีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่น้อยกว่า 1 ปี ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 2 คน เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ด้านอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่นักเรียนได้ ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากชุมชนและมีบทบาทในการสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษาหรือกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพของเยาวชนในชุมชน ผู้ปกครอง จำนวน 2 คน เป็นผู้ปกครองของนักเรียนที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ด้านอาชีพของนักเรียน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 60 คน เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนบ้านโป่งเกตุและเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพตามกระบวนการที่กำหนด รวมกลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น 73 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ 1) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการพัฒนารูปแบบพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโป่งเกตุ 2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 3) คู่มือการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโป่งเกตุ ในคู่มือประกอบด้วยหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด กลุ่มเป้าหมาย แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินทักษะอาชีพของนักเรียน โรงเรียนบ้านโป่งเกตุ และ 4) แบบประเมินทักษะอาชีพของนักเรียน โรงเรียนบ้านโป่งเกตุ ผู้วิจัยได้แบ่งการประเมินทักษะอาชีพมี 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง 2) ความยืดหยุ่นและความเป็นมืออาชีพ 3) ทำงานได้ด้วยตนเองและประยุกต์ใช้ความรู้ 4) ความสามารถในการทำงานเป็นทีม 5) ภาวะผู้นำ และ6) มีความรับผิดชอบต่อผู้อื่น 5) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้แบ่งการประเมินเป็น 4 ด้าน 1) ด้านการได้รับความรู้และทักษะอาชีพจากการลงมือปฏิบัติจริง 2) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้และการทำงานร่วมกับผู้อื่น 3) ด้านการนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการสร้างรายได้ 4) ด้านบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการวิจัยจากคณะครุศาสตร์ไปที่โรงเรียนบ้านโป่งเกตุ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมผลการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโป่งเกตุ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

3. เก็บรวบรวมผลการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโป่งเกตุ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปและ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ โดยใช้สถิติพื้นฐานคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโป่งเกตุ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และนักเรียน พบว่า โรงเรียนมีการส่งเสริมกิจกรรมด้านอาชีพอย่างต่อเนื่อง แต่ยังขาดรูปแบบการดำเนินงานที่ชัดเจนและเป็นระบบ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยังไม่ครอบคลุมทุกภาคส่วน และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ยังดำเนินการได้ไม่เต็มศักยภาพ

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่าควรมีรูปแบบการดำเนินงานที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน และผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการพัฒนารูปแบบ พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. การสร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย
2. การระบุปัญหาและความต้องการ
3. การวางแผนและกำหนดกรอบการดำเนินงาน

4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการปฏิบัติ

5. การสะท้อนผล การติดตาม และการประเมินผลการดำเนินงาน

ตอนที่ 3 การประเมินคุณภาพของรูปแบบ

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
คุณภาพของรูปแบบโดยรวม	4.82	0.29	มากที่สุด

ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า รูปแบบมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.82, S.D. = 0.29) แสดงให้เห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 1. ตอนการสร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย พบว่า การสร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของการพัฒนาทักษะอาชีพนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นดำเนินการภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยร่วมกันวิเคราะห์สภาพบริบท ความต้องการ และศักยภาพของโรงเรียนและชุมชน ส่งผลให้ได้วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่มุ่งพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเข้าใจและยอมรับเป้าหมายร่วมกัน อันนำไปสู่ความร่วมมือในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

ขั้นที่ 2 การวางแผนและกำหนดกรอบการดำเนินงาน พบว่า คณะทำงานร่วมกันกำหนดแผนการดำเนินงานและกรอบการพัฒนาทักษะอาชีพอย่างชัดเจน โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง กิจกรรมการเรียนรู้ด้านอาชีพ ระยะเวลาการดำเนินงาน ตลอดจนแนวทางการติดตามและประเมินผล การวางแผนดังกล่าวมีความสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด และสามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 3 การระบุปัญหา พบว่า การระบุปัญหาเกิดขึ้นจากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ผ่านการประชุมกลุ่ม การสัมภาษณ์ และการสังเกตสภาพจริง โดยพบว่านักเรียนยังขาดทักษะอาชีพที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ขาดโอกาสในการฝึกปฏิบัติจริง และยังไม่มีรูปแบบการพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนอย่างชัดเจน การวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันส่งผลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดความตระหนักและสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ พบว่า ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมีการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และการร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน ส่งผลให้ครูสามารถพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้านอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน ขณะเดียวกันนักเรียนมีโอกาสเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะอาชีพ ทักษะการทำงานร่วมกัน ความรับผิดชอบ และความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดียิ่งขึ้น

ขั้นที่ 5 ขั้นตอนการสะท้อนผล การติดตาม และการประเมินผลการดำเนินงาน พบว่า มีการดำเนินการสะท้อนผล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การประชุมสะท้อนผล การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลงานของนักเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญ ผลการประเมินสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะอาชีพเพิ่มขึ้น มีความรับผิดชอบ ความคิดสร้างสรรค์ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ข้อมูลจากการสะท้อนผลยังช่วยให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่งผลให้การพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1.ผลการดำเนินงานในขั้นตอนการสร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ พบว่า โรงเรียนบ้านโป่งเกตุมีการสร้างความเข้าใจและความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้กระบวนการในการรวมกลุ่ม เพื่อได้ร่วมกันจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพให้ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ชูชาติ พ่วงสมจิตร์ (2560)ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการดำเนินการ PLC ในสถานศึกษา การสร้างวิสัยทัศน์พันธกิจและเป้าหมายร่วมเป็นขั้นตอนที่ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้แลกประสบการณ์เพื่อให้เห็นปัญหาความต้องการพร้อมในการดำเนินการซึ่งนำไปสู่การสร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายร่วมกัน

2. ผลการดำเนินงานในขั้นตอนการวางแผนและกำหนดกรอบการดำเนินงาน พบว่า มีการวางแผน สร้างวิสัยทัศน์ เกี่ยวกับการนำรูปแบบการพัฒนามาใช้ในการกำหนดกรอบการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อสร้างคณะทำงานเป็นการสร้างองค์ที่มีวัฒนธรรมในการเรียนรู้ สามารถช่วยเหลือครูในการร่วมกันแก้ปัญหาในการจัดกิจกรรมที่หลายหลาย เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะอาชีพ สอดคล้องกับ เสถียร อ่วมพรหม ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการดำเนินการ PLC ในการทำงานร่วมกัน เพื่อจัดโครงสร้างระบบการทำงานเป็นทีม เพื่อความมั่นใจได้ว่ามีการประสานกันและมความต่อเนื่อง เชื่อมั่นในการปฏิบัติการตามกระบวนการดำเนินงาน

3. การดำเนินงานในขั้นตอนการระบุปัญหา พบว่า การเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครูและนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน ทำให้พบปัญหาที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน โดยพบว่านักเรียนยังขาดทักษะที่จำเป็น ขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติจริง และขาดโอกาสในการเรียนรู้จากแหล่งชุมชน สอดคล้องกับ David A. Kolb ได้กล่าวถึงการที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติและสะท้อนประสบการณ์

4. ผลการดำเนินงานในขั้นตอนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ พบว่า ผู้บริหาร ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมีการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสะท้อนผลการปฏิบัติงานและการร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน ส่งผลให้ครูสามารถพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้านอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน และนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง สอดคล้องกับ ชูชาติ พ่วงสมจิตร์ (2560) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการ

ดำเนินการ PLC ในสถานศึกษา การสังเกตผลการปฏิบัติงาน (Observation) เมื่อการดำเนินงานผ่านไประยะหนึ่ง สมาชิก แต่ละคนนำผลการปฏิบัติมาเสนอในวงสนทนา โดยเทียบ กับเป้าหมายที่ตั้งไว้ว่าเป็นสิ่งใดบ้าง ทำได้ดีสิ่งใดบ้าง ซึ่งขั้นนี้นิยมใช้การทบทวนระหว่างปฏิบัติงาน

5. ผลการดำเนินงานในขั้นตอนการสะท้อนผล พบว่า ผู้บริหาร ครู และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ประสบการณ์เพื่อนำไปปรับปรุง สะท้อนความคิดทั้งด้านความคิดและด้านความรู้สึก ทักษะอาชีพที่ได้รับและประโยชน์ที่ได้รับเพื่อตรวจสอบประสบการณ์ของตนเองซึ่งสอดคล้องกับนิภาพร เจนสันติกุล กล่าวว่า การส่งเสริมให้ผู้เรียนสะท้อนคิด เป็น กระบวนการเรียนรู้สิ่งที่ผู้เรียนได้สรุปสิ่งที่เรียนรู้จากการลงพื้นที่และนำข้อมูลมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนจำแนกบริบทและความแตกต่างของชุมชนและเมืองได้ นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะอาชีพเพิ่มขึ้น มีความรับผิดชอบ ความคิดสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ความรู้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม ข้อมูลจากการสะท้อนผลยังช่วยให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่งผลให้การพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

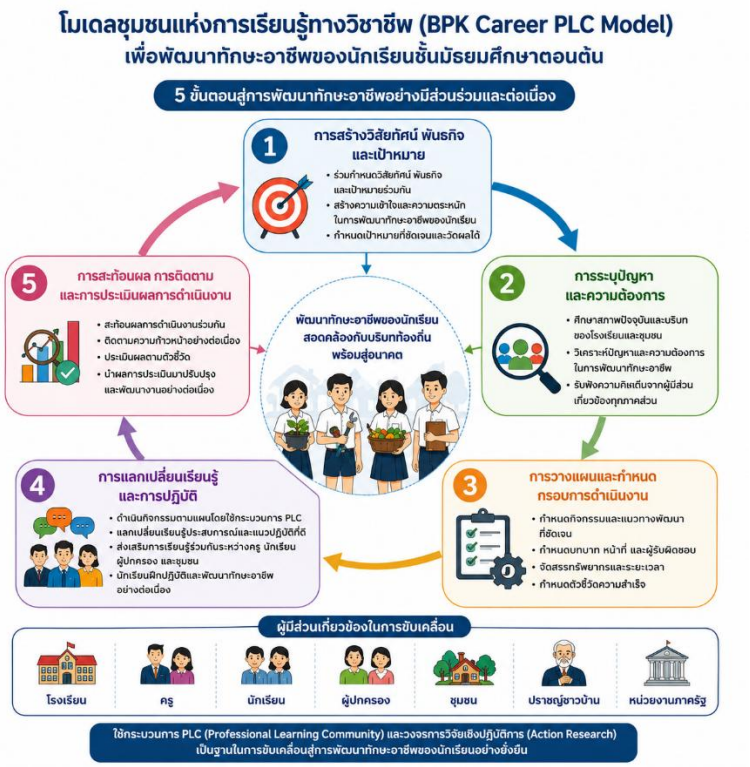
6. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.82, S.D. = 0.29) แสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบดังกล่าวได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน รวมทั้งการสังเคราะห์แนวคิดและองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Richard DuFour (1998) ที่กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกระบวนการที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมกันเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน ส่งผลให้คุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงขึ้น ขณะเดียวกันการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบยังช่วยให้ครูสามารถพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นยังเน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง การทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหา และการสร้างผลงานอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ควบคู่กับทักษะการปฏิบัติงาน สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง และเตรียมความพร้อมสู่การประกอบอาชีพในอนาคต ส่งผลให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง เห็นคุณค่าของการทำงาน และมีแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยหลายฉบับที่พบว่า การนำกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สามารถส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนาทักษะการคิด ทักษะการทำงานร่วมกัน และสร้างความพึงพอใจแก่ผู้เรียนในระดับสูง เนื่องจากผู้เรียนได้รับโอกาสในการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า ความสำเร็จของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เกิดจากการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมกันวางแผน ดำเนินงาน สะท้อนผล และปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้รับการยอมรับในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่



BPK CAREER PLC Model เป็นรูปแบบการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดยเริ่มจากการสร้างความตระหนักและร่วมวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพ จากนั้นร่วมกันวางแผน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และออกแบบกิจกรรมอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมอาชีพที่หลากหลาย พร้อมทั้งมีการประเมินผล สะท้อนผลการเรียนรู้ และปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ภายใต้การเสริมแรงและสนับสนุนจากชุมชน ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะอาชีพ ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความรับผิดชอบ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. โรงเรียนขยายโอกาสควรนำรูปแบบ BPK Career PLC Model ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อให้การจัดกิจกรรมอาชีพสอดคล้องกับบริบทและทรัพยากรของท้องถิ่น

2. สถานศึกษาควรดำเนินการตาม *5* ขั้นตอนของรูปแบบอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย การระบุปัญหาและความต้องการ การวางแผนและกำหนดกรอบการดำเนินงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการปฏิบัติ และการสะท้อนผล การติดตาม และการประเมินผล เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะอาชีพอย่างเป็นระบบ

3. โรงเรียนควรส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นฐานในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้

4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม PLC อย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านเวลา งบประมาณ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรศึกษาผลการใช้รูปแบบ BPK Career PLC Model ในโรงเรียนขยายโอกาสที่มีบริบทแตกต่างกัน เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความสามารถในการประยุกต์ใช้รูปแบบในพื้นที่อื่น

2. ควรศึกษาผลกระทบของรูปแบบต่อทักษะอาชีพของนักเรียนในระยะยาว เช่น ความสามารถในการสร้างรายได้ การประกอบอาชีพ หรือการศึกษาต่อด้านอาชีพ

3.ควรวิจัยเชิงประเมินรูปแบบ (Evaluation Research) เพื่อประเมินประสิทธิผล ประสิทธิภาพ และความคุ้มค่าในการดำเนินงานของรูปแบบ BPK Career PLC Model อย่างรอบด้าน

4.ควรศึกษาปัจจัยความสำเร็จและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *การศึกษาสภาพความรู้ ความเข้าใจ และวิธีพัฒนาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของผู้เรียน (พิมพ์ครั้งที่ 1).* โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กัญญาณัฐ ปูนา และคณะ. (2562). ข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการการศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาพื้นที่พิเศษ จังหวัดเชียงราย. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 12*(1), 123-134.

จันทร์เพ็ญ สุวรรณคร. (2558). กระบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 8*(2), 176–191.

ชวลิต ชูกำแพง. (2560). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครู Professional Learning Community: PLC**.** *วารสารการวัดผลศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 23*(2), 1-5.

ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. (2560). ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและแนวทางการนำมาใช้ในสถานศึกษา Professional Learning Community and Guidelines for Application in Educational Institutions. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ, 10*(1)**,** 1-8.

ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง**,** และอรพิน ศิริสัมพันธ์. (2561). *มชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู Professional learning Community กลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการศึกษา: แนวคิดสู่การปฏิบัติ.* นนทบุรี: M&N design printing**.**

พิมพันธ์ เดชะคุปต์**,** และพเยาว์ ยินดีสุข. (2557). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551.* โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

เรวณี ชัยเชาวรัตน์. (2558). ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) 9 วิถีสร้างครูสู่ศิษย์ เอกสารประมวลแนวคิดและแนวทางพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับคณะทำงานโครงการพัฒนาระบบกลไกและแนวทางการหนุนเสริมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาผู้เรียน. 1-10.

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. มูลนิธิสดศรี.

สนอง โลหิตวิเศษ. (2561). ชุมชนแห่งการเรียนรู้. *สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ***,** 53.

DuFour, R., & Eaker, R. (1998). *Professional learning communities at work: Best practices for enhancing student achievement.* Solution Education Service.

Hord, S. M. (1997). *Professional learning communities: Communities of continuous inquiry and improvement.* Retrieved from Southwest Educational Development Laboratory: http:// www. sedl.org/siss/plccredit.html

Panich, V. (2013). *he process of education in the 21st century.* Retrieved from http://arit.mcru .ac.th/km56/admin/download/10KM_1.pdf

Sergiovanni, T. (1994). *Building community in schools.* Jossey-Bass.

Thompson, S. C., Gregg, L., & Niska, J. M. (2004). Professional learning communities, leadership, and student learning. *Research in Middle Level Education Online, 28*, 1-15.

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี*

GUIDELINES FOR DEVELOPING SUSTAINABLE CULTURAL TOURISM UNDER THE CONCEPT OF NETWORKED PUBLIC SECTOR MANAGEMENT IN PHETCHABURI PROVINCE.

รองฤทธิ์ จันทร์เขียว
Rongrit Chankhiao
วลัยพร ชิณศรี
Walaiporn Chinnasri
คณะรัฐประศาสนศาสตร์และสังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด, ประเทศไทย
Faculty of Public Administration and Social Sciences, Stamford International University, Thailand
E-mail: rongrit17@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล 3) ศึกษาปัจจัยในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน และ 4) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 384 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปรปรวนทางเดียว การถดถอยเชิงพหุ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ในภาพรวมและรายด้านมีการพัฒนาอยู่ในระดับมาก 2) นักท่องเที่ยวที่มี อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ต่างกัน 3) ปัจจัยด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ในภาพรวม ด้านผู้นำชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการบริหารจัดการชุมชน ด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชุมชน ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และ ด้านการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 4) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ต้องเน้นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สร้างประสบการณ์ร่วม ใช้นวัตกรรมดิจิทัลยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน และร้อยเรียงเรื่องราวจากทุน

* Received 22 June 2026; Revised 1 July 2026; Accepted 18 August 2026

วัฒนธรรมเดิมผ่านกิจกรรมเวิร์กชอป โดยการขับเคลื่อนด้วยผู้นำชุมชนเชิงรุกที่สร้างการมีส่วนร่วมและการตลาดร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และเครือข่ายชุมชน เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาควบคู่กับการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเกื้อกูลกัน

คำสำคัญ: การพัฒนาการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน, การจัดการภาครัฐแบบเครือข่าย

Abstract

This research aimed to 1) Study the level of sustainable cultural tourism development 2) Comparing opinions on the sustainable development of cultural tourism classified by personal factors 3) Analyzing the causal relationships between tourism development factors and sustainable cultural tourism development and 4) Explore guidelines for the sustainable development of cultural tourism. The sample group consisted of 384 tourists engaging in cultural tourism in Phetchaburi Province and 10 key informants. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance (ANOVA), multiple regression analysis, and content analysis. Findings: 1) Sustainable development of cultural tourism 2) Tourists with different ages, marital statuses, education levels, occupations, and average monthly incomes exhibit significantly different perceptions toward the sustainable development of cultural tourism. 3) Overall tourism development factors comprising community leadership, public participation, community management, local wisdom and culture, support from public and private sectors, and the creation of tourism networks have a significant positive causal relationship with the sustainable development of cultural tourism at the 0.001 significance level. 4) Sustainable cultural tourism development should prioritize creative tourism that fosters shared experiences, leverages digital innovation to upgrade infrastructure, and interprets cultural capital through interactive storytelling workshops. This initiative must be driven by proactive community leadership that promotes inclusive participation and collaborative marketing among the public sector, private sector, and local networks. Such an approach effectively integrates the preservation of indigenous wisdom with mutually beneficial economic growth.

Keywords: Tourism Development, Sustainable Cultural Tourism, Networked Public Sector Management

บทนำ

ในปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความสนใจอย่างมากทั่วโลก เนื่องจากมิติทางวัฒนธรรมเป็นทรัพย์สินที่มีคุณค่าไม่สามารถทดแทนได้ และสามารถช่วยสร้างรายได้แก่ชุมชนท้องถิ่น ในประเทศไทยเองรัฐบาลได้ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวไม่เพียงแต่เน้นธรรมชาติหรือทะเล แต่ควรเน้นให้เห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมควบคู่ไปด้วย

โดยเฉพาะในจังหวัดที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ เช่น เพชรบุรี ที่มีศิลปะ ประเพณี และทรัพยากรทางวัฒนธรรมหลายประการ (รักพงษ์ แสนศรี, และธนวรรณ วรสิงห์, 2567) ซึ่งการจะขับเคลื่อนศักยภาพดังกล่าวให้เกิดผลสัมฤทธิ์จำเป็นต้องอาศัยการบริหารงานภาครัฐในรูปแบบเครือข่าย (Network Governance) เพื่อเปลี่ยนผ่านการทำงานจากการรวมศูนย์ไปสู่การสร้างภาคีหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์กับภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ผ่านการถ่ายโอนภารกิจที่เหมาะสมและทำข้อตกลงร่วมในการบูรณาการทรัพยากรและความเชี่ยวชาญของทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน อันเป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการทำงานให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างคล่องตัวภายใต้ระบบการบริหารราชการแบบเปิด (อิทธิชัย สีดำ, 2564)

อย่างไรก็ตาม แม้ที่ผ่านมาภาครัฐจะพยายามขับเคลื่อนโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดเพชรบุรีอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการเมืองสร้างสรรค์ ชุมชนสร้างเสริม อาหารสร้างชื่อ เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ Soft Power ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ย่านเมืองเก่า เช่น ชุมชนวัดเกาะและถนนพานิชเจริญ โดยมุ่งเน้นการเชื่อมโยงมรดกทางวัฒนธรรมทั้งด้านงานช่างศิลป์โบราณและภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่นเข้ากับวิถีชีวิตของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดเพชรบุรี, 2568) แต่ในทางปฏิบัติยังคงเผชิญข้อจำกัดในการเชื่อมประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การดำเนินงานขาดความเป็นเอกภาพ และไม่สามารถสร้างสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับการคุ้มครองคุณค่าทางวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ หากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังปราศจากกระบวนการทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ ย่อมมีความเสี่ยงที่จะนำไปสู่ปัญหาการเสื่อมโทรมของโบราณสถาน การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม รวมถึงปัญหาความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งปัจจัยลบเหล่านี้จะบั่นทอนโอกาสในการสร้างความยั่งยืนให้แก่แหล่งท่องเที่ยวและลดทอนคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นในระยะยาว (สุธิดารัตน์ มัทธวรัตน์, และชยาภรณ์ ศฤงคารทวีกุล, 2564)นอกจากนี้ งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภูมิภาคต่าง ๆ พบว่า ความสำเร็จของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมักขึ้นกับปัจจัยภายใน เช่น ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชน และการบริหารจัดการที่โปร่งใส ซึ่งหากจังหวัดเพชรบุรีสามารถนำบทเรียนและแนวปฏิบัติที่เหมาะสมมาปรับใช้ จะช่วยยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวและสร้างคุณค่าที่ยั่งยืน (Yoopetch, C., 2022)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและต้องการที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วน เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดสามารถพัฒนาไปอย่างยั่งยืน ประเมินผลกระทบและรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการสร้างประโยชน์ต่อชุมชนในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาปัจจัยในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี

4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้ดังนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากร (Population) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรีในปี 2569 ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน เนื่องจากเป็นประชากรที่มีปริมาณหมุนเวียนและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทำให้ไม่สามารถระบุจำนวนที่แน่นอนได้ จึงกำหนดให้เป็นประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน (Infinite Population)

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ คอแครน **(**Cochran, W**.** G**.**, 1953**)** ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกิน 5% ซึ่งคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำจำนวน 384 คน

3. วิธีการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Technique) ผู้วิจัยใช้วิธีการการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เพื่อให้ครอบคลุมนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรีในปี 2569

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ตัวแทนระดับผู้บริหารของจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 1 คน ตัวแทนของ ททท. เพชรบุรี จำนวน 1 คน และตัวแทนผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย ผู้ประกอบการโรงแรมจำนวน 2 คน ผู้ประกอบการร้านอาหาร จำนวน 2 คน ผู้ประกอบการ รถโดยสารสาธารณะ จำนวน 2 คน และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1: ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล จำนวน 6 ข้อ (เพศ, อายุ, สถานภาพสมรส, ระดับการศึกษา, อาชีพ, รายได้เฉลี่ยต่อเดือน) ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2: ปัจจัยในการพัฒนาการท่องเที่ยว จำนวน 24 ข้อ ครอบคลุม 6 ด้าน (ด้านผู้นำชุมชน, ด้านการมีส่วนร่วม, ด้านการบริหารจัดการชุมชน, ด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชุมชน, ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และด้านการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว) เป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) (Likert, R., 1967)

ตอนที่ 3: การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 24 ข้อ ครอบคลุม 6 ด้าน (ด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว, ด้านความสามารถในการเข้าถึง, ด้านสิ่งดึงดูดใจ, ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก, ด้านกิจกรรม และด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว) เป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) (Likert, R., 1967)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (แบบสอบถาม)

ความตรง (Validity): ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่ามีค่าเท่ากับ 1.00 แสดงว่าข้อคำถามมีความตรงเชิงเนื้อหาครบถ้วน

ความเชื่อมั่น (Reliability): นำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่าง 30 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.956 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สูงมากและนำไปจัดเก็บข้อมูลจริงได้

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรีใน 6 ด้านหลัก โดยใช้ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ทั้งด้านแหล่งข้อมูล เวลา และบุคคล เพื่อยืนยันความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพ (สุภางค์ จันทวานิช, 2559)การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ: ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองแก่กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 384 ชุด ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม ถึง มีนาคม ปี 2569

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ: ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 10 คน พร้อมบันทึกและถอดคำสัมภาษณ์เพื่อสรุปประเด็นสำคัญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics): ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนปัจจัยในการพัฒนาการท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

การทดสอบความแตกต่าง: ใช้ One-way ANOVA เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป หากพบความแตกต่างจะทดสอบรายคู่ด้วยวิธี LSD

การวิเคราะห์อิทธิพล: ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงพยากรณ์/อิทธิพล ของปัจจัยในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี โดยตรวจสอบความเป็นอิสระของความคลาดเคลื่อนด้วยค่า Durbin-Watson (เกณฑ์ 1.5 - 2.5)

3. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis): ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยการจำแนกหมวดหมู่ข้อมูล การลดทอนข้อมูล และสรุปประเด็นเพื่อหาแนวทางการพัฒนาตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี ภาพรวม

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการพัฒนา	ลำดับที่
1. ด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว	3.63	0.24	มาก	6
2. ด้านความสามารถในการเข้าถึง	3.68	0.23	มาก	5
3. ด้านสิ่งดึงดูดใจ	3.70	0.24	มาก	4
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.71	0.24	มาก	3
5. ด้านกิจกรรม	3.74	0.25	มาก	1
6. ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว	3.71	0.22	มาก	2
รวม	**3.70**	**0.18**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวม มีการพัฒนาอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.70, S.D. = 0.18) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีการพัฒนาอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้านกิจกรรม ($\bar{X}$ = 3.74, S.D. = 0.25) ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว

($\bar{X}$ = 3.71, S.D. = 0.22) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}$ = 3.71, S.D. = 0.24) ด้านสิ่งดึงดูดใจ ($\bar{X}$ = 3.70, S.D. = 0.24) ด้านความสามารถในการเข้าถึง ($\bar{X}$ = 3.68, S.D. = 0.23) และด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว ($\bar{X}$ = 3.63, S.D. = 0.24)

วัตถุประสงค์ที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรีจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรีแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์	สถิติที่ใช้	Sig.	ผลการทดสอบ
เพศที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรีไม่ต่างกัน	One way ANOVA	0.685	ปฏิเสธ
อายุที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรีต่างกัน	One way ANOVA	0.000*	ยอมรับ
สถานภาพสมรสที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี ต่างกัน	One way ANOVA	0.005*	ยอมรับ
ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี ต่างกัน	One way ANOVA	0.000*	ยอมรับ
อาชีพที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี ต่างกัน	One way ANOVA	0.000*	ยอมรับ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่าง	One way ANOVA	0.000*	ยอมรับ

ยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี ต่างกัน

จากตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรีที่มี อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรีต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรีที่มี เพศที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี ไม่ต่างกัน

วัตถุประสงค์ที่ 3 ปัจจัยในการพัฒนาการท่องเที่ยว ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุของปัจจัยด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี

ปัจจัยด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว	**การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี**				
	B	**S.E.**	**สปส. Beta**	**t**	**Sig.**
(ค่าคงที่)	0.205	0.054	-	3.798	0.000***
1. ด้านผู้นำชุมชน	0.140	0.022	0.157	6.418	0.000***
2. ด้านการมีส่วนร่วม	0.214	0.026	0.254	8.135	0.000***
3. ด้านการบริหารจัดการชุมชน	0.173	0.025	0.192	6.875	0.000***
4. ด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชุมชน	0.116	0.028	0.129	4.193	0.000***
5. ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน	0.136	0.026	0.150	5.249	0.000***
6. ด้านการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว	0.165	0.026	0.190	6.399	0.000****

หมายเหตุ * $p \leq 0.05$ R = 0.956

** $p \leq 0.01$ R^2 = 0.914

*** $p \leq 0.001$ R^2ปรับ = 0.913

F = 669.444

ระดับนัยสำคัญ = 0.000

Durbin-Watson = 2.125

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี จากการทดสอบความเป็นอิสระกันของความคลาดเคลื่อน (Durbin-Watson) ในครั้งนี้มีค่าเท่ากับ 2.125 คือ ตัวแปรอิสระประกอบด้วย (1) ด้านผู้นำชุมชน (2) ด้านการมีส่วนร่วม (3) ด้านการบริหารจัดการชุมชน (4) ด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชุมชน (5) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และ (6) ด้านการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์เชิงอิสระในตัวเอง โดยมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม (R) อยู่ในระดับสูงมาก 0.956 และและพิจารณาจากการปรับมาตรฐานของตัวแปร (Standardized Variables) ร้อยละ 91.30-91.40 ในการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ และค่า สปส. Beta เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วม ($\beta_{\text{การมีส่วนร่วม}}$ = 0.254, Sig. = 0.000) ด้านการบริหารจัดการชุมชน ($\beta_{\text{การบริหารจัดการชุมชน}}$ = 0.192, Sig. = 0.000) ด้านการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว ($\beta_{\text{การสร้างเครือข่าย}}$ = 0.190, Sig. = 0.000) ด้านผู้นำชุมชน ($\beta_{\text{ผู้นำชุมชน}}$ = 0.157, Sig. = 0.000) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ($\beta_{\text{การสนับสนุนจากหน่วยงาน}}$ = 0.150, Sig. = 0.000) และด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชุมชน ($\beta_{\text{ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม}}$ = 0.129, Sig. = 0.000) โดยมีตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ ทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 กล่าวคือ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านผู้นำชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการบริหารจัดการชุมชน ด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชุมชน ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และด้านการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว

สามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$\hat{Y} = b_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + b_4x_4 + b_5x_5 + b_6x_6$

$\hat{Y}$ = 0.205 + 0.140 (ด้านผู้นำชุมชน) + 0.214 (ด้านการมีส่วนร่วม) + 0.173 (ด้านการบริหารจัดการชุมชน) + 0.116 (ด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชุมชน) + 0.136 (ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน) + 0.165 (ด้านการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว)

วัตถุประสงค์ที่ 4 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี จำเป็นต้องยกระดับจากการชมสถานที่แบบเดิมสู่การสร้างประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ (Experiential Tourism) โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมและธรรมชาติมาสร้างเรื่องราว (Storytelling) ควบคู่ไปกับการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) และการนำเทคโนโลยีมาอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล โดยความสำเร็จนี้มีหัวใจสำคัญอยู่ที่การผนึกกำลังพหุภาคีผ่านกลไกเครือข่ายความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน และชุมชน ซึ่งต้องมีผู้นำชุมชนที่มีวิสัยทัศน์เป็นตัวกลางในการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น นำไปสู่การบริหารจัดการที่โปร่งใสและเป็นธรรม เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์

รากเหง้าภูมิปัญญาและการเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจ ผ่านการบริการที่มีความเป็นมืออาชีพและการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกื้อกูลกันอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมและรายด้านมีการพัฒนาอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า จังหวัดเพชรบุรีมี “ทุนทางสังคม” (Social Capital) ที่เข้มแข็ง ผู้นำชุมชนและเครือข่ายภาครัฐ-เอกชนมีความเข้าใจในเป้าหมายเดียวกัน คือการนำวัฒนธรรมมาเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยไม่ทำลายรากเหง้าดั้งเดิม ส่งผลให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไม่ได้เป็นเพียงนโยบายจากบนลงล่าง (Top-down) แต่เป็นความต้องการและการลงมือทำจากฐานราก (Bottom-up) ที่สอดรับกับแนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายอย่างสมบูรณ์ รวมถึงได้สร้างความตระหนักรู้ร่วมกัน (Shared Value) ให้กับคนในพื้นที่ ทำให้เกิดการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่สมดุลทั้งในมิติของเศรษฐกิจ (การกระจายรายได้) มิติสังคม (การรักษาเอกลักษณ์) และมิติสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของความยั่งยืนอย่างแท้จริง สอดคล้องทฤษฎีของ Pike (2008) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวว่า แหล่งท่องเที่ยวเป็นการผสมผสานระหว่างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ประสบการณ์ และการนำเสนอทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้อื่น ๆ แก่ผู้บริโภค สิ่งสำคัญ คือ แหล่งท่องเที่ยวเป็นสถานที่ซึ่งนักท่องเที่ยวจะเดินทางมาเยี่ยมชมหรือพักอาศัย ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวควรประกอบด้วย องค์ประกอบ 6 ประการ (6A’s) ดังต่อไปนี้ 1) ความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Package) เป็นการจัดการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวรู้สึกถึงความสะดวกรวดเร็ว รู้ถึงแหล่งท่องเที่ยวในสถานที่ที่จะเดินทางไป เพื่อให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว 2) ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) ได้แก่การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น สนามบิน ระบบคมนาคม ตลอดจนบริการด้านอุตสาหกรรมขนส่งเช่น การขนส่งทางอากาศ ทางบกและทางน้ำ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทางหรือแหล่งท่องเที่ยว(Attraction) ได้อย่างสะดวกรวดเร็วและปลอดภัย 3) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) นับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุดเพราะเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีความโดนเด่น หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ 4) สิ่งอำนวยความสะดวก(Amenities) ได้แก่ โรงแรม รีสอร์ท และโฮมสเตย์Bed & Breakfast และ Guest House โดยที่พักแรมประเภทต่างๆ จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับที่แตกต่างกันซึ่งจะทำให้มีราคาและบริการในระดับต่างกันอีกด้วยเช่น ภัตตาคาร บาร์ฟิตเนส เซ็นเตอร์สระว่ายน้ำ ซาวน่าและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เป็นต้น 5) กิจกรรม (Activities) นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเช่นกัน ในยุคปัจจุบันซึ่งการท่องเที่ยวมิได้หมายเพียงแค่การเดินทางไปชมโบราณสถาน อนุสาวรีย์ความงดงามของป่าไม้ธรรมชาติหากความสำคัญ สำหรับผู้มาเยือน คือการได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ อาทิเช่นการเดินป่า เพื่อศึกษาระบบนิเวศเขตเส้นศูนย์สูตรในป่าดิบชื้น การล่องแก่งในแม่น้ำของท้องถิ่น การปีนหน้าผาการดำน้ำ รูปแบบ Scuba Diving หรือ

Snorkeling การพายเรือแคนูบริเวณป่าชายเลน การตกปลาหมึกในทะเลลึก ตลอดจนการร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่น เช่น การไถนาการดำนำการเกี่ยวข้าวการร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญเป็นต้น ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดจะเป็นประสบการณ์ที่อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมดังกล่าวมักก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุม ชนท้องถิ่น 6) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) ได้แก่ทั้งหมดที่มีให้นัก ท่องเที่ยวอาทิเช่น บริการด้านร้านอาหาร โรงพยาบาล ไปรษณีย์สถานีบริการน้ำมัน ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ห้องสุขา เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสารโชค ธุวะนุติ และชนัด เผ่าพันธุ์ดี (2565) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบลบางขุนไทร โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านกิจกรรม ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านความสามารถในการเข้าถึง ด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรีแตกต่างกัน

นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรีที่มี อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรีเข้าสู่ยุคของการ “รับรู้ตามประสบการณ์ชีวิต” อย่างชัดเจน โดยเริ่มต้นจากปัจจัยด้าน อายุ ที่สะท้อนถึงความต้องการที่ต่างขั้ว ระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุที่มองหาความสะดวกปลอดภัยกับกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มองหาความตื่นเต้นและนวัตกรรม สอดคล้องกับ สถานภาพสมรส ที่กลุ่มครอบครัวจะให้ความสำคัญกับการจัดการพื้นที่ที่เป็นสัดส่วนและกิจกรรมที่รองรับคนทุกวัย มากกว่ากลุ่มโสดที่เน้นความคล่องตัวในการเข้าถึง ในขณะที่ ระดับการศึกษา และ อาชีพ เป็นตัวกำหนดวิสัยทัศน์และความคาดหวังต่อ “คุณภาพการบริหารจัดการ” โดยกลุ่มที่มีการศึกษาสูงหรือประกอบอาชีพเฉพาะทางมักมีความเห็นที่ละเอียดอ่อนต่อเรื่อง Storytelling และการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ต้องถูกต้องและมีรุ่มรวยทางศิลปะ เชื่อมโยงไปถึงรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งเป็นปัจจัยกำหนดอำนาจซื้อและความคาดหวังต่อ “ความคุ้มค่าของการบริการ” นักท่องเที่ยวกลุ่มรายได้สูงย่อมคาดหวังระบบการจองออนไลน์ที่รวดเร็วและการให้บริการระดับพรีเมียม ในขณะที่กลุ่มรายได้ปานกลางอาจเน้นไปที่ความสะอาดและสินค้าที่ระลึกที่ราคาสมเหตุสมผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณี กะเส็มมิ (2564) วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ชุมชนบ้านท่าดินแดง อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีระดับความคิดเห็นที่มีต่อศักยภาพการจัด การการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านท่าดินแดง อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงาต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วัตถุประสงค์ที่ 3 ปัจจัยในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี

ปัจจัยด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ในภาพรวม ด้านผู้นำชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการบริหารจัดการชุมชน ด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชุมชน ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และ ด้านการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 แสดงให้เห็นว่าความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรีไม่ได้เกิดขึ้นจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงลำพัง แต่เริ่มจาก ด้านผู้นำชุมชน ซึ่งทำหน้าที่เป็น “หัวขบวน” และ “ผู้เชื่อมประสาน” (Mediator) ที่มีความสามารถในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้สร้างการรับรู้ ซึ่งความเป็นผู้นำนี้เองที่เป็นตัวจุดประกายให้เกิด ด้านการมีส่วนร่วม ของคนในชุมชน เมื่อชาวบ้านเชื่อมั่นในผู้นำ จึงพร้อมที่จะเข้ามา “ร่วมคิด ร่วมวางแผน” และระบุศักยภาพของชุมชนตนเอง จนนำไปสู่ ด้านการบริหารจัดการชุมชน ที่มีโครงสร้างคณะกรรมการชัดเจน มีการประชาสัมพันธ์เชิงรุก และการจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่ปลอดภัย ในขณะเดียวกัน ด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชุมชน ทำหน้าที่เป็น “วัตถุดิบและฐานราก” ที่สำคัญที่สุด โดยการนำวัตถุดิบท้องถิ่นและการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาเป็นจุดขายหลัก ซึ่งปัจจัยนี้จะมีความเข้มแข็งได้ต้องพึ่งพา ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่ทำหน้าที่เป็น “พี่เลี้ยง” ช่วยยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์และผลักดันแผนชุมชนให้เป็นรูปธรรม และประเด็นสุดท้ายที่เป็นตัวประสานทุกอย่างเข้าด้วยกันคือ ด้านการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นตัวเปลี่ยนสถานะจากแหล่งท่องเที่ยวโดดเดี่ยว (Stand-alone) ให้กลายเป็น “โครงข่ายการเรียนรู้” ที่มีการส่งต่อนักท่องเที่ยวและข้อมูลระหว่างกันอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปภาวิน พชรโชติสุธี (2565) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการชุมชนการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบได้แก่ ด้านภาวะผู้นำและการใช้เทคโนโลยี ด้านการมีส่วนร่วมและการสร้างความสัมพันธ์ ด้านการบริการลูกค้าและการประหยัดต้นทุน ผลการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบปัจจัยการบริหารจัดการชุมชนการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดขอนแก่นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

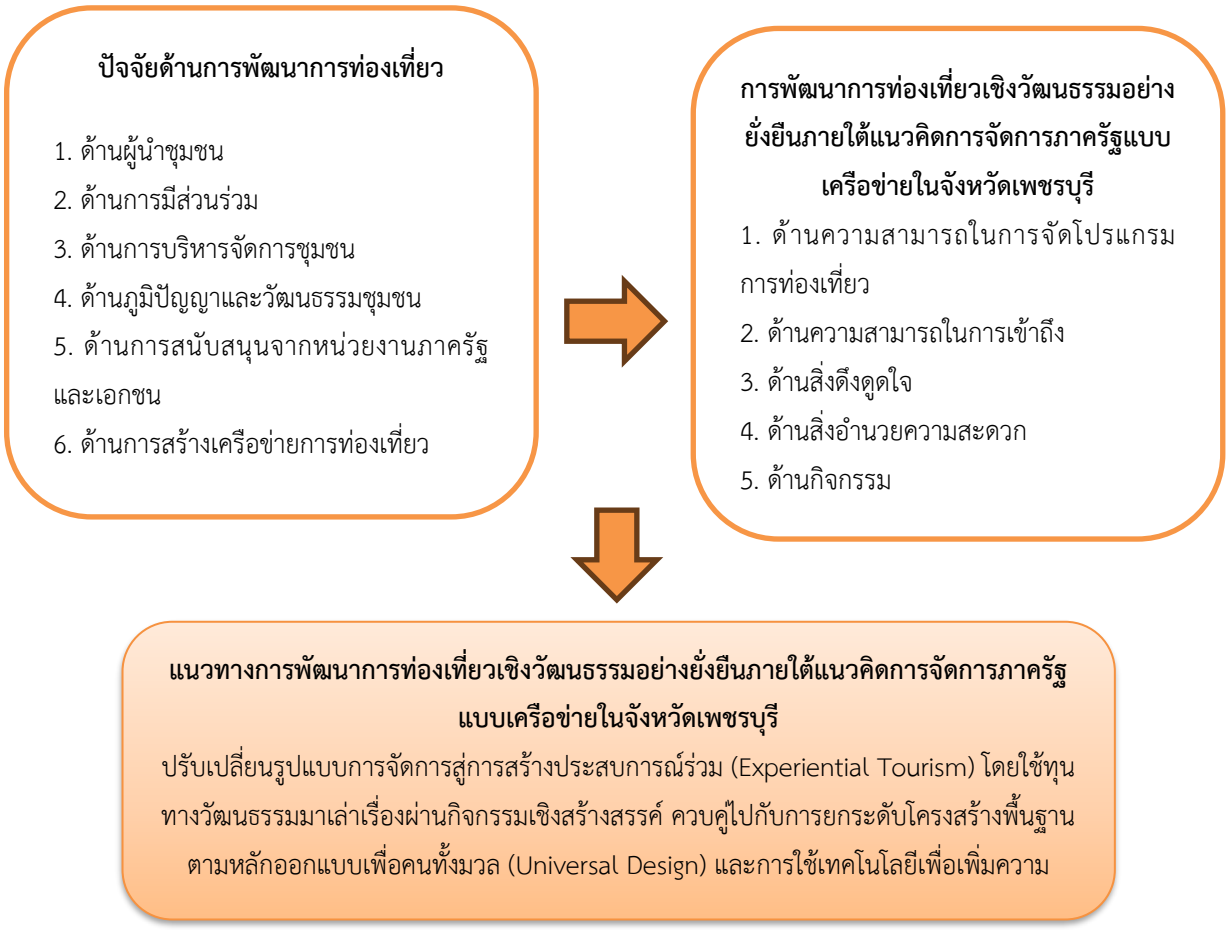
วัตถุประสงค์ที่ 4 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี พบว่าการเปลี่ยนผ่านไปสู่การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ (Experiential Tourism) ผ่านการเล่าเรื่อง (Storytelling) และการผนึกกำลังของพหุภาคีนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากสภาพการณ์ปัจจุบันที่การท่องเที่ยวแบบเดิมไม่สามารถตอบโจทย์การสร้างมูลค่าเพิ่มทางวัฒนธรรมได้เพียงพอ การที่เพชรบุรีมีฐานทุนทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็งแต่ยังขาดความเป็นเอกภาพในเชิงการจัดการ ทำให้การนำแนวคิดการเล่าเรื่อง (Storytelling) มาใช้จึงเปรียบเสมือนการสร้าง “อัตลักษณ์เชิงประสบการณ์” (Experiential Identity) ที่เปลี่ยนโบราณสถานหรือประเพณีที่เคยเป็นเพียงวัตถุจัดแสดง ให้กลายเป็นเรื่องราวที่มีชีวิตและเชื่อมโยงกับนักท่องเที่ยวทางอารมณ์ ซึ่งเป็นกลยุทธ์สำคัญในการเพิ่มระยะเวลาพำนักและกระตุ้นการใช้จ่ายในพื้นที่มากกว่าการท่องเที่ยวแบบชมผ่านตามปกติ ในส่วนของกลไกเครือข่ายพหุภาคี (รัฐ เอกชน และชุมชน) นั้น การวิเคราะห์เจาะลึกพบว่าความร่วมมือรูปแบบนี้ไม่ใช่เพียงเรื่องของการแบ่งงานกันทำ แต่คือ “กระบวนการสร้างความชอบธรรมในการบริหารจัดการทรัพยากร” โดยที่ภาครัฐเปลี่ยนบทบาทจากผู้

บงการมาเป็นผู้สนับสนุน (Facilitator) ในขณะที่ภาคเอกชนทำหน้าที่ขับเคลื่อนกลไกการตลาด และชุมชนเป็นเจ้าของวัฒนธรรมที่แท้จริง การบริหารจัดการเช่นนี้จะช่วยลดความขัดแย้งด้านผลประโยชน์และสร้างความเป็นเจ้าของร่วม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการรักษาความสมดุลระหว่างการขยายตัวทางเศรษฐกิจกับการอนุรักษ์พื้นที่ นอกจากนี้ การปรับใช้แนวทางดังกล่าวภายใต้กลไกเครือข่ายพหุภาคี สอดคล้องกับงานวิจัยของ กันยารัตน์ คงพร (2568) วิจัยเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ (1) ให้ความสำคัญกับการดูแลรักษา (2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (3) พัฒนาระบบการตลาดและการสื่อสารดิจิทัล (4) พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้และสัมผัสวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น (5) พัฒนาสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก (6) ส่งเสริมการจัดการจำนวนนักท่องเที่ยวและการบริหารความยั่งยืน และ (7) สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี ได้องค์ความรู้ใหม่ดังแผนภูมิที่ 1



แผนภูมิที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปการวิจัยได้ทราบถึง 1) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับมาก 2) นักท่องเที่ยวที่มี อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ต่างกัน 3) ปัจจัยด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ด้านผู้นำชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการบริหารจัดการชุมชน ด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชุมชน ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และ ด้านการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดการ จัดการภาครัฐแบบเครือข่ายในจังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 4) แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการสู่การสร้างประสบการณ์ร่วม โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมมาเล่าเรื่องผ่านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ควบคู่ไปกับการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานตามหลักออกแบบเพื่อคนทั้งมวล และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึง ข้อเสนอแนะได้แก่

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จังหวัดควรกำหนดนโยบายให้หน่วยงานรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน เชื่อมโยงข้อมูลการท่องเที่ยวและระบบการจองแบบ One-Stop Service เพื่อสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ

2) จังหวัดควรกำหนดนโยบายให้แหล่งท่องเที่ยวและผู้ประกอบการต้องใช้สินค้าและบริการจากผู้ผลิตรายย่อยในชุมชน (Local Content Requirement) เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ฐานรากอย่างแท้จริงตามแนวทางความยั่งยืน

3) จังหวัดควรกำหนดมาตรฐานให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องมีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวด (Zero Waste) และการจัดทำพื้นที่ตามหลัก Universal Design เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

1) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดทำโครงการ “Marketplace ในแหล่งท่องเที่ยว” โดยจัดสรรพื้นที่หรือกิจกรรมในโปรแกรมทัวร์ให้มีการแวะพัก ณ จุดจำหน่ายสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยตรง เพื่อเพิ่มช่องทางการขายและกระจายรายได้สู่ผู้ผลิตรายย่อยให้เป็นรูปธรรม

2) กรมศิลปากรและสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ควรจัดทำแผนผัง (Zoning Plan) และติดตั้งป้ายสัญลักษณ์แบ่งเขตพื้นที่ “เขตโบราณสถานหวงห้าม” และ “เขตพื้นที่อนุญาตให้เข้าชม” ให้ชัดเจน เพื่อป้องกันความเสียหายต่อสมบัติทางวัฒนธรรมและบริหารจัดการจำนวนคนเข้าชม (Visitor Flow)

3) วัฒนธรรมจังหวัดและกลุ่มผู้นำชุมชน ควรจัดทำ “ปฏิทินวัฒนธรรมมีชีวิต” โดยฟื้นฟูประเพณีที่หาชมยากหรือกิจกรรมวิถีชีวิตดั้งเดิม (เช่น การเคี่ยวตาลตรีพรรณ หรือการทำว่าวไทย) มาจัดเป็นสาธิตกิจกรรมประจำเดือน เพื่อให้นักท่องเที่ยวเห็นรากเหง้าของชาวเพชรบุรีที่ยังสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

4) เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ ควรจัดสรรงบประมาณพัฒนาพื้นที่ส่วนกลาง (Public Space) โดยใช้การออกแบบที่ใช้วัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ หรือวัสดุรีไซเคิล จัดทำเป็นที่พักริมทางที่กลมกลืนกับภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมและเพิ่มจุดนั่งพักให้ครอบคลุมทุกระยะ 500 เมตร

5) มหาวิทยาลัยในพื้นที่ร่วมกับชุมชนท่องเที่ยว ควรพัฒนาหลักสูตร “Local Interpreter” (นักเล่าเรื่องท้องถิ่น) เพื่อฝึกฝนให้ชาวบ้านสามารถจัดกิจกรรม “สุนทรียสนทนา” หรือ Workshop สั้น ๆ ที่เน้นการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงกับนักท่องเที่ยว แทนการเดินชมเพียงอย่างเดียว

6) พาณิชย์จังหวัดและหอการค้าจังหวัด ควรดำเนินการตรวจสอบและคัดเลือกสินค้า (Curate) เพื่อมอบตราสัญลักษณ์ “Phetchaburi Authentic” ให้แก่ร้านค้าที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นแท้จริง และให้คำแนะนำในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ (Packaging) ให้มีความร่วมสมัยแต่ยังคงกลิ่นอายวัฒนธรรมเพชรบุรี

7) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเปลี่ยนบทบาทจาก “ผู้สั่งการ” เป็น “ผู้สนับสนุนและเชื่อมโยงเครือข่าย” (Facilitator) โดยเน้นการดึงศักยภาพของผู้นำชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นตัวตั้ง แล้วเสริมความแข็งแกร่งด้วยระบบบริหารจัดการและเครือข่ายดิจิทัล

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1) เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้เน้นเฉพาะด้านวัฒนธรรม การศึกษาครั้งต่อไปควรเปรียบเทียบกับเครือข่ายการท่องเที่ยวประเภทอื่นในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อหารูปแบบการจัดการเครือข่าย (Network Governance) ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในภาพรวมของจังหวัด

2) เนื่องจากผลการวิจัยชี้ว่าด้าน “ผู้นำชุมชน” และ “การเข้าถึง” ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศ การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึงผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการเล่าเรื่อง (Digital Storytelling) ที่มีต่อความพึงพอใจและการตัดสินใจเดินทางซ้ำของนักท่องเที่ยวกลุ่ม Gen Z และ Gen Alpha

บรรณานุกรม

กันยารัตน์ คงพร. (2568). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3*(4), 123-141.

ปภาวิน พชรโชติสุธี. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการชุมชนการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, 12*(3), 125–138.

ประสารโชค ธุวะนุติ, และชนัด เผ่าพันธุ์ดี. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. *12*(1), 39–45.

รักพงษ์ แสนศรี, และธนวรรณ วรสิงห์. (2567). การทบทวนขอบเขตงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทย. *18*(3), 1–11.

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดเพชรบุรี. (2568). *ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบุรี ชวนสัมผัสเสน่ห์ Soft Power “เมืองสร้างสรรค์ ชุมชนสร้างเสริม อาหารสร้างชื่อ” เปิดประสบการณ์ท่องเที่ยวสุดยั่งยืน*. เข้าถึงได้จาก https://phetchaburi.prd.go.th/th/content/category/detail/id/6/iid/405130

สุธิดารัตน์ มัทธวรัตน์, และชยาภรณ์ ศฤงคารทวีกุล. (2564). การบริหารจัดการเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยวิถีชุมชนกรณีศึกษา: ชุมชนกำแพงทองพัฒนา เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร, 12*(1), 106-116.

สุภางค์ จันทวานิช. (2559). *การวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 18).* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรุณี กะเส็มมิ. (2564). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ชุมชนบ้านท่าดินแดง อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา [วิทยานิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยวและบริการแบบบูรณาการ].* บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.

อิทธิชัย สีดำ. (2564). การบริหารงานภาครัฐในรูปแบบเครือข่ายกับการนำมาใช้ในประเทศไทย. *Journal of Administrative and Management Innovation, 9*(3), 95–106.

Cochran, W. G. (1953). *Sampling Techniques.* New York: John Wiley & Sons.

Likert, R. (1967). The method of constructing and attitude scale. In M. F. (Ed.), *Attitude theory and measurement.* Wiley & Sons.

Pike, S. D. (2008). *Destination marketing: An integrated marketing communication approach.* Butterworth–Heinemann.

Yoopetch, C. (2022). Sustainable cultural tourism and community development: The perspectives of residents' and the application of social exchange theory. *Journal of Urban Culture Research, 24*, 3–22.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*

BUDDHADHAMMA APPLICATION FOR PROMOTING VOTER PARTICIPATION IN RAIMAI SUBDISTRICT AT SAMROIYOT DISTRICT IN PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE.

สาลินี นวลศรีทอง
Salinee Nuansrithong
อนุชา พละกุล
Anucha Phalakula
ดาวนภา เกตุทอง
Dawnapa Kettong
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
E-mail: Nuansrithong1990@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสานวิธีครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ 3) นำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนในเขตตำบลไร่ใหม่ ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป จำนวน 358 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการศึกษา พบว่า 1) ระดับการปฏิบัติต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกใน ระดับค่อนข้างสูง (R = 0.812) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และ 3) การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คือ การน้อมนำหลักอิทธิบาท 4

* Received 21 June 2026; Revised 26 July 2026; Accepted 8 August 2026

มาใช้ในการส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยทัศนคติที่ดีและความเชื่อมั่นต่อระบบการเมืองมีอิทธิพลต่อความสมัครใจในการใช้สิทธิเลือกตั้ง การรณรงค์และการให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้ง รวมทั้งความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ขณะเดียวกันการตระหนักถึงหน้าที่พลเมือง การเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้อง และความสะดวกในการใช้สิทธิเป็นปัจจัยสำคัญต่อการออกไปเลือกตั้ง ส่วนการตัดสินใจเลือกตั้งควรตั้งอยู่บนการพิจารณาคุณธรรม ความน่าเชื่อถือ และนโยบายของผู้สมัครอย่างมีเหตุผล เพื่อให้เกิดการเลือกผู้แทนที่มีคุณภาพและเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม, หลักอิทธิบาท 4, การเลือกตั้ง, ประชาชน, จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Abstract

This mixed-methods research aimed to study 1) the level of electoral participation among citizens in Rai Mai Subdistrict, Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province 2) investigate the factors influencing electoral participation among citizens in the same area and 3) propose the application of Buddhist principles to promote electoral participation. The quantitative sample consisted of 358 citizens aged 18 years and above residing in Rai Mai Subdistrict, while 9 key informants were selected for the qualitative study. Quantitative data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and F-test through one-way analysis of variance (ANOVA). Qualitative data were analyzed using descriptive content analysis. The findings revealed that 1) the overall level of electoral participation among citizens was at a high level 2) the factors influencing electoral participation showed a relatively high positive correlation (R = 0.812) with statistical significance at the 0.001 level and 3) the application of Buddhist principles to promote electoral participation involved integrating the Four Bases of Success (Iddhip**ā**da 4). Positive attitudes and trust in the political system influenced citizens' willingness to vote. Public campaigns, voter education, and collaboration among various sectors encouraged civic participation. At the same time, awareness of civic duty, access to accurate information, and convenience in voting were key factors affecting turnout. Electoral decision-making should be based on morality, credibility, and policy considerations of candidates to ensure the selection of qualified representatives and to strengthen democratic governance.

Keywords: The Four Bases of Success (Iddhip**ā**da 4), Application of Buddhist Principles, Electoral Participation of Citizens

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นฉบับที่ประกาศใช้ในปัจจุบัน ได้บัญญัติให้การเลือกตั้งเป็น “หน้าที่” ของประชาชนทุกคนที่มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละระดับถ้าบุคคลใดละเลย เพิกเฉย หรือไม่ใช้สิทธิของตนเองอาจถูกตัดสิทธิหรือประโยชน์อื่น ๆ ที่พึงมีตามกฎหมาย แสดงให้เห็นว่ารัฐให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเลือกตั้งเป็นอย่างยิ่ง อันเป็นพื้นฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวแทนของประชาชนอย่างเป็นทางการเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้มีโอกาสเลือกตั้งผู้แทนของตนเองเข้ามาบริหารตามระดับการเลือกตั้งที่มีการจัดให้มีการเลือกตั้งโดยการยอมรับในเสียงส่วนใหญ่ที่ประชาชนมาใช้สิทธิอย่างถูกต้องตามกฎหมาย การเลือกตั้งมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นการแสดงทางด้านสิทธิเสรีภาพ ความคิดของประชาชนที่ต้องการตัวแทนของตนเองให้มีนโยบายในการบริหารงานในรูปแบบใด หรือต้องการให้มีการพัฒนาท้องถิ่นหรือประเทศไปในทิศทางใดและต้องการผู้แทนของตนเองที่มีคุณลักษณะเช่นใด ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากิจกรรมทางการเมืองเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประเทศในระบอบประชาธิปไตยจะเป็นการสะท้อนถึงอิสระด้านความคิดของประชาชน รวมถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนว่าในแต่ละท้องถิ่นจะมีลักษณะเช่นใด เป็นต้น (อิสรีย์ วรกุลชัยศร, 2566)

“สิทธิ”ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายไว้ว่า สิทธิ หมายถึง อำนาจอันชอบธรรมโดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย บุคคลเมื่อก่อเกิดมามีสภาพบุคคล ตามกฎหมายแล้วย่อมมีสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ สำหรับสิทธินั้น มีหลากหลายประการโดยอาจจำแนกได้ตามเนื้อหา หรือตามการกำเนิด หรือตามเงื่อนไขของการจำกัดสิทธิ สำหรับสิทธิทางการเมืองเป็นสิทธิของพลเมืองประการหนึ่งในอันที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างเจตนารมณ์ของรัฐ ในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยเฉพาะสิทธิทางการเมือง สิทธิทางการเมืองนั้นเป็นสิทธิในการเลือกหรือกำหนดวิถีชีวิตของตนเองทางการเมือง เช่น การเลือกตั้งตัวแทนเพื่อไปทำหน้าที่ในรัฐสภา นอกจากนั้นสิทธิทางเมืองยังรวมถึงสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกทางการเมือง สิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองในวิถีทางของระบอบประชาธิปไตย การชุมนุมทางการเมืองอย่างสันติ สิทธิในการเสนอข้อร้องเรียน หรือตั้งข้อเรียกร้องทางการเมืองและสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่าง ๆ อย่างไรก็ดี เมื่อบุคคลใดมีสิทธิย่อมก่อเกิดหน้าที่ที่จะต้องกระทำหรืองดเว้นกระทำเช่นกัน หากเป็นหน้าที่ที่จะต้องกระทำแล้วไม่พึงกระทำตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ย่อมสามารถทำให้เกิดการเสียสิทธิได้ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ดังนั้น หากบุคคลเพิกเฉยต่อการไปทำหน้าที่ในการใช้สิทธิดังกล่าว ย่อมต้องสูญเสียบางประการในทางการเมืองได้ หรือกล่าวได้ว่าสิทธิทางเมืองนั้นอาจถูกจำกัดเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะปวงชนชาวไทยได้ (พนารัตน์ มาศฉมาดล, 2567)

การเลือกตั้ง” เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้ง่ายที่สุด การเลือกตั้งเป็นทั้งสิทธิและหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่มีอายุครบ 18 ปี เพื่อไปทำหน้าที่เลือกตัวแทนของตนเองเข้าไปใช้อำนาจนิติบัญญัติในรัฐสภาในการออกกฎหมายและเข้าไปบริหารประเทศ ดังนั้นในการเลือกตั้งสิ่งที่สำคัญ คือ ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และทำให้การเลือกตั้งสุจริตและเที่ยงธรรม โดยประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งได้ เช่น สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง สอดส่องดูแลการ

เลือกตั้ง ช่วยแจ้งเหตุหรือเบาะแสการทุจริตซื้อสิทธิ์ขายเสียง รวมทั้งใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือร่วมตรวจสอบการเลือกตั้งโดยเป็นสมาชิกหรืออาสาสมัครขององค์การเอกชนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรับรองให้ตรวจสอบการเลือกตั้งร่วมเป็นเจ้าหน้าที่จัดการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ เช่น กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งการเป็นผู้ประท้วง การเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง ตลอดจนด้านการไปใช้สิทธิ์ของประชาชนด้านการตัดสินใจเลือกตั้ง ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง และด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย เป็นต้น (จันทรานุช มหากาญจนะ, 2559)

การนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเพื่อส่งเสริมจิตสานึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชน จึงมีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งและดำรงอยู่อย่างมั่งคงของพระพุทธศาสนากับสังคมไทยคือ การดำเนินงานให้เป็นไปด้วยความราบรื่น รวดเร็วเรียบร้อย และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด พระสงฆ์มีบทบาทหลักในการเผยแผ่พระธรรมคำสอนถือเป็นหน้าที่หลักที่พระสงฆ์จะต้องทำให้เกิดขึ้น ต้องปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อเพิ่มความศรัทธาเลื่อมใสแก่พุทธศาสนิกชนที่พบเห็นและเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนมีจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ดีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น หรือตามวัตถุประสงค์ที่คาดหวังไว้ ด้วยเหตุนี้ประชาชนจึงจำเป็นต้องมีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อที่จะเพิ่มพูนศักยภาพในชีวิต และพัฒนาจิตใจ สามารถที่ จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบัน แต่เมื่อสังคมโลกเปิดกว้างขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง การมีส่วนร่วมและวัฒนธรรม จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ส่งผลต่อความความรู้สึก ความคิด และทัศนคติในทางการเมืองของประชาชนนั้นเปลี่ยนไปด้วย (พระอโณทัย กตปุญโญ และคณะ, 2563)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการศึกษาด้านการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชน และจะเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนซึ่งเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์จากการเลือกตั้ง ได้ทำหน้าที่ที่กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดโดยการนำหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา มาเป็นแนวทางในการดำเนินการ โดยเริ่มจากการสร้างฉันทะ คือความพึงพอใจและความเต็มใจของประชาชนในพื้นที่ในการมีส่วนร่วม ต่อด้วยวิริยะ คือการส่งเสริมความเพียรพยายามและความต่อเนื่องในการมีส่วนร่วม จิตตะ คือการเอาใจใส่และให้ความสำคัญต่อความต้องการของประชาชนอย่างจริงจัง และวิมังสา คือการพิจารณาไตร่ตรองและปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานอย่างเหมาะสม ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและนำไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

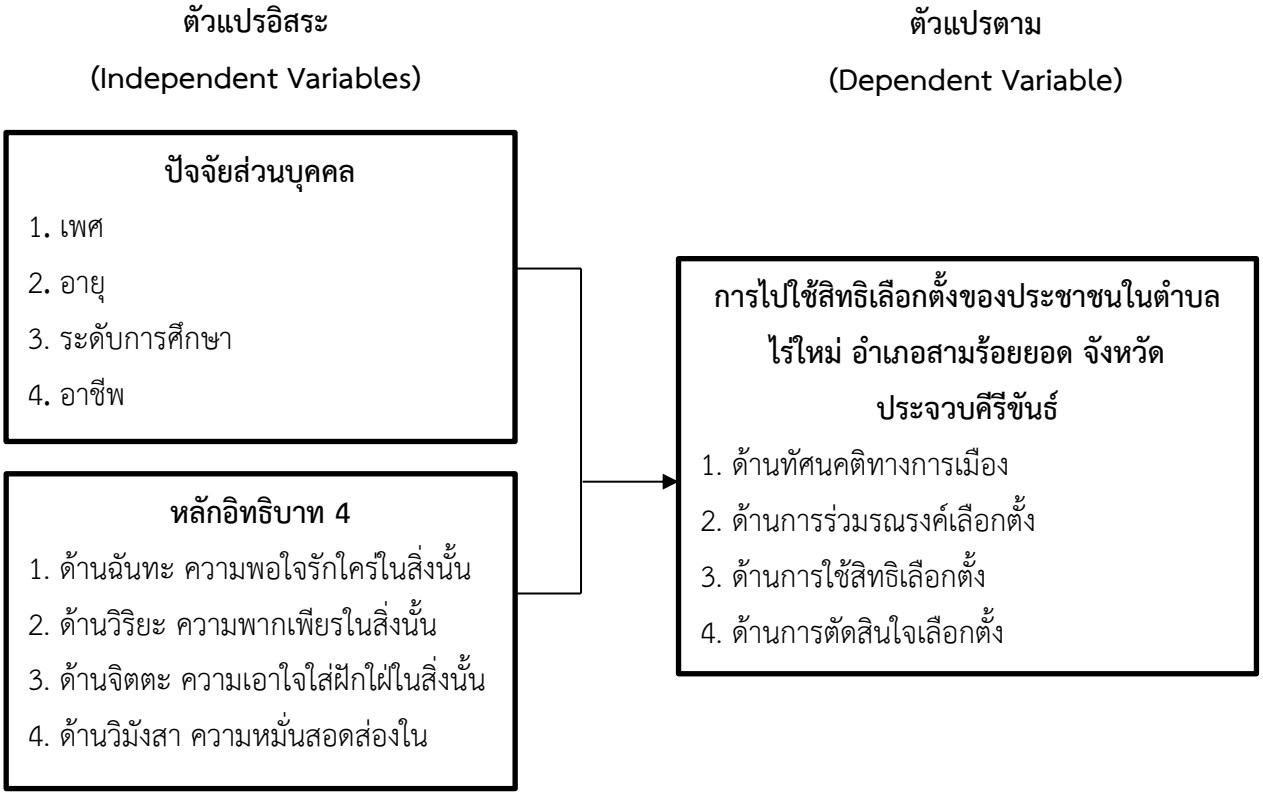
1. เพื่อศึกษาระดับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้า รวบรวมเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประยุกต์ในการสนับสนุนการดำเนินงานวิจัย การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อกำหนด ตัวแปรอิสระ คือ หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1. ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น 2. ด้านวิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น 3. ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น และ 4. ด้านวิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น ประยุกต์มาจากแนวคิดของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2564) และ ตัวแปรตาม คือ การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 1. ด้านทัศนคติทางการเมือง 2. ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง 3. ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง และ 4. ด้านการตัดสินใจเลือกตั้ง ประยุกต์มาจากแนวคิดของ สุหัทยา สินชัย (สุหัทยา สินชัย, 2567) มาเป็นกรอบการวิจัยดังนี้



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้ดังนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป (หมู่ที่ 1 ,หมู่ที่ 4, หมู่ที่ 5) และเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 3,334 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 358 คน การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา มีประสบการณ์การสอนหรือการปฏิบัติธรรมไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีบทบาทในการเผยแผ่หรือจัดกิจกรรมทางศาสนาในชุมชน กลุ่มที่ 2 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน เป็นผู้มีความรู้ด้านรัฐศาสตร์ การบริหารราชการ การปกครองท้องถิ่น หรือการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ มีประสบการณ์วิชาการหรือการทำงานด้านการปกครองไม่น้อยกว่า 3 ปี กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน ดำรงตำแหน่งผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เช่น นายก อบต., รองนายก, เลขานุการ) มีประสบการณ์บริหารงานระดับองค์กรไม่น้อยกว่า 2 ปี และมีบทบาทในการตัดสินใจหรือวางแผนงานในชุมชน และ กลุ่มที่ 4 ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน เป็นผู้นำชุมชนที่มีบทบาทในการประสานงานกับชาวบ้านหรือจัดกิจกรรมชุมชน มีความรู้และเข้าใจปัญหา ความต้องการ และบริบทของชุมชน รวมผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น จำนวน 9 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกจากผู้เกี่ยวข้องกับการการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยกลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาให้ความรู้และแนวทางด้านหลักธรรม กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ให้มุมมองด้านการบริหารและนโยบาย ส่วนผู้บริหารท้องถิ่นและผู้นำชุมชนสะท้อนประสบการณ์จริงและผลกระทบต่อชุมชน ทำให้สามารถศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนได้อย่างครบถ้วน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท 4 จำนวน 12 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด มีการประเมินค่าแบบ ลิเคิร์ท สเกล (Likert Scale) ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อ.สามร้อยยอด จ.ประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 12 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด มีการประเมินค่าแบบ ลิเคิร์ท สเกล (Likert Scale) ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัย (content validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้เหมาะสม ซึ่งจากการคำนวณหาค่า IOC ครั้งนี้ได้เท่ากับ 1.00 และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของแบบสอบถามในภาพรวมทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.926

2. แบบสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือวิจัย ซึ่งเป็นการใช้คำถามปลายเปิดที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถออกความเห็นหรือให้ข้อมูลได้อย่างเปิดกว้าง ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อ.สามร้อยยอด จ.ประจวบคีรีขันธ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 358 ชุด ซึ่งเป็นประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป (หมู่ที่ 1 จำนวน 205 ชุด,หมู่ที่ 4 จำนวน 112 ชุด และหมู่ที่ 5 จำนวน 41 ชุด) และเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 คน ได้แก่

กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป

กลุ่มที่ 2 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 4 ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน

แล้วนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน เพื่อนำมาวิเคราะห์ทางสถิติ สำหรับแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นำไปวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency) และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท 4 และวิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อ.สามร้อยยอด จ.ประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นสถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multi Linear Regression Analysis) เพื่อพยากรณ์ตัวแปรตามหนึ่งตัว ซึ่งส่งผลมาจากตัวแปรอิสระตั้งแต่สองตัวขึ้นไป ที่ส่งผลต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ตามเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

1) วางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อคำหรือข้อความที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ แล้วแบ่งไว้เป็นประเภท (Categories) เพื่อให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอ และสามารถตัดสินได้ว่าจะดึงคำหรือข้อความใดออกมาจากเอกสารหรือตัวบทและจะทิ้งคำหรือข้อความใดออกไป

2) คำนึงถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์โดยมีการโยงเข้ากับกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความกว้างขึ้น และนำไปสู่การอ้างใช้กับข้อมูลอื่นๆ ได้

ผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิเคราะห์ ระดับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 63.41 อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 57.54 การศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 27.09 อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 39.66 รายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน จำนวน 10,001 - 15,000 บาทจำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 47.21

1.2 ระดับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวม

การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านทัศนคติทางการเมือง	4.04	0.56	มาก
2. ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง	3.10	0.75	ปานกลาง
3. ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	4.21	0.51	มาก
4. ด้านการตัดสินใจเลือกตั้ง	4.11	0.54	มาก
รวม	**3.87**	**0.47**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการปฏิบัติต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.87, S.D.=0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง ($\bar{X}$=4.21, S.D.=0.51) อยู่ในระดับมาก ด้านการตัดสินใจเลือกตั้ง ($\bar{X}$=4.11, S.D.=0.54) อยู่ในระดับมาก ด้านทัศนคติทางการเมือง ($\bar{X}$=4.04, S.D.=0.56) อยู่ในระดับมาก และด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง ($\bar{X}$=3.10, S.D.=0.75) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

1.3 ระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรม (อิทธิบาท ๔) เพื่อส่งเสริมไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอ สามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวม

หลักอิทธิบาท 4	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น	4.27	0.41	มาก
2. ด้านวิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น	3.94	0.48	มาก
3. ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น	3.99	0.54	มาก
4. ด้านวิมังสา ความมั่นสอดส่องในเหตุผลในสิ่งนั้น	4.07	0.54	มาก
รวม	**4.07**	**0.30**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.07, S.D.= 0.30) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านฉันทะ ($\bar{X}$= 4.27, S.D.= 0.41) ด้านวิมังสา ($\bar{X}$= 4.07, S.D.= 0.54) ด้านจิตตะ ($\bar{X}$= 3.99, S.D.= 0.54) และด้านวิริยะ ($\bar{X}$= 3.94, S.D.= 0.48) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกใน ระดับค่อนข้างสูง (R = 0.812) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 จึงยอมรับสมมติฐาน การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 1) ด้านฉันทะ ทำให้ประชาชนมีความพอใจและเห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง 2) ด้านวิริยะ กระตุ้นให้เกิดความพากเพียรและความตั้งใจในการไปใช้สิทธิ 3) ด้านจิตตะ ทำให้ประชาชนเอาใจใส่และตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง และ 4) ด้านวิมังสา ช่วยให้ประชาชนพิจารณาเหตุผล วิเคราะห์ข้อมูลผู้สมัครและนโยบายก่อนตัดสินใจเลือกตั้ง ส่งผลให้การใช้สิทธิเป็นไปอย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้วยหลักอิทธิบาท 4 ที่ได้จากผลการสัมภาษณ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอธิบายผ่าน 4 มิติ ได้แก่ ทัศนคติทางการเมือง การร่วมรณรงค์เลือกตั้ง การใช้สิทธิเลือกตั้ง และการตัดสินใจเลือกตั้ง โดยทัศนคติที่ดีและความเชื่อมั่นต่อระบบการเมืองมีอิทธิพลต่อความสมัครใจในการใช้สิทธิเลือกตั้ง การรณรงค์และการให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้ง รวมทั้งความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ขณะเดียวกันการตระหนักถึงหน้าที่พลเมือง การเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องและความสะดวกในการใช้สิทธิเป็นปัจจัยสำคัญต่อการออกไปเลือกตั้ง ส่วนการตัดสินใจเลือกตั้งควรตั้งอยู่บน

การพิจารณาคุณธรรม ความน่าเชื่อถือ และนโยบายของผู้สมัครอย่างมีเหตุผล เพื่อให้เกิดการเลือกผู้แทนที่มีคุณภาพและเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.1 ระดับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้งอยู่ในระดับมาก ด้านการตัดสินใจเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก ด้านทัศนคติทางการเมืองอยู่ในระดับมาก และด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 4 มีความเชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ โดยทัศนคติที่ดีและความเชื่อมั่นในระบบการเมืองเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมรณรงค์และการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งขณะเดียวกัน การได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและการรณรงค์ผ่านช่องทางที่หลากหลาย ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวและมีส่วนร่วมมากขึ้น นอกจากนี้ การตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากคุณธรรมและความสามารถของผู้สมัคร ยังสะท้อนถึงพัฒนาการทางการเมืองของประชาชน ซึ่งโดยรวมแล้วปัจจัยทั้ง 4 ด้านนี้ล้วนมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชฎากร เอี่ยมอำไพ (2564) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไป” ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไปโดยรวมอยู่ ในระดับมาก

1.2 ระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรม (อิทธิบาท 4) เพื่อส่งเสริมไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านฉันทะ ด้านวิมังสา ด้านจิตตะ และด้านวิริยะตามลำดับ แดงให้เห็นว่า ประชาชนจะคำนึงถึงความพอใจ และเห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง การกระตุ้นให้เกิดความพยายามติดตามข้อมูลและออกไปใช้สิทธิ ทำให้มีความตั้งใจและใส่ใจต่อการเลือกตั้ง ส่งผลให้ประชาชนพิจารณาข้อมูลและตัดสินใจเลือกผู้แทนอย่างรอบคอบมาเป็นองค์ประกอบในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี บุญเรือง (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการวิจัยที่ได้นำเสนอแล้ว กล่าวคือการใช้หลักอิทธิบาท 4 มาบูรณาการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองประกอบด้วย มีความรักความชอบทางการเมือง มีความเพียรพยายามเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีจิตใจฝักใฝ่ทางการเมือง และมีสติปัญญาควบคุมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่เสมอ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ด้านฉันทะ 2) ด้านวิริยะ 3) ด้านจิตตะ และ 4) ด้านวิมังสา ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ได้แก่ ค่า Sig เท่ากับ 0.001 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 นั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยโดย ค่าสถิติ Durbin-Watson เท่ากับ 1.905 ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 1.50 - 2.50 แสดงให้เห็นว่าค่าคลาดเคลื่อนเป็นอิสระกัน ค่า R เท่ากับ 0.812 ซึ่งค่าดังกล่าวเข้าใกล้ 1 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวแปรอิสระข้างต้นมีความสัมพันธ์กัน ค่า R Square เท่ากับ 0.660 แสดงว่ากลุ่มตัวแปรอิสระข้างต้นสามารถอธิบายได้ร้อยละ 60.00 สามารถอภิปรายได้ว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรม (อิทธิบาท 4) เพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ร้อยละ 60.00 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ได้แก่ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกนธ์ เปาทุ้ย และคณะ **(2568)** ได้ศึกษาวิจัย “การรับรู้ของประชาชนที่มีต่อบทบาทพรรคการเมืองในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี”ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน 3. การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อบทบาทพรรคการเมืองในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การนำหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ด้านฉันทะ 2) ด้านวิริยะ 3) ด้านจิตตะ และ 4) ด้านวิมังสา มาประยุกต์เพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 1) ด้านทัศนคติทางการเมือง 2) ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง 3) ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง 4) ด้านการตัดสินใจเลือกตั้ง พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนสามารถอธิบายได้ผ่าน 4 มิติสำคัญ ได้แก่ ทัศนคติทางการเมือง การร่วมรณรงค์เลือกตั้ง การใช้สิทธิเลือกตั้ง และการตัดสินใจเลือกตั้ง ในด้านทัศนคติทางการเมือง พบว่า ทัศนคติที่ดีต่อการเมือง ความเชื่อมั่นในระบบ และการตระหนักถึงคุณค่าของสิทธิ จะกระตุ้นให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิอย่างต่อเนื่อง การรณรงค์เลือกตั้งควรเน้นการปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม และการให้ความรู้ที่ถูกต้อง ผ่านสื่อหลากหลายและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อเข้าถึงประชาชนอย่างทั่วถึง ในด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง การมีข้อมูลที่ชัดเจน ความสะดวกในการเข้าถึงหน่วยเลือกตั้ง และแรงสนับสนุนจากสังคมรอบตัว เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วม ส่วนด้านการตัดสินใจเลือกตั้ง ควรตั้งอยู่บนการพิจารณาคุณธรรม ความน่าเชื่อถือ และนโยบายของผู้สมัครอย่างมีเหตุผล โดยอาศัยข้อมูลที่ถูกต้องและไม่หลงเชื่อข่าวลือ ซึ่งจะนำไปสู่การเลือกผู้แทนที่มีคุณภาพและเสริมสร้างความเชื่อมั่นทาง

การเมืองในระยะยาว จากการสัมภาษณ์กรอบแนวคิดหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา พบว่า สามารถประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้อย่างเป็นระบบ โดย ด้านฉันทะ ทำหน้าที่เสริมสร้างแรงจูงใจภายในผ่านการตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการเลือกตั้ง ขณะที่ด้านวิริยะ สะท้อนถึงความพากเพียรและความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองภายใต้การสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ ด้านจิตตะมุ่งเน้นการเอาใจใส่และการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้งอย่างรอบด้าน ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของการใช้สิทธิเลือกตั้ง ส่วนด้านวิมังสาเป็นกระบวนการคิดเชิงเหตุผลในการวิเคราะห์ ตรวจสอบและประเมินข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกตั้ง โดยสรุป การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ช่วยเสริมสร้างทั้งแรงจูงใจ ความมุ่งมั่น ความใส่ใจ และการใช้เหตุผล อันเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพชรแพรวพราว รามโกมุท (2567) ได้ศึกษาวิจัย “การประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง” โดยรวมอยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ หลักฉันทะ การเต็มใจไปใช้สิทธิ ประชาชนรู้บทบาท และหน้าที่ของพลเมือง มีส่วนร่วมในกิจกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ถึงแม้ว่ากิจกรรมทางการเมืองอาจจะน้อย เช่น การรณรงค์ทางการเมือง หลักวิริยะ ตั้งใจเลือกคนดี คนที่มีประวัติโปร่งใส ประพฤติและปฏิบัติดี มีวิสัยทัศน์ และมีผลงาน มีบทบาทต่อท้องถิ่น หลักจิตตะ มีการศึกษานโยบายของผู้สมัคร ความพร้อม ของทีมงาน ความเป็นไปได้ของนโยบายสามารถแก้ปัญหาท้องถิ่นได้จริง และหลักวิมังสา ประชาชนต้องหมั่นติดตาม ตรวจสอบผลงาน กิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่สมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหาร ส่วนตำบลได้ดำเนินการ และจะต้องแสดงหรือแจ้งให้ประชาชนทราบเป็นเรื่องสาธารณะโดยทั่วกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิสรีย์ วรกุลชัยศรี (2566) ได้ศึกษาวิจัย “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่” แนวทางการนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ได้แก่ 1) ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น) เพื่อสร้างความพอใจหรือเต็มใจ ในการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ และผลงานของผู้สมัคร ตลอดจนศึกษานโยบายของพรรคการเมืองต่าง ๆ 2) ด้านวิริยะ (ความพากเพียรในสิ่งนั้น) เพื่อสร้างความพยายามในการติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองในการเลือกตั้ง ตลอดจน กระบวนการขั้นตอนของการเลือกตั้ง 3) ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น) เพื่อสร้างความสนใจในการเลือกตั้ง ตลอดจนการพิจารณาคุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างจริงจัง และ ไตร่ตรองนโยบายของพรรคการเมือง เพื่อให้เข้าใจถึงสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับและ 4) ด้านวิมังสา (ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น) เพื่อสร้างกระบวนการตรวจสอบพฤติกรรมคุณสมบัติของผู้ ลงสมัครรับเลือกตั้ง และพรรคการเมือง ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบ ต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุหัทยา สินชัย (2567) ได้ศึกษาวิจัย “การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนใน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนใน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการตัดสินใจทางการเมือง

มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการไปใช้เลือกตั้งของประชาชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านทัศนคติทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น) ด้านวิริยะ (ความพากเพียรในสิ่งนั้น) ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น) และด้านวิมังสา (ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น) เป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้การไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีคุณภาพ โปร่งใส และมุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง มาใช้เป็นแนวทางได้องค์ความรู้ใหม่ ดังแผนภาพที่ 2



แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปการวิจัยได้ทราบถึง 1) ระดับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง (R = 0.812) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 จึงยอมรับสมมติฐาน การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านฉันทะ ทำให้ประชาชนมีความพอใจและเห็นความสำคัญของ การเลือกตั้ง ด้านวิริยะ กระตุ้นให้เกิดความพากเพียรและความตั้งใจในการไปใช้สิทธิ ด้านจิตตะ ทำให้

ประชาชนเอาใจใส่และตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง และด้านวิมังสา ช่วยให้ประชาชนพิจารณาเหตุผล วิเคราะห์ข้อมูลผู้สมัครและนโยบายก่อนตัดสินใจเลือกตั้ง ส่งผลให้การใช้สิทธิเป็นไปอย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และ 3) การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้วยหลักอิทธิบาท 4 ผ่าน 4 มิติ ได้แก่ ทัศนคติทางการเมือง การร่วมรณรงค์เลือกตั้ง การใช้สิทธิเลือกตั้ง และการตัดสินใจเลือกตั้ง โดยทัศนคติที่ดีและความเชื่อมั่นต่อระบบการเมืองมีอิทธิพลต่อความสมัครใจในการใช้สิทธิเลือกตั้ง การรณรงค์และการให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้ง รวมทั้งความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ขณะเดียวกัน การตระหนักถึงหน้าที่พลเมือง การเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้อง และความสะดวกในการใช้สิทธิเป็นปัจจัยสำคัญต่อการออกไปเลือกตั้ง ส่วนการตัดสินใจเลือกตั้งควรตั้งอยู่บนการพิจารณาคุณธรรม ความน่าเชื่อถือ และนโยบายของผู้สมัครอย่างมีเหตุผล เพื่อให้เกิดการเลือกผู้แทนที่มีคุณภาพและเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย ทั้งหมดนี้ช่วยส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งให้มีคุณภาพ โปร่งใส และมุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1.) ประชาชนควรได้รับการส่งเสริมผ่านการจัดกิจกรรมรณรงค์และให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งในระดับชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับผู้นำชุมชน วัด และสถานศึกษา จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการเลือกตั้ง สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง รวมถึงขั้นตอนการใช้สิทธิเลือกตั้ง เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2) ประชาชนควรได้รับการพัฒนาช่องทางการสื่อสารข้อมูลการเลือกตั้งให้สามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงในทุกกลุ่ม โดยควรใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย เช่น เสียงตามสายชุมชน ป้ายประชาสัมพันธ์ สื่อสังคมออนไลน์ และการประชุมหมู่บ้าน เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวัน เวลา และสถานที่เลือกตั้ง รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งอย่างถูกต้อง ชัดเจน และครอบคลุม

3) ประชาชนควรได้รับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมผ่านบทบาทของผู้นำชุมชนและเครือข่ายภาคประชาชนในการกระตุ้นการใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยควรสนับสนุนให้ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร และเครือข่ายภาคประชาชนมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ เชิญชวน และสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมทางการเมืองในชุมชน เพื่อให้การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นกิจกรรมร่วมของชุมชนและก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมด้านอื่นร่วมกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น หลักสัปปุริสธรรม หลักทศพิธราชธรรม หรือหลักสาราณียธรรม เพื่อเปรียบเทียบว่าหลักธรรมใดมีความเหมาะสมและส่งผลต่อการส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) ควรขยายพื้นที่การศึกษาไปยังพื้นที่หรือบริบททางสังคมที่แตกต่างกัน เช่น พื้นที่เมือง พื้นที่ชนบท หรือจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะ

ช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและสามารถพัฒนาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

3) ควรศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงทดลองหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยนำแนวทางการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้จริงในการจัดกิจกรรมรณรงค์หรือโครงการส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งในชุมชน แล้วประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ได้ข้อค้นพบเชิงประจักษ์ที่สามารถนำไปพัฒนานโยบายและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างเป็นรูปธรรม

บรรณานุกรม

จันทรานุช มหากคาญจนะ. (2559). *การเมืองเปรียบเทียบ กรอบทฤษฎีพื้นฐานเพื่อการวิจัย.* การเมืองเปรียบเทียบกรอบทฤษฎีพื้นฐานเพื่อการวิจัย.

พนารัตน์ มาศฉมาดล. (2567). *การเสียสิทธิทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.* เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2567 จาก http://wiki.kpi.ac.th/index.php

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2564). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 99).* มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ.

พระอโณทัย กตปุญฺโญ และคณะ. (2563). การส่งเสริมจิตสำนึกการเมืองภาคพลเมืองเพื่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 9*(1), 47–58.

เพชรแพรวพราว รามโกมุท. (2567). *การประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง [สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต].* บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รัชฎากร เอี่ยมอำไพ. (2564). *รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไป [ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์].* บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สกนธ์ เปาทุ้ย และคณะ. (2568). การรับรู้ของประชาชนที่มีต่อบทบาทพรรคการเมืองในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี. *วารสารชัยมงคลปริทรรศน์, 5*(2), 43–54.

สุมาลี บุญเรือง. (2564). *การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป [ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์].* บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุหัทยา สินชัย. (2567). *การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี [สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต].* บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อิสรีย์ วรกุลชัยศร. (2566). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์อำเภอฝางจังหวัดเชียงใหม่ [วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์].* บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis (3rd ed.).* New York: Harper & Row.

พุทธวิธีส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*

BUDDHIST WAY PROMOTES CITIZENSHIP AND DEMOCRACY FORTHE PEOPLE IN RAI KAO SUB-DISTRICT MUNICIPALITY ATSAM ROI YOT DISTRICT AT PRACHUAP KHIRIKHAN PROVINCE.

จันทิมา ปานเหลือง
Jantima Panloung
อนุชา พละกุล
Anucha Phalakula
พระสมุห์อาคม อาคมธีโร
Phra Samu Akhom Akhomtiro
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
E-mail: kookkai.bankum4829@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสานวิธีครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 3) เพื่อนำเสนอพุทธวิธีส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไร่เก่า ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป จำนวน 346 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาสร้างความเป็นธรรม ความเที่ยงตรง และความน่าเชื่อถือในการบริหาร ทั้งหมดนี้ช่วยสร้างการเมืองท้องถิ่นที่โปร่งใส ยั่งยืนและมีจริยธรรม ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการใช้สิทธิในการเลือกตั้งหรือการปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมือง การเคารพความแตกต่าง การรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการยึดมั่นในหลักสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ขณะที่หลักพรหมวิหาร 4 สามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมและจิตสำนึกของประชาชนได้

* Received 28 June 2026; Revised 29 July 2026; Accepted 7 August 2026

โดย เมตตา ส่งเสริมความปรารถนาดีและการเคารพผู้อื่น กรุณา ส่งเสริมการช่วยเหลือและการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม มุทิตา ส่งเสริมการยอมรับและชื่นชมความสำเร็จของผู้อื่นโดยปราศจากความอิจฉาและ อุเบกขา ส่งเสริมการวางใจเป็นกลาง มีเหตุผล และตัดสินปัญหาอย่างเป็นธรรม

คำสำคัญ: หลักพรหมวิหารธรรม, ความเป็นพลเมือง, นักการเมืองท้องถิ่น

Abstract

This mixed-methods research aimed to: (1) investigate the level of democratic citizenship among the people in Rai Kao Subdistrict Municipality, Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province; (2) examine the factors affecting democratic citizenship among the people in Rai Kao Subdistrict Municipality, Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province; and (3) propose a Buddhist approach for promoting democratic citizenship among the people in Rai Kao Subdistrict Municipality, Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province. The quantitative research sample consisted of 346 people aged 18 years and over residing within the jurisdiction of Rai Kao Subdistrict Municipality. For the qualitative research, nine key informants were selected. Quantitative data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and the F-test through one-way analysis of variance (One-Way ANOVA).

The findings indicate that the Four Sublime States of Mind (Brahmavihara 4 loving-kindness (metta), compassion (karuna), sympathetic joy (mudita), and equanimity (upekkha) can contribute to fairness, impartiality, and credibility in administration. These principles can help foster transparent, sustainable, and ethical local politics and governance. Democratic citizenship is therefore not limited merely to exercising voting rights or complying with the law; rather, it encompasses social and political participation, respect for differences, responsibility toward the common good, and adherence to the principles of rights, freedom, and equality.

Furthermore, the Four Sublime States of Mind can serve as a guideline for developing citizens' behavior, attitudes, and civic consciousness. metta (loving-kindness) promotes goodwill and respect for others**;** Karuna (compassion) encourages assistance to others and consideration of the common good; mud Tita (sympathetic joy) promotes acceptance and appreciation of others' achievements without jealousy; and Upekkha (equanimity) encourages impartiality, rational judgment, and fairness in addressing and resolving problems. The integration of these Buddhist principles into the development of democratic citizenship can consequently contribute to strengthening ethical, participatory, transparent, and sustainable local governance.

Keywords: The Four Sublime States of Mind (Brahmavihara), Democratic Citizenship, Local Politicians.

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 (2560) กำหนดให้รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เองโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การบริหาร การจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ ต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศเป็นส่วนรวม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นองค์กรของประชาชนในท้องถิ่นที่ควรบริหารจัดการโดยประชาชนในท้องถิ่นและดำเนินงานเพื่อผลประโยชน์ทั้งหลายของประชาชนในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น เพราะถ้าท้องถิ่นแห่งใดมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดีปฏิบัติงานโดยยึดผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลัก ประชาชนในท้องถิ่นนั้นก็จะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแต่ในทางตรงกันข้ามถ้าท้องถิ่นแห่งใดมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่ดี ประชาชนในท้องถิ่นนั้นก็ย่อมไม่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างแน่นอน ปัจจุบันรัฐธรรมนูญไทยยังคงได้ให้ความสำคัญกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ทำหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนต่อไป (โชคสุข กรกิตติชัย, 2568) นอกจากนั้นสิ่งที่จะนำการท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จได้ก็คือผู้นำ ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญต่อกลุ่มประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นศูนย์กลางและศูนย์รวมพลังของสมาชิกฯ ความสำเร็จของท้องถิ่นหรือกลุ่มผู้บริหารท้องถิ่น จึงขึ้นอยู่กับผู้นำการเมืองท้องถิ่นนั้นๆ ในองค์กรท้องถิ่นใดก็ตามที่มีความสามารถในการบริหารหรือจัดการตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ทั้งนี้ประการหนึ่งเป็นเพราะบทบาทผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่ได้มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนในท้องถิ่นนั้น ว่าจะนำพาองค์กรท้องถิ่นนั้นไปในทิศทางใด ผู้นำการเมืองท้องถิ่น จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเนื่องจากผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นถือได้ว่าเป็นหลักของการบริหารงานในท้องถิ่น และเป็นหัวหน้าของกลุ่มผู้บริหารท้องถิ่น คุณลักษณะและบทบาทของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นจึงมีผลสะท้อนต่อการปฏิบัติงานและผลงานการพัฒนาท้องถิ่นแต่ละแห่งเป็นอันมาก เพื่อเป็นไปตามความคาดหวังของประชาชนที่ตั้งใจไว้ (สุดเขต สกุลทอง, 2566)

สำหรับพื้นที่เทศบาลตำบลไร่เก่า เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ตำบลเป็นพื้นที่ของการปกครองท้องที่ของอำเภอสามร้อยยอด ประกอบไปด้วย 10 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนที่ 1 วัดศาลาลัย ชุมชนที่ 2 บ้านศาลาลัย ชุมชนที่ 3 บ้านตาลเจ็ดยอด ชุมชนที่ 4 ศาลเจ้าปุ่นเท่ากง ชุมชนที่ 5 สายกลาง ชุมชนที่ 6 บ้านกระทุ่มโพรง ชุมชนที่ 7 บ้านสามร้อยยอด ชุมชนที่ 8 บ้านห้วยขมิ้น ชุมชนที่ 9 ตลาดไร่ใหม่ ชุมชนที่ 10 ตลาดไร่เก่า ตามที่รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ให้ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนพัฒนาเป็นของตนเอง เพื่อแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและการให้บริการประชาชนได้อย่างรวดเร็ว เทศบาลตำบลไร่เก่า ได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนา

ท้องถิ่นของเทศบาลตามขั้นตอนโดยประสานกับชุมชนในเขตเทศบาลตำบลโดยการจัดทำประชาคมเพื่อรับทราบปัญหาความต้องการของประชาชนและประเด็นที่ต้องการพัฒนา รวมถึงการพัฒนาส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบล แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาลและนโยบายของผู้บริหารเทศบาลตำบล การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นฉบับนี้ ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ ได้แก่ คณะผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาลตำบล คณะกรรมการพัฒนาของเทศบาลตำบลไร่เก่า และคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาโดยคำนึงถึงประโยชน์ของท้องถิ่นและประชาชนเป็นสำคัญ เพื่อให้ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไร่เก่า จะได้รับประโยชน์และจะก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานตามโครงการต่างๆ บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

นักการเมืองท้องถิ่น ถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นในยุคที่ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจมีความซับซ้อนมากขึ้น นักการเมืองท้องถิ่นเป็นตัวแทนของประชาชนที่ใกล้ชิดที่สุดและมีหน้าที่หลักในการปรับนโยบายให้เหมาะสมกับความต้องการของชุมชน อย่างไรก็ตาม การทำงานของพวกเขามักเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ เช่น การขาดทรัพยากร การแทรกแซงจากการเมืองระดับชาติ และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ยังไม่เพียงพอ (พระวิจิตร ญาณวโร, และเวน สุธีริธ ซัม, 2568) หากนักการเมืองท้องถิ่นมีการบริหารด้วยหลักคุณธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่พึงมีในตัวผู้บริหารทุก ๆ คน โดยเฉพาะหลักพรหมวิหารธรรมที่ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตาและอุเบกขา สิ่งที่ต้องระลึกเสมอสำหรับการเข้าสู่การดำรงตำแหน่ง คือ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร ในการเป็นผู้บริหารไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารระดับที่สูงกว่าผู้บริหารระดับเดียวกันลูกค้าหรือผู้รับบริการลูกน้องหรือพนักงานในส่วนงานอาชีพต้องตระหนักว่ามีคนอื่น ๆ ที่คาดหวังไว้สำหรับการเข้ามาของผู้บริหารที่นำองค์กรรอดพ้นจากวิกฤตสร้างความเจริญเติบโตให้องค์การ แข็งแรง และมีอนาคตที่มั่นคงทุกคนในองค์กรมีขวัญและกำลังใจในการทำงานสามารถฝากอนาคตทั้งชีวิตของเขาเหล่านั้น ความเป็นกลางไม่แอนเอียง จำทำให้ไม่เกิดการแบ่งพรรค แบ่งพวกไม่ทำให้เกิดการประจบสอพลอในองค์การ และที่สำคัญการไม่ช่วยเหลือคนที่ทำผิด (จักรกฤษณ์ โพดาพล, 2568)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเรื่อง “พุทธวิถีส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการศึกษาด้านการประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารงานของนักการเมืองท้องถิ่น และจะเป็นการส่งเสริมให้นักการเมืองท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้บริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ทำหน้าที่ที่กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดและบริหารงานโดยการนำหลักพรหมวิหารธรรมซึ่งเป็นธรรมของพรหมหรือของท่านผู้เป็นใหญ่อันได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นการสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนในพื้นที่และจะเกิดประโยชน์ต่อประชาชนมาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

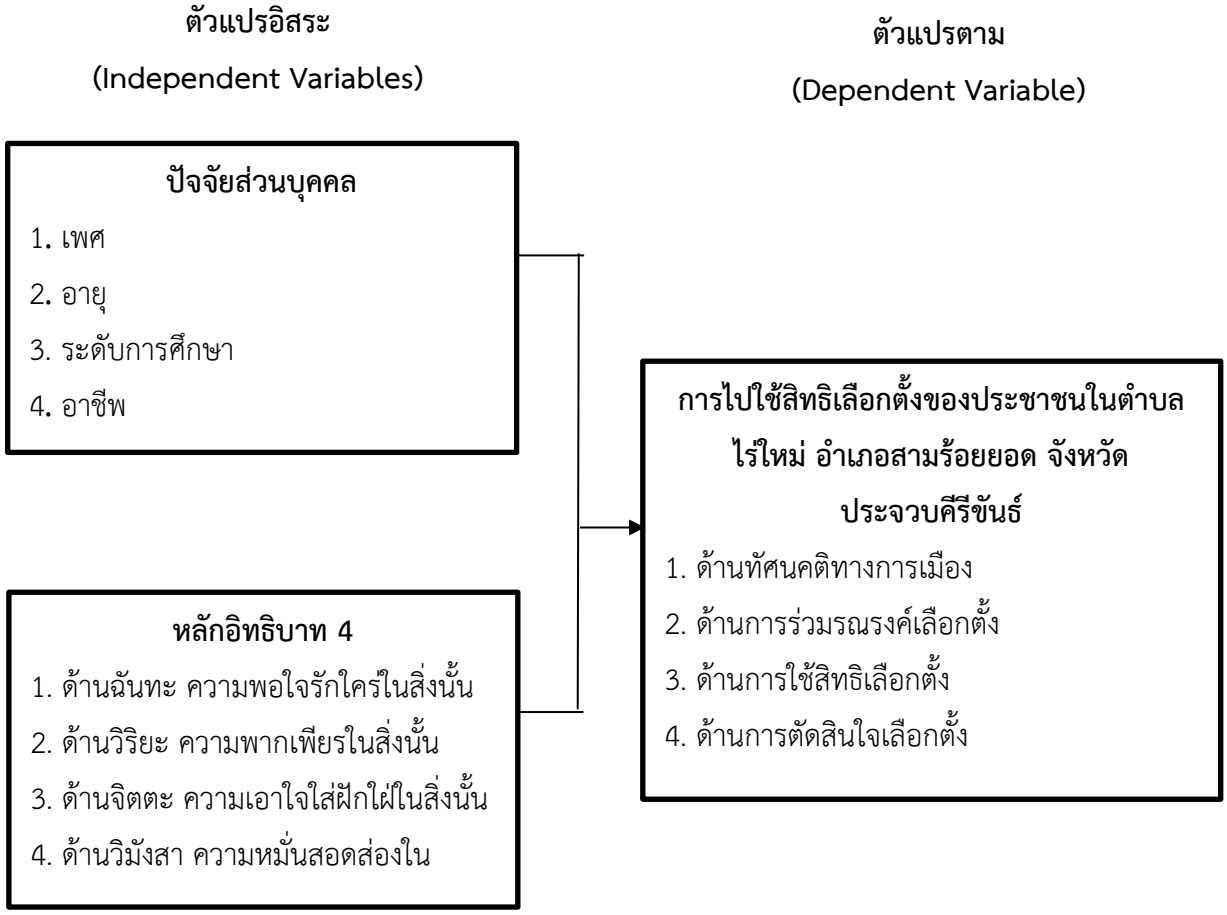
1. เพื่อศึกษาระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. เพื่อนำเสนอพุทธวิถีส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้า รวบรวมเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประยุกต์ในการสนับสนุนการดำเนินงานวิจัย พุทธวิถีส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อกำหนด ตัวแปรอิสระ คือ พรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย 1) เมตตา ความรักใคร่ 2) กรุณา ความปรารถดี 3) มุทิตา ความยินดี 4) อุเบกขา การวางตัวเป็นกลาง ประยุกต์มาจากแนวคิดของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2564) และ ตัวแปรตาม คือ ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของของประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 1) พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ 2) พลเมืองที่มีส่วนร่วม 3) พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับพุทธวิถีส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้ดังนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป (ชุมชนที่ 1 - ชุมชนที่ 10) และเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 2,559 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 346 คน การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา มีประสบการณ์การสอนหรือการปฏิบัติธรรมไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีบทบาทในการเผยแผ่หรือจัดกิจกรรมทางศาสนาในชุมชน กลุ่มที่ 2 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน เป็นผู้มีความรู้ด้านรัฐศาสตร์ การบริหารราชการ การปกครองท้องถิ่น หรือการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะมีประสบการณ์วิชาการหรือการทำงานด้านการปกครองไม่น้อยกว่า 3 ปี กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน ดำรงตำแหน่งผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เช่น นายก อบต., รองนายก, เลขานุการ) มีประสบการณ์บริหารงานระดับองค์กรไม่น้อยกว่า 2 ปี และมีบทบาทในการตัดสินใจหรือวางแผนงานในชุมชน และ กลุ่มที่ 4 ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน เป็นผู้นำชุมชนที่มีบทบาทในการประสานงานกับชาวบ้านหรือจัดกิจกรรมชุมชน มีความรู้และเข้าใจปัญหา ความต้องการ และบริบทของชุมชน รวมผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น จำนวน 9 คน ตามหลักการวิจัยแบบผสานวิธี โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกจากผู้เกี่ยวข้องกับการพุทธวิถีส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยกลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาให้ความรู้และแนวทางด้านหลักธรรม กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ให้มุมมองด้านการบริหารและนโยบาย ส่วนผู้บริหารท้องถิ่นและผู้นำชุมชนสะท้อนประสบการณ์จริงและผลกระทบต่อชุมชน ทำให้สามารถศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพรหมวิหารธรรมกับการบริหารงานท้องถิ่นได้อย่างครบถ้วน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล จำนวน 4 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับหลักพรหมวิหารธรรม จำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด มีการประเมินค่าแบบ ลิเคิร์ท สเกล (Likert Scale) ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีจำนวน 15 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิดมีการประเมินค่าแบบลิเคิร์ท สเกล (Likert Scale) ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัย (content validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้เหมาะสม ซึ่งจากการคำนวณหาค่า IOC ครั้งนี้ได้เท่ากับ 0.87 และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียง

กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของแบบสอบถามในภาพรวมทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.961

2. แบบสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือวิจัย ซึ่งเป็นการใช้คำถามปลายเปิดที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถออกความเห็นหรือให้ข้อมูลได้อย่างเปิดกว้าง ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับการพุทธวิถีส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 346 ชุด ซึ่งเป็นประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป (ชุมชนที่ 1 – ชุมชนที่ 10) และเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 คน จากนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน และ ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ สำหรับแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นำไปวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency) และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักพรหมวิหารธรรม และวิเคราะห์การบริหารงานของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศลบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ตามเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

1) วางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อคำหรือข้อความที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ แล้วแบ่งไว้เป็นประเภท (Categories) เพื่อให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอ และสามารถตัดสินได้ว่าจะดึงคำหรือข้อความใดออกมาจากเอกสารหรือตัวบทและจะทิ้งคำหรือข้อความใดออกไป

2) คำนึงถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์โดยมีการโยงเข้ากับกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความกว้างขึ้น และนำไปสู่การอ้างใช้กับข้อมูลอื่นๆ ได้

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีการศึกษาระดับ มัธยมศึกษา/ปวช. ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

1. ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตาราง แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบล ไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาพรวม

ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบล ไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	**ระดับ**		
	$\bar{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
1. พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ	3.57	0.43	มาก
2. พลเมืองที่มีส่วนร่วม	3.61	0.41	มาก
3. พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม	2.97	0.27	น้อย
โดยภาพรวมทั้ง **3** ด้าน	3.38	0.35	ปานกลาง

จากตาราง พบว่า ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม อยู่ ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.38,S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ พลเมืองที่มี ส่วนร่วม ($\bar{X}$ = 3.61, S.D. = 0.41) พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ($\bar{X}$ = 3.57 S.D. = 0.43) พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม ($\bar{X}$ = 2.97, S.D. = 0.27) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม		**จำนวน**	**ร้อยละ**
เพศ	**ชาย**	**113**	**32.66**
	หญิง	**233**	**67.34**

	เพศทางเลือก	0	0
	รวม	346	100.00
อายุ	18-30 ปี	117	33.82
	31-40 ปี	91	26.30
	41-50 ปี	120	34.68
	51-60 ปี	11	3.18
	มากกว่า 60 ปี	7	2.02
	รวม	346	100
ระดับการศึกษา	ไม่ได้ศึกษา	0	0
	ประถมศึกษา	5	1.45
	มัธยมศึกษาตอนต้น	7	2.02
	มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	124	35.84
	อนุปริญญา / ปวส.	167	48.27
	ปริญญาตรี	36	10.40
	ปริญญาโท	7	2.02
	ปริญญาเอก	0	0
	อื่นๆ (โปรดระบุ).....	0	0
	รวม	346	100
อาชีพ	นิสิต/นักศึกษา	0	0
	เกษตรกร	45	13.01
	พนักงานเอกชน	83	23.99
	รับจ้าง	132	38.15
	รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	29	8.38
	ธุรกิจส่วนตัว	57	16.47
	อื่น ๆ (โปรดระบุ)	0	0
	รวม	346	100
รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	20	5.78
	๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท	298	86.13
	๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท	15	4.34
	๒๐,๐๐๑ – ๒๕,๐๐๐ บาท	11	3.34
	๒๕,๐๐๑ – ๓๐,๐๐๐ บาท	0	0
	มากกว่า ๓๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป	2	0.58

รวม	**346**	**100**

เพศ จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 67.34 รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 32.66 และเพศทางเลือก จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 ตามลำดับ

อายุ จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มี อายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 34.68 รองลงมาคือ อายุ 18-30 ปี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 33.82 อายุ 31-40 ปี จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 26.30 อายุ 51-60 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 3.18 อายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.02 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มี ระดับการศึกษาอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 48.27 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 35.84 ระดับปริญญาตรี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 10.40 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.02 ระดับปริญญาโท 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.02 ระดับประถมศึกษา 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.45 ตามลำดับ

อาชีพ จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบ อาชีพรับจ้าง จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 3815 รองลงมาคือ อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 23.99 อาชีพธุรการส่วนตัว จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 16.47 อาชีพเกษตรกรรม จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 13.01 อาชีพรับข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 5.37 ตามลำดับ

รายได้ต่อเดือน จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 86.13 รองลงมาคือ รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.78 รายได้ระหว่าง 15,000 – 20,000 บาท จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.34 รายได้ระหว่าง 20,001 – 25,000 บาท จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 3.18 รายได้มากกว่า 30,001 – 50,000 บาท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.58

3. พุทธวิถีส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การบริหารงานของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ 2) พลเมืองที่มีส่วนร่วม 3) พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม โดยมีแนวทางการประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แบ่งได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านเมตตา ความรักใคร่ เป็นการบริหารด้วยความปรารถนาดีและจริงใจต่อประชาชน โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างทั่วถึง การจัดสรรงบประมาณอย่างยุติธรรม และการให้บริการด้วยความอ่อนโยน สร้างความเชื่อมั่นและลดความขัดแย้งในชุมชน 2) ด้านกรุณา ความปรารถดี คือ การเข้าใจและเห็นใจในปัญหาของประชาชน โดยมุ่งช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาส ส่งเสริมความเสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำ เพื่อสร้างสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและสามัคคี 3) ด้านมุทิตา ความยินดี คือ การยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือแทนการ

แข่งขัน ลดอคติ ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานเชิงบวก เป็นแรงผลักดันสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน 4) ด้านอุเบกขา การวางตัวเป็นกลาง เน้นความเป็นกลาง ยุติธรรม และไม่ลำเอียงในการตัดสินใจ ผู้บริหารใช้เหตุผลและกฎหมายเป็นหลัก ไม่ยึดติดกับอารมณ์ส่วนตัว ซึ่งช่วยให้เกิดความไว้วางใจและความสงบเรียบร้อยในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ 1) พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ 2) พลเมืองที่มีส่วนร่วม 3) พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม โดยใช้หลักพรหมวิหารธรรม ซึ่งนักการเมืองท้องถิ่นเป็นตัวแทนของประชาชนที่ใกล้ชิดที่สุดและมีหน้าที่หลักในการปรับนโยบายให้เหมาะสมกับความต้องการของชุมชน สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนในพื้นที่และเกิดประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพศาล นพรัตน์ และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนในเทศบาลตำบลแม่แตง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนในเทศบาลตำบลแม่แตง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1) ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นของประชาชน ต่อการบริหารงานของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุวรรณจันทรังษี (คำมุ โคตรโนนกอง) และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง “การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการปกครองของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานของนักการเมืองท้องถิ่นในความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุวรรณจันทรังษี (คำมุ โคตรโนนกอง) และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง “การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการปกครองของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน พบว่า ประชาชนที่มีอายุ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ มาเมือง (2564) ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารตามหลักพรหมวิหารธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลชัยพฤกษ์ ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักพรหมวิหารธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลชัยพฤกษ์ ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาของประชาชนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน ความคิดเห็นของประชาชนความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย แก่ประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ โรจนินทร์ ศรีปองพันธ์ และคณะ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการบริหารจัดการในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ แตกต่างกัน โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. พุทธวิถีส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การนำ “หลักพรหมวิหารธรรม” ได้แก่ 1) ด้านเมตตา ความรักใคร่ 2) ด้านกรุณา ความปรารถดี 3) ด้านมุทิตา ความยินดี และ 4) ด้านอุเบกขา การวางตัวเป็นกลาง พุทธวิถีส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่งเสริมให้นักการเมืองท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้บริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ทำหน้าที่ที่กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดและบริหารงานโดยการนำหลักพรหมวิหารธรรมซึ่งเป็นธรรมของพรหมหรือของท่านผู้เป็นใหญ่อันได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นการสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนในพื้นที่และจะเกิดประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด บนหลักการบริหารงาน ได้แก่ 1) พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ 2) พลเมืองที่มีส่วนร่วม 3) พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม โดยใช้หลักพรหมวิหารธรรม ดังนั้น เพื่อส่งเสริมการบริหารงานของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาประยุกต์ใช้ ควรมีการดำเนินงานดังนี้ 1) ด้านกรุณา ความปรารถดี ควรมีการบริหารงานด้วยความเมตตา กล่าวคือ การมีความจริงใจและปรารถนาดีต่อประชาชน การให้บริการอย่างเท่าเทียมและเคารพความคิดเห็นของทุกคนจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการร่วมมือในการพัฒนา รวมถึงการสื่อสารที่อ่อนโยนและสุภาพจะช่วยลดความขัดแย้งและเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน ควรส่งเสริมความร่วมมือ ความเข้าใจและความสามัคคีในหมู่ประชาชน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืนและมั่นคง นอกจากนี้ยังทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น และสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรมและมีคุณภาพชีวิตที่ดี 2) ด้านกรุณา ความปรารถดี ควรมีการบริหารงานที่อาศัยหลักกรุณาจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำและประชาชน ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคมที่ดีขึ้น ควรใช้ความกรุณาเป็นแนวทางในการบริหารงานช่วยลดความเหลื่อมล้ำในชุมชนและสร้างความเท่าเทียมกัน

ในสังคม นอกจากนี้ยังช่วยลดความขัดแย้งต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีและความร่วมมือระหว่างกลุ่มคนในชุมชน 3) ด้านมุทิตา ความยินดี ควรการสร้างบรรยากาศที่ทุกคนยินดีในความสำเร็จของผู้อื่นและลดการแข่งขันที่ไม่จำเป็น จะช่วยให้เกิดการร่วมมือกันในองค์กร ควรส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งผู้นำควรมุ่งมั่นในการส่งเสริมคุณธรรมในทุกการตัดสินใจ และยึดหลักความเป็นธรรมไม่ถูกครอบงำด้วยอคติ 4) ด้านอุเบกขา การวางตัวเป็นกลาง ควรสร้างความเชื่อมั่นและความสามัคคีในชุมชน เมื่อผู้นำมีอุเบกขา จะสามารถตัดสินใจอย่างยุติธรรม ส่งผลให้ชุมชนมีความสามัคคีและไว้วางใจในผู้นำ ควรกำหนดนโยบายการบริหารที่ยุติธรรม ใช้หลักอุเบกขาในการตัดสินใจและกำหนดนโยบาย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและความโปร่งใสในการบริหารงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครินทร์ สมศักดิ์ และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์การส่งเสริมภาวะผู้นำท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4” ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 เป็นแนวทางในการปฏิบัติของผู้นำไม่ว่า จะเป็นผู้นำในท้องถิ่นหรือผู้นำในองค์กรต่าง ๆ ทุกองค์กรก็สามารถนำหลักพรหมวิหาร 4 มาปฏิบัติได้เช่นกัน เพื่อลดปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ในสังคมที่ปัจจุบันยิ่งมีมากขึ้นตาม สภาวการณ์การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ผู้นำท้องถิ่นจึงมีความสำคัญที่เป็นตัวขับเคลื่อนองค์กรท้องถิ่นที่เป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนในสังคม ซึ่งนอกจากผู้นำต้องเป็นแบบอย่างที่ดี จะต้องมีคุณธรรมจริยธรรม และมีปัญญาแล้ว ยังต้องมีหลักพรหมวิหาร 4 คือ (1) เมตตา ความรักความปรารถนาดี (2) กรุณา ความสงสาร (3) มุทิตา ความยินดี (4) อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง เพื่อ นำมาใช้ปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชนในชุมชนเพื่อให้เกิดความเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหามีความสามัคคี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความสงบสุข อย่างยั่งยืน ผู้นำควรมีความมุ่งมั่นเพื่อความสำเร็จของส่วนรวมไม่ควรมุ่งเน้นความสำเร็จใน ตำแหน่งและผลประโยชน์ของตนเอง ต้องมีความเพียบพร้อมทั้งทางจิตใจและด้านความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม ซื่อสัตย์สุจริต และที่ขาดไม่ได้ต้องยึดหลักปฏิบัติ ตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ถือว่าเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำได้อย่างสมบูรณ์

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง พุทธวิถีส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์พบว่า การบูรณาการ “พุทธวิถี” (หลักพุทธธรรม) เข้ากับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยเป็นแนวคิดและองค์ความรู้ใหม่ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนสังคมไทยปัจจุบัน เนื่องจากประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ไม่ได้ขับเคลื่อนด้วยตัวบทกฎหมายหรือโครงสร้างอำนาจเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัย “จิตสำนึกทางคุณธรรมภายใน” ของพลเมืองเป็นฐานรองรับ ช่วยให้ชุมชนเกิดความสามัคคี เชื่อมั่น และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มาใช้เป็นแนวทางได้องค์ความรู้ใหม่ดังแผนภูมิที่ 2



แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปการวิจัยได้ทราบถึง 1) ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) หลักพรหมวิหาร 4 ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาล ตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 3) พุทธวิถีส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี อายุ และอาชีพต่างกัน มีความ

คิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกุ่ม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) พุทธวิถีส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในเทศบาลตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คือ การน้อมนำเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขามาใช้ในการดำเนินงาน เมตตาส่งเสริมการพัฒนาและใส่ใจประชาชน กรุณาเน้นการลดความเหลื่อมล้ำและช่วยเหลือผู้เดือดร้อน มุทิตาแสดงความยินดีกับความสำเร็จของผู้อื่น และอุเบกขาสร้างความเป็นธรรม ความเที่ยงตรง และความน่าเชื่อถือในการบริหาร ทั้งหมดนี้ช่วยสร้างการเมืองท้องถิ่นที่โปร่งใส ยั่งยืน และมีจริยธรรม ข้อเสนอแนะประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ

2) พลเมืองที่มีส่วนร่วม

3) พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมด้านอื่นร่วมกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น พรมวิหาร 4 หลักสัปปุริสธรรม หลักทศพิธราชธรรม หรือหลักสาราณียธรรมเพื่อเปรียบเทียบว่าหลักธรรมใดมีความเหมาะสมและส่งผลต่อการส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) ควรขยายพื้นที่ การศึกษาไปยังพื้นที่ หรือบริบททางสังคมที่ แตกต่างกัน เช่น พื้นที่เมือง พื้นที่ชนบท หรือจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไปใช้สิทธิ เลือกตั้งของประชาชนในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและสามารถพัฒนาแนวทางส่งเสริม การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นท

3) ควรศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงทดลองหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยนำแนวทางการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้จริงในการจัดกิจกรรมรณรงค์หรือโครงการส่งเสริม การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในชุมชน แล้วประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ได้ข้อค้นพบเชิงประจักษ์ที่ สามารถนำไปพัฒนานโยบาย และแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างเป็นรูปธรรม

บรรณานุกรม

จักรกฤษณ์ โพดาพล. (2568). *ผู้บริหารกับพรหมวิหารธรรม.* เรียกใช้เมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2568 จาก https://slc.mbu.ac.th/

โชคสุข กรกิตติชัย. (2568). *ทิศทางการปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. เข้าถึงได้จาก https://cdc.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=42360

พระครูสุวรรณจันทรังษี (คำมุ โคตรโนนกอง) และคณะ. (2566). การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการปกครองของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารชัยภูมิปริทรรศน์, 6*(3), 64–75.

พระวิจิตร ญาณวโร, และเวน สุธีริธ ซัม. (2568). บทบาทนักการเมืองท้องถิ่นต่อการพัฒนานโยบายสาธารณะ. *วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ, 8*(2), 213–227.

ไพฑูรย์ มาเมือง. (2564). การบริหารตามหลักพรหมวิหารธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลชัยพฤกษ์ ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย. *วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์, 7*(1), 47–57.

ไพศาล นพรัตน์ และคณะ. (2566). ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนในเทศบาลตำบลแม่แตง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่, 9*(1), 1–14.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560). *134(40 ก)*, 1-90. ราชกิจจานุเบกษา.

โรจนินทร์ ศรีปองพันธ์ และคณะ. (2561). บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการบริหารจัดการในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. *วารสารธุรกิจปริทัศน์, 10*(2), 39–54.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2564). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 43).* เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.

สุดเขต สกุลทอง. (2566). ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีผลต่อการบริหารแนวใหม่ กรณีศึกษาเทศบาลเมืองเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์รวมสมัย, 4*(1), 16–29.

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกุ่ม. (2568). *แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกุ่ม อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี*. เข้าถึงได้จาก http://www.bankum-sao.go.th/site /attachments /article/546/$RPV934V.pdf

อัครินทร์ สมศักดิ์ และคณะ. (2565). ศึกษาวิเคราะห์การส่งเสริมภาวะผู้นำท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 9*(10), 78–89.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis (3rd ed.).* New York: Harper & Row.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม*

FOACTORS AFFECTING THE VOTING RIGHTS OF PEOPLE IN SILALOI SUBDISTRICT AT SAM ROI YOT DISTRICT IN PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE BY APPLYING BUDDHADHAMMA.

วิมล จันทร์เทศ
Wimon Chanthet
อนุชา พละกุล
Anucha Phalakula
ดาวนภา เกตุทอง
Dawnapa Kettong
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
E-mail: wimonwongsamart@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสานวิธีครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย และ 3) นำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนในตำบลศิลาลอยที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป จำนวน 348 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่ศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยตามหลักสุจริต 3 ที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย ได้แก่ ด้านกายสุจริต และด้านมโนสุจริต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ในขณะที่ด้านวจีสุจริตไม่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย และ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม ด้วยหลักสุจริต ๓ ที่ได้จากผลการสัมภาษณ์ สามารถอธิบายผ่าน ๔ มิติ ได้แก่ การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การรักษาสิทธิทางการเมือง การสนับสนุนระบอบประชาธิปไตย และการดำรงอยู่ของประชาธิปไตย ประชาชนส่วนใหญ่มีความตื่นตัวและให้

* Received 24 June 2026; Revised 31 July 2026; Accepted 25 August 2026

ความสำคัญกับการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งใน มีพฤติกรรมการไปใช้สิทธิอย่างสม่ำเสมอ สะท้อนว่าประชาชนมีความตระหนักรู้และให้ความสำคัญต่อสิทธิทางการเมืองของตนเอง แสดงถึงการยอมรับและสนับสนุนหลักการประชาธิปไตยของประชาชน ทั้งในด้านแนวคิดและการปฏิบัติ บ่งชี้ว่าการรับรู้หรือความเชื่อมั่นเกี่ยวกับความมั่นคงและความยั่งยืนของระบอบประชาธิปไตยยังคงดำรงอยู่อย่างเข้มแข็ง

คำสำคัญ: หลักสุจริต 3, การมีส่วนร่วมทางการเมือง, พฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

Abstract

This mixed-methods research aimed to: (1) examine the level of electoral participation among citizens in Si Laloey Subdistrict; (2) investigate the factors affecting voter turnout; and (3) propose influencing factors based on the application of Buddhist principles. The quantitative sample consisted of 348 citizens aged 18 years and over, while qualitative data were obtained from 9 key informants. Quantitative data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis, whereas qualitative data were analyzed using descriptive content analysis. The findings revealed that: (1) the overall level of electoral participation among citizens was high; (2) factors based on the Threefold Virtue (Tri-Sujarit)-namely bodily conduct and mental conduct-significantly influenced electoral participation at the 0.001 level, while verbal conduct showed no significant effect; and (3) factors influencing electoral participation, derived from the application of Buddhist principles, can be explained across four dimensions: voting participation, protection of political rights, support for democracy, and the sustainability of the democratic system. Most citizens demonstrated strong awareness and consistent voting behavior, reflecting a high level of political consciousness and recognition of their political rights. This also indicates public acceptance and support for democratic principles, as well as continued confidence in the stability and sustainability of democracy.

Keywords: Threefold Purity (Su-carita 3), Political Participation, Voting Behavior

บทนำ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยยึดมั่นในหลักการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดสิทธิ เสรีภาพ และใช้อำนาจอธิปไตยผ่านการเลือกตั้งผู้แทน เพื่อทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ การบริหาร และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยการเลือกตั้งถือเป็นกลไกสำคัญที่สร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้ปกครองและเป็นวิธีการถ่ายโอนอำนาจโดยสันติ ขณะเดียวกันการไปใช้สิทธิเลือกตั้งยังเป็นทั้งสิทธิและหน้าที่พื้นฐานของพลเมือง ซึ่งมีส่วนเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสาธารณะและความตื่นตัวทางการเมือง (จิดาภา ยศวิลัย และคณะ, 2567) ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 21

ที่รับรองสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเสมอภาคผ่านการเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรม ในบริบทของประเทศไทย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560) ได้กำหนดแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะมาตรา 78 ที่มุ่งเน้นให้รัฐส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกมิติ รวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและการต่อต้านการทุจริต อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีกลไกทางกฎหมายและนโยบายรองรับอย่างเป็นรูปธรรม แต่ผลลัพธ์เชิงพฤติกรรมของประชาชนยังคงแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ สะท้อนให้เห็นข้อจำกัดของการใช้มาตรการเชิงโครงสร้างเพียงอย่างเดียวเมื่อพิจารณาบริบทเชิงพื้นที่ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป โดยประชาชนส่วนใหญ่มีความจำเป็นต้องเดินทางไปทำงานนอกเขตพื้นที่เพื่อหารายได้ อีกทั้งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ส่งผลให้ประชาชนให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพมากกว่าให้ความสำคัญในเรื่องการเมืองการปกครองที่เกิดขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา คนส่วนใหญ่ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การส่งเสริมพฤติกรรมการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพ จึงจำเป็นต้องขับเคลื่อนด้วยกระบวนการทางปัญญาและคุณธรรม

งานวิจัยร่วมสมัยในช่วงหลังการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562 และ 2566 ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ให้ความสำคัญกับนโยบาย ความสามารถ และภาพลักษณ์ของผู้สมัครมากขึ้น ขณะเดียวกัน ปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงและการมีส่วนร่วมที่ไม่ต่อเนื่องยังคงปรากฏในบางพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2560) สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างระหว่าง “กลไกทางกฎหมาย” กับ “พฤติกรรมของพลเมือง” ที่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาในระดับพื้นที่ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากข้อมูลการเลือกตั้งท้องถิ่นที่ผ่านมา พบว่าอัตราการมาใช้สิทธิของประชาชนอยู่ในระดับปานกลางเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยระดับประเทศ และยังปรากฏข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งในบางกรณี ประกอบกับลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ที่ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป ส่งผลให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองและการตัดสินใจเลือกตั้งอาจยังมีข้อจำกัดในบางมิติ ข้อมูลเชิงประจักษ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ตาม แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาในเชิงนโยบายและกฎหมายมักมุ่งเน้นการควบคุมพฤติกรรมภายนอก เช่น การกำหนดบทลงโทษหรือมาตรการป้องกันการทุจริต ซึ่งแม้จะมีความจำเป็น แต่ยังไม่เพียงพอในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนในระยะยาว ส่งผลให้เกิด “ช่องว่างการวิจัย” ในการอธิบายมิติด้านจิตสำนึก คุณธรรม และแรงจูงใจภายในของพลเมืองที่มีต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง ด้วยเหตุนี้ การนำหลักพุทธธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้ โดยเฉพาะหลัก “สุจริต 3” อันประกอบด้วย กายสุจริต วจีสุจริต และมโนสุจริต จึงเป็นแนวทางที่สามารถอุดช่องว่างดังกล่าวได้ เนื่องจากเป็นกรอบแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนาพฤติกรรมทั้งทางกาย วาจา และใจให้ตั้งอยู่บนความถูกต้องและความรับผิดชอบ อันจะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีเหตุผลและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

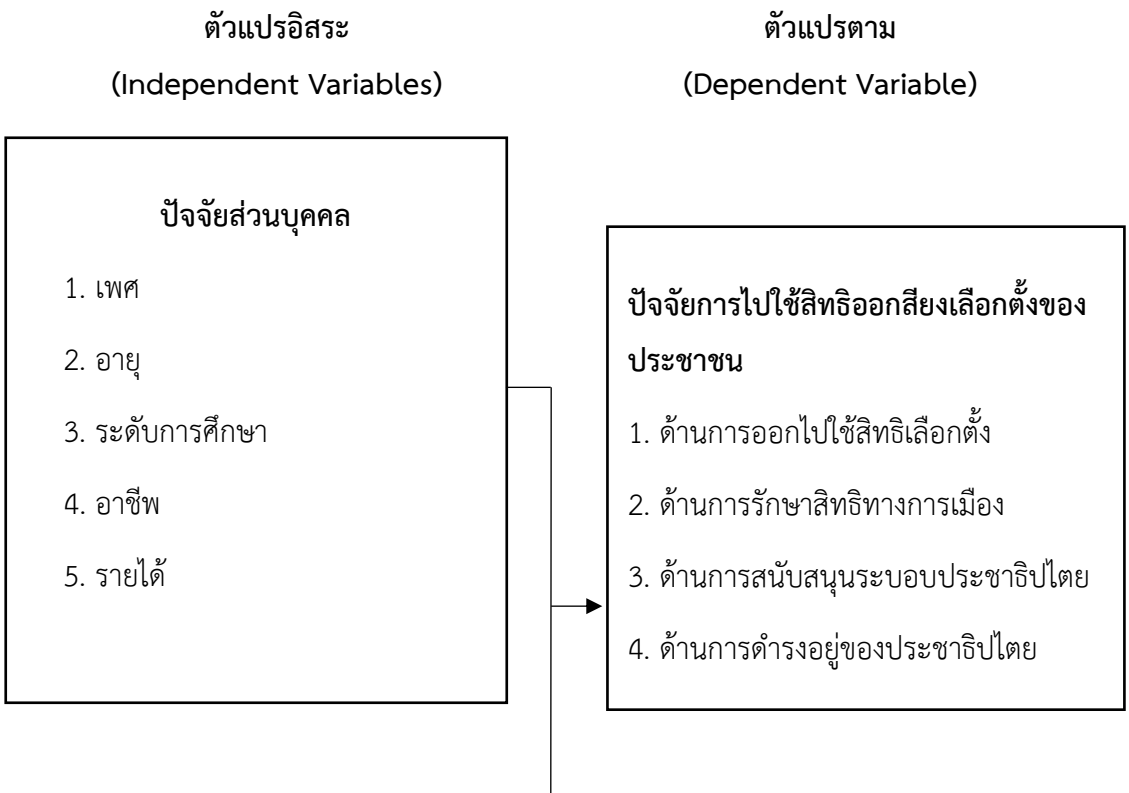
ดังนั้น การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม” จึงมีเป้าหมายเพื่อบูรณาการองค์ความรู้ทางรัฐศาสตร์และหลักพุทธธรรมในการอธิบายและพัฒนาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างการเลือกตั้งที่สุจริต เที่ยงธรรม และยั่งยืนในระดับท้องถิ่นต่อไป

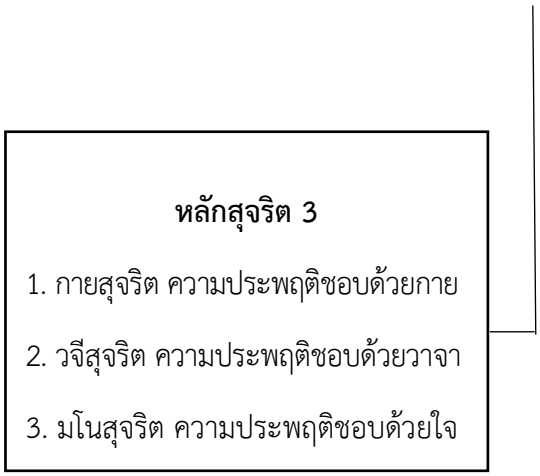
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อนำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้า รวบรวมเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประยุกต์ในการสนับสนุนการดำเนินงานวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม เพื่อกำหนด ตัวแปรอิสระ คือ หลักสุจริต 3 ประกอบด้วย 1. กายสุจริต ความประพฤติชอบด้วยกาย 2. วจีสุจริต ความประพฤติชอบด้วยวาจา และ 3. มโนสุจริต ความประพฤติชอบด้วยใจ ประยุกต์มาจากแนวคิดของ สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค (2539) และ ตัวแปรตาม คือ ปัจจัยการไปใช้สิทธิออกสียงเลือกตั้งของประชาชน ประกอบด้วย 1. ด้านการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 2. ด้านการรักษาสิทธิทางการเมือง 3. ด้านการสนับสนุนระบอบประชาธิปไตย และ 4. ด้านการดำรงอยู่ของประชาธิปไตย ประยุกต์มาจากแนวคิดของ จิดาภา ยศวิลัย (2567) มาเป็นกรอบการวิจัยดังนี้





แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ดังต่อไปนี้ดังนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 2,627 คน จากการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 จากสูตร จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 348 คน

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีหมู่บ้าน จำนวน ๙ หมู่บ้าน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ศึกษา จำนวน 3 หมู่บ้าน หมู่บ้านที่มีประชากรมากที่สุด ปานกลาง น้อยที่สุด ประกอบด้วย

- หมู่บ้านที่มีผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจำนวนมากที่สุด คือ หมู่ที่ 3 จำนวน 1,384 คน
- หมู่บ้านที่มีผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจำนวนปานกลาง คือ หมู่ที่ 2 จำนวน 840 คน
- หมู่บ้านที่มีผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจำนวนน้อยที่สุด คือ หมู่ที่ 6 จำนวน 403 คน

2. ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละหมู่บ้าน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากรอายุ ตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (n)
3	บ้านหนองคาง	1,384	183
2	บ้านนาปุ่ม	840	111
6	บ้านเขาโป่ง	403	54
รวม	ประชากร	2,627	348

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา มีประสบการณ์การสอนหรือการปฏิบัติธรรมไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีบทบาทในการเผยแผ่หรือจัดกิจกรรมทางศาสนาในชุมชน กลุ่มที่ 2 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน เป็นผู้มีความรู้ด้านรัฐศาสตร์ การบริหารราชการ การปกครองท้องถิ่น หรือการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ มีประสบการณ์วิชาการหรือการทำงานด้านการปกครองไม่น้อยกว่า 3 ปี กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน ดำรงตำแหน่งผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เช่น นายก อบต., รองนายก, เลขานุการ) มีประสบการณ์บริหารงานระดับองค์กรไม่น้อยกว่า 2 ปี และมีบทบาทในการตัดสินใจหรือวางแผนงานในชุมชน และ กลุ่มที่ 4 ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน เป็นผู้นำชุมชนที่มีบทบาทในการประสานงานกับชาวบ้านหรือจัดกิจกรรมชุมชน มีความรู้และเข้าใจปัญหา ความต้องการ และบริบทของชุมชน รวมผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น จำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกจากผู้เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม โดยกลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาให้ความรู้และแนวทางด้านหลักธรรม กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ให้มุมมองด้านการบริหารและนโยบาย ส่วนผู้บริหารท้องถิ่นและผู้นำชุมชนสะท้อนประสบการณ์จริงและผลกระทบต่อชุมชน ทำให้สามารถศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสุจริต 3 กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนได้อย่างครบถ้วน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสุจริต ๓ จำนวน 9 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด มีการประเมินค่าแบบ ลิเคิร์ท สเกล (Likert Scale) ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีจำนวน 12 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิดมีการประเมินค่าแบบลิเคิร์ท

สเกล (Likert Scale) ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัย (content validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้เหมาะสม ซึ่งจากการคำนวณหาค่า IOC ครั้งนี้ได้เท่ากับ 1 และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของแบบสอบถามในภาพรวมทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.740

2. แบบสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือวิจัย ซึ่งเป็นการใช้คำถามปลายเปิดที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถออกความเห็นหรือให้ข้อมูลได้อย่างเปิดกว้าง ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการประยุกต์ตามหลักสุจริต 3

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากประชาชนในพื้นที่

2. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 348 ชุด

3. รวบรวมแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency) และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสจิต 3 และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นสถิติที่ใช้วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อพยากรณ์ตัวแปรตามหนึ่งตัว ซึ่งส่งผลมาจากตัวแปรอิสระตั้งแต่สองตัวขึ้นไป ที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิดตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

1) วางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อคำหรือข้อความที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ แล้วแบ่งไว้เป็นประเภท (Categories) เพื่อให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอ และสามารถตัดสินได้ว่าจะดึงคำหรือข้อความใดออกมาจากเอกสารหรือตัวบทและจะทิ้งคำหรือข้อความใดออกไป

2) คำนึงถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์โดยมีการโยงเข้ากับกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความกว้างขึ้น และนำไปสู่การอ้างใช้กับข้อมูลอื่นๆ ได้

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 18-30 ปี มีการศึกษาระดับ มัธยมศึกษา/ปวช. ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท

1. ระดับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวม

การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	4.09	0.44	มาก
2. ด้านการรักษาสิทธิทางการเมือง	4.34	0.39	มาก
3. ด้านการสนับสนุนระบอบประชาธิปไตย	4.25	0.41	มาก
4. ด้านการดำรงอยู่ของประชาธิปไตย	3.45	0.29	ปานกลาง
รวม	**4.03**	0.27	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.03, S.D.=0.27) โดย เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ด้าน การรักษาสิทธิทางการเมือง ($\bar{X}$ =4.34, S.D.=0.39) รองลงมาด้านการสนับสนุนระบอบประชาธิปไตย ($\bar{X}$ =4.25, S.D.=0.41) ด้านการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ($\bar{X}$ =4.09, S.D.=0.44) และ ด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ด้านการดำรงอยู่ของประชาธิปไตย ($\bar{X}$ =3.45, S.D.=0.29) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณของหลักสุจริต 3 ที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

(n=348)

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	10.107	3	3.369	74.876	0.001*
Residual	15.479	344	0.045		
Total	**25.586**	**347**			

*มีค่านัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์หลักสุจริต 3 ที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ค่า Sig เท่ากับ 0.001 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 นั้นคือยอมรับสมมติฐานการวิจัย

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย หลักสุจริต 3 ประกอบด้วย 1) กายสุจริต การประพฤติทางกาย 2) วจีสุจริต การประพฤติทางวาจา 3) มโนสุจริต การประพฤติทางใจ ร่วมกัน ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้สถิติการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยมีผลการศึกษาดังนี้

ตารางที่ 3 หลักสุจริต 3 ที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หลักสุจริต 3	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	S.E.	β		
ค่าคงที่	1.540	0.184		8.391	0.001
กายสุจริต(X1)	0.401	0.041	0.424	9.879	0.001
วจีสุจริต(X2)	0.001	0.039	0.002	0.036	0.971
มโนสุจริต(X3)	0.244	0.026	0.441	9.539	0.001

R=0.629 , R^2 =0.395 , Adj. R^2 =0.390 , S.E. =0.21212 F =74.876 , p-value=0.001

จากตารางที่ 3 พบว่า หลักสุจริต 3 ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ 0.001 ได้แก่ ด้านกายสุจริต มโนสุจริต ร้อยละ 39.5 ในขณะที่ปัจจัยด้านวจีสุจริต (X2) ไม่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. = 0.971) สามารถนำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มาสร้างสมการในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตราฐานได้

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการประยุกต์ตามหลักสุจริต 3

การนำหลักสุจริต ๓ มาประยุกต์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แบ่งได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านกายสุจริต ประชาชนควรยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบการเลือกตั้งอย่างเคร่งครัด 2) วจีสุจริต แม้ข้อมูลเชิงคุณภาพจะสะท้อนว่าประชาชนคาดหวังให้มีวจีสุจริต แต่ในทางปฏิบัติเชิงปริมาณกลับพบว่า ปัจจัยนี้ไม่มีอิทธิพลมากพอที่จะขับเคลื่อนพฤติกรรมการไปลงคะแนนเสียง 3) มโนสุจริต รัฐควรมีบทบาทในการให้ความรู้และคำชี้แนะที่ถูกต้องแก่ประชาชน เพื่อส่งเสริมการตัดสินใจทางการเมืองอย่างมีเหตุผลและตั้งอยู่บนประโยชน์ส่วนรวม ไม่ยึดถือประโยชน์ส่วนตนหรือความลำเอียงแบบเลือกที่รักมักที่ชัง โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และการตระหนักถึงคุณค่าของประชาธิปไตยและสิทธิทางการเมืองของประชาชน จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างมีคุณภาพ และทำให้กระบวนการประชาธิปไตยดำเนินไปอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน 2) ด้านการรักษาสิทธิทางการเมือง ประชาชนส่วนใหญ่ตระหนักว่าสิทธิเลือกตั้งเป็นสิทธิพื้นฐานทางการเมืองที่สำคัญของตนเอง จึงให้ความสำคัญกับการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อรักษาสิทธิและแสดงบทบาทของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 3) ด้านการสนับสนุนระบอบประชาธิปไตย การสนับสนุนระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนอย่างชัดเจน โดยประชาชนที่มีความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยมักมองว่าการเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการแสดงพลังของประชาชนในการกำหนดทิศทางของประเทศ 4) ด้านการดำรงอยู่ของประชาธิปไตย การดำรงอยู่ของระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน โดยประชาชนส่วนใหญ่มองว่าการเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญในการรักษาและสืบสานระบอบประชาธิปไตยให้ดำเนินต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะประชาชนที่มีอายุมาก และมีระดับการศึกษาสูง มักมีแนวโน้มไปใช้สิทธิ

ออกเสียงเลือกตั้งมากกว่า ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ตามแนวคิดของ Verba และ Nie (1972) ที่ระบุว่า ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของบุคคล (Socioeconomic Status: SES) มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในหน้าที่พลเมืองมากกว่า ส่งผลให้มีแนวโน้มการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงไกร พัฒนะโชติ ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ที่พบว่า ปัจจัยด้านการศึกษาและอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการไปใช้สิทธิออกสียงเลือกตั้งของประชาชนในระดับปานกลางถึงมาก

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1) ด้านการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ประชาชนสนใจออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีความเห็นว่าการเลือกตั้ง สร้างความชอบธรรมให้แก่ระบบการปกครอง อีกทั้งการเลือกตั้งเป็นการสะท้อนทัศนคติของสาธารณชนต่อนโยบายของรัฐบาลและกำหนดแนวทางของนโยบายการบริหาร และรัฐบาลที่เป็นอยู่ผลงานเป็นอย่างไรควรเปลี่ยนรัฐบาลหรือไม่ ที่สำคัญคือการเลือกตั้งเป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ณัฐกาญจน์ เข็มนาค (2563) ได้วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2562 ในตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2562 ในตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม/สมาคม องค์กรทางการเมือง อยู่ในระดับมาก เกรียงไกร พัฒนะโชติ ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก

2) ด้านการรักษาสิทธิทางการเมือง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก การเลือกตั้งเป็นการสร้างความชอบธรรมให้แก่ระบบการปกครอง ในการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหรือผู้ปกครองโดยสันติ และเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐนั้น การไปเลือกตั้งทำให้บ้านเมืองเกิดความสงบ และการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อส่งเสริมคนดีให้เข้ามาบริหารบ้านเมือง ตามหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ที่ทุกคนมีความเสมอภาค มีเสรีภาพ ปกครองโดยกฎหมาย และยึดเสียงข้างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิ่นอนงค์ ทองบ่อ (2563) ได้วิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสร้อยทอง ปญฺญาวุโธ (ประทุมทอง) (2563) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม”ผลการวิจัยพบว่า ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง เป็นการรักษาสิทธิทางการเมืองของประชาชน อยู่ในระดับมาก

3) ด้านการสนับสนุนระบอบประชาธิปไตย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก การเลือกตั้งสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ส่วนหนึ่งจากสถานการณ์การชุมนุม เคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อการส่งเสริมหรือคัดค้านส่งผลกับเศรษฐกิจ ทำให้ตัดสินใจไปใช้สิทธิ เลือกตั้ง เช่น การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหรือผู้ปกครองโดยสันติ การเลือกตั้งส่งผลต่อความเป็นอยู่และ เศรษฐกิจโดยรวม จึงไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อแสดงให้รัฐบาลรู้ว่าประชาชนเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย นโยบายของพรรคเป็นความหวังของประชาชน จึงเกิดการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ดาวเรือง นาคสวัสดิ์ (2559) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุโขทัย ในห้วงเวลา ปี พ.ศ.2559” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

4) ด้านการดำรงอยู่ของประชาธิปไตย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ประชาชนมีความความตื่นตัวทางการเมือง การออกไปเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของงประชาชน ซึ่งทำให้ประเทศชาติมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สร้างการส่วนร่วมทางการเมือง ในการแสดงความคิดเห็น เจตนารมณ์ และความรับผิดชอบของประชาชนต่อสังคม ประเทศชาติ การเลือกตั้งเป็นการสร้างความเสมอภาคของประชาชนในสังคมตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประชาธิปไตยจะคงอยู่หากประชาชนทุกคนมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐกาญจน์ เข็มนาค (2563) ได้วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2562 ในตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินการของพรรคการเมือง อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยงยุทธ พงษ์ศรี (2561) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปทุมธานี : ศึกษาในห้วงเวลา ปี พ.ศ. 2562” ผลการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์เชิงลึกพบว่า “ด้านวจีสุจริต” ไม่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่แตกต่างจากกรอบแนวคิดเชิงพุทธธรรมที่ให้ความสำคัญกับการสื่อสารที่ถูกต้องและการรับข้อมูลอย่างมีสติ สามารถอภิปรายได้ในหลายมิติ กล่าวคือ

ประการแรก บริบททางสังคมการเมืองในระดับท้องถิ่นอาจทำให้การตัดสินใจของประชาชนไม่ได้ขึ้นอยู่กับข้อมูลข่าวสารเชิงเหตุผลเพียงอย่างเดียว แต่สัมพันธ์กับเครือข่ายทางสังคม ความคุ้นเคย หรือความสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับผู้สมัคร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเมืองเชิงอุปถัมภ์ (Patron-Client System) ที่ยังคงมีบทบาทในสังคมไทย

ประการที่สอง การเปลี่ยนแปลงของสื่อสารมวลชนและสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลจำนวนมากแต่ขาดการกลั่นกรอง ส่งผลให้ข้อมูลข่าวสารไม่ได้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเท่าที่ควร หรืออาจเกิดภาวะ “ข้อมูลล้นเกิน” (Information Overload) จนประชาชนเลือกใช้ประสบการณ์หรือความเชื่อเดิมมากกว่าการพิจารณาข้อมูลใหม่

ประการที่สาม ในมิติของพุทธธรรม แม้ว่าวจีสุจริตจะเน้นการพูดความจริงและการสื่อสารที่ถูกต้อง แต่การตัดสินใจเลือกตั้งอาจขึ้นอยู่กับ “มโนสุจริต” (ความคิดที่ถูกต้อง) และ “กายสุจริต” (การปฏิบัติที่ถูกต้อง) มากกว่า กล่าวคือ ประชาชนอาจตัดสินใจจากเจตนาและค่านิยมภายใน มากกว่าการรับฟังข้อมูลภายนอก

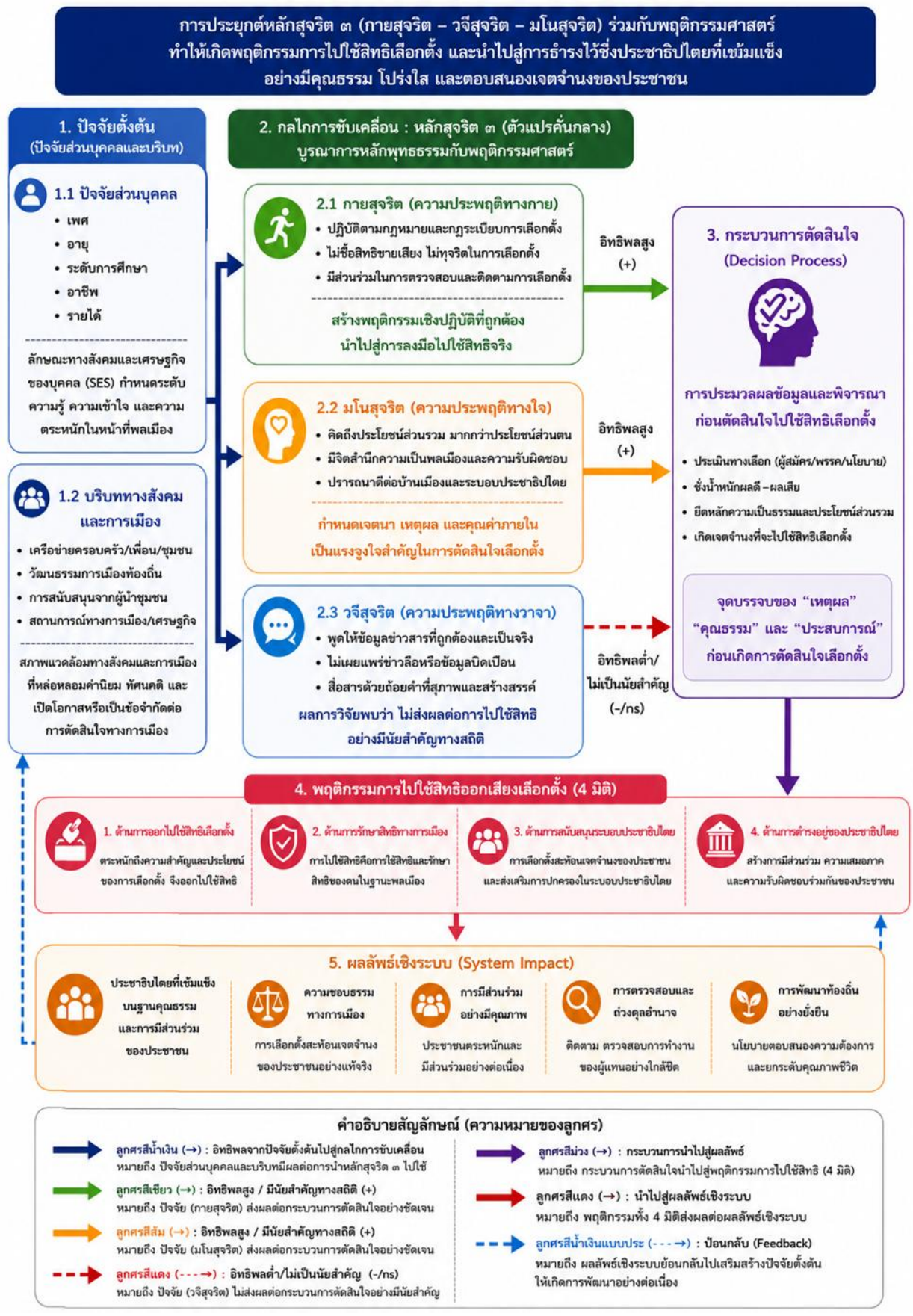
ข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ไม่ควรมุ่งเน้นเพียงการให้ข้อมูลข่าวสาร แต่ควรส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ การสร้างจิตสำนึกทางการเมือง และการพัฒนาคุณธรรมควบคู่กันไป

3. การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม

พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ประชาชนปฏิบัติตามกฎระเบียบการเลือกตั้งทุกประการ ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และข้อมูลที่เป็นจริงต่อการเลือกตั้งแก่บุคคลที่ใกล้ชิดและที่รู้จัก และตัดสินใจไปเลือกตั้งด้วยความเป็นธรรมและมีความชอบธรรมไม่เห็นแก่ผลประโยชน์จากนักการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูศรีธรรมวิเทศ (ประเสริฐ ปุณฺโญภาโส) (2564) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนได้พิจารณา และประชาสัมพันธ์สนับสนุนประชาชนให้ตรวจสอบรายชื่อ สิทธิการเลือกตั้ง ก่อนถึงวันเลือกตั้ง และติดตามผลการทำงานหลังการเลือกตั้งและเลิกการซื้อสิทธิขายเสียง ปฏิบัติตนตามหลักสุจริต 3 ปฏิบัติตามกฎทางราชการ พูดแนะนำในข้อมูลที่เป็นจริง ปรารถนาดีต่อการเลือกตั้ง และยังสอดคล้องกับ กมล ตันจินวัฒนกุล (2555) ได้วิจัยเรื่อง “หลักสุจริต” พบว่า หลักสุจริตซึ่งเป็นหลักกฎหมาย ทั่วไปที่เป็นเหมือนเสาหลักของกฎหมายทั้งระบบไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย เอกชนหรือกฎหมายมหาชน เพื่อการใช้และการตีความก็ต้องอยู่บนพื้นฐาน ของหลักสุจริตซึ่งจะเป็นตัวเชื่อมต่อที่สำคัญที่ทำให้ตัวบทกฎหมายอำนวยความยุติธรรมได้อย่างแท้จริง เพื่อรักษาไว้ซึ่งจริยธรรมและศีลธรรมในสังคม คำว่าสุจริตเป็นถ้อยคำที่ปรากฏขึ้นในกฎหมายที่พบเห็นเสมอ เป็นต้น และ คนอง วังฝายแก้ว (2560) ได้วิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต 3” ผลการวิจัยพบว่า นโยบาย กลไก และกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลัก สุจริต 3 ของนักการเมืองท้องถิ่น นโยบายการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของภาครัฐ ที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ในการขับเคลื่อนในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักการเมืองท้องถิ่น นโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต 3 ทั้งนี้ เมื่อเชื่อมโยงกับผลที่พบว่าวจีสุจริตไม่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ อาจสะท้อนว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมในบริบทจริงของสังคม จำเป็นต้องพัฒนาในเชิงคุณภาพมากกว่าปริมาณ กล่าวคือ ไม่ใช่เพียงการสื่อสารข้อมูลที่ถูกต้อง แต่ต้องสร้างความเข้าใจเชิงลึกและการตระหนักรู้ภายในของประชาชน เพื่อให้หลักธรรมสามารถส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองได้อย่างแท้จริง

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม พบว่า การตัดสินใจไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย ถูกขับเคลื่อนโดย “มโนสุจริต” และ “กายสุจริต” มากกว่า “วจีสุจริต” เพราะการตัดสินใจไม่ได้ขึ้นอยู่กับข้อมูลข่าวสารเพียงอย่างเดียว แต่สัมพันธ์กับความเชื่อ ค่านิยม ประสบการณ์เดิม และโครงข่ายทางสังคมในระดับท้องถิ่น การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย เกิดจากการบูรณาการ “กายสุจริต” (การประพฤติชอบทางกาย) และ “มโนสุจริต” (การประพฤติชอบทางใจ) ซึ่งเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนพฤติกรรม มากกว่า “วจีสุจริต” (การประพฤติชอบทางวาจา) ที่ไม่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น การส่งเสริมประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น จึงควรมุ่งพัฒนาจิตสำนึกและพฤติกรรมเชิงปฏิบัติ ควบคู่กับการสร้างค่านิยมทางการเมืองที่ดี เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างสุจริต โปร่งใส และสะท้อนเจตจำนงของประชาชนอย่างแท้จริง มาใช้เป็นแนวทางได้องค์ความรู้ใหม่ดังแผนภาพที่ 2



แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปการวิจัยได้ทราบถึง 1) ระดับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมประชาชนมีระดับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงความตระหนักในหน้าที่พลเมืองและความสำคัญของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะกลุ่มที่มีอายุมากและมีระดับการศึกษาสูงมีแนวโน้มไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่ากลุ่มอื่น 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุและระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และผลการวิเคราะห์เชิงสถิติพบว่า ด้านกายสุจริตและมโนสุจริตส่งผลต่อการไปใช้สิทธิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ด้านวจีสุจริตไม่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม กล่าวคือ ประชาชนมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบการเลือกตั้ง ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และตัดสินใจเลือกตั้งอย่างสุจริตเป็นธรรม ไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตน โดยกายสุจริตและมโนสุจริตเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้ง ส่วนวจีสุจริตยังไม่ปรากฏผลเชิงนัยสำคัญ สะท้อนว่าการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองควรเน้นการเสริมสร้างจิตสำนึก คุณธรรม และกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ควบคู่กับการให้ข้อมูลข่าวสาร ข้อเสนอแนะประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1.) องค์การบริหารส่วนตำบลศิลาลอยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมอบรมหรือเวทีให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง รวมทั้งขั้นตอนและวิธีการใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างถูกต้อง เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจและสามารถใช้สิทธิได้อย่างมีคุณภาพ

2) ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ และบุคคลต้นแบบในชุมชนควรมีบทบาทในการส่งเสริมการประพฤติปฏิบัติตามหลักสุจริต 3 โดยการเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้สิทธิเลือกตั้ง และการรณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนร่วมกันปฏิเสธการซื้อสิทธิขายเสียง

3) หน่วยงานภาครัฐควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ถูกต้องและเป็นกลาง เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง ลดปัญหาการเผยแพร่ข้อมูลเท็จหรือข่าวลวงเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

4) หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ และเฝ้าระวังกระบวนการเลือกตั้งในระดับชุมชน เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างโปร่งใสและสะท้อนเจตนารมณ์ที่แท้จริงของประชาชน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาปัจจัยอื่นที่อาจส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เช่น ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และสื่อสารมวลชน

2) ควรขยายพื้นที่การศึกษาไปยังตำบลหรือจังหวัดอื่น เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัย

3) ควรศึกษาแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมอื่นๆ ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

4) ควรให้มีการวิจัยเชิงทดลองหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมการเลือกตั้งตามหลักพุทธธรรมที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปทดลองปฏิบัติจริงในชุมชนอื่น

บรรณานุกรม

กมล ตันจินวัฒนกุล. (2555). หลักสุจริต. *วารสารกระบวนการยุติธรรม, 5*(2), 79–89.

คนอง วังฝายแก้ว. (2560). *การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต 3.* สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จิดาภา ยศวิลัย และคณะ. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2562 ของประชาชนเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 7*(1), 14-26.

ณัฐกาญจน์ เข็มนาค. (2563). *พฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2562 ในตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา [สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต].* บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ดาวเรือง นาคสวัสดิ์. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุโขทัยในห้วงเวลาปี พ.ศ. 2559 [วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง].* วิทยาลัยสื่อสารการเมือง, มหาวิทยาลัยเกริก.

ปิ่นอนงค์ ทองบ่อ. (2563). *การเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา [สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต].* บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูศรีธรรมวิเทศ (ประเสริฐ ปณฺโฑโส). (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร [สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต].* บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสร้อยทอง ปณฺณาวุโธ (ประทุมทอง). (2563). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม [สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต].* บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ยงยุทธ พงษ์ศรี. (2561). *ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปทุมธานี: ศึกษาในห้วงเวลาปี พ.ศ. 2562 [วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารการเมือง].* วิทยาลัยสื่อสารการเมือง, มหาวิทยาลัยเกริก.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560). *134(40 ก)*, 1-90. ราชกิจจานุเบกษา.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2560). *แผนยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579).* โรงพิมพ์รัฐสภา.

สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Yamane, T. (1973). Statistics: An introductory analysis (3rd ed.). New York: Harper & Row.

การเมืองในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน*

POLITICS IN THE LITERATURE OF KHUN CHANG KHUN PHAEN

พัฒนพงษ์ ธงหาร
Pattanapong Tonghan
ลักขณา รุ่งโรจน์
Lakkana Rungrot
จิราณีย์ พันมูล
Jiranee Phanmool
ออมวจี พิบูลย์
Ormwajee Pibool
นรพัชร เสาธงทอง
Norapat Soathongtong
ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ, ประเทศไทย
Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Thailand
E-mail: norapat8357@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้เพื่ออธิบายความเป็นมาของวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน และถอดความการเมืองในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน โดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับแนวคิดและปรากฏการณ์ทางการเมืองของประเทศไทย พบว่าความเป็นมาของวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน มีความสำคัญต่อการเรียนรู้โครงสร้างทางสังคมในยุคกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ต่อมาได้เรียบเรียงเป็นลายลักษณ์อักษรในสมัยรัตนโกสินทร์ เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนจึงเป็นวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และการเมืองในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน อธิบายผ่านประเด็นสำคัญ 4 ประการได้แก่ 1) โครงสร้างการเมืองภายใน ซึ่งมีศูนย์กลางอำนาจภายใต้ฐานคิดแบบเทวสิทธิ์และเทวราชา ซึ่งได้รับสิทธิ์ในอำนาจการปกครองจากเทพเทวดาหรือมีเชื้อสายมาจากเทพ มีโครงสร้างของขุนนางศักดินาเป็นกลไกในการแบ่งเบาการบริหารราชการแผ่นดิน แนวคิดดังกล่าวคือจุดกำเนิดที่ทำให้เกิดระบบชนชั้น 2)โครงสร้างการปกครองหัวเมือง คือ การรักษาดุลอำนาจระหว่างรัฐรวมศูนย์ กล่าวถึงการรักษาดุลอำนาจไว้หลายประการ เช่นการแต่งงานเพื่อความสัมพันธ์การเมือง การส่งขุนศึกคนสำคัญไปปกครองเมืองหน้าด่าน การส่งขุนนางที่ชำนาญด้านการค้าหรือเกษตรกรรมไปดูแลพื้นที่ทางการเกษตร และแนวทางการขยายพระราชอำนาจคือการทำสงคราม 3) การจัดระเบียบเมืองและการควบคุมทางสังคม คือ การรักษาความสงบ

* Received 25 April 2026; Revised 26 July 2026; Accepted 7 August 2026

สุขของสังคมโดยรวม ซึ่งใช้ทั้งหลักกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร และการควบคุมโดยใช้หลักจารีต 4) รัฐจารีตกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โครงสร้างเศรษฐกิจเป็นภาพสะท้อนของรัฐเกษตรกรรม ใช้ความเชื่อแบบพุทธผสมผีเป็นกุศโลบายสำคัญในการโน้มน้าวให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใสศรัทธา

คำสำคัญ: การเมือง, วรรณกรรม, ขุนช้าง-ขุนแผน

Abstract

This article aims to explain the origins of the Khun Chang Khun Phaen epic and interpret its political themes. By studying relevant documents, texts, and research, the analysis connects these findings to political concepts and phenomena in Thailand. The study finds that the origins of Khun Chang Khun Phaen are significant for understanding the social structure of the late Ayutthaya period. Later, it was compiled into written form during the Rattanakosin period, making it an early Rattanakosin-era epic. The political aspects of Khun Chang Khun Phaen are explained through four key aspects: 1) The internal political structure, characterized by a centralized power base based on the concepts of divine right and divine kingship, where those powers of governance were derived from or derived from divine ancestry. The feudal lord system served as a mechanism to distribute administrative burdens. This concept is the origin of the class system. 2) The structure of provincial governance, concerning the maintenance of a balance of power between centralized states. This balance of power is described in various ways, such as political marriages, sending important military leaders to govern frontier towns, sending skilled officials in trade or agriculture to oversee agricultural areas, and the expansion of royal power through warfare. 3) City organization and social control, concerning the maintenance of overall social peace and stability. This involved both written laws and customary control. 4) The traditional state and its economic driving force: The economic structure reflected the agrarian state, using a blend of Buddhist and animistic beliefs as a key strategy to persuade the people to have faith and devotion.

Keywords: Politics, Literature, Khun Chang Khun Phaen

บทนำ

การเมืองในความหมายของฌาคส์ ร็องซีแยร์ นั้นก็หมายความถึงวิธีการในการตีกรอบ การจัดระบบระเบียบการรับรู้ การแสดงออก การกระทำและการพูดของคนในสังคมที่มีผลให้ข้อมูลเฉพาะบางอย่างสามารถปรากฏหรือไม่ปรากฏในฐานะที่เป็นข้อมูล รวมตลอดถึงการอนุญาตให้มีหรือไม่มีผู้แสดงหรือตัวกระทำเฉพาะแบบหนึ่ง เมื่อเป็นเช่นนี้การเมืองของวรรณกรรมสำหรับร็องซีแยร์ก็คือวรรณกรรมในฐานะที่เป็นวรรณกรรมที่มีบทบาทในการจัดระเบียบว่าอะไรควรจะปรากฏและควรได้รับการพูดถึง การเมืองของวรรณกรรมคือการที่วรรณกรรมใน

ฐานะวรรณกรรมเข้าไปเกี่ยวข้องกับระบบการแบ่งแยกการรับรู้ในสังคมเพื่อสร้างประสบการณ์เฉพาะแบบหนึ่ง (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2556) หรือการเมืองเป็นเรื่องของการที่มีคนกลุ่มหนึ่งใช้อิทธิพลต่อคนอีกกลุ่มหนึ่งเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม สิ่งที่มีคุณค่าทางสังคมในที่นี้มีได้หลายอย่าง เช่น อำนาจ ความศรัทธานับถือ ความยุติธรรม ความนิยมชมชอบ (ชลธิศ ธีระฐิติ, 2551)จากการสืบค้นยังพบว่าการเมืองก็คือสิ่งที่ภาษาสร้างขึ้น ถ้าการเมืองเป็นเรื่องของภาษาและความหมายของภาษาก็มิได้หยุดนิ่งหากแต่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย นั่นจึงไม่มีความจริงทางการเมืองที่เป็นสากลเที่ยงแท้ไม่เปลี่ยนแปลง อาจกล่าวได้ว่าเราสามารถศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองผ่านการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของงานวรรณกรรมได้ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2556) สื่อวรรณกรรมเป็นผลิตผลทางความคิดและความรู้สึกของมนุษย์เป็นสื่อหนึ่งที่เกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจหรืออิทธิพลบางประการในวัฒนธรรมสังคมที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประพันธ์ สิ่งที่เรียกว่าความจริงจึงดำรงอยู่ด้วยการสร้างและการจัดระบบระเบียบของภาษาโดยผ่านการบอกเล่า(วรรณกรรม) และในพื้นที่ของวงวรรณกรรมเองก็ต้องมีการเกิดการตีความและเกิดการสร้างความเข้าใจ...มีอำนาจในการประดิษฐ์สร้างและนำเสนออุดมการณ์บางอย่างหรือแม้กระทั่งสามารถปกปิดกีดกันอุดมการณ์บางอย่างก็ย่อมได้ (อัคร ปัจจักขะภัติ, 2552) วรรณกรรมเรื่อง ขุนช้างขุนแผน เป็นวรรณคดีสำคัญของไทยที่สะท้อนภาพระบบสังคมไทยในสมัยอยุธยาได้อย่างชัดเจน เหตุจากวรรณคดีขุนช้างขุนแผนเป็นการเรียบเรียงของผู้ประพันธ์ที่มีการหยิบยกเรื่องราวของชีวิตมาพรรณนาให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางสังคมในยุคสมัย

การศึกษาวรรณกรรมจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะได้ศึกษาสภาพชีวิตและสังคม ทั้งที่ปรากฏในพงศาวดารและประวัติศาสตร์ และอาจจะมีบางแง่มุมที่ปรากฏเฉพาะในวรรณกรรม (สมพร มันจะสูตร, 2524) การศึกษาของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองในยุคอดีตนั้น มักจะทำการศึกษาจากเอกสาร หรือการใช้วรรณกรรมที่มีการสอดแทรกคติคิดและบรรทัดฐานตามหลักของจารีต เป็นสื่อกลางในการศึกษาของรัฐไทยในยุคอดีต วรรณกรรมหลายฉบับยังคงเป็นสื่อกลางในการส่งถ่ายหลักจารีตและฐานคิดที่สำคัญสำหรับชนชั้นนำทางการเมือง ดังนั้นวรรณกรรมในมุมมองของผู้เขียนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการส่งถ่ายความรู้จากยุคอดีตไปสู่ยุคปัจจุบัน โดยมีภาษาและทักษะการตีความตามหลักของญาณวิทยาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เราสามารถถอดความองค์ความรู้ในอดีตที่ซ่อนอยู่ในวรรณกรรม มาใช้เป็นแนวทางสำคัญในการศึกษา และทำความเข้าใจบริบททางการเมืองของสังคมในแต่ละยุคสมัย สื่อวรรณกรรมจึงมิใช่สื่ออันบริสุทธิ์เป็นธรรมชาติหรือเป็นกลาง แต่เกิดจากการสรรสร้างฝากฝังความทรงจำผลิตซ้ำและตอกย้ำอุดมการณ์ทางการเมืองบางอย่างให้ผู้อ่านและผู้ฟังเชื่อและเห็นคล้อยตาม โดยในพื้นที่เช่นนี้มนุษย์ถูกทำให้เป็นเพียงสิ่งสร้างสรรค์ทางอุดมการณ์ที่ถูกแปรรูปจากมนุษย์ที่เป็นรูปธรรมให้กลายเป็นวัตถุที่ถูกปลูกฝังความต้องการ ความรู้สึก ความคิดและความเชื่อ ซึ่งประกอบสร้างความจริงจากวาทกรรม

จากความสำคัญดังกล่าว วรรณกรรมขุนช้างขุนแผนแม้จะกล่าวถึงสังคมไทยสมัยอยุธยา แต่หลายประเด็นยังสามารถเชื่อมโยงกับสังคมไทยปัจจุบันได้อย่างน่าสนใจ ซึ่งประเด็นสำคัญที่ผู้ศึกษากำหนดขอบเขตมุ่งเน้นศึกษาประกอบด้วย นัยยะทางการเมือง ได้แก่ ระบบเทวราชาปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้คนในชนชั้นต่าง ๆ การสถาปนาระบบศักดินา ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ การใช้กฎหมายในการควบคุมทางสังคม การแต่งงานเชื่อมความสัมพันธ์ทางการเมือง การเกิดขึ้นของเอกะบุรุษ นัยยะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ระบบการจัดเก็บอากร ระบบ

เศรษฐกิจยังชีพ ลักษณะรัฐเกษตรกรรม นัยยะทางสังคมวัฒนธรรม ได้แก่ วัดในฐานะศูนย์กลางความรู้ของชุมชน การใช้ระบบจารีต ในการควบคุมทางสังคม ความเชื่อในไสยศาสตร์

ความเป็นมาของวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน

ขุนช้างขุนแผน เป็นวรรณกรรมที่มีทั้งมิติประวัติศาสตร์และสะท้อนวิถีชีวิต ค่านิยม และระบบการปกครองในสมัยอยุธยาตอนปลาย ผ่านโครงเรื่องความรักสามเส้าอันซับซ้อนระหว่าง ขุนแผน ขุนช้าง และนางวันทอง โดยมีพระพันวษาเป็นประมุขแห่งรัฐ การดำเนินเรื่องถูกนำเสนอผ่านความขัดแย้งเชิงโครงสร้างของสังคมศักดินาที่มีความเชื่อทางคติชนวิทยาเป็นองค์ประกอบ โดยมีความขัดแย้งอันเกิดจากการแย่งชิงความรักระหว่างขุนแผนและขุนช้าง ซึ่งทั้งสองคือตัวละครที่เสมือนเป็นตัวแทนของระบบไพร่และขุนนางศักดินา แต่ในท้ายที่สุดกลับจบลงด้วยการประหารชีวิตนางวันทองเนื่องจากอคติทางศีลธรรมของสังคมปิตาธิปไตย ตัวบทมีความโดดเด่นอย่างยิ่งในฐานะวรรณกรรมที่ผสมผสานคติความเชื่อด้านไสยเวทพุทธาคม บริบทของสงครามที่สะท้อนโครงสร้างระหว่างรัฐ และองค์ความรู้ที่อยู่ในรูปแบบของภูมิปัญญาได้อย่างแยบคาย โดยในวรรณกรรมกล่าวถึงเมืองสุพรรณบุรี กาญจนบุรี คาบเกี่ยวกับล้านนาโดยมีกรุงศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางของอำนาจ

จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นดินแดนที่มีความรุ่งเรืองในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี และยังเป็นเมืองอู่ข้าวอู่น้ำที่สำคัญในการทำศึกสงคราม นอกจากนี้ยังเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่ขึ้นชื่อในเรื่องวรรณคดีอีกด้วย และเมื่อพูดถึงวรรณคดีที่ขึ้นชื่อก็คงหนีไม่พ้นวรรณคดี เรื่อง “ขุนช้าง-ขุนแผน” ซึ่งว่ากันว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ระหว่าง พ.ศ. 2034 -2072 (ชลธิชา บุญประเสริฐ, 2563) วรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผนเป็นวรรณคดีไทยที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้โครงสร้างทางสังคมในยุคสมัยอยุธยาตอนกลางถึงตอนปลาย ถ่ายทอดผ่านการขับเสภา จนกระทั่งได้มีการเรียบเรียงเป็นลายลักษณ์อักษรในสมัยรัตนโกสินทร์ เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนจึงเป็นวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงพระราชนิพนธ์ร่วมกับกวีแห่งราชสำนัก พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อครั้งดำรงพระอิสริยยศเป็นกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ได้ทรงพระราชนิพนธ์ในบางตอน และยังมีกวีอื่น ๆ ที่ช่วยกันแต่งเติมให้วรรณกรรมมีความสมบูรณ์ (กรมศิลปากร, 2544) ขุนช้างขุนแผนเป็นวรรณคดีที่มีเค้าจากเรื่องจริงในสมัยกรุงศรีอยุธยาพัฒนามาจากนิทานประกอบคำกลอนแบบเป็นตอนมาเป็นนิทานคำกลอนที่ใช้การขับเสภา และการขับร้อง มีวิวัฒนาการจากนิทานพื้นบ้านมาเป็นวรรณคดีราชสำนักในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีการเผยแพร่การพิมพ์ครั้งแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยโรงพิมพ์หมอสมิท ต่อมาพุทธศักราช 2460 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงชำระวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนฉบับหอพระสมุดวชิรญาณ (สำนักการสังคีต, ม.ป.ป.) เนื้อเรื่องเป็นการนำเรื่องราวในประวัติศาสตร์ตอนที่ไทยทำสงครามกับเชียงใหม่และล้านช้าง บางตอนในวรรณคดีเรื่องนี้ยังให้ความรู้ที่สะท้อนถึงความเป็นอยู่ของผู้คนและบ้านเมืองในสมัยต้นรัตนโกสินทร์วรรณคดี เรื่อง “ขุนช้าง-ขุนแผน” ตามประวัติแล้วนักขับเสภาในกรุงศรีอยุธยาเป็นผู้แต่งคนแรก เมื่อตอนเสียกรุงมีบางตอนที่สูญหายไป บางตอนยังมีต้นฉบับเหลืออยู่ เรื่องไม่ติดต่อกัน แต่เหลือ

มาถึงกรุงรัตนโกสินทร์เพียงบางตอน พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 จึงโปรดให้เหล่ากวีในพระราชสำนักแต่งขึ้นใหม่ (ชลธิชา บุญประเสริฐ, 2563)

คุณคาของวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนมีอิทธิพลตอการศึกษาเรื่องเมืองไทยและเรื่องของคนไทยเนื่องด้วยเป็นบันทึกเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี และชีวิตของคนไทย อาจเรียกได้วาในสมัยอยุธยาทั้งหมดลงมาจนถึงรัชกาลที่ 4 แหงกรุงรัตนโกสินทร บันทึกนี้มีค่ามากในการศึกษา เกือบจะเรียกได้วาทุกอย่างเกี่ยวกับคนไทย ตั้งแต่ระบอบการปกครอง ระบบสังคมวัฒนธรรม ประเพณี และรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในเมืองไทย เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนจึงเป็นวรรณกรรมเรื่องหนึ่งซึ่งจะต่องรักษาไวใหจงได้และเมื่อรักษาไวได้แลวก็จะต่องมีการศึกษาหาความเขาใจใหได้มากที่สุดจากวรรณกรรมเล่มนี้อันเปรียบเสมือนขุมทรัพยอันใหญ่ (คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว., 2532) วรรณกรรมขุนช้างขุนแผนเชื่อว่าเป็นเรื่องเล่าที่สะท้อนลักษณะการดำรงอยู่ของสังคมไทยที่มีความหลากหลาย โดยแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้คนในยุคสมัยดังกล่าว เช่น ค่านิยมสำคัญที่เป็นเอกลักษณ์ของชนชาติไทย ประเพณีไทยโบราณที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลระหว่างครอบครัวไทยโบราณ บทบาทที่ชัดเจนของเพศชายและเพศหญิง เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นด้านการปกครอง กฎหมาย ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ระบบชนชั้นในสังคม ตลอดจนความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ คาถาอาคม สิ่งของศักดิ์สิทธิ์ เหตุและผลของการกระทำที่เกิดขึ้นกับตัวละคร วรรณกรรมขุนช้างขุนแผนจึงมีคุณค่าต่อการศึกษาและการเรียนรู้ทางสังคมของไทย

การเมืองในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน

1. โครงสร้างการเมืองภายใน สามารถแบ่งประเด็นในการนำเสนอดังนี้

1) รัฐรวมศูนย์อำนาจ กระบวนการสถาปนาอำนาจนำภายใต้กระบวนการรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง หมายถึง กระบวนการสร้างความเป็นเอกภาพภายในสังคมการเมือง ภายใต้แนวคิดอำนาจอธิปไตยการรวมศูนย์อำนาจ และการกระจายอำนาจกับการบริหารราชการแผ่นดินไทย ซึ่งกระทำผ่านกระบวนการสลายอำนาจและสิทธิพิเศษในทางการเมืองการปกครองของชุมชนท้องถิ่นต่างๆ ที่เคยมีอิสระให้อยู่ภายใต้อำนาจนำของรัฐบาลที่ศูนย์กลาง เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพและแบบแผนภายในรัฐภายใต้แบบแผนที่หนึ่ง จึงทำให้รัฐเหล่านี้ต้องผ่านประสบการณ์ของการรวมศูนย์อำนาจทั้งในทางการเมืองและการปกครองอย่างเข้มข้นมาก่อน (วสันต์ เหลืองประภัสร, 2558) พระพันวษาในฐานะพระมหากษัตริย์ทรงเป็นศูนย์กลางอำนาจสูงสุด มีสิทธิเด็ดขาดในการตัดสินคดี แต่งตั้งขุนนาง และลงโทษราษฎร รองลงมาคือชนชั้นขุนนาง เช่น ขุนช้างและขุนแผน ซึ่งแม้จะมีอำนาจเหนือไพร่ แต่ก็ยังต้องขึ้นตรงต่อพระราชอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จความเด่นชัดในวรรณกรรมดังจะเห็นว่าพระพันวษาเป็นตัวละครพระมหากษัตริย์ในวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผน มีบทบาทสำคัญในการสะท้อนแนวคิดการปกครองและโครงสร้างอำนาจของสังคมไทยโบราณ โดยเฉพาะภายใต้คติของเทวราชา บทบาทของพระพันวษาช่วยให้เห็น

ทั้งคุณค่าและข้อจำกัดของอำนาจกษัตริย์ในบริบทศักดินาเป็นภาพแทนของโครงสร้างอำนาจและแนวคิดทางการเมืองของไทยในอดีต

2) ผู้นำภายใต้ฐานคิดแบบเทวสิทธิ์และเทวราชา แนวคิดเทวสิทธิ์กับเทวราชาจะพบวาแนวคิดทั้งสองมีสวนสงเสริมการมีอำนาจสูงสุดในการปกครองของกษัตริย แต่มีความแตกต่างกันในเรื่องสถานะและการมีอำนาจของกษัตริย เนื่องจากตามแนวคิดเทวสิทธิ์ความเป็นกษัตริยเกิดจากการรับอำนาจจากพระเจ้ามาปกครอง ในขณะที่พระองคยังคงมีสถานะเป็นมนุษย แตสำหรับแนวคิดเทวราชาความเป็นกษัตริยเกิดจากการสืบสายโลหิตจากเทพทำใหกษัตริยมีสถานะเป็นเทพซึ่งอยู่เหนือมนุษย พระองคจึงทรงมีอำนาจเหนือราษฎรสามัญทั่วไปและสามารถใช้อำนาจการปกครองอาณาจักร (อภิชา ชุติพงศ์พิสิฏฐ์, 2556) ระบบเทวราชามีอิทธิพลอย่างมากต่อรัฐและสังคมไทยในอดีตได้รับอิทธิพลจากคติการปกครองของอินเดียเกิดจากการผสมผสานระหว่างแนวความคิดของศาสนาพราหมณ์และพุทธ พื้นฐานความคิดทางการเมืองของอินเดียจากอิทธิพลความเชื่อทางศาสนา ทำใหเกิดการใหอำนาจเด็ดขาดกับผู้ปกครองดินแดนเชื่อมโยงแนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์ พื้นฐานศาสนาพราหมณ์และพุทธเชื่อวามนุษย์ทุกคนมีบาป มีกิเลส มีความโลภและการแกงแย่งชิงดี ดังนั้นหากมนุษย์มาอยู่รวมกันแล้ว จำเป็นต่องมีผู้ปกครองที่มีอำนาจเด็ดขาด สามารถใช้กฎหมายลงโทษผู้ที่ทำผิดศีลธรรมได้ (สมบัติ จันทรวงศ์, และชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2523) ดังนั้นกษัตริย์ตามแนวคิดแบบเทวราชาจึงไม่ใชมนุษย์สามัญโดยทั่วไป แต่มีสถานะของความเป็นเทพที่อยู่เหนือมนุษย์ทั้งปวง ทำใหกษัตริย์มีอำนาจเหนือบุคคลอื่นในสังคมและสามารถใช้อำนาจในการปกครองได้อย่างเด็ดขาดแต่เพียงผู้เดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยอยุธยาตอนต่นแนวคิดเทวราชาถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางเพื่อช่วยในการเสริมสร้างอำนาจของกษัตริย์ในยุคเริ่มแรกของการสถาปนาอาณาจักรที่จำเป็นต่องมีการปกครองแบบรวมศูนย์เพื่อใหเกิดความมั่นคง สิ่งที่แสดงใหเห็นถึงความเป็นเทพของกษัตริย์ เชน การใช้คำราชาศัพท การประทับอยู่ในพระราชวัง พระนามของกษัตริย์ที่แสดงถึงการสืบเชื้อสายจากเทพ (อภิชา ชุติพงศ์พิสิฏฐ์, 2556) ระบบเทวราชาและปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจมีความสัมพันธ์กับวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน สะท้อนสังคมที่ยอมรับอำนาจกษัตริย์อย่างสิ้นเชิงตามคติเทวราชา ส่งผลด้านอิทธิพลต่อสังคมไทยปัจจุบันมีแนวคิดการเคารพอำนาจและลำดับชั้น

3) ระบอบศักดินา ขุนช้างขุนแผนเป็นวรรณคดีสำคัญของไทยที่มิได้มีคุณค่าเพียงในฐานะเรื่องเล่าความรัก ความแค้น และการผจญภัยเท่านั้น หากแต่ยังเป็นหลักฐานทางวัฒนธรรมที่สะท้อนโครงสร้างสังคมและการปกครองของไทยในสมัยอยุธยาอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะ ระบบศักดินา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของความสัมพันธ์ทางอำนาจ ชนชั้น และความไม่เสมอภาคในสังคมไทยโบราณ “การปกครองในระบบศักดินาของสังคมไทยเกิดขึ้นในรูปของกฎหมายลายลักษณอักษรเป็นครั้งแรก ในรัชสมัยของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ กฎหมายดังกล่าวมีชื่อเรียกวา พระไอยการตำแหนงนาพลเรือน นาทหารหัวเมือง ตราขึ้นในปพุทธศักราช 1998 พระไอยการตำแหนงนาพลเรือน นาทหารหัวเมือง ทำใหเกิดการแบงชนชั้น ตลอดถึงการกำหนดสิทธิและหนาที่ของบุคคลขึ้นในสังคมอยุธยา โดยถือเสมือนวาบุคคลทุกคนอยู่ภายใต้ปกครองของพระมหากษัตริย์ซึ่งคือเจาแหงที่นาทั้งแผ่นดิน บุคคลอื่นมีศักดิ์รองและลดหลั่นกันลงไปเป็นลำดับ รวมถึงสิทธิและหนาที่ของบุคคลนั้นด้วยในระบบศักดินาของสังคมอยุธยานั้น จะนำเอาการตำแหนงยศบรรดาศักดิ์ของบุคคลมาเปรียบกับการถือครองที่ดินหรือที่นา” (ปรรณพัชญ์

จิตรจำนงค์ และคณะ, 2565) ศักดินาตามนัยของสังคมอยุธยานั้น อีกนัยหนึ่ง คือตัววัดในการปรับไหมและพินัยในกรณีเกิดข้อพิพาทในชั้นศาล กลาวคือ ผู้ที่ถือศักดินาสูง เมื่อทำผิดกฎหมายจะถูกลงโทษหนักกวาผู้มีศักดินาต่ำ การปรับในศาลหลวง ค่าปรับนั้นก็เอาศักดินาเป็นบรรทัดฐาน ระบบศักดินาจึงเป็นระบบที่กำหนดสถานะและคุณค่าของบุคคลตามยศ ตำแหน่ง และศักดินาเชิงสัญลักษณ์ มิได้หมายถึงการถือครองที่ดินจริงเพียงอย่างเดียว แต่เป็นเครื่องมือทางการเมืองที่รัฐใช้จัดระเบียบสังคม ชีวิตของไพร่จึงเป็นทรัพยากรของรัฐมากกว่าจะเป็นของตนเอง ในเรื่องตัวละครหลายคนต้องจำยอมต่อชะตากรรมเพราะฐานะต่ำกว่า ไม่อาจต่อรองกับผู้มีศักดินาสูงกว่าได้ ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ทำให้รัฐศักดินาสามารถควบคุมสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้กฎหมายหรือพระราชอำนาจ จึงเป็นไปโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความมั่นคงของโครงสร้างอำนาจและการจัดระเบียบสังคม มากกว่าจะใช้ในแนวทางของการพิสูจน์ข้อเท็จจริง

2. โครงสร้างการปกครองหัวเมือง สามารถแบ่งประเด็นในการนำเสนอดังนี้

วรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผนเป็นภาพสะท้อนความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างศูนย์กลางอำนาจของรัฐคือกรุงศรีอยุธยากับหัวเมืองสำคัญ ความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นโครงสร้างการปกครองแบบศักดินา การรวมศูนย์อำนาจของกรุงศรีอยุธยาซึ่งเป็นที่ประทับของพระพันวษาพระมหากษัตริย์ผู้มีอำนาจสูงสุด ดังนี้

1) เมืองสุพรรณบุรี อยุธยาในฐานะศูนย์กลางอำนาจรัฐเป็นศูนย์รวมอำนาจทางการเมือง กฎหมาย และความชอบธรรมของรัฐ ตัวละครจากสุพรรณบุรี เช่น ขุนช้างและขุนแผน ต้องเดินทางเข้าเฝ้าพระพันวษาที่อยุธยาเสมอเมื่อมีคดีความหรือได้รับพระราชโองการ แสดงให้เห็นว่าหัวเมืองไม่มีอำนาจอิสระในการตัดสินเรื่องสำคัญ สุพรรณบุรีในฐานะหัวเมืองขึ้นของอยุธยา เมืองสุพรรณบุรีใน ขุนช้างขุนแผน ทำหน้าที่เป็นเมืองหน้าด่านและแหล่งกำลังคน (พระมหาสมมาส ชุติมนฺโต, ผศ. และคณะ, 2566) ความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบศูนย์กลาง–ปริมณฑลสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างอยุธยากับสุพรรณบุรีในเรื่องเป็นลักษณะ ศูนย์กลาง–หัวเมือง อยุธยาสามารถออกคำสั่ง กำหนดกฎหมาย ตัดสินคดีได้ขณะที่สุพรรณบุรีมีหน้าที่ปฏิบัติตาม ส่งกำลังคนและทรัพยากรซึ่งหัวเมืองไม่มีสิทธิทัดทานอำนาจจากส่วนกลาง จึงเป็นที่สังเกตได้ว่าการควบคุมหัวเมืองผ่านระบบศักดินา ทำให้หัวเมืองอย่างสุพรรณบุรีถูกผูกโยงกับอยุธยา ขุนนางเมืองสุพรรณต้องขึ้นตรงต่อพระราชอำนาจ ความก้าวหน้าในชีวิตของขุนช้าง–ขุนแผน ขึ้นอยู่กับการรับใช้รัฐอยุธยา (กิตติศักดิ์ เจิมสิทธิประเสริฐ, 2554) แต่สุพรรณบุรียังมีอัตลักษณ์ท้องถิ่นชัดเจน เช่น วิถีชีวิต ภาษา ความเชื่อพื้นบ้าน ไสยศาสตร์และคติชาวบ้านปรากฏเด่นในสุพรรณบุรีในขณะที่อยุธยาสะท้อนความเป็นราชสำนักและอำนาจรัฐ นอกจากนี้หากพิจารณาในเรื่องของภูมิรัฐศาสตร์จะพบความสำคัญของหัวเมืองสุพรรณบุรีในลักษณะของฐานความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการเป็นแหล่งสะสมเสียงที่สำคัญในการสร้างความมั่นคงให้อาณาจักร สะท้อนออกมาในลักษณะของความมั่งคั่งในตัวละครขุนช้าง

2) เมืองกาญจนบุรี ปรากฏชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วไป ต้องกลายมาเป็นเมืองหน้าด่าน เพราะตั้งอยู่ติดกับประเทศคู่สงคราม คือ พม่า กาญจนบุรีจึงเป็นเส้นทางเดินทัพและสมรภูมิ ด้วยเหตุว่ามีช่องทางเดินติดต่อกับ

พม่า คือ ด่านพระเจดีย์สามองค์และด่านบ้องตี้ จึงนับว่ามีความสำคัญที่สุดเมืองหนึ่งในทางยุทธศาสตร์ (สำนักงานสถิติจังหวัดกาญจนบุรี, 2564) คติชนในจังหวัดกาญจนบุรีมักถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตของขุนแผนตอนเป็นทหารและผู้ปกครองเมือง ส่วนคติชนในจังหวัดสุพรรณบุรีมักถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตตอนบวชเรียน ทั้งสองจังหวัดต่างนับถือขุนแผนในฐานะวีรบุรุษท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างความทรงจำร่วมเรื่องขุนแผนผ่านคติชนประเภทต่าง ๆ ของแต่ละจังหวัด (พัชนียา บุนนาค, 2555) ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์คติชนเกี่ยวกับขุนแผนในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า คติเกี่ยวกับขุนแผนมี 2 อำเภอ คือ อำเภอเมืองกาญจนบุรี และอำเภอท่าม่วง (พระมหาสมมาส ชุติมนฺโต, ผศ. และคณะ, 2566) ความสัมพันธ์ระหว่างกรุงศรีอยุธยากับเมืองกาญจนบุรี วรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผน นอกจากสะท้อนชีวิตส่วนบุคคลและโครงสร้างสังคมศักดินาแล้ว ยังเผยให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างกรุงศรีอยุธยาในฐานะศูนย์กลางรัฐกับเมืองกาญจนบุรีในฐานะหัวเมืองชายแดนอย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนบทบาทของหัวเมืองที่ต้องส่งคน แรงงาน และกำลังทหารให้รัฐส่วนกลาง ความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงบทบาทของหัวเมืองด้านการทหาร ความมั่นคง และการควบคุมของรัฐส่วนกลาง หากพิจารณาในเรื่องของภูมิรัฐศาสตร์จะพบความสำคัญของเมืองกาญจนบุรีในขุนช้างขุนแผนถูกวางบทบาทเป็นหัวเมืองชายแดนด้านตะวันตกทำหน้าที่เป็นเมืองหน้าด่าน ป้องกันข้าศึกและดูแลความมั่นคงของแผ่นดิน เป็นพื้นที่ที่ต้องเผชิญภัยคุกคามจากภายนอกต้องมีกำลังทหารและผู้ปกครองที่รัฐไว้วางใจ บทบาทนี้สะท้อนลักษณะหัวเมืองที่มีหน้าที่เฉพาะทางแตกต่างจากหัวเมืองชั้นในอย่างสุพรรณบุรี โดยศูนย์กลางอำนาจคืออยุธยาให้ความสำคัญกับความมั่นคงของอาณาจักรใช้หัวเมืองกาญจนบุรีเป็น “ปราการ” หรือหัวเมืองทรัพยากรทางทหาร ที่ต้องมีตัวละครเช่นขุนแผนผู้นำที่มีความสามารถทางการนำทัพ จึงจะสามารถยึดครองพื้นที่ยุทธศาสตร์ไว้ได้

3) เมืองเชียงใหม่ ตีเชียงใหม่เป็นโครงเรื่องหลักของขุนช้างขุนแผน แสดงความสัมพันธ์การเมืองระบบเครือญาติอุปถัมภ์ใกล้ชิด (ภาษาตระกูลเดียวกัน) ระหว่างสุพรรณ-ล้านนา-ล้านช้าง...สุพรรณภูมิขัดแย้งเชียงใหม่ด้วยผลประโยชน์ ได้แก่ ทรัพยากรสำคัญ-เหล็ก และ กำลังคน.. (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2565) ศึกระหว่างกรุงศรีอยุธยาและเมืองเชียงใหม่เกิดจากการที่เจ้าเมืองเชียงใหม่ชิงตัวธิดาของพระเจ้าล้านช้างในขณะที่กำลังเดินทางมากรุงศรีอยุธยาเพื่อถวายตัว ทำให้เกิดตัวละครสำคัญอีกอย่างน้อยสองท่านคือพลายงามและพลายชุมพล ในวรรณคดีอธิบายเหตุการณ์ว่า “เมื่อเจ้าเมืองเชียงใหม่ให้ทหารไปชิงตัวนางสร้อยทองธิดาพระเจ้าล้านช้างระหว่างที่เดินทางไปยังกรุงศรีอยุธยา (บ้านภาษาไทย, 2561) ในช่วงเวลาดังกล่าวพลายงามได้อาสาออกไปรบและขอให้ปล่อยขุนแผนออกจากคุกด้วยเพื่อจะได้ช่วยกันทำศึก ในขณะที่กำลังเตรียมทัพนางแก้วกิริยาก็คลอดลูกเป็นชาย ขุนแผนตั้งชื่อว่าพลายชุมพลเพราะถือกำเนิดมาในฤกษ์ของการประชุมพลเพื่อเตรียมออกรบ ความขัดแย้งระหว่างอยุธยาและเชียงใหม่ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนเข้าสู่ยุคของพลายชุมชล ที่ต้องมาปราบเถรขวาด ซึ่งเป็นตัวละครทางฝ่ายเชียงใหม่และมีคาถาอาคมสามารถจำแลงกายเป็นจระเข้ดุร้าย สร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนเป็นจำนวน

มาก พลายชุมพลจึงต้องอาสามาปราบจระเข้เถรขวาด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างรัฐที่ดำเนินมาอย่างยาวนาน

โดยสรุป การเปรียบเทียบเมืองกาญจนบุรีกับเมืองสุพรรณบุรีในวรรณกรรม ขุนช้างขุนแผน ทำให้เห็นโครงสร้างรัฐอยุธยาอย่างเป็นระบบ สุพรรณบุรีสะท้อนบทบาทหัวเมืองชั้นในด้านสังคมและประชากร ขณะที่กาญจนบุรีสะท้อนบทบาทหัวเมืองชายแดนด้านความมั่นคง แม้หน้าที่แตกต่างกัน แต่ทั้งสองเมืองล้วนอยู่ภายใต้การรวมศูนย์อำนาจของอยุธยาอย่างเบ็ดเสร็จ วรรณกรรมเรื่องนี้จึงช่วยให้เข้าใจการจัดการหัวเมืองและธรรมชาติของรัฐศักดินาไทยในอดีตได้อย่างลึกซึ้ง

3.การจัดระเบียบเมืองและการควบคุมทางสังคม สามารถแบ่งประเด็นในการนำเสนอดังนี้

1 การเกิดขึ้นของเอกะบุรุษ การเกิดขึ้นของตัวละครเอกในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน เป็นภาพสะท้อนแนวคิดเรื่องวีรคติของสังคมไทย ซึ่งไม่ได้เกิดจากคุณธรรมเพียงด้านเดียวหากแต่เกิดจากการผสมผสานของความสามารถเฉพาะตัว อำนาจเหนือธรรมชาติ ความกล้าหาญ และการยอมรับจากรัฐ ชนชั้นนำทางการเมืองในยุคอดีต จึงใช้นัยยะดังกล่าวมาสร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้แก่ตนเอง...สร้างความชอบธรรมให้เป็นที่ยอมรับจากประชาชน การกระทำดังกล่าวยังคงส่งผลให้เกิดแนวคิดเรื่องของตัวบุคคลหรือเอกะบุรุษจนถึงยุคปัจจุบัน ดังนั้นในปัจจุบันสังคมไทยจึงมักจะยึดถือตัวบุคคลมากกว่าการให้ความสำคัญต่อการสร้างระบบการเมืองหรือกลไกทางการเมืองที่เข้มแข็ง (นรพัชร เสาธงทอง และคณะ, (2568)) ตัวแทนของเอกะบุรุษคือขุนแผนซึ่งโดดเด่นทั้งด้านการรบ ไสยศาสตร์ ความเจ้าชู้และเสน่ห์ส่วนตัวเป็นคนเก่งที่สังคมยอมรับ สะท้อนว่าสังคมยอมผ่อนปรนศีลธรรมให้เอกะบุรุษ เพื่อแลกกับความมั่นคงของรัฐ เอกะบุรุษจึงอยู่เหนือกฎหมายและศีลธรรมบางส่วน เอกะบุรุษกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจเอกะบุรุษไม่อาจดำรงอยู่โดยลำพัง ต้องพึ่งอำนาจรัฐในการรับรองสถานะ ขณะเดียวกันรัฐก็พึ่งเอกะบุรุษในการปกป้องบ้านเมืองเป็นความสัมพันธ์แบบ เกื้อหนุนกัน ตลอดจนการเสื่อมถอยของเอกะบุรุษตอนปลายเรื่อง บทบาทของขุนแผนลดลงอายุที่มากขึ้น

2 การสร้างกลไกทางการเมือง การแต่งงานเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ทางการเมืองในวรรณกรรม ขุนช้างขุนแผน เป็นประเด็นสำคัญที่สะท้อนโครงสร้างอำนาจและค่านิยมของสังคมไทยโบราณ โดยการแต่งงานไม่ได้เกิดจากความรักเพียงอย่างเดียว แต่ถูกใช้เป็น เครื่องมือทางการเมืองและสังคม เพื่อสร้างความมั่นคงแก่รัฐ ครอบครัว และชนชั้นปกครอง สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

1) แต่งงานเพื่อสถานะทางการเมือง ผู้เขียนพบว่าคู่สมรสผู้นำในแต่ละประเทศมีบทบาทและอิทธิพลทางการเมืองทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ และในบางครั้งอาจมีผลต่อสถานะทางการเมืองของผู้นำประเทศด้วยเช่นเดียวกัน (วิลาสินี พวงมาลัย, 2563) การแต่งงานถูกใช้เพื่อผูกมิตรระหว่างตระกูล สร้างความจงรักภักดีต่อผู้มีอำนาจ ตอบแทนความดีความชอบในการรับราชการ ตัวอย่างชัดเจนคือขุนแผนได้รับพระราชทานหญิงหลายคนเป็นภรรยาหลังจากสร้างผลงานทางทหาร แสดงให้เห็นว่าการแต่งงานเป็น “รางวัลทางการเมือง”

และเป็นวิธีผูกมัดขุนแผนให้อยู่ใต้อำนาจรัฐ การแต่งงานกับชนชั้นสูงเพื่อเลื่อนสถานะ การแต่งงานเป็นช่องทางสำคัญในการยกระดับสถานะทางสังคมและการเมือง ผู้ชายที่มีความสามารถหากได้แต่งงานกับสตรีจากตระกูลดีหรือได้รับพระราชทานย่อมมีโอกาสก้าวหน้าในราชการสตรีจากตระกูลผู้ดีถูกใช้เป็น “ทุนทางการเมือง” ของครอบครัว แสดงให้เห็นว่าการแต่งงานเชื่อมโยงโดยตรงกับอำนาจและตำแหน่งมิใช่เรื่องส่วนตัว ผู้หญิงในฐานะสื่อกลางทางการเมืองเช่น นางวันทอง นางลาวทอง นางบัวคลี่ มักไม่มีอำนาจเลือกคู่ครองด้วยตนเอง การแต่งงานของผู้หญิงถูกกำหนดโดยพ่อ แม่ หรือกษัตริย์ ผู้หญิงทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชายและรัฐ สะท้อนค่านิยมชายเป็นใหญ่ที่มองผู้หญิงเป็นทรัพย์สินหรือเครื่องมือทางการเมือง

2) รักษาอำนาจของรัฐและชนชั้นปกครอง แม้การแต่งงานจะมีเป้าหมายเพื่อสร้างความมั่นคง แต่ในเรื่องกลับนำไปสู่ความขัดแย้ง ความรักสามเส้า (ขุนแผน–ขุนช้าง–วันทอง) กลายเป็นปัญหาส่วนตัวที่กระทบต่อสังคมและอำนาจรัฐ ความขัดแย้งนี้ต้องให้กษัตริย์เข้ามาตัดสิน แสดงให้เห็นว่าการแต่งงานเกี่ยวพันกับการเมืองระดับรัฐ รัฐใช้การแต่งงานเป็นเครื่องมือควบคุมความประพฤติของไพร่และขุนนาง กำหนดบทบาททางเพศและครอบครัว รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม การที่พระพันวษาทรงกำหนดชะตาชีวิตของนางวันทอง สะท้อนว่าการแต่งงานไม่ใช่เรื่องส่วนตัว แต่เป็นเรื่องของรัฐ

ดังนั้นการแต่งงานในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน ทำหน้าที่มากกว่าเรื่องความรัก แต่เป็นเครื่องมือเชื่อมความสัมพันธ์ทางการเมือง ช่องทางสร้างและรักษาอำนาจของรัฐและชนชั้นปกครอง กลไกควบคุมสังคมและบทบาททางเพศ วรรณกรรมเรื่องนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่า ชีวิตครอบครัวและการแต่งงานในสังคมไทยโบราณผูกพันกับการเมืองอย่างแยกไม่ออก

3 การควบคุมทางสังคม สามารถแบ่งประเด็นในการนำเสนอดังนี้

1) การใช้กฎหมายในการควบคุมทางสังคม การใช้กฎหมายในการควบคุมทางสังคมในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน สะท้อนให้เห็นบทบาทของกฎหมายในฐานะกลไกสำคัญของรัฐและสังคมไทยสมัยอยุธยา–ต้นรัตนโกสินทร์ โดยกฎหมายไม่ได้มีหน้าที่เพียงตัดสินความผิดถูกเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่ ควบคุมพฤติกรรม รักษาลำดับชั้น และค้ำจุนอำนาจของผู้ปกครองอย่างชัดเจน ยุคสมัยในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน ปรากฏกฎหมายสำคัญคือ กฎหมายตราสามดวงที่เป็นบทบัญญัติการตัดสินลงโทษที่มีเนื้อหาครอบคลุมการจัดการแก้ไขปัญหาสถานการณ์บ้านเมือง (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2544) กระบวนการพิจารณาในระบบกฎหมายเก่าของไทย จะใช้ในกรณีที่ตระลาการไม่อาจหาความจริงได้จากพยานหลักฐานที่ทั้งฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลยนำมาแสดง (จินดารัตน์ โพธิ์นอก, 2557) เหตุการณ์พิสูจน์ความจริงสืบเนื่องมาจากไม่สามารถใช้พยานหลักฐานตัดสินได้ ปรากฏในวรรณกรรม 2 กรณี ที่มีการใช้กฎหมายตราสามดวง การตัดสินคดีโดยใช้กฎหมายลักษณพิสูท ดำน้ำ ลุยเพลิง เป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมเพื่อพิสูจน์หาความจริง โดยใช้เป็นมาตรการสุดท้ายที่จะหาเกณฑ์ตัดสินข้อแพ้

ชนะระหว่างคู่ความ โดยยึดถือปรากฏการณ์เหนือหรือเกินมาตรฐานตามธรรมชาติเป็นตัวชี้วัด กรณีแรกคือคดีความระหว่างขุนช้างกับจมื่นไวยวรนาถ ที่ขอพิสูจน์ด้วยการดำน้ำและกรณีคดีความระหว่างนางสร้อยฟ้ากับนางศรีมาลา ที่ขอใช้การพิสูจน์ด้วยการลุยเพลิง (กิตติศักดิ์ เจิมสิทธิประเสริฐ, 2554) กฎหมายถูกใช้โดยกษัตริย์และขุนนางเป็นหลัก แสดงให้เห็นว่ากฎหมายเป็นของรัฐไม่ใช่ของประชาชน ผู้มีอำนาจสามารถตีความและบังคับใช้กฎหมายได้ตามดุลพินิจ ตัวอย่างเช่น การตัดสินคดีนางวันทอง ที่พระพันวษาทรงเป็นผู้ชี้ขาดชีวิต แสดงอำนาจสูงสุดของกษัตริย์เหนือกฎหมาย แม้วันทองจะไม่ได้ก่ออาชญากรรมร้ายแรง แต่ถูกลงโทษประหารชีวิต เพราะฝ่าฝืนค่านิยมและระเบียบของสังคมสะท้อนว่ากฎหมายถูกใช้เพื่อ รักษาอำนาจและระเบียบสังคมมากกว่าความยุติธรรมเชิงศีลธรรม

ดังนั้นการใช้กฎหมายในการควบคุมทางสังคมในวรรณกรรม ขุนช้างขุนแผน แสดงให้เห็นว่า กฎหมายเป็นเครื่องมือของรัฐและผู้มีอำนาจ ใช้ควบคุมศีลธรรม ลำดับชนชั้น และบทบาททางเพศ การบังคับใช้กฎหมายขาดความเสมอภาค สะท้อนโครงสร้างสังคมไทยโบราณที่เน้นอำนาจ มากกว่าสิทธิของปัจเจกบุคคลวรรณกรรมเรื่องนี้จึงไม่เพียงเป็นเรื่องรักโศกนาฏกรรม แต่ยังเป็น กระจกสะท้อนระบบกฎหมายและการควบคุมทางสังคมของไทยในอดีตอย่างลึกซึ้ง

2) หลักจารีตวัฒนธรรมในการควบคุมทางสังคม จารีตในฐานะกฎหมายทางสังคมในขุนช้างขุนแผน จารีตมีสถานะใกล้เคียงกับกฎหมายเป็นบรรทัดฐานที่ทุกคนยอมรับ ผู้ฝ่าฝืนถูกประณาม ลงโทษ หรือถูกกีดกันจากสังคม เช่น จารีตเรื่องความซื่อสัตย์ของภรรยา จารีตเรื่องการเชื่อฟังผู้มีอำนาจ (พ่อแม่ มูลนาย พระมหากษัตริย์) แม้ไม่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษร แต่จารีตมีพลังบังคับสูงมาก จารีตในเรื่องควบคุมผู้หญิงอย่างเข้มงวด ผู้หญิงต้องมีสามีเพียงคนเดียวต้องเชื่อฟังพ่อแม่และสามี ต้องรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีครอบครัว นางวันทอง เป็นตัวอย่างชัดเจนของผู้ที่ถูกลงโทษเพราะฝ่าฝืนจารีต แม้ไม่ได้มีเจตนาร้าย แสดงว่าจารีตมีอำนาจเหนือความรู้สึกและเหตุผลส่วนบุคคล พร้อมกันนั้นจารีตช่วยตอกย้ำระบบชนชั้น ไพร่ต้องเคารพมูลนาย ลูกต้องเชื่อฟังพ่อแม่ ขุนนางต้องภักดีต่อกษัตริย์ การละเมิดลำดับชั้นถือเป็นความผิดร้ายแรง จารีตทำให้ความไม่เท่าเทียมกลายเป็น “เรื่องปกติ” จารีตในฐานะกลไกที่เข้มแข็งกว่ากฎหมาย ในหลายกรณีกฎหมายอาจผ่อนปรนได้แต่จารีตไม่เปิดช่องให้ต่อรอง

4 รัฐจารีตกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สามารถแบ่งประเด็นในการนำเสนอดังนี้

วรรณกรรม ขุนช้างขุนแผน ไม่ได้เป็นเพียงเรื่องรักและวีรกรรม แต่ยังทำหน้าที่เป็น “หลักฐานทางวัฒนธรรม” ที่สะท้อน โครงสร้างเศรษฐกิจของสังคมไทยที่ตั้งอยู่บนฐานคิดของรัฐจารีตนิยมอย่างชัดเจน

1 โครงสร้างเศรษฐกิจของสังคมไทยโบราณ

1) รัฐเกษตรกรรม รัฐในยุคแรกนี้เชื่อว่าความมั่งคั่งของรัฐนั้น เกิดจากการสะสมเสบียงอาหารในรูปแบบของผลิตผลทางเกษตรกรรม ซึ่งเราเรียกรัฐในลักษณะนี้ว่า “รัฐเกษตรกรรม” ในขณะที่ยุคสมัยถัดมานั้น

แนวความคิดดังกล่าวก็เริ่มถูกสั่นคลอนจากรัฐกลุ่มใหม่ที่มองว่า ความมั่งคั่งแห่งรัฐนั้นสามารถแสวงหาได้จากการค้าขาย (นรพัชร เสาธงทอง, 2564) ลักษณะรัฐเกษตรกรรมในวรรณกรรมตั้งอยู่บนฐานของการควบคุมทรัพยากรการเกษตร ที่ดินและแรงงานเป็นทรัพยากรหลัก ไพร่ต้องขึ้นทะเบียนกับมูลนาย แรงงานไพร่ถูกใช้ทั้งในยามสงบและยามสงคราม รัฐไม่ได้เก็บภาษีเป็นเงินเป็นหลัก แต่เก็บเป็นแรงงาน (เข้าเวร รับราชการ) ผลผลิตทางการเกษตร แสดงให้เห็นรัฐแบบจารีตที่ยังไม่ใช่รัฐทุนนิยม ระบบเศรษฐกิจยังชีพ ในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน เป็นสังคมที่ประชาชนส่วนใหญ่ดำรงชีพด้วยการผลิตเพื่อบริโภคเอง ชาวบ้านทำนา เลี้ยงสัตว์ หาปลา เก็บของป่า ครัวเรือนเป็นหน่วยการผลิตหลัก เงินตรามีบทบาทน้อยในชีวิตประจำวัน การทำนาเป็นกิจกรรมหลัก ข้าวเป็นทรัพยากรสำคัญที่สุดในการแสดงความมั่งคั่ง สะท้อนแนวคิดทางสังคมก่อนเปลี่ยนผ่านไปสู่รัฐพาณิชยนิยม

2) ระบบการจัดเก็บอากร ระบบการจัดเก็บอากรและส่วย ในขุนช้างขุนแผน ปรากฏระบบการจัดเก็บทรัพยากรหลายรูปแบบ ได้แก่ อากรซึ่งเป็นภาษีจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การค้า เกษตรกรรม ผู้มีอำนาจหรือชนชั้นขุนนางบางรายได้รับสัมปทานเก็บอากร (ระบบอากรบ่อนเบี้ย อากรสวน ฯลฯ) สะท้อนการเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจจากรัฐเกษตรกรรมนิยมเข้าสู่ยุครัฐพาณิชยนิยม ความสำคัญของแรงงานในช่วงยุคทองของรัฐเกษตรกรรมเริ่มถูกแทนที่ด้วยระบบเงินตราและทดแทนการใช้แรงงานด้วยการส่งส่วย ซึ่งอาจจะเป็นของป่าหรือผลผลิตที่ส่งให้รัฐ มักเก็บจากหัวเมืองหรือกลุ่มชาติพันธุ์แสดงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างศูนย์กลางกับท้องถิ่น บทบาทของชนชั้นนำในท้องถิ่นเช่น ขุนนางและผู้มีอำนาจในการควบคุมแรงงานไพร่ได้รับผลประโยชน์จากการจัดเก็บอากรจึงมีทรัพย์สินมากกว่าชาวบ้านทั่วไป ขุนช้างเป็นตัวอย่างของชนชั้นที่มีทรัพย์สินเงินทองและที่ดิน ใช้ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจสร้างอำนาจทางสังคม ตรงข้ามกับขุนแผนที่มีทุนทาง “ความสามารถ” มากกว่าทุนเศรษฐกิจ

ดังนั้นนัยยะทางเศรษฐกิจในขุนช้างขุนแผน สะท้อนระบบเศรษฐกิจยังชีพเป็นหลัก รัฐมีลักษณะเป็นรัฐเกษตรกรรมที่พึ่งพาแรงงานและผลผลิต ระบบอากรและส่วยเป็นกลไกสำคัญในการบ่งบอกถึงการเปลี่ยนผ่านยุคสมัยจากรัฐเกษตรกรรมไปสู่รัฐพาณิชยนิยม โครงสร้างของการรวบรวมทรัพยากรเชื่อมโยงกับอำนาจและชนชั้นอย่างชัดเจน วรรณกรรมเรื่องนี้จึงเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการทำความเข้าใจโครงสร้างเศรษฐกิจและรัฐไทย

2 ระบบภูมิปัญญาและจารีตวัฒนธรรม

1. วัดในฐานะศูนย์กลางความรู้ของชุมชน วรรณกรรมขุนช้างขุนแผน สะท้อนบทบาทของวัดในฐานะศูนย์กลางความรู้ของชุมชนอย่างเด่นชัด วัดไม่ได้ทำหน้าที่เพียงสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาแต่เป็นศูนย์รวมของการศึกษา ความรู้ ศีลธรรม และวัฒนธรรมของสังคมไทยโบราณ ในสังคมไทยโบราณวัดคือแหล่งการศึกษาที่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะสำหรับผู้ชายในขุนช้างขุนแผน ปรากฏภาพของการฝากลูกหลานไปอยู่วัดเพื่อเรียนหนังสือ พระเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ด้านการอ่านเขียน ขนบธรรมเนียม และพระธรรม ตัวอย่างสำคัญคือ ขุนแผน ที่ได้บวช

เรียนและศึกษาความรู้ต่างๆ ในวัด ดังนั้นวัดในวรรณกรรม ขุนช้างขุนแผน มีบทบาทเป็นศูนย์กลางความรู้และการศึกษา แหล่งถ่ายทอดทั้งความรู้ทางศาสนาและทางโลก สถาบันหล่อหลอมศีลธรรมและควบคุมสังคม กลไกสร้างโอกาสและความก้าวหน้าทางสังคม

2. ความเชื่อในไสยศาสตร์ ความเชื่อในไสยศาสตร์ที่แฝงในการใช้กฎหมายลักษณะพิสูจน์ข้อเท็จจริง เช่นการดำน้ำ การลุยเพลิง ที่ปรากฏในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน ได้อธิบายและแสดงให้เห็นถึงกระบวนการทางยุติธรรมเพื่อพิสูจน์ความจริงในอดีต จะเห็นได้ว่าผู้คนในสมัยนั้นมีความเชื่อถือในอำนาจเหนือธรรมชาติหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าด้วยอำนาจดังกล่าวจะปกป้องคนดีและพิสูจน์ได้ถึงความบริสุทธิ์ของคน (กิตติศักดิ์ เจิมสิทธิประเสริฐ, 2554) ความเชื่อในไสยศาสตร์ในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและโลกทัศน์ของสังคมไทยโบราณ ไสยศาสตร์ถูกมองเป็นศาสตร์ที่เรียนรู้ได้ ผู้คนในเรื่องพึ่งพาไสยศาสตร์ในการป้องกันภัย แก้เคราะห์ และเสริมเมตตามหานิยม ความเชื่อดังกล่าวสะท้อนความไม่มั่นคงของชีวิตในสังคมโบราณ ไสยศาสตร์ไม่ขัดแย้งกับพุทธศาสนา แต่ผสานอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน พระสงฆ์บางรูปทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดวิชาไสยศาสตร์ยังใช้ควบคุมทางสังคมผ่านระเบียบและข้อบังคับในลักษณะของจารีต นอกจากนี้ยังพบมิติของระบบภูมิปัญญาที่แฝงไว้ในระบบความเชื่อด้านไสยศาสตร์ดังนี้

1) วิธีการผสมโลหะ การผสมโลหะและตำรามหาศาสตราคมในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน สะท้อนความเชื่อด้านไสยศาสตร์และช่างของสังคมไทยโบราณ ตำรามหาศาสตราคมถือเป็นองค์ความรู้ศักดิ์สิทธิ์ ที่รวมทั้งเวทมนตร์ คาถา และพิธีกรรม การสร้างอาวุธต้องอาศัยทั้งวิชาช่างและอำนาจเหนือธรรมชาติควบคู่กัน ในเสภาขุนช้างขุนแผนตอนที่ 16 กำเนิดกุมารทองบุตรนางบัวคลี่ ภายหลังจากที่ขุนแผนได้ปลุกกุมารทองด้วยพิธีกรรมทางไสยศาสตร์จากนั้นได้ใช้วิชาคาถาอาคมในการตีดาบฟ้าฟื้น (กรมศิลปากร, 2544) ดาบฟ้าฟื้นเป็นอาวุธวิเศษตามคติชนวิทยา เชื่อว่าสามารถต้านอาถรรพ์และแข็งแกร่งกว่าดาบทั่วไป อีกทั้งยังสามารถคุ้มครองผู้เป็นเจ้าของ ขั้นตอนการจัดสร้างและตีดาบต้องเลือกฤกษ์ยามและสวดคาถากำกับทุกขั้นตอน นอกจากนี้ยังมีหอกสัตตโลหะพลายชุมพลเป็นอาวุธที่ผสมโลหะศักดิ์สิทธิ์ 7 ชนิด เป็นที่น่าสังเกตว่าการนำโลหะที่มีคุณสมบัติแตกต่างกันหลายชนิดมาตีผสมจนเกิดอาวุธที่มีความแข็งแรงในแง่ของโครงสร้างทางโลหะวิทยา เป็นความรู้ที่ถ่ายทอดกันมาในรูปแบบของภูมิปัญญาที่ถูกระบุไว้ในวรรณกรรมเรื่องนี้ ทำให้ผู้ศึกษาด้านโลหะวิทยาจำนวนมากสามารถทำความเข้าใจถึงวิธีการสร้างและกระบวนการผลิตที่เป็นภูมิปัญญาบรรพบุรุษและถูกส่งต่อผ่านทางวรรณกรรมเพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา

2) กุมารทอง กุมารทองในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผนเป็นสัญลักษณ์สำคัญของความเชื่อด้านไสยศาสตร์และโลกทัศน์ของสังคมไทยโบราณ โดยมีบทบาททั้งเชิงอำนาจ ความคุ้มครอง และด้านศีลธรรม ในเสภาขุนช้างขุนแผนตอนที่ 16 กำเนิดกุมารทองบุตรนางบัวคลี่ ได้กล่าวถึงพิธีกรรมทางไสยศาสตร์และกุมารทอง (กรม

ศิลปากร, 2544) กุมารทองเกิดจากการนำศพทารกในครรภ์ของนางบัวคลี่มาทำพิธีทางไสยศาสตร์ เชื่อว่ากุมารทองมีอำนาจวิญญาณคอยรับใช้และคุ้มครองผู้เลี้ยง เป็นตัวละครที่มีบทบาทในเรื่องช่วยขับเคลื่อนเหตุการณ์และเพิ่มมิติความลึกลับ ในทางการเมืองแล้วยังมีนัยยะถึงการควบคุมทางสังคมระหว่างเจ้านายและผู้ใต้บังคับบัญชา ที่มีกุมารทองคอยสอดส่องดูแลความประพฤติและรายงานให้เจ้านายคอยทราบอยู่เสมอ ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่สามารถเอาใจออกห่างหรือประพฤติผิดหลักจารีตได้

3) คาถาอาคม คาถาอาคมในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สะท้อนความเชื่อและโลกทัศน์ของสังคมไทยโบราณ ซึ่งมองว่าอำนาจเหนือธรรมชาติสามารถส่งผลต่อชีวิตมนุษย์ได้อย่างไรก็ตามวรรณกรรมยังสะท้อนว่าการใช้คาถาอาคมในทางที่ผิดหรือขาดศีลธรรมย่อมนำไปสู่ผลร้าย คาถาอาคมจึงเป็นทั้งแหล่งพลังอำนาจและเครื่องเตือนใจถึงขอบเขตของมนุษย์ในโลกที่อยู่ภายใต้กฎแห่งกรรม (กรมศิลปากร, 2544) นอกจากนี้ยังเป็นกุศโลบายโบราณที่ใช้ในการฝึกสมาธิและเพิ่มความเชื่อมั่นในยามที่ต้องเผชิญสถานการณ์คับขันเพื่อให้เกิดสติและกำลังใจในการเอาชนะต่ออุปสรรค

4) การสักเลขยันต์ เป็นการสะท้อนความเชื่อด้านไสยศาสตร์ การสักมิได้เป็นเพียงการตกแต่งร่างกาย แต่เป็นพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อมโยงร่างกายมนุษย์กับอำนาจเหนือธรรมชาติ ในเรื่องขุนแผนได้รับการสักเลขยันต์จากครูบาอาจารย์ผู้ทรงวิชา เชื่อว่าการสักทำให้เกิดพลังคงกระพัน แคล้วคลาด และเมตตามหานิยม เลขยันต์ที่สักลงบนร่างกายต้องประกอบด้วยคาถาอาคม ฤกษ์ยาม และพิธีกรรมที่ถูกต้อง ผู้ถูกสักต้องถือศีลและปฏิบัติตามข้อห้ามอย่างเคร่งครัด หากผิดครูหรือผิดศีล อำนาจของยันต์จะเสื่อมลง การสักเลขยันต์จึงเป็นหนึ่งในการควบคุมทางสังคมที่ใช้เป็นการบอกถึงสังกัดมูลนาย หรือใช้ในการบ่งบอกถึงสำนักอาจารย์ และยังใช้ข้อห้ามในการสักเลขยันต์ไม่ให้ผู้ได้รับการสักกระทำผิดคำครูบาอาจารย์หรือกระทำผิดศีลธรรม

5) การเลือกสัตว์พาหนะ การเลือกสัตว์พาหนะในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน สะท้อนค่านิยมและโครงสร้างสังคมไทยโบราณ สัตว์พาหนะไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือเดินทาง แต่เป็นสัญลักษณ์ของอำนาจและสถานะ เช่น ช้างเป็นพาหนะสำคัญของกษัตริย์และขุนศึก แสดงถึงความยิ่งใหญ่ของรัฐ การรบบนหลังช้างเป็นภาพแทนอุดมคตินักรบไทยโบราณช้างศึกต้องผ่านการฝึกฝนและคัดเลือกอย่างพิถีพิถัน การมีช้างเป็นพาหนะสะท้อนความใกล้ชิดอำนาจการเมือง ส่วนม้าที่ขุนแผนใช้เป็นพาหนะในการเดินทางรวดเร็วและภารกิจเฉพาะ ม้าแสดงถึงความคล่องตัวและความเป็นปัจเจกของเอกะบุรุษ ในเสภาขุนช้างขุนแผนตอนที่ 16 กำเนิดกุมารทองบุตรนางบัวคลี่ได้กล่าวถึงขุนแผนซื้อม้าสีหมอก (กรมศิลปากร, 2544) สัตว์พาหนะช่วยเสริมขวัญกำลังใจในสนามรบและสร้างความเกรงกลัวแก่ศัตรูการเลือกสัตว์พาหนะจึงเกี่ยวข้องกับบทบาทและหน้าที่ของตัวละคร

สรุป



แผนภาพ การเมืองในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน

สรุป จากแนวคิดในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผน การสถาปนารัฐรวมศูนย์อำนาจประกอบไปด้วย

1.โครงสร้างการเมืองภายใน ประกอบไปด้วยรัฐรวมศูนย์อำนาจซึ่งมีศูนย์กลางอำนาจอยู่ที่ผู้นำรัฐภายใต้ฐานคิดแบบเทวสิทธิ์และเทวราชา ซึ่งได้รับสิทธิ์ในการกุมอำนาจการปกครองจากเทพเทวดาหรือมีเชื้อสายมาจากเทพ มีโครงสร้างของขุนนางศักดินาเป็นกลไกสำคัญในการช่วยแบ่งเบาการบริหารราชการแผ่นดิน แนวคิดดังกล่าวคือจุดกำเนิดที่ทำให้เกิดระบบชนชั้น ประกอบไปด้วยชนชั้นปกครอง และชนชั้นใต้ปกครอง การรักษาดุลอำนาจภายในคือการสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองของอาณาจักร

2.โครงสร้างการปกครองหัวเมือง คือ การรักษาดุลอำนาจระหว่างรัฐรวมศูนย์ ซึ่งในวรรณกรรมหมายถึงอาณาจักรอยุธยากับหัวเมืองที่อยู่ภายใต้พระราชอำนาจของเทวราชา ผู้กุมอำนาจสูงสุดเอาไว้ ซึ่งในวรรณกรรมกล่าวถึงการรักษาดุลอำนาจไว้หลายประการ เช่นการแต่งงานเพื่อความสัมพันธ์การเมือง การส่งขุนศึกคนสำคัญไปปกครองเมืองหน้าด่านกาญจนบุรี การส่งขุนนางที่ชำนาญด้านการค้าหรือเกษตรกรรมไปดูแลสุพรรณบุรีที่เป็นพื้นที่ทางการเกษตร และแนวทางการขยายพระราชอำนาจซึ่งในวรรณกรรมคือการรบกับหัวเมืองเชียงใหม่ การรักษาดุลอำนาจภายนอกคือปัจจัยที่สองของการสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองของอาณาจักร

3.การจัดระเบียบเมืองและการควบคุมทางสังคม คือ การรักษาความสงบสุขของสังคมโดยรวม ซึ่งใช้ทั้งหลักกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร และการควบคุมโดยใช้หลักจารีต โดยในวรรณกรรมเน้นการสอนประชาชนให้รู้จักการใช้หลักจารีตเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน โดยการสอนผ่านบทบาทและพฤติกรรมของตัวละครที่กระทำแล้วได้รับการยกย่องและพฤติกรรมที่กระทำไปแล้ว แสดงถึงความโหดร้ายและไม่พึงปฏิบัติ

4.รัฐจารีตกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โครงสร้างเศรษฐกิจของสังคมไทยโบราณ ซึ่งประกอบไปด้วยการจัดเก็บภาษี ภาพสะท้อนของรับเกษตรกรรมที่เน้นการทำนา ทำสวนและการทำการเกษตร ความมั่งคั่งถูกชี้วัดด้วยขนาดของเรือน เช่น เรือนหอห้าห้องฝากระดาน และการสะสมธัญญาหารในยุ้งฉางที่บ่งบอกถึงฐานะ นอกจากนี้ยังมีการผนวกระบบภูมิปัญญาและจารีตวัฒนธรรม โดยใช้ความเชื่อแบบพุทธผสมผีเป็นกุศโลบายสำคัญในการโน้มน้ามให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใสศรัทธาซึ่งช่วยควบคุมทางสังคมด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอเชิงนโยบาย รัฐบาลควรสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมทางการเมือง ซึ่งเป็นเสมือนภาพสะท้อนของการเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม ในแต่ละยุคสมัย

ข้อเสนอเชิงปฏิบัติ การศึกษาวรรณกรรมทางการเมืองควรบูรณาการความรู้จากนักวิชาการหลายสาขา เพื่อถอดองค์ความรู้ที่ซุกซ่อนอยู่ในวรรณกรรมได้อย่างครบถ้วน รวมถึงการพัฒนาจากบทความวิชาการให้เป็นบทความวิจัยในการศึกษาครั้งต่อไป

บรรณานุกรม

กรมศิลปากร. (2544). *เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน (พิมพ์ครั้งที่ 18).* กรุงเทพฯ: โสภณการพิมพ์.

กิตติศักดิ์ เจิมสิทธิประเสริฐ. (2554). นัยทางการเมืองใน “เสภาเรื่องขุนช้าง - ขุนแผน. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย, 31*(2), 119-134.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2532). *ขุนช้างขุนแผน ฉบับอ่านใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 1).* กรุงเทพฯ: สยามรัฐ.

จินดารัตน์ โพธิ์นอก. (2557). *พิสูท*. เรียกใช้เมื่อ 31 มกราคม 2569 จาก สำนักงานราชบัณฑิตยสภา: http://legacy.orst.go.th/?knowledges=%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B8%AA%E0%B8%B9%E0%B8%97

ชลธิชา บุญประเสริฐ. (2563). *ตามรอยขุนช้าง-ขุนแผน ในดินแดนสุพรรณบุรี*. เรียกใช้เมื่อ 31 มกราคม 2569 จาก https://www.lib.ru.ac.th/journal2/?p=12343

ชลธิศ ธีระฐิติ. (2551). *คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย (พิมพ์ครั้งที่ 2).* กรงุทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2556). *ภาษากับการเมือง/ความเป็นการเมือง (พิมพ์ครั้งที่ 3).* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย.

นรพัชร เสาธงทอง. (2564). การวิเคราะห์สมุททานุภาพของไทย. มหาวิทยาลัยปทุมธานี. เรียกใช้เมื่อ 30 มกราคม 2569 จาก https://pol.mcu.ac.th/wp-content/uploads/2021/11/20.%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9E%E0%B8%B1%E0%B8%92%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%A1%E0%B8%B8%E0%B8%97%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%B8%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B

นรพัชร เสาธงทอง, อุทัย จันทรรัตนกานต์, ธวัชชัย สิงห์สุภา, วารินทร์ จันทรัตน์, และอภิญญา ฉัตรช่อฟ้า. (2568). ไตรภูมิพระร่วงกับการเมือง. *8*(2), 88-103.

บ้านภาษาไทย. (2561). *บ้านภาษาไทยศิลปศาสตรบัณฑิต*. เรียกใช้เมื่อ 31 มกราคม 2569 จาก https://huso.yru.ac.th/thai_ba/page/248/%E0%B8%82%E0%B8%B8%E0%B8%99%E0%B8%8A%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%82%E0%B8%B8%E0%B8%99%E0%B9%81%E0%B8%9C%E0%B8%99.html

ปรรณพัชญ์ จิตรจำนงค์ และคณะ. (2565). ระบบอุปถัมภ์กับภาพสะท้อนในสังคมไทย. *วารสารรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2*(3), 109-128.

พระมหาสมมาส ชุติมนฺโต, ผศ. และคณะ. (2566). การศึกษาร่องรอยและหลักฐานโบราณคดีที่ปรากฏในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผนของสุพรรณบุรี กาญจนบุรี อยุธยา. *สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 75.

พัชนียา บุนนาค. (2555). *คติชนเกี่ยวกับขุนแผนในจังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดสุพรรณบุรี*. เรียกใช้เมื่อ 30 มกราคม 2569 จาก https://digiverse.chula.ac.th/Info/item/dc:55298

วสันต์ เหลืองประภัสร. (2558). *การรวมศูนย์อำนาจและการกระจายอำนาจ กับการบริหารราชการแผ่นดินไทย การทบทวนแนวคิด ข้อถกเถียง และข้อพิจารณาเพื่อการปฏิรูป.* สถาบันพระปกเกล้า.

วิลาสินี พวงมาลัย. (2563). *บทบาทการเมืองของคู่สมรสนายกรัฐมนตรีในเวทีระหว่างประเทศ: กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง ละเอียด พิบูลสงคราม และนราพร จันทร์โอชา [สารนิพนธ์สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ].* คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรีศักร วัลลิโภดม. (2544). *กฎหมายตราสามดวงกับสังคมไทย.* เรียกใช้เมื่อ 30 มกราคม 2569 จาก https://hdl.handle.net/20.500.14156/462023

สมบัติ จันทรวงศ์, และชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2523). *ความคิดทางการเมืองไทย.* กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.

สมพร มันจะสูตร. (2524). *วิเคราะห์วรรณกรรมสังคมและการเมือง.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์วังบูรพา.

สำนักการสังคีต. (ม.ป.ป.). *บ่อเกิดแห่งละครเสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนพระไวยแตกทัพ.* เรียกใช้เมื่อ 30 มกราคม 2569 จาก เวปท่ากรมศิลปากร: https://www.finearts.go.th/performing/view/31726-%E0%B8%9A%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B8%B4%E0%B8%94%E0%B9%81%E0%B8%AB%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B8%A5%E0%B8%B0%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%AA%E0%B8%A0%E0%B8%B2-%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B9%

สำนักงานสถิติจังหวัดกาญจนบุรี. (2564). *กาญจนบุรี.* เข้าถึงได้จาก สำนักงานสถิติจังหวัดกาญจนบุรี: https://kanchanaburi.nso.go.th/images/Kanchanaburi_Province_Statistical_Report/pdf/2.pdf

สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2565). *ประวัติศาสตร์*. เรียกใช้เมื่อ 30 มกราคม 2569 จาก ศิลปวัฒนธรรม: https://www.silpa-mag.com/history/article_66220

อภิชา ชุติพงศ์พิสิฏฐ์. (2556). เทวสิทธิ์-เทวราชา: แนวความคิดเกี่ยวกับกษัตริย์ ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 4*(1), 48-56.

อัคร ปัจจักขะภัติ. (2552). *การสลายไทยสำนึกผ่านสื่อวรรณกรรมเชิงทดลอง* . เชียงใหม่: ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประสิทธิผลและแนวทางการเสริมสร้างการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*

EFFECTIVENESS AND GUIDELINES FOR ENHANCING THE IMPLEMENTATION OF THE HUA HIN BEACH TOURISM DEVELOPMENT POLICY: A STUDY OF HUA HIN CITY MUNICIPALITY, PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE.

ฐานิดา สงสัย
Thanida Songsai
วลัยพร ชิณศรี
Walaiporn Chinnasri
คณะรัฐประศาสนศาสตร์และสังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด, ประเทศไทย
Faculty of Public Administration and Social Sciences, Stamford International University, Thailand
E-mail: natchaka7524@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิผลการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อประสิทธิผล จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล 3) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิผล และ 4) ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 384 คน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) ประสิทธิผลการนำนโยบายและปัจจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผู้มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลไม่แตกต่างกัน 3) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการภาครัฐด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชน และด้านการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชนมีอิทธิพลสูงสุด และ 4) แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิผล ควรบริหารจัดการชายหาดอย่างเป็นระบบ อนุรักษ์

* Received 1 July 2026; Revised 30 July 2026; Accepted 11 August 2026

สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชน และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการและประชาสัมพันธ์ เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การนำนโยบายไปปฏิบัติ, ประสิทธิผลของนโยบาย, การท่องเที่ยวชายหาดหัวหิน, การมีส่วนร่วมของประชาชน, เทศบาลนครหัวหิน

Abstract

This study employed a mixed-methods research design with four primary objectives: 1) To study the level of effectiveness in the implementation of the Hua Hin Beach Tourism Development Policy. 2) To compare perceptions of implementation effectiveness based on respondents' personal characteristics. 3) To study causal relationships between key factors and the effectiveness of policy implementation. 4) To explore practical guidelines for enhancing the effectiveness of policy implementation. For the quantitative component, questionnaires were used to collect data from 384 stakeholders involved in tourism development within Hua Hin City Municipality, Prachuap Khiri Khan Province. For the qualitative component, semi-structured interviews were conducted with 8 key informants selected through purposive sampling. Data were analysed using percentages, mean, standard deviation, t-tests, one-way ANOVA, multiple regression analysis, and qualitative content analysis. The findings revealed that: 1) The overall effectiveness of policy implementation and related factors was at the highest level. 2) Respondents with different personal characteristics did not significantly differ in their perceptions of effectiveness. 3) Public sector management, public and private sector participation, and technological innovation development had statistically significant causal relationships with implementation effectiveness at the 0.01 level, with public and private sector participation exerting the strongest influence. 4) Guidelines for enhancing the effectiveness of policy implementation should emphasise systematic beach management, environmental conservation, the promotion of public and private participation, and the application of digital technology in management and public relations to support sustainable tourism development.

Keywords: Policy Implementation, Policy Effectiveness, Hua Hin Beach Tourism, Public Participation, Hua Hin Municipality

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมเป็นจุดขาย เช่น ประเทศไทย ซึ่งภาคการท่องเที่ยวมีบทบาทต่อการสร้าง

รายได้ การจ้างงาน และการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับประเทศและท้องถิ่น องค์การการท่องเที่ยวแห่งสหประชาชาติ (United Nations World Tourism Organization, 2023) รายงานว่า จำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศได้ฟื้นตัวกลับมาแล้วกว่าร้อยละ 99 มีส่วนสร้างรายได้มากกว่าร้อยละ 10 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในโลก (GDP) และมีแรงงานที่เกี่ยวข้องกว่า 300 ล้านตำแหน่งทั่วโลก สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทเชิงยุทธศาสตร์ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในฐานะกลไกสำคัญของการฟื้นฟูเศรษฐกิจและการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่มุ่งสร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญของโลก โดยมีความได้เปรียบจากทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ และโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567) ระบุว่าภาคการท่องเที่ยวมีสัดส่วนรายได้มากกว่าร้อยละ 18 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และก่อให้เกิดการจ้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อมมากกว่า 6 ล้านตำแหน่ง ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทของการท่องเที่ยวในการกระจายรายได้สู่ภูมิภาค โดยเฉพาะเมืองท่องเที่ยวชายทะเล เช่น พัทยา ภูเก็ต สมุย และหัวหิน ซึ่งถือเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

สำหรับพื้นที่ศึกษาเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นเมืองท่องเที่ยวชายทะเลที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามามากกว่า 3 ล้านคนต่อปี และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในระดับหลายหมื่นล้านบาท ซึ่งการขยายตัวของกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ ได้แก่ การกัดเซาะชายฝั่ง การบุกรุกพื้นที่สาธารณะ การจัดการขยะและน้ำเสีย การใช้ประโยชน์พื้นที่ชายหาดเกินศักยภาพของทรัพยากร ตลอดจนข้อจำกัดด้านการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ผู้วิจัยได้ติดตามการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการพื้นที่ชายหาดของเทศบาลนครหัวหิน และพบว่าการนำนโยบายสู่การปฏิบัติยังประสบข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร ฐานข้อมูล และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งผลให้การดำเนินนโยบายยังไม่สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ แม้ว่าจะมีการศึกษาประเด็นการท่องเที่ยวของหัวหินในหลายมิติ แต่ยังขาดการศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์กระบวนการนำนโยบายฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดของเทศบาลนครหัวหินโดยตรง (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, (2567); สำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 3, (2566))

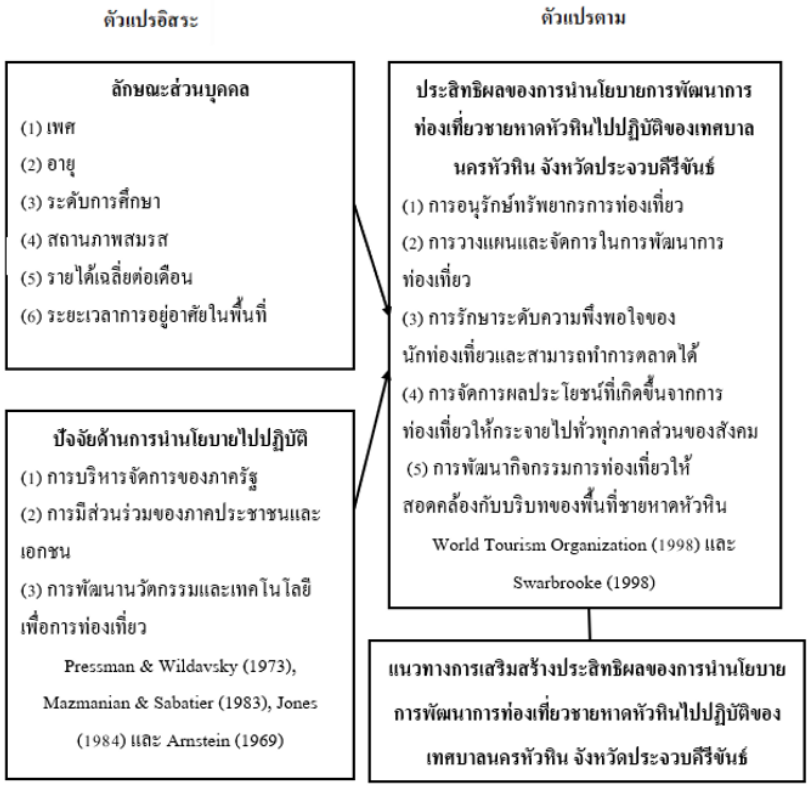
จากปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรชายหาดหัวหิน อันเกิดจากการกัดเซาะชายฝั่ง การบุกรุกพื้นที่สาธารณะเพื่อประกอบกิจการเชิงพาณิชย์ และการปล่อยน้ำเสียจากสถานประกอบการ จะได้รับการบันทึกไว้โดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง แต่องค์ความรู้ในปัจจุบันยังคงจำกัดอยู่เพียงการอธิบายสภาพปัญหาเชิงกายภาพและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก ในขณะที่มิติด้านกระบวนการบริหารจัดการและกลไกการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงบริหารที่เป็นตัวเอื้อหรืออุปสรรคต่อความสำเร็จของนโยบาย เช่น ข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร ฐานข้อมูลสารสนเทศ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งยังปรากฏในลักษณะข้อสังเกตเชิงพรรณนามากกว่าการวิเคราะห์เชิงสาเหตุที่สามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่จับต้องได้ นอกจากนี้ การศึกษาที่ผ่านมายังไม่ได้ให้

ความสำคัญกับบริบทเฉพาะของเทศบาลนครหัวหิน ทั้งในมิติทางกฎหมาย โครงสร้างการปกครองท้องถิ่น และลักษณะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิผลและแนวทางการเสริมสร้างการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการดังกล่าว โดยมุ่งวิเคราะห์ประสิทธิผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติตลอดจนเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของพื้นที่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงนโยบายต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชายฝั่งอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
4. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กรอบแนวคิดการวิจัย



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิผลของการนำนโยบายฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ดังต่อไปนี้ดังนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ ผู้ประกอบการโรงแรม ผู้ประกอบการร้านอาหาร ผู้ประกอบการขนส่งสาธารณะ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Cochran (1977) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ ความรู้ และมีปฏิสัมพันธ์กับการดำเนินนโยบายดังกล่าว จึงสามารถให้ข้อมูลที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างเหมาะสม และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย การบริหาร และการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวชายหาดหัวหิน จำนวน 8 คน ได้แก่ ปลัดอำเภอ (เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ) รักษาราชการแทนนายอำเภอหัวหิน จำนวน 1 คน นายกเทศมนตรีเทศบาลนครหัวหิน จำนวน 1 คน ผู้ประกอบการโรงแรม จำนวน 2 คน ผู้ประกอบการร้านอาหาร จำนวน 2 คน และผู้ประกอบการขนส่งสาธารณะ จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ และมีบทบาทโดยตรงในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการ และการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวชายหาดหัวหิน รวมทั้งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่จริง จึงสามารถให้ข้อมูลเชิงลึก (In-depth Information) ที่มีความถูกต้อง ครบถ้วน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้เป็นอย่างดี การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลในลักษณะนี้ช่วยให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่หลากหลายจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน อันนำไปสู่การวิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติได้อย่างครอบคลุมและน่าเชื่อถือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย (1) เพศ (2) อายุ (3) ระดับการศึกษา (4) สถานภาพสมรส (5) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ (6) ระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่ มีลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติ ประกอบด้วย (1) ด้านการบริหารจัดการภาครัฐ (2) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชน และ (3) ด้านการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยว มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิด ใช้มาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ท สเกล (Likert, R., 1976) ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย (1) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว (2) ด้านการวางแผนและการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (3) ด้านการรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและการตลาด (4) ด้านการจัดการ

ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวให้กระจายไปทั่วทุกภาคส่วนของสังคม และ (5) ด้านการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ชายหาดหัวหิน มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิด ใช้มาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ท (Likert, R., 1976) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีค่าเท่ากับ 1.00 และนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงไปทดลองใช้กับผู้ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่า 0.929

2. แบบสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือวิจัย ซึ่งเป็นการใช้คำถามปลายเปิดที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลได้อย่างเปิดกว้าง โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามคำถามที่ถูกเตรียมไว้ล่วงหน้า แต่จะเรียงคำถามใหม่ได้ หรือเปลี่ยนแปลงคำพูดให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของผู้ให้ข้อมูล อันจะส่งผลต่อความยืดหยุ่นในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์จะประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย (1) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว (2) ด้านการวางแผนและการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (3) ด้านการรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและการตลาด (4) ด้านการจัดการผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวให้กระจายไปทั่วทุกภาคส่วนของสังคม และ (5) ด้านการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ชายหาดหัวหิน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 คน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามกลุ่มประชากรที่ถูกกำหนด และผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ และวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและสามารถตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้ สำหรับการจัดการข้อมูล ได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดคำสัมภาษณ์ เรียบเรียงข้อมูล เพื่อจะได้นำไปวิเคราะห์ต่อไป

2. รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ และวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป สำหรับแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาถอดคำสัมภาษณ์ เรียบเรียง และจัดทำข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการแสดงถึงลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ (1) เพศ (2) อายุ (3) ระดับการศึกษา (4) สถานภาพสมรส (5) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ (6)

ระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่ โดยการวิเคราะห์จะใช้สถิติเชิงพรรณนา ด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปของคอมพิวเตอร์คำนวณหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติ ประกอบด้วย (1) ด้านการบริหารจัดการภาครัฐ (2) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชน และ (3) ด้านการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยว โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป คำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. วิเคราะห์ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย (1) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว (2) ด้านการวางแผนและการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (3) ด้านการรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและ

การตลาด (4) ด้านการจัดการผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวให้กระจายไปทั่วทุกภาคส่วนของสังคม และ (5) ด้านการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ชายหาดหัวหิน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป คำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน โดยใช้สถิติ t-test สำหรับตัวแปรที่มี 2 กลุ่ม และ One-way ANOVA สำหรับตัวแปรที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป และหากพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference Test) เพื่อระบุว่ากลุ่มใดมีความแตกต่างกัน โดยเลือกใช้วิธี **LSD** เนื่องจากมีประสิทธิภาพในการตรวจจับความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเมื่อจำนวนกลุ่มเปรียบเทียบไม่มาก และเป็นวิธีที่เหมาะสมเมื่อข้อมูลเป็นไปตามข้อตกลงของการวิเคราะห์ความแปรปรวน

5. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) และทดสอบความเป็นอิสระของความคลาดเคลื่อนด้วยสถิติ Durbin-Watson ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง $1.5 \leq$ Durbin-Watson ≤ 2.5

6. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลก่อนการวิเคราะห์ เพื่อให้ผลการวิจัยมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ มีการเปรียบเทียบข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย จากนั้นตีความข้อมูล แยกประเภทและลดทอนข้อมูล จัดหมวดหมู่ และสรุปผลโดยเชื่อมโยงข้อมูลเข้ากับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อนำเสนอแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยใช้ การตรวจสอบด้าน

แหล่งข้อมูล (Data Triangulation) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มาจากหลายภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมทั้ง การตรวจสอบด้านวิธีการ (Methodological Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับข้อมูลจากแบบสอบถามและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อยืนยันความถูกต้อง ความสอดคล้อง และเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

คำชี้แจงด้านจริยธรรมการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการโดยยึดหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน และรายละเอียดของการวิจัยแก่ผู้เข้าร่วมวิจัยก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งแจ้งสิทธิในการเข้าร่วมและการถอนตัวจากการวิจัยได้ทุกเมื่อโดยไม่ส่งผลกระทบใด ๆ ผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคนเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจ และให้ความยินยอมก่อนการตอบแบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้รักษาความลับของข้อมูลและไม่เปิดเผยข้อมูลที่สามารถระบุตัวตนของผู้เข้าร่วมวิจัย โดยข้อมูลทั้งหมดถูกนำเสนอในภาพรวมและใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการและการวิจัยเท่านั้น

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ **1** เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของการนำนโยบาย การพัฒนา การท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมมีระดับประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.**31**, **S.D.** = 0.**46**) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับประสิทธิผลอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและสามารถทำการตลาดได้ ($\bar{X}$ = 4.37, **S.D.** = 0.53) ด้านการวางแผนและจัดการในการพัฒนาการท่องเที่ยว ($\bar{X}$ = 4.33, **S.D.** = 0.51) ด้านการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ชายหาดหัวหิน ($\bar{X}$ = 4.32, **S.D.** = 0.56) ด้านการจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้กระจายไปทั่วทุกภาคส่วนของสังคม ($\bar{X}$ = 4.30, **S.D.** = 0.56) และ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ($\bar{X}$ = 4.25, **S.D.** = 0.53)

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาพรวม

ประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับประสิทธิผล	ลำดับที่
1. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว	4.25	0.53	มากที่สุด	5
2. ด้านการวางแผนและจัดการในการพัฒนาการท่องเที่ยว	4.33	0.51	มากที่สุด	2

3. ด้านการรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและสามารถทำการตลาดได้	4.37	0.53	มากที่สุด	1
4. ด้านการจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้กระจายไปทั่วทุกภาคส่วนของสังคม	4.30	0.56	มากที่สุด	4
5. ด้านการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ชายหาดหัวหิน	4.32	0.56	มากที่สุด	3
รวม	**4.31**	**0.46**	**มากที่สุด**	

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ ระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่ต่างกัน มีประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่างกัน

สมมติฐานการวิจัย	สถิติที่ใช้	Sig.	ผลการทดสอบ
เพศที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต่างกัน	One way ANOVA	0.630	ปฏิเสธ
อายุที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต่างกัน	One way ANOVA	0.186	ปฏิเสธ
ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต่างกัน	One way ANOVA	0.329	ปฏิเสธ
สถานภาพที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต่างกัน	One way ANOVA	0.839	ปฏิเสธ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยว	One way ANOVA	0.111	ปฏิเสธ

ชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต่างกัน			
ระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต่างกัน	One way ANOVA	0.548	ปฏิเสธ

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล กับประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (F = 322.427 และ Sig. = 0.000) กับประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยแบบจำลองมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.847 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ด้านมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับตัวแปรตาม และมีค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) เท่ากับ 0.718 ขณะที่ค่า Adjusted R^2 เท่ากับ 0.716 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการของภาครัฐ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชน และด้านการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยว สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติได้ร้อยละ 71.80 และเมื่อปรับผลกระทบจากจำนวนตัวแปรอิสระและขนาดกลุ่มตัวอย่างแล้ว ยังคงสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 71.60 สะท้อนว่าแบบจำลองมีความสามารถในการอธิบายประสิทธิผลของการนำนโยบายได้ในระดับสูง และตัวแปรที่นำมาศึกษามีความเหมาะสมในการอธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา ทั้งนี้ ยังมีความแปรปรวนของประสิทธิผลอีกร้อยละ 28.20 ที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรในแบบจำลอง ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยอื่นที่ไม่ได้รวมอยู่ในการวิจัย เช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การสื่อสารนโยบาย ความพร้อมด้านงบประมาณ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน คุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว การสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ หรือปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอก และมีค่าทดสอบความเป็นอิสระของความคลาดเคลื่อน (Durbin-Watson) มีค่าเท่ากับ 1.636 ซึ่งอยู่ในช่วงที่ยอมรับได้ แสดงให้เห็นว่าค่าคลาดเคลื่อนของแบบจำลองไม่มีปัญหาความสัมพันธ์กันเอง (Autocorrelation) จึงสนับสนุนความเหมาะสมของแบบจำลองการถดถอยพหุคูณในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (Standardized Beta Coefficients) พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชน (β = 0.450, Sig. = 0.000) ด้านการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยว (β = 0.260, Sig. = 0.000) และด้านการบริหารจัดการของภาครัฐ (β = 0.237, Sig. = 0.000) แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชนเป็นปัจจัยสำคัญ

ที่สุดในการยกระดับประสิทธิผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ รองลงมาคือการประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีและการบริหารจัดการของภาครัฐ ตามลำดับ

จากตารางที่ 3 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = b_0 + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3$$

$$= 0.535 + 0.225(X_1) + 0.407(X_2) + 0.239(X_3)$$

สรุปได้ว่า ปัจจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการของภาครัฐ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชน และด้านการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ 1) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ควรให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาความสะอาดของชายหาด การจัดการขยะ น้ำเสีย และการควบคุมกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศชายฝั่ง พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้ประกอบการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง 2) ด้านการวางแผนและจัดการในการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชัดเจน เป็นระบบ และบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน 3) ด้านการรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและการตลาด ควรพัฒนาคุณภาพการให้บริการ การประชาสัมพันธ์ และกิจกรรมส่งเสริมการตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ 4) ด้านการจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้กระจายไปทั่วทุกภาคส่วนของสังคม ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว และได้รับประโยชน์จากรายได้ทางการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม และ 5) ด้านการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ชายหาดหัวหิน ควรพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่สะท้อนอัตลักษณ์ของหัวหิน ควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวในระยะยาว

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ กับประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ปัจจัยด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ	ประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์				
	B	SE.	Beta	t	Sig.

ค่าคงที่ (Constant)	0.535	0.125	-	-	-
1. ด้านการบริหารจัดการของภาครัฐ (X_1)	0.225	0.040	0.237	5.659	0.000**
2. ด้านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและเอกชน (X_2)	0.407	0.040	0.450	10.082	0.000**
3. ด้านการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยว (X_3)	0.239	0.035	0.260	6.889	0.000**

หมายเหตุ * $P \leq 0.05$ R = 0.847

** $P \leq 0.01$ R^2 = 0.718

*** $P \leq 0.001$ R^2ปรับ = 0.716

F = 322.427

ระดับนัยสำคัญ = 0.000

Durbin-Watson = 1.636

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเทศบาลนครหัวหินสามารถดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว การวางแผนและจัดการในการพัฒนาการท่องเที่ยว การรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและสามารถทำการตลาดได้ การจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้กระจายไปทั่วทุกภาคส่วนของสังคม และการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ชายหาดหัวหิน ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อแหล่งท่องเที่ยวและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาต บุตรศรี (2566) พบว่าการบริหารจัดการที่มีคุณภาพและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและยกระดับคุณภาพการให้บริการได้ นอกจากนี้ ด้านการวางแผนและจัดการในการพัฒนาการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2567) พบว่าคุณภาพการบริการและการตลาดมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้อาจแตกต่างจากงานวิจัยบางส่วนที่พบว่า ประสิทธิผลการนำนโยบายท่องเที่ยวไปปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร และการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ความแตกต่างนี้อาจเกิดจากบริบทพื้นที่ เนื่องจากเทศบาลนครหัวหินมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน งบประมาณ ประสบการณ์บริหารจัดการ และได้รับความ

ร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน และชุมชนอย่างต่อเนื่อง จึงมีประสิทธิผลระดับสูง อีกทั้งผลการประเมินอาจสะท้อนการรับรู้ในช่วงการท่องเที่ยวฟื้นตัว จึงควรพิจารณาบริบทและศักยภาพของแต่ละพื้นที่ก่อนนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การดำเนินนโยบายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหัวหินสามารถสร้างการรับรู้และความเข้าใจแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวมีความต่อเนื่อง ชัดเจน และส่งผลต่อประชาชนในพื้นที่อย่างทั่วถึง จึงทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จตุพล รักบุญ (2568)พบว่า ปัจจัยประชากรศาสตร์ไม่ใช่ปัจจัยจำแนกความคิดเห็น เนื่องจากนโยบายท้องถิ่นที่ดำเนินการต่อเนื่องและครอบคลุมตามกรอบภาครัฐ ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับรู้และประเมินผลสัมฤทธิ์ไปในทิศทางเดียวกัน โดยไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคลจะไม่มีอิทธิพลในทุกบริบท แต่สะท้อนว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเทศบาลนครหัวหินได้รับข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์จากการดำเนินนโยบายในลักษณะใกล้เคียงกัน จึงมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ประสิทธิผลของการนำนโยบายอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการบริหาร เช่น การสื่อสารนโยบาย การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และความโปร่งใสในการดำเนินงาน มากกว่าความแตกต่างด้านลักษณะส่วนบุคคล

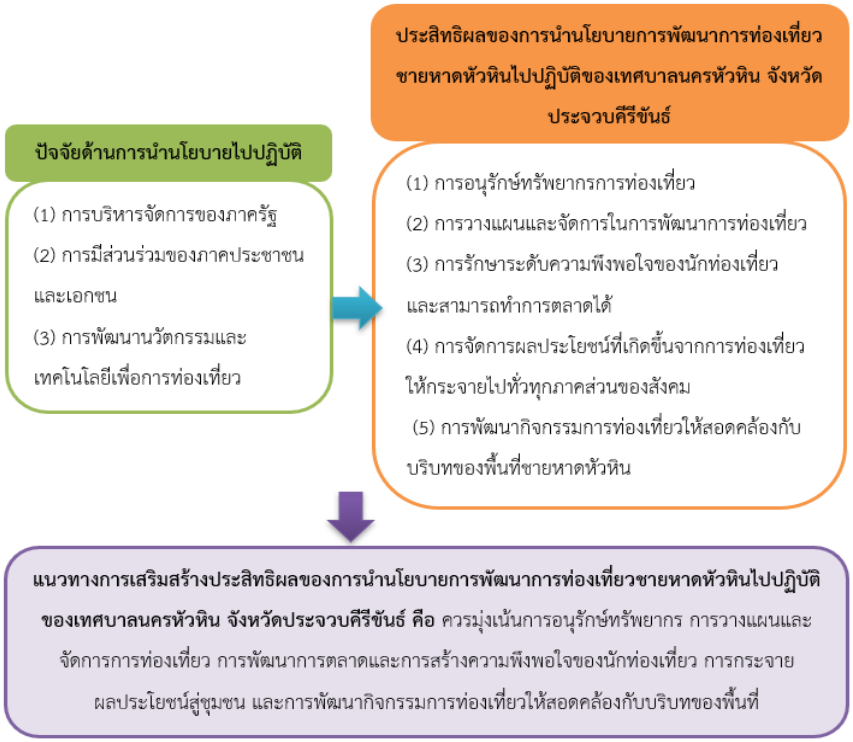
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ปัจจัยด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการของภาครัฐ ด้านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและเอกชน และด้านการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยด้านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและเอกชนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความสำเร็จของการนำนโยบายด้านการท่องเที่ยวไปปฏิบัติไม่ได้ขึ้นอยู่กับบทบาทของหน่วยงานภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว แต่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชน และเครือข่ายในพื้นที่ ควบคู่กับการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและการประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน จึงจะทำให้การนำนโยบายบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2567) พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยเพิ่มประสิทธิผลและความยั่งยืนของการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และ ด้านการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยว สอดคล้องกับแนวคิด Digital Tourism และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาต บุตรศรี (2566) พบว่า การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการและการให้บริการด้านการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการของภาครัฐ ด้านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและเอกชน และด้านการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของ เทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้แตกต่างจากงานวิจัยบางส่วนที่พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายภาครัฐ เนื่องจากประสบการณ์และบทบาททางสังคมที่ต่างกันอาจสร้างความคาดหวังต่อผลลัพธ์นโยบายที่ไม่เหมือนกัน ความแตกต่างนี้อาจเกิดจากบริบทพื้นที่ศึกษา เนื่องจากเทศบาลนครหัวหินมีการประชาสัมพันธ์และดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับข้อมูลและประสบการณ์ใกล้เคียงกัน จึงรับรู้และประเมินประสิทธิผลไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวยังกระจายถึงคนในพื้นที่อย่างทั่วถึง ทำให้ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติ ควรมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยมีแนวทางสำคัญ ได้แก่ การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว การวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ การพัฒนาการตลาดและการสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว การกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชน และการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเสริมสร้างประสิทธิผลของการนำนโยบายด้านการท่องเที่ยวจำเป็นต้องดำเนินการอย่างบูรณาการ โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของประชาชนควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2567) พบว่า การรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและการพัฒนาการตลาด กล่าวคือ การเสริมสร้างประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวไปปฏิบัติจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวเป็นแกนกลางของการดำเนินงาน ควบคู่ไปกับการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้แตกต่างจากบางการศึกษาที่มุ่งเน้นการเพิ่มรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ เนื่องจากบริบทของหัวหินเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวหนาแน่น จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การมีส่วนร่วมของชุมชน และการรักษาคุณภาพชีวิตของประชาชนควบคู่กัน ดังนั้น การนำนโยบายไปปฏิบัติควรอาศัยการบริหารจัดการที่สมดุล ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ประกอบการตัดสินใจ และส่งเสริมความร่วมมือของทุกภาคส่วน เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืนและสร้างประโยชน์อย่างสมดุลในระยะยาว

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ประสิทธิผลดังกล่าวไม่ได้ขึ้นอยู่กับภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว แต่เกิดจากการบูรณาการหลายภาคส่วนภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวยั่งยืน ประกอบด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากร การวางแผนบริหารจัดการเชิงระบบ การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี การสร้างความพึงพอใจและการตลาดที่ตอบโจทย์นักท่องเที่ยว การกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชน และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน องค์ความรู้ใหม่นี้ชี้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดไม่ควรเน้นเพียงจำนวนนักท่องเที่ยวหรือรายได้ แต่ต้องอาศัยการบริหารแบบบูรณาการ การใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีประกอบการตัดสินใจ เพื่อความสมดุลและยั่งยืนในระยะยาว ดังแผนภูมิที่ 2



แผนภูมิที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและภาคเอกชน ด้านการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยว และด้านการบริหารจัดการของภาครัฐ มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดหัวหินไปปฏิบัติ ดังนั้น เทศบาลนครหัวหินควรพัฒนาระบบบริหารจัดการที่เป็นระบบ ติดตามประเมินผลต่อเนื่อง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อยกระดับบริการ ขณะที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานจัดทำแผนพัฒนา

ชายฝั่งให้เป็นเอกภาพ ส่วนกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาควรกำหนดมาตรฐานการนำนโยบายไปปฏิบัติ พร้อมสนับสนุนงบประมาณ เทคโนโลยี และบุคลากรแก่ท้องถิ่น เพื่อความยั่งยืนและขยายผลได้ทั่วประเทศ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยเพิ่มเติม เช่น ภาวะผู้นำ การสื่อสารนโยบาย วัฒนธรรมองค์กร งบประมาณ และการบริหารเครือข่ายความร่วมมือ ควรวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างท้องถิ่นในพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่งอื่น และใช้วิธีวิจัยแบบผสานหรือเชิงติดตาม เพื่อศึกษาผลกระทบระยะยาวและความยั่งยืนในมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม

บรรณานุกรม

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). *รายงานสถิติการท่องเที่ยวประเทศไทย.* เรียกใช้เมื่อ 10 พฤศจิกายน 2568 จาก https://www.mots.go.th

จตุพล รักบุญ. (2568). การนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาเขตตรวจราชการจังหวัดเชียงราย นครพนมและขอนแก่น [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. เรียกใช้เมื่อ 10 พฤศจิกายน 2568 จาก https://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2568_1771909853_6714830011.pdf

ปาริชาต บุตรศรี. (2566). ปัจจัยด้าน Digital Literacy ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารโครงการทวิปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ, 1*(3), 1–12.

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2567). *รายงานสถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์.* เรียกใช้เมื่อ 10 พฤศจิกายน 2568 จาก https://prachuapkhirikhan.mots.go.th

สำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 3. (2566). *รายงานสถานการณ์การกัดเซาะชายฝั่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์.* เรียกใช้เมื่อ 15 พฤศจิกายน 2568 จาก https://online.dmcr.go.th

Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques (3rd ed.).* John Wiley & Sons.

Likert, R. (1976). The method of constructing and attitude scale. In M. F. (Ed.), *Attitude theory and measurement.* Wiley & Sons.

United Nations World Tourism Organization. (2023). *Tourism and economic impact report.* UNWTO.

สำนักเขาอ้อกับการจัดระเบียบการเมืองในชุมชนภาคใต้*

KHAO OR MONASTIC RESIDENCE: POLITICAL ORDERING IN THE THAI SOUTH.

การัณย์ พรหมแก้ว
Karan Phromkaew
อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า
Apinyar Chatchorfa
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
นรพัชร เสาธงทอง
Norapat Soathongtong
ออมวจี พิบูลย์
Ormwajee Pibool
จิราณีย์ พันมูล
Jiranee Phanmool,
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ, ประเทศไทย
Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Thailand
E-mail: norapat8357@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเป็นมาของสำนักเขาอ้อ 2) อธิบายบทบาทของสำนักเขาอ้อกับการจัดระเบียบการเมืองในชุมชนภาคใต้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 18 คน และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม รายงานพรรณนาเชิงวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่า 1) ความเป็นมาของสำนักเขาอ้อ สามารถอธิบายความเป็นมาได้ใน 3 มิติ ได้แก่ สำนักเขาอ้อจากหลักฐานทางลายลักษณ์อักษรได้แก่หลักฐานลายลักษณ์ “หนังสือสารตราของเจ้าพระยานครศรีธรรมราช” ซึ่งเป็นหลักฐานที่เป็นทางการและเป็นหลักในการอธิบายถึงความเป็นมา สำนักเขาอ้อในชุดความคิดตำนานท้องถิ่นเป็นชุดความคิดที่เชื่อมโยงกับตำนานและเรื่องเล่าในท้องถิ่นซึ่งอาจจะตีความได้ว่าเก่าแก่กว่าคำอธิบายในชุดความคิดแรก และสำนักเขาอ้อในชุดความคิดทางภูมิภาคนิยม เป็นชุดความคิดที่มองในลักษณะของชุมชนเครือข่ายทางการค้าและการข้ามคาบสมุทรในภาคใต้ ทำให้เกิดการสร้างชุมชนและวัดเขาอ้อเพื่อเป็นศูนย์กลางทางจิตวิญญาณ 2) อธิบายบทบาทของสำนักเขาอ้อกับการจัดระเบียบการเมืองในชุมชนภาคใต้ พบว่า มีการเปลี่ยนผ่านสถานะจากแหล่งวิชา

* Received 4 July 2026; Revised 6 August 2026; Accepted 11 August 2026

พุทธาคมสู่การเป็นสถาบันทางวัฒนธรรมที่ทรงอิทธิพลในการจัดระเบียบสังคมและเชื่อมโยงเครือข่ายอำนาจในพื้นที่ภาคใต้ โดยเป็นศูนย์กลางทางศิลปะวิทยาการและทุนทางวัฒนธรรม และเป็นกลไกการควบคุมทางสังคม ผ่านทางความเชื่อด้านการรักษาศีล การปฏิบัติตามข้อบังคับของครูอาจารย์ที่ห้ามมิให้ละเมิดข้อห้ามที่นำไปสู่การเบียดเบียนเพื่อนมนุษย์ นอกจากนี้ยังมีเครือข่ายของศิษย์ที่เข้มแข็ง ที่ช่วยสอดส่องดูแลให้สังคมเป็นปกติสุข
คำสำคัญ: สำนักเขาอ้อ ไสยศาสตร์ การเมือง

Abstract

This research aims to 1) study the history of Khao Or monastic residence and 2) explain the role of Khao Or monastic residence in organizing politics in southern Thai communities. This is qualitative research employed through document analysis, in-depth interviews with 18 key informants, and participatory observation. The analytical report reveals that:

1) The origins of Khao Or monastic residence can be explained in three dimensions: firstly, from written evidence, such as the “official letter (Sara Tra) of Chao Phraya Nakhon Si Thammarat,” which is the official and primary source for explaining its history; secondly, from a local legend perspective, which connects it to local myths and narratives and may be interpreted as older than the first explanation; and thirdly, from a regionalist perspective, which views it as a community network involved in trade and transoceanic trade in the South, leading to the creation of the Khao Or community and monastery as a spiritual center.

2) Explaining the role of Khao Or monastic residence in organizing politics in southern communities, it was found that there was a transition from a source of Buddhist magical knowledge to an influential cultural institution that organized society and connected power networks in the southern region. It served as a center of arts, sciences, and cultural capital, and as a mechanism for social control through beliefs in maintaining moral conduct and adhering to the rules of the teachers that prohibited violations that led to harming fellow human beings. In addition, there was a strong network of disciples who helped to monitor and maintain social order.

Keywords: Khao Or monastic residence, Occultism, Politics

บทนำ

สำหรับวัดเขาอ้อ ถือเป็นแหล่งวิชาอาคมทางไสยเวท ที่มีชื่อเสียงโด่งดังตั้งแต่สมัยโบราณ และมีพระเกจิอาจารย์ ผู้สืบต่อวิชาทางไสยเวท ที่ประชาชนเคารพศรัทธา เช่น พระอาจารย์ทองเฒ่า พระอาจารย์นำ แก้วจันทร์ พระอาจารย์ศรีเงิน วัดดอนศาลา พระอาจารย์คง วัดบ้านสวน พระอาจารย์ปาน วัดเขาอ้อ และ พล.ต.ต.ขุน

พันธรักษ์ราชเดช เป็นต้น ซึ่งนอกจากเรื่องไสยเวทแล้ว อีกจุดเด่นของวัดเขาอ้อก็คือ วิชาทางแพทย์แผนโบราณ (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพัทลุง, 2567) ตำนานกล่าวว่าก่อนที่จะมาเป็นวัดเขาอ้อเป็นสำนักเขาอ้อมาก่อน เล่ากันว่าจุดกำเนิดของสำนักเขาอ้อนี้ แต่เดิมเป็นที่บำเพ็ญพรตของพราหมณ์มาหลายรุ่น อันเนื่องจากภายในถ้ำบนเขาอ้อนั้นเป็นทำเลที่ดีมาก ตัวเขาอ้อเองก็ตั้งอยู่บนเส้นทางสัญจรของชุมชนในอดีต เมืองที่เจริญในละแวกนั้นได้แก่ สทิงปุระ หรือสทิงพาราณสีซึ่งก็คืออำเภอสทิงพระในปัจจุบัน ประวัติของเมืองสทิงปุระนั้นเกี่ยวข้องกับพราหมณ์อยู่มาก แม้กระทั่งในสมัยศรีวิชัยที่ศาสนาพุทธแผ่อิทธิพลทั่วแหลมมลายู ในบริเวณนั้น (เขตเมืองพัทลุงในปัจจุบัน) ยังเป็นฐานที่มั่นสุดท้ายของพราหมณ์ หลักฐานทางประวัติศาสตร์บอกว่าเป็นเมืองที่มีชุมชนหนาแน่นที่สุดในขณะนั้น ต่อมามีพราหมณ์ผู้ทรงวิทยาคุณ (ฤๅษี) คณะหนึ่งได้ไปบำเพ็ญพรตอยู่ที่ถ้ำบนเขาอ้อบำเพ็ญพรตจนเกิดอิทธิฤทธิ์ต่าง ๆ ตามตำราอาถรรพเวท (พระเวทอันดับ 4 ของคัมภีร์พราหมณ์) แล้วได้ถ่ายทอดวิชานั้นต่อๆ กันมา (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพัทลุง, 2567) ทำให้ในปัจจุบันยุคที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกำลังได้รับความนิยม มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาใช้ตำนานวัดเขาอ้อในการประชาสัมพันธ์และให้ความหมายแก่แหล่งมรดกวัฒนธรรมส่งผลให้ผู้ศรัทธาและเลื่อมใสในไสยศาสตร์จากต่างถิ่นทั่วสารทิศเดินทางมาเพื่อแสวงหาวัตถุมงคลและผ่านพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ของวัดเขาอ้อไม่ขาด

จากปรากฏการณ์การผลิตซ้ำตำนานชุดต่างๆ สะท้อนให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายแฝงในการใช้ประโยชน์จากมรดกทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันตามบริบทและโอกาสของผู้ที่ได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ดังกล่าว เพื่อทำความเข้าใจถึงการให้คุณค่าและแนวทางการใช้ประโยชน์จากตำนานวัดเขาอ้อของกลุ่มคนต่าง ๆ ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นแนวทางในการจัดการมรดกวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม

ตำนานวัดเขาอ้อ เป็นเรื่องราวที่มีอยู่ทั้งในรูปแบบมุขปาฐะของผู้คนในท้องถิ่น และอีกส่วนหนึ่งถูกรื้อฟื้นผ่านกระบวนการสร้าง (Constitute) เอกลักษณ์ (Identity) และความหมาย (Significance) หลายช่วงระยะเวลาเพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ให้กับวัดเขาอ้อ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง พื้นที่สำคัญในฐานะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นแหล่งศึกษาถ่ายทอดความรู้ในด้านไสยศาสตร์และเวชศาสตร์ทำให้ได้รับสมญานามว่า “ตักศิลาทางไสยศาสตร์ของภาคใต้” (เสถียร คงปาน, 2562) แต่องค์ความรู้ดั้งเดิมของวัดเขาอ้อกำลังลดความสำคัญลงเพราะถูกมองว่าเป็นศาสตร์โบราณที่ตกเป็นทางเลือกที่เหลือเพียงผู้สืบทอดรุ่นสุดท้าย แต่ในทางกลับกันความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์เขาอ้อกลับถูกสร้างขึ้นมาผ่านสิ่งที่เรียกว่า “ตำนาน” ซึ่งได้ถูกฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับวัดเขาอ้อในลักษณะตราสัญลักษณ์ (Brand) ของสำนักที่เป็น “ตักศิลาทางไสยศาสตร์ของภาคใต้” ส่งผลให้วัดเขาอ้อเป็นที่รู้จักและได้รับความน่าเชื่อถือในสังคมวงกว้างจนสามารถสร้างรายได้มหาศาลเข้าสู่วัดเขาอ้อและจังหวัดพัทลุง ทั้งนี้ ตำนานวัดเขาอ้อชุดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและถูกผลิตซ้ำเพื่อเผยแพร่ตลอดระยะเวลานานหลายทศวรรษโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายของการใช้ประโยชน์จากตำนานต่างกรรมต่างวาระ (ยอดดนัย สุขเกษม, 2563) ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยมุ่งหวังว่าในท้ายที่สุดการนำปรากฏการณ์ดังกล่าวมาวิเคราะห์จะแสดงให้เห็นถึงมุมต่อการให้คุณค่า และแนวคิดการใช้ประโยชน์จากมรดกวัฒนธรรมตำนานวัดเขาอ้อของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ อันจะนำมาสู่การเสนอแนวทางการใช้มรดก

วัฒนธรรมประเภทตำนานอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขอย่างยั่งยืนต่อแหล่งมรดกวัฒนธรรมวัดเขาอ้อและจังหวัดพัทลุงต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาความเป็นมาของสำนักเขาอ้อ

2) เพื่ออธิบายบทบาทของสำนักเขาอ้อกับการจัดระเบียบการเมืองในชุมชนภาคใต้

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบของการวิจัย การวิจัยเรื่อง สำนักเขาอ้อกับการจัดระเบียบการเมืองในชุมชนภาคใต้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิจัยจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

จำนวน 18 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง **5** คน กลุ่มนักการเมืองในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง 5 คน พระสงฆ์ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง 4 รูป นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก พัฒนาจากแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการศึกษาจากการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยอาศัยคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากนั้นนัดหมายเพื่อสัมภาษณ์รายบุคคลหรือกลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ตำรา การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท ตีความและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลแต่ละด้าน แยกแยะองค์ประกอบและเหตุการณ์หลักตามประเด็น จากนั้นนำเสนอเป็น รายงานพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์

ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ความเป็นมาของสำนักเขาอ้อ

กำเนิดของสำนักเขาอ้อในฐานะตักศิลาทางไสยเวทของภาคใต้ โดยกล่าวถึงการจาริกของคณะพราหมณ์เผ่าดราวิเดียน จากอินเดียมาทางตะวันออกโดยแบ่งเป็น 2 สาย สายที่ 1 เดินทางมาขึ้นฝั่งและตั้งชุมชนที่รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย และสายที่ 2 เดินทางมาขึ้นฝั่งที่อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา พราหมณ์ทั้ง 2 กลุ่มได้แผ่ขยายอิทธิพลไปทั่วดินแดนแหลมมลายู ในเวลาต่อมา โดยมีบทบาทในเมืองศูนย์กลางอำนาจขนาดใหญ่ เช่น ลังกาสุกะ และนครศรีธรรมราช ต่อมามีพราหมณ์กลุ่มหนึ่งได้มาตั้งสำนัก ณ บริเวณเขาอ้อเพื่อเป็นสถานที่วิทยาการให้แก่

ลูกหลานของพราหมณ์และลูกหลานกษัตริย์สอนวิชาการปกครองตามตำราธรรมศาสตร์ ตำราพิชัยสงคราม ตลอดจนไปถึงไสยเวทและการแพทย์ เป็นต้น ต่อมาเมื่อพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทในพื้นที่ภาคใต้พราหมณ์รุ่นสุดท้ายจึงได้ไปนิมนต์พระอาจารย์ทอง จากวัดน้ำเลี้ยวมาเป็นเจ้าอาวาสรูปแรก เพื่อสืบทอดวิชาและรักษาสถานที่สำคัญดังกล่าวเอาไว้ (เวทย์ วรวิทย์, 2532) สำนักเขาอ้อสามารถจำแนกพัฒนาการสำคัญได้ 3 เหตุการณ์ดังนี้

1.1. สำนักเขาอ้อจากหลักฐานทางลายลักษณ์อักษร หลักฐานลายลักษณ์อักษรที่สำคัญคือ “หนังสือสารตราของเจ้าพระยานครศรีธรรมราช” (พ.ศ. 2284) วัดเขาอ้อเกิดขึ้นก่อน พ.ศ. 2284 ระยะแรกคงเป็นเพียงสำนักสงฆ์ยังไม่ได้รับการพระราชทานวิสุงคามสีมา และยังไม่มีอุโบสถ ต่อมาวัดเขาอ้อรกร้างสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ชำรุดทรุดโทรม จนกระทั่งพระมหาอินทราชาจากเมืองปัตตานีได้มาบูรณะวัดขึ้นใหม่ มีการบูรณะพระพุทธรูปในถ้ำ 10 องค์ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา มีการสร้างอุโบสถ มณฑปพระพุทธบาท พระพุทธไสยาสน์ เจดีย์ และได้รับพระราชทานพระพุทธรูป 2 องค์ พร้อมด้วยพื้นที่กัลปนาและข้าพระโยมสงฆ์จากพระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา (สารูปณ์ ฤทธิ์ชู, 2563) ความรุ่งเรืองของสำนักเขาอ้อนั้น แม้จะเจริญขึ้นมากในช่วงเวลาดังกล่าว แต่ในเวลาต่อมานั้นเขาอ้อได้ทรุดโทรมลงไปตามกาลเวลาเป็นเหตุให้ชาวบ้านต้องหาพระภิกษุที่มีบารมีมาปกครองและมาเป็นร่มโพธิร่มไทรให้แก่ชาวบ้านเช่นดังกาลก่อน (พระครูเกษมพัฒนกิจ, 2568) ชาวบ้านจึงรวมกันไปนิมนต์พระมหาคงจากวัดพนางตุง แขวงเมืองนครศรีธรรมราชมาเป็นเจ้าอาวาสวัดเขาอ้อแทน ซึ่งสะท้อนถึงการฟื้นฟูวัดเขาอ้อในสมัยอยุธยาตอนปลายผ่านบารมีของพระมหาอินทราช การบูรณะพุทธสถานและการได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ไม่เพียงเป็นการรับรองสถานะของวัด แต่ยังสะท้อนถึงกลไกการเชื่อมโยงอำนาจระหว่างรัฐส่วนกลางและท้องถิ่นผ่านพุทธจักร (สารูปณ์ ฤทธิ์ชู, 2551)

1.2 สำนักเขาอ้อในชุดความคิดตำนานท้องถิ่น เรื่องราวของ "สมเด็จเจ้าจอมทอง" และ "สมเด็จเจ้าพะโคะ" (หลวงพ่อทวด) ผ่านมุขปาฐะการลองวิชา สะท้อนภาพจำของเขาอ้อในฐานะ "ตักศิลา" แห่งพุทธาคม การสร้างเรื่องเล่าเชิงอภินิหารถือเป็นกลยุทธ์การสร้าง "ทุนทางวัฒนธรรม" ที่วัดใช้เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและดึงดูดผู้ศรัทธา (สารูปณ์ ฤทธิ์ชู, 2551) นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าสำนักเขาอ้อได้เป็นหนึ่งในตักศิลาที่มีการแลกเปลี่ยนวิชากับพระเกจิในตำนานอย่างหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ที่เป็นดั่งพระโพธิสัตว์ของประชาชนในภาคใต้ยิ่งทำให้ภาพลักษณ์ของสำนักเขาอ้อมีความเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมที่เด่นชัด (พระครูพิจิตรสรคุณ, 2568)

1.3 สำนักเขาอ้อในชุดความคิดทางภูมิภาคนิยม ในช่วงสมัยอยุธยาสมเด็จเจ้าจอมทอง (อดีตเจ้าอาวาสวัดเขาอ้อ) กับสมเด็จเจ้าพะโคะ (หลวงพ่อทวด) เป็นสหธรรมิกกัน เมื่อครั้งที่สมเด็จเจ้าพะโคะได้สร้างพระศรีรัตนมหาธาตุที่วัดพะโคะเสร็จแล้วได้จัดงานฉลองยิ่งใหญ่ ในสมัยนั้นสมเด็จเจ้าจอมทองและชาวบ้านเขาอ้อไปร่วมงานโดยทางเรือ ได้แสดงอภินิหารแล่นเรือใบจากทะเลสาบสงขลาขึ้นไปบนบกจนถึงเขาพะโคะ เมื่อถึงวัด สมเด็จเจ้าพะโคะได้ให้ศิษย์นำข้าวเหนียวกวน ปั้นเป็นก้อนยาว 2 ศอก นำไปถวายสมเด็จเจ้าจอมทองท่านสั่งให้ตัดแบ่งเพื่อถวายพระภิกษุ แต่ไม่มีใครสามารถตัดได้ สมเด็จเจ้าจอมทองจึงใช้มือลูบข้าวเหนียวกวนเพื่อแก้อาคมแล้วให้ศิษย์ตัดแบ่งอย่างข้าวเหนียวธรรมดา ต่อมาสมเด็จเจ้าจอมทองได้ให้ศิษย์นำแตงโม 7 ลูกไปถวายสมเด็จเจ้าพะโคะ พอถึงเวลาฉันภัตตาหารปรากฏว่าไม่มีใครสามารถผ่าแตงโมได้ท่านจึงทราบว่าโดนลองวิชาจากสหาย ท่านจึงรับเอาแตงโมมาแล้วใช้มือผ่าแตงโมออกเป็นชิ้น ๆ อย่างแตงโมธรรมดานำไปถวายพระภิกษุ (ชุม ไชยคีรี, 2511) และใน

อีกสำนวนเชื่อว่าสำนักก่อตั้งโดย “พ่อท่านนอโม” ตั้งแต่สมัยศรีวิชัย (พ.ศ. 1651) ในนาม "สำนักเขาเอาะ" หรือ "วัดคีรีฉัททันต์บรรพต" การส่งต่อองค์ความรู้จากเจ้าสำนักที่มีนามมงคลว่า "ทอง" จนถึงพระครูสังฆวิจารณ์ฉัททันต์บรรพต (อาจารย์ทองเฒ่า) สะท้อนถึงการรักษาความต่อเนื่องทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง (สุนทร คงช่วย, 2562) แสดงให้เห็นว่าวัดเขาอ้อมีการปรับตัวตามบริบททางการเมืองและการท่องเที่ยวในแต่ละยุค ทำให้เห็นถึงการบูรณาการระหว่างพุทธศาสตร์ คติชนวิทยาและการนับถือผี ร่วมกับการปกครองท้องถิ่นและจัดระเบียบชุมชน (พระครูเกษมพัฒนกิจ, 2568) จนกลายเป็นมรดกวัฒนธรรมที่สามารถสร้างมูลค่าและสร้างความหมายใหม่ให้แก่ชุมชนพัทลุงอย่างยั่งยืน

2. บทบาทของสำนักเขาอ้อกับการจัดระเบียบการเมืองในชุมชนภาคใต้

ผลการศึกษาสามารถอธิบายบทบาทของสำนักเขาอ้อกับการจัดระเบียบการเมืองในชุมชนภาคใต้ ที่มีการเปลี่ยนผ่านสถานะจากแหล่งวิชาพุทธาคมสู่การเป็นสถาบันทางวัฒนธรรมที่ทรงอิทธิพลในการจัดระเบียบสังคมและเชื่อมโยงเครือข่ายอำนาจในพื้นที่ภาคใต้ แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นดังนี้

2.1 ศูนย์กลางทางศิลปะวิทยาการและทุนทางวัฒนธรรม เริ่มมีการเชื่อมโยงตำนานวัดเขาอ้อกับพราหมณ์ที่เดินทางมาจากประเทศอินเดีย และปรากฏคำว่า "ตักศิลาทางไสยศาสตร์" และ "สรรพยาบรรพต" ถูกนำมาใช้ขยายความคำว่า "สำนัก"อย่างแพร่หลาย ส่งผลให้ตำนานวัดเขาอ้อเป็นมรดกวัฒนธรรมที่มีพลังต่อการพัฒนาแหล่งมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นให้มีความเจริญรุ่งเรืองในปัจจุบัน การศึกษามุมมองการให้คุณค่ามรดกวัฒนธรรมตำนาน วัดเขาอ้อของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่าให้คุณค่าด้านการแสดงถึงอัตลักษณ์ และด้านสังคมและวัฒนธรรม เป็นหลัก ซึ่งนำมาสู่แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์มรดกวัฒนธรรมตำนานวัดเขาอ้อ

สำนักเขาอ้อได้รับการยกระดับให้เป็น "ศูนย์กลางการเรียนรู้พุทธาคมเชิงสร้างสรรค์" โดยการสั่งสมองค์ความรู้ที่ผสมผสานระหว่างพราหมณ์-ฮินดูและพุทธศาสนาได้ถูกรื้อฟื้นและสร้างความหมายใหม่ ผ่านงานวิจัยและสื่อสมัยใหม่ เพื่อตอบสนองต่อการเป็น อัตลักษณ์แห่งไสยเวทของภาคใต้ (สารูปณ์ ฤทธิ์ชู, 2551) การสร้างอัตลักษณ์ผ่านตำนานจนกลายเป็น "ทุนทางวัฒนธรรม" ที่ภาครัฐนำไปบูรณาการเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการพัฒนาเศรษฐกิจระดับท้องถิ่น (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง, 2566) ลักษณะเด่นของวัดเขาอ้อคือการผสมผสานความรู้หลายด้านเข้าด้วยกัน ได้แก่ หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา การฝึกสมาธิและจิตใจ ไสยศาสตร์หรือคาถาอาคมโบราณ รวมไปถึงความรู้เรื่องสมุนไพรและว่านยา ศาสตร์เหล่านี้ถูกนำมาใช้ทั้งในการสร้างเครื่องราง การทำพิธี และการช่วยเหลือผู้คนในด้านต่างๆ เช่น การคุ้มครองภัย การเสริมดวงชะตา หรือการรักษาโรคตามความเชื่อพื้นบ้านเชื่อกันว่าช่วยเสริมความคงกระพัน แคล้วคลาด และปกป้องผู้เข้าพิธีจากอันตราย ความเชื่อเหล่านี้ทำให้พระเกจิในสายเขาอ้อถูกมองว่าเป็นผู้มีพลังจิตและเป็นครูทางจิตวิญญาณของผู้คนจำนวนมาก ตัวอย่างพระเกจิที่มีชื่อเสียงในสายนี้ เช่น พระครูสิทธิยาภิรัต (เอียด วัดดอนศาลา) และ พระอาจารย์นำ แก้วจันทร์ ซึ่งมีลูกศิษย์จำนวนมากทั้งในหมู่ชาวบ้านและผู้มีอำนาจความสัมพันธ์ระหว่างสำนักเขาอ้อกับการเมืองจึงเกิดขึ้นผ่าน “เครือข่ายทางสังคม” ของลูกศิษย์และผู้ศรัทธา เมื่อบุคคลที่มีตำแหน่งทางการเมืองหรือเศรษฐกิจเข้ามาเป็นลูกศิษย์หรือผู้สนับสนุนสำนัก (พระครูเกษมพัฒนกิจ, 2568)

2.2 กลไกการควบคุมทางสังคม สำนักเขาอ้อทำหน้าที่เป็นกลไกจัดระเบียบสังคมผ่านระบบความเชื่อ กล่าวได้ดังนี้

2.2.1. การจัดระเบียบชุมชนโดยใช้หลักความเชื่อทางศาสนาและคติชนวิทยา สำนักเขาอ้อมีชื่อเสียงด้านวิชาไสยเวท เช่น วิชาคงกระพัน แคล้วคลาด หรือมหาอุด ทำให้ผู้คนจำนวนมากเชื่อว่าศิษย์ของสำนักมีพลังทางจิตวิญญาณหรือได้รับการคุ้มครองจากครูอาจารย์ และความเชื่อนี้ส่งผลให้คนในชุมชนเกิดความเกรงใจและไม่กล้าก่อเหตุผิดกฎหมายหรือสร้างความวุ่นวายในพื้นที่ เพราะกลัวผลจากอำนาจไสยศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา ความเชื่อ และอำนาจทางสังคม เครือข่ายเช่นนี้อาจมีบทบาทในระดับท้องถิ่น เช่น การสร้างความน่าเชื่อถือให้ผู้นำ การรวมกลุ่มของผู้มีอิทธิพล หรือการสร้างฐานสนับสนุนทางสังคมในมุมมองทางรัฐศาสตร์และสังคมวิทยา สำนักเขาอ้อจึงสามารถอธิบายได้ว่าเป็นแหล่งของ “ทุนทางวัฒนธรรม” และ “อำนาจเชิงสัญลักษณ์” กล่าวคือ ความศักดิ์สิทธิ์และชื่อเสียงของสำนักทำให้ผู้คนให้ความเคารพและศรัทธา (พระครูสิริเมธาภรณ์, 2568) ในชุมชนควรมีการสื่อสารจากภาครัฐสู่ประชาชนและเปิดพื้นที่สาธารณะ เพื่อจัดระเบียบชุมชนโดยใช้หลักความเชื่อทางศาสนา (ทองรักขาว, 2568) การใช้หลักความเชื่อทางศาสนาและคติชนวิทยา ยังเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างสมดุลระหว่าง “อำนาจของรัฐ” กับ “อำนาจทางสังคม” ในการบริหารชุมชน (แก้วขุนราม, 2568) จริยธรรมผ่านศรัทธา ที่ส่งผ่านจากระบบศิษย์และอาจารย์ การยึดถือระเบียบข้อห้ามของสำนัก รวมทั้งการขัดเกลาบุคคลให้ประพฤติตนตามคุณธรรม ความกตัญญู และวินัยชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานของความมั่นคงในสถาบันครอบครัวและสังคมในระดับฐานราก

2.2.2. เครือข่ายศิษย์ในการช่วยจัดระเบียบชุมชน ผู้ที่เป็นศิษย์สำนักเขาอ้อมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวกลางไกล่เกลี่ยความขัดแย้งและรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ โดยอาศัยสถานะของ “ผู้มีบารมี” และความยำเกรงในวิชาอาคมเครือข่ายนี้ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการจัดการความขัดแย้งเชิงโครงสร้างและเสริมสร้างอำนาจนำ ให้แก่ผู้นำท้องถิ่นผ่านความชอบธรรมทางวัฒนธรรม (พระครูสิริเมธาภรณ์, 2568) หนึ่งในศิษย์ที่ช่วยในการจัดระเบียบการเมืองได้แก่ขุนพันธ์สำนักเขาอ้อ เป็นที่รู้จักในฐานะศิษย์วัดเขาอ้อที่มีชื่อเสียงในด้านไสยเวทและวิชาการแพทย์แผนโบราณเพราะท่านได้ทำหน้าที่ในจังหวัดพัทลุง ในการคุมความสงบเรียบร้อยภายในจังหวัด และในชุมชน เขาอ้อเป็นสำนักทิศาปาโมกข์ที่มีประวัติยาวนานและมีการสืบทอดวิชาความรู้ต่อมาอย่างต่อเนื่อง ขุนพันธ์เขาอ้อมีบทบาทสำคัญในด้านการบำเพ็ญพรตและถ่ายทอดวิชาความรู้แก่ผู้สนใจ ในชุมชนเขาอ้อขุนพันธ์ได้มีบทบาทอย่างมากในด้านไสยศาสตร์และวิชาการแพทย์แผนโบราณ วัดเขาอ้อยังเป็นสถานที่ที่มีความเชื่อว่าการบำบัดรักษาโรคด้วยการอาบน้ำว่านของวัดเขาอ้อจะทำให้ได้คุณทางไสยเวทเพิ่มเข้ามาด้วย (พระครูเกษมพัฒนกิจ, 2568) ศิษย์เขาอ้อ มีบทบาทต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชนในพื้นที่ภาคใต้ของไทยมายาวนาน โดยเฉพาะในจังหวัด พัทลุง นครศรีธรรมราช แม้ว่าศิษย์เขาอ้อจะไม่ได้มีอำนาจตามกฎหมายเหมือนตำรวจและเจ้าหน้าที่ราชการ แต่ในสังคมกลับมีอิทธิพลสูง เพราะได้รับความเคารพนับถือและความไว้วางใจความเชื่อถือจากชาวบ้านจากการเป็นผู้ร่ำเรียนวิชาผ่านการฝึกจากครูอาจารย์ในสำนัก สถานะศิษย์เขาอ้อจึงทำให้บุคคลเหล่านี้เป็นคนมีบารมี มีความรู้ มีหน้าที่ช่วยดูแลความเรียบร้อยของชุมชน (พระครูพิจิตรสรคุณ, 2568)

2.2.3 สื่อกลางระหว่างระบบราชการและชุมชน กลุ่มคนส่วนใหญ่พบว่า สำนักเขาอ้อทำหน้าที่เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างระบบราชการและประชาชน โดยเป็นพื้นที่ที่ความศักดิ์สิทธิ์ถูกแปลงเป็น "อำนาจเชิงสัญลักษณ์" ที่สร้างความเชื่อมั่นให้แก่บุคคลระดับนำทางการเมืองและข้าราชการในการเข้ามาเป็นศิษย์หรือผู้อุปถัมภ์ (พระครูสิริเมธาภรณ์, 2568) การมีส่วนราชการเข้ามามีอำนาจเป็นสื่อกลางควบคุมมากเกินไปอาจได้รับผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจชุมชน ทำให้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเสื่อมถอยลงด้วย (ปานจีน, 2568) วัดเขาอ้อ มีความสัมพันธ์กับการเมืองไทยในลักษณะของ “อำนาจทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ” มากกว่าการเมืองในเชิงนโยบายโดยตรง กล่าวคือ แม้สำนักเขาอ้อจะเป็นสำนักวิชาทางไสยศาสตร์และศาสนาที่สืบทอดกันมายาวนาน แต่ความเชื่อเกี่ยวกับพลังทางจิต บารมี และ การคุ้มครองจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้สำนักนี้มีอิทธิพลต่อสังคมและเครือข่ายอำนาจในหลายระดับ ซึ่งเชื่อมโยงกับการเมือง ความสัมพันธ์นี้ก่อให้เกิดความเป็นสื่อกลางของเครือข่ายทางสังคมที่เชื่อมโยงศาสนาและความเชื่อเข้ากับอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น ช่วยให้การจัดระเบียบชุมชนมีความคล่องตัวและได้รับการยอมรับจากภาคประชาชนมากกว่าการใช้กลไกของรัฐแต่เพียงอย่างเดียว

2.3 สภาวะเหนือธรรมชาติในการจัดระเบียบวัฒนธรรม บทบาทของสำนักเขาอ้อต่อการเมืองในภาคใต้ไทย ปรากฏในลักษณะ “อำนาจทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ” ที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการประสานผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มอำนาจและภาคประชาชน โดยสำนักเขาอ้อได้แปลงความศักดิ์สิทธิ์ให้กลายเป็นความชอบธรรมและภาพลักษณ์ที่มั่นคงให้แก่ผู้นำและบุคคลในพื้นที่ จนกลายเป็นสถาบันทางวัฒนธรรมที่สามารถหลอมรวมความต่างและสร้างความสงบเรียบร้อยในชุมชนได้อย่างยั่งยืน สำนักเขาอ้อจึงกลายเป็นสถานที่ที่นักการเมือง ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ และผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นบางส่วนเดินทางไปขอพร รับเครื่องราง หรือเข้าร่วมพิธีกรรมเพื่อเสริมบารมีและความมั่นใจในอำนาจของตนเอง การกระทำเช่นนี้ไม่ได้เป็นเพียงความเชื่อส่วนบุคคล แต่ยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้ผู้คนเห็นว่าผู้นำคนนั้นมีความเชื่อมโยงกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือครูบาอาจารย์ที่มีพลังทางจิตองค์ความรู้ของเขาอ้อประกอบด้วยหลายศาสตร์ เช่น คาถาอาคม การลงอักขระยันต์ การปลุกเสกเครื่องราง และความรู้ด้านสมุนไพรหรือว่านยา รวมถึงพิธีกรรมสำคัญอย่างพิธีแช่ว่านหรืออาบว่าน ซึ่งเชื่อกันว่าช่วยเสริมความคงกระพัน แคล้วคลาด และปกป้องผู้เข้าพิธีจากอันตราย ความเชื่อเหล่านี้ทำให้พระเกจิในสายเขาอ้อถูกมองว่าเป็นผู้มีพลังจิตและเป็นครูทางจิตวิญญาณของผู้คนจำนวนมาก

อภิปรายผลการวิจัย

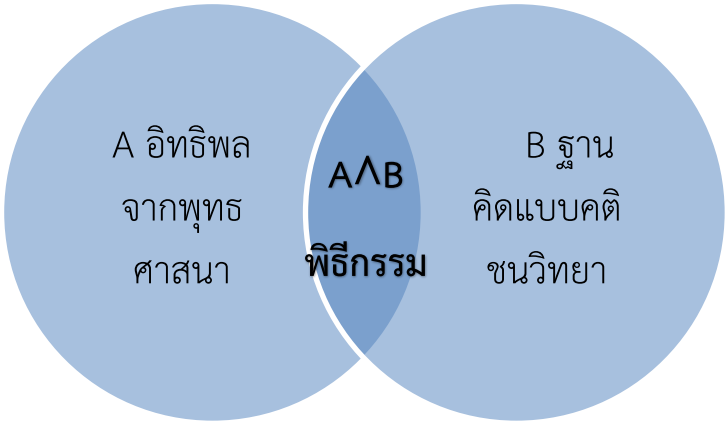
1. ความเป็นมาของสำนักเขาอ้อพบว่า สำนักเขาอ้อจากหลักฐานทางลายลักษณ์อักษร สำนักเขาอ้อในชุดความคิดตำนานท้องถิ่น สำนักเขาอ้อในชุดความคิดทางภูมิภาคนิยม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันทั้งสามมิติว่าสำนักเขาอ้อเป็นสถานที่สำคัญทางศาสนาที่มีความเป็นมาอย่างยาวนาน สอดคล้องกับงานวิจัยของยอดดนัย สุขเกษม (2563) ซึ่งพบว่าตำนานวัดเขาอ้อสามารถแบ่งได้เป็น **2** กลุ่มหลัก คือ **1)** กลุ่มตำนานวัดเขาอ้อที่ปรากฏมาก่อน พ.ศ. 2500 ประกอบด้วย ตำนานสมเด็จเจ้าจอมทองกับสมเด็จเจ้าพะโคะ ตำนานพ่อท่านนอโม และ เรื่องราวความศักดิ์สิทธิ์ของพระอาจารย์และพิธีกรรมสายเขาอ้อ และ 2) กลุ่มตำนานวัดเขาอ้อที่ปรากฏขึ้นมาหลัง พ.ศ. 2500 ประกอบด้วย เรื่องราววัดเขาอ้อในฐานะสำนักทางไสยศาสตร์ที่มีความเก่าแก่นับพันปี เรื่องราววัดเขาอ้อที่มี

การเชื่อมโยงกับพราหมณ์ที่เดินทางมาประเทศอินเดีย เรื่องราววิชาความรู้ของพราหมณ์ที่มีการถ่ายทอดให้แก่บุตรหลานกษัตริย์ และ เรื่องราวการส่งต่อวิชาความรู้ของพราหมณ์ให้แก่พระสงฆ์เนื่องในพุทธศาสนา และสอดคล้องกับงานวิจัยของเสถียร คงปาน (2562) ที่ศึกษาเรื่องสำนักเขาอ้อกับการสืบสานความเชื่อและพิธีกรรมสำนักวัดเขาอ้อเป็นแหล่งศึกษาพุทธธรรมและไสยเวทวิทยาของเมืองพัทลุงมายาวนานหลายศตวรรษ จนผู้คนขนานนามว่า “ตักศิลาไสยเวทของภาคใต้” วัดเขาอ้อจึงเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และสถานที่ศึกษาเล่าเรียนของกุลบุตร ที่ประกอบด้วยองค์ความรู้ทางด้านพุทธธรรม ไสยเวทวิทยาและเวชศาสตร์ พระเถระหรือพระเกจิอาจารย์ผู้เป็นเจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนักในอดีตที่ผ่านมาเป็นผู้ทรงคุณความรู้และเป็นที่พึ่งของผู้คนในชุมชนในทุกๆ ด้าน

2. บทบาทของสำนักเขาอ้อกับการจัดระเบียบการเมืองในชุมชนภาคใต้พบว่ามีการเปลี่ยนผ่านสถานะจากแหล่งวิชาพุทธาคมสู่การเป็นสถาบันทางวัฒนธรรมที่ทรงอิทธิพลในการจัดระเบียบสังคมและเชื่อมโยงเครือข่ายอำนาจในพื้นที่ภาคใต้ โดยเป็นศูนย์กลางทางศิลปะวิทยาการและทุนทางวัฒนธรรม และเป็นกลไกการควบคุมทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดมศิลป์ หวังปาน (2566) ศึกษาความเชื่อพิธีกรรมและคุณค่าทางไสยศาสตร์ของวัดเขาอ้อ ตำบลมะกอกเหนือ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่าความเชื่อและพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ของวัดเขาอ้อมีผลกระทบต่อสังคมในคุณค่าด้านต่าง ๆ คุณค่าด้านจิตใจ คุณค่าด้านสังคม คุณค่าด้านเศรษฐกิจ คุณค่าด้านวัฒนธรรม คุณค่าด้านการบำรุงพระพุทธศาสนา คุณค่าด้านการท่องเที่ยว คุณค่าด้านต่าง ๆ ก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมตราบใดที่ผู้ถือปฏิบัติยังคงยึดเป็นหลักปฏิบัติตามหลักพิธีกรรมนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณัชรดา สมสิทธิ์, และวราเมษ วัฒนไชย, 2559) ที่ศึกษาพิธีกรรมการแช่ว่านรางยา อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่ามีการเปลี่ยนผ่านสถานะจากแหล่งวิชาพุทธาคมสู่การเป็นสถาบันทางวัฒนธรรมที่ทรงอิทธิพลในการจัดระเบียบสังคมและเชื่อมโยงเครือข่ายอำนาจในพื้นที่ภาคใต้

สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง สำนักเขาอ้อกับการจัดระเบียบการเมืองในชุมชนภาคใต้ สามารถนำเสนอผ่านแผนภาพดังนี้



แผนภาพองค์ความรู้

A อิทธิพลจากพุทธศาสนา สำนักวัดเขาอ้อเป็นศาสนสถานที่สำคัญ เป็นศูนย์รวมทั้งความรู้ ระบบภูมิปัญญา ความเชื่อและองค์ความรู้ทางศาสนาที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลาอย่างยาวนาน ในภายหลังได้ก่อตัวเป็นศาสนสถานทางพุทธศาสนาและเป็นศูนย์กลางของชุมชนขนาดใหญ่ในพื้นที่ภาคใต้

B ฐานคิดแบบคติชนวิทยา พื้นที่สำนักวัดเขาอ้อเป็นศาสนสถานที่ตั้งอยู่บนเส้นทางการค้าและชุมชนในสมัยโบราณ ส่งผลให้มีการรับแนวคิดแบบพราหมณ์-ฮินดู และการนับถือบรรพบุรุษ มาบูรณาการตามความเชื่อท้องถิ่น จนเกิดชุดความคิดที่มีอัตลักษณ์ในรูปแบบคติชนวิทยา

A**Λ**B พิธีกรรม เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงรูปแบบความคิดที่ตั้งอยู่บนอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา ฐานคิดแบบคติชนวิทยา ซึ่งทั้งสองส่วนนั้นมีความเป็นนามธรรมสูงมาก การเปลี่ยนผ่านจากชุดความคิดที่เป็นนามธรรมจะถูกเปลี่ยนให้มีความเป็นรูปธรรมผ่านทางพิธีกรรม ซึ่งยึดโยงไว้ทั้งในมิติของพุทธศาสนาและคติชนวิทยา

บรรณานุกรม

ชุม ไชยคีรี. (2511). *สร้างพระเครื่องแจกฟรีทั่วประเทศ.*

ณัชรดา สมสิทธิ์, และวราเมษ วัฒนไชย. (2559). มุมมองและแนวคิดที่ปรากฏจากพิธีกรรมการแช่ว่านรางยา วัดเขาอ้อ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง. *วารสารรูสมิแล, 37*(1), 38–55.

นิตย์ แก้วขุนราม. (2568). (การัณย์ พรหมแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

พระครูเกษมพัฒนกิจ. (2568). เขาอ้อกับการเมืองไทย. (การัณย์ พรหมแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

พระครูพิจิตรสรคุณ. (12 ธันวาคม 2568). (การัณย์ พรหมแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

พระครูสิริเมธาภรณ์. (2568). เขาอ้อกับการเมืองไทย. (การัณย์ พรหมแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

ยอดดนัย สุขเกษม. (2563). เศรษฐกิจสร้างสรรค์กับการใช้มรดกวัฒนธรรมเชิงความเชื่อ: กรณีศึกษาตำนานวัดเขาอ้อ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง.

วิสุทธิ์ ทองรักขาว. (2568). (การัณย์ พรหมแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

เวทย์ วรวิทย์. (2532). เขาอ้อ ตักสิลาทางไสยเวทย์.

สารูปณ์ ฤทธิ์ชู. (2551). *ตามรอยสำนักเขาอ้อ สรรพยาพรรพตปักษ์ใต้.* พัทลุง: ฉลาดการพิมพ์.

สารูปณ์ ฤทธิ์ชู. (2563). *วารสารวิชาการนวัตกรรมและการจัดการ.* .

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพัทลุง. (2567). *วัดเขาอ้อ*. เรียกใช้เมื่อ 3 ตุลาคม 2567 จาก https://plg.onab.go.th/th/content/category/detail/id/110/iid/6992

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2566). *โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ผ่านต้นทุนทางวัฒนธรรมสายวัดเขาอ้อ.* กระทรวงวัฒนธรรม.

สุทัศน์ ปานจีน. (2568). (การัณย์ พรหมแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

สุนทร คงช่วย. (2562). พัฒนาการและเครือข่ายความเชื่อสายวัดเขาอ้อ. *วารสารศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา.*

เสถียร คงปาน. (2562). *สำนักเขาอ้อกับการสืบสานความเชื่อและพิธีกรรม.* สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

อุดมศิลป์ หวังปาน. (2566). *ความเชื่อ พิธีกรรม และคุณค่าทางไสยศาสตร์ของวัดเขาอ้อ ตำบลมะกอกเหนือ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง.* ม.ป.ท.

ความชอบด้วยกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในการใช้สิทธิป้องกันตนเองด้วยอาวุธนิวเคลียร์: กรณีศึกษาข้อพิพาทระหว่างสหรัฐอเมริกา รัฐอิสราเอล และสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน*

THE LEGALITY OF NUCLEAR WEAPONS IN SELF-DEFENSE UNDER INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW: A CASE STUDY OF THE DISPUTE BETWEEN THE UNITED STATES, ISRAEL, AND IRAN.

ดลนภา นันทวโรไพร
Dolnapa Nuntawaroprai
สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ประเทศไทย
School of Law, Sukhothai Thammathirat, Thailand
E-mail: Dolnapa.Nan@stou.ac.th,

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความชอบด้วยกฎหมายของการใช้สิทธิป้องกันตนเอง (Self-Defense) ภายใต้กฎบัตรสหประชาชาติ ในบริบทของการใช้หรือขู่ว่าจะใช้อาวุธนิวเคลียร์ โดยมีกรณีศึกษาคือความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกา รัฐอิสราเอล และสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน บทความนี้อาศัยระเบียบวิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาผ่านกฎบัตรสหประชาชาติ กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ สนธิสัญญาที่เกี่ยวข้อง และบรรทัดฐานจากคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ)

ผลการศึกษาพบว่า แม้รัฐอาจกล่าวอ้างสิทธิการป้องกันตนเองในสถานการณ์ที่มีการโจมตีต่อบูรณภาพแห่งดินแดน แต่การใช้อาวุธนิวเคลียร์ในทางปฏิบัตินั้นขัดต่อเงื่อนไขพื้นฐานของการใช้กำลังอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากอาวุธนิวเคลียร์มีอานุภาพทำลายล้างสูงและไม่อาจจำกัดขอบเขตความเสียหายได้ จึงไม่สอดคล้องกับหลักความจำเป็น (Necessity) และหลักความได้สัดส่วน (Proportionality) นอกจากนี้ การใช้อาวุธนิวเคลียร์ยังเป็นการละเมิดหลักการแยกแยะระหว่างพลเรือนกับเป้าหมายทางทหาร ซึ่งเป็นการขัดต่อกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอันมีสถานะเป็นกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus Cogens) อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น การกล่าวอ้างสิทธิในการป้องกันตนเองเพื่อความชอบธรรมในการใช้อาวุธนิวเคลียร์ จึงไม่อาจกระทำได้ภายใต้โครงสร้างของกฎหมายระหว่างประเทศในปัจจุบัน

คำสำคัญ: กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ, หลักการป้องกันตนเอง,อาวุธนิวเคลียร์,หลักความได้สัดส่วน, หลักกฎหมายบังคับโดยเด็ดขาด

---

* Received 5 June 2026; Revised 1 August 2026; Accepted 14 August 2026

Abstract

This academic article aims to examine and analyze the legality of exercising the right of self-defense under the United Nations Charter in the context of the use or threat of nuclear weapons, focusing on the case study of the conflict between the United States, the State of Israel, and the Islamic Republic of Iran. This study employs a documentary research methodology, analyzing the UN Charter, international humanitarian law, relevant treaties, and jurisprudence from the International Court of Justice (ICJ).

The study reveals that although a State may invoke the right of self-defense in situations involving an attack on its territorial integrity, the practical use of nuclear weapons significantly violates the fundamental conditions for the use of force. Due to their immense destructive power and the inability to limit their devastating scope, nuclear weapons are fundamentally incompatible with the principles of necessity and proportionality. Furthermore, the use of nuclear weapons inevitably violates the principle of distinction between civilians and military targets, thereby breaching international humanitarian law, which holds the status of an absolute peremptory norm (jus cogens). Therefore, invoking the right of self-defense to legitimize the use of nuclear weapons cannot be justified under the current framework of international law.

Keywords: International humanitarian law, Right of self-defense, Nuclear weapons, Principle of proportionality, Jus cogens

บทนำ

การดำเนินการสู้รบ (The Conduct of Hostilities) ในปฏิบัติการทำสงครามระหว่างรัฐ ในปัจจุบันนี้ มีพัฒนาการด้านอาวุธที่ใช้ในสงครามก้าวหน้ากว่าในอดีตอย่างมาก รัฐที่มีอาวุธนิวเคลียร์ก็มุ่งพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์และเมื่อเข้าสู่สงคราม ก็จะข่มขู่หรือประกาศศักยภาพด้านนิวเคลียร์ของตนเอง จากกรณีศึกษาข้อพิพาทระหว่างสหรัฐอเมริกา รัฐอิสราเอล และสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน จำเป็นที่ต้องตะหนักถึงเรื่องความชอบด้วยกฎหมายของการใช้อาวุธเหล่านั้นซึ่งสามารถพิจารณาได้จาก แนวปฏิบัติของรัฐ (state practice) ที่เกิดขึ้นจริงเท่านั้น ในเรื่องนี้การสร้างดุลยภาพระหว่าง ความจำเป็นทางทหาร (military necessity) กับ หลักมนุษยธรรม (humanitarian considerations) มีความสำคัญอย่างยิ่ง

หลักการพื้นฐานของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในการทำสงครามจึงต้องคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้ หลักการแบ่งแยก (Principle of Distinction) ระหว่างพลเรือนกับเป้าหมายทางทหาร, หลักการห้ามก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานเกินความจำเป็น (Prohibition of Unnecessary Suffering) หลักการทั้งสองเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ที่มีผลผูกพันต่อรัฐทุกรัฐ อาวุธนิวเคลียร์ไม่ได้อยู่นอกขอบเขตของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (Shaw, M. N., 2024) แม้ว่าความชอบด้วยกฎหมายของการใช้ในแต่ละ

กรณียังคงเป็นประเด็นที่ถกเถียง เนื่องจากการวางแนวทางของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้กล่าวเน้นย้ำว่าในการพิจารณาความชอบด้วยกฎหมายของสถานการณ์ใด ๆ จะต้องพิจารณา หลักเกณฑ์ที่ควบคุมการใช้กำลัง (jus ad bellum) ซึ่งรวมถึง สิทธิในการป้องกันตนเอง (right of self-defense) ควบคู่ไปกับ กฎเกณฑ์ที่ควบคุมวิธีการและรูปแบบของการทำสงคราม (jus in bello) การคำนึงถึงประเภทของอาวุธที่ใช้ และวิธีการใช้อาวุธนั้นจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการวิเคราะห์ความชอบด้วยกฎหมายของการใช้กำลังภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศเช่นเดียวกัน การพิจารณาความชอบด้วยกฎหมายของการใช้กำลัง ต้องพิจารณาทั้งความชอบด้วยกฎหมายของการใช้กำลัง (เช่น สิทธิในการป้องกันตนเอง) ความชอบด้วยกฎหมายของวิธีการและอาวุธที่ใช้ในการสู้รบภายใต้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอาจกล่าวได้ว่า การครอบครองอาวุธนิวเคลียร์ และการใช้อาวุธดังกล่าวในสถานการณ์คับขันที่สุด (in extremis) โดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำกับสิทธิในการป้องกันตนเอง (right of self-defense) อย่างเคร่งครัดนั้น มิได้เป็นสิ่งที่กฎหมายระหว่างประเทศห้ามไว้โดยเด็ดขาด (Shaw, M. N., 2024)

ภายใต้สภาวการณ์แห่งสงครามระหว่างรัฐคู่สงคราม ในกรณีศึกษาของ สหรัฐอเมริกา รัฐอิสราเอล และสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านนั้นมีความน่ากังวลใจในการนำอาวุธนิวเคลียร์มาใช้ หากสถานการณ์นำพาสงครามไปสู่ช่วงคับขันที่สุดและนำไปสู่การกล่าวอ้างถึงสิทธิในการป้องกันตนเองของแต่ละฝ่าย จนไม่อาจยั้งยั้งได้ ซึ่งกำลังเป็นปัญหาที่สังคมระหว่างประเทศมีความกังวลเช่นกัน ถึงการนำอาวุธนิวเคลียร์มาใช้ในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทระหว่างรัฐคู่พิพาท อันเนื่องจากรัฐคู่พิพาทนั้นมิได้มีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามข้อผูกพันภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ ที่ควบคุมการใช้อาวุธนิวเคลียร์ เมื่อศึกษาถึงสนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศ จะพบว่ามีความพยายามของประชาคมโลก ในการก่อตั้งองค์การสนธิสัญญาว่าด้วยการห้ามทดลองนิวเคลียร์โดยสมบูรณ์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อยุติการทดสอบระเบิดนิวเคลียร์ทุกรูปแบบทั่วโลก โดยมีเป้าหมายหลักเรื่องพันธกรณีพื้นฐานดังบัญญัติไว้ในมาตรา 1 กล่าวคือ แต่ละรัฐภาคีรับจะไม่ทดลองการระเบิดอาวุธนิวเคลียร์ใดหรือการระเบิดนิวเคลียร์อื่นใด และจะห้ามและป้องกันการระเบิดนิวเคลียร์อื่นใด ณ สถานที่ใดภายใต้เขตอำนาจหรือการควบคุมของตน นอกจากนี้แต่ละรัฐภาคีรับที่จะละเว้นจากการก่อเกิด ส่งเสริม หรือเข้าไปมีส่วนร่วมโดยวิธีใดก็ตามในการทดลองระเบิดอาวุธนิวเคลียร์ หรือการระเบิดนิวเคลียร์อื่นใด จากข้อบัญญัติอันเป็นพันธกรณีพื้นฐานนั้น สหรัฐอเมริกา รัฐอิสราเอล และสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านมิได้ให้สัตยาบันต่อสนธิสัญญานี้ จึงมีผลต่อการบังคับใช้สนธิสัญญาตามที่ได้ระบุในมาตรา 14 กล่าวคือสนธิสัญญานี้จะมีผลใช้บังคับในเวลา 180 ภายหลังวันที่รัฐภาคีสมาชิกทั้งปวงที่มีรายชื่อในภาคผนวก 2 แนบท้ายสนธิสัญญาอันเป็นประเทศที่ครอบครองเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ จำนวน 44 รัฐได้ส่งมอบสัตยาบันสารให้แก่องค์การสนธิสัญญาว่าด้วยการห้ามทดลองนิวเคลียร์โดยสมบูรณ์ แต่ ณ.ปัจจุบัน 8 ชาติสำคัญซึ่งมีรายชื่อในภาคผนวก 2 ของสนธิสัญญานี้ยังไม่ดำเนินการให้สัตยาบัน ทำให้สนธิสัญญานี้ค้างอยู่สุญญากาศทางกฎหมายมานานกว่า 30 ปี

ถึงแม้ว่าในความตกลงนี้สหรัฐอเมริกา ได้ลงนามและปฏิเสธการให้สัตยาบันในปี ค.ศ. 1999 ด้วยเหตุผลความมั่นคงแห่งชาติ สำหรับสาธารณรัฐอิหร่าน และอิสราเอลก็ได้ลงนามแล้วเช่นกัน แต่ยังมิได้ให้สัตยาบันด้วยเหตุผลการป้องกันทางทหารและการแข่งขันในภูมิภาค เมื่ออยู่ในฐานะรัฐคู่พิพาทที่มีอาวุธนิวเคลียร์ในการครอบครองทั้งสองฝ่าย หากมิได้มีการยับยั้งชั่งใจและตะหนักถึงความเสี่ยงต่อการที่จะนำอาวุธนิวเคลียร์มาใช้ใน

การป้องกันตนเอง ผลจากการใช้นิวเคลียร์ที่ปรากฏให้ชาวโลกเห็นมาแล้วคือมหันตภัยแห่งการทำลายล้างมวลมนุษยชาติ

นิยามความหมายของอาวุธนิวเคลียร์

อาวุธนิวเคลียร์ (Nuclear Weapons) เป็นอาวุธที่ใช้พลังงานจากปฏิกิริยานิวเคลียร์ฟิชชั่นมีศักยภาพในการทำลายล้างสูง อาวุธนิวเคลียร์มีการนำมาใช้จริงในสงครามโลกครั้งที่สอง โดยประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งระเบิดนิวเคลียร์ลูกแรกนั้นมีชื่อว่าลิตเตอร์บอย (Little Boy) ได้ถูกนำไปทิ้งที่เมืองฮิโรชิมาในวันที่ 6 สิงหาคม ค.ศ.1945 ระเบิดนิวเคลียร์ลูกที่สองมีชื่อว่าแฟ็ตแมน (Fat Man) ได้ถูกนำไปทิ้งที่เมืองนางาซากิ 3 วันต่อมา ทำให้ชาวโลกได้ตะหนักถึงมหันตภัยที่มีอานุภาพสูงจากนิวเคลียร์ หลังจากนั้นได้มีการทำการทดลองอีกหลายร้อยครั้ง ในปัจจุบันนี้สามารถแบ่งอาวุธ นิวเคลียร์ได้ตามชนิดดังนี้

1. ระเบิดนิวเคลียร์แบบฟิชชั่น (ดลนภา นันทวโรไพร, 2553) เป็นระเบิดที่ได้รับพลังงานจากปฏิกิริยานิวเคลียร์ฟิชชั่น

ชนิดแรก คือ ระเบิดยูเรเนียม” นั้นลักษณะการออกแบบระเบิดนิวเคลียร์ จะต้องทำให้มวลของเชื้อเพลิงอยู่ในสภาวะเหนือวิกฤต (Supercritical Mass) เพื่อให้ ปฏิกิริยาต่อเนื่องคงสถานะอยู่ และปล่อยพลังงานกับความร้อนสูงออกมา การออกแบบอย่าง ง่ายที่สุด เรียกว่า แบบจุดระเบิดด้วยการยิง (Gun) โดยภายในลูกระเบิดมีก้อนยูเรเนียม 2 ก้อน ที่มีมวลต่ำกว่าวิกฤต (Subcritical) เมื่อจุดระเบิดเพื่อยิงก้อนยูเรเนียมที่มีมวลน้อย ไปยังยูเรเนียมที่มีมวลมากกว่า ทำให้มวลทั้งสองรวมกันแล้ว มีผลรวมของมวลมากกว่า ค่าของมวลวิกฤต หรือเกิดสภาวะของมวลที่เหนือวิกฤต (Supercritical) และเกิดปฏิกิริยา นิวเคลียร์ฟิชชั่นต่อเนื่องอย่างรวดเร็ว จนระเบิดออกมา กระบวนการนี้ใช้เวลาไม่ถึงวินาที ระเบิดพลูโตเนียม (Plutonium Bomb) พลูโตเนียม มีจุดเด่นเหนือกว่ายูเรเนียมหลาย ประการ ในการนำไปทำอาวุธนิวเคลียร์ พลูโตเนียมน้ำหนักเพียง 4 กิโลกรัม ก็สามารถใช้ทำระเบิดได้ โดยมีแรงระเบิดประมาณ 20 กิโลตัน การผลิตพลูโตเนียม 12 กิโลกรัมต่อปี ใช้เพียงโรงงานสกัดซ้ำเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ที่มีขนาดเล็กเท่านั้น หัวรบที่บรรจุพลูโตเนียม ทรงกลมจะมีชั้นของเบริลหุ้มอยู่ภายนอก เพื่อทำหน้าที่สะท้อนนิวตรอนให้กลับมาเสริม กระบวนการฟิชชั่น (Fission) พลูโตเนียม จึงมีมวลวิกฤต (ซึ่งจะรักษาสภาวะของปฏิกิริยา ฟิชชั่น (Fission) ต่อเนื่องได้) ต่ำกว่ายูเรเนียม กลุ่มผู้ก่อการร้ายหรือบางประเทศที่ต้องการ จึงสามารถหาพลูโตเนียม จากเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ทางพลเรือนได้ง่ายกว่าการเสริม สมรรถนะยูเรเนียม เพื่อนำไปใช้ทำระเบิดนิวเคลียร์

2. ระเบิดแบบฟิวชั่น (Fusion) (ดลนภา นันทวโรไพร, 2553) เป็นระเบิดที่ได้พลังงานจากปฏิกิริยานิวเคลียร์แบบฟิวชั่นเป็นปฏิกิริยาที่นิวเคลียสของไอโซโทปของไฮโดรเจน มารวมตัวกัน แล้วกลายเป็นนิวเคลียสของฮีเลียม กระบวนการนี้จะเกิดขึ้นได้ ไฮโดรเจน ต้องอยู่ในสภาวะที่มีอุณหภูมิและความดันสูงมาก ซึ่งทำให้เกิดสภาวะนี้ได้ โดยใช้ระเบิด นิวเคลียร์แบบฟิชชั่น (Fission) ปฏิกิริยานิวเคลียร์ฟิวชั่น (Fusion) สามารถให้นิวตรอนพลังงานสูง ซึ่งจะไปทำให้เกิดปฏิกิริยาฟิชชันที่มีแรงระเบิดที่สูงมากขึ้น ระเบิดนิวเคลียร์ แบบ ฟิชชัน-ฟิวชัน-ฟิชชัน (Fission-Fusion-Fission) เรียกว่า ระเบิดไฮโดรเจน (Hydrogen Bombs) หรือระเบิดเทอร์โมนิวเคลียร์

(Thermonuclear) ซึ่งเป็นปฏิกิริยาการหลอมตัว ของนิวเคลียสเบาภายใต้อุณหภูมิสูงมากไปเป็นนิวเคลียสของอะตอมที่หนักกว่าและ ปลดปล่อยพลังงานออกมา

กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสถานะทางกฎหมายของอาวุธนิวเคลียร์

(1) สนธิสัญญาว่าด้วยการไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons (NPT)

สนธิสัญญาว่าด้วยการไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ NPT เป็นเครื่องมือทางกฎหมายหลักที่ควบคุมการแพร่ขยายของอาวุธนิวเคลียร์ โดยเปิดให้ลงนามในปี ค.ศ. 1968 และมีผลบังคับใช้ในเดือนมีนาคม ปี ค.ศ. 1970 มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ ได้แก่ การไม่แพร่ขยาย (non-proliferation) การลดอาวุธ (disarmament) และการใช้พลังงานนิวเคลียร์เพื่อสันติ (peaceful use) อย่างไรก็ดี NPT มิได้บัญญัติห้ามการใช้อาวุธนิวเคลียร์โดยเด็ดขาดสนธิสัญญาว่าด้วยการไม่แพร่กระจายอาวุธนิวเคลียร์ จึงเป็นเครื่องมือเพื่อยับยั้งการแพร่กระจายของอาวุธนิวเคลียร์เท่านั้น ปัจจุบันมีประเทศภาคี 191 ประเทศถูกแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ ประเทศที่มีอาวุธนิวเคลียร์ (NWS) ซึ่งประกอบด้วยสหรัฐอเมริกา รัสเซีย จีน ฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร และประเทศที่ไม่มีอาวุธนิวเคลียร์ (NNWS) ภายใต้สนธิสัญญา ประเทศภาคีทุกประเทศให้คำมั่นที่จะดำเนินการปลดอาวุธโดยทั่วไปและโดยสมบูรณ์ และประเทศที่ไม่มีอาวุธนิวเคลียร์ตกลงที่จะละเว้นจากการพัฒนาหรือการได้มาซึ่งอาวุธนิวเคลียร์ นี่คือ “เสาหลัก” สองข้อแรกของสนธิสัญญา เสาหลักข้อที่สามรับรองว่าประเทศภาคีสามารถเข้าถึงและพัฒนาเทคโนโลยีนิวเคลียร์เพื่อการใช้งานอย่างสันติได้ (Kimball, D., 2025)

ด้วยสมาชิกภาพที่ครอบคลุมเกือบทุกประเทศทั่วโลก สนธิสัญญาไม่แพร่กระจายอาวุธนิวเคลียร์ (NPT) จึงเป็นสนธิสัญญาควบคุมอาวุธที่มีสมาชิกเข้าร่วมมากที่สุด โดยมีเพียงซูดานใต้ อินเดีย อิสราเอล และปากีสถานเท่านั้นที่ยังไม่เข้าร่วมสนธิสัญญา สนธิสัญญานี้ได้รับการขยายระยะเวลาออกไปอย่างไม่มีกำหนดในปี 1995 และกำหนดให้มีการประชุมทบทวนทุกๆ ห้าปี เพื่อประเมินความคืบหน้าในการบรรลุวัตถุประสงค์หลักของสนธิสัญญา และเปิดโอกาสให้มีการหารือมาตรการใหม่ๆ เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งของสนธิสัญญา

(2) สนธิสัญญาห้ามอาวุธนิวเคลียร์ Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons (TPNW) ได้รับการรับรองในวันที่ 7 กรกฎาคม ค.ศ. 2017 โดยเปิดให้รัฐภาคีสมาชิกลงนามในวันที่ 20 กันยายน ค.ศ. 2017 มีผลบังคับใช้ในวันที่ 22 มกราคม ค.ศ. 2021 โดยมีเงื่อนไขหลังจากที่รัฐภาคีสมาชิกให้สัตยาบันครบ 50 รัฐ ซึ่งมีมาตรการต่างๆ ที่ครอบคลุมโดยข้อบัญญัติทั้งหมด 20 มาตรา มีสาระสำคัญทางกฎหมายระหว่างประเทศในการห้าม พัฒนา ทดลอง ผลิต ครอบครอง ใช้ หรือขู่จะใช้อาวุธนิวเคลียร์อย่างเด็ดขาด ซึ่งปรากฏในสาระสำคัญของข้อบัญญัติใน TPNW หมวดข้อห้ามหลัก (ข้อ 1-2) โดยข้อ 1 เป็นการบัญญัติข้อห้ามครอบคลุม ดังนี้ ห้ามรัฐภาคีพัฒนา ทดลอง ผลิต ผลิตสะสม ครอบครอง หรือเก็บรักษาอาวุธนิวเคลียร์ ห้ามใช้หรือขู่จะใช้อาวุธนิวเคลียร์ และห้ามช่วยเหลือ สนับสนุน หรืออนุญาตให้มีการติดตั้งฐานอาวุธนิวเคลียร์ในดินแดนของตนโดยเด็ดขาด ข้อ 2 เป็นการบัญญัติการประกาศสถานะ โดยกำหนดให้รัฐภาคีต้องแจ้งสถานะต่อเลขาธิการสหประชาชาติว่าตนไม่เคยมีไม่ได้ครอบครอง หรือได้ทำลายล้างรวมทั้งส่งต่ออาวุธนิวเคลียร์ไปหมดแล้วก่อนเข้าร่วมพันธกรณีการปลดอาวุธ

และการช่วยเหลือ ข้อ 3 เป็นการบัญญัติเรื่องการตรวจสอบทางเทคนิค ซึ่งบังคับให้รัฐภาคีทุกรัฐทำข้อตกลง safeguards กับทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (IAEA) เพื่อตรวจสอบมิให้มีการแอบอ้างใช้พลังงานสันติไปผลิตอาวุธ ข้อ 4 เป็นแนวทางกำจัดคลังแสง ในการวางกลไกให้รัฐที่มีอาวุธนิวเคลียร์เข้าร่วม ต้องทำลายคลังอาวุธนิวเคลียร์ทิ้งตามกำหนดเวลาที่ตรวจสอบได้ และมีหน่วยงานสากลเข้าร่วมรื้อถอน ข้อ 5-7 เป็นการเยียวยาและช่วยเหลือ ที่ระบุให้รัฐต้องปฏิบัติตามกฎหมายภายในเพื่อลงโทษผู้ฝ่าฝืน ให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่เหยื่อผู้ได้รับผลกระทบจากการใช้นิวเคลียร์ และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่เสียหายจากการทดลองหรือใช้งานการบริหารสนธิสัญญาและบททั่วไป ในข้อ 8-20)ข้อ 8-10 ล้วนเป็นมาตรการด้านการเงิน ซึ่งกำหนดการประชุมและการเงิน โดยกำหนดให้มีการประชุมรัฐภาคีเป็นประจำทุก 2 ปี เพื่อติดตามความคืบหน้าและร่วมมือกันสนับสนุนงบประมาณ ข้อ 11-14 เป็นการระงับข้อพิพาท ซึ่งเน้นการเจรจาสันติวิธีหากเกิดความขัดแย้งตีความบทบัญญัติในสนธิสัญญา ข้อ 15-20 เป็นกระบวนการของการทำสนธิสัญญา ที่ระบุเงื่อนไขการลงนาม การให้สัตยาบัน การมีผลบังคับใช้ของสนธิสัญญา เมื่อครบ 50 ประเทศ

กรณีศึกษาประเทศสหรัฐอเมริกา อิสราเอล และสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ต่างเป็นคู่สงคราม และไม่ลงนามในความตกลงนี้ ย่อมมีความเสี่ยงต่อการนำอาวุธนิวเคลียร์มาใช้ในปฏิบัติการทางทหาร ซึ่งขัดต่อวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาว่าด้วยการห้ามอาวุธนิวเคลียร์ (TPNW) และการห้าม พัฒนา ทดลอง ผลิต ครอบครอง ใช้ หรือขู่จะใช้อาวุธนิวเคลียร์ แม้จะมีบทบัญญัติที่เด็ดขาดที่สุดในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ แต่การที่มหาอำนาจนิวเคลียร์และประเทศคู่พิพาทสำคัญอย่าง สหรัฐอเมริกา อิสราเอล และอิหร่าน ปฏิเสธการลงนามส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความมั่นคงของโลก

ผลของการบังคับใช้ความตกลงระหว่างประเทศต่อการห้ามใช้อาวุธนิวเคลียร์ (TPNW) ที่มีต่อมหาอำนาจนิวเคลียร์ในทางกฎหมายระหว่างประเทศ มีหลักเกณฑ์ชัดเจนเกี่ยวกับผลกระทบของ TPNW ต่อประเทศที่ไม่ได้ลงนาม โดยสนธิสัญญา TPNW "ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายโดยตรง" กับประเทศที่ไม่ได้สัตยาบัน (Non-parties) เช่น สหรัฐอเมริกา อิสราเอล และอิหร่าน พวกเขาจึงไม่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขเวลาในการทำลายคลังแสงตามที่ TPNW กำหนดการสร้างมาตรการกดดันทางสังคมและการเมือง ถึงแม้จะไม่มีผลบังคับทางกฎหมายแพ่งหรืออาญาโดยตรงกับมหาอำนาจ แต่ TPNW ทำหน้าที่ "ตีตรา" (Stigmatize) ให้อาวุธนิวเคลียร์กลายเป็นสิ่งผิดกฎหมายและไร้ศีลธรรมในสายตาชาวโลก กดดันให้สถาบันการเงินระดับสากลยุติการส่งเสริมให้ทุนแก่บริษัทที่ผลิตชิ้นส่วนนิวเคลียร์ และจำกัดพื้นที่ไม่ให้มหาอำนาจนำอาวุธนิวเคลียร์ไปติดตั้งหรือเคลื่อนผ่านน่านน้ำและน่านฟ้าของประเทศภาคีการยกระดับสู่กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ (Customary International Law) หากในอนาคต ประเทศส่วนใหญ่ในโลก รวมถึงแรงกดดันจากภาคประชาสังคม ยึดถือหลักการห้ามนี้อย่างต่อเนื่องยาวนาน ข้อห้ามใน TPNW อาจกลายเป็น "กฎหมายจารีตประเพณี" หรือ "บรรทัดฐานเด็ดขาด" (Jus Cogens) ซึ่งจะส่งผลให้มหาอำนาจทุกประเทศถูกผูกพันให้ต้องเลิกนิวเคลียร์ในที่สุด ไม่ว่าจะลงนามในสนธิสัญญาหรือไม่ก็ตาม

(3) สนธิสัญญาว่าด้วยการห้ามทดลองนิวเคลียร์อย่างสมบูรณ์ (Comprehensive Test Ban Treaty--CTBT)

สำหรับเนื้อหาของสนธิสัญญาห้ามทดลองอาวุธนิวเคลียร์โดยสมบูรณ์ (CTBT)

มีสาระสำคัญห้ามรัฐภาคีทำการทดลองอาวุธนิวเคลียร์โดยสิ้นเชิง โดยครอบคลุมทั้ง บนดิน ใต้ดิน ใต้น้ำ และอวกาศ สถานะประเทศภาคีสมาชิกปัจจุบันมีประเทศต่าง ๆ 183 ประเทศ ลงนามในสนธิสัญญาห้ามทดลองอาวุธนิวเคลียร์โดยสมบูรณ์ (CTBT)

แต่การบังคับใช้สนธิสัญญานั้นจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้เนื่องจากเงื่อนไขบังคับในสนธิสัญญา ที่จะมีผลบังคับใช้ก็ต่อเมื่อประเทศที่มีศักยภาพทางนิวเคลียร์รวม 44 ประเทศ ลงนามและให้สัตยาบันต่อสนธิสัญญาปัจจุบันมีภาคีสมาชิกลงนาม 183 ประเทศ ให้สัตยาบัน 166 ประเทศ มี 41 ประเทศ ที่ได้ลงนามมี 36 ประเทศ ที่ให้สัตยาบัน ทั้งนี้ สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน เพียงแต่ลงนามแต่ยังไม่ให้สัตยาบัน ขณะเดียวกัน อินเดีย ปากีสถาน เกาหลีเหนือ อิหร่าน ได้ทดลองระเบิดนิวเคลียร์ใต้ดินและขีปนาวุธซึ่งสามารถนำไปติดหัวรบนิวเคลียร์ ซึ่งประชาคมโลกได้แสดงความห่วงกังวลและเรียกร้องให้ประเทศที่ยังไม่ได้ลงนามสนธิสัญญาห้ามทดลองอาวุธนิวเคลียร์โดยสมบูรณ์ (CTBT) และสนธิสัญญาว่าด้วย การไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ (NPT) เร่งลงนามและให้สัตยาบันเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาทั้งสองฉบับโดยเร็วและไม่มีเงื่อนไข เมื่อพิจารณาถึงความก้าวหน้าทางข้อมูลและเทคโนโลยีทางนิวเคลียร์ของประเทศมหาอำนาจนิวเคลียร์ในปัจจุบันแล้ว ประเทศดังกล่าวก็ยังสามารถทดลองและพัฒนาโครงการนิวเคลียร์ของตนต่อไปได้ในห้องทดลอง

(4) คำวินิจฉัยของ ICJ ค.ศ. 1996

ใน Advisory Opinion ปี 1996 ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้วินิจฉัยว่าไม่มีบทบัญญัติในกฎหมายระหว่างประเทศที่ห้ามการใช้อาวุธนิวเคลียร์โดยเด็ดขาดในทุกกรณี อย่างไรก็ตาม การใช้ดังกล่าวต้องสอดคล้องกับหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ และศาลได้ตั้งข้อสังเกตว่าการใช้อาวุธนิวเคลียร์โดยทั่วไปยากที่จะสอดคล้องกับหลักการดังกล่าว

ดังนั้นการใช้อาวุธนิวเคลียร์จึงต้องห้ามโดยหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด และโดยสภาพบังคับถือเป็น หลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus Cogens) แม้ว่าประชาคมรัฐทั้งหลายภายใต้องค์การสหประชาชาติ ได้มีความพยายามที่จะปลดอาวุธนิวเคลียร์มาเป็นเวลาหลายทศวรรษนับจากสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยใช้มาตรการในทางระหว่างประเทศ นั่นคือการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศอันดับแรก คือสนธิสัญญาว่าด้วยการไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ (Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons) สนธิสัญญา NPT เป็นเครื่องมือทางกฎหมายหลักที่ควบคุมการแพร่ขยายของอาวุธนิวเคลียร์ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ ได้แก่ การไม่แพร่ขยาย (non-proliferation) การลดอาวุธ (disarmament) และการใช้พลังงานนิวเคลียร์เพื่อสันติ (peaceful use) แต่อย่างไรก็ตามประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกในแต่ละภูมิภาคของโลกที่ต้องการสร้างเกราะป้องกันตนเองจากอาวุธนิวเคลียร์ จึงลงนามในความตกลงว่าด้วยเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ แต่การลงนามและให้สัตยาบันว่าจะเป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ที่แท้จริงได้ ต้องมีมหาอำนาจทางนิวเคลียร์ทั้ง 5 ประเทศคือ สหรัฐอเมริกา รัสเซีย จีน ฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร ลงนามในพิธีสารแนบท้ายความตกลงเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในแต่ละภูมิภาคของโลก ซึ่งพิธีสารแนบท้ายสนธิสัญญาของ สนธิสัญญาเซมิปาลาตินสก์ (Treaty of Semipalatinsk) หรือชื่อเต็มคือ Central Asian Nuclear Weapon Free Zone (CANWFZ) ตะวันออกกลางนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นรัฐ

เดียวที่ยังไม่ให้สัตยาบัน การที่สหรัฐอเมริกาเป็นรัฐคู่สงครามกับสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านในภูมิภาคนี้จึงมิได้เกิดการรับรองว่าจะมีการนำนิวเคลียร์มาใช้ และอิสราเอลก็มิได้เป็นภาคีสมาชิกของความตกลงว่าด้วยเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ การยกระดับความตกลงระหว่างประเทศในสนธิสัญญาห้ามอาวุธนิวเคลียร์ Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons (TPNW) ในปี 2017 จึงเป็นความคาดหวังว่าจะหยุดยั้งการห้ามใช้นิวเคลียร์ได้แต่รัฐคู่สงคราม สหรัฐอเมริกา อิสราเอล และอิหร่าน ต่างปฏิเสธการลงนาม และให้สัตยาบันต่อความตกลงนี้ อีกทั้งสนธิสัญญาห้ามการทดลองนิวเคลียร์โดยสมบูรณ์นั้น จะมีผลบังคับใช้ต้องให้รัฐที่มีศักยภาพทางนิวเคลียร์รวม 44 ประเทศ ลงนามและให้สัตยาบันต่อสนธิสัญญา ซึ่งสนธิสัญญานี้เกิดขึ้นในปีตั้งแต่ปี 1996 ทั้งนี้ สหรัฐอเมริกาเพียงแต่ลงนามแต่ยังไม่ให้สัตยาบัน ขณะเดียวกัน สาธารณรัฐอิสลามอิหร่านยังคงมีการทดลองอาวุธนิวเคลียร์อย่างต่อเนื่อง จากความตกลงระหว่างประเทศ ทั้ง 3 ฉบับนั้น มิได้แสดงให้เห็นว่าจะควบคุมการใช้อาวุธนิวเคลียร์ของรัฐคู่สงครามตามกรณีศึกษาได้เลย ความเสี่ยงที่จะใช้อาวุธนิวเคลียร์จึงเกิดขึ้นได้ ถึงแม้ว่ารัฐทั้งหลายที่เป็นรัฐที่แสวงหาสันติภาพและร่วมลงนามในความตกลงระหว่างประเทศทั้ง 3 ฉบับ แต่ก็มิได้รับรองว่าจะปลอดภัยจากภยันตรายจากอาวุธนิวเคลียร์

เมื่อวิเคราะห์ตามหลักกฎหมายสนธิสัญญา สนธิสัญญาโดยทั่วไปจะไม่ผูกพันประเทศที่มิได้เป็นภาคี ยกเว้นสนธิสัญญาที่มีหลักการที่กลายเป็นหลักกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ก็จะผูกพันประเทศที่มิได้เป็นภาคีในฐานะหลักกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ จากหลักกฎหมายสนธิสัญญาดังกล่าว สนธิสัญญาห้ามอาวุธนิวเคลียร์จะไม่สามารถใช้บังคับโดยตรงต่อประเทศที่มิได้เป็นภาคี แต่เฉพาะการห้ามใช้อาวุธนิวเคลียร์ของสนธิสัญญาห้ามอาวุธนิวเคลียร์นั้น จะมีผลบังคับใช้กับทุกประเทศรวมทั้งประเทศที่มิได้เป็นภาคี ด้วยเหตุผลว่า เมื่อใช้อาวุธนิวเคลียร์จะก่ออาชญากรรมฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ซึ่งเป็นหนึ่งในฐานความผิดที่ศาลอาญาระหว่างประเทศจัดตั้งขึ้นมาเพื่อ ควบคุมพฤติกรรมของผู้นำหรือผู้สั่งการให้มีการใช้อาวุธนิวเคลียร์ โดยศาลอาญาระหว่างประเทศมีอำนาจเด็ดขาดที่สามารถนำตัวผู้นำรัฐที่กระทำการก่ออาชญากรรมสงครามต่อมวลมนุษยชาติไปลงโทษ ถึงแม้รัฐนั้นมิได้เป็นภาคีสมาชิกศาลอาญาระหว่างประเทศ แต่การห้ามใช้อาวุธนิวเคลียร์ นั้น เป็นกฎหมายบังคับเด็ดขาดถือว่าได้กระทำความผิดแล้ว เพราะเมื่อเกิดการใช้อาวุธนิวเคลียร์ ต่อสิ่งมีชีวิตเปรียบเสมือนการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์เป็นอาชญากรรมต้องห้ามตามหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดฉะนั้นหลักการห้ามใช้อาวุธนิวเคลียร์ จะสามารถบังคับใช้กับประเทศอาวุธนิวเคลียร์ที่มิได้เป็นภาคีสนธิสัญญา เพราะหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดจะใช้บังคับกับทุกประเทศโดยไม่มีข้อยกเว้น

แม้ว่าสนธิสัญญาห้ามอาวุธนิวเคลียร์จะไม่สามารถใช้บังคับโดยตรงต่อประเทศที่มีอาวุธนิวเคลียร์เพราะประเทศเหล่านี้ไม่ยอมรับที่จะผูกพันตามสนธิสัญญาเนื่องจากไม่ให้สัตยาบัน แต่เฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการห้ามใช้อาวุธนิวเคลียร์จะมีผลบังคับใช้ต่อประเทศนิวเคลียร์ ตามหลักกฎหมายที่มีผลบังคับใช้เด็ดขาด (Jus Gogen) ดังที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยการทำสนธิสัญญาเวียนนา 1969 ข้อบทที่ 53 เนื่องจากอาวุธนิวเคลียร์มีอำนาจการทำลายสูง ปฏิกิริยาที่ก่อให้เกิดอาวุธนิวเคลียร์ คือรูปแบบการใช้พลังงานจากปฏิกิริยานิวเคลียร์ฟิชชันและปฏิกิริยานิวเคลียร์ฟิวชัน มีอำนาจในการทำลายสูง ซึ่งอาวุธนิวเคลียร์ได้ถูกนำไปใช้จริงในสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยประเทศสหรัฐอเมริกานำระเบิดนิวเคลียร์ไปทิ้งที่เมือง ฮิโรชิมาและนางาซากิของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งในช่วงเวลานั้นได้เกิด

โครงการแมนฮัตตันขึ้นมาเพื่อพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ จากการนำยูเรเนียม 235 มาทำให้เกิดปฏิกิริยานิวเคลียร์ฟิชชัน ส่งผลให้ญี่ปุ่นประกาศแพ้สงคราม (ดลนภา นันทวโรไพร, 2561)

หลักการภายใต้กรอบกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการใช้กำลัง

1. หลักห้ามใช้กำลัง (Prohibition on the Use of Force)

หลักการห้ามใช้กำลัง (prohibition of the use of force) ถือเป็นหลักพื้นฐานที่มีสถานะเป็นบรรทัดฐานสำคัญในกฎหมายระหว่างประเทศร่วมสมัย โดยได้รับการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 2 วรรค 4 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ ซึ่งมุ่งคุ้มครองบูรณภาพแห่งดินแดนและเอกราชทางการเมืองของรัฐ ตลอดจนธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ อย่างไรก็ดี กฎบัตรสหประชาชาติได้บัญญัติข้อยกเว้นต่อหลักการดังกล่าวไว้ในมาตรา 51 โดยรับรองสิทธิอันมีอยู่โดยกำเนิดของรัฐในการใช้มาตรการป้องกันตนเอง (self-defense) ในกรณีที่เกิดการโจมตีด้วยกำลังอาวุธ (armed attack) รัฐนั้นไม่มีวิธีอื่นใดที่จะยับยั้งการโจมตีหรือการรุกรานของรัฐอื่นได้นอกจากการใช้กำลังเพียงอย่างเดียว หากยังมีวิธีการอื่นใดที่สามารถระงับยับยั้งการโจมตีหรือการรุกรานของรัฐอื่นอยู่ แต่รัฐไม่ใช้วิธีการเช่นว่านั้นกลับเลือกที่จะใช้กำลังแทนกรณีเช่นว่านี้ไม่ถือว่าเป็นการใช้กำลังเพื่อป้องกันตนเองตามนัยแห่งข้อ 51 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ นอกจากนี้ การใช้กำลังที่เป็นการป้องกันตนเองนั้นต้องได้สัดส่วนกับการโจมตีหรือการรุกราน กล่าวคือ เป็นการใช้กำลังป้องกันตนเองเพื่อมิให้การโจมตีหรือการรุกรานเกิดขึ้นอีก ทั้งนี้มิได้หมายความว่าการใช้กำลังป้องกันตนเองนั้นจะต้องเป็นการตอบโต้ด้วยวิธีการอย่าง เดียวกันทั้งขนาดและความร้ายแรงทำนองเดียวกันโดยไม่คำนึงว่าการกระทำนั้นจะเกินเลยกว่าที่จะเป็นการใช้กำลังป้องกันตนเองเพื่อมิให้การโจมตีหรือรุกรานเกิดขึ้นอีก เพราะหากมีการตอบโต้ในลักษณะตาต่อตา ฟันต่อฟันก็จะเข้าลักษณะของการตอบโต้โดยวิธีการรุกรานเช่นกัน ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมายระหว่างประเทศ ดังนั้นการใช้กำลังป้องกันตนเองที่กฎหมายระหว่างประเทศยอมรับว่าเป็นสิทธิของรัฐที่กระทำได้โดยชอบด้วยกฎหมายระหว่างประเทศนั้นจะต้องประกอบไปด้วย (1) ต้องเป็นการใช้กำลังเพราะไม่มีวิธีการอื่นใดที่จะระงับยับยั้งการโจมตีหรือการรุกรานของรัฐอื่นได้ (2) การใช้กำลังเช่นว่านั้นต้องได้สัดส่วนอันสมควรเพียงพอที่จะมิให้การโจมตีหรือการรุกรานของรัฐอื่นเกิดขึ้นอีก (3) ต้องกระทำการป้องกันโดยทันทีที่การโจมตีหรือรุกรานของรัฐอื่นกำลังดำเนินอยู่ ทั้งนี้การใช้กำลังเพื่อป้องกันเองนั้น จะต้องรายงานให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติทราบทันที เพื่อคณะมนตรีจะได้ดำเนินการต่อไปตามข้อ 51 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ (จุมพต สายสุนทร, 2563)

ในบริบทของพัฒนาการสงครามยุคใหม่ด้วยเทคโนโลยีทางการทหาร อาวุธนิวเคลียร์นับเป็นอาวุธที่ก่อให้เกิดข้อท้าทายอย่างมีนัยสำคัญต่อโครงสร้างกฎหมายระหว่างประเทศที่มีอยู่ เนื่องจากมีอานุภาพการทำลายล้างในระดับสูง ก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้างที่ไม่อาจจำกัดขอบเขตได้ และส่งผลกระทบระยะยาวต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ประเด็นว่าด้วยความชอบด้วยกฎหมายของการใช้อาวุธนิวเคลียร์ จึงมีทั้งนักนิติศาสตร์

ในประเทศไทยและในวงวิชาการระหว่างประเทศ มีความเห็นแตกต่างกันไปเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของการมีและใช้ อาวุธนิวเคลียร์ โดยบางฝ่ายเห็นว่าทั้งการครอบครองและการใช้เป็นสิ่งผิดกฎหมายเนื่องจากการครอบครองเป็น การคุกคามว่าจะใช้กำลังทางทหาร ซึ่งขัดต่อกฎบัตรสหประชาชาติในมาตรา 2 วรรค 4 ที่ห้ามทั้ง

การคุกคามและ การใช้กำลังทางทหารไว้ นอกจากนี้ การใช้อาวุธนิวเคลียร์ก็ผิดกฎหมายเช่นกันเพราะแม้แต่จะเป็นการใช้เพื่อป้องกันตนเองซึ่งกฎบัตรสหประชาชาติอนุญาตไว้ในมาตรา 51 แต่การใช้อาวุธดังกล่าวน่าจะเป็นการกระทำที่ เกินกว่าเหตุ อันส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติซึ่งกฎหมายภาคสงครามห้ามไว้และยังเป็น การกระทำที่เสี่ยงต่อการเกิดความเสียหายต่อรัฐเป็นกลางที่ไม่ใช่คู่สงครามอันเป็นเรื่องผิดกฎหมายอีกด้วย (จตุรนต์ ถิระวัฒน์, 2568) แต่นักนิติศาสตร์อีกฝ่าย ซึ่งคือรัฐมหาอำนาจที่มีอาวุธนิวเคลียร์กลับเห็นว่า การครอบครอง อาวุธนิวเคลียร์ก็ไม่ต่างไปจากการครอบครองอาวุธอื่นๆซึ่งมิใช่สิ่งผิดกฎหมายแต่อย่างใด ส่วนการใช้อาวุธนั้นก็ ไม่น่าจะมีปัญหา เพราะกฎเกณฑ์เรื่องการห้ามทำความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมยังไม่ได้รับการยอมรับว่ามีผลใช้บังคับ โดยทั่วไปในฐานะจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ซึ่งเหตุผลนี้ดูจะขัดกับความเห็นของคณะมนตรีความมั่นคงและ คณะกรรมาธิการกฎหมายระหว่างประเทศของสหประชาชาติ อย่างไรก็ดี ท่าทีของมหาอำนาจในเรื่องนี้แสดงให้ เห็นเจตนารมณ์ทางการเมืองที่จะสงวนอภิสิทธิ์ของการใช้อาวุธปรมาณูไว้อย่างเหนียแน่น จึงทำให้ไม่สามารถ บัญญัติข้อห้ามไว้อย่างชัดเจนได้ในปัจจุบัน (จตุรนต์ ถิระวัฒน์, 2568) โดยเฉพาะภายหลังคำวินิจฉัยเชิงที่ปรึกษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice: ICJ) ค.ศ. 1996 ในคดี Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons ซึ่งมิได้วินิจฉัยให้ได้ข้อยุติอย่างเด็ดขาดเกี่ยวกับสถานะความชอบด้วยกฎหมายของการใช้อาวุธนิวเคลียร์ในทุกกรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์สุดวิสัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของรัฐ ความไม่ชัดเจนดังกล่าวก่อให้เกิดประเด็นปัญหาทางกฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างการใช้อาวุธนิวเคลียร์กับหลักเกณฑ์ว่าด้วยการใช้กำลังภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในกรณีที่รัฐอ้างสิทธิในการป้องกันตนเองเพื่อตอบโต้การละเมิดต่อบูรณภาพแห่งดินแดนของตน ประเด็นสำคัญจึงอยู่ที่การพิจารณาว่าการใช้อาวุธนิวเคลียร์สามารถสอดคล้องกับหลักความจำเป็น (necessity) และหลักความได้สัดส่วน (proportionality) ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานของการใช้สิทธิในการป้องกันตนเองได้หรือไม่ อีกทั้งยังต้องพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายว่าด้วยการใช้กำลัง (jus ad bellum) และกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (jus in bello) ซึ่งมีบทบาทกำกับการใช้กำลังในสถานการณ์ความขัดแย้งด้วยอาวุธ

หลักการห้ามใช้กำลังนับเป็นหลักพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศร่วมสมัย และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นบรรทัดฐานที่มีลักษณะเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ (customary international law) ตลอดจนมีสถานะเป็นกฎหมายบังคับเด็ดขาด (jus cogens) หลักการดังกล่าวมีผลผูกพันรัฐโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยการเป็นภาคีของกฎบัตรสหประชาชาติ นอกจากนี้ หลักห้ามใช้กำลังยังมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในของรัฐ (principle of non-intervention) ซึ่งห้ามมิให้รัฐใช้มาตรการบีบบังคับในลักษณะที่กระทบต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐอื่น (Shaw, M. N., 2024)การละเมิดหลักการดังกล่าวจึงอาจก่อให้เกิดความรับผิดระหว่างประเทศของรัฐ (state responsibility) และนำไปสู่การดำเนินมาตรการตอบโต้ภายใต้กรอบของกฎหมายระหว่างประเทศ อย่างไรก็ดี แม้ว่าหลักการห้ามใช้กำลังจะมีลักษณะเป็นบรรทัดฐานทั่วไป แต่กฎหมายระหว่างประเทศได้กำหนดข้อยกเว้นที่จำกัดไว้อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะการใช้กำลังภายใต้การอนุญาตของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UN Security Council) และการใช้สิทธิในการป้องกันตนเอง

2. ข้อยกเว้นของหลักการห้ามใช้กำลังป้องกันตนเองภายใต้มาตรา 51

หากกล่าวถึงการใช้กำลังหรือการทำสงครามย่อมถือเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ ดังปรากฏในกฎบัตรสหประชาชาติข้อบทที่ 2(4) UN-Charter ,1945 การจะใช้กำลังได้นั้น ต้องเข้าข้อยกเว้นภายใต้มาตรา 2(7) UN-Charter, 1945 จึงจะเป็นการใช้กำลังที่ชอบด้วยกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งปรากฏในหมวดที่ 7 ข้อบทแรกคือ การบัญญัติไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติข้อที่ 42 UN-Charter, 1945 กรณีที่ใช้กำลังตามมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเพื่อรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศและกรณีของการใช้กำลังเพื่อป้องกันตนเอง ภายใต้กฎบัตรสหประชาชาติข้อที่ 51 (UN-Charter, 1945)กล่าวคือ

“ไม่มีข้อความใดในกฎบัตรนี้จะรอนสิทธิโดยธรรมชาติในการป้องกันตนเองโดยลำพัง หรือโดยร่วมกัน หากการโจมตีด้วยกำลังอาวุธบังเกิดแก่สมาชิกของสหประชาชาติ จนกว่าคณะ มนตรีความมั่นคงจะได้ดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศมาตรการที่สมาชิกได้ดำเนินไปในการใช้สิทธิป้องกันตนเองนี้จะต้องรายงานให้คณะมนตรี ความมั่นคงทราบโดยทันที และจะต้องไม่กระทบกระเทือนอำนาจและความรับผิดชอบของคณะ มนตรีความมั่นคงตามกฎบัตรฉบับปัจจุบันแต่ประการใด ในอันที่จะดำเนินการเช่นที่เห็นจำเป็นไม่ว่าในเวลาใด เพื่อธำรงไว้หรือสถาปนากลับคืนมาซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ”

การนิยามความหมายของ “การป้องกันตนเอง (self-defence) ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ หมายถึงสิทธิของรัฐ (หรือหลายรัฐ) ในการตอบโต้ต่อการโจมตีด้วยกำลังอาวุธ (armed attack) ซึ่งมีที่มา หรืออยู่ภายใต้การควบคุมและการสั่งการจากภายนอกอาณาเขตของรัฐนั้น โดยมุ่งต่ออาณาเขต ประชาชน เรือ อากาศยาน หรือกำลังพลทางทหารที่ประจำการอยู่ในต่างประเทศ หรือที่ตั้งอยู่ในทะเลหลวงหรือห้วงอากาศระหว่างประเทศ” ((Gill, T. D., & Fleck, D., 2017)

สิทธิในการป้องกันตนเองภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศเป็นสิทธิที่เป็นของรัฐ และถูกกำกับเป็นลำดับแรกโดยบทบัญญัติของกฎบัตรสหประชาชาติที่เกี่ยวกับการใช้กำลังโดยทั่วไป และการใช้สิทธินี้โดยเฉพาะ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 51) ระบุว่าสิทธิดังกล่าวมีลักษณะเป็น “สิทธิแต่กำเนิด” (inherent) ซึ่งโดยทั่วไปตีความว่าเป็นการยืนยันถึงบทบาทอย่างต่อเนื่องของกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ที่ให้ฐานทางกฎหมายและหลักเกณฑ์เพิ่มเติมสำหรับการใช้สิทธินี้ ควบคู่ไปกับบทบัญญัติในมาตรา 51 และบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้องของกฎบัตรสหประชาชาติ

ด้วยเหตุนี้ สิทธิในการป้องกันตนเองในกฎหมายระหว่างประเทศจึงมีฐานทางกฎหมายสองประการ ได้แก่ มาตรา 51 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ และกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศในการพิจารณาความชอบด้วยกฎหมายและรูปแบบของการใช้สิทธิในการป้องกันตนเอง ควรนำหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ทั้งในแหล่งกฎหมายทั้งสองมาพิจารณาร่วมกัน โดยใช้ในลักษณะที่เกื้อกูลกันอย่างครบถ้วน ทั้งยังต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องทั้งหมด (Gill, T. D., & Fleck, D., 2017)

หากพิจารณาจากหลักที่มาของการใช้สิทธิในการป้องกันตนเองในทางระหว่างประเทศ จะเห็นว่าโดยทั่วไปเป็นที่ยอมรับว่าสิทธิในการป้องกันตนเองมีฐานทางกฎหมายสองประการ ได้แก่ มาตรา 51 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ และกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ซึ่งถูกอ้างถึงโดยปริยายผ่านการ

ใช้คำว่า “สิทธิแต่กำเนิด” (inherent) ในบทบัญญัติดังกล่าวเกี่ยวกับลักษณะของสิทธินี้อย่างไรก็ดี แม้จะมีการยอมรับโดยทั่วไปถึงฐานทางกฎหมายทั้งสองดังกล่าว สำหรับผู้เขียนนั้น มุ่งดูเจตนารมณ์ของการบัญญัติ

มาตรา 51 นี้ขึ้นมา เพื่อให้รัฐทั้งหลายภายใต้กำกับองค์การสหประชาชาติมั่งรักษาสันติภาพ หากมีการละเมิดต่อบูรณภาพแห่งดินแดนเมื่อใด โดยใช้อาวุธ รัฐทั้งหลายจึงกล่าวอ้างข้อยกเว้นในการใช้กำลังได้ และเป็นการใช้กำลังที่จะต้องรายงานต่อคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ มิใช่การการใช้กำลังป้องกันตนเอง ตามอำเภอใจ หรือกล่าวอ้างเหตุผลโดยขาดหลักฐานเชิงประจักษ์ต่อการรุกรานในบูรณภาพแห่งดินแดน

การวางแนวทางไว้ในการป้องกันตนเองภายใต้บทบัญญัติมาตรา 51 จึงเป็นจุดตั้งต้นในการพิจารณาขอบเขตและวัตถุประสงค์ของสิทธิในการป้องกันตนเอง และจะใช้กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศประกอบการตีความในขอบเขตที่ไม่ขัดแย้งกับมาตรา 51 และวัตถุประสงค์โดยรวมของกรอบกฎหมายของ กฎบัตรสหประชาชาติที่ว่าด้วยการใช้กำลัง รวมถึงบทบาทหลักของคณะมนตรีความมั่นคงในการธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ จึงเป็นความชอบด้วยกฎหมายที่รัฐสามารถกระทำได้

ดังนั้น การใช้สิทธิในการป้องกันตนเองโดยชอบด้วยกฎหมาย จะต้องเป็นไปตามทั้งเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรา 51 และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ซึ่งทำหน้าที่เสริมกรอบกฎหมายของกฎบัตร เช่น หลักความจำเป็น (necessity) หลักความได้สัดส่วน (proportionality) และความฉับพลัน (immediacy)

ผลการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ประเด็นที่การใช้นิวเคลียร์มีความเชื่อมโยงกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศหรือไม่นั้น แม้ว่าจะเป็นการครอบครอง การข่มขู่ด้วยการใช้อาวุธนิวเคลียร์ หรือการใช้อาวุธนิวเคลียร์นั้น ว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายระหว่างประเทศหรือไม่ ผู้เขียนมีความเห็นในแนวทางที่การบังคับใช้อาวุธนิวเคลียร์นั้นอยู่ภายใต้การบังคับใช้ของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศและเป็นปัญหาความชอบด้วยกฎหมายตามคำวินิจฉัยของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ด้วยเช่นกัน

ประเด็นนี้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศยังได้เน้นย้ำว่า ในการพิจารณาความชอบด้วยกฎหมายของสถานการณ์ใด ๆ จะต้องพิจารณา หลักเกณฑ์ที่ควบคุมการใช้กำลัง (jus ad bellum) ซึ่งรวมถึง สิทธิในการป้องกันตนเอง (right of self-defense) ควบคู่ไปกับ กฎเกณฑ์ที่ควบคุมวิธีการและรูปแบบของการทำสงคราม (jus in bello) ดังนั้น ประเภทของอาวุธที่ใช้ และวิธีการใช้อาวุธนั้น จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการวิเคราะห์ความชอบด้วยกฎหมายของการใช้กำลังภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศเช่นเดียวกัน

วัตถุประสงค์หลักของสนธิสัญญาห้ามอาวุธนิวเคลียร์ (Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons – TPNW) คือการห้ามรัฐใช้ มีไว้ในครอบครอง เป็นหัวใจสำคัญของความตกลงสนธิสัญญาว่าด้วยการห้ามอาวุธนิวเคลียร์ (TPNW) และการห้าม พัฒนา ทดลอง ผลิต ครอบครอง ใช้ หรือขู่จะใช้อาวุธนิวเคลียร์อย่างเด็ดขาด จะมีผลบังคับใช้อย่างไรกับมหาอำนาจนิวเคลียร์ สนธิสัญญาว่าด้วยการห้ามอาวุธนิวเคลียร์ (TPNW) แม้จะมีบทบัญญัติที่เด็ดขาดที่สุดในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ แต่การที่มหาอำนาจนิวเคลียร์และประเทศคู่พิพาทสำคัญ

อย่าง สหรัฐอเมริกา อิสราเอล และอิหร่าน ปฏิเสธการลงนาม ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความมั่นคงของโลก และเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งกับกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ดังนี้

1. ความเสี่ยงต่อโลกจากการไม่ลงนามของคู่พิพาทการที่ประเทศแกนกลางในความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ไม่เข้าร่วม TPNW สร้างความเสี่ยงจากสงครามลุกลามแบบควบคุมไม่ได้ ความตึงเครียดและการปะทะระหว่าง สหรัฐฯ-อิสราเอล กับอิหร่าน เพิ่มโอกาสที่จะเกิดความผิดพลาดในการประเมินสถานการณ์ (Miscalculation) จนอาจนำไปสู่การใช้อาวุธนิวเคลียร์เชิงยุทธวิธีเพื่อความอยู่รอดของรัฐการพังทลายของระบบไม่แพร่ขยายอาวุธ (Proliferation) เมื่ออิสราเอลครอบครองนิวเคลียร์ (โดยพฤตินัย) และสหรัฐฯ ใช้หลักการป้องปรามด้วยนิวเคลียร์ (Nuclear Deterrence) ย่อมผลักดันให้อิหร่านเร่งพัฒนาหรือยกระดับการเสริมสมรรถนะยูเรเนียมเพื่อดุลอำนาจ ทำให้ความเสี่ยงจากอันตรายจากนิวเคลียร์ในตะวันออกกลาง และและอาจลุกลามไปทั่วโลก ซึ่งอานุภาพของอาวุธนิวเคลียร์ในปัจจุบันได้รับการพัฒนาบ่อมจะร้ายแรงกว่าอดีตหลายเท่า หากนำมาใช้เพียงไม่กี่ลูก จะสร้าง "ฤดูหนาวนิวเคลียร์" (Nuclear Winter) ทำลายชั้นบรรยากาศ ระบบนิเวศ และห่วงโซ่อาหารของมนุษยชาติทั่วโลก ไม่จำกัดอยู่แค่ในพื้นที่ขัดแย้งเท่านั้นสามารถขยายวงกว้างออกไปสู่สิ่งแวดล้อมที่ห่างไกล

2. การใช้อาวุธนิวเคลียร์ขัดต่อ "กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ" แม้ว่าประเทศเหล่านี้จะไม่ผูกพันตามสนธิสัญญา TPNW แต่รัฐคู่พิพาทเหล่านี้นำอาวุธนิวเคลียร์มาใช้ จะถือว่า "ผิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ" (International Humanitarian Law -IHL) หรือกฎหมายแห่งการขัดกันด้วยอาวุธทันที เนื่องจากคุณลักษณะของอาวุธนิวเคลียร์ขัดต่อ หลักการพื้นฐานอันเป็นสากล (Customary -IHL) ที่ทุกประเทศต้องปฏิบัติตามอย่างสิ้นเชิง

ความชอบภายใต้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศต่อการใช้สิทธิป้องกันตนเองด้วยอาวุธนิวเคลียร์จึงต้องพิจารณาจากองค์ประกอบดังนี้

หลักการแยกแยะ (Principle of Distinction): กฎหมายบังคับว่าห้ามโจมตีพลเรือน และต้องแยกเป้าหมายทางทหารออกจากพลเรือนเด็ดขาด แต่อาวุธนิวเคลียร์ทำลายล้างเป็นวงกว้างไม่สามารถแยกแยะพลเรือนกับเป้าหมายทางทหารไม่ได้ จึงเป็นอาวุธที่ "ไม่สามารถแยกแยะได้โดยสภาพ" (Indiscriminate by nature)

หลักการห้ามสร้างความทุกข์ทรมานเกินจำเป็น (Prohibition of Unnecessary Suffering) อาวุธนิวเคลียร์ปล่อยกัมมันตภาพรังสีที่ทำให้เกิดโรคมะเร็ง ความพิการส่งต่อทางพันธุกรรม และความทุกข์ทรมานแสนสาหัสต่อผู้รอดชีวิต ซึ่งเกินกว่าความจำเป็นในการบรรลุวัตถุประสงค์ทางการทหาร

หลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality): การสูญเสียชีวิตพลเรือนและสิ่งแวดล้อมจากนิวเคลียร์ จะเกินกว่าความจำเป็นและผลประโยชน์ทางทหารที่คาดว่าจะได้รับอย่างเทียบกันไม่ได้

หลักการระมัดระวัง (Principle of Precautionary) ผลกระทบระยะยาวจากกัมมันตรังสีไม่สามารถควบคุมได้ต่อชีวิตมนุษย์ ระบบนิเวศน์ และสิ่งแวดล้อม

ผลของการบังคับใช้ความตกลงระหว่างประเทศต่อการห้ามใช้อาวุธนิวเคลียร์ (TPNW) จึงสอดคล้องและรองรับ ภายใต้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศต่อการห้ามใช้สิทธิป้องกันตนเองด้วยอาวุธนิวเคลียร์ โดยมีหลักเกณฑ์ชัดเจนเกี่ยวกับผลกระทบของ TPNW ต่อประเทศที่ไม่ได้ลงนาม โดยสนธิสัญญาห้ามใช้อาวุธนิวเคลียร์

TPNW ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายโดยตรง กับประเทศที่ไม่ได้สัตยาบัน (Non-parties) เช่น สหรัฐอเมริกา อิสราเอล และอิหร่าน ประเทศเหล่านี้จึงไม่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขเวลาในการทำลายคลังแสงตามที่ TPNW กำหนดการสร้างมาตรการกดดันทางสังคมและการเมือง ถึงแม้จะไม่มีผลบังคับทางกฎหมายแพ่งหรืออาญาโดยตรงกับมหาอำนาจ แต่ TPNW ทำหน้าที่ "ตีตรา" (Stigmatize) ให้อาวุธนิวเคลียร์กลายเป็นสิ่งผิดกฎหมายและไร้ศีลธรรมในสายตาชาวโลก กดดันให้สถาบันการเงินระดับสากลยุติการส่งเสริมให้ทุนแก่บริษัทที่ผลิตชิ้นส่วนนิวเคลียร์ และจำกัดพื้นที่ไม่ให้มหาอำนาจนำอาวุธนิวเคลียร์ไปติดตั้งหรือเคลื่อนผ่านน่านน้ำ/น่านฟ้าของประเทศภาคีการยกระดับสู่กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ (Customary International Law) หากในอนาคตประเทศส่วนใหญ่ในโลก รวมถึงแรงกดดันจากภาคประชาสังคม ยึดถือหลักการห้ามนี้อย่างต่อเนื่องยาวนาน ข้อห้ามใน TPNW อาจกลายเป็น "กฎหมายจารีตประเพณี" หรือ "บรรทัดฐานเด็ดขาด" (Jus Cogens) ซึ่งจะส่งผลให้มหาอำนาจทุกประเทศถูกผูกพันให้ต้องเลิกนิวเคลียร์ในที่สุด ไม่ว่าจะลงนามในสนธิสัญญาหรือไม่ก็ตาม

การวิเคราะห์การใช้สิทธิในการป้องกันตนเองกับอาวุธนิวเคลียร์

การพิจารณาว่าการใช้อาวุธนิวเคลียร์สามารถอ้างเป็นการใช้สิทธิในการป้องกันตนเองภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศได้หรือไม่นั้น จำเป็นต้องวิเคราะห์ภายใต้กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งในมิติของ jus ad bellum และ jus in bello โดยเฉพาะเงื่อนไขสำคัญ ได้แก่ การมีอยู่ของการโจมตีด้วยกำลังอาวุธ (armed attack) หลักความจำเป็น (necessity) และหลักความได้สัดส่วน (proportionality) ตลอดจนความสอดคล้องกับหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ดังนั้นเมื่อมีการใช้อาวุธนิวเคลียร์จึงถือเป็นอาชญากรรมอันเป็นการทำลายล้างเผ่าพันธุ์และอาชญากรรมต่อมนุษยชาติตามหลักกฎหมายที่มีผลบังคับใช้เด็ดขาด ไม่ว่าประเทศที่ใช้อาวุธนิวเคลียร์จะเป็นภาคีสนธิสัญญาห้ามอาวุธนิวเคลียร์หรือไม่ ผู้นำของประเทศที่ใช้อาวุธนิวเคลียร์จะเป็นอาชญากรทำลายล้างเผ่าพันธุ์และอาชญากรต่อมนุษยชาติ

สรุป

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการห้ามใช้กำลังภายใต้กฎบัตรสหประชาชาติ กับข้อยกเว้นเรื่องสิทธิในการป้องกันตนเอง โดยเฉพาะในบริบทของการใช้อาวุธนิวเคลียร์ ซึ่งเป็นอาวุธที่มีลักษณะเฉพาะและก่อให้เกิดความท้าทายอย่างลึกซึ้งต่อโครงสร้างกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งในมิติของ jus ad bellum และ jus in bello ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า แม้กฎหมายระหว่างประเทศจะมิได้บัญญัติห้ามการใช้อาวุธนิวเคลียร์โดยเด็ดขาดในทุกกรณี หากแต่ได้วางข้อจำกัดเชิงบรรทัดฐานไว้อย่างเข้มงวด ผ่านหลักความจำเป็นและความได้สัดส่วน ตลอดจนหลักการพื้นฐานของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

ในมิติของ jus ad bellum การอ้างสิทธิในการป้องกันตนเองภายใต้มาตรา 51 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติต้องตั้งอยู่บนเงื่อนไขของการมีอยู่ของ “การโจมตีด้วยกำลังอาวุธ” ที่มีระดับความรุนแรงถึงเกณฑ์ และต้องเป็นไปตามหลักความจำเป็นและความได้สัดส่วนอย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ดี ลักษณะเฉพาะของอาวุธนิวเคลียร์ซึ่งมี

อานุภาพทำลายล้างสูงและไม่อาจจำกัดผลกระทบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การพิสูจน์ความสอดคล้องกับเงื่อนไขดังกล่าวเป็นไปได้ยากยิ่งในทางปฏิบัติการใช้อาวุธนิวเคลียร์ในฐานะมาตรการป้องกันตนเองจึงควรถูกตีความอย่างเคร่งครัด และจำกัดไว้เฉพาะในสถานการณ์ที่มีลักษณะสุดวิสัยอย่างแท้จริงเท่านั้น ซึ่งแม้ในกรณีดังกล่าว ความชอบด้วยกฎหมายก็ยังคงเป็นประเด็นที่เปิดกว้างต่อการตีความและการถกเถียงในทางกฎหมายระหว่างประเทศ

ในขณะเดียวกัน ในมิติของ jus in bello อาวุธนิวเคลียร์ยังเผชิญข้อจำกัดเชิงโครงสร้างจากหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะหลักการแยกแยะระหว่างพลเรือนกับเป้าหมายทางทหาร หลักความได้สัดส่วน และหลักการห้ามก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานเกินสมควร ซึ่งโดยสภาพของอาวุธนิวเคลียร์แล้ว เมื่อเกิดการใช้งานแล้ว ไม่สามารถปฏิบัติตามหลักการภายใต้หลักการป้องกันตนเองได้เลย ความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีกับข้อจำกัดในเชิงปฏิบัติดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างเชิงบรรทัดฐาน (normative gap) ในกฎหมายระหว่างประเทศที่ยังไม่อาจสร้างเอกภาพได้และก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างรัฐมหาอำนาจนิวเคลียร์ และรัฐที่ขาดศักยภาพด้านนิวเคลียร์

จากแนวคิดหลักการป้องกันตนเองและความชอบด้วยกฎหมายในการทำสงคราม โดยคำนึงถึงหลักกฎหมายมนุษยธรรม การตีความในอ้างสิทธิปกป้องตนเองในการใช้นิวเคลียร์จึงแทบจะไม่อาจเกิดขึ้นได้เลย

การพัฒนากฎหมายระหว่างประเทศควรมุ่งไปสู่การจำกัดการใช้อาวุธนิวเคลียร์อย่างเคร่งครัด และส่งเสริมรณรงค์ให้ประเทศมหาอำนาจทางนิวเคลียร์มุ่งลดบทบาทและยุติการใช้อาวุธดังกล่าวในระยะยาว อันจะเป็นการเสริมสร้างเสถียรภาพของระเบียบกฎหมายระหว่างประเทศ และคุ้มครองคุณค่าพื้นฐานของมนุษยชาติได้อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

จตุรนต์ ถิระวัฒน์. (2568). *เอกสารชุดวิชากฎหมายระหว่างประเทศ: ข้อพิจารณาเกี่ยวกับ Jus in Bello (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1).* นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

จุมพต สายสุนทร. (2563). *กฎหมายระหว่างประเทศ (พิมพ์ครั้งที่ 2)* (Vol. 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ดลนภา นันทวโรไพร. (2553). *การปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทางกายภาพต่อวัสดุนิวเคลียร์ [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต].* มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ดลนภา นันทวโรไพร. (2561). *Legal measures necessary for the non-proliferation of nuclear weapon in the ASEAN community [วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก].* มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Gill, T. D., & Fleck, D. (2017). *The handbook of the international law of military operations (2nd ed.).* Oxford University Press.

Kimball, D. (2025). *imeline of the Nuclear Nonproliferation Treaty (NPT).* Retrieved กรกฎาคม 25, 2569, from Arms Control Association: https://www.armscontrol.org/factsheets/timeline-nuclear-nonproliferation-treaty-npt

Shaw, M. N. (2024). International humanitarian law. In *International law (9th ed.)* (pp. 1050–1053). Cambridge University Press.

ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความสุขในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี*

THE RELATIONSHIP BETWEEN WORK MOTIVATION AND HAPPINESS AT WORK AMONG EMPLOYEES OF PATHUM THANI MUNICIPALITY.

ธนพงษ์ คอนวิมาน
Thanaphong Khonwiman
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ประเทศไทย
Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand
Email: s67563833006@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความสุขในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี จำนวน 184 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ประกอบด้วย สถิติ t-test สถิติ F-test และสถิติวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับความสุขในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Sig. < .01) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง (r = .83) โดยมีความสัมพันธ์กันในทางบวก หมายความว่า ยิ่งมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมากเท่าใด ยิ่งส่งผลให้ความสุขในการปฏิบัติงานสูงขึ้นตาม โดยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการปฏิบัติงานมากที่สุด คือ ปัจจัยสุขวิทยา (r = .88) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง รองลงมา คือ ปัจจัยจูงใจ (r = .69) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุขในการทำงาน โดยเฉพาะปัจจัยสุขวิทยาที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อระดับความสุขของพนักงาน ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมการทำงานและผลตอบแทนที่เหมาะสม

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, แรงจูงใจ, ความสุข

---

* Received 25 May 2026; Revised 4 August 2026; Accepted 11 August 2026

Abstract

This research aimed to examine the relationship between work motivation and happiness at work among employees of Pathum Thani Municipality. The study employed a quantitative research approach. The sample consisted of 184 employees of Pathum Thani Municipality. Data were collected using a questionnaire and analyzed using statistical software. The statistics used in the study included descriptive statistics—frequency, percentage, mean, and standard deviation—and inferential statistics, including t-test, F-test, and Pearson's product–moment correlation coefficient. The results revealed that, overall, work motivation was significantly related to happiness at work among employees of Pathum Thani Municipality at the .01 level of significance (Sig. < .01), which supported the research hypothesis. The relationship was found to be strong and positive (r = .83), indicating that higher levels of work motivation were associated with higher levels of happiness at work. Among the components of work motivation, hygiene factors showed the strongest relationship with happiness at work (r = .88), indicating a high level of correlation, followed by motivator factors (r = .69), which demonstrated a moderate correlation. These findings suggest that work motivation is positively associated with employees' happiness at work, with hygiene factors exerting the greatest influence on employees' happiness. This highlights the importance of providing appropriate working conditions and fair compensation in enhancing employees' well-being and happiness in the workplace.

Keywords: Relationship, Motivation, Happiness

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทต่อความสำเร็จขององค์กร เนื่องจากเป็นผู้ขับเคลื่อนภารกิจและนโยบายขององค์กรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ การบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงมิได้มุ่งเน้นเพียงการพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและการส่งเสริมความสุขในการทำงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์กร คุณภาพการให้บริการ และความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และความคาดหวังของประชาชนที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้การบริหารองค์กรจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและการให้บริการสาธารณะ การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน จึงเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่น ความรับผิดชอบ และความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ขณะเดียวกัน ความสุขในการปฏิบัติงานเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สะท้อนถึงคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร ซึ่งส่งผลให้บุคลากรมีทัศนคติเชิงบวกต่อองค์กร สามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพร้อมพัฒนาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (นราธิป ศรีราม, 2557)

เทศบาลเมืองปทุมธานีเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภารกิจในการจัดบริการสาธารณะและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน การปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลจึงมีความสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ภายใต้สภาพแวดล้อมการทำงานที่มีภารกิจและความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น การสร้างแรงจูงใจและความสุขในการปฏิบัติงานจึงเป็นประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ มีความผูกพันต่อองค์กร และสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างมีคุณภาพ (สำนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี, 2568)

จากแนวคิดและผลการศึกษาของนักวิชาการหลายท่าน พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับความสุขในการปฏิบัติงาน กล่าวคือ เมื่อบุคลากรได้รับการตอบสนองต่อความต้องการทั้งด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การได้รับการยอมรับ ค่าตอบแทนที่เหมาะสม สภาพแวดล้อมในการทำงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน รวมถึงความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน จะส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น และนำไปสู่การมีความสุขในการทำงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและความสำเร็จขององค์กร (ภาณัฐชดา ต่ายเรียน, 2566)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความสุขในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ระดับความสุขในการปฏิบัติงาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประกอบการกำหนดนโยบายและวางแผนการบริหารทรัพยากรบุคคล ตลอดจนพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจและความสุขในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาล อันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานยกระดับคุณภาพการให้บริการประชาชน และสนับสนุนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป (ฐานิกา บุญโทน, 2565)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาระดับความสุขในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความสุขในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยต้องการศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี ศึกษาระดับความสุขในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความสุขในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี ซึ่งได้ดำเนินตามระเบียบวิจัยดังต่อไปนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี จำนวน 351 คน โดยใช้วิธีคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของเครจซี่และมอร์แกน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 184 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสุขในการปฏิบัติงาน ทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำคะแนนมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้เท่ากับ 0.98 เมื่อทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและปรับปรุงข้อคำถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (Try-Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach’s Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลจากพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี จำนวน 184 คน โดยใช้การแจกแบบสอบถาม เมื่อเก็บแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม หลังจากนั้นนำไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทบุคลากร รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาในการทำงาน โดยใช้สถิติแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) พบว่า พนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี ส่วนใหญ่เป็น เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 53.3 มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.4 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 57.1 มีประเภทบุคลากรพนักงานเทศบาล (ข้าราชการ) คิดเป็นร้อยละ 33.7 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 55.4 และมีระยะเวลาในการทำงาน ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.0 แสดงให้เห็นถึงลักษณะของพนักงานเทศบาลที่มีความหลากหลายทางเพศ อายุ และระดับการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาองค์กรและการบริหารทรัพยากรบุคคลให้เหมาะสมต่อไป

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี ได้แก่ ปัจจัยจูงใจและปัจจัยสุขวิทยา โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานีจำแนกเป็นรายปัจจัย

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี	$\overline{x}$	S.D.	ระดับ
1. ปัจจัยจูงใจ	4.47	.54	มากที่สุด
2. ปัจจัยสุขวิทยา	4.30	.53	มากที่สุด
รวม	**4.38**	**.51**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่า พนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานีมีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{x}$ = 4.38, S.D. = .51) เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย ลำดับแรก คือ ปัจจัยจูงใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{x}$ = 4.47, S.D. = .54) รองลงมา คือ ปัจจัยสุขวิทยา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{x}$ = 4.30, S.D. = .53) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานีมีแรงจูงใจในการทำงานในระดับสูงทั้งในด้านปัจจัยจูงใจและปัจจัยสุขวิทยา ซึ่งบ่งชี้ถึงการบริหารจัดการบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เหมาะสม ทั้งนี้ ผู้บริหารควรคงไว้ซึ่งระบบการยอมรับและส่งเสริมความสำเร็จของพนักงาน รวมทั้งพัฒนาสวัสดิการและโอกาสความก้าวหน้าในสายอาชีพ เพื่อรักษาแรงจูงใจในระยะยาวและเสริมสร้างความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรให้ยั่งยืนต่อไป

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสุขในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี ได้แก่ ด้านความรื่นรมย์ในการทำงาน ด้านความพึงพอใจในงาน และด้านความกระตือรือร้นในการทำงาน โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลระดับความสุขในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี จำแนกเป็นรายด้าน

ความสุขในการปฏิบัติงาน ของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี	$\overline{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านความรื่นรมย์ในการทำงาน	4.35	.58	มากที่สุด
2. ด้านความพึงพอใจในงาน	4.31	.60	มากที่สุด
3. ด้านความกระตือรือร้นในการทำงาน	4.25	.63	มากที่สุด
รวม	**4.30**	**.56**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า พนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานีมีระดับความสุขในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{x}$ = 4.30, S.D. = .56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ลำดับแรก คือ ด้านความรื่นรมย์ในการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{x}$ = 4.35, S.D. = .58) รองลงมา คือ ด้านความพึงพอใจในงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{x}$ = 4.31, S.D. = .60) และด้านความกระตือรือร้นในการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{x}$ = 4.25,

S.D. = .63) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า พนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานีมีความสุขในการปฏิบัติงานในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านความรื่นรมย์ในการทำงาน ความพึงพอใจในงาน และความกระตือรือร้น ซึ่งสะท้อนถึงทัศนคติเชิงบวกและความผูกพันต่อองค์กร ส่งผลต่อประสิทธิภาพและแรงจูงใจในการทำงานอย่างต่อเนื่อง

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความสุขในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความสุขในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	ความสุขในการปฏิบัติงาน			
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	Sig.	ระดับความสัมพันธ์	ทิศทางความสัมพันธ์
1. ปัจจัยจูงใจ	.69**	.000	ปานกลาง	ทางบวก
2. ปัจจัยสุขวิทยา	.88**	.000	สูง	ทางบวก
รวม	.83**	.000	สูง	ทางบวก

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า โดยภาพรวมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับความสุขในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Sig. < .01) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง (r = .83) โดยมีความสัมพันธ์กันในทางบวก หมายความว่า ยิ่งมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมากเท่าใด ยิ่งส่งผลให้ความสุขในการปฏิบัติงานสูงขึ้นตาม โดยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการปฏิบัติงานมากที่สุด คือ ปัจจัยสุขวิทยา (r = .88) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง รองลงมา คือ ปัจจัยจูงใจ (r = .69) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุขในการทำงาน โดยเฉพาะปัจจัยสุขวิทยาที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อระดับความสุขของพนักงาน ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมการทำงานและผลตอบแทนที่เหมาะสม ทั้งนี้ การส่งเสริมทั้งปัจจัยสุขวิทยาและปัจจัยจูงใจควบคู่กัน จะช่วยยกระดับความสุขและประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในระยะยาว

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความสุขในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับความสุขในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานีในระดับสูง และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อพนักงานมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น ก็จะส่งผลให้ระดับความสุขในการปฏิบัติงานเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย

ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า แรงจูงใจในการทำงานถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อสภาพจิตใจ ความพึงพอใจ และทัศนคติในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนโดยตรงและต้องอาศัยบุคลากรที่มีความเสียสละ มีจิตสาธารณะ และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นสำคัญ

ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอธิบายได้ตามแนวคิดทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอร์ซเบิร์ก (Herzberg, F., 1968) (Herzberg's Two-Factor Theory) ซึ่งแบ่งองค์ประกอบที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยสุขวิทยา (Hygiene Factors) และปัจจัยจูงใจ (Motivator Factors) โดยปัจจัยสุขวิทยาเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่ช่วยลดความไม่พึงพอใจในการทำงาน เช่น เงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และนโยบายการบริหารงานขององค์กร ในขณะที่ปัจจัยจูงใจเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมสร้าง ความพึงพอใจและแรงผลักดันในการทำงาน ได้แก่ ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ และโอกาสในการพัฒนาตนเอง เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสุขวิทยามีความสัมพันธ์กับความสุขในการปฏิบัติงานในระดับสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานีให้ความสำคัญกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในเรื่องของความมั่นคงในการทำงาน การได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม การมีสวัสดิการที่เพียงพอ ตลอดจนการมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ช่วยสร้าง ความมั่นคงทางจิตใจ และทำให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การมีผู้บังคับบัญชาที่มีความเข้าใจ ให้การสนับสนุนและบริหารงานด้วยความเป็นธรรม รวมถึงการมีนโยบายการบริหารงานที่ชัดเจน โปร่งใส และตรวจสอบได้ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดความตึงเครียดและความไม่พึงพอใจในการทำงานของพนักงานได้อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะของหน่วยงานภาครัฐที่มีระบบการบริหารงานแบบลำดับชั้น มีระเบียบข้อบังคับและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน พนักงานจึงมักให้ความสำคัญกับความมั่นคง ความปลอดภัยและความเป็นธรรมในการทำงานมากกว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความท้าทายหรือความสำเร็จส่วนบุคคล ในขณะเดียวกันแม้ว่าปัจจัยจูงใจจะมีความสัมพันธ์กับความสุขในการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง แต่ก็ยังถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสุขทางด้านจิตใจของพนักงาน กล่าวคือ เมื่อพนักงานได้รับการยอมรับในความสามารถและผลงานของตนเอง ได้รับโอกาสในการแสดงศักยภาพ มีความก้าวหน้าในสายงาน และได้รับมอบหมายหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และเกิดความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งส่งผลให้เกิดแรงกระตุ้นในการพัฒนาตนเองและการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ผลการวิจัยดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นว่าความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรไม่ได้เกิดจากผลตอบแทนทางวัตถุเพียงอย่างเดียว แต่ยังเกิดจากปัจจัยทางด้านจิตใจและความรู้สึกภายในของบุคลากรด้วย โดยเฉพาะการได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน การได้รับโอกาสในการเติบโตในสายอาชีพ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือพัฒนาองค์กร สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และทำให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น อีกทั้งผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความสุขในการทำงานที่มองว่า ความสุขในการทำงานเป็นสภาวะ

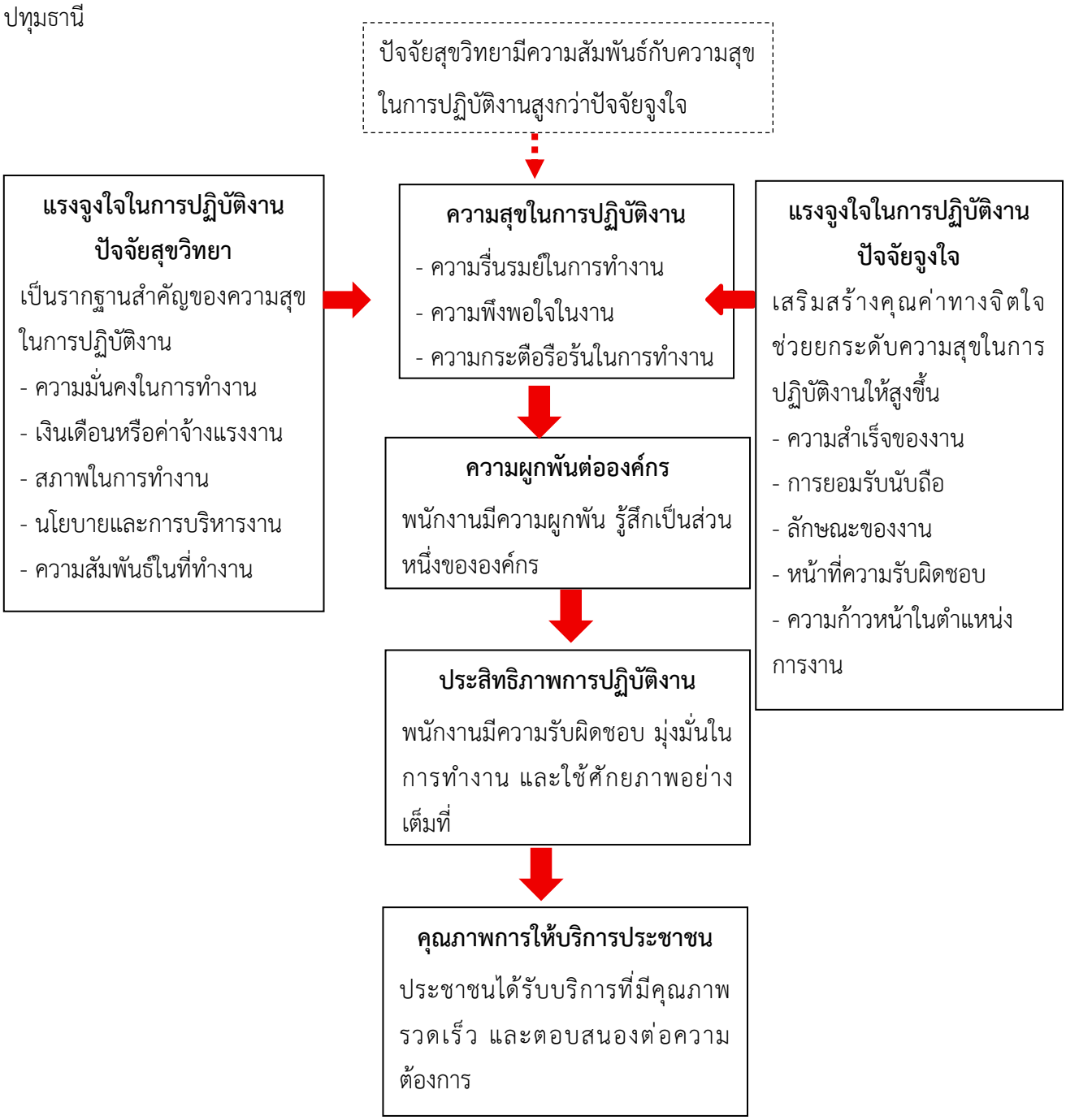
ทางอารมณ์เชิงบวกที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลมีความพึงพอใจในงานที่ตนปฏิบัติ ได้รับการตอบสนองต่อความต้องการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม รวมถึงสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความหมายและบรรลุเป้าหมายของตนเอง ซึ่งเมื่อบุคลากรมีความสุขในการทำงาน ย่อมส่งผลให้เกิดความกระตือรือร้น ในการทำงาน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ความสุขในการปฏิบัติงานยังมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรและการคงอยู่ของบุคลากรในหน่วยงาน กล่าวคือ หากพนักงานมีความสุขในการทำงาน จะมีแนวโน้มที่จะเกิดความจงรักภักดีต่อองค์กร มีความพร้อมในการอุทิศตนเพื่อองค์กรและลดโอกาสในการลาออกหรือการขาดประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรภาครัฐให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิผลและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม การให้ความสำคัญกับการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านปัจจัยสุขวิทยาและปัจจัยจูงใจ โดยเฉพาะการพัฒนาระบบสวัสดิการและค่าตอบแทนให้มีความเหมาะสม การสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดีและปลอดภัย การส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีภายในองค์กร ตลอดจนการเปิดโอกาสให้พนักงานได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง ได้รับการยอมรับในผลงานและมีความก้าวหน้าในสายอาชีพ ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงาน อันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร และการพัฒนาองค์กรให้สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณัฐฐินันท์ ศรีนุกูล, 2565) ที่ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากร สังกัดกระทรวงแรงงาน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจในการทำงานด้านความมั่นคงในงาน โอกาสก้าวหน้า ลักษณะงาน นโยบายและการบริหาร การยอมรับนับถือ สถานะอาชีพ และการได้รับการพัฒนา มีอิทธิพลต่อความสุขในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานและความสุขในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานีมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง โดยปัจจัยสุขวิทยามีบทบาทสำคัญมากกว่าปัจจัยจูงใจในการส่งเสริมความสุขในการทำงานของบุคลากรภาครัฐระดับท้องถิ่น ในบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความสุขในการทำงานไม่ได้เกิดจากการสร้างแรงบันดาลใจหรือการยกย่องผลงานเพียงอย่างเดียว แต่มีรากฐานสำคัญมาจากการได้รับความมั่นคงในการทำงาน ระบบค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เป็นธรรม สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัย การบริหารงานที่โปร่งใส ตลอดจนความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน เมื่อองค์กรสามารถสร้างปัจจัยสุขวิทยาให้มีความเข้มแข็งแล้ว การเสริมสร้างปัจจัยจูงใจ เช่น การยอมรับในผลงาน การมอบหมายงานที่ท้าทาย การเปิดโอกาสให้มีความก้าวหน้าในสายอาชีพและการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร จะช่วยยกระดับความสุขในการทำงานให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้บุคลากรเกิดความผูกพันต่อองค์กร มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน และพร้อมอุทิศตนเพื่อการให้บริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารทรัพยากรบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเริ่มจากการสร้างความมั่นคงและความเป็นธรรมในการปฏิบัติงานผ่านการพัฒนาปัจจัยสุขวิทยาให้มีคุณภาพ จากนั้นจึงเสริมสร้างคุณค่าทางจิตใจด้วยปัจจัยจูงใจควบคู่กัน ทั้งสององค์ประกอบจะทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ก่อให้เกิดความสุขในการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์กร และการยกระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวทางในการกำหนดนโยบายและการบริหารทรัพยากรบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจและความสุขในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี



สรุปและข้อเสนอแนะ

1. ศึกษาปัจจัยด้านจิตวิทยาอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์หรืออาจส่งผลต่อความสุขในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี ควรพิจารณาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ภาระงาน ทรัพยากรและ ความปลอดภัยในการทำงาน วัฒนธรรมองค์กร ความผูกพันต่อองค์กร สมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน ความเป็นผู้นำ สภาพแวดล้อมทางสังคม หรือปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ การวิเคราะห์ปัจจัยเพิ่มเติมจะช่วยให้เข้าใจความสัมพันธ์และออกแบบแนวทางบริหารบุคลากรที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

2. การใช้ทั้งแบบสอบถามเชิงปริมาณและสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ จะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์และทัศนคติของพนักงาน จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจและความสุขในการทำงานอย่างรอบด้าน เพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ของผลการวิจัย

3. การขยายพื้นที่ทำการวิจัยจะช่วยให้สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานที่มีลักษณะหลากหลาย ซึ่งจะสะท้อนภาพรวมของผลการวิจัยได้มากขึ้น

4. การทำวิจัยติดตาม เนื่องจากแรงจูงใจและความสุขในการทำงานอาจเปลี่ยนแปลงตามเวลาและสถานการณ์ การติดตามผลจะช่วยตรวจสอบแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง และประเมินว่ามาตรการที่นำไปใช้สามารถรักษาระดับแรงจูงใจและความสุขในการทำงานได้อย่างต่อเนื่องหรือไม่ ช่วยให้เทศบาลหรือองค์กรปรับปรุงกลยุทธ์บริหารบุคลากรและนโยบายการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ให้มีความเหมาะสม

บรรณานุกรม

ฐานิกา บุญโทน. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาชลบุรีเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง [งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต].* มหาวิทยาลัยบูรพา.

ณัฐฐินันท์ ศรีนุกูล. (2565). *แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสังกัดกระทรวงแรงงาน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต].* มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

นราธิป ศรีราม. (2557). แนวคิดเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่น. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดบริการสาธารณะท้องถิ่น หน่วยที่ 1–7* (หน้า 1-5). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภาณัฐชดา ต่ายเรียน. (2566). *สภาพแวดล้อมในการทำงานและแรงจูงใจในการทำงานที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการทำงานและความสุขในการทำงานของพนักงานในโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต].* มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานเทศบาลเมืองปทุมธานี. (2568). *ข้อมูลเทศบาล*. เรียกใช้เมื่อ 2 พฤษภาคม 2569 จาก https://www.muangpathum.org

Herzberg, F. (1968). One more time: How do you motivate employees? *Harvard Business Review, 46*(1), 53–62.

แนวทางการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City): กรณีศึกษาเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*

MANAGEMENT APPROACHES FOR ENHANCING PUBLIC SERVICE QUALITY UNDER THE SMART CITY CONCEPT: A CASE STUDY OF HUA HIN CITY MUNICIPALITY, PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE.

ปิ่นปินัทธ์ สีเมฆ
Pinpinath Seemek
วลัยพร ชิณศรี
Walaiporn Chinnasri
คณะรัฐประศาสนศาสตร์และสังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด, ประเทศไทย
Faculty of Public Administration and Social Sciences, Stamford International University, Thailand
E-mail: pinpinathseemek@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสานวิธีครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล 3) ศึกษาปัจจัยด้านองค์ประกอบของเมืองอัจฉริยะที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะ และ 4) เสนอแนวทางการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนอายุระหว่าง 18–60 ปี ที่เคยใช้บริการของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 396 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านความมั่นใจและความปลอดภัยของบริการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2) ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และความถี่ในการใช้บริการแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) องค์ประกอบของเมืองอัจฉริยะ ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ ด้านการดำรงชีวิตอัจ ฉริยะ ด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ และด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลอัจฉริยะ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการสาธารณะอย่าง

* Received 10 July 2026; Revised 2 August 2026; Accepted 11 August 2026

มีนัยสำคัญทางสถิติ และ 4) แนวทางการบริหารจัดการมุ่งพัฒนาระบบบริการดิจิทัล ฐานข้อมูล โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล และศักยภาพบุคลากร ควบคู่กับการปรับปรุงกระบวนการให้บริการ เพื่อลดขั้นตอนการดำเนินงาน ยกระดับประสิทธิภาพการให้บริการ ส่งเสริมการเข้าถึงบริการของประชาชนอย่างเท่าเทียม และสนับสนุนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, คุณภาพการให้บริการสาธารณะ, เมืองอัจฉริยะ

Abstract

This mixed-method research aimed to 1) examine the level of public service quality under the Smart City concept in Hua Hin City Municipality, Prachuap Khiri Khan Province 2) compare citizens' opinions on public service quality based on their personal characteristics 3) investigate the effects of Smart City components on public service quality and 4) propose management approaches to enhance public service quality under the Smart City concept. The sample consisted of 396 citizens aged 18–60 years who had previously used the services of Hua Hin City Municipality and 9 key informants. Quantitative data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance (ANOVA), and multiple regression analysis, while qualitative data were analyzed using content analysis. The results revealed that: 1) the overall level of public service quality under the Smart City concept was high, with assurance receiving the highest mean score 2) citizens with different ages, educational levels, and frequencies of service utilization demonstrated statistically significant differences in their opinions regarding public service quality 3) the Smart City components comprising Smart Environment, Smart Living, Smart Governance, and Smart Digital Infrastructure were significantly associated with public service quality; and 4) the proposed management approaches emphasize the development of digital service systems, databases, digital infrastructure, and personnel capabilities, together with improvements in service processes to reduce operational procedures, enhance service efficiency, promote equitable access to public services, and support sustainable Smart City development.

Keywords: Management Approaches, Public Service Quality, Smart City

บทนำ

ในบริบทของการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัล ภาครัฐได้เผชิญแรงกดดันในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานและการให้บริการสาธารณะให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและความคาดหวังของประชาชนที่เพิ่มสูงขึ้น รัฐบาลจึงขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลดิจิทัลเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐให้มีความโปร่งใส คล่องตัว และมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของการให้บริการสาธารณะ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในฐานะหน่วยงานที่ให้บริการประชาชนโดยตรง จึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาระบบบริการสาธารณะให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมในการบริหารจัดการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ที่มุ่งยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการเมือง คุณภาพการให้บริการสาธารณะ และคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน

เทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้ขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเมืองและการให้บริการสาธารณะ ทั้งด้านระบบรักษาความปลอดภัย ระบบฐานข้อมูล ศูนย์ควบคุมการบริหารจัดการเมือง และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อรองรับการให้บริการประชาชนและนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ด้วยบริบทของการเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีประชากรแฝงและนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ทำให้เทศบาลนครหัวหินต้องเผชิญความท้าทายในการให้บริการสาธารณะที่มีความซับซ้อน ทั้งด้านปริมาณผู้รับบริการ ความหลากหลายของความต้องการ และความคาดหวังต่อมาตรฐานการให้บริการที่สูงขึ้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการให้บริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างทั่วถึง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2566) แม้ว่าหน่วยงานภาครัฐทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศจะขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะอย่างต่อเนื่อง แต่ผลการดำเนินงานในหลายพื้นที่สะท้อนให้เห็นว่าการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพียงอย่างเดียวไม่สามารถยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะได้ หากยังขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การบูรณาการข้อมูล และการปรับปรุงกระบวนการให้บริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ผ่านมาโดยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาประสิทธิภาพของเทคโนโลยีหรือการพัฒนาเมืองอัจฉริยะในภาพรวม ขณะที่การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของเมืองอัจฉริยะกับคุณภาพการให้บริการสาธารณะในบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะเมืองท่องเที่ยวอย่างเทศบาลนครหัวหิน ยังมีจำนวนจำกัด ส่งผลให้ยังขาดหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจนว่าองค์ประกอบด้านใดของเมืองอัจฉริยะมีบทบาทสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ และสามารถนำไปใช้กำหนดแนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ได้อย่างไร (OECD, (2020))

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City): กรณีศึกษาเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน ศึกษาปัจจัยด้านองค์ประกอบของเมืองอัจฉริยะที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะ และเสนอแนวทางการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะที่สอดคล้องกับบริบทของเทศบาลนครหัวหิน ผลการวิจัยคาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย การพัฒนาระบบการให้บริการสาธารณะ และการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนสามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเมืองท่องเที่ยวที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City): กรณีศึกษาเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City): กรณีศึกษาเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านองค์ประกอบของเมืองอัจฉริยะที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City): กรณีศึกษาเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

4. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการสำหรับการยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ ภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City): กรณีศึกษาเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City): กรณีศึกษาเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนอายุระหว่าง 18–60 ปี ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 35,414 คน ตามข้อมูลสถิติประชากรในเขตเทศบาลนครหัวหิน ณ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2568 จากสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนอายุระหว่าง 18–60 ปี ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเคยใช้บริการของเทศบาลนครหัวหิน จำนวน 396 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละตำบล ได้แก่ ตำบลหัวหิน จำนวน 288 คน และตำบลหนองแก จำนวน 108 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย รองนายกเทศมนตรีหรือผู้บริหารที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเมืองหรือการบริหารจัดการบริการสาธารณะ จำนวน 1 คน ปลัดเทศบาลหรือรองปลัดเทศบาล จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการกองหรือหัวหน้าฝ่ายที่รับผิดชอบด้านบริการสาธารณะ จำนวน 2 คน หัวหน้างานหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศหรือระบบดิจิทัล จำนวน 2 คน และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านบริการประชาชน จำนวน 3 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย (1) เพศ (2) อายุ (3) สถานภาพสมรส (4) ระดับการศึกษา (5) อาชีพ (6) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ (7) ความถี่ในการใช้บริการ จำนวน 7 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านองค์ประกอบของเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ประกอบด้วย (1) การพัฒนา

เศรษฐกิจอัจฉริยะ (Smart Economy) (2) การคมนาคมอัจฉริยะ (Smart Mobility) (3) สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) (4) ประชาชนอัจฉริยะ (Smart People) (5) การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) (6) การบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) และ (7) โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลอัจฉริยะ (Smart Digital Infrastructure) จำนวน 35 ข้อ และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ประกอบด้วย (1) ความเป็นรูปธรรมของบริการดิจิทัล (2) ความเชื่อถือได้ของระบบบริการสาธารณะ (3) ความรวดเร็วและการตอบสนองของบริการ (4) ความมั่นใจและความปลอดภัยของบริการ และ (5) ความเอาใจใส่ต่อผู้ใช้บริการ จำนวน 25 ข้อ โดยข้อคำถามในตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) ตามแนวคิดของ Likert (1932) แบบสอบถามทั้งฉบับผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน จากการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และได้ผ่านการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

2. แบบสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือวิจัย ซึ่งเป็นการใช้คำถามปลายเปิดที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลได้อย่างเปิดกว้าง โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามแนวคำถามที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ทั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถเรียงลำดับคำถามหรือปรับเปลี่ยนถ้อยคำให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ของการสัมภาษณ์ เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City) กรณีศึกษาเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย (1) องค์ประกอบของเมืองอัจฉริยะ (2) คุณภาพการให้บริการสาธารณะ และ (3) แนวทางการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามให้แก่ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 396 คน โดยใช้ทั้งแบบสอบถามออนไลน์ (Google Forms) และแบบสอบถามแบบกระดาษ พร้อมตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และสมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ และวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาถอดคำสัมภาษณ์เรียบเรียง และจัดหมวดหมู่ข้อมูล เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปผลการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย (1) เพศ (2) อายุ (3) สถานภาพสมรส (4) ระดับการศึกษา (5) อาชีพ (6) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ (7) ความถี่ในการใช้บริการเทศบาล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

2. วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ปัจจัยด้านองค์ประกอบของเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ประกอบด้วย (1) การพัฒนาเศรษฐกิจอัจฉริยะ (Smart Economy) (2) การคมนาคมอัจฉริยะ (Smart Mobility) (3) สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) (4) ประชาชนอัจฉริยะ (Smart People) (5) การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) (6) การบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) และ (7) โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลอัจฉริยะ (Smart Digital Infrastructure) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่ออธิบายระดับความคิดเห็นของประชาชน

3. วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 3 คุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ประกอบด้วย (1) ความเป็นรูปธรรมของบริการดิจิทัล (2) ความเชื่อถือได้ของระบบบริการสาธารณะ (3) ความรวดเร็วและการตอบสนองของบริการ (4) ความมั่นใจและความปลอดภัยของบริการ และ (5) ความเอาใจใส่ต่อผู้ใช้บริการ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่ออธิบายระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance: One-way ANOVA) และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงดำเนินการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD (Least Significant Difference)

5. วิเคราะห์ปัจจัยด้านองค์ประกอบของเมืองอัจฉริยะที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Linear Regression Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม และตรวจสอบความเป็นอิสระของความคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) ด้วยค่าสถิติ Durbin–Watson ตามเกณฑ์ 1.5–2.5 ก่อนนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการทดสอบสมมติฐานและแปลผลการวิจัย

6. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก เปรียบเทียบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ จัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน จนเกิดเป็นข้อสรุปของผลการวิจัยที่สามารถอธิบายแนวทางการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้อย่างครบถ้วน

ผลการวิจัย

1. ระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการสาธารณะในภาพรวม

คุณภาพการให้บริการสาธารณะ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการยอมรับ	ลำดับ
1. ด้านความมั่นใจและความปลอดภัยของบริการ	3.84	0.565	มาก	1
2. ด้านความเชื่อถือได้ของระบบบริการสาธารณะ	3.82	0.54	มาก	2
3. ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการดิจิทัล	3.7	0.614	มาก	3
4. ด้านความเอาใจใส่ต่อผู้ใช้บริการ	3.68	0.627	มาก	4
5. ด้านความรวดเร็วและการตอบสนองของบริการ	3.61	0.652	มาก	5
รวม	**3.73**	**0.425**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า คุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.425 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณภาพการให้บริการสาธารณะทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านความมั่นใจและความปลอดภัยของบริการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$ = 3.84, S.D. = 0.565) รองลงมา ได้แก่ ด้านความเชื่อถือได้ของระบบบริการสาธารณะ ($\bar{x}$ = 3.82, S.D. = 0.540) ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการดิจิทัล ($\bar{x}$ = 3.70, S.D. = 0.614) ด้านความเอาใจใส่ต่อผู้ใช้บริการ ($\bar{x}$ = 3.68, S.D. = 0.627) และด้านความรวดเร็วและการตอบสนองของบริการ ($\bar{x}$ = 3.61, S.D. = 0.652) ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City): กรณีศึกษาเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City) จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และความถี่ในการใช้บริการแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่เพศ สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ปัจจัยด้านองค์ประกอบของเมืองอัจฉริยะที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City): กรณีศึกษาเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลระหว่างปัจจัยด้านองค์ประกอบของเมืองอัจฉริยะการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ปัจจัยด้านองค์ประกอบของเมืองอัจฉริยะ	คุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ กรณีศึกษาเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์					
	ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการดิจิทัล	ด้านความเชื่อถือได้ของระบบบริการสาธารณะ	ด้านความรวดเร็วและการตอบสนองของบริการ	ด้านความมั่นใจและความปลอดภัยของบริการ	ด้านความเอาใจใส่ต่อผู้ใช้บริการ	ภาพรวม
1. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจอัจฉริยะ	0.020*	-	-	-	-	0.033*
2. ด้านการคมนาคมอัจฉริยะ	0.005**	-	-	-	-	-
3. ด้านสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ	-	-	0.004**	0.000***	-	0.000***
4. ด้านประชาชนอัจฉริยะ	-	-	-	0.008**	-	0.044*
5. ด้านการดำรงชีวิตอัจฉริยะ	0.000***	0.000***	0.000***	-	0.000**	0.000***
6. ด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ	-	-	0.000***	0.000***	-	0.000***
7. ด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลอัจฉริยะ	0.000***	-	0.004**	-	-	0.000***

หมายเหตุ * $p \leq 0.05$
** $p \leq 0.01$
*** $p \leq 0.001$

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยด้านองค์ประกอบของเมืองอัจฉริยะที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจอัจฉริยะ ด้านสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ ด้านประชาชนอัจฉริยะ ด้านการดำรงชีวิตอัจฉริยะ ด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ และด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลอัจฉริยะ ขณะที่ด้านการคมนาคมอัจฉริยะไม่พบความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับคุณภาพการให้บริการสาธารณะในภาพรวม นอกจากนี้ เมื่อพิจารณารายมิติของคุณภาพการให้บริการสาธารณะ พบว่า ปัจจัยด้านองค์ประกอบของ

เมืองอัจฉริยะแต่ละด้านมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับคุณภาพการให้บริการในบางมิติแตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติตามที่ปรากฏในตารางที่ 2

4. แนวทางการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City): กรณีศึกษาเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

แนวทางการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรดำเนินการควบคู่ทั้งด้านเทคโนโลยี ระบบการบริหารจัดการ และการพัฒนาศักยภาพบุคลากร เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเทศบาลควรพัฒนาระบบบริการดิจิทัล เว็บไซต์ ระบบคิว และช่องทางออนไลน์ให้มีความสะดวก รวดเร็ว ใช้งานง่าย และเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน พร้อมทั้งปรับปรุงสถานที่ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมในการให้บริการให้มีความทันสมัย สะอาด เป็นระเบียบ และเอื้อต่อการเข้าถึงของประชาชนทุกกลุ่ม นอกจากนี้ควรยกระดับมาตรฐานการให้บริการให้มีความถูกต้อง โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อน และพัฒนาระบบติดตามผลการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ รวมทั้งควรพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและการบริการ มีทักษะในการสื่อสาร การให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน การรับฟังปัญหา และการดูแลประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้สูงอายุหรือผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับเทคโนโลยี ตลอดจนพัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยของข้อมูลดิจิทัลและข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะให้สอดคล้องกับแนวคิดเมืองอัจฉริยะอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City): กรณีศึกษาเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านความมั่นใจและความปลอดภัยของบริการมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านความเชื่อถือได้ของระบบบริการสาธารณะ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการดิจิทัล ด้านความเอาใจใส่ต่อผู้ใช้บริการ และด้านความรวดเร็วและการตอบสนองของบริการ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเทศบาลนครหัวหินได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบบริการสาธารณะให้สอดคล้องกับแนวคิดเมืองอัจฉริยะ ทั้งในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการให้บริการ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และการยกระดับกระบวนการให้บริการที่มุ่งตอบสนองความต้องการของประชาชน ส่งผลให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของเทศบาล และรับรู้ว่าการให้บริการมีความถูกต้อง โปร่งใส และสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างสะดวก อย่างไรก็ตาม ด้านความรวดเร็วและการตอบสนองของบริการมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นว่ายังมีข้อจำกัดด้านขั้นตอนการให้บริการ การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด

การยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะของ OECD (2020) ที่อธิบายว่า การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลควรมุ่งเน้นการนำข้อมูลและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ยกระดับคุณภาพการให้บริการและสร้างการเข้าถึงบริการสาธารณะที่สะดวก โปร่งใส และยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง อีกทั้งยังสอดคล้องกับทฤษฎีคุณภาพการให้บริการของ Parasuraman et al. (1988) ซึ่งอธิบายว่า คุณภาพการให้บริการประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ความเป็นรูปธรรมของบริการ ความเชื่อถือได้ การตอบสนอง ความมั่นใจ และความเอาใจใส่ โดยองค์ประกอบดังกล่าวล้วนมีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณภาพบริการของผู้รับบริการโดยตรง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ก้องกิดากร หทัยวิวัฒน์กุล (2568) ที่พบว่า การพัฒนาเมืองอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ระบบบริการสาธารณะ และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงบริการของประชาชนและยกระดับคุณภาพชีวิต รวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Wirtz, Weyerer และ Geyer (2021) ที่พบว่า ความโปร่งใสของการบริหารภาครัฐ ความน่าเชื่อถือของระบบบริการ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการให้บริการ มีส่วนสำคัญในการสร้างความไว้วางใจของประชาชนต่อหน่วยงานภาครัฐ และส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะอย่างมีประสิทธิ

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City): กรณีศึกษาเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และความถี่ในการใช้บริการแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ประชาชนที่มีเพศ สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประชาชนแต่ละช่วงวัยมีประสบการณ์ในการใช้บริการ ระดับความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีดิจิทัล และความสามารถในการเข้าถึงระบบบริการออนไลน์แตกต่างกัน โดยเฉพาะประชาชนวัยทำงานและคนรุ่นใหม่ที่สามารถปรับตัวและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการติดต่อรับบริการจากหน่วยงานภาครัฐได้ดีกว่ากลุ่มผู้สูงอายุ ขณะเดียวกันประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงมักมีศักยภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการรับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า จึงส่งผลให้การรับรู้ต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะแตกต่างกัน นอกจากนี้ ความถี่ในการใช้บริการยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณภาพการให้บริการ เนื่องจากผู้ที่ใช้บริการเป็นประจำย่อมมีโอกาสสัมผัสและประเมินประสิทธิภาพของระบบบริการ ทั้งในด้านความสะดวก ความรวดเร็ว การตอบสนองของเจ้าหน้าที่ และการให้บริการผ่านระบบดิจิทัลได้มากกว่าผู้ที่ใช้บริการเป็นครั้งคราว ในทางตรงกันข้าม เพศ สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่ส่งผลให้ความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากเทศบาลนครหัวหินมีการกำหนดมาตรฐานการให้บริการที่เท่าเทียม เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้โดยไม่เลือกปฏิบัติ ทั้งในรูปแบบการให้บริการ ณ จุดบริการและการให้บริการผ่านระบบดิจิทัล ซึ่งช่วยลดข้อจำกัดด้านเวลา ค่าใช้จ่าย และการเดินทาง ส่งผลให้ประชาชนได้รับประสบการณ์ในการใช้บริการที่ใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะมีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน

เพียงใด ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดรัฐบาลดิจิทัล OECD (2020) ที่อธิบายว่า การออกแบบบริการภาครัฐควรมุ่งตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนแต่ละกลุ่ม โดยคำนึงถึงความแตกต่างด้านศักยภาพในการเข้าถึงข้อมูลและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิด New Public Service ของ Denhardt & Denhardt (2003) ที่มุ่งเน้นการให้บริการสาธารณะโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และให้ความสำคัญกับการสร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการของภาครัฐ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การกำหนดมาตรฐานการให้บริการที่เป็นธรรม และการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างเท่าเทียม เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพการให้บริการสาธารณะของประชาชน

3. ศึกษาปัจจัยด้านองค์ประกอบของเมืองอัจฉริยะที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City): กรณีศึกษาเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

องค์ประกอบของเมืองอัจฉริยะ ได้แก่ ด้านการดำรงชีวิตอัจฉริยะ ด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลอัจฉริยะ ด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ ด้านสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจอัจฉริยะ และด้านประชาชนอัจฉริยะ ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ขณะที่ด้านการคมนาคมอัจฉริยะไม่พบความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาเมืองอัจฉริยะมิได้มุ่งเน้นเฉพาะการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน การบริหารจัดการภาครัฐ การจัดการสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเศรษฐกิจ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ โดยเฉพาะด้านการดำรงชีวิตอัจฉริยะที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการทุกด้าน สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิต ความปลอดภัย และความสะดวกในการดำรงชีวิตควบคู่กับคุณภาพของการให้บริการสาธารณะ ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด Smart Governance และแนวคิด Digital Government ของ OECD (2020) ที่มุ่งเน้นการบูรณาการเทคโนโลยี ข้อมูล และการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวสันต์ หงอกชัย และชินวัตร เชื้อสระคู (2568) บุญเพ็ง สิทธิวงษา (2567) ก้องกิดากร หทัยวิวัฒน์กุล (2568) Hardi et al. (2025) Chan et al. (2021) และ Wirtz et al. (2021) ที่พบตรงกันว่า การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะและสนับสนุนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะอย่างยั่งยืน

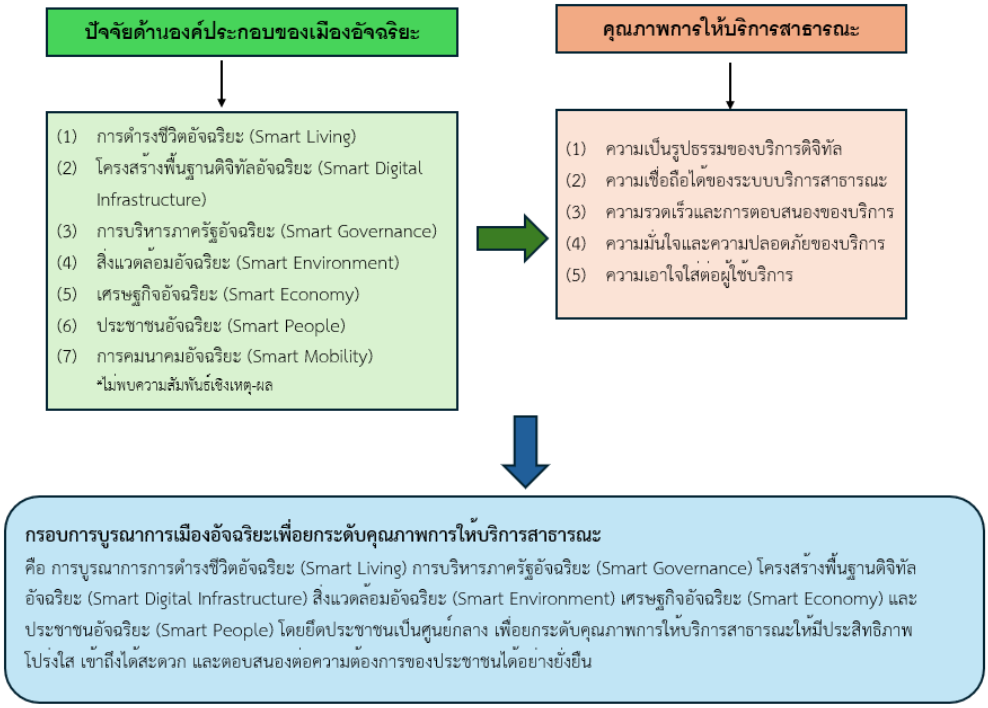
4. แนวทางการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City): กรณีศึกษาเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

แนวทางการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ของเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรมุ่งพัฒนาอย่างบูรณาการทั้งด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ระบบบริหารจัดการ และการพัฒนาศักยภาพบุคลากร เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและ

นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการพัฒนาระบบบริการดิจิทัล การเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงาน การปรับปรุงสภาพแวดล้อมและพื้นที่ให้บริการ รวมทั้งการพัฒนาทักษะด้านการให้บริการของบุคลากร ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาเมืองอัจฉริยะในระดับท้องถิ่นมิได้มุ่งเน้นเพียงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการเท่านั้น แต่จำเป็นต้องบูรณาการการบริหารภาครัฐ เทคโนโลยีดิจิทัล และการให้บริการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง เพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส เข้าถึงได้สะดวก และสอดคล้องกับบริบทของเมืองท่องเที่ยว ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด Digital Government และ Smart Governance ที่มุ่งเน้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและข้อมูลในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการให้บริการภาครัฐ ตลอดจนสอดคล้องกับแนวคิด New Public Service ที่ให้ความสำคัญกับการให้บริการโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนควบคู่กับการสร้างความโปร่งใสและความไว้วางใจต่อหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรี แก้วปัญโย นวลนภา จุลสุทธิ และประยูร อิมิวัตร์ (2568) ที่พบว่า การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการภาครัฐ ลดขั้นตอนการดำเนินงาน และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chan, Thong, Brown และ Venkatesh (2021)และ Wirtz, Weyerer และ Geyer (2021) ที่พบว่า คุณภาพของระบบดิจิทัล ความรวดเร็วในการให้บริการ ความโปร่งใสของการดำเนินงาน และศักยภาพของบุคลากร เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่น ความพึงพอใจ และการรับรู้คุณภาพการให้บริการของประชาชน อันนำไปสู่การพัฒนาการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City): กรณีศึกษาเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้องค์ความรู้ใหม่ ดังแผนภูมิที่ 1



แผนภูมิที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปการวิจัยได้ทราบถึง 1) คุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City): กรณีศึกษาเทศบาลนครหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านความมั่นใจและความปลอดภัยของบริการมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านความเชื่อถือได้ของระบบบริการสาธารณะ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการดิจิทัล ด้านความเอาใจใส่ต่อผู้ใช้บริการ และด้านความรวดเร็วและการตอบสนองของบริการ 2) ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และความถี่ในการใช้บริการแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่เพศ สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่แตกต่างกัน 3) ปัจจัยด้านองค์ประกอบของเมืองอัจฉริยะ ได้แก่ ด้านการดำรงชีวิตอัจฉริยะ ด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลอัจฉริยะ ด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ ด้านสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจอัจฉริยะ และด้านประชาชนอัจฉริยะ ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยด้านการดำรงชีวิตอัจฉริยะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด ขณะที่ด้านการคมนาคมอัจฉริยะไม่พบความสัมพันธ์เชิงเหตุ–ผลกับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ และ 4) แนวทางการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ ควรมุ่งบูรณาการการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล การบริหารภาครัฐ การจัดการสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมเศรษฐกิจ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนควบคู่กัน เพื่อให้การให้บริการสาธารณะมีประสิทธิภาพ โปร่งใส เข้าถึงได้สะดวก และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างยั่งยืน ข้อเสนอแนะ

ได้แก่ ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ คือ 1) เทศบาลนครหัวหินควรกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาที่มุ่งยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ระบบบริการอิเล็กทรอนิกส์ และการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน 2) เทศบาลนครหัวหินควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การบริหารจัดการข้อมูล การสื่อสาร และการให้บริการประชาชน ผ่านการฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล 3) เทศบาลนครหัวหินควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอความคิดเห็น การติดตามประเมินผล และการร่วมพัฒนาการให้บริการสาธารณะผ่านช่องทางดิจิทัลและช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อให้การบริหารจัดการสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างตรงจุดและเกิดประโยชน์สูงสุด 4) เทศบาลนครหัวหินควรบูรณาการการดำเนินงานด้านการดำรงชีวิตอัจฉริยะ การบริหารภาครัฐอัจฉริยะ โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลอัจฉริยะ สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ การพัฒนาเศรษฐกิจอัจฉริยะ และประชาชนอัจฉริยะ ให้เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาท้องถิ่นและยุทธศาสตร์การพัฒนาเมือง เพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะและสนับสนุนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะอย่างยั่งยืน ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต คือ 1) ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่นที่อาจส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดเมืองอัจฉริยะ เช่น ภาวะผู้นำองค์กร วัฒนธรรมองค์กร นวัตกรรมดิจิทัล หรือความพร้อมขององค์กร เพื่อขยายองค์ความรู้ให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น 2) ควรศึกษาวิจัยในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น หรือพื้นที่ที่มีบริบทแตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยและนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการเมืองอัจฉริยะที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ 3) ควรใช้การวิจัยแบบผสมผสานร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะและการยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ ซึ่งจะช่วยให้สามารถพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมและนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

ก้องกิดากร หทัยวิวัฒน์กุล. (2568). ภาคีภิบาล: การพัฒนาเมืองอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความยั่งยืน. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์, 6*(1), 309–323.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2566). *รายงานสถานการณ์การท่องเที่ยวภายในประเทศ.* การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

บุญเพ็ง สิทธิวงษา. (2567). การบริหารจัดการเมืองอัจฉริยะศูนย์กลางการค้าการลงทุนการท่องเที่ยวและไมซ์ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน 4 จังหวัด ประเทศไทย. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ, 2*(1), 1–18.

พระมหาวสันต์ หงอกชัย, และชินวัตร เชื้อสระคู. (2568). การขับเคลื่อนสู่ความเป็นเมืองที่ยั่งยืน: การวิเคราะห์บทบาทของเมืองอัจฉริยะ ภาคีเครือข่ายและการบริหารจัดการของเทศบาลนครขอนแก่น. *Journal of Roi Kaensarn Academi, 9*(7), 644–656.

มยุรี แก้วปัญโย, นวลนภา จุลสุทธิ, และประยูร อิมิวัตร์. (2568). การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการให้บริการออนไลน์ของศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) เพื่อพัฒนาเมืองอัจฉริยะสู่ความเป็นเลิศเทศบาลตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. *วารสารวิชาการเพื่อการพัฒนานวัตกรรมเชิงพื้นที่ (JSID), 6*(1), 129–139.

Chan, F. K. Y., Thong, J. Y. L., Brown, S. A., & Venkatesh, V. (2021). Service design and citizen satisfaction with e- government services: A multidimensional perspective. *Public Administration Review, 81*(5), 874–894.

Denhardt, R. B., & Denhardt, J. V. (2003). *The new public service: Serving, not steering.* M. E. Sharpe.

Hardi, R., Nurmandi, A., Purwaningsih, T., & Manaf, H. A. (2025). Smart city governance and interoperability: Enhancing human security in Yogyakarta and Makassar, Indonesia. *Journal of Urban Affairs, 47*(2), 315–333.

Organisation for Economic Co- operation and Development [OECD]. (2020). *Smart cities and inclusive growth.* OECD Publishing.

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A multiple- item scale for measuring consumer perceptions of service quality. *Journal of Retailing, 64*(1), 12–40.

Wirtz, B. W., Weyerer, J. C., & Geyer, C. (2021). Digital public services in smart cities: An empirical analysis. *Public Management Review,, 23*(5), 701–724.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis (3rd ed.).* New York: Harper & Row.

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร*

INTEGRATING BUDDHIST PRINCIPLES TO PROMOTE DEMOCRATIC CITIZENSHIP AMONG PEOPLE IN THE WAT BUAPHAN COMMUNITY AT THA KHAM SUBDISTRICT AT BANG KHUN THIAN DISTRICT IN BANGKOK.

พระมหาทศพร พรฺหมฺโชโต (สิงห์ฉาดฉาน)
Phramaha Thotsaphon Phrommajoto (Singchachan)
พระสมุห์อาคม อาคมธีโร
Phra Samu Akhom Akhomtiro
อนุชา พละกุล
Anucha Bhalakula
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornjajavidyalaya University, Thailand
E-mail: bassterkx@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และ 3) นำเสนอแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในชุมชน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ มีกลุ่มตัวอย่าง 265 คน ที่มีค่าความเชื่อมั่น .915 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านความเคารพหลักความเสมอภาค ด้านความเคารพสิทธิของผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่ยังอยู่ในระดับมาก 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ การไม่บัญญัตินอกมติ การเคารพผู้อาวุโส การส่งเสริมคนดี และการคุ้มครองพระสงฆ์ สะท้อนการเสริมสร้างพฤติกรรมความเป็นพลเมือง 3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการประชุม การรับฟังความคิดเห็น และการตัดสินใจ

* Received 10 July 2026; Revised 10 August 2026; Accepted 14 August 2026

ร่วมกันอย่างโปร่งใส ควบคู่กับการเคารพผู้อาวุโส การคุ้มครองสตรี การยึดมั่นในหลักความเสมอภาค การอนุรักษ์โบราณสถาน และการยกย่องคนดี อันเป็นการปลูกฝังจิตสาธารณะ คุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ส่งผลให้ชุมชนเกิดความสามัคคี ความรับผิดชอบร่วม ความเข้มแข็งของสถาบันชุมชน และสามารถดำรงวิถีประชาธิปไตยบนพื้นฐานของคุณธรรม ความสงบสุข และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : หลักอปริหานิยธรรม 7, พลเมือง, ประชาธิปไตย, ชุมชนวัดบัวผัน

Abstract

This research aims to 1) study the level of democratic citizenship among the people in the Wat Buaphan community, 2) study the factors that influence the promotion of democratic citizenship, and 3) present guidelines for integrating Buddhist principles to promote citizenship in the community. A mixed-methods research approach was used. Quantitative research involved a sample of 265 people with a reliability coefficient of .915, and data were analyzed using descriptive statistics and multiple linear regression analysis. Qualitative research included in-depth interviews with 9 key informants (monks or individuals), and data was analyzed using content analysis. The research findings revealed that: 1. The overall level of democratic citizenship among the people was high. Self-responsibility had the highest average score, followed by respect for the principle of equality. Respect for the rights of others had the lowest average score, but was still at a high level. 2. Factors significantly influencing the promotion of citizenship ($p < .01$) included not enacting laws outside of the established norms, respecting elders, promoting good conduct, and protecting monks, reflecting the enhancement of civic behavior. 3. The integration of Buddhist principles to promote public participation through meetings, listening to opinions, and transparent joint decision-making, coupled with respect for elders, women's protection, adherence to the principle of equality, and the conservation of historical sites, was successful. And honoring good people, which instills a sense of public spirit, morality, ethics, and good governance, results in community unity, shared responsibility, the strengthening of community institutions, and the ability to maintain a democratic way of life based on morality, peace, and sustainable development.

Keywords: Aparihaniyadhamma 7, Citizenship, Democracy, Wat Buaphan Community

บทนำ

การปลูกฝังจิตสำนึกประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก มุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจร่วมกันในเรื่องการเมืองและการศึกษาทั่วไป ส่งเสริมคุณค่าของประชาธิปไตย การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสังคมกฎหมาย และ

การเมือง การส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางสังคม การปลูกฝังทัศนคติ การวิพากษ์วิจารณ์และการมีความคิดอ่านเป็นของตนเอง (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2556) การวางรากฐานสำคัญให้กับเยาวชนในการที่จะพัฒนาไปสู่ความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของช่วงวัยในการพัฒนาความสามารถในการคิด ความรู้และความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อให้ความสามารถของพลเมืองนั้นได้รับการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นจนนำไปสู่การเป็นเยาวชนที่มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพตามวิถีประชาธิปไตย (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2544)

การพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น มุ่งเน้นต่อการคัดเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่บริหารจัดการบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยมีหน้าที่สำคัญที่จะต้องสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาและการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งต้องอาศัยการร่วมมือพัฒนาควบคู่กันระหว่างประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นที่มีองค์ประกอบ 7 ประการ คือ 1) การส่งเสริมการศึกษาประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น 2) การออกนโยบายให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการการเมืองระดับท้องถิ่น 3) การเพิ่มพลังสื่อสารมวลชนและเปิดช่องทางสำหรับการสื่อสารทางการเมืองระดับท้องถิ่น 4) การเพิ่มพลังการติดตามตรวจสอบ และระบบประเมินการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นจากภาคประชาชน 5) การลดอิทธิพลและบทบาทของผู้นำในการทำหน้าที่ในช่วงมีการเลือกตั้ง 6) การสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น และ 7) กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนระดับท้องถิ่น เพื่อเป็นการพัฒนาการเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมั่นคงยั่งยืน (เทวัญ รัตนะ และคณะ, 2566)

การส่งเสริมการเมืองภาคพลเมืองโดยการบูรณาการหลักอปริหานิยธรรม 7 ประการ ได้แก่ 1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ 2. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ 3. ไม่บัญญัติสิ่งที่มิได้บัญญัติไว้ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ 4. เคารพนับถือผู้ใหญ่ 5. ไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี 6. เคารพสักการะบูชาเจดีย์ 7. จัดให้ความอารักขา คุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546) ทั้งนี้ บทบาทของผู้นำชุมชน ได้ใช้บทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ 6 ด้าน คือ 1) หลักภาวะผู้นำ 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักคุณธรรม 4) หลักความโปร่งใส 5) หลักนิติธรรม และ 6) หลักจารีตประเพณี ผู้นำชุมชนได้ใช้บทบาทในการครองตน ครองคน ครองงาน ด้วยจริยธรรมทางการเมือง เพื่อประพฤติปฏิบัติหน้าที่ทางการเมืองการปกครองตามหลักราชธรรม 10 ซึ่งจัดแบ่งเป็นหมวดตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ 1) หมวดศีล คือ ทาน (แบ่งปัน) ศีล (ประพฤติดีงาม) อวิหิงสา (ไม่เบียดเบียน) 2) หมวดสมาธิ คือ ปริจจาคะ (เสียสละ) อาชชวะ (ซื่อตรง) มัททวะ (อ่อนโยน) ตปะ (มุ่งบำเพ็ญเพียร) อักโกธะ (ไม่โกรธ) ขันติ (อดทน) และ 3) หมวดปัญญา คือ อวิโรธนะ (เที่ยงธรรม) นอกจากนั้น การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ผู้นำชุมชนได้มีการเสริมสร้างบทบาทและพฤติกรรม 4 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมทางการเมือง 2) ความรับผิดชอบต่อสังคม 3) พฤติกรรมทางการเมือง และ 4) ความน่าเชื่อถือทางการเมือง ซึ่งเป็นการสนองความต้องการของพลเมืองในท้องถิ่น 3 ด้านหลัก คือ 1) เสรีภาพ 2) เศรษฐกิจ และ 3) สันติสุข โดยมีหลักอปริหานิยธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักการสร้างความเจริญแบบสามัคคีธรรม และ

เป็นฐานสำคัญเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน ตามหลักการปกครองที่ว่า “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” (ภูกาญจนกฤษฎิ์ ปุลันรัมย์ และคณะ, 2567)

การบริหารงานของผู้นำในรูปแบบเดิม ไม่ปรากฏการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกอิ่มตัว และเบื่อหน่ายต่อการเมืองท้องถิ่น สถานการณ์นี้ส่งผลให้ประชาชนบางส่วน โดยเฉพาะคนรุ่น Generation Y และ Z มีความเหินห่างทางการเมือง และมองว่าการเมืองเป็นเรื่องซับซ้อนและไม่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรม แม้ประชาชนจะมีสิทธิในการเรียกร้องและมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่หลายคนเลือกที่จะติดตามข่าวสารมากกว่าการเข้าไปมีบทบาทโดยตรง การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจึงกลายเป็นเพียงเครื่องมือประกอบการดำเนินชีวิตประจำวัน มากกว่าการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางสังคม การเติบโตของสื่อสังคมออนไลน์ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง สื่อดิจิทัลช่วยเพิ่มโอกาสในการรับรู้ข้อมูลทางการเมืองได้มากกว่าในอดีตอย่างมีนัยสำคัญ ประชาชนมักเลือกรับข้อมูลที่สอดคล้องกับความสนใจหรือผลประโยชน์ของตนเองเป็นหลัก ส่งผลให้บางครั้งขาดการวิเคราะห์อย่างรอบคอบ และอาจไม่สามารถแยกแยะได้อย่างชัดเจนว่าข่าวสารใดเป็นข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่บิดเบือน (อมราภรณ์ ดวงบังเกิด, 2565)

ดังนั้น จากปัญหาและความสำคัญของการสร้างพลเมืองของประเทศไทย สร้างพลัง พลเมืองให้ทุกฝ่ายร่วมมือกัน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ในอนาคตมีความสุจริตโปร่งใส จึงต้องปลูกฝังตั้งแต่เยาวชนโดยสถาบันต่าง ๆ ทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว โรงเรียน ที่ต้องมีหน้าที่ในการปลูกฝังสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองของประเทศ เริ่มปลูกฝังค่านิยมสุจริตตั้งแต่เด็ก ๆ ให้ความรู้ในเรื่องที่ถูกที่ผิด ที่ควรทำหรือไม่ควรทำพฤติกรรมแบบ ใดที่แสดงถึงการทำผิด และโรงเรียนยังเป็นแหล่งที่ปลูกฝังสำคัญของเด็กอีกด้วยรวมถึงสถาบันทาง สังคมที่เป็นต้นแบบแก่เยาวชน ให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสาธารณะ ความเป็นธรรมทางสังคม กระทำอย่างรับผิดชอบ และเป็นอยู่อย่างพอเพียง เพื่อสร้างนิสัยให้เยาวชนรักความถูกต้องและความเป็นธรรม เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชนในอนาคต ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง โดยใช้นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 4 รูปหรือคน และข้าราชการและผู้นำชุมชน จำนวน 3 รูปหรือคน รวมทั้งสิ้น 9 รูปหรือคน

ประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น จำนวน 847 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จากการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ (1973) ตามสัดส่วนของประชาชนชุมชนวัดบัวผัว จำนวน 265 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การหาความหาความตรงตามเนื้อหารายข้อ และความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 5 คน ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยทำขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยพิจารณาจากค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป โดยได้ทดลองกับกลุ่มที่มีใกล้เคียงกับพื้นที่วิจัย จำนวน 30 ชุด พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.0 ทุกข้อคำถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha α = Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมเท่ากับ .915

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเดินทางไปยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยด้วยตนเอง โดยเสนอต่อพื้นที่กลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อขอความร่วมมือจากผู้บุคคลที่เกี่ยวข้องและนัดวันเวลาที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. จัดเตรียมแบบสอบถามให้มีจำนวนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำรองในกรณีเกิดการสูญหายหรือการตอบไม่สมบูรณ์ของกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามจำนวน 265 ฉบับ และขอรับแบบสอบถามที่สมบูรณ์คืนมาจำนวน 265 ฉบับ และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. ค่าสถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Product Moment) เพื่อวิเคราะห์ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

3. การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression Analysis) เพื่อพยากรณ์ตัวแปรตามหนึ่งตัว

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้ดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด แล้วทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละท่านตามประเด็นการสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลมาจัดกลุ่ม (Phase) ที่เป็นประเด็นเดียวกันหรือสอดคล้องกัน แล้ววิเคราะห์โดยการตีความตามรูปแบบวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

1. ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

(n=265)

ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความรับผิดชอบตนเอง	4.76	.36	มากที่สุด
2. ด้านความเคารพสิทธิผู้อื่น	4.33	.57	มาก
3. ด้านความเคารพความแตกต่าง	4.62	.32	มากที่สุด
4. ด้านความเคารพหลักความเสมอภาค	4.65	.39	มากที่สุด
5. ด้านความเคารพกติกา	4.65	.40	มากที่สุด
6. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	4.44	.48	มาก
ภาพรวม	**4.45**	**.42**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ 4.45, S.D. = .42) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านความรับผิดชอบตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{\bar{X}}$ = 4.76, S.D. = .36)

รองลงมา ด้านความเคารพหลักความเสมอภาค อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65, S.D. = .39) และระดับต่ำสุด ด้านความเคารพสิทธิผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = .75) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า

ตารางที่ 2 ตัวแปรหลักอปริหานิยธรรม 7 ที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการ

ตัวแปรหลักอปริหานิยธรรม 7	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	.802			.985	.326
ด้านการไม่บัญญัตินอกมติ	.658	.128	.330	5.127**	.000
ด้านการเคารพนับถือผู้อาวุโส	.537	.073	.454	7.322**	.000
ด้านการส่งเสริมคนดีและคุ้มครองพระสงฆ์	.433	.090	.347	4.839**	.000

Multiple R = .618 R Square = .382 Adjusted R Square = .370 Std Error = .26957

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ตัวแปรหลักอปริหานิยธรรม 7 ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ซึ่งส่งผลต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ได้แก่ ด้านการไม่บัญญัตินอกมติ (X_{13}) ด้านการเคารพนับถือผู้อาวุโส (X_{14}) ด้านการส่งเสริมคนดีและคุ้มครองพระสงฆ์ (X_{17}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่า t เท่ากับ 5.127, 7.222 และ 4.893 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณในการทำนาย (Multiple R) เท่ากับ .618 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ .382 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนได้ร้อยละ 38.20 และมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .370 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์(Std. Error) เท่ากับ .26957 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรจากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta) พบว่า ด้านการเคารพนับถือผู้อาวุโส (β = 0.455) มีอิทธิพลต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมคนดีและคุ้มครองพระสงฆ์ (β = 0.347) และด้านการไม่บัญญัตินอกกติกา (β = 0.330) ตามลำดับ

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า 1) การประชุมกันสม่ำเสมอ สามารถยกปัญหาที่เกิดขึ้นมาคุยกันหารือกันได้ทันที สามารถแสดงความคิดเห็นและได้รับการยอมรับความเห็นนั้น สามารถ

ป้องกันการเข้าใจผิดเพราะสมาชิกได้มาพบปะประชุมกันต่อหน้า ความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา และสร้างความรู้สึกการมีส่วนร่วม 2) การพร้อมเพรียงกันประชุม เกิดความสามัคคีในหมู่คณะให้เกียรติซึ่งกันและกัน แสดงการร่วมแรงร่วมใจ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันและภาคภูมิใจร่วมกัน งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และประหยัดเวลา 3) การไม่บัญญัตินอกมติ สร้างความเชื่อมั่นและความมีมาตรฐานขององค์กร ลดความขัดแย้ง และข้อพิพาท ป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิดหรือมิชอบ ทำให้งานเดินหน้าไปด้วยดีไม่มีสะดุด และข้อบัญญัติที่ทุกคนรับรู้รับทราบ 4) การเคารพนับถือผู้อาวุโส ผู้อาวุโสมีทั้งประสบการณ์และความรู้ ผู้อาวุโสมีความสุขุม ไม่ตื่นตระหนก แลพเป็นหลักของชุมชน ชุมชนได้รับคำแนะนำจากผู้มีประสบการณ์และภูมิปัญญา ช่วยรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น และการผสมผสานความคิด 5) การคุ้มครองสตรี ป้องกันปัญหาคดีความและจริยธรรมแสดงถึงความมีอารยธรรมของหมู่คณะ ส่งเสริมความเท่าเทียมและความหลากหลาย การให้เกียรติสตรีและยอมรับในความสามารถของสตรี 6) การเคารพสักการะโบราณสถาน การรักษาอัตลักษณ์ การเคารพสิ่งที่บรรพบุรุษสร้างไว้ สร้างวินัยความสำรวม ฝึกให้คนในหมู่คณะมีจิตสาธารณะ ลดพฤติกรรมการทำลายทรัพย์สินส่วนรวม และรู้สึกยับยั้งชั่งใจในการจะทำสิ่งไม่ดี และ 7) การส่งเสริมคนดีและคุ้มครองพระสงฆ์ ศาสนบุคคลเป็นเข็มทิศทางศีลธรรม สร้างความร่มเย็นในจิตใจให้สมาชิก ลดการแก่งแย่งชิงดีหรือใช้วิธีสกปรก เป็นที่พึ่งทางปัญญาในยามวิกฤติ และป้องกันมิให้คนดีหรือพระสงฆ์ได้รับอันตราย

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านความรับผิดชอบตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านความเคารพหลักความเสมอภาค อยู่ในระดับมากที่สุด และระดับต่ำสุด ด้านความเคารพสิทธิผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุธินันท์ สุทฺธินนฺโท (เพ็งสีดา) (2568) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชน ปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ระดับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.23) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านเศษฐกิจ ($\overline{X}$ = 3.30) รองลงมาได้แก่ ด้านสังคมวัฒนธรรม ($\overline{X}$ = 3.22) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการเมือง ($\overline{X}$ = 3.19) และสอดคล้องกับงานวิจัยของปลื้มจิต ลาภอุดมเลิศ (2568) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนจังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนจังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองได้ คือ การเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนเอง มีการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ 2) เคารพสิทธิผู้อื่น คือการปฏิบัติตามสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียม 3) เคารพความแตกต่าง คือการยอมรับและเคารพความหลากหลายทางสังคม 4) เคารพหลักความเสมอภาค ทุกคนเท่าเทียมกันปราศจากอคติ ปฏิบัติตามกฎของสังคม 5) เคารพกติกา ปฏิบัติ

ตามกฎระเบียบของสังคม รับผิดชอบต่อกติกา 6) รับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม พลเมืองที่ดีเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีจิตสำนึกในการช่วยเหลือ เพื่อสร้างประชาธิปไตยที่แข็งแรงและมั่นคง

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณในการทำนาย (Multiple R) เท่ากับ .618 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ .382 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนได้ร้อยละ 38.20 และมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .370 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์(Std. Error) เท่ากับ .26957 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรจากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta) พบว่า ด้านการเคารพนับถือผู้อาวุโส (β = 0.455) มีอิทธิพลต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมคนดีและคุ้มครองพระสงฆ์ (β = 0.347) และด้านการไม่บัญญัตินอกกติกา (β = 0.330) ตามลำดับ สรุปได้ว่า หลักอปริหานิยธรรม 7 มีบางด้านที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ ด้านการไม่บัญญัตินอกมติ ด้านการเคารพนับถือผู้อาวุโส และด้านการส่งเสริมคนดีและคุ้มครองพระสงฆ์ ดังนั้น สมมติฐานที่ 1 ได้รับการยอมรับบางส่วน สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภมา จิตต์เที่ยง (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางเมืองของประชาชนที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของพรรคการเมืองในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์หลักธรรมเพื่อความเชื่อมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของพรรคการเมือง กรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ (ความสามัคคี) ความร่วมมือในการออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ตามกำหนดเวลา และสถานที่ที่กำหนด 2) พร้อมเพรียงกันประชุม (ความสามัคคี) เข้าร่วมกิจกรรมตามที่กฎหมายจัดให้มีตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข 3) ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่บัญญัติ (การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ) เคารพกฎกติกา กฎหมาย ที่ทุกคนในสังคมต้องยึดถือและปฏิบัติ 4) การสักการะ เคารพ นับถือ บูชาประชาชนผู้ใหญ่ทั้งหลาย (การเคารพผู้อาวุโส) ให้ความสำคัญกับกิจกรรมการออกเสียงเลือกตั้ง 5) การไม่ข่มขืนบังคับปกครองสตรีทั้งหลาย (การไม่ลุแก่อำนาจ)” 6) การสักการะ เคารพนับถือ บูชาปูชนียสถานทั้งหลาย (รักสันติภาพ) เคารพยอมรับสถาบันทางการเมืองและหน่วยงานราชการ และ7 การอารักขาคุ้มครอง ป้องกันโดยธรรมแก่นักบวช (การสนับสนุนคนดี) ปกป้องพรรคการเมืองที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุชา พละกุล (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนจังหวัดเพชรบุรี” พบการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนจังหวัดเพชรบุรีกับหลักอปริหานิยธรรม 7 เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 (F = 4.640, sig = 0.000) กับหลักอปริหานิยธรรม 7 ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวก โดยมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม (r) อยู่ในระดับ 0.077 และโดยพิจารณาจากการปรับมาตรฐานของตัวแปร ร้อยละ 6.0 – 7.0 ในการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุและค่า สปส. Beta โดยมีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ – ผล กับหลักอปริหานิยธรรม 7 ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า 1) ความรับผิดชอบตนเอง พัฒนาตนเองให้มีความรู้ (ปัญญา) รู้เท่าทันเหตุการณ์บ้านเมือง ไม่หลงเชื่อหรือถูกครอบงำด้วยการโฆษณาชวนเชื่อ (Fake news) มีสติสัมปชัญญะในการวิเคราะห์ความถูกต้อง มีความละอายและเกรงกลัวต่อบาป ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยต่อระเบียบกฎหมายบ้านเมือง ความรับผิดชอบตนเอง หลักพุทธธรรมสอนเรื่องความไม่ประมาทและการพึ่งตนเอง ทำให้ประชาชนมีวินัย รับผิดชอบหน้าที่ของตน เคารพกฎหมาย และมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง 2) ความเคารพสิทธิผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่ใช้อภิสิทธิ์หรืออำนาจเบียดเบียนใคร ไม่ละเมิดทรัพย์สินหรือร่างกายของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างเคารพในสิทธิ์ของผู้อื่น ยอมรับว่าทุกคนมีสิทธิเสรีภาพ มีสิทธิเห็นต่าง แต่ต้องยอมรับในหลักการส่วนรวมหรือกฎหมายร่วมกัน ความเคารพสิทธิผู้อื่น หลักเมตตา กรุณา และศีลธรรม ช่วยให้ประชาชนไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น รู้จักรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมประชาธิปไตย 3) ความเคารพความแตกต่าง ใช้หลักการเปิดใจให้กว้าง ฝึกมองปัญหาจากหลายแง่มุมในให้รอบด้าน ใช้ความอดทนอดกลั้นและยอมรับความจริง ใช้หลักการสงเคราะห์แบ่งปันให้ผู้อื่น ความเคารพความแตกต่างหลักอุเบกขาและการใช้ปัญญา ทำให้ประชาชนยอมรับความหลากหลายทางความคิด ศาสนา วัย และอาชีพ ลดอคติ และสร้างความสามัคคีในชุมชน 4) ความเคารพหลักความเสมอภาค มองเห็นว่าทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนา ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเคารพในฐานะที่อยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน ไม่แบ่งชั้นวรรณะ ละเว้นความลำเอียงทั้งหลาย ความเป็นผู้มีศีลเสมอกัน ความเคารพหลักความเสมอภาคพุทธธรรมสอนว่ามนุษย์ทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกันตามกรรมและความประพฤติ ไม่ใช่ชาติกำเนิด จึงส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม 5) ความเคารพกติกา การยึดถือความถูกต้องและกติกาที่ชอบธรรม มากกว่าพอใจส่วนตัว รู้จักกาลเทศะและความเหมาะสมในการอยู่ร่วมกัน มีความละอายและเกรงกลัวต่อบาปหรือสิ่งชั่วร้าย สร้างความยุติธรรมและเชื่อมั่นในระบบ เพราะทุกคนเคารพกติกาเดียวกัน ความเคารพกติกา หลักศีลและวินัยช่วยปลูกฝังการเคารพกฎระเบียบของสังคม ทำให้ประชาชนปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน ลดปัญหาความขัดแย้ง และทำให้ชุมชนมีระเบียบเรียบร้อย 6) ความรับผิดชอบต่อสังคม บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวม ช่วยเหลือสังคม หมั่นประชุมปรึกษาหารือบ่อย ๆ และนำมติการประชุมไปปฏิบัติ มีความเมตตากรุณาเห็นใจและสงสารผู้อื่น บูรณาการหลักคิดวิเคราะห์แยกแยะข้อมูล เพื่อใช้ประโยชน์ ใช้สติปัญญามากขึ้น ความรับผิดชอบต่อสังคม หลักเสียสละ ทาน และจิตสาธารณะ ช่วยให้ประชาชนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาชุมชน ดูแลสิ่งแวดล้อม และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระชาณรงค์ โชติธมฺโม (ประเสริฐศรี) **(2566)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 องค์ประกอบ คือ ด้านพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ประกอบด้วย การปฏิบัติตามกฎหมาย พลเมืองที่มีความรับผิดชอบจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่มีอยู่ในสังคมโดยไม่ละเมิด และรู้จักแจ้งความเมื่อเห็นการละเมิดกฎหมายหรือความไม่เป็นธรรมในสังคมการร่วมเสนอแนะและเข้าร่วมในการตัดสินใจ ด้านการเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในกรุงเทพมหานครเป็นกระบวนการที่สำคัญและสามารถทำได้โดยมีการ

รับผิดชอบและมีความรับรู้ในหลายด้าน ด้านความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม มีองค์ประกอบหลายอย่างที่สำคัญ ได้แก่ การเข้าใจและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องระบบการปกครอง สอดคล้องกับงานวิจัยของกรณัฐ ระงับทุกข์ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปในกรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า ด้านการเคารพกฎกติกา ประชาชนให้ความสำคัญกับการเคารพกฎ กติกา เพราะเชื่อว่าจะทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม ด้านเคารพสิทธิของผู้อื่น ประชาชนเชื่อว่า การเคารพสิทธิเสรีภาพต่อตนเองและผู้อื่นที่มีต่อสังคม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม วิถีชีวิตของประชาชนในกรุงเทพมหานครเป็นวิถีชีวิตที่มีความผูกพันกันในระบบเครือญาติอย่างใกล้ชิดและตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นคุณลักษณะสำคัญในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม การประพฤติตนที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ และสอดคล้องกับงานวิจัยของชุมพล เพ็งศิริ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า สภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้ 1) ด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน 2) ด้านการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อปกป้องและเรียกร้องสิทธิเสรีภาพความยุติธรรมให้กับตนเอง 3) ด้านการประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ ประชาชนเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ จัดเลือกตั้งใหม่ 4) ด้านร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม ไม่ขัดขวางการแสดงออกของประชาชน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” ซึ่งได้จากการวิจัย ผู้วิจัยสรุปความรู้ที่ได้ดังนี้



สังเคราะห์โดยผู้วิจัย : พระมหาทศพร พรหมโชโต/สิงห์ฉาดฉาน

จากแผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ในการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” ซึ่งได้ทำการศึกษาจากเอกสาร ตำรา ผลงานทางวิชาการต่าง ๆ และลงพื้นที่ทำการวิจัย ผู้วิจัยสรุปความที่รู้ได้ ดังนี้

1. ด้านการประชุมกันสม่ำเสมอ อธิบายได้ว่า สามารถยกปัญหาที่เกิดขึ้นมาคุยกันหารือกันได้ทันที สามารถแสดงความคิดเห็นและได้รับการยอมรับความเห็นนั้น สามารถป้องกันการเข้าใจผิดเพราะสมาชิกได้มาพบปะประชุมกันต่อหน้า ความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา และสร้างความรู้สึกการมีส่วนร่วม

2. ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม อธิบายได้ว่า เกิดความสามัคคีในหมู่คณะให้เกียรติซึ่งกันและกัน แสดงการร่วมแรงร่วมใจ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันและภาคภูมิใจร่วมกัน งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และประหยัดเวลา

3. ด้านการไม่บัญญัตินอกมติ อธิบายได้ว่า สร้างความเชื่อมั่นและความมีมาตรฐานขององค์กร ลดความขัดแย้ง และข้อพิพาท ป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิดหรือมิชอบ ทำให้งานเดินหน้าไปด้วยดีไม่มีสะดุด และข้อบัญญัติที่ทุกคนรับรู้รับทราบ

4. ด้านการเคารพนับถือผู้อาวุโส อธิบายได้ว่า ผู้อาวุโสมีทั้งประสบการณ์และความรู้ผู้อาวุโสมีความนิ่งไม่ตื่นตระหนกเป็นหลักของชุมชน ชุมชนได้รับคำแนะนำจากผู้มีประสบการณ์และภูมิปัญญา ช่วยรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น และการผสมผสานความคิด

5. ด้านการคุ้มครองสตรี อธิบายได้ว่า ป้องกันปัญหาคดีความและจริยธรรมแสดงถึงความมีอารยธรรมของหมู่คณะ ส่งเสริมความเท่าเทียมและความหลากหลาย การให้เกียรติสตรี และยอมรับในความสามารถของสตรี

6. ด้านการเคารพสักการะโบราณสถาน อธิบายได้ว่า การรักษาอัตลักษณ์ การเคารพสิ่งที่บรรพบุรุษสร้างไว้ สร้างวินัยความสำรวม ฝึกให้คนในหมู่คณะมีจิตสาธารณะ ลดพฤติกรรมการทำลายทรัพย์สินส่วนรวม และรู้สึกยับยั้งชั่งใจในการจะทำสิ่งไม่ดี

7. ด้านการส่งเสริมคนดีและคุ้มครองพระสงฆ์ อธิบายได้ว่า ศาสนบุคคลเป็นเข็มทิศทางศีลธรรม สร้างความร่มเย็นในจิตใจให้สมาชิก ลดการแก่งแย่งชิงดีหรือใช้วิธีสกปรก เป็นที่พึ่งทางปัญญาในยามวิกฤติ และป้องกันมิให้คนดีหรือพระสงฆ์ได้รับอันตราย

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” สรุปได้ว่า ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านความเคารพหลักความเสมอภาค ด้านความเคารพสิทธิของผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่ยังอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ การไม่บัญญัตินอกมติ การเคารพผู้อาวุโส การส่งเสริมคนดี และการคุ้มครองพระสงฆ์ สะท้อนการเสริมสร้างพฤติกรรมความเป็นพลเมือง สำหรับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการประชุม การรับฟังความคิดเห็น และการตัดสินใจร่วมกันอย่างโปร่งใส ควบคู่กับการเคารพผู้อาวุโส การคุ้มครองสตรี การยึดมั่นในหลักความเสมอภาค การอนุรักษ์โบราณสถาน และการยกย่องคนดี อันเป็นการปลูกฝังจิตสาธารณะ คุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ส่งผลให้ชุมชนเกิดความสามัคคี ความรับผิดชอบร่วม ความเข้มแข็งของสถาบันชุมชน และสามารถดำรงวิถีประชาธิปไตย บนพื้นฐานของคุณธรรม ความสงบสุข และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ข้อเสนอแนะประกอบด้วย 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่ 1.1) ชุมชนเมือง ควรมีความซื่อสัตย์สุจริต ประชาชนส่วนใหญ่รับผิดชอบหน้าที่ในการจัดการตนเองได้อย่างเหมาะสม มีความเข้าใจในความแตกต่างของผู้อื่น มีความเข้าใจในหลักความเสมอภาคและเท่าเทียม 1.2) ชุมชนเมือง ควรยอมรับในหลักการส่วนรวมหรือกฎหมายร่วมกัน มีวินัยต่อระเบียบกฎหมายบ้านเมือง ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเคารพในฐานะที่อยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน การยึดถือความถูกต้องและกติกาที่ชอบธรรมตามข้อเท็จจริง และ 1.3) ชุมชนเมือง ควรมีความเป็นผู้มีศีลเสมอกันด้วยคุณธรรมและจริยธรรม มีความเข้าใจด้านสิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญในการแสดงออกทางการเมือง และมีความเข้าใจในปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมไทย 2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ 2.1) ชุมชนเมือง ควรเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันส่งผลต่อทัศนคติของประชาชน มีความรับผิดชอบร่วมกันเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง สมาชิกของสังคมจะต้องถือระเบียบข้อบังคับ เพราะการปกครองจำเป็นต้องมีผู้นำ 2.2) ชุมชนเมืองควรยอมรับประชาชนส่วนใหญ่ว่ามีสามารถยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างได้ ใช้ความอดทนอดกลั้นและยอมรับความจริง บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวม และมีการส่งเสริมพัฒนาหมู่คณะให้มีความเจริญเป็น

กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง และ 2.3) ชุมชนเมือง เห็นว่ากลุ่มประชาชนมีการให้เกียรติในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ไม่ใช้อภิสิทธิ์หรืออำนาจเบียดเบียนใคร มีส่วนในการกระตุ้นหรือชักชวนให้เพื่อน หรือคนอื่น ๆ ในสังคมร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และ 3) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ 3.1) องค์กรทางการเมือง ควรวิจัยเกี่ยวกับประชาชนมีพฤติกรรมในการปฏิบัติต่อผู้อื่นในสังคมตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมที่ไม่เงื่อนไขความสูญเสีย หากแต่สร้างความสามัคคีอย่างสร้างสรรค์ 3.2) องค์กรทางการเมือง ควรวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาหมู่คณะให้มีความเจริญเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อสร้างความเคารพบูชนียสถานอันเป็นอนุสาวรีย์ที่สำคัญของชาติอย่างยั่งยืน และ 3.3) องค์กรทางการเมือง ควรวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมสันติภาพเป็นเครื่องยืนยันความบริสุทธิ์ใจในการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ เพื่อสร้างแนวทางการปกครองเชิงพุทธด้วยการสร้างเสริมภาวะผู้นำแนวพุทธสันติวิธี

บรรณานุกรม

เทวัญ รัตนะ และคณะ. (2566). การพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3(4),* 481-494.

กรณัฐ ระงับทุกข์. (2564). การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปในกรุงเทพมหานคร. ใน (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ชุมพล เพ็งศิริ. (2563). การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา. ใน (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ปลื้มจิต ลาภอุดมเลิศ. (2568). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนจังหวัดสมุทรสงคราม. ใน (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระชาณรงค์ โชติธมฺโม (ประเสริฐศรี). (2566). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร. ใน (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 2.* กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสุธินันท์ สุทฺธินนฺโท (เพ็งสีดา). (2568). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชน ปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร. ใน (สารนิพนธ์

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภูกาญจนกฤษฎิ์ ปุลันรัมย์ และคณะ. (2567). บทบาทของผู้นำชุมชนในการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองเชิงพุทธ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 24(1),* 93-110.

ศุภมา จิตต์เที่ยง. (2566). กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางเมืองของประชาชนที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของพรรคการเมืองในกรุงเทพมหานคร. ใน (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2544). *จิตวิทยาการศึกษา.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2556). *โลกเปลี่ยนไทยปรับ.* กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพธุรกิจ.

อนุชา พละกุล. (2565). การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนจังหวัดเพชรบุรี. ใน (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อมราภรณ์ ดวงบังเกิด. (2565). ความเหินห่างทางการเมืองของประชาชนในเขตบางขุนเทียน ในยุครัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ปี พ.ศ. 2563. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์, 5(1),* 1-15.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis (3rd ed.).* New York: Harper & Row.

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัล ผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*

GUIDELINES FOR IMPROVING THE QUALITY OF DIGITAL SERVICE DELIVERY THROUGH THE SOCIAL SECURITY APPLICATION (SSO PLUS) OF THE SOCIAL SECURITY OFFICE, KUI BURI DISTRICT, PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE.

ญาณิศา ตั้งธรรม
Yanisa Tangtham
วลัยพร ชิณศรี
Walaiporn Chinnasri
คณะรัฐประศาสนศาสตร์และสังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด, ประเทศไทย
Faculty of Public Administration and Social Sciences, Stamford International University, Thailand
E-mail: Yanisajoy0727@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล 3) ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีต่อคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัล และ 4) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกันตนตามมาตรา 39 ที่เคยใช้แอปพลิเคชัน SSO Plus อย่างน้อย 1 ครั้ง จำนวน 384 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Cochran (1977) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 และคัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบสะดวก (Convenience Sampling) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ I t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชัน SSO Plus โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านความน่าเชื่อถือมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 2) ประชาชนที่มี

* Received 16 July 2026; Revised 3 August 2026; Accepted 14 August 2026

อายุและระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่เพศ สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่แตกต่างกัน 3) การรับรู้ถึงประโยชน์ การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน ความเชื่อมั่นต่อระบบ และบรรทัดฐานทางสังคม มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนทัศนคติต่อการใช้งานไม่มีอิทธิพล และ 4) แนวทางการพัฒนาควรมุ่งพัฒนาระบบให้มีความถูกต้อง รวดเร็ว ปลอดภัย ใช้งานง่าย และรองรับผู้ใช้ทุกกลุ่ม โดยสังเคราะห์เป็น SSO Plus Digital Service Quality Development Model (SSO-DSQ Development Model) เพื่อใช้เป็นแนวทางยกระดับคุณภาพบริการดิจิทัลของหน่วยงานภาครัฐ

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ**,** แอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus), ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี

Abstract

This mixed methods research aimed to: (1) examine the level of digital service quality of the Social Security application (SSO Plus) at the Kui Buri District Social Security Office, Prachuap Khiri Khan Province; (2) compare users' opinions on digital service quality according to personal characteristics; (3) investigate the influence of technology acceptance factors on digital service quality; and (4) propose guidelines for improving the digital service quality of the SSO Plus application. The quantitative sample consisted of 384 insured persons under Section 39 who had used the SSO Plus application at least once. The sample size was determined using Cochran's **(**1977) formula at a 0.05 level of error, and participants were selected using convenience sampling. The qualitative data were collected from eight key informants selected through purposive sampling. The research instruments included a questionnaire and a semi-structured interview. Quantitative data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, independent t-test, One-way ANOVA, and multiple regression analysis, while qualitative data were analyzed using content analysis. The research findings revealed that: (1) the overall digital service quality of the SSO Plus application was at a high level, with reliability receiving the highest mean score; (2) respondents with different ages and educational levels had significantly different opinions toward digital service quality at the 0.05 level, whereas no significant differences were found regarding gender, marital status, occupation, and monthly income; (3) perceived usefulness, perceived ease of use, trust in the system, and social influence significantly influenced digital service quality, while attitude toward use showed no significant influence; and (4)the development guidelines emphasize improving system accuracy, speed, security, ease of use, and accessibility for all user groups. The findings were synthesized into the SSO Plus Digital Service Quality Development

Model (SSO-DSQ Development Model) as a new body of knowledge for enhancing digital public service quality.

Keywords: Service Quality, Social Security Application (SSO Plus), Technology Acceptance

บทนำ

การขับเคลื่อนสู่รัฐบาลดิจิทัลเป็นนโยบายสำคัญของหลายประเทศในการยกระดับประสิทธิภาพการให้บริการภาครัฐให้มีความโปร่งใส เข้าถึงได้ และยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยองค์การสหประชาชาติรายงานว่าประเทศที่มีการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลอย่างต่อเนื่องสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการและลดข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการของประชาชนได้อย่างมีนัยสำคัญ (United Nations, (2024)) สำหรับประเทศไทย รัฐบาลได้ผลักดันการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลผ่านพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 และแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล พ.ศ. 2566–2570 เพื่อยกระดับการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐให้สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส และปลอดภัย (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), 2562) หนึ่งในหน่วยงานที่มีการพัฒนาบริการดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง คือ สำนักงานประกันสังคม ซึ่งได้พัฒนาแอปพลิเคชัน SSO Plus เพื่อเป็นช่องทางหลักในการให้บริการผู้ประกันตน โดยเพิ่มฟังก์ชันการตรวจสอบสิทธิ การยื่นคำร้อง และการติดตามข้อมูลผ่านระบบดิจิทัล (สำนักงานประกันสังคม, 2567)อย่างไรก็ตาม การพัฒนาระบบดิจิทัลให้เกิดประสิทธิผลไม่ได้ขึ้นอยู่กับการพัฒนาเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับการยอมรับเทคโนโลยีของผู้ใช้บริการและคุณภาพการให้บริการที่ผู้ใช้รับรู้ (Davis, (1989); Parasuraman et al., (1988))

การพัฒนาระบบประกันสังคมในรูปแบบดิจิทัลเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ของผู้ประกันตน โดยสำนักงานประกันสังคมได้พัฒนาแอปพลิเคชัน SSO Plus เพื่อใช้เป็นแพลตฟอร์มหลักในการให้บริการแทน SSO Connect ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2567 โดยเพิ่มฟังก์ชันด้านการตรวจสอบสิทธิ การยื่นคำร้อง การติดตามข้อมูล และการเชื่อมโยงบริการไว้ในระบบเดียว เพื่อเพิ่มความสะดวก ความปลอดภัย และประสิทธิภาพในการให้บริการ (สำนักงานประกันสังคม, 2567) อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนผ่านสู่ระบบใหม่จะสามารถยกระดับคุณภาพการให้บริการได้มากน้อยเพียงใด จำเป็นต้องได้รับการประเมินจากประสบการณ์การใช้งานของผู้รับบริการในบริบทพื้นที่จริง

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีโครงสร้างเศรษฐกิจที่ประกอบด้วยภาคบริการ ภาคเกษตรกรรม และภาคอุตสาหกรรม ส่งผลให้มีกลุ่มแรงงานที่หลากหลายทั้งในเขตเมืองและพื้นที่กึ่งเมือง–กึ่งชนบท สำนักงานประกันสังคมจึงมีบทบาทสำคัญในการให้บริการแก่ผู้ประกันตนตามมาตรา 33 มาตรา 39 และมาตรา 40 ผ่านระบบดิจิทัล เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่องและเท่าเทียม (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, (2567); สำนักงานแรงงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, (2567)) อย่างไรก็ตาม การให้บริการผ่านแอปพลิเคชันยังเผชิญข้อจำกัดหลายประการ เช่น ความซับซ้อนของขั้นตอนการยืนยันตัวตน ความแตกต่างของทักษะดิจิทัล ความพร้อมของอุปกรณ์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมถึงการเชื่อมโยงระหว่างระบบออนไลน์กับการให้บริการของสำนักงาน ซึ่งส่งผลต่อประสบการณ์และคุณภาพการรับบริการของประชาชน (สำนักงานสถิติ

แห่งชาติ, 2567) นอกจากข้อจำกัดด้านการเข้าถึงบริการแล้ว ความพร้อมของบุคลากร การบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และความเชื่อมั่นของประชาชนต่อความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล ยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการดิจิทัล การให้บริการผ่าน SSO Plus จึงต้องอาศัยทั้งระบบเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ การเชื่อมโยงข้อมูลที่ถูกต้อง และการออกแบบบริการที่ยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง เพื่อสร้างความไว้วางใจและส่งเสริมการยอมรับเทคโนโลยีของผู้ใช้บริการ (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, (2562); สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล, (2567); Davis, (1989); OECD, (2022))

แม้งานวิจัยที่ผ่านมาได้ศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีและคุณภาพการให้บริการดิจิทัลในหลายบริบท โดยปาลิดา ศิลปชำนาญ (2564) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชัน SSO Connect ของผู้ประกันตนมาตรา 39 และพบว่าปัจจัยด้านการใช้งานมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ขณะที่ภัทราวดี โพธิเหาะ และคณะ (2567) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการผ่านแอปพลิเคชันของเทศบาลนครยะลา และพบว่าคุณภาพระบบมีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณภาพการให้บริการ ส่วนศิริวรรณ พรมนิ่ม (2567) ศึกษาประสิทธิภาพการใช้งานแอปพลิเคชัน ThaID และเสนอว่าการออกแบบระบบและการเข้าถึงบริการมีผลต่อประสบการณ์ของผู้ใช้ อย่างไรก็ตามงานวิจัยดังกล่าวส่วนใหญ่ศึกษาปัจจัยด้านเทคโนโลยีหรือคุณภาพการให้บริการแยกจากกัน หรือศึกษาระบบดิจิทัลของหน่วยงานภาครัฐประเภทอื่น ขณะที่การศึกษาที่บูรณาการแนวคิด Technology Acceptance Model (TAM) และ SERVQUAL เพื่ออธิบายคุณภาพการให้บริการผ่านแอปพลิเคชัน SSO Plus ภายหลังการเปิดใช้งานอย่างเป็นทางการ โดยเฉพาะในบริบทของสำนักงานประกันสังคมระดับอำเภอ ยังมีอยู่อย่างจำกัด จึงยังขาดองค์ความรู้เชิงประจักษ์ที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีกับคุณภาพการให้บริการ รวมทั้งนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการให้บริการดิจิทัลที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่

ด้วยเหตุนี้ การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชัน SSO Plus ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้การวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการ เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ใช้บริการตามลักษณะส่วนบุคคล วิเคราะห์ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการ และสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัล ผลการวิจัยคาดว่าจะเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับสำนักงานประกันสังคมในการกำหนดแนวทางพัฒนาการให้บริการดิจิทัลทั้งในระดับพื้นที่และระดับนโยบาย ตลอดจนเป็นองค์ความรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้กับหน่วยงานภาครัฐที่ให้บริการผ่านระบบดิจิทัลในบริบทที่ใกล้เคียงกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

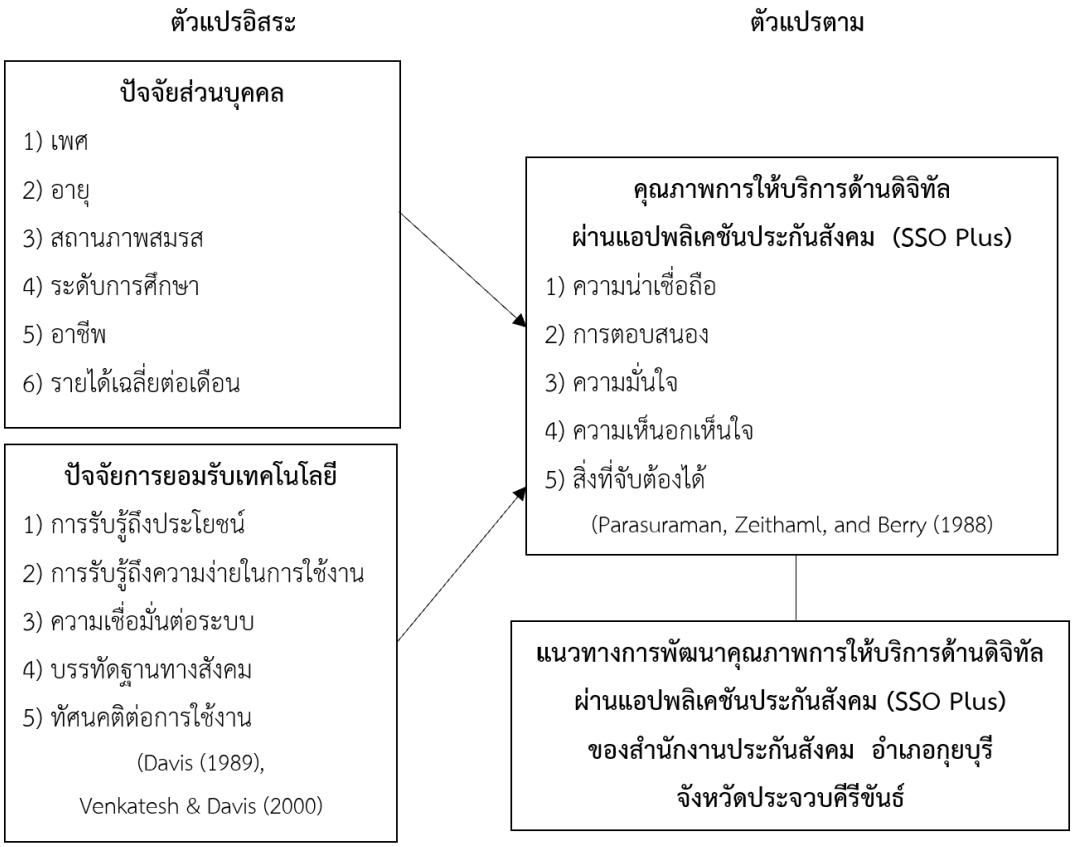
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้บูรณาการแนวคิด Technology Acceptance Model (TAM) ของ Davis (1989) ร่วมกับแนวคิด SERVQUAL ของ Parasuraman, Zeithaml & Berry (1988) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีกับคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) เนื่องจากทั้งสองแนวคิดสามารถอธิบายปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีควบคู่กับการประเมินคุณภาพการให้บริการจากมุมมองของผู้ใช้บริการได้อย่างเหมาะสม แม้ว่าจะมีแบบจำลอง UTAUT และ DeLone & McLean Information Systems Success Model ที่ใช้ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีและความสำเร็จของระบบสารสนเทศเช่นเดียวกัน แต่การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ความเชื่อมั่นต่อระบบ และบรรทัดฐานทางสังคมที่มีต่อคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัล จึงเลือกใช้ TAM ร่วมกับ SERVQUAL ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และตัวแปรของการวิจัยมากกว่า สามารถสรุปกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชัน SSO Plus ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้ดังนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้รูปแบบ Concurrent Design ซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในช่วงเวลาเดียวกัน และนำผลการวิเคราะห์มาบูรณาการเพื่ออธิบายข้อค้นพบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ผู้ประกันตนตามมาตรา 39 ที่ขึ้นทะเบียนหรือเข้ารับบริการกับสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีสิทธิใช้บริการผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน ตามแนวทางของ Cochran (1977) สำหรับประชากรที่ไม่ทราบจำนวนแน่นอน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 จากนั้นคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบสะดวก (Convenience Sampling) จากผู้ประกันตนที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ เคยใช้แอปพลิเคชัน SSO Plus อย่างน้อย 1 ครั้ง

การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 8 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 1 คน นักวิชาการประกันสังคมชำนาญการพิเศษ (ฝ่ายบริการประชาชน) จำนวน 2 คน เจ้าหน้าที่เทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 2 คน หัวหน้างานบริการประชาชน จำนวน 1 คน และนักวิชาการประกันสังคม (ฝ่ายบริการประชาชน) จำนวน 2 คน เพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชัน SSO Plus

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามที่พัฒนาจากการทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่ (1) ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล (2) ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี (3) คุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชัน SSO Plus และ (4) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการให้บริการ โดยใช้มาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ และแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของ Best (1977) ได้แก่ 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย และ 1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งกำหนดประเด็นคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพขอแบบสอบถามโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) พบว่าข้อคำถามทั้ง 56 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้ประกันตนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่า 0.901 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงและสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กันตามรูปแบบ Concurrent Design โดยข้อมูลเชิงปริมาณเก็บรวบรวมจากผู้ประกันตนตามมาตรา 39 ที่เคยใช้แอปพลิเคชัน SSO Plus ด้วยแบบสอบถาม และตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน ใช้เวลาประมาณ 30–45 นาทีต่อราย พร้อมบันทึกเสียงและจดบันทึกข้อมูล ภายหลังการสัมภาษณ์ได้ถอดความและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลร่วมกับผู้ให้ข้อมูล (Member Checking) ก่อนนำข้อมูลมาวิเคราะห์และบูรณาการร่วมกับผลการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชัน SSO Plus

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะส่วนบุคคล ระดับปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี และระดับคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชัน SSO Plus ส่วนสถิติเชิงอนุมานใช้ Independent t-test และ One-way Analysis of Variance (ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นตามลักษณะส่วนบุคคล และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD) นอกจากนี้ ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีต่อคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชัน SSO Plus โดยก่อนการวิเคราะห์ได้ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ได้แก่ ความเป็นอิสระของค่าคลาดเคลื่อนด้วยค่าสถิติ Durbin–Watson และตรวจสอบปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) ด้วยค่า Tolerance และ Variance Inflation Factor (VIF) ซึ่งพบว่าค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.979–0.996 และค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.004–1.022 แสดงว่าไม่เกิดปัญหา Multicollinearity และข้อมูลมีความเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูล สังเคราะห์ประเด็นสำคัญ และบูรณาการข้อค้นพบร่วมกับผลการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่ออธิบายและเสนอแนวทางการพัฒนา

คุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชัน SSO Plus ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ระดับคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{x}$ = 3.94, S.D. = 0.250) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ได้แก่ ด้านความน่าเชื่อถือ ($\bar{x}$ = 4.09, S.D. = 0.294) ด้านสิ่งที่จับต้องได้ ($\bar{x}$ = 4.03, S.D. = 0.291) ด้านความมั่นใจ ($\bar{x}$ = 3.98, S.D. = 0.301) ด้านการตอบสนอง ($\bar{x}$ = 3.86, S.D. = 0.315) และด้านความเห็นอกเห็นใจ ($\bar{x}$ = 3.75, S.D. = 0.320) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัล

คุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัล	$\bar{x}$	S.D.	ระดับคุณภาพการให้บริการ	ลำดับ
1. ด้านความน่าเชื่อถือ	4.09	0.294	มาก	1
2. ด้านการตอบสนอง	3.86	0.315	มาก	4
3. ด้านความมั่นใจ	3.98	0.301	มาก	3
4. ด้านความเห็นอกเห็นใจ	3.75	0.320	มาก	5
5. ด้านสิ่งที่จับต้องได้	4.03	0.291	มาก	2
รวม	**3.94**	**0.250**	**มาก**	

วัตถุประสงค์ที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มี อายุ และ ระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD)

ผลการเปรียบเทียบรายคู่พบว่า ด้านอายุ มีคู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 26–35 ปี กับประชาชนที่มีอายุมากกว่า 55 ปี และ ประชาชนที่มีอายุ 36–45 ปี กับประชาชนที่มีอายุมากกว่า 55 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับระดับการศึกษา พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 1 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในขณะที่ประชาชนที่มี เพศ สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	สถิติที่ใช้	Sig.	ผลการทดสอบ
เพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกัน	t-test	0.684	ไม่แตกต่าง
อายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน	One-way ANOVA	0.032*	แตกต่าง
สถานภาพสมรส แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกัน	One-way ANOVA	0.665	ไม่แตกต่าง
ระดับการศึกษา แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน	One-way ANOVA	0.024*	แตกต่าง
อาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกัน	One-way ANOVA	0.304	ไม่แตกต่าง
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกัน	One-way ANOVA	0.055	ไม่แตกต่าง

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์ที่ 3 ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล ต่อคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุ (R) เท่ากับ 0.812 แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

อิสระกับตัวแปรตามในระดับสูง และแบบจำลองมีความเหมาะสมทางสถิติ (F = 151.284, Sig. = 0.000) ทั้งนี้ แบบจำลองสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพการให้บริการได้ ร้อยละ 65.90 (R^2 = 0.659, Adjusted R^2 = 0.655) ซึ่งสะท้อนว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีมีอำนาจในการพยากรณ์คุณภาพการให้บริการในระดับสูง (Effect Size) นอกจากนี้การตรวจสอบความเป็นอิสระของค่าคลาดเคลื่อนด้วยค่าสถิติ Durbin–Watson มีค่าเท่ากับ 1.921 และการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระพบว่าค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.979–0.996 และค่า Variance Inflation Factor (VIF) อยู่ระหว่าง 1.004–1.022 แสดงว่าไม่เกิดปัญหา Multicollinearity

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การรับรู้ถึงประโยชน์ (β = 0.410, Sig. = 0.000) มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน (β = 0.361, Sig. = 0.000), ความเชื่อมั่นต่อระบบ (β = 0.296, Sig. = 0.000) และ บรรทัดฐานทางสังคม (β = 0.182, Sig. = 0.001) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ทัศนคติต่อการใช้งานไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการ (Sig. = 0.060)

สมการพยากรณ์สามารถเขียนได้ ดังนี้

$\hat{Y}$ = 0.271 + 0.242(การรับรู้ถึงประโยชน์) + 0.238 (การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน) + 0.101 (ความเชื่อมั่นต่อระบบ) + 0.280 (บรรทัดฐานทางสังคม)

โดยที่ $\hat{Y}$ หมายถึง คุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุของปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีกับคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี	คุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus)						
	B	SE.	Beta	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	0.271	0.012		1.911	0.000		
1. ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์	0.242	0.011	0.410	5.821	0.000***	0.987	1.013
2. ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน	0.238	0.010	0.361	5.104	0.000***	0.996	1.004
3. ด้านความเชื่อมั่นต่อระบบ	0.101	0.011	0.296	4.386	0.000***	0.981	1.02
4. ด้านบรรทัดฐานทางสังคม	0.280	0.010	0.182	2.764	0.001***	0.979	1.022
5. ด้านทัศนคติต่อการใช้งาน	0.271	0.013	0.077	1.897	0.060	0.987	1.013

หมายเหตุ * $p \leq 0.05$ R = 0.812

** $p \leq 0.01$ R^2 = 0.659

*** $p \leq 0.001$ R^2 ปรับ = 0.655

F = 151.284
ระดับนัยสำคัญ = 0.000
Durbin–Watson = 1.921

วัตถุประสงค์ที่ 4 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรมุ่งเน้นการพัฒนาปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีควบคู่กับการยกระดับคุณภาพการให้บริการ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเห็นสอดคล้องกันว่าการส่งเสริมการรับรู้ถึงประโยชน์ของแอปพลิเคชัน การออกแบบระบบให้ใช้งานง่าย การเสริมสร้างความเชื่อมั่นด้านความถูกต้องและความปลอดภัยของข้อมูล ตลอดจนการสร้างการรับรู้ผ่านการประชาสัมพันธ์และบุคคลใกล้ชิด เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการยอมรับและการใช้งานแอปพลิเคชันอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันการสร้างประสบการณ์การใช้งานที่ดีจะช่วยส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกและยกระดับคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลในระยะยาว นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอว่า การพัฒนาคุณภาพการให้บริการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบให้มีความถูกต้อง รวดเร็ว ปลอดภัย และมีความเสถียร พร้อมทั้งปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน เพิ่มประสิทธิภาพการตอบสนองของระบบ และจัดให้มีช่องทางช่วยเหลือผู้ใช้งานที่หลากหลาย ควบคู่กับการพัฒนาทักษะของเจ้าหน้าที่ในการให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้บริการ โดยเฉพาะผู้ที่มีข้อจำกัดด้านทักษะดิจิทัล รวมถึงการออกแบบหน้าจอ เมนู และสื่อแนะนำการใช้งานให้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย และเหมาะสมกับผู้ใช้ทุกกลุ่มเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลและตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า คุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านความน่าเชื่อถือมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งที่จับต้องได้ ด้านความมั่นใจ ด้านการตอบสนอง และด้านความเห็นอกเห็นใจ สะท้อนให้เห็นว่าผู้ใช้บริการมีความเชื่อมั่นต่อความถูกต้องของข้อมูล ความเสถียรของระบบ และความสามารถของแอปพลิเคชันในการสนับสนุนการเข้าถึงบริการด้านประกันสังคมผ่านช่องทางดิจิทัล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ แอปพลิเคชัน SSO Plus ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อรวบรวมบริการสำคัญของสำนักงานประกันสังคมไว้ในระบบเดียว ทำให้ผู้ใช้สามารถตรวจสอบสิทธิประโยชน์และเข้าถึงบริการได้สะดวกยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้ใช้รับรู้ถึงประโยชน์และความสะดวกในการใช้งาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการยอมรับเทคโนโลยี ขณะเดียวกัน ความถูกต้องของข้อมูลและความต่อเนื่องของการให้บริการช่วยสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบ อย่างไรก็ตาม แม้ผลการประเมินจะอยู่ในระดับมาก แต่ด้านการตอบสนองและความเห็นอกเห็นใจยังมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านความน่าเชื่อถือ แสดงให้เห็นว่ายังมีโอกาสในการพัฒนาความรวดเร็วของระบบ การให้ความช่วยเหลือผู้ใช้งาน

และการออกแบบบริการให้เหมาะสมกับผู้ใช้ที่มีทักษะด้านดิจิทัลแตกต่างกัน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในการยกระดับคุณภาพการให้บริการดิจิทัลของภาครัฐ

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับ แนวคิดการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ของ Davis (1989) ที่อธิบายว่า การรับรู้ถึงประโยชน์และการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี และสอดคล้องกับแนวคิดคุณภาพการให้บริการของ Parasuraman, Zeithaml & Berry (1988) ที่เสนอว่าคุณภาพการให้บริการเกิดจากการรับรู้ของผู้ใช้ในมิติด้านความน่าเชื่อถือ การตอบสนอง ความมั่นใจ ความเห็นอกเห็นใจ และสิ่งที่จับต้องได้ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของภัทราวดี โพธิเหาะ และคณะ (2567) และ Pham et al. (2023) ที่พบว่าความน่าเชื่อถือของระบบเป็นปัจจัยสำคัญต่อการยอมรับและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการดิจิทัล รวมทั้งสอดคล้องกับฐิตินันท์ รอดไพร และรัฐชาติ ทัศนัย (2566) และ Al-Naimat (2024) ที่พบว่าความรวดเร็วในการตอบสนองและประสิทธิภาพของระบบมีผลต่อประสบการณ์การใช้บริการของประชาชน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ประชาชนที่มีอายุและระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่เพศ สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่ส่งผลให้ความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการแตกต่างกัน ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยด้านอายุและระดับการศึกษาเป็นลักษณะส่วนบุคคลที่มีบทบาทต่อการรับรู้คุณภาพการให้บริการดิจิทัลมากกว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์อื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอายุและระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การใช้เทคโนโลยี ความสามารถในการเรียนรู้ และการปรับตัวต่อบริการดิจิทัล โดยผู้ใช้บริการที่อยู่ในช่วงวัยและมีระดับการศึกษาต่างกันอาจมีทักษะด้านดิจิทัล ความคุ้นเคยในการใช้งานแอปพลิเคชัน และความคาดหวังต่อการให้บริการแตกต่างกัน จึงส่งผลให้การประเมินคุณภาพการให้บริการแตกต่างกัน ขณะที่เพศ สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่ส่งผลต่อความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ อาจเนื่องมาจากแอปพลิเคชัน SSO Plus ให้บริการภายใต้กระบวนการและมาตรฐานเดียวกันแก่ผู้ประกันตนทุกกลุ่ม ทำให้ผู้ใช้บริการได้รับประสบการณ์การใช้บริการที่ใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะมีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกันเพียงใด

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ แนวคิดการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ของ Davis (1989) ที่อธิบายว่าความสามารถในการรับรู้ประโยชน์และเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีของผู้ใช้แต่ละกลุ่มอาจแตกต่างกันตามลักษณะส่วนบุคคล และสอดคล้องกับผลการศึกษาของปาลิดา ศิลปชำนาญ (2564) ที่พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันประกันสังคม รวมทั้งสอดคล้องกับภัทราวดี โพธิเหาะ และคณะ (2567) ที่รายงานว่าระดับการศึกษาส่งผลต่อการรับรู้คุณภาพการให้บริการผ่านแอปพลิเคชันภาครัฐ ขณะเดียวกันผลการศึกษาที่พบว่าเพศ สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่แตกต่างกัน ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของสมศักดิ์ สุกทัน (2561) ซึ่งพบว่าการให้บริการผ่านระบบดิจิทัลที่มีมาตรฐานเดียวกันสามารถลดความแตกต่างของการรับรู้คุณภาพการให้บริการระหว่างผู้ใช้บริการที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกันได้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ได้แก่ การรับรู้ถึงประโยชน์ การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน ความเชื่อมั่นต่อระบบ และบรรทัดฐานทางสังคม มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ทัศนคติต่อการใช้งานไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ใช้บริการให้ความสำคัญกับประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้งานจริง ความสะดวกในการใช้งาน ความถูกต้องและความปลอดภัยของระบบ ตลอดจนการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลรอบข้าง มากกว่าความรู้สึกหรือทัศนคติที่มีต่อเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว กล่าวคือ แม้ผู้ใช้จะมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้เทคโนโลยี แต่หากระบบไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการ ใช้งานได้สะดวก หรือมีความน่าเชื่อถือเพียงพอ ก็อาจไม่ส่งผลให้เกิดการรับรู้ว่าคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับที่ดี ในทางกลับกัน หากระบบสามารถสร้างประโยชน์ในการใช้งานจริง ใช้งานง่ายและมีความมั่นคงปลอดภัย ผู้ใช้ย่อมประเมินคุณภาพการให้บริการในทางบวก แม้จะไม่ได้มีทัศนคติต่อเทคโนโลยีแตกต่างจากผู้อื่นก็ตาม

ผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับ แนวคิดการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ของ Davis (1989) ที่อธิบายว่าการรับรู้ถึงประโยชน์และการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี และสอดคล้องกับแบบจำลองความสำเร็จของระบบสารสนเทศของ DeLone & McLean (2003) ที่ชี้ให้เห็นว่าคุณภาพของระบบและความเชื่อมั่นของผู้ใช้เป็นองค์ประกอบสำคัญของความสำเร็จในการให้บริการดิจิทัล นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา ซึ่งพบว่าการรับรู้ถึงประโยชน์ การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน และความเชื่อมั่นต่อระบบ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการยอมรับบริการภาครัฐในรูปแบบดิจิทัล อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาที่พบทัศนคติต่อการใช้งานไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการแตกต่างจากข้อเสนอของ TAM ที่มองว่าทัศนคติเป็นตัวแปรสำคัญก่อนการเกิดพฤติกรรมการใช้งาน ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า ผู้ให้บริการในงานวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ประกันตนที่เคยใช้งานแอปพลิเคชัน SSO Plus แล้วอย่างน้อย 1 ครั้ง จึงมีการประเมินคุณภาพการให้บริการจากประสบการณ์การใช้งานจริงมากกว่าจากทัศนคติที่มีต่อเทคโนโลยี ส่งผลให้ตัวแปรด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน ความเชื่อมั่นต่อระบบ และบรรทัดฐานทางสังคม มีบทบาทในการอธิบายคุณภาพการให้บริการมากกว่าทัศนคติต่อการใช้งาน

ผลการศึกษาครั้งนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลจำเป็นต้องบูรณาการ ทั้งมิติของการยอมรับเทคโนโลยีและมิติคุณภาพการให้บริการควบคู่กัน กล่าวคือ เมื่อผู้ใช้รับรู้ว่าระบบมีประโยชน์ ใช้งานง่าย และมีความน่าเชื่อถือ ย่อมส่งผลต่อการรับรู้คุณภาพการให้บริการในมิติของความน่าเชื่อถือ การตอบสนอง ความมั่นใจ ความเห็นอกเห็นใจ และสิ่งที่จับต้องได้ตามแนวคิด SERVQUAL จึงสนับสนุนกรอบแนวคิดของการวิจัยที่บูรณาการแนวคิด Technology Acceptance Model (TAM) และ SERVQUAL เพื่ออธิบายคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชัน SSO Plus ได้อย่างครอบคลุม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 4 พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรมุ่งพัฒนาระบบให้มีความถูกต้อง รวดเร็ว ปลอดภัย ใช้งานง่าย และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของ

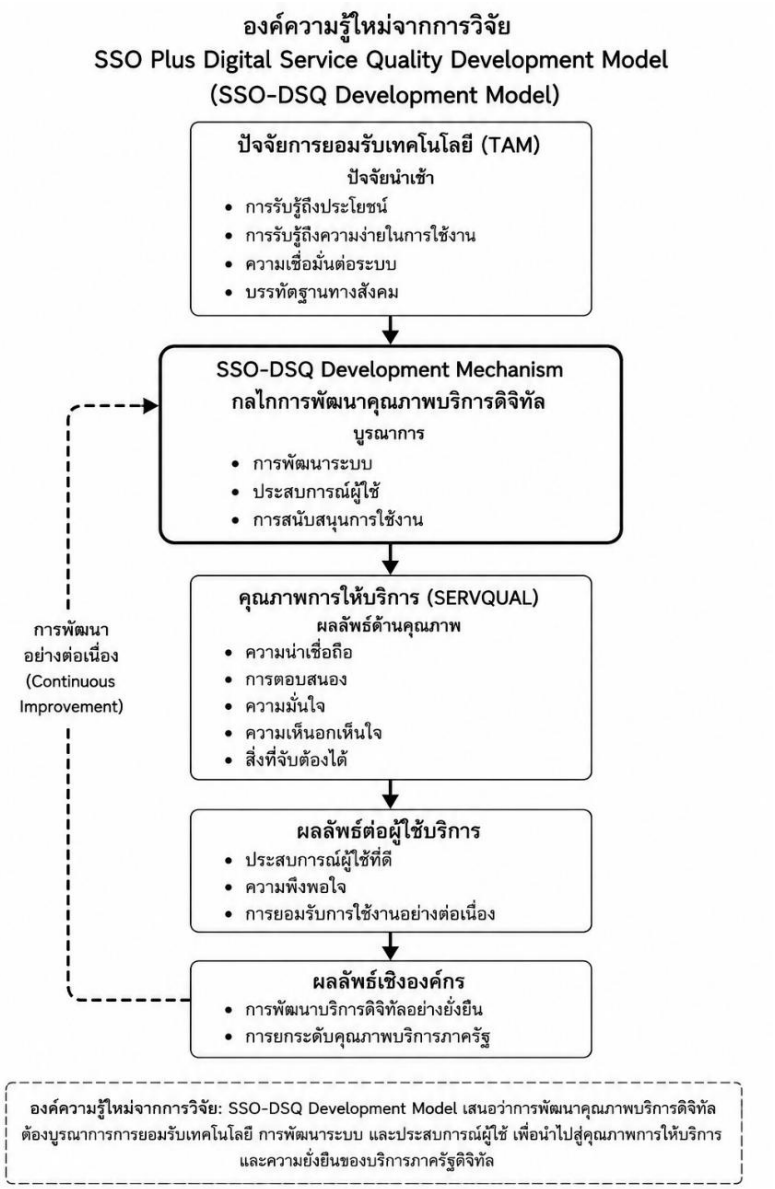
ผู้ใช้บริการได้อย่างเหมาะสม ควบคู่กับการยกระดับคุณภาพการให้บริการในมิติด้านความน่าเชื่อถือ การตอบสนอง ความมั่นใจ ความเห็นอกเห็นใจ และสิ่งที่จับต้องได้ โดยเฉพาะการปรับปรุงความถูกต้องและความเป็นปัจจุบันของข้อมูล การเพิ่มเสถียรภาพของระบบ การพัฒนามาตรการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล การออกแบบระบบให้เหมาะสมกับผู้ใช้ทุกกลุ่ม รวมถึงการจัดทำสื่อแนะนำการใช้งานและช่องทางช่วยเหลือที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงบริการได้อย่างสะดวกและเกิดความมั่นใจในการใช้งาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ แม้คุณภาพการให้บริการโดยรวมจะอยู่ในระดับมาก แต่การให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัลยังต้องอาศัยการพัฒนาทั้งด้านเทคโนโลยีและกระบวนการให้บริการควบคู่กัน กล่าวคือ ระบบที่มีความถูกต้อง เสถียร และใช้งานง่าย จะช่วยให้ผู้ใช้เกิดความเชื่อมั่นและสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน การให้คำแนะนำที่เหมาะสม การออกแบบระบบให้รองรับผู้ใช้ที่มีทักษะด้านดิจิทัลแตกต่างกัน และการมีช่องทางช่วยเหลือที่สะดวก จะช่วยลดอุปสรรคในการใช้งานและยกระดับประสบการณ์ของผู้ใช้บริการ ส่งผลให้การให้บริการด้านดิจิทัลสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับ แนวคิดคุณภาพการให้บริการ (SERVQUAL) ของ Parasuraman, Zeithaml & Berry (1988) ที่อธิบายว่าคุณภาพการให้บริการเกิดจากความสามารถของหน่วยงานในการตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้ใช้บริการในทุกมิติ ทั้งด้านความน่าเชื่อถือ การตอบสนอง ความมั่นใจ ความเห็นอกเห็นใจ และสิ่งที่จับต้องได้ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ของ Davis (1989) ที่อธิบายว่า เมื่อผู้ใช้รับรู้ว่าระบบมีประโยชน์ ใช้งานง่าย และมีความน่าเชื่อถือ จะส่งผลให้เกิดการยอมรับและใช้งานเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาครั้งนี้จึงสะท้อนว่าการยกระดับคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลไม่สามารถมุ่งพัฒนาเฉพาะเทคโนโลยีหรือกระบวนการให้บริการเพียงด้านใดด้านหนึ่ง แต่จำเป็นต้องบูรณาการการพัฒนาทั้งสองมิติควบคู่กัน เพื่อให้เกิดประสบการณ์การใช้บริการที่ดีและสนับสนุนการให้บริการภาครัฐในยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ในรูปแบบ SSO Plus Digital Service Quality Development Model (SSO-DSQ Model) ซึ่งแตกต่างจากแนวคิด Technology Acceptance Model (TAM) และ SERVQUAL เดิม โดยมิได้อธิบายเพียงปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี หรือมิติของคุณภาพการให้บริการแยกจากกัน แต่เสนอ "กลไกการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัล" ที่เชื่อมโยงปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีเข้ากับการยกระดับคุณภาพการให้บริการอย่างเป็นระบบ โมเดลนี้แสดงให้เห็นว่า การรับรู้ถึงประโยชน์ การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน ความเชื่อมั่นต่อระบบ และบรรทัดฐานทางสังคม ไม่ได้เป็นเพียงปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีเท่านั้น แต่ทำหน้าที่เป็น "ปัจจัยนำเข้า (Input)" ที่ขับเคลื่อนการพัฒนาระบบและประสบการณ์ของผู้ใช้บริการ ซึ่งนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการให้บริการในมิติของความน่าเชื่อถือ การตอบสนอง ความมั่นใจ ความเห็นอกเห็นใจ และสิ่งที่จับต้องได้ ก่อนจะส่งผลต่อประสบการณ์ของผู้ใช้ การยอมรับการใช้งานอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาบริการดิจิทัลอย่างยั่งยืน

ดังนั้นความแตกต่างของ SSO-DSQ Model จากแนวคิดเดิม คือ การเสนอกระบวนการพัฒนา (Development Process) ที่อธิบายลำดับความสัมพันธ์ของปัจจัยตั้งแต่การยอมรับเทคโนโลยี การพัฒนาคุณภาพบริการ ไปจนถึงผลลัพธ์ของการให้บริการดิจิทัล แทนการอธิบายเฉพาะความสัมพันธ์ของตัวแปรตามกรอบแนวคิดเดิมเพียงด้านใดด้านหนึ่ง องค์ความรู้ดังกล่าวจึงสามารถใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาคุณภาพบริการดิจิทัลของสำนักงานประกันสังคม และประยุกต์ใช้กับหน่วยงานภาครัฐที่ให้บริการผ่านระบบดิจิทัลในบริบทที่ใกล้เคียงกัน



แผนภูมิที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันประกันสังคม (SSO Plus) ของสำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านความน่าเชื่อถือมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งที่จับต้องได้ ด้านความมั่นใจ ด้านการตอบสนอง และด้านความเห็นอกเห็นใจ ประชาชนที่มีอายุและระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่เพศ สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน ความเชื่อมั่นต่อระบบ และบรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนทัศนคติต่อการใช้งานไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการ ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาควรมุ่งพัฒนาระบบให้มีความถูกต้อง รวดเร็ว ปลอดภัย ใช้งานง่าย และตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ ควบคู่กับการยกระดับคุณภาพการให้บริการทั้ง 5 มิติ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ การตอบสนอง ความมั่นใจ ความเห็นอกเห็นใจ และสิ่งที่จับต้องได้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการให้บริการด้านดิจิทัลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ด้านการตอบสนองและด้านความเห็นอกเห็นใจมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ดังนั้น ในเชิงนโยบาย สำนักงานประกันสังคมควรกำหนดมาตรฐานการให้บริการดิจิทัลที่ครอบคลุมทั้งความถูกต้องของข้อมูล ความเสถียรของระบบ ความรวดเร็วในการตอบสนอง และการช่วยเหลือผู้ใช้บริการ ในเชิงปฏิบัติ สำนักงานประกันสังคมอำเภอกุยบุรีควรตรวจสอบและปรับปรุงข้อมูลสิทธิประโยชน์ให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ลดปัญหาระบบล่าช้าหรือขัดข้อง เพิ่มช่องทางช่วยเหลือ เช่น ระบบตอบคำถามออนไลน์ แชต หรือสายด่วน รวมถึงพัฒนาทักษะเจ้าหน้าที่ในการให้คำแนะนำแก่ผู้สูงอายุและผู้ที่มีข้อจำกัดด้านทักษะดิจิทัล พร้อมจัดทำคู่มือ วิดีโอ หรืออินโฟกราฟิกที่เข้าใจง่าย

1.2 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บริการที่มีอายุและระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการแตกต่างกัน โดยเฉพาะกลุ่มอายุมากกว่า 55 ปีที่มีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มอายุ 26–35 ปี และ 36–45 ปี รวมทั้งผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้ที่จบปริญญาตรี ดังนั้น ในเชิงนโยบาย หน่วยงานควรกำหนดแนวทางการให้บริการดิจิทัลที่คำนึงถึงความแตกต่างของผู้ใช้ ไม่ใช้รูปแบบเดียวกับทุกกลุ่ม ในเชิงปฏิบัติ ควรออกแบบหน้าจอ เมนู ตัวอักษร และขั้นตอนการสมัครหรือยืนยันตัวตนให้ชัดเจน ลดความซับซ้อน และจัดให้มีช่องทางช่วยเหลือเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีทักษะดิจิทัลจำกัด รวมถึงส่งเสริมการอบรมหรือสาธิตการใช้งานในระดับพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้บริการได้ด้วยตนเองมากขึ้น

1.3 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ถึงประโยชน์ การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน ความเชื่อมั่นต่อระบบ และบรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการ โดยการรับรู้ถึงประโยชน์มีอิทธิพลสูงที่สุด ดังนั้น ในเชิงนโยบาย สำนักงานประกันสังคมควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการยอมรับเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง โดยสื่อสารให้ประชาชนเห็นประโยชน์ของแอปพลิเคชัน SSO Plus อย่างเป็น

รูปธรรม เช่น การลดระยะเวลา ลดขั้นตอน และเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ ในเชิงปฏิบัติ ควรพัฒนาระบบให้ใช้งานง่าย มีความถูกต้อง ปลอดภัย และเสถียร พร้อมประชาสัมพันธ์ผ่านเจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน ครอบครัว หรือบุคคลใกล้ชิด เพื่อสร้างการรับรู้และความเชื่อมั่นในการใช้งาน ทั้งนี้ การที่ทัศนคติต่อการใช้งานไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานควรให้ความสำคัญกับประสบการณ์การใช้งานจริงมากกว่าการสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกเพียงอย่างเดียว

1.4 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการควรบูรณาการการพัฒนาระบบ ประสบการณ์ของผู้ใช้ และการสนับสนุนการใช้งาน ดังนั้น ในเชิงนโยบาย ควรกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพบริการดิจิทัลที่เชื่อมโยงด้านเทคโนโลยี บุคลากร และการเข้าถึงบริการของประชาชนเข้าด้วยกัน ในเชิงปฏิบัติ ควรปรับปรุงระบบให้รองรับอุปกรณ์ที่หลากหลาย พัฒนาความปลอดภัยของข้อมูลและระบบยืนยันตัวตน จัดให้มีช่องทางช่วยเหลือที่เข้าถึงง่าย และพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง ส่วนในเชิงวิชาการ หน่วยงานสามารถประยุกต์ใช้ SSO-DSQ Development Model เป็นกรอบในการติดตามและประเมินคุณภาพบริการดิจิทัล โดยพิจารณาทั้งปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี คุณภาพการให้บริการ และผลลัพธ์ต่อผู้ใช้บริการอย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบสำคัญว่า การพัฒนาคุณภาพการให้บริการดิจิทัลไม่ควรมุ่งพัฒนาเฉพาะระบบเทคโนโลยี แต่ต้องบูรณาการการยอมรับเทคโนโลยี การพัฒนาระบบ ประสบการณ์ผู้ใช้ และการสนับสนุนการใช้งานร่วมกัน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสำนักงานประกันสังคมและหน่วยงานภาครัฐที่ให้บริการผ่านระบบดิจิทัลในบริบทใกล้เคียงกัน สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรดำเนินการดังนี้

2.1 ขยายพื้นที่ศึกษาไปยังสำนักงานประกันสังคมในอำเภอหรือจังหวัดอื่น เพื่อเปรียบเทียบผลในพื้นที่ที่มีบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงเทคโนโลยีแตกต่างกัน

2.2 เพิ่มการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่มกับผู้สูงอายุ ผู้ประกันตน และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่ออธิบายปัญหา อุปสรรค และประสบการณ์การใช้งานให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3 ศึกษาปัจจัยเพิ่มเติม ได้แก่ ทักษะดิจิทัล ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ต ความพึงพอใจ ความคาดหวังของผู้ใช้ ความไว้วางใจด้านข้อมูลส่วนบุคคล และความตั้งใจใช้บริการอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

กิตติพันธุ์ จันทร์สละ, และรวิดา วิริยกิจจา. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการใช้บริการพิสูจน์และยืนยันตัวตนด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ (**Digital ID**) ของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์สำนักงานใหญ่. ใน *เอกสารประกอบการประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 14* (หน้า 1543–1553). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

ฐิตินันท์ รอดไพร, และรัฐชาติ ทัศนัย. (2566). คุณภาพการให้บริการผ่านระบบแอปพลิเคชันเป๋าตังของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 14*(2), 109–127.

ปาลิดา ศิลปชำนาญ. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชัน SSO Connect ของผู้ประกันตนมาตรา 39 [การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต].* มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภัทราวดี โพธิเหาะ, นุกูล ชิ้นฟัก, และนิวัตน์ สวัสดิ์แก้ว. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครยะลาผ่านยะลา โมบาย แอปพลิเคชัน. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 9*(2), 1181–1194.

ศิริวรรณ พรมนิ่ม. (2567). *ประสิทธิภาพการใช้งานแอปพลิเคชัน ThaID ด้านงานทะเบียนออนไลน์: กรณีศึกษาสำนักทะเบียนอำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท [การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต].* มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมศักดิ์ สุกทัน. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการภาครัฐผ่านรูปแบบแอปพลิเคชันของหน่วยงานรัฐในกลุ่มคนวัยทำงาน พื้นที่กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ].* มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล. (2567). *พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และแนวปฏิบัติการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล.* สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล.

สำนักงานประกันสังคม. (2567). *รายงานประจำปีสำนักงานประกันสังคม พ.ศ. 2567.* กระทรวงแรงงาน.

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2562). *พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562.*

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2567). *รายงานสถานการณ์เศรษฐกิจจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประจำปี 2567.* กระทรวงพาณิชย์.

สำนักงานแรงงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2567). *รายงานสถานการณ์แรงงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไตรมาส 1/2567.* กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานแรงงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). *รายงานฉบับสมบูรณ์: สำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2567.* กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

Al-Naimat, A. M. (2024). The impact of service quality on citizen engagement in e-government. *International Journal of Advanced and Applied Sciences, 11*(10), 99–104. เข้าถึงได้จาก https://doi.org/10.21833/ijaas.2024.10.011

Best, J. W. (1977). *Research in education (3rd ed.).* Prentice-Hall.

Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques (3rd ed.).* John Wiley & Sons.

Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly, 13*(3), 319-340.

DeLone, W. H., & McLean, E. R. (2003). The DeLone and McLean model of information systems success: A ten-year update. *Journal of Management Information Systems, 19*(4), 9–30.

OECD. (2022). *Open and connected government review of Thailand.* Retrieved from https://www.oecd.org/en/publications/open-and-connected-government-review-of-thailand_e1593a0c-en.html

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality. *Journal of Retailing, 64*(1), 12–40.

Pham, L., Limbu, Y. B., Le, M. T. T., & Nguyen, N. L. (2023). E-government service quality, perceived value, satisfaction, and loyalty: Evidence from a newly emerging country. *Journal of Public Policy, 43*(4), 812–833. Retrieved from https://doi.org/10.1017/S0143814X23000296

United Nations, Department of Economic and Social Affairs. (2024). *United Nations e-government survey 2024: Accelerating digital transformation for sustainable development.* United Nations. Retrieved from https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2024

Venkatesh, V., & Davis, F. D. (2000). A theoretical extension of the technology acceptance model: Four longitudinal field studies. *Management Science, 46*(2), 186–204. Retrieved from https://doi.org/10.1287/mnsc.46.2.186.11926

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน



1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์

วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ไทย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มาทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 3 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เดือนเมษายน ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม–เดือนสิงหาคมฉบับที่ 3 เดือนกันยายน - เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชม การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่

3. การจัดเตรียมบทความต้นฉบับ

ผู้เขียนจะต้องจัดเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาวไม่เกิน 12 หน้ากระดาษ A4(ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบTHSarabunPSKตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็น

ตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2)ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวน 300 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็น สากลเท่านั้น(ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับเนื้อหาสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract)เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุปสั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) บทนำ (Introduction)ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3)ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4)ผลการวิจัย (Results)เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) อภิปรายผลการวิจัย(Discussion)เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป(Conclusion) และข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) (เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

9)บรรณานุกรม(References)ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract)

2) บทนำ (Introduction)

3) เนื้อเรื่อง (Content)แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ

4) สรุป (Conclusion)

5) บรรณานุกรม (Reference)

4. รูปแบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

การอ้างอิงในบทความ เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

4.1 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้**วิธีการอ้างอิงระบบนาม -ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA)**ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง โดยการกรอกข้อมูลอ้างอิงในฟังก์ชั่นการอ้างอิง ของโปรแกรม Microsoft Word 2010 เป็นต้นไป เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

4.1.1 อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ /เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่าง เช่น “บัดนี้ เรายังไม่ควรประกาศธรรมที่เราได้บรรลุด้วยความลำบาก เพราะธรรมนี้ไม่ใช่ธรรมที่ถูกราคะและโทสะครอบงำจะรู้ได้ง่าย แต่เป็นธรรมพาทวนกระแส ละเอียด ลึกซึ้ง รู้เห็นได้ยาก ประณีต ผู้กำหนัดด้วยราคะถูกกองโมหะหุ้มห่อไว้ จักรู้เห็นไม่ได้”(ที.มหา. 10/65/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), (2550)

3) ผู้แต่งสองรายให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์เช่น (สวนันท์ แดงประเสริฐและธีรพงษ์ วิริยานนท์, 2564)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า2รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค(,)และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (สุภาพร สิทธิโกศล และคณะ, 2564)

5) พระราชบัญญัติหรือกฎหมาย ให้ระบุชื่อพระราชบัญญัติ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (กฎกระทรวง กำหนดหน่วยงานของรัฐที่สามารถขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับทางปกครอง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2564, 2564)

6) ออนไลน์ ให้ระบุชื่อผู้เขียน หรือชื่อหน่วยงานหรือองค์กร หรือระบุชื่อเว็บไซต์ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (กรรณิการ์ คงทอง,2561) (กองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล,2562)(ไทยรัฐออนไลน์, 2563)

7) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

4.1.2 อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Mohamed, A., 2019)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์เช่น (Mutlu,M. & Hasan, H., 2010)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al.ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์(Francis, J. et al., 2004)

4.2 เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.//สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อหนังสือ.//(ครั้งที่พิมพ์).//สถานที่พิมพ์/:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). คู่มือการดูแลสุขภาพใจสำหรับผู้สูงอายุ สูงวัยด้วยใจสุข. กรุงเทพมหานคร: เรือนปัญญา.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).//ชื่อเรื่อง/(เลขหน้าที่อ้าง).//สถานที่พิมพ์/:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

โสภณ รัตนากร. (2527). หมายเหตุคดีตามฎีกาที่ 2405/2516 ใน แนวฎีกาวิธีพิจารณาความแพ่ง 2516-2527 พร้อมหมายเหตุท้ายฎีกา ข้อวินิจฉัยและข้อสังเกต. (หน้า21-22). กรุงเทพมหานคร:ฝ่ายวิชาการกลุ่มเนติ

ธรรม.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อวารสาร.//ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ธาริน สุขอนันต์ และคณะ. (2554). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ. วารสารสาธารณสุขศาสตร์วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดชลบุรี, 41(3), 240-249.

Bandura, A. (1977). Self - efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. Journal of Psychological review, 84(2), 191-215.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ/ใน ชื่อสารานุกรม/(หน้า). สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ประเสริฐ ณ นคร. (2562). อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ในบทความจากสารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.(หน้า 92-115). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อหนังสือพิมพ์,/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

เสกสรร กิติทวีสิน. (17ตุลาคม 2555). หลังสู้ฟ้า - หน้าสู้ดิน. มติชน, 6.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.//ใน/ (ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา)./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

อุทัย จันทรรัตนกานต์. (2554). การนำนโยบายกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไปปฏิบัติ: ศึกษาเฉพาะกรณีมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. ใน (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศิริรัตน์ ชาวนา. (2555). การประเมินของครูเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียนที่ใช้วิธีการแบบเปิด. ใน (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตรศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข. (2550). อนาคตภาพการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น. ใน (ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กวินทร์เกียรติ นนธ์พละ. (2560). การพัฒนาศักยภาพข้าราชการครูในศตวรรษที่ 21ของกระทรวงศึกษาธิการ. ใน (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.//(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).//ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.//(ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

สุเชาว์ พลอยชุม. (16 มีนาคม 2563). หลักธรรมประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาที่มีสาเหตุจากปปัญจธรรม. (อัญชฎา พูลทัศฐาน, ผู้สัมภาษณ์).

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.//เรียกใช้เมื่อ/จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ไกรสิทธิ์ นฤขัตพิชัย. (2553). จิตแพทย์แนะวิธีอยู่อย่างเข้มแข็งในสังคมที่แข่งขัน, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. เรียกใช้เมื่อ 15 กรกฎาคม 2563 จาก https://www.thairath.co.th/lifestyle/woman/56905.

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).//ราชกิจจานุเบกษาเล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522. (2522). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 96 ตอนที่ 77 ฉบับพิเศษ. หน้า 1 (12 พฤษภาคม 2522).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎกำ 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). คู่มือการดูแลสุขภาพใจสำหรับผู้สูงอายุ สูงวัยด้วยใจสุข. กรุงเทพมหานคร: เรือนปัญญา.

โสภณ รัตนากร. (2527). หมายเหตุคดีตามฎีกาที่ 2405/2516 ใน แนวฎีกาวิธีพิจารณาความแพ่ง 2516-2527 พร้อมหมายเหตุท้ายฎีกา ข้อวินิจฉัยและข้อสังเกต. (หน้า21-22). กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิชาการกลุ่มเนติธรรม.

ธาริน สุขอนันต์ และคณะ. (2554). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ. วารสารสาธารณสุขศาสตร์วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดชลบุรี, 41(3), 240-249.

ประเสริฐ ณ นคร. (2562). อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ในบทความจากสารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (หน้า 92-115). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.

เสกสรร กิติทวีสิน. (17 ตุลาคม 2555). หลังสู้ฟ้า - หน้าสู้ดิน. มติชน, 6.

อุทัย จันทรรัตนกานต์. (2554). การนำนโยบายกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไปปฏิบัติ: ศึกษาเฉพาะกรณีมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. ใน (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศิริรัตน์ ชาวนา. (2555). การประเมินของครูเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียนที่ใช้วิธีการแบบเปิด. ใน (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตรศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข. (2550). อนาคตภาพการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น. ใน (ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กวินทร์เกียรติ นนธ์พละ. (2560). การพัฒนาศักยภาพข้าราชการครูในศตวรรษที่ 21ของกระทรวงศึกษาธิการ. ใน (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุเชาว์ พลอยชุม. (16 มีนาคม 2563). หลักธรรมประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาที่มีสาเหตุ จากปปัญจธรรม. (อัญชฎา พูลทัศฐาน, ผู้สัมภาษณ์).

ไกรสิทธิ์ นฤขัตพิชัย. (2553). จิตแพทย์แนะวิธีอยู่อย่างเข้มแข็งในสังคมที่แข่งขัน, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. เรียกใช้เมื่อ 15 กรกฎาคม 2563 จาก https://www.thairath.co.th/lifestyle/woman/56905.

พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522. (2522). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 96 ตอนที่ 77 ฉบับพิเศษ. หน้า 1 (12 พฤษภาคม 2522).

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (3rd ed.). NY: Harper & Collins.

Isoda, M. & Katagiri, S. (2012). Mathematical Thinking: How to Develop it in the Classroom. Japan: World Scientific.

Pizzini, E. L. et al. (1989). A rationale for and the development of a problem solving model of instruction in science education. Science Education, 73(5), 523-534.

Markus, et al. (2012). Development of Edutainment Content for Elementary School Using Mobile Augmented Reality. Retrieved December 7, 2020, from http://www.ipcsit.com/vol39/003-D00016.pdf

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์ได้ที่ https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JPR เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : phetchaburi@mcu.ac.th

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์

บทความต้นฉบับที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้นำส่งในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft WordVersion 2010 หรือมากกว่า ความยาวของบทวามต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง)กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับลิ้งค์ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย)(14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ)(12pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย)(14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ)(12pt)

E-mail:(12 pt)

บทคัดย่อ (18pt) (300 คำ)

(16 pt) ระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย และผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์สั้น ๆ ได้ใจความ .....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract(18 pt)

(16 pt) แปลเนื้อความให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย .....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมา โดยกว้าง ๆ พร้อมอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น(อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ)พร้อมอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างหรือสภาพปัญหาของพื้นที่ที่ต้องการศึกษา (พร้อมอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล)

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

ระเบียบวิธีวิจัย (18pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย (18 pt)

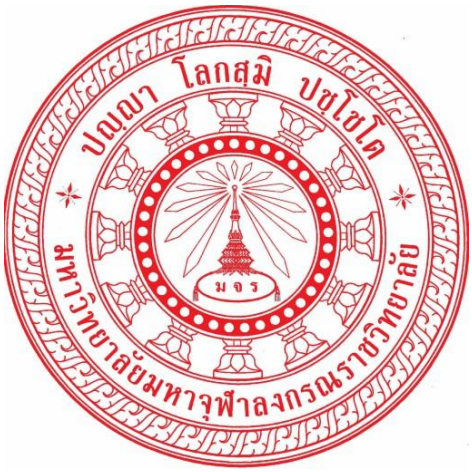
(16 pt) นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์.....

.....

.....

.....

.....



ภาพที่ 1(ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผลการวิจัย(18 pt)

(16 pt) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด.....

.....

องค์ความรู้ใหม่(18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt)ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

สรุปและข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กะทัดรัดได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ ร่วมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง .....

.....

.....

บรรณานุกรม (18 pt)

(16 pt) .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิชาการ (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย)(14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ)(12pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย)(14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ)(12pt)

E-mail:(12 pt)

บทคัดย่อ (18pt) (300 คำ)

(16 pt) .....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract(18 pt)

(16 pt) .....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt)

(16 pt)

เนื้อหา(18 pt)

(16 pt)

สรุป(18 pt)

(16 pt)

บรรณานุกรม (18 pt)

(16pt)